

**Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка**

Міністерство освіти і науки України

***РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ
ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В РУСЛІ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ШКОЛИ***

ПОЛТАВА – 2023

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Полтавська академія неперервної освіти імені М.В. Остроградського
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Уманський державний університет імені Павла Тичини
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В РУСЛІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики
технологічної освіти Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка
29 вересня 2023 року*

Полтава – 2023

УДК

УДК 373.5.016:62/64]:37.014.3

Р64

Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі Нової української школи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (29 вересня 2023 року) / За заг. ред. проф. В.П. Титаренко, А.Ю. Цини; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка, каф. теорії і методики технологічної освіти. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. 515 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка містяться науково-методичні статті, в яких висвітлені: теорія і практика реформування Нової української школи; продукування інноваційних ідей та цінностей в умовах сучасної освітньої практики; інноваційні досягнення у сфері технологічної освітньої галузі; пропаганда цінностей вітчизняної технологічної освіти засобами просвітницької комунікації; регіональні проблеми та перспективи сучасної технологічної освіти; творчий внесок наукових шкіл, учених та працівників шкіл у розвиток сучасної технологічної освіти.

Розраховано на науковців, докторантів, аспірантів, викладачів і студентів навчальних закладів системи освіти та культури різних рівнів акредитації.

УДК

УДК 373.5.016:62/64]:37.014.3

Р64

Відповідальність за автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори статей.

© Колектив авторів, 2023

© ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2023

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ВСТУПНЕ СЛОВО

ректорки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, докторки педагогічних наук, професорки, заслуженої працівниці освіти України, членкині-кореспондентки Національної академії педагогічних наук України, лауреатки Державної премії в галузі науки і техніки України

Гриньової Марини Вікторівни

Шановні учасники конференції! Прийміть найщиріші вітання з нагоди відкриття Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі нової української школи»! Загальновідомо, що процес навчання в закладі вищої освіти невідривно пов'язаний з наукою, де науці відведена особлива роль. Педагогічна наука – це не просто формальна участь наших науково-педагогічних працівників, студентської молоді у проведенні науково-дослідницької роботи та виконанні пошукових розробок, що, безумовно, є важливою складовою освітньо-професійної діяльності, це ще й розвиток компетенцій, що дозволяють вченим, педагогам-практикам, молодим науковцям уявляти сучасну картину світу на основі поглибленого, цілісного, часто на стику різних наукових сфер і напрямків, вивчення освітньої галузі «Технології». З абсолютною очевидністю можна констатувати, що роль і значення технологічної освітньої галузі з кожним роком буде динамічно зростати. При цьому з точки зору наукової цінності на перший план виходить не кількість нових знань, а наявність корисного практичного застосування результатів наукових досліджень. Тому вдосконалення технологічної освіти у руслі Нової української школи у широкому значенні – це той фундамент, від якого залежить розвиток усього науково-педагогічного потенціалу сучасних закладів загальної, фахової передвищої та вищої освіти. Проведення наукових досліджень у технологічній освітній галузі – є одним із пріоритетних напрямків діяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Поза сумнівом, наукові дослідження, представлені учасниками сьогоднішньої конференції, є і будуть підґрунтям для успішного подальшого розвитку технологічної освітньої галузі, а наукові пошуки сприятимуть становленню Нової української школи та модернізації вітчизняної вищої педагогічної освіти. Основним завданням Всеукраїнської науково-практичної конференції, яке ми ставимо перед собою, – це не лише продукування науково-педагогічними

працівниками та педагогами-практиками нових наукових знань у рамках сучасних освітніх програм технологічної освіти, а й, що важливо, – подальше науково-педагогічне становлення здобувачів освіти як дослідників педагогічної науки і гідних громадян своєї країни. Бажаю учасникам конференції плідних та конструктивних дискусій, цікавих ідей та нових наукових здобутків!

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

декана факультету технологій та дизайну, кандидатки педагогічних наук, доцентки, доцентки кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Срібної Юлії Анатоліївни

Шановні учасники і гості конференції !

Дозвольте привітати Вас з початком роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої актуальним питанням розвитку технологічної освітньої галузі у руслі Нової української школи!

Хочу зазначити, що проблема трудової підготовки учнівської молоді турбувала суспільство завжди і не стала менш гострою зараз. Саме прагнення отримати на виході із середньої школи не просто людину з атестатом у кишені, а технологічно-освіченого та ще й небайдужого до якості реалізації своєї освітніх та життєвих планів випускника, обумовлює необхідність реформування системи загальної фахової передвищої та вищої освіти загалом, намагання удосконалити процес підготовки зсередини, через кількісні та якісні зміни в організації, методичному забезпеченні, змістовому наповненні навчально-виховного процесу.

Але жоден майстер не стане налагоджувати навіть самий простий механізм, не з'ясувавши, що і як в ньому функціонує і які наслідки матиме його втручання. Тим паче, коли мова йде про таку складну систему, як процес трудового навчання та виховання. Саме тому нас цікавлять психологічні закономірності і механізми перебігу, можливості та науково обґрунтовані рекомендації для його покращання.

Це робить актуальним, окрім питання педагогічного забезпечення процесу технологічної освіти, спрямування здобувачів освіти до вибору професії за покликанням. Період професійного самовизначення і формування відповідної професійної спрямованості відбувається вже у школі. Тому від навчального закладу значною мірою залежить, чи захоче учень оволодівати

майбутньою професією, щоб не згаяти марно кілька найбільш продуктивних для навчання років. І тут теж широке поле діяльності для науковців та практиків технологічної освітньої галузі.

Існує таке прислів'я «Вчили чоботи шити та не вчили з людьми жити». Випускник Нової української школи має бути нехай не всебічно (це міф), але все ж різнобічно розвиненою особистістю. Формується ця особистість, у тому числі, й на уроках трудового навчання та технологій. Тому питання наукового аналізу та забезпечення навчальної діяльності у технологічній освітній галузі є невід'ємною складовою зазначеної у темі конференції проблеми.

На мою думку, неможливо за один робочий день охопити всі аспекти педагогічного забезпечення трудової підготовки у середній, фаховій передвищій та вищій школі. Вважаю, що спільними зусиллями ми можемо здійснитисььогодні ще один крок на шляху виявлення найбільш важливих проблем та пошуку ресурсів поліпшення технологічної освітньої галузі з допомогою педагогічної науки.

Зважаючи на актуальність питань, що передбачені для обговорення під час цієї конференції, переконана, що фахові доповіді, повідомлення, діалоги та дискусії будуть сприяти розвитку вітчизняної педагогічної науки і подальшому вдосконаленню якості основного освітнього продукту – особистості здобувача освіти.

Хочу побажати, щоб Ваша праця була успішною, а прагнення творити на благо України - невичерпним. Творчої Вам наснаги, взаєморозуміння та плідної дискусії!

РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В РУСЛІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Цина А. Ю.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії і методики
технологічної освіти Полтавського
національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Розпочате у 2016 році становлення Нової української школи передбачає ряд кроків, які спрямовані на орієнтацію сучасної базової та загальної середньої освіти на досягнення рівня сучасних світових освітніх стандартів [1]. Згідно розпорядження КМУ України від 13 грудня 2017 року № 903-р «Про затвердження плану заходів на 2017-2029р.р. із

запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на сьогоднішній день розроблені та вступили в дію Державні стандарти початкової, базової середньої освіти, розробляється проєкт Державного стандарту профільної середньої освіти, впроваджуються типові освітні програми для учнів 5–7 класів, професійні стандарти педагогічної діяльності вчителів закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), нова процедура атестації педагогічних працівників, триває формування мережі опорних шкіл, формується оновлена система моніторингу якості середньої освіти [2].

Концептуальними засадами реформування середньої школи було заплановано зменшення кількості предметів засобами інтеграції змісту навчання на основі компетентнісного підходу, що дає змогу учневі сприймати більш цілісну картину світу, позбутися фрагментарності засвоєних знань [1, 13]. Пропоноване інтегрування передбачалось здійснювати зі збереженням загального обсягу навчальних годин, звільнивши час на учнівські навчально-дослідницькі проєкти. Під час адаптаційного циклу навчання учнів 5-6 класів у гімназіях зміст трудового навчання і технологій передбачалось подавати на інтегрованій основі у вигляді галузі знань «технології», а у 7-9 класах переважатиме вже предметний підхід до викладу змісту освіти у вигляді, наприклад, трудового навчання. При цьому планувалось залишити нинішній обсяг навчального навантаження.

Перший адаптаційний цикл базової середньої освіти спрямований на підтримку в учнів 5-6 класів інтересу до технологічної освіти і діяльності, передбаченою програмою трудового навчання. Другий, базовий її цикл сприятиме формуванню в учнів 7-9 класів здатності самостійно вирішувати життєві проблеми, вибирати шлях подальшої освіти згідно власних інтересів та здібностей [3, с. 22].

Сьогодні не можна говорити, що інтегроване навчання суттєво підвищить якість освіти. Міжнародні порівняльні дослідженнями PISA і TIMSS, проведені ще на початку нашого століття, не виявили суттєвої переваги якості освіти населення в країнах, де культивується інтегрована середня освіта перед тими країнами, де вона є диференційованою за навчальними предметами. Тому, введення інтегрованого навчання у сучасну середню освіту має скоріше на меті розвантажити школярів від великої кількості навчальних предметів, покращити цілісність сприйняття картини світу.

Водночас, із виходом Типових освітніх програм для учнів 5-6 класів

таке предметне розвантаження не відбулося [4]. Учні щотижня мають навчальне навантаження, яке перебільшує 30 годин предметного навчання. Причина цього криється у тому, що у системі шкільної освіти дотепер не вдалося реформувати систему оплати праці вчителів. Тижневе навантаження вчителя у 18 годин на ставку не сприяє впровадженню інтеграції у шкільну освіту. Зменшення навчального навантаження учнів предметним навчанням зменшує навантаження вчителів, що негативно впливає на оплату їхньої праці. Тобто учительство сьогодні не зацікавлене, з матеріальної точки зору, в запровадженні інтегрованого навчання у сучасній школі.

Цим мабуть і пояснюється те, що за Типовими освітніми програмами щотижневе навчальне навантаження учнів перебільшує 30 год. Тобто одна із цілей НУШ – зменшення навантаження учнів 5–9 класів предметним навчанням, не погіршуючи якість надання їм освітніх послуг, дотепер залишається недосяжною. У цьому питанні корисним може бути досвід ЗВО 2016 року, коли на третину (з 900 до 600 годин) було зменшене навчальне навантаження викладачів ЗВО на ставку). Такий самий крок у шкільній освіті дозволив би зменшити тижневе навантаження вчителів на ставку з 18 годин до 12 та звільнити час учителів на розробку та вдосконалення навчально-методичного супроводу викладання шкільних предметів, виконання міжпредметних навчальних проєктів, приділення більшої уваги позаурочній, позакласній та позашкільній роботі з учнями.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczya.pdf> (дата звернення: 11.09.2023).

2. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа”. Розпорядження КМУ України від 13 грудня 2017 року № 903-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TR170133> (дата звернення: 12.10.2023).

3. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. Львів : [б.в.], 2016. 64 с.

4. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України 19.02.2021 р. № 235. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80696/ (дата звернення: 11.09.2023).

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Бутенко В.Г.

член-кореспондент НАПН України,
доктор педагогічних наук., професор, м.Херсон

В умовах сьогодення пріоритетного характеру набувають питання набуття молоддю соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, формування важливих особистісних рис і якостей, розвитку моральної, правової соціально-політичної та художньо-естетичної культури.

Серед духовних цінностей, якими важливо оволодіти молодому поколінню особливе місце належить естетичним цінностям. Адже глибоке й повноцінне відчуття прекрасного та піднесеного у житті і мистецтві позитивно впливає на духовне зростання молоді, надихає її на активне пізнання навколишньої дійсності, стимулює творчу діяльність, збагачує міжособистісні взаємини, відкриває широкі можливості для самореалізації у процесі життєвої, трудової, професійної самореалізації.

З урахуванням зазначеного, все глибше усвідомлюється необхідність естетичної підготовки учнівської та студентської молоді, формування у юнаків та дівчат спроможності самостійно сприймати, високо цінувати й творчо примножувати естетичні надбання минулого й сьогодення, використовувати їх у житті та праці. Необхідність успішної реалізації вказаних освітніх завдань передбачає організацію цілеспрямованої навчально-виховної діяльності, пов'язаної з набуттям молоддю технологічних знань, вмінь та навичок.

На необхідності тісного зв'язку технологічної і естетичної освіти наголошували у своїх науково-педагогічних працях вчені. Про використання естетико-виховного потенціалу праці писали В. Сухомлинський, І. Зазюн, С.Мельничук, І.Фічора, О.Щолокова, В. Бутенко, Є.Антонович, М.Фіцула, О.Софіщенко, В.Титаренко, В.Томашевський та ін. З погляду дослідників, у процесі технологічної освіти молодь отримує можливість опанувати необхідний естетичний досвід, привчається до практики безпосереднього створення й збагачення світу прекрасного, освоєння дійсності за законами краси, гармонії, цілісності, виразності тощо.

Наголошуючи на важливості технологічної освіти в естетичному вихованні молоді слід зазначити, що це питання як в минулому, так і сьогодні набуває особливої гостроти й актуальності. Адже йдеться про набуття практичного досвіду естетизації предметів, з якими молодь стикається у повсякденному житті, використовуючи їх не лише як корисні, але й досконалі, прекрасні, гармонійні. Саме тому важливими є прилучення молоді до світу прекрасного, організація в закладах освіти процесу спілкування, навчання і творчості з урахуванням естетичних вимог.

Естетичні цінності являють собою складне функціональне утворення у структурі духовно-практичної підготовки молоді. Естетичні цінності формуються під впливом різних чинників, серед яких особлива роль належить технологічній освіті. Її естетико-виховна спроможність може бути забезпечена, якщо в закладах освіти молодь набуває необхідних естетичних уявлень, понять та способів естетичної діяльності. Для цього важливо готувати працівників освітніх закладів до формування у молоді естетичних цінностей, всебічно розкривати зміст естетичних цінностей у процесі технологічної освіти, постійно залучати молодь до освоєння естетичних цінностей, привчати до їх використання у процесі професійного навчання.

Список використаних джерел:

1. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: науково-методичний посібник. Київ: МАУП, 2000.
2. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори. В 5-ти т.Т3. Київ : 1977
3. Титаренко В. П. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб художньо-естетичного виховання учнів у процесі трудового навчання. Наукові записки Рівненського гуманітарного університету . Збірник наукових праць. Випуск 16.Рівне : РДГУ. 2001. С108-113
4. Бутенко В.Г. Формування естетичного ставлення до етномузичних цінностей. Монографія. Херсон : 2015. 228 с.
5. Титаренко В.П., Цина А.Ю. Формування естетичної культури майбутніх учителів технологій: теоретико-методичний аспект: навчальний посібник. Полтава : ПНПУ, 2014. 372с.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Гевко І. В.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри комп'ютерних технологій, проректор з навчально-
методичної роботи

Тернопільського національно педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

Сучасний світ переживає бурхливий розвиток технологій, і це створює великі виклики та можливості для освіти та професійної діяльності. Майбутні фахівці з технологічної освіти повинні бути готові впроваджувати цифрові технології в сферу іншого життя та бізнесу, адаптуватися до змін та розвивати нові рішення у цифровому світі.

Формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності за допомогою цифрових технологій стає актуальною проблемою сучасної освіти. Ця готовність передбачає розвиток не лише технічних навичок, але і креативності, аналітичного мислення, комунікативних та міжособистісних умінь. Ми намагаємось досліджувати методи та стратегії, які допомагають сформувати готовність майбутніх фахівців до технологічної професійної діяльності, використовуючи цифрові технології. Ось кілька ключових підходів:

Інтегрований навчальний підхід. Запрошення студентів до участі у реальних технологічних проєктах, де вони можуть використовувати свої знання та навички. Сприяння об'єднання різних предметів і дисциплін для створення цільового розуміння технологічних процесів та їх впливу на суспільство.

Використання цифрових платформ і засобів. Використання онлайн-ресурсів для навчання, які дозволяють студентам вивчити новий матеріал у власному онлайн середовищі. Використання інтерактивних підручників і навчальних програм, що включає мультимедійні елементи та вправи.

Практичні та лабораторні роботи. Використання стимуляцій та віртуальних лабораторій для навчання практичним навичкам у безпечному середовищі, що надає студентам можливість використовувати сучасне технічне обладнання та програмне забезпечення в навчальних цілях.

Проектне навчання. Студенти повинні створювати власні проекти, які вимагають розв'язання реальних технологічних завдань. Заохочення студентів використовувати креативні підходи та новаторські ідеї у своїх проектах.

Практика та стажування. Організація можливостей тісної співпраці з технологічними компаніями для отримання практичного досвіду.

Системи онлайн-тестування. Використання онлайн-тестів та інших засобів для оцінки знань та навичок студентів.

Комунікація та співпраця. Заохочення студентів до спільної роботи та обміну знаннями та досвідом через інтернет-мережі. Сприяння діалогу та обміну інноваційними ідеями серед студентів.

Ці методи та стратегії допомагають створити інтерактивне, практичне та ефективне навчання для майбутніх фахівців у галузі технологій. Вони сприяють розвитку більшості навичок, а також сприяють активному залученню студентів до навчального процесу та їх готовності до професійної діяльності у цифровому світі.

Загальна мета полягає у тому, щоб забезпечити студентам комплексну фахову підготовку до роботи у різних галузях, розвиваючи їхні навички та здатність до успішної професійної діяльності.

Формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності з використанням цифрових технологій вимагає комплексного підходу, співпраці між освітніми закладами та скейхолдерами (внутрішніми та зовнішніми) і постійного оновлення навчальних планів, програм і методів навчання. Це є елементом успішної інтеграції молодих спеціалістів у сучасний цифровий світ і гарантує їх конкурентоспроможність на ринку праці.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «ТЕХНОЛОГІЇ» В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ

Мачача Т. С.

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу
технологічної освіти

Інституту педагогіки НАПН України, м.Київ

З 2022/2023 навчального року в освітній процес закладів загальної середньої освіти поступово, починаючи з п'ятого класу, впроваджується

базовий навчальний предмет «Технології», який призначений цілісно реалізовувати вимоги технологічної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти (далі – ДСБСО).

ДСБСО [1, с. 244, 250, 252] для технологічної освітньої галузі передбачені такі вимоги:

1. Формування ключових компетентностей і наскрізних умінь (додаток 11 ДСБСО «Компетентнісний потенціал технологічної галузі»).
2. Здобуття базових знань (додаток 11 ДСБСО «Базові знання технологічної галузі»).
3. Досягнення обов'язкових результатів навчання (додаток 12 ДСБСО «Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній галузі»).

Базовою ідеєю нової української школи є компетентнісний підхід, а тому дев'ять освітніх галузей нової української школи покликані формувати 11-ть ключових компетентностей та 11-ть наскрізних умінь, визначених в 12-ій статті Закону України про освіту.

У межах технологічної освітньої галузі кожен здобувач освіти адаптаційного й предметного циклів базової середньої освіти на основі здобутих базових знань має досягнути *обов'язкових результатів навчання* [1, с. 10]:

1. Формулює ідею та втілює задум у готовий продукт за алгоритмом проектно-технологічної діяльності.
2. Творчо застосовує традиційні і сучасні технології декоративно-ужиткового мистецтва.
3. Ефективно використовує техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому середовищу.
4. Турбується про власний побут, задоволення власних потреб та потреб інших осіб.

Вимоги до чотирьох обов'язкових результатів навчання визначені в *загальних, конкретних результатах навчання й орієнтирах для їхнього оцінювання*, що відображені в 12-му додатку «Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі».

На основі вимог ДСБСО та Типової освітньої програми [7] розроблено чотири модельні навчальні програми для навчального предмета «Технології. 5–6 класи» та три модельні навчальні програми – «Технології. 7–9 класи», які мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки та розміщені на його сайті.

Чинні модельні навчальні програми для базового предмета технологічної освітньої галузі «Технології» відрізняються одна від одної. Учителі мають академічну свободу у виборі програми, прийнятної для їхньої роботи. Працюючи з вибраною модельною навчальною програмою, учитель повинен уточнити, конкретизувати й перетворити її відповідно до актуальних потреб і матеріально-технічних ресурсів закладу освіти, інтересів і здібностей учнів [2, с. 137].

Перший обов'язковий результат навчання технологічної базової освіти передбачає виконання навчальних проєктів за алгоритмом проєктно-технологічної діяльності. Для ефективного виконання проєктів учням необхідно спочатку здобути базові знання другого, третього і четвертого обов'язкових результатів навчання, набути відповідного освітнього досвіду.

Компетентності формуються лише в діяльності. У межах технологічної освітньої галузі – в *проєктно-технологічній діяльності*, яка інтегрує пізнавальну, дослідницьку, ціннісно-орієнтовану, перетворювальну, комунікативну, естетичну та інші види людської діяльності. Проєктувальна і технологічна предметно-перетворювальна діяльність реалізовується лише в межах технологічної освітньої галузі нової української школи. Вона інтегрує знання різних освітніх галузей для розв'язання реальних проблем щодо створення освітніх продуктів [4, с. 3].

Навчальний предмет «Технології» має практико-орієнтовану спрямованість. Обов'язковою умовою навчання є створення *освітніх продуктів* – особистісно і соціально значущих виробів, послуг, навчальних проєктів, зокрема й STEM і STEAM-проєктів. Навчання відбувається з опорою на освітній досвід учнів, їхні потреби, інтереси, вікові особливості й індивідуальні можливості [3, с. 77].

Акцентується увага на мотивації й інтерактивності навчання, груповій і самостійній роботі учнів, взаємодопомозі, дотриманні правил безпечної праці і санітарно-гігієнічних вимог, доцільному використанні цифрових пристроїв, електронних освітніх ресурсів тощо.

Створення соціокультурного й освітнього середовища для ефективного досягнення результатів навчання передбачає вихід за межі шкільної майстерні, кабінету, інтеграцію навчання на культурологічній основі.

Результат навчання – це особистісний результат учня/учениці, який він/вона досягнув/ла в процесі навчальної діяльності у формі створеного освітнього продукту.

Сучасне розуміння особистісного результату навчання кардинально відрізняється від його традиційного поняття як відтворення (повторення, присвоєння, отримання) пропонованої вчителем відчуженої для учнів інформації про предметні факти, об'єкти, явища, певні навчальні поняття; чітко заданих репродуктивних умінь, норм поведінки тощо.

Формою представлення й оцінювання результатів навчання є освітні продукти, які учні створюють в процесі навчальної діяльності стосовно фундаментальних елементів змісту технологічної освіти – фундаментальних освітніх проблем, об'єктів, явищ, які є спільними для всіх учнів, а от результати їх засвоєння в кожного свої, особистісні:

- зовнішні освітні продукти – самостійно знайдені і презентовані факти, сформульовані ідеї, гіпотези, закономірності тощо, створені особистісно й соціально значущі вироби, послуги, результати виконаних проєктів, практичних робіт, матеріали портфоліо тощо;

- внутрішні освітні продукти – особистісні якості й здібності, знання, уміння, освоєні способи діяльності, індивідуальний рівень сформованості ключових і предметної проєктно-технологічної компетентностей тощо.

Створені учнями в навчальній діяльності особистісні зовнішні освітні продукти дають змогу оцінити відповідні внутрішні особистісні зміни й здобутки учня, його рівень володіння способами проєктно-технологічної діяльності, ключовими і предметною компетентностями.

Внутрішні освітні продукти створені під час компетентісно орієнтованого навчання мають пріоритет над зовнішніми.

Для ефективного досягнення вимог ДСБСО вчителю необхідно дотримуватися організаційно-методичних принципів досягнення очікуваних результатів навчання базової технологічної освіти в новій українській школі [6]:

1. Наближення навчання технологій до реального життя учнів.

Навчання відбувається на основі врахування особистісних потреб, інтересів і можливостей учнів, обов'язкового узгодження їхніх потреб з потребами соціокультурного середовища школи та народної культури місцевого етнографічного району. Передбачається спільне (учителя з учнями) визначення цілей навчання як очікуваних результатів навчання та критеріїв їх оцінювання. Такі установки розвивають позитивну мотивацію навчання, чітке розуміння учнів для чого вони здійснюють навчальну діяльність щодо створення освітніх продуктів – виробів, послуг, проєктів.

Здобувачі базової середньої освіти на заняттях з предмета «Технології» навчаються бачити існуючі навколо них проблеми та оволодівати способами проєктно-технологічної діяльності для їх розв'язання, розвивати потребу в добродійності, задоволенні потреб власних та оточуючих, спрямовувати власну проєктно-технологічну діяльність на збереження навколишнього середовища. Така діяльність сприяє інтелектуальному, емоційному і фізичному здоров'ю учнів, їхній соціалізації.

2. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя й учнів у процесі створення освітніх продуктів.

Ефективність навчання досягається обов'язковим створенням учнями персональних освітніх продуктів (виробів, послуг, проєктів) під керівництвом учителя. Навчання відбувається на основі взаємодії учителя й учнів з врахуванням наявного освітнього досвіду учнів, продукування власних ідей.

Заклад освіти створює належне освітнє середовище, в якому учні створюють освітні продукти, а потім звіряють їх з культурно-історичними аналогами. На цій основі формується особистісна модель знання, а також ключові й предметна компетентності.

Учитель організовує і підтримує навчальну діяльність учнів, враховує їхні індивідуальні особливості, корегує досягнення очікуваних результатів кожного окремого учня через формувальне й підсумкове оцінювання.

3. Комунікативна спрямованість навчання технологій.

Учитель встановлює зворотний зв'язок з учнями, організовує роботу в групах на різних етапах проєктно-технологічного навчання, що забезпечує спільне розв'язання актуальних проблем, залучає учнів до партнерської взаємодії. Учні на заняттях розвивають емпатію, розуміння власних потреб, навчаються узгоджувати їх з потребами оточуючих людей, закладу освіти, місцевої громади тощо. Для цього вчитель намагається почути кожного учня, залучаючи до діалогу, постановки й спільного обговорення проблемних питань, постійного зворотного зв'язку.

Доцільними є розширення процесу навчання за межі класу – організація та участь у проєктах на різних рівнях: міжгалузевих, загальношкільних, міжшкільних, громадських, міждержавних тощо. Інформацію про створені освітні продукти рекомендовано поширювати в різних соцмережах.

4. Забезпечення академічної свободи вчителя.

В умовах нової української школи вчитель повинен уміти ефективно використовувати свободу вибору: технологій обробки матеріалів, об'єктів проєктування і виготовлення, враховуючи потреби учнів й умови навчання; форм, методів і засобів навчання стосовно реалізації творчого потенціалу учнів у проєктно-технологічній діяльності. Разом з тим учителю важливо оволодівати ефективними методиками та педагогічними технологіями, які забезпечать виконання вимог ДСБСО. Основним покликанням учителя є організація і підтримка процесу навчання.

5. Компетентнісно орієнтований характер навчання технологій.

Ключові й предметна компетентності в межах технологічної освітньої галузі формуються в проєктно-технологічній діяльності. Навчання ґрунтується на основі розв'язання системи завдань – пізнавальних, дослідницьких, дизайнерських, конструкторських, технологічних, рефлексивних. Вони сприяють усвідомленій реалізації способів проєктно-технологічної діяльності, якісному виконанню технологічних операцій тощо.

Учні вибудовують власну модель знання в процесі активної навчальної діяльності, а потім самостійно застосовують здобуті знання у невизначених ситуаціях під час вивчення інших предметів та поза межами школи.

Передбачається реалізація інтегративних можливостей предмета «Технології», встановлення широких міжпредметних зав'язків.

6. Виконання проєктів за алгоритмом проєктно-технологічної діяльності.

Виконання учнями навчальних проєктів за алгоритмом проєктно-технологічної діяльності відбувається після оволодіння необхідними базовими знаннями технологічної освітньої галузі в процесі виготовлення виробів за обраними технологіями обробки матеріалів.

Отже, спочатку учні оволодівають базовими знаннями під час виготовлення корисних й естетичних виробів, а потім на основі здобутих знань виконують навчальні проєкти – індивідуально, в парі або в групі. Такий підхід забезпечує реалізацію самостійної діяльності учнів, вибудовуванню індивідуальних траєкторій навчання.

7. Розширення медіапростору учасників освітнього процесу.

Процес навчання технологій передбачає необхідність роботи з медіаресурсами, створення медіапродуктів, медіасередовища, використання цифрових засобів навчання для налагодження комунікацій у навчанні тощо.

Цифрові засоби навчання зумовлюють і сприяють поступовому переходу від класно-урочної системи навчання до змішаного (регульованого) проєктно-технологічного навчання (очного та дистанційного).

8. Рефлексивна спрямованість навчання технологій.

Рефлексії в процесі компетентісно орієнтованого навчання технологій відбуваються на кожному його етапі. Таке навчання має проблемний характер та спрямоване на осмислення, постійний аналіз та фіксацію досягнення цілей, очікуваних результатів, пошук шляхів їх покращення, індивідуального рівня досягнення компетентностей, ефективності міжособистісних стосунків, партнерської взаємодії, кооперування дій тощо.

Рефлексії забезпечують ефективне оцінювання й самооцінювання очікуваних результатів навчання, максимальний розвиток здібностей кожного учня, віднаходження спорідненої діяльності для адекватного визначення професійних намірів.

Усі зазначені вище принципи є засадничими положеннями параметрів процесу навчання предмета «Технології» та відображають його специфіку.

Методика компетентісно орієнтованого навчання технологій як особливий спосіб організації навчальної діяльності ґрунтується на основі ефективної взаємодії вчителя й учнів, створює оптимальні умови для розв'язання реальних проблем, реалізації особистісно та соціально значущих задумів кожного учня, в основі яких лежить їхня індивідуальна система цінностей, забезпечує можливість розкривати власні інтереси, здібності, можливості, а значить адекватно оцінювати власний рівень ключових і предметної компетентностей, бути готовими до прийняття відповідальних рішень у невизначених ситуаціях, створення нових виробів, облаштування зручного й естетичного дизайн середовища.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти. (2020). Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня, № 898. <https://cutt.ly/5lbsvBP>.

2. Мачача, Т. С. Наукові основи формування змісту технологічної базової середньої освіти. Проблеми сучасного підручника (27). 2021. С. 132-143. <https://lib.iitta.gov.ua/729473/>.

3. Мачача, Т. С. Дидактична структура змісту підручників «технології» за модельними навчальними програмами на рівні базової

середньої освіти. Проблеми сучасного підручника (30). 2023. С. 74-85. <https://lib.iitta.gov.ua/736467/>.

4. Мачача Т. Дидактичний конструктор навчального предмета «Технології. 5-6 класи». Трудова підготовка в рідній школі, 3. 2021. С. 2-12.

5. Мачача Т. Дидактичний конструктор навчального предмета «Технології. 5-6 класи»: за модельною програмою Д. Кільдерова, Т. Мачачі, В. Юрженка, Д. Луп'яка. Частина II. Трудова підготовка в рідній школі, 4. 2021. С. 2-18.

6. Мачача Т. Організаційно-методичні принципи реалізації змісту адаптаційного циклу базової технологічної освіти в гімназії In: Анотовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки за 2021 рік. Педагогічна думка, м. Київ, Україна, 2021 С. 107-108.

7. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021. №408. <https://cutt.ly/LlbsR6f>

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМАНДНОЇ РОБОТИ

Коберник О. М.

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань

Пріоритетною сферою в соціально-економічному, духовному та культурному розвитку української держави є освіта, яка сьогодні зазнає суттєвих змін, що виявляється в переорієнтації її вектору від знанневої до компетентнісної парадигми. Компетентнісний підхід до освіти набуває статусу новітньої міжнародної освітньої стратегії, головна ідея якої полягає в утвердженні демократичного ідеалу та підтримці, оволодінні учнями уміннями пізнавати, діяти, збагачуватись соціальним досвідом спільної життєдіяльності.

Соціальна компетентність особистості є базовою компетентністю, що формується з дитинства та розвивається протягом усього життя людини. Процес розвитку розгортається послідовно відповідно до

психофізіологічних особливостей особистості, набуваючи на кожному віковому етапі нових форм.

Узагальнюючи трактування українських та зарубіжних науковців, результати власних наукових досліджень про зміст соціального розвитку, можемо визначити характерні ознаки соціально компетентної особистості, а саме: наявність у особистості свідомої та оптимальної для певного віку соціальної поведінки; достатній рівень уміння будувати партнерські стосунки, здатності до кооперації на рівноправній основі, продуктивної співпраці з партнерами, виконання різних соціальних ролей і функцій у колективі, проявляти ініціативу тощо; вміння проявляти соціально-комунікативну активність, співпрацювати організовувати і брати участь у раціональній соціальній діяльності на користь себе і суспільства; сукупність знань, умінь та ціннісних орієнтацій, які зумовлюють доцільну поведінку особистості в соціальному середовищі, що проявляється в достатньому рівні конформності; вмінні пристосовуватися до вимог, які ставить життя; здатність аналізувати та застосовувати механізми функціонування соціальних інститутів суспільства; вміння проектувати стратегії свого життя з урахуванням інтересів та потреб різних соціальних груп, індивідів, відповідно до соціальних норм і правил.

Аналізуючи різні підходи до визначення соціальної компетентності, умов її формування й розвитку, ми дійшли до розуміння соціальної компетентності як цілісного інтегрованого утворення, що проявляється у здатностях людини жити в максимальній гармонії з самим собою та іншими в умовах соціокультурного середовища. Не менш важливим умінням, на нашу думку, та недостатньо висвітленим у науковій літературі, є уміння особистості управляти внутрішньо особистісними та зовнішніми конфліктами, які постійно виникають, не вступаючи у протиріччя між власною сформованою світоглядною позицією, ціннісними орієнтаціями та соціально значущими нормами динамічного соціуму.

Значну роль у формуванні соціальної компетентності учнів відіграє командна робота. Команда – це невеликі групи (від 3 до 12 осіб) людей, які спеціально підібрані з метою об'єднання їхніх зусиль для розв'язання проблемної ситуації чи спільного виконання важливого завдання. Характерними ознаками команди є: наявність спільної мети; інтенсивне співробітництво; визначені статусно-рольові відносини; лідерство (формальне чи неформальне); згуртованість колективу; відпрацьовані комунікативні зв'язки; групові норми поведінки, усталені традиції; схожість основних життєвих цінностей, установок; специфічні

методи вироблення колективних рішень; сприятлива соціально-психологічна атмосфера [2, с.54]. Саме ці ознаки команди наводять на думку, що такий спосіб об'єднання учнів дає змогу найбільш успішно здійснювати процес формування їх здатності вибудовувати стратегії успішної взаємодії з динамічним соціальним середовищем, готовність до активної соціальної комунікації та співпраці, прояву ініціативи, оволодіння соціальними ролями та соціальним досвідом у процесі спільної діяльності.

До того ж командна робота – це не просто взаємовідносини між людьми, які працюють спільно. Це – швидше співпраця між окремими людьми, яка поширюється на різні сфери і завдання. Командна робота до всього вище сказаного значно відображається на ефективності окремо взятих членів команди. По-перше, під час спільної роботи члени команди відрізняються більшою рішучістю і готовністю співпрацювати з учнями в одній групі. По-друге, робота в команді робить школяра більш відкритим і терпимим по відношенню до інших. Це допомагає йому в подальшому легше налагоджувати зв'язки з людьми і соціальними групами. По-третє, учень, який працює в команді, формує в собі більш високий емоційний інтелект, адже він здатен краще проявляти емпатію і повагу до своїх однокласників, проявляє здатність уважно слухати і прислухатися, відрізняється повагою і терпимістю по відношенню до оточуючих. І останнє: в команді проявляються лідери, які вміють організувати спільну роботу, забезпечити взаємодію, вмілий розподіл обов'язків, а це дає змогу формувати в учнів лідерські якості.

Підсумовуючи все вище сказане, констатуємо, що командна робота – це, перш за все, потужний засіб якісного формування в учнів соціальної компетентності. Організуючи командну роботу учнів, вчитель має ознайомити їх з основними правилами співпраці в ній. Найперше це те, що кожен член команди має право на власну думку і вплив на колективне рішення, а отже у результаті спільного обговорення приймається рішення, яке є волею більшості. Не менш важливим правилом є наступне: у якісній команді співпраця здійснюється на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, коли всі учасники рівні між собою і активні.

Крім цього у справжній команді досвідчені і мудрі учасники команди діляться досвідом зі іншими, у ній здійснюється раціональний розподіл обов'язків та завдань між членами команди, а також своєчасно підводити підсумки виконаної роботи, відзначати успішні рішення, критично аналізувати свої помилки, прогнозувати майбутній успіх.

Список використаних джерел

1. Зінкевич-Євстигнєєва Т. Д., Фролов Д. Ф., Грабенко Т. М. Технологія створення команди / за ред. Т. Д. Зінкевич-Євстигнєєвої. Київ: «Прогрес», 2004. 236 с.
2. Ложкін Г. Команда як колективний суб'єкт спільної діяльності. *Соціальна психологія*. 2005. № 6 (14). С. 52–58.
3. Рябуха І. М. Управління розвитком соціальної компетентності учнів: зміст, структура, модель: посібник. Херсон: Грінь Д. С., 2011. 96 с.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ PHD СПЕЦІАЛЬНОСТІ: 014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ)

Корець М. С.

доктор педагогічних наук, професор

Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м.Київ

Стандартизації підготовки докторів філософії педагогічних спеціальностей практично немає, але кожен заклад освіти для ліцензування та акредитації створював свою нормативну документацію, не прив'язуючись до державних стандартів із-за їх відсутності. Тому пропоную ознайомитися із основними пропозиціями від нашої групи розробників освітньої програми, де враховані всі позитивні напрацювання наших колег.

Завданням цієї освітньої програми є формування науковців, здатних розв'язувати комплексні проблеми в галузі технологічної освіти, що базуються на фундаментальних наукових досягненнях вітчизняних та зарубіжних учених, всебічному вивченні педагогічного досвіду і спрямовані на продукування спеціальних фахових знань, творчих умінь та виконавських навичок. Передбачено оволодіння методологією науково-педагогічної діяльності та проведення власного наукового дослідження, результати якого мають актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Теоретичний зміст предметної області охоплює:

- гуманістичну парадигму технологічної освіти;
- концепції та методологічні підходи до вивчення фахових дисциплін;

– принципи і педагогічні умови вивчення трудового навчання та технологій;

– форми, методи, методики та технології наукового пізнання;

– перспективні напрями розвитку технологічної освіти.

Це здійснюється такими методами, методиками та технологіями:

– теоретико- методологічні (дослідження у сфері теорії і методології технологічної освіти, інноваційні процеси технологічної освіти);

– вивчення тенденцій і напрямів розвитку технологічної освіти;

– методичні (формування певних рекомендацій відповідно характеру технологічної освіти, залежно від особистісних нахилів здобувачів освіти, вдосконалення якості технологічної освіти).

Освітньо-наукова програма спрямована на паритетне поєднання теоретико-методологічної науково- дослідницької та творчо-практичної підготовки аспірантів. Дослідницький процес зорієнтований на удосконалення особистісних наукових та професійних компетентностей з відповідної кваліфікації з подальшим впровадженням розроблених інноваційних технологій у навчально-виховний процес, науково-дослідну і організаційну діяльність відповідно до 9 рівня Національної рамки кваліфікацій та згідно із потребами технологічної галузі. Програма спрямована на формування навичок планування і скерована на вивчення наукових і теоретичних курсів, що пов'язані з реалізацією дослідницько-експериментальної роботи з теорії і методики технологічної освіти та підвищенням її ефективності. Наукова складова програми присвячена виконанню науково-педагогічного дослідження на актуальну тему у галузі технологічної освіти, написанню дисертації та її захисту.

Розглянемо, якими загальними компетентностями повинен володіти випускник:

1. Здатність проектувати і здійснювати комплексні дослідження на засадах системного наукового світогляду сформованих знань з філософії наукової діяльності та соціокультурних проблем.

2. Здатність до критичного аналізу і оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.

3. Готовність використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації українською та іноземними мовами в усній та письмовій формах.

4. Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають

вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах.

5. Здатність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності.

6. Здатність до самоменеджменту, планування і розв'язування задач власного професійного і особистісного зростання.

7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних задач, у тому числі у міждисциплінарних галузях.

8. Здатність до володіння культурою наукового дослідження в галузі освіти; використання у дослідженні новітніх інформаційно-комунікативних технологій.

Фахові компетентності, якими повинен оволодіти аспірант наступні:

1. Здатність конструювати концепцію науково-педагогічного дослідження і розробляти систему методичних рекомендацій щодо впровадження одержаних результатів дослідження у галузі 01 Освіта.

2. Готовність здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел.

3. Здатність інтерпретувати результати педагогічного дослідження, оцінювати межі їх застосування, можливі ризики впровадження в освітньому й соціокультурному середовищі, розробляти напрями подальших досліджень.

4. Здатність цілісно й системно розуміти історію і теорію педагогіки, екстраполювати їх досягнення на сучасну освітню й наукову практику і окреслювати перспективи розвитку.

5. Володіння процедурами проектування, організації та моніторингу педагогічних систем з урахуванням необхідних перетворень в освітній сфері, в діяльності науковців, управлінців і педагогів-практиків, в процесі наукового партнерства.

6. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі освіти.

7. Володіння системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою рішення дослідницьких і практичних завдань навчання і виховання.

8. Здатність науково супроводжувати розвиток освітньо-наукових систем різного рівня з орієнтацією на інтереси особистості, суспільства і держави.

9. Здатність застосовувати методологічний інструментарій компетентнісного підходу в процесі аналізу і моделювання освітніх систем.

Освітня складова охоплює 45 кредитів навчального часу, які розподілені наступним чином:

1. Цикл загальнонаукової підготовки – 18 кредитів, серед яких: «Філософія науки» – 4 кредити, «Іноземна мова» – 5 кредитів, «Методи планування та обробки наукових досліджень» – 4 кредити та «Наукометрія та науково-організаційна діяльність» – 4 кредити.

2. Цикл дисциплін спеціальної підготовки – 12 кредитів, серед яких: «Дидактика вищої школи» – 3 кредити, «Теоретико-методичні аспекти підготовки учителя технологічної галузі» – 3 кредити, «Теорія та методика навчання технічних дисциплін» – 3 кредити, «Методика наукового аналізу та розробки дисертаційних проектів» – 3 кредити.

3. Дисципліни за вибором аспіранта (на Основі обраної спеціальності) – 12 кредитів, серед яких 3 дисципліни по 4 кредити («Патентознавство, авторське право та інтелектуальна власність», «Людиноорієнтоване проектування техніки, програмних засобів і середовища», «Сучасні проблеми і тенденції розвитку інформаційних технологій. Стандартизація та сертифікація у галузі освіти»)

4. Науково-педагогічна практика – 3 кредити.

Аналізуючи освітню складову бачимо, що нормативний термін підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки. Обсяг складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 45 кредитів ЄКТС. Впродовж перших років навчання майбутні доктори філософії вивчають дисципліни загального циклу, а вже починаючи з 3 року навчання вивчають тільки ті дисципліни, які відповідають обраній спеціальності. Вивчення таких дисциплін значно пришвидшує роботу над власним науковим доробком, адже в ході їх вивчення можна знайти відповіді на всі питання, які виникають.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах). Київ.

2. Навчальний план підготовки доктора філософії Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. URL: <https://ftd.udu.edu.ua/images/OPP/014-doc-filosof/Navch-Plan-doc-folos.png>

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Андрощук І. В.

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Хмельницького національного університету, м.Хмельницький

Андрощук І. П.

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Хмельницького національного університету, м.Хмельницький

Нові соціально-економічні умови, зміни, що відбуваються в галузі освіти, зумовлюють необхідність переосмислення підходів, запровадження інноваційних форм і методів підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, з огляду на професійні функції й завдання, які реалізують учителі технологій у педагогічній діяльності. Зокрема, у Законі України «Про освіту» наголошено, що «освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави» [4, с. 2]. Це потребує від педагогів здатності організовувати безперервний і цілеспрямований освітній процес у ході урочної й позаурочної діяльності учнів. Підтвердженням цієї думки є основні ідеї, викладені в Концепції Нової української школи, відповідно до яких конкурентоспроможними та успішними на ринку праці стають ті фахівці, що вміють окреслювати цілі й досягати їх, критично мислити, працювати в команді, а головне – навчатися впродовж життя [7, с. 2].

На сучасному етапі, в контексті перегляду підходів до реалізації завдань освітнього процесу, професійна підготовка майбутніх учителів технологій постає як цілеспрямований процес формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, програмних результатів навчання, , особистісних якостей, набуття досвіду організації та провадження освітньої діяльності учнів, що сприяє самореалізації й досягненню професійного успіху. Результатом цієї підготовки є сформована готовність у майбутніх учителів технологій до організації освітньої діяльності учнів.

Науковці витлумачують готовність як результат підготовки майбутніх фахівців, сформованості їхньої професійної компетентності. Варто зазначити, що на різних етапах розвитку педагогічної науки підходи до трактування цього поняття змінювалися. Зокрема, на початковому етапі термін використовували для називання психічного стану суб'єкта, що зумовлює діяльність певної спрямованості й характеру, пізніше – як якісний показник здатності людини до саморегуляції. На сьогодні підходи до трактування цього поняття зазнали модифікації.

У педагогічному словнику готовність представлена як адаптація можливостей особистості для успішних дій, внутрішнє налаштування особистості на поведінку в ході виконання завдань, установка на активні й цілеспрямовані дії; система інтегративних якостей, властивостей, знань, навичок особистості [8]. М. Ярмаченко диференціює внутрішню готовність, що засвідчує «високий рівень розвитку мотиваційних, пізнавальних, емоційних та вольових процесів особистості, колективу, який забезпечує успіх майбутньої діяльності; це адекватна установка на майбутню діяльність» [8, с. 234]. Ю. Срібна кваліфікує готовність як характеристику, що залежить від віку, індивідуальних особливостей особистості, її досвіду та являє собою складне багаторівневе утворення, що містить певну структуру якостей і здібностей людини, які вона реалізує в діяльності [9]. Л. Кондрацька під готовністю розуміє синтез якостей особистості, що впливають на її придатність до діяльності [6].

Таким чином, описуючи готовність до педагогічної діяльності майбутніх учителів, всі науковці однакові, що це системне відображення підструктур особистості, що зорієнтовані на успішне виконання багатоаспектних функцій учителя; складне структурне утворення, в основі якого – позитивні установки, мотиви, цінності педагогічної діяльності. Враховуючи ці характеристики, показники готовності до професійної діяльності мають відображати як особистісні, так і діяльнісні аспекти.

Досліджуючи проблеми професійної підготовки майбутніх учителів технологій, Н. Борисенко вбачає в готовності майбутніх учителів технологій до формування художньо-технічних умінь в учнів основної школи складне особистісне утворення. Таке утворення комплексно віддзеркалює професійно зумовлені особистісні якості, а також системну сукупність художніх і технічних знань, умінь та навичок, потрібних під час кваліфікованого формування художньо-технічних умінь в учнів основної школи [2].

У контексті дослідження заслуговує на увагу підхід О. Зимовець [5]. За висловом ученого, готовність – складна особистісна якість особистості, що

реалізована на двох рівнях: на першому – через бажання, прагнення щодо оволодіння певною професією; на другому – як підготовленість людини до професійної діяльності [5, с. 112–114]. Показники готовності до професійної діяльності мають відображати як особистісні, так і діяльнісні аспекти. Аналогічної думки дотримується О. Дубасенюк, описуючи професійну готовність до педагогічної діяльності майбутніх учителів як системне відображення всіх підструктур особистості, що зорієнтовані на успішне виконання багатоаспектних функцій учителя; як складне структурне утворення, в основі якого – позитивні установки, мотиви, цінності педагогічної діяльності [3].

У науковій літературі виокремлюють такі види професійної готовності за часом функціонування: тимчасову (характеризує діяльність фахівця в чіткій період, залежить від емоційного стану особистості, її особистісних якостей і здібностей, змісту діяльності) та тривалу (стійка система, що містить професійно важливі особистісні якості, мотиви, інтереси, переконання, знання, уміння й навички, досвід). Особистісна зорієнтованість людини на діяльність засвідчує рівень її операційної готовності [1].

Аналіз наукових праць дає змогу стверджувати, що готовність – це активно-діяльнісний стан особистості, що впливає на її установки в певному виді діяльності або поведінки, потребуючи мобілізації зусиль для виконання поставлених завдань. На думку науковців, формування готовності починається в період підготовки до діяльності, а в процесі професійної діяльності розвивається одночасно з професійною працездатністю. Однак на сьогодні можна виокремити ряд проблем щодо формування готовності майбутніх учителів технологій до професійної діяльності. Це обумовлено постійними змінами програм технологій для учнів 5-9 класів, оновленням методик і підходів до реалізації завдань технологічної освіти, стрімким введенням різних форм синхронного і асинхронного навчання, військовий стан, який потребує від учителів виконання додаткових функцій (наставник, тьютор, коуч, психолог і т. д.). У контексті цього, готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності інтегрує у собі соціальну й громадянську відповідальність, високий рівень патріотизму і виступає певним орієнтиром, що відображає професійну позицію вчителя.

Отже, готовність майбутніх учителів технологій до професійної діяльності потрактуємо як інтегративне утворення особистості, що вирізняється структурною цілісністю й системністю, містить особистісний, когнітивний, операційний компоненти, відображає здатність майбутніх

учителів технологій ефективно виконувати професійні завдання з організації освітньої діяльності учнів в умовах безпечного освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій : дис. ... докт. пед. наук. : 13.00.04. Київ, 2003. 441 с.
2. Борисенко Н. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів технологій до формування художньо-технічних умінь в учнів основної школи. – URL: <https://cusu.edu.ua/ua/konferentsii-2014-2015-nr/2-mizhnarodna-internet-konferentsiya-2014/section-2/1237-strukturni-komponenti-gotovnosti-majbutnix-uchiteliv-texnologij-do-formuvanny-a-xudozhno-texnichnix-umin-v-uchniv-osnovno%D0%87-shkoli> (дата звернення: 23.08.2023).
3. Дубасенюк О. А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. 367 с.
4. Закон України «Про освіту». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Зимовець О. А. Склад професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін (на прикладі підготовки вчителів іноземних мов). Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. № 43. С. 150–156.
6. Кондрацька Л. А. Художня епістемологія культури у вимірі педагогіки. Тернопіль : Навч. книга Богдан, 2002. 408 с.
7. Концепція Нової української школи. – URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Педагогічний словник / редкол. : М. Д. Ярмаченко, І. А. Зязюн В. М. Мадзігон, Н. Г. Ничкало, О. Я. Савченко, О. В. Сухомлинська та ін. ; за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ : Педагогічна думка, 2000. 516 с.
9. Срібна Ю. А. Обґрунтування ефективності підготовки майбутніх учителів трудового навчання до навчання учнів основ дизайну. Молодий вчений. № 5.3 (57.3), 2018. С. 52–56.

ДЕСТРУКТИВНІ ЧИННИКИ, ЩО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ ООНОВЛЕННЮ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Оршанський Л.В.

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка, м. Дрогобич

Технологічна освіта, будучи важливим складником Державних стандартів базової і повної загальної середньої освіти (2011 [1] та 2020 рр. [2]), донині трактується як ключовий чинник й важливий інструмент соціалізації учнів, процес і результат діяльнісного освоєння ними загальних і спеціальних способів технологічної трансформації дійсності, розвитку технологічної культури, творчих здібностей тощо. Однак в останні роки цілі цього виду освіти зазнали кардинальних змін: з одного боку, відбувається шалений тиск високотехнологічного конкурентного світу, в якому пріоритет віддається цифровій грамотності, а з іншого – рівень технічного мислення і технологічної культури сучасних школярів не витримує жодної критики (фактично: «старе» в технологічній освіті – втрачено, а «нове» – не набуто). Це, звісно, позначається на змісті роботи як діючих педагогів, так і професійній підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Мабуть не викликає заперечень те, що особливість професійної діяльності вчителя трудового навчання та технологій полягає в інтеграції психологічної, педагогічної та техніко-технологічної складових. Кваліфікований вчитель має володіти сучасними освітніми технологіями, виробничо-технологічними компетентностями, цифровою грамотністю, бути здатним до організації комунікативного процесу з урахуванням особливостей дитячої психології, готовим до впровадження інновацій в освітній процес тощо. В ідеалі вчитель трудового навчання та технологій має бути модерним педагогом і просунутим технічним фахівцем у багатьох сферах. Водночас, як свідчить реальна практика, існуюча система педагогічної освіти не може забезпечити належне освоєння студентами наукомістких високотехнологічних галузей. Відтак шкільна технологічна освіта гостро реагує на проблему якісного кадрового забезпечення.

На часі обґрунтування соціально-економічної необхідності та важливості професійної підготовки сучасних учителів технологій з огляду на відбудову України у повоєнний час, створення організаційних і педагогічних умов, відповідних завданням Нової української школи, швидкий пошук шляхів проектування змісту та можливих технологій його реалізації з огляду на суспільні потреби, перспективи розвитку новітніх галузей виробництва, цифрову трансформацію економіки. У зв'язку зі стрімкою зміною технологій оновлюються форми і види педагогічної діяльності вчителя, а, відповідно, і його кваліфікація педагога, оскільки освітній процес, з одного боку, стає більш динамічним і технологічним, а з іншого – більш творчим, що потребує нових, креативних підходів.

Однак нині існують *деструктивні чинники*, що перешкоджають оновленню системи професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, до яких, на нашу думку, належать: 1) традиційні дисциплінарні межі, що склалися в педагогічному мисленні та науковій культурі (тут слід згадати вислів академіка Д. Тхоржевського про вчителя загальнотехнічних дисциплін і праці, який по суті навчається на інженера-механіка, «паралельно» здобуваючи спрощену психолого-педагогічну та методичну підготовку); 2) змістова роз'єднаність, неузгодженість обов'язкових навчальних дисциплін і блоків дисциплін за вибором студента; 3) вузька спеціалізація професійної підготовки у різних педагогічних ЗВО (спрямованість на декоративно-ужиткове мистецтво, технічну творчість, дизайн, агрономію й ін.); 4) розрив між змістом професійної освіти та реальною педагогічною практикою; 5) недостатність нових прийнятних й адаптованих форм освітнього процесу і методів навчання; 6) відсутність реальної академічної автономії кафедр у впровадженні нових стандартів, формуванні ефективних освітніх програм, реалізація яких потребує значних фінансових ресурсів для осучаснення матеріально-технічної бази й освітньої інфраструктури, оновлення викладацького складу кафедр молодими науковими кадрами, врешті-решт – достойної оплати праці, що забезпечує особистості економічну свободу. І це далеко не повний перелік проблем, які потребують негайного реагування з боку держави.

Висновок: якщо ключовим методологічним принципом функціонування та розвитку системи професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій є принцип відповідності трансформаційних змін в науці, техніці, технологіях, а відтак – в освіті, то ключовим соціальним принципом має стати відповідальність держави перед педагогом, дотримання його прав на гідне життя, працю, самореалізацію.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: *Постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п#n9>

2. Державний стандарт базової середньої освіти: *Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898*. URL: <http://school19.zp.ua/wp-content/uploads/2020/10/derzhstandart-converted.pdf>

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВИХ ШКІЛ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Титаренко В. П.

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики технологічної освіти, м. Полтава

Упродовж багатовікової історії поняття наукова школа є історичним, яке зазнало надзвичайного розвитку. Поява колективної форми творчої діяльності появилася ще у античну епоху. Це учителі, учні та послідовники різних учень. Таким прикладами стародавніх філософських шкіл можуть бути мілетська, піфагорійська, школа Платона, а також школа Г. Галілея.

Поняття «наукова школа» характеризується різними дефініціями. У науковій літературі проблемою наукової школи зайнявся К. Ланге. Він аналізував класичну наукову школу, яка формується на базі університету під керівництвом відомого вченого. Ф. Мільков писав, що «наукова школа» - це історично визначений колектив, який активно розробляє перспективні проблеми наукового напрямку. На сучасному етапі О. Шаблій відзначає, що наукова школа - це передусім система оригінальних наукових ідей і їх втілень у наукові принципи, теорії і концепції, а також у конструктивні розробки групою (колективом чи науковими інституціями тощо) учених, переважно однодумців на чолі з визначною особистістю.

«Сучасний тлумачний словник української мови» трактує наукову школу як напрям у науці, літературі, мистецтві, суспільно політичній думці, який ґрунтується на спільних поглядах, ідеях, принципах тощо.

В українському педагогічному енциклопедичному словнику наукова школа характеризується особливими успіхами і, як правило, пов'язується з іменами відомих учених.

У останні десятиріччя значна увага зосереджена на формування наукових шкіл як у академічних дослідних інституціях, так і у вищих навчальних закладах. Наявність наукових шкіл у певній галузі науки свідчить про її активне функціонування і прогресивне зростання.

Сьогодні наукова школа-це професійна праця людей, що сформувалася під керівництвом особистості-ученого лідера. Вона займається науково-дослідницькою роботою у новому науковому напрямку та вирішує такі основні функції : дослідження наукових знань, обов'язкове їх поширення та підготовка аспірантів і докторантів.

Наукові школи у сучасному розумінні виникли у ХІХ ст., коли почали організовуватися лабораторії, науково-дослідні інститути й наукові товариства, запровадилися колоквіуми, почали видаватися спеціальні наукові журнали.

Важливим напрямком досліджень кожної галузі науки є персоналістичний. Найбільш повно методологія персоналістичного підходу розроблена у науковому доробку О. В. Сухомлинської, яка першою виділила як «окремий предмет» педагогічного дослідження творчу наукову біографію педагога, тобто «персоналії».

Українські вчені за методологічним статусом наукових ідей виділяють теоретичні й експериментальні наукові школи. Найбільш популярною та відомою є теоретична наукова школа педагогічної майстерності, започаткована академіком І. А. Зязюном у сімдесяті роки ХХ-го ст. Члени цієї школи працюють не лише у педагогічних вищих навчальних закладах, а і у професійних. Ідеї школи впроваджувала педагогічна громадськість Китаю, Польщі, США, Японії та інших країн. Під час педагогічних досліджень членами школи встановлено, що найважливішою властивістю педагогічної майстерності є гуманістичне спрямування діяльності вчителя, його професійна компетентність, педагогічні здібності і педагогічна техніка.

Гриньова М. В. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, заслужений працівник освіти України. Коло наукових інтересів проф. Гриньової М. В. пов'язане з розвитком та впровадженням інноваційних засад педагогічної майстерності, освітнього менеджменту, управління проектами та інноваціями, концептуальними засадами.

Проф. Гриньова М. В. – педагог новатор, науковець нового покоління. Вона створила власну потужну наукову школу «Саморегуляція

як основа успішної педагогічної діяльності». Під її керівництвом захищено 18 докторських та 100 кандидатських дисертацій.

В Україні зарекомендувала себе теоретична школа педагогіки мистецької освіти, започаткована О. П. Рудницькою. Основною науковою ідеєю школи стало обґрунтування культури відповідності та особистісної спрямованості змісту, форм і методів мистецької освіти, шляхів реалізації культурологічного та інтегративного підходів у навчанні мистецтва.

Науковою базою вивчення проблем підготовки вчителів і викладачів є фундаментальні роботи лідерів наукових шкіл, професорів В. Мадзігона, Д. Тхоржевського, В. Сидоренка, О. Коберника, М. Корця, В. Тиценка, Л. Оршанського та ін.

Перед науковцями постають сучасні проблеми навчання і виховання поколінь щодо обміну різними видами інформації, упровадження нових наукових ідей, які створюються у формальних і неформальних наукових школах.

Одна із відомих наукових шкіл з трудового навчання та технологій є школа академіка В. М. Мадзігона, яка відома в Україні.

Василь Миколайович відомий серед педагогічних працівників України та поза її межами, вивчає та досліджує проблеми галузі. «Технології» та виховання учнів і молоді, реалізація політехнічних основ поєднання навчання з продуктивною працею. Під його науковим керівництвом захищено 10 докторських і 40 кандидатських дисертацій.

Створивши наукову школу академік Д. О. Тхоржевський присвятив свою діяльність дослідженню проблеми трудової підготовки молоді, включаючи допрофесійне та початкове професійне навчання учнів шкіл, спрямувавши свої наукові пошуки на вдосконалення змісту та методики трудового навчання у школі та методичної підготовки вчителя трудового навчання. Значну увагу академік Тхоржевський Д. О. зі своїми учнями приділив дослідженню систем трудового навчання, процесів формування трудових умінь і навичок учнів, проблем організації продуктивної праці школярів, залучення учнів до творчої технічної та художньо-естетичної діяльності, удосконалення матеріальної бази трудового навчання, здійснення професійного навчання старшокласників, диференціації та індивідуалізації. Слід зазначити, що він та учні школи є авторами десятків навчальних програм і навчальних посібників із трудового навчання. Загальна кількість його науково-методичних праць сягає близько 350 публікацій.

Наукова школа професора Олександра Миколайовича Коберника є ваговою, в межах України, науковою спільнотою однодумців, які проводять дослідження в галузі теорії та методики виховання, теорії і методики навчання технологій та професійної освіти. Наукова школа відповідає загальноприйнятим головним ознакам: значущість одержаних результатів, високий авторитет у певній галузі науки, оригінальність методики досліджень, спільні наукові погляди, наявність наукового лідера, висока кваліфікація дослідників, згуртованих навколо провідного вченого.

З кожним роком до спільноти дослідників наукової школи професора Коберника О. М. долучаються нові члени. За час функціонування школи під керівництвом проф. О.М. Коберника захищено 10 докторських і 40 кандидатських дисертацій.

«Технології» повинні стати невід'ємною складовою частиною особистісно орієнтованої моделі освіти, сприяти забезпеченню формування соціально активної особистості, здатної до конструктивного перетворення довкілля на засадах гармонії, краси і доцільності. Наукова школа-це колективний ієрархічний організований орган, що концентрує досвід декількох поколінь. На практиці вона уособлює найяскравіший прояв колективної форми творчості під безпосереднім ідейним і практичним керівництвом визнаного ученого і вчителя, який живить цей колектив науковими ідеями і визначає зміст і методи наукових досліджень.

Таким чином, вивченні різних дисциплін, зокрема «Історія трудового навчання», «Методика трудового навчання», «Методологія наукових досліджень» студенти, магістранти та аспіранти спеціальності «Трудове навчання та технології» використовують науково-методичні праці відомих науковців, лідерів наукових шкіл при написанні рефератів, статей, курсових та магістерських робіт, а аспіранти при підготовці дисертаційних досліджень. На кафедрі теорії і методики багато років працює аспірантура і молоді дослідники широко використовують праці відомих вчених України

ВНЕСОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ГРУПИ У РОЗВИТОК ПРОЄКТУВАННЯ: ВІД ІДЕЇ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ

Резніченко З. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри розвитку освітніх галузей
Полтавської академії неперервної
освіти ім. М.В. Остроградського, м. Полтава

Професійному зростанню педагогічних працівників Полтавської області сприяє, серед іншого, участь у роботі обласних спеціальних дослідницьких груп, діяльність яких, відповідно до регламенту, координується працівниками академії, зокрема профільної для вчителів технологій, трудового навчання і креслення – «Проектування як метод пізнання в освітній галузі «Технології».

Помітну роль у забезпеченні науково-методичного супроводу технологічної освітньої галузі в області відіграла ця професійна спільнота, яка з січня 2004 року трудилася над проблемою «Організація проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання», а з 2007 – «Формування технологічних компетентностей та конкурентноспроможної особистості учнів в умовах ринку праці».

Діяльність групи побудована на сучасній технології навчання дорослих – експірієнс технології, яка передбачає навчання на основі обміну досвідом, його узагальнення, поширення, використання.

У роботі в ОСДГ упродовж 2020-2022 років взяли участь 22 педагоги технологічної освітньої галузі (раніше – освітньої галузі «Технології») закладів загальної середньої освіти з 12 громад області. Найбільша кількість учасників СДГ з Полтавської ТГ – 8 осіб (36,4%), по 2 з Диканської, Кременчуцької, Шишацької громад, у решти громад по 1 учаснику (Білоцерківська, Горішньоплавнівська, Градизька, Зіньківська, Лохвицька, Миргородська, Семенівська, Хорольська). Учасники і учасниці спеціальної дослідницької групи є очільниками професійних спільнот на місцях – у своїх громадах.

До складу учасників ОСДГ «Проектування як метод пізнання в освітній галузі «Технології» ввійшли учителі, які мають відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства освіти і науки України:

почесне звання «Заслужений учитель України» мають 2 особи (ПОПЛЮЙКО С.П., ПРИХОДЬКО Ю.М.),

нагрудні знаки МОН України: «Відмінник освіти України» – 6 осіб (БІРУК В.П., БОЯРСЬКИЙ А.В., КРУПИЦЬКИЙ С.І., РАШИН І.А., ПОПЛЮЙКО С.П., ПРИХОДЬКО Ю.М.); «Василь Сухомлинський» (БІРУК В.П.);

численні подяки і грамоти міністерства, ДОН ПОДА, ПОППО.

Педагогічні звання «Старший учитель», «Вчитель-методист», вищу категорію мають 95,4% учасників.

БІРУК В.П. був делегатом III Всеукраїнського з'їзду працівників освіти України 28 жовтня 2011 року.

Дев'ять учасників є переможцями та лауреатами Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» у номінації «Трудове навчання» різних років (1998, 2000, 2003, 2007, 2010, 2014, 2021): ПРИХОДЬКО Ю.М. (2010); БІРУК В.П., КРУПИЦЬКИЙ С.І., КУЗУБ Л.А., КУРАТНІК Т.В., ЛЯШЕНКО С.В., ПОПЛЮЙКО С.П., ПОЛЯКОВ С.В., РАШИН І.А.

Навчання в аспірантурі ПНПУ імені В.Г.Короленка здійснили 4 учасники ОСДГ: ЛЯШЕНКО С.В., РУДКОВСЬКА О.М., ЛИСЕНКО Л.П., ПОЛЯКОВ С.В.; в магістратурі МАРЦІНКОВСЬКА Р.В., ЛИСЕНКО Л.П., ЛЯШЕНКО С.В., ОМЕЛЬЯНЕНКО Т.А., ПОЛЯКОВ С.В., РУТКОВСЬКА О.М.

Дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Методика організації позаурочної роботи учнів із трудового навчання» у 2022 році захистила РУТКОВСЬКА О.М., у 2023 ЛИСЕНКО Л.П. «Методика моніторингу навчальних досягнень учнів 5-9 класів з трудового навчання».

Організаційне, наукове керівництво ОСДГ у ПАНО ім. М.В.Остроградського впродовж 2020-2022 рр. здійснювала РЕЗНІЧЕНКО З.В., к.п.н., доцент, від початку ЧЕМШИТ В.Г., старший вчитель, методист вищої категорії, методист відділу природничо-математичних дисциплін та технологій Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського, Відмінник освіти УРСР; Лауреат премії І.Г. Ткаченка. Нею було підготовлено низку науково-методичних видань з досвіду роботи дослідницької групи [3, 5, 6].

Упровадження нових державних освітніх стандартів, модельних навчальних програм сприяло пошуку активних форм і методів організації науково-методичної роботи з педагогічними працівниками – учасниками і учасницями ОСДГ [1, с.53]. У 2020-2022 роках відбулося чотири планові тематичні онлайн засідання на базі ПАНО (ПОППО) ім. М.В.Остроградського:

– «Формування проєктно-технологічної компетентності в контексті реалізації змістової лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» оновлених програм з трудового навчання у 5-9 та технологій у 10-11 класах у контексті НУШ та в умовах дистанційного навчання» (28 квітня 2020 року), підготовку і проведення якого координувала ЧЕМШИТ В.Г.;

– «Теоретико-методичні основи використання інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій дистанційного навчання в освітній галузі «Технології» (15 квітня 2021 року);

– «Організаційно-методичні засади проєктно-технологічної діяльності учнів з особливими освітніми потребами на уроках трудового навчання (технології)» (19 травня 2021 року);

– «Діяльнісний підхід на уроках технологій (трудового навчання) і креслення» (02 листопада 2022 року).

ПАНО ім. М.В.Остроградського (ПОППО) під час організації і проведення заходів спеціальної дослідницької групи плідно співпрацював з науково-педагогічними працівниками. Наукову складову зібрань забезпечували ГОРБАНЬОВА С.В., ЖДАНЮК Л.О., ПИЛИПЕНКО В.В., РЕЗНІЧЕНКО З.В., а також науковці інших закладів вищої освіти, які упродовж 2020-2022 років запрошувалися як доповідачі при проведенні засідань спільноти:

Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (БОЙКО В.А., доцент кафедри будівництва та цивільної інженерії, к.п.н.);

Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (ЦИНА А.Ю., завідувач кафедри теорії та методики технологічної освіти, д.п.н., професор і ТИТАРЕНКО В.П., професор цієї ж кафедри, д.п.н., професор).

Проблематика, над якою працює група, є актуальною в умовах сьогодення, напрацювання добре відомі педагогічній спільноті учителів технологій не лише області, а й інших регіонів України. Наприклад, учасниця ОСДГ ПРИХОДЬКО Ю.М. – співавторка модельних навчальних програм «Технології 5-6 кл.» та «Технології 7-9 кл.» (авт.кол. ХОДЗИНСЬКА І.Ю.) та однойменного підручника, розробниця сучасного контенту електронного підручника на платформі IZZI, за підтримки видавництва «Ранок».

З метою професійного розвитку, залучення до інноваційної освітньої діяльності в закладах освіти області, учасники брали активну участь у науково-практичних конференціях різного рівня, семінарах-практикумах,

майстер-класах, тренінгах; їх матеріали розміщені у репозитарії освітніх матеріалів для дистанційного компоненту освітнього процесу в ЗЗСО тощо.

З метою забезпечення високого фахового рівня викладання на курсах підвищення кваліфікації учителів технологій (трудового навчання) і креслення учасники та учасниці ОСДГ впродовж 2020-2022 років були залучені до проведення занять на курсах підвищення кваліфікації – ЛЯШЕНКО С.В., ПОЛЯКОВ С. В., ПРИХОДЬКО Ю. М., РАШИН І.А., СВІТЛИЧНИЙ Г.І.

КУРАТНІК Т.В., ЛЯШЕНКО С.В., ПОЛЯКОВ С.В. у 2021-2022 рр. проводили навчання педагогів області за програмою підвищення кваліфікації учителів, які забезпечуватимуть реалізацію нового Державного стандарту базової середньої освіти «Нова українська школа: перехід на наступний рівень» (45 год) та як тренери педагогів з технологічної освітньої галузі (15 год).

До слова, у журі III (обласного) етапу Всеукраїнської олімпіади з технологій (трудового навчання) 11 лютого 2023 року працювали педагоги – учасники ОСДГ – І.М.ПОСТЕРНАК, С.Д.БЛОБРОВА, Т.В.КУРАТНІК, експертами-консультантами Ю.М.ПРИХОДЬКО, І.А.РАШИН.

2021 року у Обласному ярмарку кращих розробок навчальних матеріалів для дистанційного компоненту освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти у ПОППО перемогу в номінації «Трудове навчання, технології, креслення» здобули учасниці ОСДГ ВОЛОШИНА Г.В., КУЗУБ Л.А.

Учителі-учасники ОСДГ розробляють сучасні дидактичні матеріали з досвіду роботи ОСДГ «Проектування як метод пізнання освітньої галузі «Технології»), деякі з них вже розміщені у репозитарії ПАНУ. Так, з 15 наявних методичних розробок, 8 підготовлені п'ятьма учасниками і учасницями ОСДГ: по 2 КУЗУБ Л.А. і ВОЛОШИНА Г.В., 1 – БОЯРСЬКИМ А.В., ЛЯШЕНКО С.В., КУРАТНІК Т.В., ПОЛЯКОВ С.В.

Окремої уваги заслуговує досвід СВІТЛИЧНОГО Г.І., учителя Великобузівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітній навчальний заклад І-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Шишацької селищної ради Полтавської області, який на базі шкільної майстерні завдяки написанню/поданню/вдалій реалізації проектів обласного конкурсу «Бюджет участі», зумів створити сучасну майстерню-коворкінг «ОКтрудовичок».

У 2020 році Проекти на «Шкільний громадський бюджет Полтавської області: «Новий освітній простір – своїми руками» (на фрезерно-

гравіювальний верстат) та «Сучасна майстерня – чисте повітря» (на систему очищення повітря та стружковідведення) вартістю 200 тисяч гривень. Обидва стали переможцями та реалізовані.

На базі майстерні діє гурток «ОкТрудовичОК» – це сучасний шкільний коворкінг, де можуть майструвати не лише учні, але й жителі Шишацької громади. Разом з учнями та батькам були визначені такі напрями роботи: розвиток та самореалізація молоді; зайнятість підлітків та сільської молоді; робота в команді.

В гуртку займаються діти різного віку. Вихованці старшого шкільного віку самостійно проводять майстер-класи на різноманітних заходах. «ОкТрудовичОК» як бренд уже впізнають за межами Шишацької громади.

Досвід учителя висвітлено у звіті «ЯК КОВОРКІНГИ РОЗВИВАЮТЬ ГРОМАДИ?» [3, с.6-7].

Важливо відзначити, що члени ОСДГ перебували в авангардні змін (серед колег нашої країни), коли у 2004 році розпочали роботу над науково-методичним забезпеченням проєктно-технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання спільно з кафедрою теорії і методики технологічної освіти ПНПУ імені В.Г.Короленка. У співпраці ними описано та надалі удосконалено методику розробки навчального (творчого) проєкту, критерії його оцінювання, економічне та маркетингове обґрунтування, 4 етапи проєктування тощо.

Проблема, над якою з 2004 року працювала група, в умовах сьогодення є актуальною, проте втратила свою новизну, оскільки на початку проєктування як процес створення проєкту, прототипу, образу майбутнього виробу, стану та способів його виготовлення було новацією, привнесеною у практику Віктором Костянтиновичем СИДОРЕНКОМ, доктором педагогічних наук, професором, членом-кореспондентом НАПН України, дійсним членом Міжнародної академії проблем людини в авіації і космонавтиці, відмінником освіти України (як досвід Польщі), натеper за новим ДСБСО, 2020 року (додаток 11) проєктування, як напрям, внесене до переліку базових знань з технологічної освіти, поряд із іншими: основами графічної грамотності, технологіями виготовлення виробу, оцінюванням і презентацією результатів, декоративно-ужитковим мистецтвом, сучасною технікою і технологіями, самозарадністю у побуті [2].

Роботу ОСДГ за темою: «Проєктування як метод пізнання в освітній галузі «Технології» вичерпано. У грудні 2022 року завершено роботу цієї професійної спільноти.

Обласна дослідницька група напрацювала вагомий внесок у розвиток проектування, що охоплює весь процес створення об'єкту проектування (виробу) від ідеї до впровадження.

Наш досвід свідчить про те, що спеціалізовані групи дослідників дійсно допомагають педагогам розкрити їхній потенціал та забезпечити високу якість і результативність у роботі. Вони допомагають вирішити ключові проблеми та виклики розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, широко відомого як реформа шкільництва “Нова українська школа”; виконати обґрунтовані дослідження, сприяти впровадженню інноваційних технологій у освітній процес.

На підставі результатів нашої роботи можна сміливо стверджувати, що спеціальні дослідницькі групи педагогів-практиків мають великий потенціал для подальшого вдосконалення освітнього процесу та сталого розвитку технологічної освіти.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: стратегії діяльності освітян Полтавської області та Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського / Укл.: В. В. Зелюк, С. Ф. Клепка, І. О. Кіптілий. Полтава : ПОІППО, 2017. 188 с.

2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: Постанова КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення 18.09.2023).

3. Проектний метод в освітній галузі «Технологія». / упор. Чемшит В.Г. Полтава: ПОІППО. 2005. 64 с.

4. Савицький І., Дацишин М. ЯК КОВОРКІНГИ РОЗВИВАЮТЬ ГРОМАДИ?: звіт про поширення досвіду залучення молоді та розкриття підприємницького потенціалу в рамках проекту ЄС «Молодіжний кластер органічного бізнесу Баранівської ОТГ» Київ: Інститут громадянського суспільства. 2021 24 с.

5. Формування конкурентоспроможної особистості на уроках трудового навчання і технологій : методично-практичний посібник. / упор. Чемшит В.Г. Полтава: ПОІППО, 2009. 124 с.

6. Формування технологічних компетентностей та конкурентоспроможної особистості (з досвіду роботи обласної спеціальної

дослідницької групи – ОСДГ «Проектування як метод пізнання в освітній галузі «Технології») : методично-практичний посібник/ упор. Чемшит В.Г. Полтава: ПОППО, 2016. 216 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ» В КОНТЕКСТІ НУШ

Куратнік Т.В.

учитель трудового навчання та технологій

Лицею №14 «Здоров'я» Полтавської міської ради, м. Полтава

Сучасний світ з його стрімким розвитком орієнтує педагогіку на створення нової школи, що відповідає запитам сьогодення та викликам майбутнього.

Концепція Нової української школи передбачає оновлення змісту освіти й спрямована на новий освітній результат: формування компетентностей, вміння здобувати і застосовувати знання у нових навчальних та життєвих ситуаціях, реалізацію принципів, зорієнтованих на розкриття особистісних можливостей та інтересів учнів з метою формування успішної, цілеспрямованої, самостійної, мобільної особистості [2].

Перехід до НУШ передбачає впровадження в освітній процес нових підходів до навчання, спрямованих на формування м'яких навичок (soft skills), інтелектуально розвиненої, ініціативної особистості учня, здатної нестандартно та творчо мислити, розв'язуючи завдання у будь-яких життєвих ситуаціях.

Упровадження таких інноваційних освітніх технологій, як проектна технологія, технологія розвитку критичного мислення, які, у першу чергу, забезпечують активізацію пізнавальної самостійної діяльності учня, реалізацію навчання через дослідження, сприяють ефективній реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі.

Метою технологічної освітньої галузі є реалізація творчого потенціалу учня, формування критичного та технічного мислення, готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження .

Метою навчального предмета «Технології» є формування у здобувачів освіти життєвоважливих компетентностей, необхідних у самостійному житті, розвиток творчого потенціалу, критичного мислення, духовно-моральних цінностей, реалізація здібностей та інтересів учнів у сфері проектно-технологічної діяльності [1].

Реалізація змісту технологічної освітньої галузі відбувається через проектний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, інтегральний підходи до викладання навчального предмету «Технології» з врахуванням принципів: дитиноцентризму і природовідповідності; узгодженості цілей, змісту і очікуваних результатів навчання; науковості та доступності; наступності та перспективності; логічної послідовності та достатності засвоєння учнями предметних компетентностей; творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання.

Формування ключових та предметних компетентностей на уроках технологій відбувається через діяльнісну спрямованість навчання, яка передбачає залучення учнів до різних видів активної навчальної пізнавальної діяльності, а також його практичну спрямованість. Зміст предмету передбачає формування не лише знань і умінь, але й певних якостей, світогляду, ідейності, підприємництва, що у свідомості учня має такий вигляд: «Все, що я пізнаю, я знаю, і для чого це мені треба і де я можу ці знання застосувати». Діяльнісний підхід на уроках технологій реалізується за рахунок виконання учнем різноманітних творчих, технічних, дослідницьких завдань (групових чи індивідуальних), спрямованих на всебічне пізнання навчальної теми, опанування важливих предметних навичок та вмінь.

Проектний підхід на уроках технологій передбачає реалізацію соціально значущих та групових проєктів, які сприяють ефективній взаємодії усіх учасників навчального процесу задля розв'язання навчальних завдань, спрямованих на задоволення соціальних потреб суспільства. Проєкти мають бути цікавими та актуальними для учнів. У процесі проєктування учні мають не лише опанувати певну технологію, а, в першу чергу, створювати корисні та потрібні речі для себе та своєї родини.

Інтегральний підхід дозволяє вчителю встановити міжпредметні зв'язки з іншими навчальними дисциплінами, а учню – побачити цілісність отриманих знань та вмінь при вивченні різних предметів, можливість їхнього застосування у практичному житті. Інтеграція у шкільному навчанні реалізується як у межах окремого навчального предмету, так і між різними навчальними дисциплінами. Інтеграція в межах технологічної освітньої

галузі може здійснюватися різними шляхами: створенням інтегрованих курсів «STEM», «Робототехніка»; розробленням нових форм уроків (урок з міжпредметними зв'язками, інтегрований урок, бінарний урок); упровадженням міждисциплінарних навчальних проєктів; організацією тематичних днів і тижнів.

Успішна реалізація визначених підходів забезпечується за рахунок використання вчителем сучасних технологій та методів навчання. Актуальними в НУШ залишаються інтерактивне навчання, технологія розвитку критичного мислення, інтегроване навчання, технологія створення успіху.

Звичайно ж, у 5-6 класах вчителю варто широко використовувати ігрові та цифрові методи навчання. Неодмінно варто спробувати запроваджувати соціальне шкільне підприємництво на уроках технологій, задля розвитку навичок підприємництва у школярів. Цікавими для учнів будуть STEM-проєкти, які можна реалізовувати в межах однієї навчальної дисципліни або ж міждисциплінарно.

На сьогодні особливої популярності серед педагогів набуває DIY-підхід або мейкерство (творча винахідницька діяльність, результатом якої є унікальний продукт, зроблений власноруч), що спонукає учнів до формування ініціативності, творчості, креативності, критичного мислення, інноваційності, як важливих життєвих компетентностей.

Перехід до Нової української школи провокує не тільки оновлення змісту освіти, а й переорієнтацію вчителя на нові підходи до викладання з використанням інноваційних технологій та методик навчання. Ефективна реалізація змісту технологічної освітньої галузі на уроках технологій відбувається на основі вимог Державного стандарту базової середньої освіти і передбачає досягнення учнем обов'язкових результатів навчання, що відбувається через проєктний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, інтегральний підходи до викладання навчального предмету «Технології» з використанням дієвих практик та сучасних методів навчання.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти .[Електронний ресурс] //Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
2. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс] //Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

3. Людмила Лисогор, Сергій Берендєєв, Юлія Косенчук. Використання електронних освітніх матеріалів у освітньому процесі: сучасні підходи і технології Нової української школи. Випуск 1: Навчально-методичний посібник. — Київ, 2023. — 117 с.

4. Нова українська школа. [Електронний ресурс] //Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

5. Огляд і розбір Держстандарту технологічної освітньої галузі. [Електронний ресурс] //Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/oglyad-i-rozbir-derzhstandartu-tehnologichno-osvitno-galuzi>

ПРИХОВАНІ ПРОБЛЕМИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Стешенко В. В.

доктор педагогічних наук, професор
кафедри теорії та практики технологічної і професійної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
м. Слов'янськ

Оновлення української школи сьогодні здійснюється в екстремальних умовах. Ці умови викликані пандемією та воєнними діями в країні, які сприяли швидкому запровадженню дистанційної освіти. У результаті деякі значущі аспекти організації освітнього процесу виявилися неврахованими, що зумовило наявність прихованих проблем в оновленні української школи. Аналіз організації освітнього процесу в сучасній школі дозволив виявити деякі з них і показав наступне.

1. При складанні стандарту та навчальних програм практично не врахували, що у нас сьогодні дві системи освіти:

– одна – обов'язкова шкільна, яка відповідно до Конституції має забезпечити оволодіння учнями державним мінімумом освіти у вигляді Державного освітнього стандарту та закласти основи розвитку особистості кожного учня (на це вказували в свій час академіки О. Ляшенко, Д. Тхоржевський та ін. науковці), а також

– друга – розвивальна позашкільна, яка має забезпечити подальший розвиток особистісних якостей учнів відповідно до їх здібностей і схильностей.

Кожна система на даний момент функціонує більш-менш успішно, але, на жаль, окремо, наступність між ними прослідковується надто

недостатньо. У результаті ми спостерігаємо переоцінку ролі однієї освіти та недооцінку ролі другої. Це зумовлює перевантаження учнів у школах і випадковість, можна навіть сказати, другосортність позашкільних занять, або навпаки. Так, незважаючи на титанічні зусилля проф. О. Биковської, позашкільна освіта все ще часто розглядається як можливість лише заповнити вільний час учнів відповідно до їх інтересів, або як засіб оволодіння певним фахом, для чого загальна освіта практично непотрібна.

2. В умовах пандемії та воєнних дій ми спостерігаємо великі освітні втрати, особливо в прифронтових регіонах. В методичному пораднику науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року доктор педагогічних наук М. Головка зазначив, що на сьогодні «відбулися кардинальні зміни традиційних форм організації навчання, що викликало певні труднощі в усіх суб'єктів освітнього процесу. Адже тривале призупинення навчання має істотний вплив на глобальні процеси соціального й економічного розвитку країни» [1, с. 6]. І далі він відзначає, що «Хоча освітні втрати наявні й під час очного навчання, вони стрімко зростають в умовах переходу на дистанційну форму організації освітнього процесу, зокрема, коли навчання переважно здійснюється в асинхронному режимі» [1, с. 7].

Одним із основних механізмів компенсації освітніх втрат на думку науковців є технології адаптивного навчання. З цим твердженням ми повністю згодні, але зазначимо, що для компенсації освітніх втрат слід використовувати й більший мірі потенціал (технології) дистанційного навчання. Сутність таких технологій досить проста, але кожен конкретний випадок вимагає кропіткої роботи з їх розробки особливо для такого практично орієнтованого предмета, яким є трудове навчання та технології.

3. Запровадження дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти показало, що уроки з сучасного трудового навчання та технологій особливо важко організувати, зокрема, для тимчасово переміщених дітей. Такі уроки сприймаються як їх батьками, так і самими учнями як необов'язкові, в кращому випадку як розвиваючі, які можна і не відвідувати. Окрім того, в умовах, коли діти живуть не вдома, уроки трудового навчання та технологій в дистанційному режимі стають в основному теоретичними, бо ні в дітей, ні в їхніх батьків немає ні необхідних матеріалів, ні інструментів. У такому випадку не допоможуть і технології адаптивного та дистанційного навчання. Окрім того, слід також відзначити, що як програми з трудового навчання та технологій, так і Державний стандарт освітньої галузі «Технології» були розроблені без

належного теоретичного обґрунтування, на що не один раз вказував проф. В. Юрженко та ряд інших вчених. Слід відзначити, що і концепція технологічної освіти, прийнята 10 років назад, для нової української школи не оновлена. У результаті, чинні програми з трудового навчання та технологій не забезпечують гнучкого їх використання навіть за наявності чотирьох модельних програм і викликають сумнів у обов'язковості самого навчального предмета як загальноосвітнього.

4. У методичному poradniku науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 н. р. кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Т. Мачача зазначила, що інноваційний зміст модульних навчальних програм вибудовується відповідно до логіки історії розвитку виробничої культури на прикладі різних видів декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну, та, що зміст технологічної освіти відповідно до культурологічної концепції структурується за логікою організації виробництва. «Завдяки культурологічному підходу відбувається розвиток технологічної базової освіти на підґрунті виробничої культури, враховуються природні потреби учнів, їхнє національне самопізнання, встановлення самоідентичності, творча самореалізація й самовираження в предметно-перетворювальній діяльності» – наголосила вчена [1, с. 142]. З таким підходом ми також згодні, але слід зазначити, що структура такого навчального предмета була запропонована ще до розробки Державного стандарту останнього четвертого покоління й модельної навчальної програми з технологій для 5–6 класів в працях [2–5 та ін.], але не була використана при їх складанні.

Таким чином, науковцям слід терміново звернутися до розробки наступних проблем:

- узгодити державний мінімум загальної середньої освіти з технологічної освітньої галузі зі змістом позашкільної освіти;
- оновити Концепцію технологічної освітньої галузі відповідно до сучасних вимог суспільства;
- розробити технології і методики адаптивного й дистанційного навчання для шкільних навчальних предметів, особливо для трудового навчання та технологій;
- розробити теоретичні основи змісту технологічної освітньої галузі, який би відповідав принципам загальної середньої освіти;
- забезпечити формування в учнів культури перетворювальної діяльності на основі системи технологій виробництва товарів і послуг.

Вирішення цих проблем має гарантувати системний розвиток індивідуальних здібностей і здатностей учнів, а також сформувані в них компетентності, важливі для успішної життєдіяльності в умовах четвертої промислової революції.

Список використаних джерел

1. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / *методичний поради́ник* науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засекоїної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 192 с. URL: <https://ippo.edu.te.ua/about/news/metodichnij-poradnik-institutu-pedagogiki-napn-ukraini-do-pochatku-novogo-20232024-navchalnogo-roku>.

2. Стешенко В. В. Зміст технологічної компетентності як основа структури трудового навчання. *Трудове навчання*. 2017. №6. С. 4–8.

3. Стешенко В. В. Модернізація змісту трудового навчання на компетентнісній основі. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2017. №3. С. 26–30.

4. Стешенко В. В. Новій українській школі нове трудове навчання: *збірник наукових праць* Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Гол. ред.: М. Т. Мартинюк. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2017. Вип. 1. С. 350–358.

5. Стешенко В. В. Технологія як базова наука трудового навчання. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*, 2019. Спецвипуск. С. 113–117.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ

Биков В. О.

в. о. директора Комунального закладу
Полтавської обласної ради «Полтавська обласна
Мала академія наук учнівської молоді»,
здобувач третього освітньо-наукового
рівня вищої освіти Харківського національного
педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, м. Полтава

Штучний інтелект (ШІ) – це галузь науки і техніки, яка займається створенням машин, здатних виконувати завдання, які зазвичай потребують

людського інтелекту, таких, як: комп'ютерний зір, інтелектуальна робототехніка, системи обробки великих масивів даних і прийняття рішень, генерація текстів, графіки і відео, розпізнавання і обробка мови людини тощо.

Історія терміну «штучний інтелект» розпочинається з 1955 року, коли американський інформатик та дослідник Джон Маккарті запропонував це словосполучення. Сучасна наука визначає ШІ як спробу моделювання процесів людського інтелекту за допомогою машин. Європейський парламент дає більш широке визначення ШІ, вважаючи, що це будь-який інструмент, який використовується машиною для "відтворення людської поведінки, такої як міркування, планування і творчість".

Цікавість до робототехніки і штучного інтелекту в останній час зростає дуже стрімко. У липні 2023 року особливий інтерес серед програмістів, інженерів, бізнесменів, освітян викликав щорічний глобальний саміт штучного інтелекту, який пройшов під гаслом «Штучний інтелект для миру та сталості» [1]. Серед питань, які зазвичай розглядаються на таких заходах вирізняються: особливості машинного навчання, етика в ШІ, конфіденційність в ШІ, довіра та безпека в ШІ, відповідальність ШІ, використання ШІ для боротьби зі змінами клімату, використання ШІ для подолання голоду, використання ШІ для боротьби з бідністю, використання ШІ для забезпечення миру і безпеки. Природно, що найбільша увага учасників саміту була прикута до «пресконференції» найпередовіших робіт зі штучним інтелектом. Серед таких найсучасніших робіт на саміті були представлені: робот, заснований на когнітивній технології NEURA, гуманоїдний соціальний робот, створений за моделлю професора Наді Магненат Тельманн, найкращий у світі робот-помічник для медичних сестер Grace, інноваційний проєкт, який демонструє можливості штучного інтелекту в галузі мистецтва – робот зі штучним інтелектом Ai-Da (створений компанією Google AI), робот-співачка Desdemona, розроблена компанією Sony, робот-актоїд Geminoid HI-2, який має п'ятдесят ступенів свободи, що дозволяє Geminoid HI-2 імітувати навіть дихання людини, робот-гуманоїд Ameca, розроблений британською компанією Engineered Arts, найдосконаліший робот від Hanson Robotics Sophia, що втілює найфантастичніші мрії людства про майбутнє робототехніки і штучного інтелекту. Навіть Всесвітній день миру, що відзначатиметься 1 січня 2024 року також буде мати тему: «Штучний інтелект і мир». То ж – актуальність теми штучного інтелекту неймовірна, особливо після тріумфального поширення ChatGPT. Штучний інтелект має вплив і застосування у

переважній більшості галузей життєдіяльності сучасного людства, очевидно, що і для науки та освіти роль ШІ також зростає.

Серед широкого спектру інструментів на основі ШІ вирізняють такі групи програмних продуктів: для генерації програмного коду, генерації текстів, генерації зображень, генерації відео, досліджень, генерації 3D, генерації звуків тощо.

В останній рік особливою популярністю серед молоді користуються чат-боти. Це такі комп'ютерні програми, які імітують людську розмову, діалог. Чат-боти можуть аналізувати текст, розуміти наміри користувача, вирішувати складні завдання і вдосконалюватися від кожної взаємодії. ChatGPT (Chat Generative Pre-trained Transformer) – це чат-бот, запущений корпорацією OpenAI у листопаді 2022 року. За два місяці цей чат вже тестували 100 мільйонів користувачів. Навчений на текстовому наборі, який включав понад 8 мільйонів документів, чат-бот з великою швидкістю може генерувати тексти, здійснювати переклади, генерувати програмний код, скорочувати чи розширювати тексти різних жанрів, структурувати інформацію, формулювати питання, створювати презентації, перевіряти граматику, аналізувати і порівнювати та багато чого іншого. Але для ефективного використання чат-ботів потрібно володіти певним набором правил prompt-інжинірингу. Prompt-інжиніринг – це наука правильного формулювання запитів. Уміти формулювати запити, уточнювати і поглиблювати їх – важливі компетентності для сучасної людини.

Серед альтернативних продуктів ChatGPT з липня 2023 р. в Україні доступний чат-бот від Google на основі штучного інтелекту Bard. Цей інструмент розуміє понад 40 мов, серед яких є і українська. Чат-бот уміє слухати питання і відповіді, а не лише читати їх. Він здатний налаштовувати відповіді – змінювати тон і стиль на п'ять різних варіантів: простий, довгий, короткий, професійний або звичайний. Також має більше можливостей для експорту програмного коду [2].

Юному науковцю дуже важливо навчитися використовувати штучний інтелект у підготовці своїх проєктів. Якими можуть бути приклади проєктів юного науковця-дослідника? Серед найпопулярніших для початківців – корисними можуть бути наступні:

- Які сучасні актуальні теми або напрямки можна розглядати у рамках моєї наукової роботи МАН?
- Як ефективно здійснити пошук наукових джерел та літератури, яка відповідає моїй темі?
- Як оцінити достовірність та актуальність джерел, які я знайшов?

- Які методи аналізу даних будуть найефективнішими для моєї дослідницької роботи?
- Наведи 10 різноманітних варіантів формулювання теми мого дослідження.
- Визнач предмет, об'єкт, мету, завдання дослідження за моєю темою, склади план роботи.
- Напиши код для створення сайту за моєю дослідницькою роботою мовою розмітки HTML.
- Як зробити власний внесок до вибраної теми і підкріпити його аргументами?
- Сформулюй 10 питань, які можуть задати опоненти під час постерного захисту мого проєкту.
- Уяви себе вченим Іваном Пулюєм (можна обрати кілька різних відомих вчених). Що би він порадив мені обов'язково додати до моєї науково-дослідницької роботи.
- Сформулюй доповідь у стилі Стівена Джобса (інших відомих спікерів) для виголошення на науковій конференції.
- Визнач 5 ключових слів моєї науково-дослідницької роботи, напиши анотацію.

Окрім текстових чат-ботів при підготовці науково-дослідницького проєкту можуть ефективно бути використані генератори графіки з ШІ. Серед яких вирізняються наступні: Wepik, Canva, DALL-E 2, Midjourney, Lexica, Leonardo, Adobe Firefly, BlueWillow v3, StockIMG, BrandBirdApp та ін. Кожен зі згаданих ресурсів мають свої особливості, свої переваги чи певні недоліки.

Штучний інтелект можна застосувати також для створення інтерактивних матеріалів для дослідницького проєкту (наприклад, опитувальників, анкет), для створення різних навчальних ігор, планування експериментів, аналізу контенту, формулювання висновків. ШІ може дійсно з неймовірною швидкістю аналізувати великі масиви даних. Генерувати варіанти рішення певної проблеми, адаптувати оригінальні рішення для різних умов, для різних завдань – це також важливі можливості використання ШІ юними дослідниками.

Штучний інтелект часто викликає і занепокоєння, адже може створити проблеми для людства. Загрози від ШІ: часті помилкові твердження, етичні дилеми, витіснення фахівців з їх робочих місць, юридичні проблеми щодо встановлення авторства контенту, використання з метою плагіату, збільшення нерівності, втручання у прийняття рішень, вразливість простих

паролів, «галюцинації» чату. У неформальній мові для опису ситуацій, коли щось пішло не так, як очікувалося часто використовують термін «факапи» (невдачі, помилки, промахи). Цікавою і актуальною темою дослідження для юних науковців в інформаційних технологіях можуть бути факапи штучного інтелекту. Занепокоєність можливим негативним впливом ШІ на людство, етичні моменти і відсутність законодавчих актів, які б регулювали поширення і використання ШІ – дають привід задуматися [3].

Тож штучний інтелект – це ефективний ресурс економії часу. Але глибоких сенсів все ж таки може надати тільки людина, адже ШІ не може замінити емпатію, не може створити чогось принципово нового. Про те, компілювати, впорядковувати, структурувати інформацію, створювати варіації і навіть генерувати творчі ідеї штучний інтелект може принаймні так само добре, як і звичайна людина, до того ж значно швидше [4]. Юні дослідники можуть використовувати ШІ як інструмент для пришвидшення і покращення планування. З іншого боку – використання ШІ погіршує можливість достовірно визначити першоджерело інформації. Потрібно завжди пам'ятати, що знання, які ми отримуємо за допомогою штучного інтелекту завжди потребують ретельної перевірки за надійними науковими матеріалами. Світ вже ніколи не буде існувати без використання штучного інтелекту, тому юним науковцям-дослідникам слід вміло використовувати ШІ при підготовці своїх дослідницьких проєктів.

Список використаних джерел

1. Глобальний саміт штучного інтелекту.
URL: <https://aiforgood.itu.int/about-ai-for-good/discovery/> (дата звернення: 15.09.2023).
2. Юлія Сабадишина. Чат-бот від Google тепер доступний в Україні. Bard уміє експортувати код Python у Replit. URL: <https://dou.ua/lenta/news/google-launched-bard/> (дата звернення: 14.09.2023)
3. Валерія Глінка. Штучний інтелект як загроза. Окремі уряди та ЗМІ просять техногігантів «пригальмувати» із розробкою ШІ. Чого вони бояться.
URL: <https://forbes.ua/innovations/shtuchniy-intelekt-yak-sira-zona-problemi-ta-rishennya-regulyuvannya-instrumentiv-na-osnovi-shi-03042023-12810> (дата звернення: 14.09.2023)
4. Павло Зінченко. Чат-боти зі штучним інтелектом почали перевершувати людину у творчості <https://it.novyny.live/chat-boti-zi-shtuchnim-intelektom-pochali-perevershuvati-liudinu-u-tvorchosti-doslidzhennia-119580.html> (дата звернення: 16.09.2023)

СЕКЦІЯ №1
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕФОРМУВАННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ШКОЛИ

РОЗВИТОК ІДЕЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ТВОРЧОСТІ
М. ОСТРОГРАДСЬКОГО

Семеновська Л.А.

доктор педагогічних наук, професор
кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка, м. Полтава

Кікто С. М.

кандидат педагогічних наук,
директор відокремленого структурного підрозділу
Київський індустріальний фаховий коледж
Київського національного університету будівництва і архітектури,
м. Київ

Інноваційна динаміка європейських тенденцій розвитку суспільства зумовлює необхідність здійснення реформаційної освітньої політики. Серед перспективних результатів реалізації сучасних освітніх документів підготовка педагогічних кадрів вищої кваліфікації, здатних здійснювати трудову діяльність на основі новітніх підходів щодо організації навчально-виховного процесу та безперервного власного професійного удосконалення. У змісті вказаних нормативних матеріалів увага акцентується на важливості забезпечення творчої самоосвітньої діяльності майбутнього фахівця. Одночасно актуалізується проблематика пов'язана з дослідженням феномена технологічної освіти, що стає в наш час механізмом повноцінної реалізації вільного вибору особистістю індивідуальної траєкторії професійного розвитку.

У цьому аспекті наука звертається до накопиченого історико-педагогічного досвіду технологічної освіти, спрямованого на усвідомлення соціально й особистісно значущих цілей. Геніальному українському ученому, видатному педагогу та громадському діячу XIX ст. – М. Остроградському належить честь відкриття інтегральної теореми, яка у 1828 р. застосовувалася для вирішення різноманітних прикладних питань математичної фізики. М. Остроградський першим зрозумів фундаментальне значення теореми і чітко

виділив її як факт загальнонаукової (полідисциплінарної) значущості. Зазначимо, що такий практико орієнтований підхід мав вирішальний вплив на інноваційний характер педагогічної діяльності ученого, зокрема на усвідомлення ним важливості проблеми оновлення дидактичного контенту навчальних дисциплін, удосконалення процесу навчання та методів викладання.

Головною метою навчання М. Остроградський уважав підготовку молоді до майбутньої життєдіяльності. У цьому зв'язку вчений піддавав критиці сучасну йому систему освіти з того приводу, що при визначенні змісту та методів навчання враховується позиція, спрямована на підготовку вчених, незважаючи на те, що більшість дітей має посередні розумові здібності. Таким чином, у результаті гонитви за високими ідеалами, освіта не задовольняє навіть життєво необхідних запитів держави — «підготовки корисних і скромних діячів для нашого суспільства» [1, с. 45].

У «Роздумах про викладання» М. Остроградський переконливо довів необхідність корінної реформи змісту освіти та методів викладання, що зумовлювалося, передовсім, бурхливим розвитком прикладних наук (до числа яких учений відносив математику, фізику, хімію) та техніки. Педагог зауважував, що технічна освіта громадян набуває виняткового значення для соціально-економічного розвитку держави: «Технічна освіта є наймогутнішим важелем, який треба пускати в хід, щоб активізувати розвиток сільського господарства і промисловості. Саме в такому розумінні всі науки вдало визначені як сукупність принципів, завдяки яким можна зберегти сили природи і людські сили» [1, с. 45]. Маючи на меті запровадження технічної освіти учнів з перших днів їхнього перебування у школі, М. Остроградський обґрунтував власну оригінальну систему. Учений був упевнений, що навчання, особливо на початкових його ступенях, повинно бути максимально активним, творчим і наочним. Перші знання про літери, цифри, геометричні фігури і т. ін. дитина повинна отримувати не від учителя чи з книги, а у процесі гри або займаючись під керівництвом педагога у спеціальній майстерні, яка має бути створена при кожній школі.

Згідно з проектом М. Остроградського, дитина починає навчання з семирічного віку. Значну частину навчального часу вона проводить у майстерні, займаючись ліпленням із глини, вирізуванням із картону та деревини літер, цифр, геометричних моделей і т. ін. Саме в такий спосіб вона створює чіткі уявлення про них. З цих елементарних трудових операцій складається початковий ступінь навчання. На наступному етапі навчання відбувається абстрагування від цих певних речових образів – зображення на

папері та розгляд їх у різноманітних поєднаннях, тобто дитина навчається писати, читати, рахувати. На основі сприйняття, яке здійснюється у процесі творчої праці, вона ближче знайомиться з основами геометрії, фізики, матеріалознавства тощо. Завдання третього ступеню полягає у систематизації накопичених дитиною уявлень, понять і навичок, в їх поглибленні та зміцненні.

Таким чином, М. Остроградський був свідомий того, що процес навчання – це поступове сходження від чуттєвого сприйняття предмета до утворення абстрактних суджень та уявлень. Система навчання, запропонована вченим, була спрямована на розвиток спостережливості, аналітичного сприйняття та критичного мислення учнів. Вона повинна була піднімати учнів від певних емпіричних уявлень до суджень, висновків, привчати їх аналізувати, групувати факти та встановлювати причинно-наслідкові залежності між явищами природи. Характерна риса цієї системи виявляється в неперервному зв'язку навчання та творчої праці, у постійному демонструванні застосування науки на практиці. Згідно з переконаннями вченого, головною передумовою забезпечення активності та творчості учнів на всіх ступенях навчання має бути здоровий інтерес дитини. На першому ступені підтримка активної уваги та зацікавленості учнів досягається, на його думку, максимальною конкретизацією процесу навчання. У дітей старшого віку інтерес підтримується вмілим розкриттям науки та невичерпних можливостей її застосування.

Не втратили актуальності в наш час висловлювання вченого про необхідність, з метою збудження інтересу учнів, збагачувати зміст уроку прикладами з історії цивілізації і особливо з історії розвитку науки та техніки: «Вивчення біографії людей, котрі розвинули науку і мистецтво, є одним із засобів, які ми використовуємо, щоб привернути увагу учнів. Це одночасно й емоційна розрядка, і засіб вдалого застосування теоретичних знань» [1, с. 49]. Дослідники науково-педагогічної спадщини М. Остроградського стверджують, що майже всі лекції вченого доповнені історичними довідками, поясненням ідей класиків математики [2]. Разом із цим, педагог зауважував, що не варто підживлювати розум учнів «легкою їжею» у привабливих формах, не доцільно занадто полегшувати процес отримання знання. Викладання повинно відбуватися на пошуковому рівні, викликати розумову активність учнів, а навчальний матеріал має захоплювати їх.

Педагогічні погляди М. Остроградського пройняті ідеєю єдності навчання та виховання. Учений був переконаний, що навчання має право на життя лише тоді, коли воно удосконалює розум людини, робить її судження

більш глибокими, розвиває її спостережливість, увагу, естетичні почуття тощо. Навчання, яке формує лише певну сукупність теоретичних знань і не спрямоване на реалізацію мети виховання, оцінювалося М. Остроградським негативно. Учений постійно турбувався про розвиток у дітей мислення, сили волі, спостережливості, уваги, почуття симетрії, краси, гармонії. Передумовою вивчення всіх наук М. Остроградський визнавав рідну мову. Він закликав приділяти в школі більше уваги для її опанування, а вивчення іноземних мов уважав необхідною умовою для розширення знань з техніки, географії, історії, літератури тощо. При цьому він мав на увазі не стародавні, а сучасні іноземні мови. Цікаво те, що вчений уважав за необхідне введення до змісту шкільної освіти навчальної дисципліни «Основи гігієни».

У «Роздумах про викладання» М. В. Остроградський одним із перших висунув ідею диференційованої інтеграції наукових знань в освіті. Цінність застосування такого методологічного підходу в навчанні педагог убачав у тому, що він забезпечує виявлення різних зв'язків між предметами, властивостями, процесами, способами поведінки тощо, а тому є основою цілісного сприйняття особистістю навколишнього світу. Таке диференційовано-інтеграційне оволодіння знаннями вчений уважав перспективним і прагнув реалізувати його шляхом запровадження інтегрованих курсів, які об'єднують різногалузеві знання навколо певного поняття. Приміром, у такий спосіб він пропонував вивчати математику, виготовляючи з глини цифри та різні фігури, одночасно викладаючи «поняття про геометричні форми і про деякі властивості матерії» [5, с. 52]. Такі диференційовано об'єднані дисципліни вчений розглядав як універсальний засіб забезпечення зв'язку між науковим знанням із сферою суспільно-побутового життя людини.

Найвищим результатом освіти, на думку вченого, є формування мислення особистості. Таке науково-педагогічне переконання ґрунтується на глибокому філософському розумінні цього психолого-педагогічного феномену. М. Остроградський уважав, що саме мислення поєднує фундаментальні основи світосприйняття, світогляду та поведінки людини, визначає конкретні вчинки людей, зумовлює їхнє ставлення до різноманітних сфер життя суспільства. Отже, кінцевий результат освіти повинен оцінюватися не лише за традиційними критеріями ефективності педагогічної діяльності (якість набутих знань), але й на рівні ментальних орієнтирів і цільових пріоритетів особистості та суспільства з урахуванням динаміки загальнолюдських цінностей, ідеалів, а також швидкоплинних характеристик реального матеріально-духовного прогресу людини і суспільства.

Список використаних джерел

1. Остроградський М. В., Блум І. А. Роздуми про викладання. Постметодика. 1996. № 2. С. 44–54.
2. Семеновська Л. А. Остроградський Михайло Васильович. 25 видатних українських педагогів : підручник за ред. А. М. Бойко; Полтава. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2016. С. 41–59.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Корець М.С.

доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри інженерії та технологій виробництва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова, м.Київ

Іщенко О.В.

аспірант другого року навчання
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова, м.Київ

При організації дистанційного навчання часто не береться до уваги «проблема готовності» вчителя до проведення уроків за допомогою форм та засобів для дистанційного навчання. Є значна потреба в навчанні вчителів організації й методиці дистанційного навчання. Для вчителя це нова ситуація, з якою він не зіштовхується в процесі навчання Нової української школи. Тому використання дистанційної форми навчання пов'язане з низкою проблем, особливо із навчального предмету технології, трудове навчання у початковій школі, які потребують вивчення.

До переваг дистанційного навчання можна віднести:

- гнучкість – «учень може навчатися в зручний для себе час та в індивідуальному темпі, незалежно від місця проживання/перебування»;
- якісний навчальний матеріал («дистанційні курси розробляються відповідно до програм, затверджених МОН, але не обмежуються лише одним підручником й включають інформацію з кількох джерел, медіа-файли, коментарі вчителя, посилання на статті тощо»);

- індивідуальний підхід, який враховує здібності та потреби кожного учня;
- використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- можливість постійного моніторингу успішності навчання дитини.

Недоліками дистанційного навчання ми вбачаємо наступні:

- технічне забезпечення. Смартфони є практично у всіх, а особисті комп'ютери та планшети – не в кожного. А через смартфони систематично виконувати завдання не зручно. До того ж, комп'ютер, який є в сім'ї, то зазвичай використовують всі члени родини, до того ж, якщо батьки працюють віддалено, то їм він потрібен для роботи так само, як дитині для навчання;

- низька якість інтернет-зв'язку;
- санітарні норми, які передбачають, що учні початкових класів можуть знаходитися перед екранами не більше, ніж 15 -20 хвилин за урок і не більше 2 - 3-х уроків на день;

- різноманітність інтернет-ресурсів, які кожен вчитель може вільно обирати, а це порушує принцип єдності, бо технічно забезпечити доступ до всіх ресурсів не завжди вдається;

- психоемоційний та фізичний стан в умовах воєнного стану порушує звичний ритм дня, зменшується рівень комунікації, а це негативно впливає на їх самопочуття [2].

Однак не менш очевидно, що сучасна дистанційна освіта народжується, формується і розвивається на основі концепції, відомої в нашій країні як «перевернутий клас». Це означає, що учень самостійно вивчає стільки матеріалу, скільки він дійсно може до уроку, а час уроку використовується для того, щоб поговорити з учителем про те, що йому незрозуміло, виправити помилки та з'ясувати складні питання. При цьому важливо, щоб учні мали живе спілкування з вчителем. Нова українська школа будується на засадах партнерства і базуватиметься на спілкуванні, взаємодії та співпраці між вчителями, учнями та батьками. Але в умовах дистанційного навчання відсутнє живе спілкування, бо НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням. Комунікативний простір – це створена ситуація взаємодії, де є місце, час і взаємне бажання спілкуватися з метою досягнення цілей навчального процесу [7].

В умовах дистанційного навчання цей процес складніший, породжений необхідністю спільної діяльності, сприйняття та розуміння інших у віртуальному просторі. Складністю дистанційного навчання є не тільки стимулювання учнів до внутрішньої роботи, а й можливість розгортання

діалогу, який дозволяє учням висловлювати найрізноманітніші пропозиції. Основна мета комунікації полягає в залученні та мотивації учасників до навчання. У дистанційному режимі багато видів традиційної мотивації працюють не так ефективно, як в очній школі. Діалог між учителями й учнями є важливим у ході як письмового, так і усного онлайн-спілкування [5].

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: КОМУНІКАЦІЯ МІЖ УЧИТЕЛЕМ ТА УЧНЯМИ

Рис.1

При роботі в групі або спільноті вчителю необхідно створювати для кожного окремого учня ситуації успіху поруч з однолітками. Найстійкішою мотивацією є внутрішня (когнітивна), тобто мотивація усвідомленої дії. У дистанційному навчанні вона відіграє головну роль. Варто зазначити, що це найскладніша мотивація для дитини, яка ще не завжди усвідомлює себе самостійною особистістю з власним місцем у соціумі, не розуміє, які знання можуть допомогти їй стати успішною і щасливою [4].

У центрі комунікативного простору перебуває навчальний предмет. Але в ході проєктування взаємодії необхідно враховувати не лише предметну спрямованість навчального предмету технології, а й мотиваційний аспект навчання. Якщо використовувати складну інформацію без урахування вікових і психологічних особливостей дитини, давати великий обсяг завдань одразу на тривалий період, це не сприяє внутрішній мотивації дитини. Завдання вчителя – зробити матеріал максимально доступним, цікавим, наочним і таким, що стимулюватиме до розширення знань. Завжди кращими є ілюстровані онлайн-уроки з технологій, що спонукають учнів до співтворчості, пошуку, перетворюють його на дослідника. Зворотний зв'язок з учителем – важливий фактор засвоєння знань. Учень повинен бачити свої успіхи і вчитися працювати над помилками. Мотивація досягнення реалізується в успішності освітньої діяльності учнів, у прагненні до поставлених цілей і виявленні

наполегливості. Учні орієнтовані на успіх, частіше досягають своїх цілей. Так працює і традиційна школа, але в умовах дистанційного навчання особливо важливо хвалити учнів, відзначати їхні досягнення й успіхи, навіть невеликі [1].

Методи взаємодії з учнями у процесі дистанційного навчання технологій початкової школи представлено на рис. 2

Методи взаємодії з учнями під час дистанційного навчання		
Синхронна взаємодія	Оптимізувати розклад порівняно з очним навчанням	Частина онлайн-заняття присвятити відпрацюванню вмінь та навичок

Рис. 2. Методи взаємодії з учнями під час дистанційного навчання

Дистанційне навчання базується на принципі гнучкості місця, часу, темпу та траєкторії навчання. Можливість впливати на деякі аспекти навчання підвищує внутрішню мотивацію учнів, тож варто дати їм вибір у тому, які завдання виконувати (наприклад, 3 з 5 запропонованих), у якому порядку, за яким розкладом (у межах навчального тижня) [2].

Самостійна відповідальність за власну навчальну траєкторію формується поступово, тому варто нарощувати автономність у процесі навчання.

У ході планування навантаження кожного заняття слід мати на увазі, що самостійне опрацювання матеріалу учнями триває довше, аніж виклад цього матеріалу вчителем. Варто скоротити, наскільки це можливо, обсяг матеріалу. Це означає оптимізувати тематичне планування, вилучити несуттєві фрагменти, комбінувати матеріал кількох тем в одну.

Список використаних джерел

1. Впровадження у навчальному закладі елементів дистанційного навчання. URL: <https://savlarti.wixsite.com/physics/1> (Дата звернення: 20.09.2023)

2. Гуржій А.М., Жук Ю.О., Волинський В.П. Засоби навчання: навч. посіб. Київ: ІЗМН, 1997. 208 с.
3. Дистанційне навчання: психологічні засади : [монографія] / [М. Л. Смульсон, Ю. І. Машбиць, М. І. Жалдак та ін.]; за ред. М. Л. Смульсон. – Кіровоград: Імекс ЛТД, 2012. 240 с.
4. Дистанційне навчання: дидактика, методика, організація [Текст]: монографія / В.Г. Гетта, С.М. Єрмак, Г.В. Джевага, О.М. Шульга, І.В. Повечера, Н.М. Носовець, А.М. Коляда. Чернігів : 2017. 286 с.
5. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник С.О.Сисоева, Т.Є.Криstopчук. Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.
6. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (Дата звернення: 20.09.2023)

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Ільченко О. Ю.

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
загальної педагогіки та андрагогіки,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г.Короленка, м. Полтава

Сьогодні, в умовах Нової української школи, принцип зв'язку теорії і практики є одним із провідних в організації освітнього процесу, адже мета школи – сформувати в учнів «ядро знань, на яке будуть накладатись уміння цими знаннями користуватися, а також цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи у професійному та приватному житті» [3]. Проте реалії сьогодення переконують, що в сучасних умовах, поки що, не досягнуто належного рівня єдності теорії і практики у підготовці вчителя: терміни багатьох видів практик скорочені, пропедевтична педагогічна практика, як один із найважливіших і визначальних видів практики студентів, у багатьох університетах відсутня, через брак коштів не завжди проводиться практика в школах сільської місцевості тощо. Водночас, Закон України «Про освіту» (2017 р.) наголошує і акцентує на тому, що метою сучасної освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів,

інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [2]. Реалізація цієї мети вимагає оновлення головних завдань професійно-педагогічної підготовки здобувача вищої освіти і, зокрема, вчителя. Ці зміни стосуються нових освітніх стандартів, кваліфікаційних моделей і методичних систем професійної підготовки фахівців за рівнями «бакалавр» і «магістр».

Враховуючи багатий і потужний досвід Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка щодо підготовки педагогічних кадрів і, зокрема, досвід кафедри загальної педагогіки та андрагогіки, пропонуємо наступні рекомендації щодо посилення ефективності цієї роботи:

У площині підвищення професійного і загальнокультурного рівня та педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти:

1. Вдосконалення професійної спрямованості викладання педагогіки та інших дисциплін через обов'язкове знання викладачем освітньої програми тих предметних спеціальностей, на яких він викладає навчальну дисципліну (мета, основний фокус освітньої програми, її орієнтація, особливості і унікальність, сфера працевлаштування випускників, загальні і фахові компетентності, програмні результати навчання, передреквізити і постреквізити освітніх компонентів відповідно до дисципліни, яку викладає, або практик, які проводить). 2. Оновлення і вдосконалення змісту програм і навчально-методичного забезпечення педагогіки та інших дисциплін через уведення нових тем і змістових модулів; оновлення і корегування змісту програм і методичних матеріалів виробничих практик, враховуючи актуальні проблеми освіти і виховання, сучасні тенденції і прогнози розвитку освітньої політики тощо. 3. Робота викладача над формуванням стійких мотивів студентів до навчання, які, за належних педагогічно доцільних умов, трансформуються у їх внутрішню потребу працювати в школі. Зосередження зусиль викладачів на посиленні мотиваційної готовності студентів до професійної педагогічної діяльності в сфері освіти. 4. Постійне прагнення викладача до підвищення професійного і загальнокультурного рівня, педагогічної майстерності, до саморозвитку і

самовдосконалення, безперервної освіти упродовж життя. Формування усвідомлення необхідності знання практики шкільного життя і тенденцій розвитку шкільної освіти.

У площині розроблення нових та перегляду / оновлення діючих освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів і магістрів:

1. Збільшення кількості кредитів на вивчення навчальних дисциплін: «Педагогіка», «Методика виховної роботи», «Педагогіка старшої і вищої школи». Прагнення до збереження сталості годин, відведених на опанування освітніх компонентів. 2. Уведення до переліку освітніх компонентів освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта навчальних дисциплін: «Підготовка до роботи в літніх оздоровчих таборах», «Історія педагогіки», «Персоналії в історії української педагогіки»; в системі підготовки магістрів спеціальності 014 Середня освіта – «Проблеми світової сучасної педагогіки», «Менеджмент в освіті», як обов'язкових освітніх компонентів. 3. Збільшення кількості кредитів на виробничу педагогічну практику (літня). Збільшення кількості кредитів на виробничу педагогічну практику, зокрема на модуль «Виховна робота» (в системі підготовки бакалаврів і магістрів) з метою посилення виховної складової педагогічного процесу. 4. Уведення до освітньо-професійних програм підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 014 Середня освіта на всіх факультетах, як обов'язкового освітнього компоненту, навчальної (пропедевтичної) педагогічної практики у школах. 5. Врахування в освітніх програмах інтересів стейкхолдерів щодо удосконалення і покращення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, активне залучення стейкхолдерів до роботи в методичних комісіях з оновлення діючих та розроблення нових освітніх програм. 6. Врахування в освітніх програмах підготовки майбутніх учителів вимог і завдань Нової української школи, дотримання відповідності освітніх програм сучасним вимогам ринку праці тощо.

У площині удосконалення механізмів забезпечення надання якісних освітніх послуг:

1. Урізноманітнення та впровадження нових шляхів і форм забезпечення єдності, балансу, оптимального співвіднесення теорії і практики у професійній педагогічній підготовці майбутнього вчителя. 2. Продовження і зміцнення традицій кафедр Університету проведення науково-практичних конференцій (семінари, круглі столи, конгреси тощо) із залученням авторитетних учених-теоретиків і освітян-практиків, які б піднімали актуальні питання забезпечення якості вищої педагогічної освіти

і, зокрема, єдності теорії і практики у підготовці здобувачів вищої освіти.

3. Зміцнення зв'язків кафедр методик із кафедрою педагогіки та психології Університету. (Цю пропозиції свого часу висувала А. М. Бойко [1, с. 8], вважаємо її доцільною і корисною до застосування і в умовах сьогодення).

4. Відповідність стандартів вищої освіти України професійним стандартам, зокрема, професійним стандартам вчителя закладу загальної середньої освіти.

5. Удосконалення роботи Університету в системі «стейкхолдер-університет», «стейкхолдер-факультет», «стейкхолдер-освітня програма».

6. Подальше систематичне проведення Університетом моніторингових заходів («Якість освіти очима студентів бакалаврату», «Якість освіти очима студентів магістратури», «Якість освіти очима науково-педагогічних працівників (викладачів)», «Якість освіти очима роботодавців (зовнішніх стейкхолдерів)», їх урізноманітнення та впровадження нових форм анкетування і опитування.

7. Розширення в діяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка системи зв'язків із виробництвом – з відділами освіти, школами, системою профтехосвіти та ін. Збереження Університету як важливого осередку, що координує, інтегрує і скеровує взаємодію цих структур.

Список використаних джерел

1. Бойко А. М. Шляхи забезпечення єдності теорії і практики у підготовці вчителя. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Полт. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2002. С. 8.

2. Закон України «Про освіту» (2017). *Освіта. UA*. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2231>

3. *Нова українська школа*. (2016). URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Колісник-Гуменюк Ю. І.

доктор педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник кафедри технологічної освіти
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова, м. Київ

«Нова українська школа» – це назва освітньої реформи, яка запроваджується в Україні з метою зміни системи освіти відповідно до сучасних вимог і стандартів. Ця реформа передбачає значні зміни в навчальному процесі, підходах до викладання та оцінювання учнів.

Основні принципи та напрямки «Нової української школи» включають:

- компетентнісний підхід: замість наголосу на вивченні окремих фактів із навчальних предметів, учні навчаються розв'язувати реальні завдання та розвивати ключові навички і компетенції;
- індивідуалізація: врахування особистих особливостей і потреб кожного учня, щоб забезпечити оптимальний рівень навчання;
- інклюзивна освіта: забезпечення рівних можливостей для всіх учнів, включаючи дітей з особливими освітніми потребами;
- використання інтерактивних технологій: впровадження сучасних технологій у навчання для забезпечення процесу більш цікавим і ефективним;
- активна роль учня: сприяння активному участю учнів у навчальному процесі, стимулювання критичного мислення і творчого розвитку;
- підвищення ролі вчителя: вчителі стають більше наставниками партнерами учнів, сприяючи їхньому розвитку;
- зміна змісту навчання: оновлення навчальних програм, враховуючи сучасні вимоги та потреби суспільства.

Реформи «Нової української школи» в Україні привернули увагу багатьох науковців і дослідників. Вони проводили різноманітні дослідження та аналізували різні аспекти цієї освітньої реформи.

Людмила Шишкіна: доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України. Вона вивчала питання стандартизації навчання в рамках реформи «Нової української школи».

Ірина Зайцева: фахівець з педагогіки і дослідниця освітніх реформ. Вона вивчає аспекти змін у змісті та методиках навчання в контексті «Нової української школи».

Сергій Квіт: доктор педагогічних наук, відомий в Україні за своїми дослідженнями в галузі інновацій в освіті, включаючи реформу «Нової української школи».

Тетяна Полякова: науковий співробітник Інституту освіти НАПН України, автор численних публікацій з питань змін у шкільній освіті.

Олександр Олійник: доктор педагогічних наук, професор, який вивчає питання організації навчального процесу в умовах реформи «Нової української школи».

Це лише декілька імен науковців, які проводили дослідження і аналізували реформу «Нової української школи». Результати їхньої роботи сприяють формуванню кращого розуміння ефективності цієї освітньої реформи та розробці рекомендацій для подальшого вдосконалення системи освіти в Україні.

«Нова українська школа» має на меті покращити якість освіти в Україні та підготувати молодь до активної участі в сучасному світі. Реалізація цієї реформи включає в себе велику кількість змін і вимагає підтримки вчителів, батьків та учнів.

Впровадження інноваційних технологій в навчальний процес Нової української школи є важливим кроком для покращення якості освіти та підготовки учнів до сучасного світу. Нова українська школа впроваджує реформи, спрямовані на активну участь учнів, розвиток їхніх критичних навичок та підвищення мотивації до навчання. Для цього використовуються інноваційні підходи та технології. Ось деякі з них:

- електронні освітні платформи: впровадження онлайн-платформ та систем управління навчанням, які дозволяють вчителям створювати інтерактивні уроки та вести онлайн-спілкування з учнями;

- інтерактивні дошки: використання інтерактивних дошок для вивчення та демонстрації матеріалу, що робить навчання більш цікавим та зрозумілим;

- електронні підручники: створення електронних підручників, які можуть містити більше інтерактивного контенту, відеоматеріалів, вікторин та завдань;

- відкрите навчання: перехід до більш відкритої інформації та ресурсів, які можуть бути використані для самостійного навчання;

- проекти та групова робота: застосування методів навчання, що передбачають співпрацю, дослідження та створення проектів;
- використання відео та мультимедіа: впровадження відео уроків, вебінарів та інших мультимедійних матеріалів для навчання.
- оцінка та звітність: застосування інструментів для автоматизованої оцінки та звітності, що дозволяє вчителям та учням відстежувати прогрес та результати навчання.
- підтримка вчителів: проведення навчання та підтримки вчителів у використанні нових технологій та методів [1].

Ці інновації допомагають створити більш динамічний, інтерактивний та індивідуалізований навчальний процес, який відповідає вимогам сучасного світу і сприяє більш якій освіті української молоді.

Список використаних джерел

1. Колісник-Гуменюк Ю. Сучасні інтерактивні технології навчання. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2013. № 5. С. 118-124.

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – ПРІОРИТЕТ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Клепко С.Ф.

доктор філософських наук, доцент,
м. Полтава

«Нова українська школа» (НУШ) — реформа українського шкільництва, концепція якої була сформульована у 2016 році, передбачала створення школи, де приємно навчатися, де діти отримують не лише знання, а й уміють їх застосовувати в житті, а випускник НУШ гарантовано ставатиме усебічно розвинутою особистістю, здатною до критичного мислення, патріотом із активною і відповідальною позицією, інноватором, який здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку тощо.

Автору цих тез поталанило брати участь у перших кроках розроблення концепції НУШ як члену робочої групи з укладання Стандарту загальної середньої освіти у рамках українсько-польського проекту «Нова українська школа» [1], але потім він був вилученим із центру реформи НУШ, і йому було важко у сплетінні політичних заяв, управлінських рішень, наукових і методичних статей та книг сконденсувати відповідь про сутність НУШ, розпізнати її філософію, ідеологію, практику, і зрештою, визначити

оригінальний сухий залишок. Бо у тій частині комунікаційного управлінського і освітнього простору, в якій перебував автор, переважно все зводилося до питань використання регіонами відповідних інвестицій – цільових освітніх субвенцій для впровадження НУШ, незрозумілих процесів невикористання субвенційних коштів або їх витрат не за призначенням.

Стаття ініціатора і очільника руху НУШ Л.М.Гриневич (2023) ретроспективно певною мірою інвентаризує лозунги НУШ – її концептуальні положення і основні підходи. Так, Л.М.Гриневич стверджує, що «Погляди вчених та педагогів-практиків щодо вітчизняної шкільної освіти, людського розвитку, їхні світоглядно-методологічні засади щодо української освіти стали витоками концептуальних положень НУШ, серед яких: закріплення загальнолюдських цінностей та гуманістичний світогляд; національна школа; викладання рідною мовою; виховання любові до Батьківщини; інноваційні підходи до навчання, нові методи та форми пізнання; компетентнісний підхід; дитиноцентризм; створення сприятливого освітнього середовища навчання, психологічного комфорту для дитини; виокремлення ролі вчителя-новатора; ролі родини та родинного виховання та ін.». І далі: «Основні підходи реформи НУШ, етапи її реалізації знайшли своє відображення в Концептуальних засадах реформування середньої школи «Нова українська школа», затверджених рішенням Колегії МОНУ 27.10.2016.р. Серед них: оновлений зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей і наскрізних умінь, необхідних для успішної особистісної та професійної реалізації; педагогіка партнерства, яка ґрунтується на спілкуванні, взаємодії та співпраці учасників освітнього процесу – вчителя, учня і батьків; врахування потреб і здібностей дитини, втілення принципу дитиноцентризму; активні методи навчання (проблемно-орієнтоване, проєктне, дослідницько-пошукове); виховання на цінностях, плекання української ідентичності; збільшення часу на професійний розвиток вчителя; дружнє до дитини, інноваційне освітнє середовище, його інклюзивність; нова структура школи, що передбачає трирічну профільну школу, і зорієнтована на поглиблену професійну або академічну підготовку до вибору майбутньої професійної та освітньої траєкторії» [2].

У процесі реформування НУШ по різному і нерідко синонімічно формулюються головні ідеї (основні принципи) Нової української школи, її основні відмінності від традиційної – «фізична, емоційна та психологічна безпека дітей у школах»; «навчальні матеріали подаються у формі гри»; «структурування змісту на засадах інтегративного підходу в навчанні»; «давати дітям не лише знання ...», «орієнтованість на здобуття учнями

компетентностей, а не лише знань»; «перейти від школи знань до школи компетентностей», «компетентнісне навчання» (тобто «учні не просто набувають знання, а вчаться використовувати їх на практиці», не запам'ятовуючи факти та поняття) тощо.

Утім, такі формулювання НУШ не мали новизни для педагогічного мислення і сучасної науки, до того ж частина з них базується на недіалектичному протиставленні споріднених до рівня сіамських близнюків явищ (знання/компетентність; гра/діяльність; дитиноцентризм/учителецентризм). Їх артикуляція в документах НУШ лише засвідчувала, що перелічених бажаних принципів, концептуальних положень у реальній українській школі не було. Хоча із твердженням про їх абсолютну відсутність у сучасній українській школі частина педагогів не погоджувалася, називаючи реформу «відкриттям велосипедів».

Водночас, окремі педагоги, виходячи зі свого досвіду роботи, досить критично тепер оцінюють НУШ, приміром, ось так: «Реформами убили молодшу школу, діти безграмотні, не читають та не вміють аналізувати, зате два роки граються на яскравих килимах. Тільки одиниці з них засвоять матеріал старшої школи і тільки завдяки батькам, яких при навчанні, не торкнулися реформи». Необхідне об'єктивне дослідження результатів реформи НУШ, яке і розставить крапки «і» у дискусії щодо її результатів.

Спираючись як на глорифікацію, так і на критику НУШ, і не намагаючись тут встановити і висловитися про об'єктивний стан і наслідки реформи НУШ, скажемо, що реформа НУШ звелася до змін у навчанні молодших класів, а всі тили освіти – педагогічна освіта, організація шкіл і управління, економіка освіти – залишилися без змін. На початкову школу були покладені функції авангарду реформи і водночас, висловлюючись військовою термінологією, ар'єргарду усієї української освіти, що перебуває у кризі. Але й ця суперечність не основна. Найголовніше, намагалися змінити форми шкільного навчання, але не змінювали його змістовні доміанти. Курикулум НУШ так і не був укладений. Розгорнуте уявлення про те, що відбувається з дитиною під час навчального року, про її навчальний поступ у школі, дає не курикулум, а документ – «свідоцтво досягнень», яке учитель/вчителька заповнює двічі на рік.

Проголошені цілі не були технологізовані до кінця. І найголовніше – реформа НУШ проводилася у відриві від соціально-економічної і технологічної ситуації у суспільстві. Ми щороку обговорюємо асиметрію між потребами спеціалістів у суспільстві, що повинні відповідати сучасним трендам розвитку його економіки, науки і культури, і виборами

спеціальностей при вступі у ЗВО абітурієнтами та їх родинами. Цей факт показує, що реформа НУШ виявилася слабкою, такою, що обминула проблемні вузли освіти і суспільства.

Звичайно, існують різні сценарії шкільних реформ, та у випадку із НУШ реалізувався один: «ширина – миля, глибина – дюйм», тобто узятю для запровадження широкий спектр концептуальних положень – «компетентнісне» оновлення змісту освіти, втілення ідей педагогіки партнерства, дитиноцентризму (або особистісно зорієнтованої моделі освіти); запровадження проблемно-дослідницьких методів навчання; виховання на цінностях української ідентичності; збільшення часу на професійний розвиток вчителя; інноваційне освітнє середовище, його інклюзивність; «нова» структуризація та автономізація школи, та дії по їх запровадженню, на жаль, були неглибокими.

Суспільство не може осилити будь-яку реформу без визначення її певного радикального пріоритету – однозначно зрозумілого і предметного у своїй конкретності. Таким пріоритетом у реформуванні українського шкільництва повинна була стати технологічна галузь освіти, проте їй чи не найменше у руслі реформи НУШ було надано уваги.

Про периферійне значення технологічної освітньої галузі свідчать і підходи до подолання навчальних втрат у період воєнного стану, що стає невід'ємною складовою освітнього процесу у школах (<http://surl.li/lfxck>). Так, із метою діагностики навчальних втрат (первинної та вторинної, після здійснення т.зв. «компенсації») на платформі Всеукраїнська школа онлайн (ВШО) розміщено тести з української та англійської мов, математики, природознавства, біології, хімії, фізики, географії, історії України (<http://surl.li/lfxaw>), але для діагностичного тестування технологічної грамотності учнів, найважливішої компетентності як у час війни, так і з огляду на неперервну еволюцію технологічної революції у світі, інструментарій ВШО не розроблено.

Хоча технологічна галузь освіти має в Україні досить сучасне розвинуте науково-методичне забезпечення, проте вона не має необхідного матеріально-технічного забезпечення. На КПК у ПОІППО, коли мені доводилося з учителями технології працювати у рамках модуля філософії освіти, учителі на моє прохання надсилали мені фотографії своїх класів-майстерень, і ми на основі цих фото аналізували філософію освіти того чи іншого учителя. На світлинах шкільних майстерень ми бачили, стільки праці і зусиль були покладено учителями у їх навчальні кабінети, але ми мали і визнати, що за своїм обладнанням майже всі вони були кабінетами 1950-

1960 років... Верстати, інструменти, навіть плакати - з тих часів, жодного сучасного верстата. Ми потім дивилися телерепортаж про столярну майстерню хлопчини, який у 14-ти річному віці заснував підприємство з виготовлення столярних виробів на замовлення. Домашню майстерню сучасними верстатами для свого сина обладнали його батьки. А хто обладнає сучасну шкільну майстерню? Теперішні майстерні у наших школах швидше є музейними кімнатами технологій середини ХХ ст., ніж навчальним класом для учнів із сучасними гаджетами. Держава не може одночасно переобладнати усю школу, але повинна у першу чергу переобладнати майстерні, продемонструвати у них сучасний технологічний прогрес, запровадити справжню STEM-освіту.

Постійно критикуючи з різних сторін українську освіту, разом із тим сьогодні ми визнаємо високу кваліфікацію і освіченість військовослужбовців наших ЗСУ. Також наші закордонні партнери по збройній боротьбі з агресором захоплюються підготовленістю і компетентністю наших захисників до оволодіння сучасними високотехнологічними видами зброї.

Але вдоволеності у питаннях технологічної освіти цей важкий воєнний час все ж не може бути. Від неї залежить майбутнє нашої країни. Нещодавно МОН України закликала навчати учнів навичкам управління дронами. Як не дивно, цю ідею учителі зустріли без ентузіазму, бо вони за досвідом інших кампаній в українській освіті стереотипно уявили розв'язання цього завдання передусім через збільшення їхніх зусиль. Звичайно, МОН винне, що важливу ідею розвитку освіти репрезентувало без належного роз'яснення. Але і вчительство виявилось не готовим до впровадження інноваційного методу Drone-based learning / Навчання на основі безпілотників, що уможлиблює та збагачує дослідження фізичних просторів у навчанні школярів. Про цей метод навчання ще у 2019 р. повідомив Сьомий звіт «Innovating pedagogy», підготовлений Відкритим університетом у співпраці з Центром науки та технологій (SLATE) Університету Бергена, Норвегія [3]. У цій серії доповідей «Innovating pedagogy» щороку пропонується десять нововведень, які вже є актуальними, але ще не мали значного впливу на освіту, щоб спрямовувати вчителів і політиків на продуктивні інновації у ній. Можна було вчасно розпочати впровадження Drone-based learning в українських школах, не чекати війни.

Автор неодноразово звертався у своїх публікаціях про технологічне знання як владний ресурс особистості, тетратехнологічний принцип визначення стандартів освіти, необхідну конвергенцію знання і практичних

навиків в освіті до ідеї актуальності розроблення проекту критичної для українського суспільства освітньої програми «ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ВСІХ УКРАЇНЦІВ», яка надасть змогу оволодіти сумою технологій, модифікувати систему професій та усунути ризики даремного навчання [4 – 8]. Схематично аргументацію доцільності технологічного пріоритету можна подати таким чином. Сучасна європейська модель освіти вихідна з філософії античності. У ній зародилися відповідні форми репрезентації знань: «пайдея», «вільні мистецтва», «тривіум» і «квадривіум», «енциклопедія», «матезис», «гуманітас». Аналізуючи історію цих понять як маркерів процесу еволюції репрезентацій знань в освіті, не можемо не помітити тенденцію історії освіти, за якою репрезентація знань в освітньому просторі розвивається від античних форм тривіуму і квадративіуму через «нові семіотичні тривіуми» до «квадривіуму технологій», який складається із чотирьох видів технологій – технології виробництва, технології знакових систем, технології влади і технології самого себе [9].

При такій зміні фокусу реформи шкільництва має відбутися і переосмислення моделі розвитку вчителя у педагогічних університетах. Проте держава, вимагаючи від вчителів виконувати роботу у руслі НУШ та бути інноваційними, повинна надати їм інструменти і шляхи для успішного навчання технологічній майстерності.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: основи стандарту освіти. Версія 1.0 [Електронний ресурс] / за заг. ред. М. Товкало. Львів : 2016. 64 с. Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/6499>
2. Гриневич, Л. Концептуальні ідеї реформи «Нова українська школа» у світлі української педагогічної думки // Український Педагогічний журнал. 2023. №4. С. 98–111. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-98-111>
3. Ferguson R. (n.d.). Innovating pedagogy 2019. OpenUniv. Retrieved June 17 2023 from <https://www.learntechlib.org/p/207292/>.
4. Клепко С.Ф. «Технологічний» принцип визначення стандартів освіти / С. Ф. Клепко // Стандарти загальної середньої освіти : проблеми, пошуки, перспективи : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції, 25–26 червня 1996 р. Київ : ІЗМН, 1996. С. 32–33.
5. Клепко С.Ф. Ноосфера, технології і традиції. До питання про «ноосферну» філософію для учителя / С. Ф. Клепко // Виховання молоді на історико-культурних традиціях рідного краю : матеріали науково-практ. конф. Полтава : , 1999. С. 37–50.

6. Клепко С.Ф. Сума технологій для усіх українців / С. Ф. Клепко // Імідж сучасного педагога. 2006. № 5. С. 12–15.

7. Клепко С.Ф. Конвергенція знання і практичних навиків (прогноз розвитку середньої і професійно-технічної освіти в європейському контексті) / С. Клепко // Інноваційні технології в професійній підготовці вчителя трудового навчання: проблеми теорії і практики : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (присвячена пам'яті академіка Д. О. Тхоржевського, 12–14 квітня 2007 р.). Полтава : 2007. С. 22–27.

8. Клепко С.Ф. Сума технологій для усіх українців, або Освіта як критична метатехнологія / С. Ф. Клепко // Управління освітою. 2007. № 1. С. 10–13.

9. Клепко С.Ф. Репрезентація знань у розвитку освіти: від філософії античності до нових тривіумів і квадрівіумів // Античність та університетська філософія. До 180-річчя з дня народження Ф.О. Зеленогорського та 160-річчя з дня народження П.Е. Лейкфельда. Матеріали міжнародної наукової конференції, 27-28 листопада 2019 р., м. Харків. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 136 с., с. 72 – 78.

НОВА УКРАЇНЬСКА ШКОЛА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ РЕФОРМИ

Нємцева Н.С.

кандидат педагогічних наук, доцент,

заступник директора з НР

Комунального закладу «Покровський педагогічний фаховий коледж»,

м. Покровськ

Українська освіта переживає епоху переходу, спрямовану на адаптацію до сучасних глобальних тенденцій та шукає відповіді на внутрішні соціокультурні та економічні виклики. Розроблена концепція "Нова українська школа", спрямована не лише на модернізацію освітньої системи, але й на підготовку молодого покоління до життя в динамічному, багатогранному світі. Ця реформа стала об'єктом активних дискусій серед педагогів, батьків та науковців. Зміни в освітньому процесі передбачають інтеграцію дітей з освітніми потребами в загальноосвітній процес.

Метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином

України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

«Нова українська школа» (НУШ) – це освітня реформа, започаткована в Україні з метою модернізації системи освіти та адаптації її до потреб сучасного суспільства та світових стандартів. Цей процес передбачає ряд значущих змін, які відбуваються на різних рівнях – від перегляду державних стандартів до впровадження новітніх педагогічних технік, тому не випадково формула нової школи містить 8 ключових компонентів:

- новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві;
- умотивований вчитель, який має свободу творчості й розвивається професійно;
- наскрізний процес виховання, який формує цінності;
- децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію;
- педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками;
- орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм;
- нова структура школи, яка дозволяє добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя;
- справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти;
- сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу.

Головна інновація Нової української школи полягає у структурованому представленні змісту освіти на основі інтегративного підходу. У цьому дидактичному процесі основний акцент робиться на взаємозв'язок відповідного матеріалу, методів викладання та форм робочої взаємодії.

Підхід включає інтеграцію навчального матеріалу з різноманітних предметів навколо конкретного об'єкту, явища середовища, та зосереджується на вирішенні проблеми, що має міжпредметний характер, або на створенні творчого продукту.

Однією з найбільш ефективних моделей реалізації цього підходу на початковому етапі навчання є створення інтегрованих занять навколо

соціокультурної теми чи проблеми в рамках тематичних днів або тижнів, наприклад, «Тиждень української мови через призму етно-культурних цінностей». Метод дозволить сформувати єдиний тематичний простір для різних навчальних дисциплін, що уникне дублювання інформації та надасть можливість розглядати одну й ту ж тему з різних тематичних просторів, використовуючи різні дидактичні засоби.

Результат – учні отримують більш збалансоване розуміння матеріалу, оскільки розглядають його з різних позицій. Крім того, це сприяє створенню психологічно комфортної атмосфери під час занять, завдяки чому процес навчання стає більш продуктивним та дієвим.

Один із важливих аспектів сучасної освіти – це розвиток критичного мислення учнів. Навчання не обмежується лише передачею фактів із підручників, а ставить завдання навчити учнів аналізувати інформацію, вирішувати завдання, розв'язувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення. Це важливо в контексті глобальних викликів, які вимагають творчого та самостійного підходу до рішення завдань.

Іншим важливим аспектом є інклюзивність. Реформа нової української школи прагне забезпечити, щоб кожен учень, незалежно від своїх особливих потреб, мав доступ до якісної освіти. Це сприяє створенню рівних умов для розвитку кожної дитини і сприяє більш гармонійному суспільству.

Освітній процес завдяки реформі нової української школи допомагає підготувати молоде покоління до складних викликів і можливостей сучасного світу, розвиваючи їхні навички критичного мислення, самостійного розв'язання проблем й уміння застосовувати сучасні технології.

Практична реалізація реформи Нової української школи втілюється через ряд стратегічних і тактичних кроків, які включають: перегляд навчальних програм, складання нових навчальних планів та програм, які акцентують увагу на інтеграційному підході до навчання, адаптація змісту навчання під сучасні потреби, включаючи вивчення цифрової грамотності та екологічної освіти, оновлення методик навчання, застосування інноваційних методів навчання, які спонукають дітей до критичного мислення та самостійного дослідження, впровадження проектно-орієнтованого навчання, де діти вчаться через практичний досвід, формування педагогічного колективу, підготовка педагогічних кадрів через регулярні тренінги та семінари, мотивація вчителів, включаючи підвищення заробітної плати, надання грантів та стипендій для професійного розвитку.

Запроваджуючи реформу, необхідно передбачити забезпечення

якісних освітніх ресурсів: оновлення навчально-методичного матеріалу, включаючи підручники та дидактичні матеріали; створення сучасної матеріально-технічної бази шкіл з використанням новітніх технологій; оцінювання та моніторинг: впровадження сучасних методів оцінювання знань, умінь та навичок учнів; систематичний моніторинг ефективності реформи для її своєчасного коригування та вдосконалення, а також залучення громадськості.

НУШ виходить за рамки традиційних методів навчання та акцентує увагу на розвитку особистості кожного учня, його індивідуальних здібностей та потреб. Концептуальні засади Нової української школи повинні закласти фундамент для системної та гармонійної освіти.

Умови запровадження в дію активного чинника – Закону України «Про освіту» та підтримка Нової української школи характеризуватиме високий технологічний рівень, новітнє навчально-методичне й інформаційне забезпечення, професійний кадровий потенціал. Якщо МОН і надалі буде конструктивно підтримувати, регулювати й стимулювати розвиток Нової української школи, то ефективність реформи загальної середньої освіти стане очевидною. Важливо щоб нововведення, передбачені реформою, не здійснювалися адміністративними методами, які подавлятимуть ініціативу її безпосередніх виконавців, сприятимуть поверненню рецидиву «процентоманії», формальних показників і звітів про оманливі досягнення.

Успіх якісних змін у Новій українській школі неможливий без вчителя – компетентного, мотивованого, відповідального за кожну педагогічну дію й вчинок. Наукова робота вчителя стане системотвірним чинником навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності суб'єктів учіння, підсилить методологічний аспект його професійної підготовки в системі внутрішньошкільної методичної роботи. Для того, щоб «моральна регуляція внутрішнього життя закладу освіти домінувала над формально-адміністративною» суб'єкти управління різних рівнів мають керуватися важливим принципом: «Починаючи нову справу, потурбуйся про те, щоб її підґрунтям був надійний ціннісний фундамент». У контексті реформи загальної середньої освіти перспективним напрямом дослідження стане проблема розвитку нової галузі педагогіки – педагогічної політології – вчення про умови і способи реалізації рекомендацій науки в освітній політиці[3, с. 106].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214519><http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214519>

45-19 (дата звернення: 23.10.2018)

2. Проект Закону України «Про освіту» №3491-д від 04.04.2016

3. Онищук Л. А. Нова українська школа/ Онищук Людмила Анатоліївна // Український педагогічний журнал. Київ : 2018. с. 47-53.

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ З ПИТАНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Остапенко А.С.

кандидат педагогічних наук,
проректор з науково-методичної роботи
комунального вищого навчального закладу
«Харківська академія неперервної освіти»,
м. Харків

Процеси реформування в освіті орієнтовані на сучасні суспільні виклики. Державна політика у сфері освіти в Україні спрямована на впровадження кращого світового досвіду, демократизацію системи освіти, академічну свободу вчителя. У Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року зазначається, що, «за експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіють іншими вміннями» [4]. Нові виклики в суспільстві та освіті щодо орієнтирів навчання і виховання молоді виникли в умовах війни.

Одним із напрямів реформування системи освіти є впровадження сучасних підходів та прогресивного світового досвіду професійної орієнтації здобувачів освіти. Нормативні документи у галузі освіти окреслюють такі завдання. Зокрема, в Законі України «Про освіту» (ст. 12) визначено мету повної загальної середньої освіти, що полягає у всебічному розвитку, вихованні та соціалізації особистості, «яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, **готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації**, відповідальності, трудової діяльності

та громадянської активності» [1].

Загальна середня освіта визначається як «цілеспрямований процес оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності, результатом якого є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є **основою для подальшої освіти і трудової діяльності**» [2].

Державний стандарт базової середньої освіти визначає зміст освіти за кожною освітньою галуззю, а такою передбачає інтеграцію завдань з професійної орієнтації в кожному з них, розвиток компетентностей, які допоможуть учням зробити життєвий вибір, обрати заклад для здобуття професії та побудови власної освітньої та професійної траєкторії. Зокрема, серед компетентностей – підприємливість і фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї, створювати цінності для інших у будь-якій сфері життєдіяльності; здатність до активної участі в житті суспільства, керування власним життям і кар'єрою; вміння розв'язувати проблеми; готовність брати відповідальність за прийняті рішення; здатність працювати в команді для планування і реалізації проєктів, які мають культурну, суспільну або фінансову цінність тощо. [3]

Отже, в системі освіти України нормативно визначено завдання професійної орієнтації здобувачів освіти. Тому сучасний учитель має потребу в оновленні знань та опануванні інструментарієм професійної орієнтації з урахуванням концептуальних засад Нової української школи та світового сучасного досвіду. **В сучасних умовах важливо переосмислити суть та шляхи профорієнтації в закладі освіти на різних етапах навчання.** Система профорієнтації має неперервний характер, базується на принципі наступності, починаючи з дошкільного дитинства та початкової школи.

Профорієнтаційна робота в закладі освіти орієнтована на сучасний ринок праці, який пропонує велику кількість професій, цікавих для учнів. Важливо ознайомлювати здобувачів освіти з різними сферами діяльності та надавати інформацію про особливості та перспективи кожної професії, навички та компетенції, необхідні для успіху на ринку праці. Консультавання фахівців, психологічна діагностика, використання інформаційно-комунікаційних технологій (онлайн тести, відеопрезентації, вебсемінари тощо), допомога в побудові індивідуальної освітньої траєкторії, а в подальшому підтримка в побудові траєкторії кар'єрного зростання,

співпраця з роботодавцями та центрами зайнятості – ось неповний перелік складових системи профорієнтації в закладі освіти. Щоб побудувати таку систему роботи керівники та педагогічні працівники закладів освіти мають потребу в підвищенні кваліфікації з питань професійної орієнтації та ознайомленні з вітчизняними та зарубіжними кращими практиками профорієнтації.

Система роботи з підвищення кваліфікації педагогічних працівників в Харківській академії неперервної освіти постійно оновлюється за змістом. Так, з урахуванням потреб педагогів в опануванні сучасними підходами до здійснення професійної орієнтації здобувачів освіти, включено дане питання як у **зміст курсів підвищення кваліфікації**, так і в **науково-методичні заходи**.

Підвищення кваліфікації педагогів різного фаху передбачає обов'язковість урахування специфіки їх діяльності. Так, тема щодо професійної орієнтації має свої змістові особливості. Для педагогів дошкільної та початкової освіти розкривається суть пропедевтичного етапу професійної орієнтації. Для керівників та заступників директорів ЗЗСО пропонується тема «Сучасні підходи до профорієнтації в ЗЗСО». Для вчителів-предметників важливо розкрити потенціал кожного навчального предмета щодо реалізації завдань з професійної орієнтації. Наприклад, предмет «Технології» є інтегрованою дисципліною: зміст технологічної освіти передбачає знання не тільки про технології, а й сфери досягнень людства – науку, мистецтво, творчу діяльність, традиції, духовні цінності, техніку, виробництво, які тісно пов'язані з життям, з необхідністю вдосконалення технологій у різних галузях і полегшенням праці людини, підвищенням її продуктивності. Це спрямовано на досягнення мети загальної середньої освіти – формування компетентного, конкурентно спроможного випускника, який володіє певними вміннями, має сформовану мотивацію до навчання протягом життя з метою самореалізації у професійній та особистісній сферах. Велику надію покладає суспільство на вчителя технологій щодо формування освіченої особистості учня, учениці у сфері техніки і технології та інформаційно-комунікаційних технологій, формування їх готовності до трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного суспільства. [7].

У системі науково-методичної роботи також реалізується завдання щодо підвищення рівня професійної компетентності педагогів з питань професійної орієнтації. Зокрема, організовано роботу **мобільного творчого колективу (МТК) «Професійна орієнтація в Новій українській школі»**

для педагогів закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійно-технічної освіти. Метою діяльності МТК є розвиток компетентності педагогічного партнерства, предметно-методичної та інноваційної компетентностей педагогів НУШ, підвищення ефективності організації та здійснення профорієнтаційної роботи в закладах освіти Харківської області. Серед різних завдань, які вирішуються в процесі роботи МТК, важливим є завдання вивчення та поширення кращих практик педагогів закладів освіти Харківської області з професійної орієнтації учнів.

У процесі навчання та участі в роботі МТК його учасники розвинули такі компетентності:

– **предметно-методичну компетентність** (здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; здатність формувати в учнів ціннісне ставлення до праці);

– **психологічну компетентність** (здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють виявленню та розвитку їхніх здібностей, нахилів, інтересів);

– **інноваційну компетентність** (здатність використовувати інновації у професійній діяльності щодо здійснення профорієнтаційної роботи з учнями).

Результатом роботи МТК стане розробка методичних рекомендацій щодо організації ефективної профорієнтаційної діяльності закладів освіти; виявлення та поширення кращих практик із реалізації завдань профорієнтації дітей та учнів на різних етапах освіти.

Отже, система підвищення кваліфікації педагогічних працівників має сприяти вирішенню завдань щодо осучаснення підходів до профорієнтації на засадах індивідуалізації, шляхом використання сучасних технологій та орієнтації на активну співпрацю між усіма учасниками освітнього процесу та бізнес-середовищем.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.URL: <http://surl.li/ixnq>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 №463-IX.URL: <http://surl.li/mfrk>
3. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-rovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.

4. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 року № 988-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>

5. Проект Концепції профорієнтації в НУШ. URL: <https://nus.org.ua/news/kontseptsiya-proforiyentatsiyi-v-nush-gromadske-obgovorennya-dokumenta/>

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.07.2023 № 469-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення».

7. Покроєва Л.Д., Остапенко А.С. Методична компетентність учителя технологій як основа його конкурентоспроможності. *Педагогічний альманах*. Зб. наук.праць. Вип. 44. Херсон : 2019. С.146-152.

ДО ПИТАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ НУШ

Рябець С.І.

кандидат технічних наук, доцент
кафедри технологічної та професійної освіти
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький

Мисник А.В.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми Середня освіта
(Трудове навчання та технології)
факультету математики, природничих наук та технологій,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький

Нова українська школа (НУШ) – це освітня реформа, яка була запроваджена в Україні з 2018 року. Основною метою НУШ є модернізація навчального процесу та підготовка учнів до життя в сучасному світі [1].

У зв'язку зі становленням НУШ, основним завданням якої є формування цілісної особистості з глибокими знаннями і компетентностями, методика формування предметної та ключових компетентностей стає важливим аспектом освітнього процесу, зокрема з технологічної освіти [1].

Предметна компетентність з технологічної освіти передбачає здатність учня до використання технологій для розв'язання практичних завдань та проблем у різних сферах життя. При цьому вона включає такі аспекти як володіння базовими навичками роботи з комп'ютером і програмним забезпеченням, розуміння основних понять та принципів технологічної освіти, вміння проєктувати та створювати творчі вироби, здатність працювати в команді, розвиток креативності та інноваційності тощо [3,4].

Основними принципами методики формування предметної компетентності є цілеспрямованість, системність, активність, диференційованість і особистісно-орієнтований підхід [2,3].

Цілеспрямованість передбачає визначення конкретних цілей і завдань навчання з кожного предмету, які сприятимуть формуванню предметної компетентності учнів. Цілі повинні бути орієнтовані на розвиток мислення, творчої активності і самостійності учнів.

Системність означає планування навчального процесу таким чином, щоб усі навчальні знання та вміння формувалися й розвивалися в цілісній системі. У процесі навчання варто дотримуватися послідовності та логічності викладання нових матеріалів.

Активність передбачає діяльну участь учнів у освітньому процесі. Учитель повинен створювати сприятливі умови для самостійної роботи учнів, використовувати інтерактивні методи і прийоми навчання, спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності учнів.

Диференційованість передбачає врахування індивідуальних особливостей учнів та адаптацію навчання до їхніх потреб і можливостей. Важливо створювати різнорівневі завдання і завдання з вибором, щоб кожен учень міг розвивати свої знання й навички відповідно до свого рівня освіти.

Особистісно-орієнтований підхід передбачає врахування інтересів і потреб кожного учня, стимулювання його самовизначення й самореалізації. Варто створювати сприятливу психологічну атмосферу, підтримувати віру в свої сили та навчальні успіхи учнів.

У методиці формування предметної компетентності важливе значення має використання різноманітних навчальних методів і прийомів. Для активізації пізнавальної діяльності учнів можна використовувати такі

методи: проблемне навчання, проектна діяльність, рольові ігри, дискусії, інтерактивні вправи, практичні заняття та ін. [2].

Також важливо сприяти розвитку критичного мислення учнів шляхом використання аналітичних завдань, дослідницьких завдань, розв'язування задач, обґрунтування власних поглядів. Варто вдосконалювати навички самостійної роботи, вміння шукати та використовувати додаткову літературу й ресурси.

Таким чином, методика формування предметної компетентності в умовах нової української школи передбачає цілеспрямованість, системність, активність, диференційованість і особистісно-орієнтований підхід. А засади Нової української школи відкривають нові можливості для учнів та сприяють їхньому всебічному розвитку.

Список використаних джерел

1. Концепція нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/uasch2016/konczepczyia> (дата звернення 01.09.2023).

2. Колесник М.І., Соколюк О.М. Реалізація компетентнісного підходу у ЗЗСО. Збірник праць Шостої міжнародної конференції «Нові технології в освіті для всіх. Київ: 2023. С.405-411.

3. Бирка М. Ф., Боярин Л. В., Куриш Н. К. Нова українська школа як простір формування ключових компетентностей учасників освітнього процесу: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (3 грудня 2020, Чернівці) Чернівці: ППОЧО, 2020. 339 с.

4. Савченко О. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти. Київ: Рідна шк., 2021. №8-9. С.4-8.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ДЛЯ РОБОТИ ЗА ОСНОВНИМИ НАПРЯМКАМИ STEM-НАВЧАННЯ

Бабчук Ю.М.

доктор філософії PhD, старший викладач
кафедри образотворчого, декоративного мистецтва
технологій і безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського, м.Вінниця

Чадюк Г.Ф.

майстер виробничого навчання
кафедри образотворчого, декоративного мистецтва
технологій і безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського, м.Вінниця

Нікітіна І.І.

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського, м.Вінниця

Основним завданням Нової української школи у процесі реформування освітньої галузі є створення умов для різнобічного розвитку підростаючого покоління, забезпечення активізації і розвитку інтелекту, інтуїції, творчого мислення, рефлексії, аналітико-синтетичних умінь і навичок з урахуванням можливостей кожної дитини. Тому запровадження STEM-освіти доцільно застосувати для реформування освіти, щоб зробити навчання більш якісним і сучасним.

Якість упровадження STEM-освіти багато в чому визначається компетентністю та рівнем професійної діяльності педагогічних працівників, наскільки вони активно використовують новітні педагогічні підходи до викладання й оцінювання, інноваційні практики міждисциплінарного навчання, методи та засоби навчання з акцентом на розвиток дослідницьких компетенцій, бажанням педагога змінюватись самому та підвищувати свій фаховий рівень шляхом участі у науково-практичних конференціях, семінарах, вебінарах, фестивалях, конкурсах. При участі у запропонованих заходах педагоги отримують нові знання, доступ до нових ресурсів, мають

змогу презентувати власні нароби та обмінюватися новими думками, ідеями, досвідом [3].

Підвищення рівня проблемності та інтеграція змісту навчання, застосування сучасних наукових досягнень відповідних галузей, сучасних комп'ютерних програм не лише для оптимізації процесів пошуку інформації, а й прийняття рішень; перевірка ефективності та оптимальності прийнятого рішення за допомогою математичних методів та інші характеристики STEAM освіти вказують на те, що вона є синтезом таких відомих раніше методів навчання як контекстне, проблемне, проектне, інтегроване, евристичне [1].

Навички, які формуються за допомогою STEM-освіти, визнані вкрай необхідними для сучасного та майбутнього ринку праці. Нині важко передбачити, які професії будуть найбільш затребуваними, від чого залежатиме кар'єра майбутнього фахівця, але критичне мислення, здатність інтегрувати знання з різних наук, креативно підходити до вирішення завдань з використанням найсучасніших технологій будуть затребуваними завжди і в будь-якій сфері людської діяльності [2].

Для якісної роботи за основними напрямками STEM-навчання педагог повинен застосовувати:

- гнучкість у відборі та розподілі навчального матеріалу відповідно до потреб вихованців;
- доцільні методи й засоби навчання;
- компетентнісну модель навчання (зміщення акцентів у навчальній діяльності з вузько предметних на загальнодидактичні);
- оновлення структури й змісту навчальних предметів;
- визначення та оцінювання результатів навчання через ключові й предметні компетентності учнів;
- наскрізне STEM-навчання;
- компетентнісно орієнтовані форми та методи навчання;
- системно-діяльнісний підхід (інноваційні, ігрові технології навчання тощо);
- інтерактивні методи групового навчання;
- проблемні методиками з розвитку критичного і системного мислення;
- здобуття результативного індивідуального досвіду проектною діяльністю та розроблення стартапів [4].

Ефективним засобом впровадження STEM-освіти є дослідницько-проектна діяльність. Виконання навчальних проектів передбачає інтегровану дослідницьку, творчу діяльність учнів, спрямовану на

отримання самостійних результатів під керівництвом педагога, який здійснює управління такою діяльністю і спонукає до пошукової діяльності вихованців, допомагає у визначенні мети, завдань навчального проекту, орієнтовних методів і прийомів дослідницької діяльності, пошуку інформації для розв'язання окремих навчально-пізнавальних завдань. Під час виконання навчальних проектів вирішується ціла низка різнорівневих дидактичних, виховних і розвивальних завдань: набуваються нові знання, уміння і навички, які знадобляться в житті; розвиваються мотивація, пізнавальні навички; формується вміння самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі, висловлюються власні судження, виявляється компетентність. Проектно-дослідна діяльність сприяє формуванню соціальних компетенцій, дозволяє пройти технологічний алгоритм від зародження інноваційної ідеї до створення комерційного продукту. Це сприяє зміні ціннісних пріоритетів та світоглядної позиції у молоді в бік формування відповідальної, соціально-активної, громадсько-патріотичної врівноваженої поведінки [3].

Формуванню професійної компетентності педагогічних працівників буде сприяти участь у різнопланових заходах регіонального, всеукраїнського, міжнародного рівнів: науково-практичні конференції, семінари, вебінари, STEM-фестивалі, конкурси, заняття тощо. На таких заходах освітяни не тільки отримують нові знання, доступ до нових ресурсів, але й мають змогу презентувати власні нароби та обмінюватися новими думками, ідеями, досвідом. Суттєву допомогу щодо підвищення фахового рівня та якісної підготовки до занять педагогам надають фахові науково-методичні видання Міністерства освіти і науки України, науково-популярні та фахові журнали.

Отже, в умовах впровадження основних напрямів STEM – освіти в Україні все більше зростає потреба у підготовці професійно компетентного, висококваліфікованого, креативного, творчого педагога, котрий володіє своїм предметом, готовий підвищувати рівень своїх професійних знань, обізнаний з питань функціонування педагогічної системи навчального закладу, може забезпечити умови для інтеграції передових ідей та інноваційних технологій; організувати науково-дослідну діяльність учнів, шляхом створення динамічної системи взаємозв'язків з оточуючим середовищем, що сприяє поглибленню знань, формуванню соціального досвіду дитини, розширенню та розвитку її інтелектуальних пізнавальних інтересів та творчих здібностей.

Список використаних джерел

1. Бабчук Ю. М., Коломієць Д. І., Швець О. А. STEAM-освіта в підготовці до дизайнерської діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 49. Київ–Вінниця: ДОВ “Вінниця”, 2017. С. 63–66.
2. Коломієць Д. І., Бабчук Ю. М., Бірюк О. О., STEAM-проекти на уроках трудового навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 49. Київ–Вінниця: ДОВ “Вінниця”, 2017. С. 28–32.
3. Методичні рекомендації щодо впровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2017/2018 навчальний рік [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/56880/
4. Педагогічна рада «STEM-освіта: впровадження та перспективи розвитку» [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://vseosvita.ua/library/pedagogicna-radastem-osvita-vprovadzenna-ta-perspektivi-rozvitku-76763.html>

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ НУШ

Бохонько Є. О.

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри технологічної та професійної освіти і
декоративного мистецтва
Хмельницького національного університету, м. Хмельницький

Поліщук В. О.

студентка гуманітарно-педагогічного факультету
Хмельницького національного університету, м. Хмельницький

Сьогодні, в умовах розвитку високо-технологічного інформаційного суспільства якісна освіта стає одним з головних чинників успіху, вона розширює горизонти і допомагає робити усвідомлений вибір. [8, с. 41]

Сучасний світ змінюється дуже швидко і пропонує щораз новіші виклики, тому нам потрібно змінюватися разом з ним. Українська освіта теж

реформується, відповідно до запитів сучасності. Ще 2018 року розпочалася реалізація Концепції Нової української школи, головною метою якої є створення школи, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. Вже цього року учителі 6-х класів прийняли естафету впровадження реформи НУШ. [5, с. 2]

Кожна дитина – неповторна, наділена від природи унікальними здібностями, талантами та можливостями. Місія Нової української школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками, тому нова школа працюватиме саме на засадах “педагогіки партнерства”. Основними принципами цього підходу є: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство; принципи соціального партнерства. [4, с. 4]

Важливим завданням реформування сучасної освіти є подолання ізольованого викладання навчальних предметів, навчальних тем і проблем і створення принципово нових навчальних програм, де освітній процес доцільно орієнтувати на розвивально-продуктивний підхід в напрямку розроблення інтегрованих підручників, впровадження інтегрованих курсів, проведення інтегрованих уроків та використання системи інтегрованих навчальних завдань. Тому у Державному стандарті немає поділу на предмети, натомість є освітні галузі, що дає можливість розробникам освітніх та навчальних програм втілювати певну навчальну галузь через окремий предмет, так і комбінувати їх для інтеграції. [3, с. 1]

Технологічна освітня галузь у НУШ стала важливим інструментом формування у здобувачів освіти технологічної грамотності, критичного мислення, ключових компетентностей, готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження. [6, с. 139]

Реалізувати ці завдання дозволяє використання інноваційних педагогічних технологій на уроках технологічної галузі, через впровадження форм і методів проблемного, активного, інтерактивного навчання, таких як: проблемно-пошуковий, дослідницький, евристичний методи, методи проєктів; методи творчих завдань та моделювання конкретних ситуацій,

імітаційні (кейс-метод, ігрове навчання тощо); інтерактивні методи; технології кооперативного навчання: робота в парах, ротаційні трійки, робота в малих групах та ін. [11, с. 132]

Проектна діяльність розкриває перед учнем широке поле нової для нього діяльності, тим самим сприяючи появі великого кола інтересів, і, потім, через них, впливає на формування переконань та світогляду особистості. [12, с. 20]

Однією з перших особливостей проектної діяльності є те, що перед дітьми постають завдання, які мають не одне, а декілька правильних розв'язків. Учні вирішують проблему за довільним розв'язком, і при цьому еталон, на який можна було б дивитись, відсутній.

У проектній системі навчання змінюється роль вчителя, він перетворюється з вчителя в організатора пізнавальної та творчої діяльності учнів, менеджера освіти. Функції вчителя в процесі виконання школярами проектів полягають в консультуванні, допомозі в підборі проектів, спостереженні за ходом роботи учнів, наданні їм допомоги та стимулюванні їх навчально-трудої діяльності. [10, с. 293]

Застосування STEM-технологій на уроках технологічної освітньої галузі сприяє розвитку логічного мислення та технічної грамотності здобувачів освіти, діти вчаться вирішувати поставлені задачі, стають новаторами та винахідниками. [1, с. 141]

Кейс-технології сприяють формуванню в здобувачів освіти таких умінь та навичок: комунікації, прийняття колективних рішень, самостійного пошуку інформації задля розв'язання ситуаційного завдання, експертного аналізу. Цінність кейс-технології полягає в тому, що вона не дає конкретні відповіді, їх необхідно знаходити самостійно. Це дозволяє здобувачам освіти, спираючись на власний досвід, формулювати висновки, застосовувати на практиці одержані знання, пред'являти власний (або груповий) погляд на проблему. В кейсі проблема представлена в неявному, схованому вигляді, як правило, вона не має однозначного вирішення. Навички, які розвиває кейс-метод це: аналітичні навички, практичні навички, творчі навички, комунікативні навички, соціальні навички та навички самоаналізу. Розбіжність думок під час дискусії сприяє осмисленню і аналізу думок інших і своєї власної [7, с. 148].

Для розвитку творчого потенціалу учнів просто необхідне використання на уроках технологічної освітньої галузі інформаційно комунікаційних технологій. Це не просто вплине на розвиток творчих здібностей учнів, а й розвине технічне мислення. Таке поєднання сформує

людину нового формату, яка буде володіти всіма необхідними знаннями та уміннями для життя в часи стрімкого розвитку технологій [9, с.72].

Інноваційний пошук завжди відштовхується від запитів нового суспільства, його економічної та політичної перебудови, запитів на нові якості членів суспільства, професіоналізм нового покоління. Як показує досвід, впровадження інноваційних педагогічних технологій краще вирішують потреби нової школи. Адже розвиток гармонійної особистості можливий лише за умови сформованості цілісного сприйняття дитиною навколишнього світу [2, с. 125].

Отже, у процесі впровадження інноваційних педагогічних технологій відбувається підвищення рівня зацікавленості учнів предметом, посилюється інтерес до навчання, сприяє формуванню вмінь встановлювати асоціації з раніше вивченим матеріалом, робити висновки, висувати ідеї, знаходити різноманітні варіанти розв'язання проблеми, логічно обґрунтовувати власну думку, знаходити компроміс, прогнозувати результати власної пошукової діяльності. Творча співпраця вчителя і учня в умовах НУШ забезпечує формування необхідних компетентностей, розвиває критичне мислення, емоційний інтелект, творчу активність, ініціативність, самостійність.

Список використаних джерел

1. Батвінін Д. Р. Використання мікроконтролера BBC MICRO:BIT для створення STEM-проектів на уроках технологій / Д. Р. Батвінін, Т. В. Штайнер, Т. А. Петухова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 70. Т. 1. с. 137- 142
2. Вольянська С. Є. STEM-освіта / С. Є. Вольянська – Харків: Освіта, 2016. (Довідник сучасного педагога). С. 124–125.
3. Державний стандарт базової середньої освіти [Електронний ресурс] // Постанова Кабінету Міністрів України. 2020. Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>.
4. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс]. – 2016. Режим доступу до ресурсу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>.
5. Куратнік Т. В. Інтегрований підхід до викладання технологій у контексті НУШ. [Електронний ресурс] / Т. В. Куратнік. 2023. Режим доступу до ресурсу:

<https://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/10970/%d0%9a%d1%83%d1%80%d0%b0%d1%82%d0%bd%d1%96%d0%ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

6. Лукачевич А. Технологічна освітня галузь [Електронний ресурс] / Андрій Лукачевич. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://znaayshov.com/FR/16175/714-138-144.pdf>.

7. Матковська Л. В. Методика використання кейс-технологій на уроках виробничого навчання [Електронний ресурс] / Любов Василівна Матковська // Дніпро, Україна, 2021. 237 с. 2021. Режим доступу до ресурсу: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2021/11/Materials-of-conference-11-12.11.2021.pdf#page=164>.

8. Огієнко Д. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації проєктно-технологічної діяльності учнів на уроках «Дизайн і технології» [Електронний ресурс] Дана Огієнко // NewInception, no. 1-2 (3-4) (Липень 6, 2022): 39–46.. 2022. Режим доступу до ресурсу: <https://newinception.com.ua/index.php/newinception/article/view/36>.

9. Срібна Ю. А. Інформаційно-комунікаційні технології на уроках трудового навчання. [Електронний ресурс] / Ю. А. Срібна, А. Подоляко. – 2021. Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18284/1/20.pdf>.

10. Хищенко О. О. Особливості організації проєктно-технологічної діяльності учнів на уроках технологій. [Електронний ресурс] / О. О. Хищенко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2015. Режим доступу до ресурсу: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8192/Khyshchenko.pdf?sequence=1>.

11. Хомярчук А. Використання інноваційних педагогічних технологій на заняттях технологічної освітньої галузі НУШ. [Електронний ресурс] / Алла Хомярчук // Методологічні та методичні проблеми викладання у сучасному освітньому процесі. 2022. Режим доступу до ресурсу: <http://vipro.org.ua/files/school/2022-1680087175186409.pdf#page=132>.

12. Фунтікова О. Сучасний погляд на використання методу проєктів в організації самостійної роботи студентів поза аудиторією у вищій школі / О. Фунтікова. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2003. №11. С. 17–24.

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДІВ УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Колісник Є. О.

аспірант кафедри теорії і

методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного університету

імені В. Г. Короленка, м. Полтава

На етапі переходу до нових освітніх стандартів, зорієнтованих на розвиток ключових компетентностей, Міністерство освіти і науки України разом із небайдужою громадськістю та освітянами здійснило оновлення навчальних програм трудового навчання для учнів 5-9 класів, увівши наскрізні вміння: доносити думку, критично мислити, логічно захищати свою позицію, ініціативності, емоційного інтелекту, роботи в команді та творчості [1].

Аналіз отриманих у ході проведеного констатувального дослідження результатів зрізу вказав на те, що наявні традиційні підходи до розвитку особистості учнів основної школи у процесі трудового навчання є недостатньо ефективними та потребують концептуального коригування та відповідної організації за спеціально підібраними методами навчання.

Успішність оволодіння учнями наскрізними вміннями, які визначають рівень розвитку особистості, залежить від переконливості, яскравості і живості тих образів, на яких будується урок трудового навчання, що є провідним у театральній педагогіці. Тому, в нашій науковій роботі ми виходимо з гіпотези, що використання на уроках праці елементів театральної педагогіки розвиватиме в учнів образне мисленнями, сприятиме навчанню творчості.

Вчителі, на нашу думку, недостатньо обізнані з теорією і практикою театральної педагогіки, тому формування в учнів елементів акторського мистецтва з метою розвитку ключових особистісних якостей рідко використовується у навчально-виховному процесі.

Експериментальне дослідження було спрямоване на перевірку ефективності систематизації театральних ідей, узагальнення практичного досвіду щодо використання шкільної театральної педагогіки, зокрема її методів, як інноваційної моделі навчання на уроках технологій.

Експериментальна робота здійснювалася впродовж 2021-2023 н. р. в умовах освітньо-професійної діяльності Комунального закладу «Полтавська гімназія «Здоров'я» № 14» Полтавської міської ради та Великобузівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Шишацької селищної ради Полтавської області за методами, обґрунтованими та впровадженими в навчально-виховний процес трудового навчання учнів 5-9 класів [2].

Дослідно-експериментальна робота була складовою процесу трудового навчання учнів 5-9 класів, під час якого в експериментальних класах здійснювалося впровадження обґрунтованих методів театральної педагогіки, а традиційні методи трудового навчання застосовувалися у контрольних класах.

В експериментальному дослідженні було застосовано методи системного використання засобів акторського мистецтва на уроках трудового навчання, спрямовані на: розвиток колективу вихованців (метод обов'язкової участі всіх школярів у колективній творчості з програвання театралізованих сцен-імпровізацій, метод мотивації наслідування учнями майстерно продемонстрованих учителем на уроці трудових дій); розвиток властивостей пізнавальних психічних процесів особистості школяра (методи фізичних дій, створення творчого самопочуття, історичних паралелей, зміни рольових позицій, дієвого аналізу); використання особистісних якостей кожного учня в оволодінні навчальним матеріалом (етюдний метод, методи сценічних вправ учнів на пам'ять фізичних дій, стилевих імпровізаційних завдань-драматизацій); набуття школярами здатності в передаванні моделі спілкування шляхом застосування артистичних умінь для рольових програвань образів (поетапна методика навчання учнів артистичним умінням); обумовленість результатів освітніх впливів рівнем власної активності особистості школяра (групові етюдні імпровізації за творами класиків живопису) [2].

Формувальний експеримент, у якому брали участь 369 учнів, передбачав упровадження елементів театральної педагогіки на уроках трудового навчання з метою доведення їх можливостей у підвищенні результативності особистісного розвитку учнів 5-9 класів. З цією метою після констатувального етапу було утворено експериментальну (189 учнів) та контрольну (180 учнів) групи.

Здійснений наприкінці 2022-2023 н. р. контрольний етап дослідно-експериментальної роботи передбачав визначення ефективності проведеної формуючої роботи, кількісно-якісний аналіз ефективності використання

методів театральної педагогіки на уроках трудового навчання і заключний контроль розвитку особистісних якостей школярів.

Після проведення формувального експерименту було проведено порівняння результатів навчання у експериментальній та контрольній групах з метою оцінювання ефективності застосованих методів. Оцінювання результатів дослідно-експериментальної роботи проводилося відповідно до виділених критеріїв та показників з використанням методів дослідження, серед яких були спостереження й опитування. В ході експериментальної роботи точність отриманих даних визначалася зумовленим завданням дослідження обсягом вибірки школярів контрольних і експериментальних класів за вимогами однорідності успішності навчання. Достовірність отриманих даних підтверджується застосуванням взаємодоповнюючих методів дослідження, відповідністю отриманих результатів теоретичним припущенням.

Із метою визначення впливу театральної педагогіки на кількісно-якісні показники розвитку особистості учнями школи, та для з'ясування динаміки цього процесу було здійснено поетапне діагностування рівнів розвитку складників особистості учнів. У якості критеріїв оцінювання розвитку особистості учнів було використано динаміку змін її складових: творчої активності, умінь емоційно-психологічного впливу, здатність до засвоєння предметних техніко-технологічних знань, позитивні образні почуття.

Нами визначено чотири рівні розвитку особистості школярів основної школи засобами театральної педагогіки: за критерієм творчої активності – високий рівень (показники оцінювання: навченість творчості; творче спілкування особистості; духовна культура школярів); за критерієм оцінювання сформованості умінь емоційно-психологічного впливу – достатній рівень (за показниками оцінювання здатності до впливу на особистість засобами акторської техніки: загальна пантоміміка (міміка, жести, пластика); голос, гнучкість, виразність, інтонація мовлення; відбиття у погляді відтінків внутрішнього стану; передача ідей на рівні навіювання; володіння волею слухачів); за критерієм здатності до засвоєння предметних техніко-технологічних знань – середній рівень (за показниками оцінювання: розвиток уваги, волі, уяви, здібностей); за критерієм розвитку позитивних образних почуттів – початковий рівень (за показником оцінювання: образне мислення; розвиток емоційної пам'яті) [1].

Після проведення формувального експерименту у розвитку особистісних якостей учнів контрольних класів також яскраво простежувалася представлена в таблиці 1 та на рисунку 1 негативна

динаміка змін на високому (від 11,5% до 9,8%) і початковому (від 44,1% до 35,1%) рівнях. Це пояснюється нами відсутністю у трудовому навчанні учнів контрольних класів достатньо ефективних методів розвитку особистості, заснованих на розвитку творчого мовленнєвого самопочуття у спілкуванні з обґрунтування, захисту, відстоювання, наприклад, викладених в учнівському проекті ідей щодо будови і принципу дії об'єкту проектування, коли інші школярі виступають в ролі опонентів, що критично оцінюють або схвалюють висловлені учнем думки.

Відсутність подібних інсценувань із жорстко заданими характеристиками спілкування в контрольних класах призвело до того, що оцінки виставлені учнями співпадали з оцінками учнівських проектів учителем лише у 59% школярів. Завищення оцінок вчителя було виявлено у 25% школярів, заниження оцінок було зафіксовано у 16% учнів контрольних класів.

Найсуттєвішою тут була позитивна динаміка розвитку особистісних якостей на достатньому рівні (+7,9%). Дещо повільнішою, завдяки переміщенню школярів із вищого (-1,7%) і початкового рівнів (-9%) до достатнього, виявилася динаміка зростання кількості респондентів на середньому (+2,8%) рівнях у контрольних класах.

Таблиця 1

Розподіл учнів контрольних 5-9 класів за рівнями розвитку особистості (формувальний експеримент), (%)

Клас	Рівні розвитку особистості			
	Початковий 1-3 бали	Середній 4-6 балів	Достатній 7-9 балів	Високий 10-12 балів
5	44,1	23,8	20,6	11,5
6	42,9	24,1	22,3	10,7
7	37,8	25,7	26,4	10,1
8	37,1	26,1	27,0	9,8
9	35,1	26,6	28,5	9,8

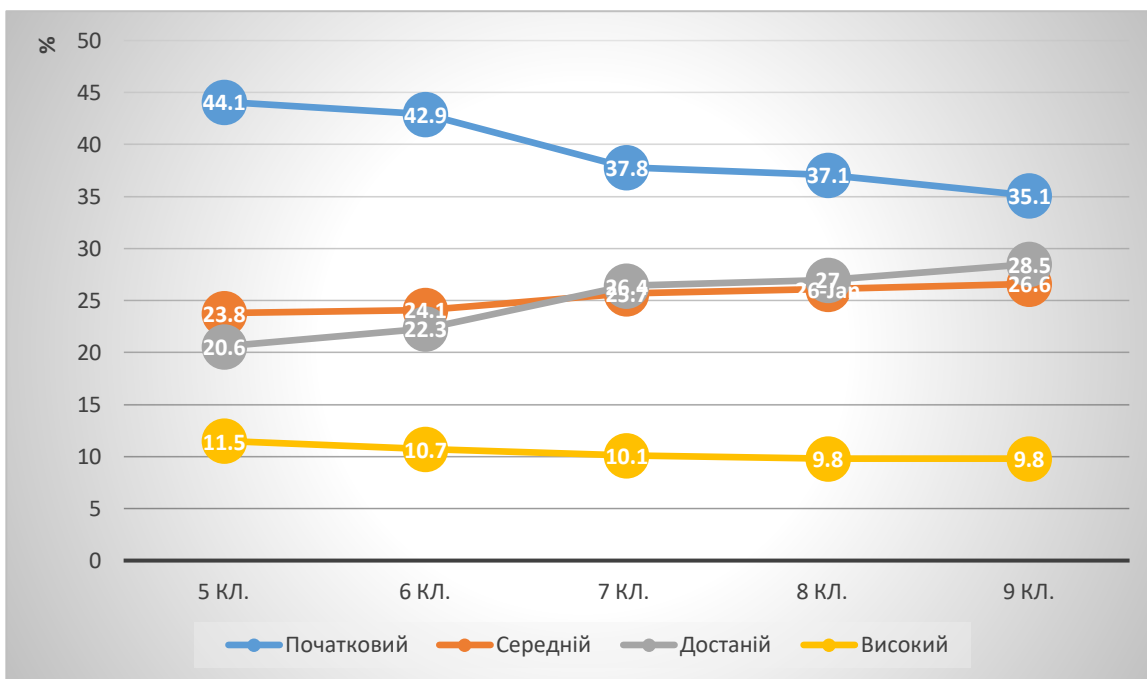

Рис. 1. Розподіл учнів контрольних 5-9-х класів за рівнем розвитку особистості за результатами формувального експерименту, (%)

Застосування впродовж формувального експерименту в експериментальних 5-9 класах обґрунтованих вище методів театральної педагогіки сприяло представлений у таблиці 2 та на рисунку 2 позитивній динаміці зростання розвитку особистісних якостей школярів на високому (+7,8 %) і достатньому (+8,2%) рівнях. Унаслідок застосування зазначених методів було зафіксовано негативну динаміку щодо зменшення кількості учнів експериментальних класів із розвитком ключових особистісних якостей на середньому (-1,6 %) та початковому (-14,6 %) рівнях, внаслідок їхнього переміщення на вищі достатній і високий рівні.

Найактивніші зміни у розвиткові особистості учнів експериментальних класів методами театральної педагогіки відбулися на достатньому і високому (+16%) та початковому рівнях (-14,6%). У контрольних класах подібні зміни були негативними на відмінному рівні (-1,7%), а позитивну динаміку у вигляді зростання на +10,9% було виявлено на середньому і достатньому рівнях.

Таблиця 2

Розподіл учнів експериментальних 5-9 класів за рівнями розвитку особистості (формувальний експеримент), (%)

Клас	Рівні розвитку особистості			
	Початковий 1-3 бали	Середній 4-6 балів	Достатній 7-9 балів	Високий 10-12 балів
5	30,2	25,8	22,2	21,8
6	26,4	26,1	24,1	23,4
7	22,7	25,3	26,3	25,7
8	19,8	24,9	28,2	27,1
9	15,6	24,2	30,6	29,6

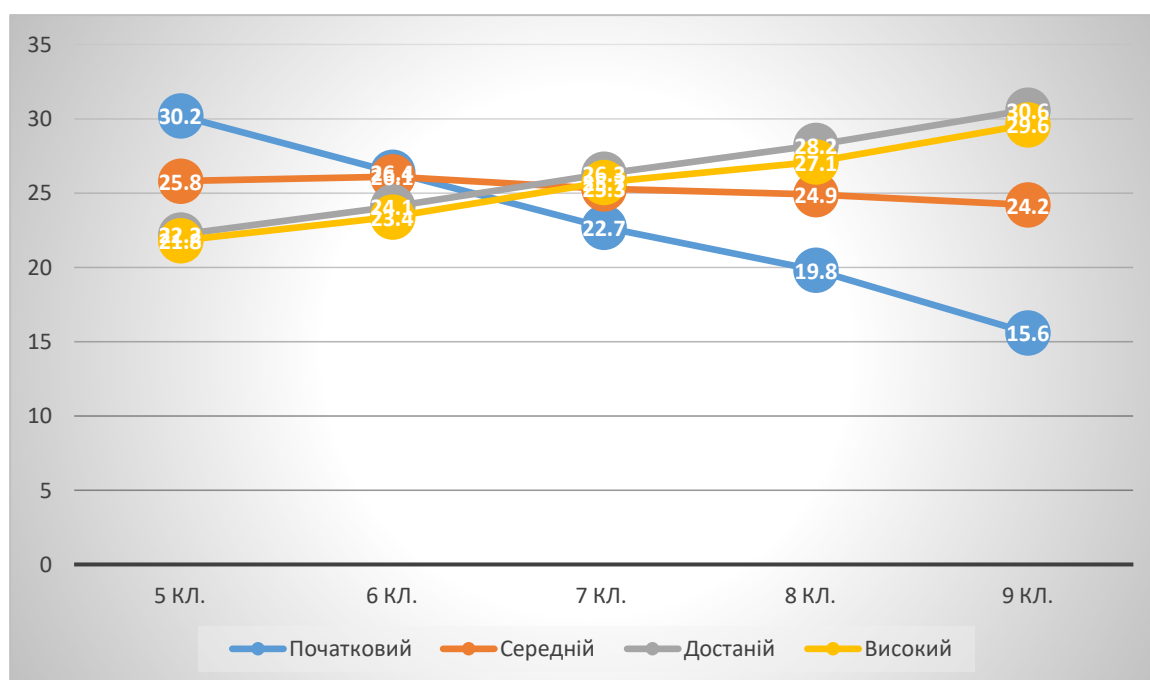

Рис. 2. Розподіл учнів експериментальних 5-9-х класів за рівнем розвитку особистості за результатами формувального експерименту, (%)

Використання на уроках трудового навчання в експериментальних класах методів розвитку особистості, заснованих на розвитку творчого мовленнєвого самопочуття у спілкуванні призвело до того, що оцінки виставлені 88% учнів співпадали з оцінками їхніх проектів учителем (в контрольних класах 59%). Завищення школярами оцінок вчителя було

виявлено лише у 8 % (у контрольних класах 25%) школярів. Зниження оцінок було зафіксовано у 5% учнів (у контрольних класах 16%).

Загалом же по завершенні експерименту кількість школярів із виявом зацікавленості елементами театральної педагогіки в експериментальних класах зросла на 25,0%, а в контрольних – лише на 2,6%. Сама ж кількість таких учнів в експериментальних класах склала 90,2%, а у контрольних – лише 67,0%. Показником інтересу до програвання сцен-театралізацій стала поведінка школярів під час репетицій: учні поводитися як справжні артисти, вчилися управляти собою, своїм голосом, мімікою, жестами, а також оволодівали мистецтвом спілкування. Тому, емоційний стан школярів, викликаний захопленням спільною справою із програвання сценічних імпровізацій, визначений нами як важливий чинник формування їхніх інтересів.

Проведене нами дослідження впливу професійної майстерності (трудової вмільості) вчителя трудового навчання на рівень особистісного розвитку школярів виявило, що у вчителів, які майстерно володіють трудовими навичками, виразною і яскравою їх демонстрацією на уроках праці, кількість учнів, які виявляють творчу активність, перевищує майже вдвічі (21,8%), ніж у масовій школі (10,7%).

Учні, які володіють уміннями емоційно-психологічного впливу (голос, інтонація мовлення, загальна пантоміміка, відбиття у погляді відтінків внутрішнього стану, здатність до передачі ідей на рівні навіювання, володіння волею слухачів) виявили, у ході проведеного дослідження, високий рівень творчої уяви і активності. Наприклад учень К. уміло викликав у слухачів певні образи під час захисту свого творчого проекту. В індивідуальній бесіді було встановлено, що голос і міміка для нього є засобами «малювання» образів згідно тексту доповіді. Причому ті образи, які він передає слухачам він «бачить» сам. Аналогічні висловлювання приводили і інші школярі, які виявили високий рівень розвитку умінь емоційно-психологічного впливу. Проведене нами експериментальне дослідження показало, що творчий потенціал особистості школяра виявляється через спеціальні здібності (в нашому випадку – до акторської майстерності) і найтісніше з ними пов'язаний.

В експериментальних класах, де були впроваджені елементи театральної педагогіки як засіб особистісного розвитку школярів, гармонійність оцінювання учнівських проектів учнями і вчителем зросла на половину, а кількість завищених і занижених оцінок і самооцінок зменшилася втричі. Цьому сприяло використання вправ-діалогів, коли один

учень обґрунтовує, захищає, відстоює, наприклад, викладені в його проекті ідеї щодо будови і принципу дії об'єкту проектування, а інший школяр виступає в ролі опонента, який може критично оцінювати або схвалювати висловлені учнем думки. Така взаємодія визнана нами дієвим засобом зміни звичних взаємовідносин між школярами, провокуючи навчальні конфліктні ситуації, які не мають негативного впливу на взаємовідносини учнів, оскільки предметом спору є елементи навчальної діяльності, проєктовані вироби. Вправи-діалоги сприяли розвитку в учнів здібності інтуїтивного розуміння іншої людини (емпатія), яка зв'язує творчий потенціал особистості зі здібностями до перевтілення та виразними здібностями.

Кількаразове програвання одних і тих самих імпровізаційних завдань-драматизацій дало нам можливість, у висловах їхніми учасниками своїх вражень, виявити домінуючі особистісні відчуття, через які відбувається процес самоаналізу і самопізнання. Так, після першого програвання учні висловлювали відчуття загального емоційного підйому. Друге програвання характеризувалося виявом почуття відповідальності перед глядачами. Третє – викликало в учнів почуття єдності із глядачами. Четверте – виявило відчуття залежності від глядацької аудиторії, бажання вносити елементи новизни. П'яте програвання викликало у більшості школярів почуття самовпевненості і, водночас, самокритики стосовно своєї гри. Шосте – усвідомлення значущості виконаної акторської роботи, свого особистого внеску в інсценування. Експериментальне дослідження засвідчило, що кожне повторне виконання імпровізаційних завдань-драматизацій суттєво розширює емоційну сферу особистості школярів, викликає у кожного з них гаму різноманітних почуттів, стимулюючи процеси самопізнання, саморозвитку у становленні особистості.

Впровадження елементів акторського мистецтва в трудове навчання учнів 5-9 класів дало нам змогу виявити такі педагогічні умови розвитку особистості школярів: навчання учнів артистичним умінням не повинно вкладатися у рамки авторитарної педагогічної діяльності вчителя; використання в трудовому навчанні критеріїв і показників-орієнтирів розвитку особистості учня; педагогічний вплив на школярів учителя, який володіє методами і засобами театральної педагогіки; вплив артистичних умінь не лише на особистісну сферу школярів, а й на продуктивність колективної проектно-технологічної діяльності школярів на уроках праці; оволодіння елементами акторської майстерності стійко корелює зі зростанням рівня творчого потенціалу особистості учня.

Суттєвість різниці між рівнями розвитку особистості учнів експериментальних і контрольних класів була підставою для прийняття одного із двох припущень:

– H_0 : розбіжності рівнів сформованості громадянської відповідальності учнів експериментальних та контрольних класів є недостатньо значущими;

– H_1 : різниця рівнів сформованості громадянської відповідальності учнів експериментальних та контрольних класів є істотно значущою.

Перевірка за критерієм Пірсона виявила, що відповідно до трьох ступенів свободи величина $\chi^2_{крит}$ на 95% рівня вірогідності складає 7,81 [3, с. 288]. Перебільшення знайденим нами при статистичній обробці результатів значенням χ^2_{emp} (дорівнює 38,0) табличного значення $\chi^2_{крит}$ свідчить про можливість відхилення нульової гіпотези та визнання суттєво різними рядів оцінок рівнів розвитку особистості учнів експериментальних та контрольних класів.

Суттєвість розбіжностей у рівнях розвитку особистості учнів експериментальних класів у порівнянні з контрольними ми пояснюємо впливом експериментальних факторів, що дає змогу визнати дієвість взаємозв'язку між запровадженою системою методів театральної педагогіки в трудовому навчанні і рівнями розвитку особистості учнів 5-9 класів.

Результати формувального експерименту, незважаючи на специфіку навчального предмету трудове навчання, індивідуальних нахилів та здібностей учнів, можна розглядати як закономірний результат запровадження мети, методологічних засад і методів розвитку учнів основної школи засобами театральної педагогіки.

Таким чином, отримані результати дослідно-експериментальної роботи дають нам змогу стверджувати, що застосування запропонованої системи методів театральної педагогіки є необхідними та корисними для формування творчого розвитку особистості учнів основної школи.

Результати дослідження засвідчують досягнення його мети та вирішення поставлених завдань, що стало підґрунтям для формулювання ряду висновків. Дослідно-експериментальна перевірка ефективності методики впровадження елементів театральної педагогіки на уроках трудового навчання довела її ефективність, що виявилось у суттєвості різниці між рівнями розвитку особистості учнів контрольних та експериментальних класів. У контрольних групах позитивну динаміку зростання було виявлено на достатньому і середньому рівнях розвитку особистості. У експериментальних же класах, завдяки запровадженню

системи методів театральної педагогіки, позитивна динаміка змін була зафіксована на найвищих високому і достатньому рівнях, а на середньому і початковому рівнях вона була негативною внаслідок активного переміщення школярів цих груп на високий і достатній рівні.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо вивчення теоретико-методичних засад впровадження елементів театральної педагогіки у педагогічну діяльність учителів трудового навчання та технологій. Результатом цього стане формування здатності вчителів до творчої комунікативної взаємодії та професійних умінь управляти собою.

Список використаних джерел

1. Колісник Є. О., Цина А. Ю. Критерії, показники та рівні результативності методики впровадження елементів театральної педагогіки на уроках трудового навчання. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 16–18 березня 2023 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. С. 478–480.

2. Колісник Є., Цина А. Методика використання сценічних прийомів у процесі трудового навчання. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Вип. 1. Бердянськ: БДПУ, 2022. С. 128-138. DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-1

3. Кыверялг А. А. Методы исследования в профессиональной педагогике. Таллин : Валгус, 1980. 330 с.

4. Трудове навчання. 5-9 класи: практ. посібник для вчителів / С. М. Дятленко, Р. М. Лещук, О. Ю. Медвідь; упоряд. С. М. Дятленко; за заг. ред. А. І. Терещука. Харків: Ранок, 2017. 128 с.

ІНФОГРАФІКА ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ

Пістряк С. П.

викладач педагогічних дисциплін і методики навчання української мови Комунального закладу «Покровський педагогічний фаховий коледж», м. Покровськ

Трансформація процесу навчання, орієнтованого на дистанційну освіту, ставить перед закладами передвищої освіти нові виклики. Сучасна освіта має перебудуватися і впровадити цифровий освітній підхід, здійснити діджиталізацію, а саме, перейти до створення інтерактивного навчального

курсу з будь-якої дисципліни. При цьому на перший план виходить візуалізація матеріалу, який викладається. У наукових працях багатьох учених (П. Анохін, Е. Артем'єв, Б. Бадмаєв, Р. Гуріна, Б. Депортер, В.Каган, Д. Поспелов, Г. Селевко, А. Смірнов, А. Соколов, М. Хенакі, В. Якиманська) зазначено, що візуалізація сприяє більш успішному сприйманню і запам'ятовуванню навчального матеріалу.

Як відомо, освітній процес будується на передачі інформації, тому важливим аспектом збільшення його продуктивності є представлення навчальної інформації. Візуалізацію навчального матеріалу під час дистанційного навчання вбачаємо в єдності методичних прийомів включення в навчальний процес візуальних моделей; систематичного використання візуальних моделей; навчання здобувачів освіти прийомам раціональної обробки інформації та її когнітивно-графічного уявлення [1].

Необхідність візуалізації навчальної інформації обумовлена особливостями мислення сучасного студента, а саме: здатністю до швидкого переключення уваги та швидкої обробки інформації; переважання сприйняття графічної інформації, і водночас, непристосованість до сприйняття лінійної й однорідної інформації, в тому числі великих книжкових текстів. Тому виникла необхідність використання інфографіки як освітнього інструмента, який можна використовувати, щоб допомогти студентам встановити зв'язки та мотивувати їх на вивчення матеріалу.

Інфографіка – це візуальне відображення даних, що містить невелику за обсягом, але значущу і правильно оформлену інформацію.

Основні завдання інфографіки можна визначити так.

1. Фокус на увазі. Сьогодні людина отримує у п'ять разів більше інформації, ніж 1980-1990 р.р. Досягнення в галузі технологій полегшують і прискорюють доступ до всього - від новин та соціального досвіду до знань та досліджень. Постійний потік інформації - це постійна спокуса для студентів відволіктись від змісту заняття та зайнятись чимось іншим, особливо, якщо студент знаходиться поза межами аудиторії. Тому важливо представляти навчальний матеріал під час дистанційного навчання таким чином, щоб використати переваги сприймання. Людське око дуже ефективно взаємодіє з мозком і обробляє візуальну інформацію. За частки секунди мозок може обробляти символи та надавати їм значення [7]. Оскільки інфографіка поєднує текстовий матеріал із символічними малюнками, схемами, графіками тощо, - ці елементи природним чином використовують обчислювальну потужність мозку і можуть допомогти студенту глибше поринути у контент навчального заняття.

2. Привабливість та залученість. Щоб використовувати можливості людського мозку і очей, навчальний курс повинен бути привабливим для студентів. Очевидною перевагою інфографіки є те, що сприйнявши зображення (за умови візуальної привабливості), користувачі курсу будуть залучені та налаштовані на взаємодію з контентом. Адже цікаві та релевантні зображення часто залучають ширшу аудиторію, що призводить до більшої взаємодії, участі та залучення. Перевага використання інфографіки полягає і в тому, що добре виконані візуальні ефекти у поєднанні з цікавою і точною інформацією можуть призвести до збільшення терміну використання матеріалу заняття, зробити його актуальним.

3. Візуалізація. Візуальний контент також має тенденцію надавати більший вплив, ніж аудіальний. Дослідження показують, що прослухана інформація запам'ятовується лише на 10%; навпаки, люди зберігають 65% інформації при сприйманні зображення [4]. Таким чином, інфографіка є корисним інструментом для студентів, що допомагає сприймати і запам'ятовувати матеріал під час дистанційного навчання.

Однак інфографіку слід не тільки споживати, але і створювати. Використання сучасної інфографіки у навчальному процесі, зокрема як засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності, сприяє усвідомленню і структуруванню навчального матеріалу, розвиває цифрову компетентність майбутніх фахівців, а створення власної інфографіки вчить майбутніх вчителів створювати власний цифровий контент, підвищує ефективність самостійної роботи, сприяє формуванню практичних умінь й навичок опрацювання різноформатної інформації, надає можливість бачити результат праці.

Інфографіка дозволяє дати можливість студентам попрацювати з інформацією та засвоїти її через домінуючий тип інтелекту. Вона виступає вже не просто як інструмент індивідуалізації навчання, а як багатофункціональний інструмент, область застосування якого в освіті може бути досить широкою: заняття (урок), проект, дослідницька діяльність, самоосвіта. Процес роботи з інфографікою задіює всі рівні мислення. Студент, провівши власне дослідження з теми, аналізує матеріал, виділяє акценти за допомогою дидактичних міток і самостійно створює інфографіку. Робота над нею сприяє більш ретельному вивченню матеріалу, розвиває критичне мислення. З допомогою окремих сервісів працювати над інфографікою можна колективно або самостійно, що дозволяє формувати навички роботи в команді.

Розвиток комп'ютерних технологій дозволяє створювати інфографіку для засвоєння нового матеріалу з професійно-спрямованих дисциплін, формування фахових навичок майбутніх учителів. Робота над створенням інфографіки за допомогою комп'ютерної техніки може проводитися як з використанням звичайних графічних редакторів, так із застосуванням спеціалізованих програм та сервісів, серед них можна виокремити:

1. Canva: (<https://www.canva.com/>) – це безкоштовний додаток, що містить безліч графічних елементів, за допомогою яких можна зробити все – від презентацій та інфографіки до візитних карток і запрошень. У Canva є величезна кількість шаблонів для різних типів зображень: листівки, постери, картинки для соцмереж, слайди для презентацій, обкладинки, а правити в них можна все: фон, іконки, лінії, шрифти, кольори. Canva створює для авторизованого користувача особистий профіль, де можна публікувати створені у конструкторі картинки і ділитися профілем у соціальних мережах.

2. Venngage (<https://infograph.venngage.com/>) - інструмент для створення і публікації інфографіки з досить простим у використанні набором можливостей. Для користувачів доступні готові схеми, теми оформлення, графіки та іконки, також підтримується завантаження авторських зображень і фонів для готових схем.

Як бачимо, консолідація різних форм інфографіки для унаочнення навчального матеріалу під час засвоєння дисциплін професійного циклу дасть можливість отримати інноваційні, якісні та змістовні засоби навчання, що мотивуватимуть сучасного студента до навчання, сприятимуть формуванню фахових умінь і навичок.

Зразки студентської інфографіки з педагогіки

Шаповалова Д.

Мирошниченко Х. 33-
ПО

Жиліна В. 32-ПО

Список використаних джерел

1. Терещенко С. П., Гафіатуліна І. В., Вісник Науково-методичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту №27; 2017
2. Darling K. What is an infographic? And how is it different from a data visualization? [Blog post]. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://visme.co/blog/what-is-an-infographic/> (дата обращения: 12.01.2022).
3. Cooper B. B. How Twitter's expanded images increase clicks, retweets and favorites [Blog post]. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://buffer.com/resources/the-power-of-twitters-new-expanded-images-and-how-to-make-the-most-of-it/> (дата обращения: 28.01.2022).
4. Medina J. Vision: Vision trumps all other senses. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://brainrules.net/vision/> (дата обращения: 28.01.2022).
5. Pinantoan A. How to massively boost your blog traffic with these 5 awesome image stats [Blog post]. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://buzzsumo.com/blog/how-to-massively-boost-your-blog-traffic-with-these-5-awesome-image-stats/#gs.TBhrO9c> (дата обращения: 28.01.2022).

6. Pritchard M. Data visualization vs. infographics [Blog post]. [Электронный ресурс] Режим доступа:<https://killervisualstrategies.com/blog/data-visualization-versus-infographics.html>.

7. Thorpe S., Fize D., & Marlot, C.. Speed of processing in the human visual system. Nature, 381(6582), 520–522

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА: ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ»

Дубик Н.П.

вчитель трудового навчання та технологій,
науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради, м. Полтава

Українська школа в умовах сьогодення розвивається та змінюється, і однією зі суттєвих трансформацій є реформа освіти, яка розпочалася в країні і триватиме до 2029 року. Серед багатьох аспектів цієї реформи особливе місце відводиться формуванню в учнів компетентностей засобами змісту сукупності навчальних предметів, до яких відноситься і предмет «Технології».

Реформа освіти в Україні підносить технологічну освіту учнів на вищий щабель, оскільки вона допомагає учням розвивати навички, які стануть корисними в їхньому майбутньому житті та кар'єрі.

Проблематика навчання учнів технологіям в умовах Нової української школи розглядається у працях педагогів, науковців О. Абрамової, Л. Гриценко, О. Рись, О. Кудрі, В. Стешенка, М.Близнюк, В. Титаренко, А. Терещука, В. Туташинського, А. Цини та ін.

Метою статті є аналіз основних особливостей вивчення технологій в Новій українській школі.

Вивчення трудового навчання в Новій українській школі стає більш різнобарвним, інтерактивним та розвиваючим. Воно допомагає підготувати учнів до складних завдань сучасного світу, надаючи їм необхідних навичок та знань для подальшого розвитку і самореалізації.

На основі особистого практичного досвіду та аналізу проблематики вивчення технологій в НУШ виділимо декілька важливих аспектів щодо особливостей вивчення навчального предмету «Технології»:

1. Інтеграція з іншими предметами. У Новій українській школі трудове навчання стає більш інтегрованим з іншими предметами. Це

дозволяє учням бачити зв'язки між різними аспектами знань і розвивати комплексний підхід до вирішення завдань.

2. Акцент на практичних навичках, які є корисними для життя. Вивчення технологій передбачає більший акцент на розвиток практичних навичок, які можуть бути корисними в реальному житті, сприяють самозарадності у побуті. Учні навчаються виготовляти предмети для домашнього вжитку, виконувати побутові роботи та ремонтувати речі.

3. Креативне мислення учнів. Процес вивчення технологій сприяє розвитку креативного мислення учнів. Вони вчаться вирішувати завдання та виготовляти вироби самостійно, використання новітніх методик навчання, зокрема і проєктної технології, спонукає учнів до нестандартного мислення та творчого підходу до роботи.

4. Розвиток комунікативних навичок. У рамках уроків технологій учні розвивають комунікативні навички, вчаться співпрацювати, обговорювати ідеї, інструкції та результати своєї роботи.

5. Гендерна рівність. У Новій українській школі велика увага приділяється гендерній рівності у вивченні технологій. Учні, незалежно від статі, мають рівні можливості вивчати та розвивати навички в цій галузі.

6. Врахування екологічного аспекту. У контексті сучасних викликів, пов'язаних із збереженням навколишнього середовища, технологічною освітою здійснюється великий акцент на екологічні проблеми. Учні вчаться розуміти вплив людей на природу і способи підтримки сталого розвитку, вивчають технології апсайклінгу та ресайклінгу.

7. Збагачення культурного спадку. Вивчення технологій сприяє ознайомленню учнів із культурною спадщиною українців, що надзвичайно актуально в умовах сьогодення. Школярі мають можливість досліджувати традиційні види декоративно-прикладного мистецтва та народні ремесла, виготовляти та вироби, зберігаючи цінні традиції, звичаї.

8. Забезпечення сучасними ресурсами. Нова українська школа надає можливість використовувати сучасні технології та ресурси для вивчення технологій. Це включає у себе використання комп'ютерів, 3D-друку та інших інноваційних засобів.

Усі ці особливості вивчення технологій в НУШ спрямовані на підготовку молодого покоління до викликів сучасного світу, розвитку практичних навичок та підвищення рівня освіти в країні. Реформа освіти створює більш гнучкі, інклюзивні та інноваційні умови для навчання технологіям підростаючого покоління.

Українська школа продовжує адаптуватися до сучасних вимог, сучасна технологічна освіта допомагає учням розвивати корисні практичні навички, творчий потенціал та готуватися до викликів сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Гриценко Л., Мирошніченко Ю. Пошукова діяльність як складова проєктної діяльності учнів // Дидакал : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст», 16–17 лист. 2021 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 22. С. 344-348. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18476>
2. Кудря О., Рись О. Викладання технологій побутової діяльності в новій українській школі. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Випуск 3 (50), 2022. Частина 2. С. 193-201. <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2022-3-50-193-201>
3. Терещук А., Абрамова О. Вивчення технологій в новій українській школі за вимогами державного стандарту базової середньої освіти. Трудова підготовка в рідній школі. № 3–4 (156). 2022. С. 2–11.

РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В РУСЛІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Пеляк С. В.

вчитель трудового навчання та технологій
Комунального закладу «Полтавська загальноосвітня школа
I-III ступенів №30 Полтавської
міської ради Полтавської області», м. Полтава

Відповідно Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою КМУ від 21.02.2018 р № 87 з 1 вересня 2018 року в усіх школах запровадили нову програму навчання.

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки. Головна мета – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й вміння застосовувати їх у житті.

Концепція НУШ має на меті розкрити потенціал кожної дитини та надалі допомогти успішно реалізувати себе у житті. Навчатися діти будуть 12 років. Спочатку дитина в 6 років приходить до 1 класу, і навчається 4 роки у початковій школі. Потім, переходить до середньої школи, в якій

навчатиметься 5 років. Закінчивши 9 клас, учні складають профорієнтаційні тести та зовнішнє незалежне оцінювання.

За показниками того, як складуть учні ці тести і визначиться їх майбутній шлях. Далі є такі варіанти:

- профільна школа, де учні навчатимуться 3 роки й будуть готуватися до вступу у ВНЗ. Важливим аспектом є те, що закінчивши 10 клас дитина може змінити профіль навчання;

- професійно-технічні заклади освіти;

- технікуми, коледжі, де здобувати освіту треба протягом 4 років. Після закінчення навчання отримують кваліфікацію молодший бакалавр. Професійні ліцеї, де навчання триває 3 роки і після закінчення отримують робітничу професійну кваліфікацію.

Яких же змін слід очікувати від впровадження нових принципів в навчанні та європейського підходу? У чому переваги Нової української школи?

- Схожість з європейською системою освіти. Український атестат про загальну середню освіту будуть визнавати у ЄС. Завдяки цьому буде легше вступити у Європейський вищий навчальний заклад.

- Автономія вчителя. Концепція НУШ передбачає велику свободу у виборі методів, прийомів та засобів навчання та виховання.

- Учні будуть здобувати не тільки знання, а й вміння практично застосовувати їх у повсякденному житті.

- Автономія школи. Школи зможуть вносити зміни до навчальних планів, освітніх програм та програм з навчальних предметів.

- Інклюзивна освіта. Учні з особливими потребами зможуть навчатися разом зі своїми однолітками. Для них в НУШ створюються спеціальні умови для навчання.

Усі ці зміни вже спостерігаються, адже вчитель отримав змогу змінювати частково навчальну програму та вільно вибирати методи і прийоми навчання. Також змінилися засоби навчання та виховання учнів початкової школи.

В умовах переходу економіки країни на ринкові відносини перед школою постає відповідальне завдання – значно поліпшити підготовку молоді до суспільно-корисної, продуктивної праці, до обґрунтованого вибору професії. Важлива роль у розв'язанні цього завдання відводиться трудовій підготовці школярів, у процесі якої в учнів формуються уміння і навички, необхідні для роботи в народному господарстві і не лише,

виховується любов до праці, глибока повага до людей праці й готовності працювати у сфері матеріального виробництва.

Саме суспільно-корисна праця виявилась тією живильною силою, яка набагато розширила педагогічні можливості учителя, створила найбільш сприятливі умови для здійснення комплексного підходу до виховання учнів, базуючись на реальній життєвій зв'язок трудового навчання з виробництвом та проектуванням. Організація суспільно-корисної праці, продуктивної діяльності людини, школярів середньої ланки школи - справа досить важка і складна. Вона поставила перед школою завдання і проблеми, значну частину яких належить вирішувати вчителю технологій.

Як же я працюю над вирішенням цієї проблеми? Працюючи вчителем технічної праці в комунальному закладі «Полтавська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 30 Полтавської міської ради Полтавської області м. Полтава ще з 2002 року, перш за все приділяю належну увагу створенню матеріально – технічної бази майстерень. Разом з учнями відновлюємо існуючу матеріальну базу майстерні та створюємо дидактичне забезпечення майстерень.

Разом із студентами Полтавського педагогічного університету ім. В.Г.Короленка , які проходять педагогічну практику в школі, створив наочність до кабінету трудового навчання та креслення.

Приходячи на уроки з технічної праці в майстерню з деревообробки та майстерню з обробки металу, учні виконують сами різноманітні роботи, виготовляють різноманітні проекти та створюють нові вироби власного задуму. А це значить, що вони навчаються виконувати велику кількість операцій із створення об'єктів праці. Не секрет, що скорочення кількості назв об'єктів праці полегшує технологічне освоєння їх, та значить і роботу вчителя. Я не шукаю легкої праці. Для мене головне – підтримувати постійний інтерес учнів до виконання трудових завдань і максимально наблизити працю учнів до колективної праці робітників на виробництві. Важливо, що практична діяльність учнів поєднується з технічною творчістю. Паралельно з процесом засвоєння різних операцій проходить конструкторська–розробка та постійне вдосконалення продукції, яка виготовляється учнями.

Я поєдную три системи трудового навчання відповідно до навчальних програм та їх зміни та вдосконалення. Розв'язання конструкторських завдань із розробки різноманітності виробів дозволяє залучити учнів до проектування. Воно носить конструкційний характер і безпосередньо пов'язане з виконанням трудового завдання. Такий шлях розвитку творчого

мислення учнів найбільш доступний для широкої участі в ньому школярів різних вікових груп.

При виконанні практичної діяльності застосовую у своїй професії й діяльності ряд методів проектування.

Метод мозкового штурму. В літературних джерелах можна знайти твердження, що автором цього методу є американський бізнесмен і винахідник А. Осброн. У ході тривалих спостережень він помітив, що серед творчо працюючих особистостей є дві групи людей. Перша група – це ті, хто генерує ідеї, друга – критично їх аналізує. А. Осброн запропонував штучно створити такі групи (відповідно – генераторів та експертів), які будуть здійснювати пошук розв'язку певної проблеми.

Часто на уроках трудового навчання застосовую *метод фантазування*, особливо для учнів 5-6-их класів. По перше, під методом фантазування можна розуміти такий спосіб діяльності учнів та вчителя, коли досягається уявлення неіснуючого об'єкта (виробу), який функціонує і вирішує поставлену проблему, тобто є розв'язком певної проблеми, навіть якщо деякі елементи конструкції або виробу в цілому невідомі.

Головною умовою методу фантазування є відсутність обмежень правил, постулатів, логічного та критичного мислення. І саме такий метод, який застосовувався раніше більше у старших класах, зараз працює навіть з учнями 5-их класів.

Метод фокальних об'єктів – винайдений американським вченим Ч.Вайтенгом. Об'єкт, який вдосконалюється за допомогою цього методу, називають фокальним. Оскільки ми ставимо його в центрі уваги (фокус). Суть його ґрунтується на перенесенні ознак випадково вибраних об'єктів на фокальний об'єкт, внаслідок чого отримують незвичні поєднання, котрі дають змогу подолати психологічну інерцію. Наприклад, якщо предметом для вдосконалення (фокальним) об'єктом є олівець, а випадковим тигр, то отримаємо сполучення на зразок «смугастий олівець», «хвостатий олівець», тощо. Розглядаючи ці сполучення і розвиваючи їх, іноді вдається знайти оригінальні ідеї (наприклад, «хвостатий олівець» втілюючи в олівець – ручку з гнучким тримачем (хвостиком)- досить відома конструкція.

Метод створення ідеального об'єкта. Можна стверджувати, що суть методу створення образу ідеального об'єкта можна подати у вигляді таких етапів:

1. Чітке формування завдання (постановка проблеми).
2. Визначення властивостей або параметрів, якими повинен володіти об'єкт для розв'язання поставленої проблеми.

3. Обробка моделювання об'єкта з відповідним набором якостей дасть змогу розв'язати поставлену проблему.

4. Систематичне або художнє перенесення даного образу на папір.

Отже, слід відзначити, що в ідеальному випадку учні, як майбутні технологи, конструктори, дизайнери мають навчитися бачити проблему, виходячи з власних потреб чи потреб суспільства, працюючи над цією проблемою, застосовувати вказані методи творчої діяльності.

Практично – технологічний підхід, який застосовується мною на заняттях дає змогу реалізувати варіативність у змісті трудової підготовки, тобто уникнути жорсткої регламентації наповнення змісту навчальної діяльності. Можна сподіватися, що при правильному спрямуванні діяльності учнів виконання творчих проектів набере рис справжньої продуктивної праці, звільненої від формалізму і вимушеного виконання робіт, які далеко не завжди сприймається учнями. Також це розширює варіативність вибору тем та об'єктів проектування, адже сучасні діти більш підготовлені до вирішення проблем.

На даний момент працюю над методичною темою: *«Розвиток творчого потенціалу учнів, підвищення ефективності засвоєння знань і вмінь шляхом вирішення проблемних завдань та ситуацій на уроках трудового навчання.»* Але існують і деякі проблеми:

– швидкоплинні зміни планів. З одного боку, ми щойно згадали про обіцяний 2018 рік у перевагах, з іншої – спочатку 12-річку обіцяли ввести у 2016 році, потім у 2017, наразі ж йдеться про 2018 рік. Є побоювання, що терміни і умови будуть змінюватися швидше, ніж ми встигатимемо їх відслідковувати;

– недофінансування освіти. Проблема дуже гостра. Буде складно створити матеріальну базу для профільної школи. Це одна з головних причин, чому 12-річку, яку впровадили в 2002 році, відмінили у 2010-му. Особливо є проблема зі сприйняттям навчального матеріалу, коли в початковій школі діти орієнтувалися на альбоми з послідовністю виготовлення певного виробу чи мультимедійну дошку, а в 5-му класі вони цього не бачать. Частковим вирішенням такої проблеми, на мою думку, є створення простих ментальних карт, які включають замальовки, ескізи проектного виробу і послідовність виготовлення та інструменти.

– можливо, дітей будуть перевантажувати безпідставно. Противники реформи зазначають, що достатньо забрати з розкладу непотрібні та застарілі предмети, щоб додати нові та сучасні;

– вивчення предмету без оцінювання. Я вважаю, що предмет трудове навчання або технології досить важливий в шкільній програмі і потребує оцінювання.

Отже, НУШ - це принципово інший підхід до освіти дітей, буквально розворот на 180 градусів. У такій школі учнів вчать мислити критично, вміти висловлювати свою думку, формують соціальні цінності. Загальна мета реформи - це школа, в якій учням комфортно навчатися, яка вчить застосовувати отримані знання і вміння в житті. Така школа будується на базових принципах: освіта, заснована на формуванні навичок, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» № 3491-д від 04.04.2016.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів від 14.12.2016 р. № 988-р "Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року" .
3. Розпорядження від 13 грудня 2017 р. № 903-р Київ Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики в умовах реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».
4. Державний стандарт початкової освіти. 2019.
5. Нова українська школ. Порадник для вчителя. Розділ 1. Огляд концепції Нової української школи. 24.10.2016. С.86
6. Закон України «Про освіту».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
7. Нова українська школа Освіта України, 10 квітня 2017 р. с. 5.
8. Практика управління закладом освіти № 12, 2020 рік. Як школам «жити» за новим Держстандартом базової середньої освіти.
9. Практична філософія і Нова українська школа: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16 травня 2019 р., С. О. Сисоєва, м. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2019. 168 с.

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ВАЖЛИВЕ ЗАВДАННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Варданія О. О.

вчитель образотворчого мистецтва і художньої культури,
науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради, м. Полтава

Україна впроваджує реформу освіти – Нову українську школу. Ця реформа передбачає вдосконалення педагогічного процесу та формування гармонійно розвиненої особистості, готової до викликів сучасного світу. Однією з ключових складових нової освіти є формування культурної компетентності в учнів.

Аналіз літературних джерел показав, що проблематики формування культурної компетентності учнів висвітлювали у своїх працях М. Бойченко, В. Вітюк, І. Іванюк, О. Лобова, А. Сбруєва та ін. Важливим питанням є проблема підготовки майбутніх учителів до формування культурної компетентності учнів, що висвітлено у роботах О. Олексюк, Г. Падалки, О. Щолокової та ін.

Формування культурної компетентності в учнів стає однією з ключових цілей Нової української школи. Це сприятиме формуванню освічених та толерантних громадян, які зможуть активно взяти участь у житті сучасного суспільства та сприяти розвитку України як країни з багатою культурною спадщиною. Нова українська школа, спрямована на формування культурної компетентності, що є важливим кроком у розвитку освіти та суспільства в цілому.

Культурна компетентність – це здатність розуміти, цінувати та поважати культурні різноманітності, а також бути активним учасником культурного життя. У концепції Нової української школи знаходимо трактування ключової компетентності «обізнаність та самовираження у сфері культури» [1]. Учні повинні опановувати історію, мистецтво, традиції та цінності власної країни та світу, розвивати культурну самосвідомість.

Культурна компетентність є невід'ємною частиною загальних цілей освіти, оскільки сприяє розвитку пізнавальних та міжкультурних навичок, критичного мислення і толерантності. Вона допомагає сформувати громадян, здатних сприяти гармонійному розвитку суспільства та побудові миру.

Методи та підходи до формування культурної компетентності є специфічними для кожного навчального предмету і визначаються

особливостями його змісту. Загалом, у викладанні повинні застосовуватися інтерактивні методи, спрямовані на розвиток аналітичного мислення, самостійності та креативності учнів. Важливо акцентувати увагу на вивченні національної культури українців та різноманітності світових культур.

Роль вчителя у формуванні культурної компетентності учнів є ключовою [3]. Він має бути прикладом толерантності, відкритості до інших культур та володіти знаннями й вміннями, що можуть сприяти розвитку культурної освіти в учнів.

Міждисциплінарний підхід у формуванні культурної компетентності учнів є надзвичайно важливим і не повинен обмежуватися лише уроками історії або мистецтва. Міждисциплінарний підхід є важливим для збагачення культурних знань та розуміння. Наприклад, учні можуть вивчати літературу, яка відображає історію та культурні особливості різних епох, а також практикувати вивчення надбань української культури через шкільні проєкти у рамках начальних дисциплін «Технології» та «Мистецтво» [2; 4].

Для ефективного формування культурної компетентності, школи можуть залучати нові ресурси. Це можуть бути культурні установи, музеї, бібліотеки, а також експерти та волонтери, які можуть проводити майстер-класи та лекції для учнів.

Активна партнерська співпраця з батьками, громадськістю та громадськими організаціями також може сприяти більш ефективному формуванню культурної компетентності учнів. Школи можуть організовувати культурні свята, виставки та інші події, в яких братимуть участь батьки та громадські активісти.

Відстеження розвитку культурної компетентності є необхідним для визначення якості освіти. Важливо встановити систему оцінювання, яка враховує формування культурної компетентності. Це може включати портфоліо робіт учнів, спостереження вчителів, а також участь у проєктах та подіях, спрямованих на розвиток культурної свідомості.

Формування культурної компетентності в учнів – важливе завдання Нової української школи, яке сприяє розвитку освічених, толерантних та готових до співпраці громадян. Це сприятиме розвитку громадян, які розуміють свою роль у сучасному світі та здатні співпрацювати в умовах глобалізації та культурного різноманіття. Ця компетентність допомагає учням зрозуміти та поважати культурне різноманіття, розвивати критичне мислення та сприяти гармонійному розвитку суспільства. Правильна методика роботи з учнями, педагогічний підхід, інтеграція з іншими предметами та активна партнерська співпраця сприятимуть досягненню цієї

мети та розбудові кращого майбутнього для України. Сформована культурна компетентність учнів буде, у свою чергу, важливим фактором формування гармонійного суспільства та розбудови майбутньої України.

Список використаних джерел

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>

2. Кудря О. В. Особливості вивчення етнодизайну учнями на уроках трудового навчання. Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції. Кн. 3: зб. наук. праць / редкол.: гол. ред. М. І. Степаненко, упоряд. і наук. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. С. 457–458. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15431>

3. Mykola Blyzniuk, Valentyna Tytarenko, Andriy Tsyna, Valerii Tytarenko, Oksana Kudria. Model of Future Teacher’s Professional Labor Training. *Art & Craft Teacher*. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, VOL.21 No.3, March 2021. P. 21-30. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16768>

4. Цина А., Колісник Є. Змістова характеристика формування культурної компетентності школяра у трудовому навчанні засобами театральної педагогіки. Педагогічні науки. Полтава : ПНПУ, 2021. Вип. 77. С. 3–7. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/17711>

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ

Сиволап О. В.

вчитель початкових класів Полтавської
загальноосвітньої школа І-ІІІ ступенів № 9
Полтавської міської ради, м. Полтава

Важливою складовою освіти у початковій школі є уроки технологій. Ці уроки спрямовані на розвиток практичних умінь та навичок учнів, що важливо для їхнього життя та подальшого саморозвитку.

Різні аспекти підготовки учнів молодших класів в умовах Нової української школи розкривають у свої працях: Л. Сахненко, М. Яремович, С. Партика (формування громадянської компетентності); С. Чос, О. Гордієнко

(розвиток комунікативної компетентності); О. Нікітіна, Т. Пігуль, Л. Філатова, О. Харламова (формування критичного мислення); А. Портна (розвиток пізнавальної культури); А. Кобзарь (формування екологічної компетентності); Ю. Бондар (розвиток творчого потенціалу учнів).

Уроки технологій у початковій школі мають важливе значення для набуття конкретних знань, умінь, навичок у сфері технологічної діяльності, а також для загального розвитку учнів. Вони сприяють вихованню у школярів практичних, креативних та соціальних навичок, які будуть корисні в їхньому житті [1-4].

Набуття теоретичних знань на уроках технологій допомагає учням ознайомитися з різними матеріалами, інструментами та технологіями. Це може бути корисним для їхнього майбутнього професійного розвитку.

Суттєвим є і розвиток практичних навичок. Уроки технологій надають учням можливість вивчати різні види ручних робіт, що сприяє розвитку їхніх навичок ручної праці. Вони вчаться виробляти різноманітні вироби із різних конструкційних матеріалів. Уроки технологій сприяють розвитку творчого мислення учнів. Школярі можуть самостійно створювати вироби та застосовувати свою уяву, що розвиває їхні творчі здібності.

Формування практичних навичок учнів на уроках технологій є процесом, який вимагає певного підходу та методів. Розглянемо методичні аспекти формування в учнів знань, умінь, навичок на уроках технологій:

демонстрація – вчитель починає з демонстрації конкретного завдання або процесу, а учні мають змогу переглядати, слідкувати та розуміти, як виконується певне завдання;

пояснення – вчитель надає пояснення щодо кроків, які потрібно виконати для виготовлення конкретного виробу або роботи з матеріалами та інструментами;

практичні вправи – учні отримують можливість після демонстрації та пояснення власноруч виконати завдання, вони спостерігають за вчителем та дотримуються інструкцій;

оцінка та відгук – вчителі оцінюють роботу учнів, надають конструктивний відгук та рекомендації щодо поліпшення навичок.

Формування практичних навичок вимагає постійної практики. Уроки технологій проводяться регулярно, щоб учні мали можливість вдосконалювати свої навички. Під час цих уроків вони вчаться відповідального відношення із безпечного користування інструментами та пристосуваннями. Виготовляючи щось своїми руками, діти вчаться бути відповідальними за свою роботу та дотримуватися правил безпеки.

Після здобуття учнями базових знань та навичок на уроках технологій, вони отримують можливість самостійно виконувати творчі завдання у рамках різноманітних шкільних проєктів. Це сприяє розвитку їхньої самостійності та впевненості у власних силах, розвитку їх творчих здібностей. Цей процес також дозволяє учням активно вивчати практичні аспекти різних видів декоративно-прикладної творчості, розвивати координацію та технічні вміння, а також набувати досвіду, який може бути корисним у подальшому житті та професійному розвитку.

Список використаних джерел

1. Котелянець Н. В. Розвивальні можливості ручної обробки матеріалів на уроках трудового навчання в початковій школі. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Київ : Міленіум, 2016. Вип. 253. С. 107–115
2. Трудове виховання молодших школярів в умовах реформування початкової освіти : монографія / за ред. Л.А. Гуцан. Київ, 2019. 152 с.
3. Хорунжий В.І., Пономаренко Н.В. Технології : довідник для вчителів початкових класів НУШ. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2018. 228 с.
4. Янкович О. Освітні технології у початковій школі : навч.- метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2018. 266 с.

ГЕОМЕТРИЧНІ КОНСТРУКТИВНІ УМІННЯ В СИСТЕМІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Марченко В. О.

кандидат фізико-математичних наук.
доцент кафедри загальної фізики і математики
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Красницький М. П.

старший викладач кафедри загальної фізики і математики
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Історично склалося так, що геометрія як наука виникла завдяки практичним потребам людства, його господарсько-побутовій діяльності, в якій доводилося розв'язувати задачі, пов'язані із облаштуванням побуту і

будівництвом, сільськогосподарською діяльністю тощо. Тому всі факти елементарної геометрії безпосередньо пов'язані з певними технологіями, застосовні до розрахунків і кресленнєвих рішень практичних задач.

Модельною навчальною програмою з технологій [1] для Нової української школи серед результатів навчання у 7-9 класах з поміж інших виокремлюють: широкий технічний кругозір, розвинуті просторову уяву та технічне мислення; вміння читати і створювати графічні зображення виробів. Передбачено, що вони досягаються включенням школярів у такі види діяльності: виконання графічних зображень (ескізів, креслеників, технічних малюнків об'єктів проектування); розмічання заготовок майбутнього виробу; виготовлення виробу з розписом, вишивкою, пірографією, різьбленням чи з іншим видом оздоблення; моделювання об'єкта, створення уявного образу проєктованого об'єкта та його зображення у вигляді ескізів, технічних малюнків, схем, світлин тощо. Як бачимо, переважна більшість із вказаних видів діяльності спирається на геометричні конструктивні вміння учнів, серед яких, відповідно до модельної навчальної програми з геометрії [2], можна розрізнити такі: уміння зображувати геометричні фігури на площині, зокрема з використанням ІКТ і розпізнавати їх на малюнках; уміння виконувати основні елементарні геометричні побудови за допомогою циркуля та лінійки; уміння наводити приклади геометричних фігур та їх образів у геометричних перетвореннях, розпізнавати різні види симетрії в природі, технічних пристроях і творах мистецтва; використовувати геометричні перетворення фігур та інших об'єктів для створення симетричних і подібних зображень, зокрема орнаментів, вишивок, витинанок тощо; уміння співвідносити геометричні фігури з об'єктами навколишньої дійсності, будувати й досліджувати геометричні моделі реальних об'єктів.

Проведений аналіз засвідчує практичну зорієнтованість вищевказаних програм, що, безумовно, має відображатися й у відповідному доборі вправ і задач, зокрема геометричних, оскільки за результатами міжнародної програми оцінювання знань учнів PISA відзначається низький рівень умінь українських школярів застосовувати знання з математики у реальному житті.

Розглянемо деякі особливості формування вміння виконувати геометричні побудови за допомогою циркуля і лінійки. Циркулем називають прилад, за допомогою якого можна побудувати коло, а лінійкою — прилад, за допомогою якого можна побудувати пряму. Тобто лінійка не має поділок для вимірювання довжини, прямих і гострих кутів, які можна було б

використати у побудовах. Задачі на побудову циркулем і лінійкою дійшли до нас із сивої давнини. Тому за традицією вказані задачі мають такі ж обмеження на засоби побудови як і в стародавні часи. Звичайно з точки зору сучасних приладів вимірювання, які використовують у промисловому будівництві, комп'ютерних засобів 2D і 3D моделювання вони виглядають архаїчно. Проте такі задачі є потужним засобом розвитку просторової уяви особистості, узагальнення й систематизації знань учнів, формування їх конструктивних умінь і технологічної грамотності. Про актуальність необхідності вивчення геометричних побудов з огляду не тільки на розвиток розумових здібностей школярів, а й на технологічну освіту, свідчать факти їх використання у сучасних практиках. Наприклад, чимало майстрів для відкладання прямого кута використовують так званій єгипетський трикутник зі сторонами 3, 4, 5, замінивши циркуль на металеву рулетку із зафіксованим на площині початком; для розмітки геометричного узору в різьбленні по деревині виконують побудови правильних багатокутників тощо. Зупинемося на деяких аспектах підвищення практичної зорієнтованості геометричних побудов у курсі «Геометрії».

1. У курсі «Геометрії» основної школи програмами НУШ передбачено вивчення тільки найпростіших елементарних побудов. Так, у 7 класі виокремлено вміння будувати циркулем та лінійкою: кута рівного заданому; бісектриси заданого кута; середини відрізка; прямої, перпендикулярної до заданої; трикутника за трьома сторонами. У 9 класі — вміння будувати правильний трикутник, квадрат, правильний шестикутник, правильний багатокутник. На нашу думку, до вищевказаних елементарних побудов у 7 класі доцільно включити як обов'язкову до засвоєння, побудову відрізка, рівного заданому. Оскільки саме з цієї побудови розпочинається розв'язання більшості задач на побудову. Крім того, учнів доцільно хоча б ознайомити з елементарними побудовами, справедливості яких спирається на інші геометричні факти. Наприклад, уже в 7 класі є можливості до розгляду принаймні таких побудов: побудови прямої, паралельної до заданої, вписаного й описаного кіл навколо трикутника, трикутника за двома сторонами й кутом між ними, трикутника за стороною й двома кутами, рівнобедреного або прямокутного трикутників за двома елементами тощо. У 8 класі, вивчаючи теорему Фалеса, доцільно ознайомити школярів із поділом за допомогою циркуля і лінійки відрізка на рівні відрізки, знаходженням дробової частини заданого відрізка, побудовою четвертого пропорційного відрізка; вивчивши властивість висоти, проведеної із вершини прямого кута прямокутного трикутника, продемонструвати

побудову середнього геометричного двох відрізків; застосування теореми Піфагора проілюструвати геометричними побудовами відрізків, заданих формулами $x = \sqrt{a^2 + b^2}$ та $x = \sqrt{a^2 - b^2}$ тощо. У 9 класі бажано хоча б продемонструвати, як здійснюється те чи інше геометричне перетворення площини за допомогою циркуля і лінійки.

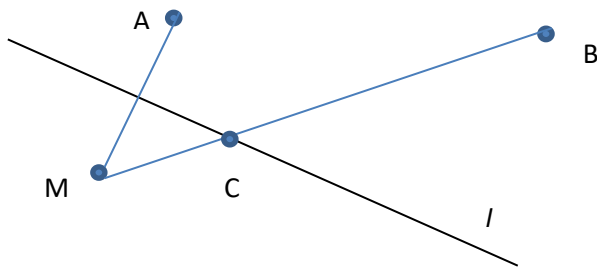
2. На відміну від практичних задач, у яких задані елементи мають конкретні геометричні величини, в задачах на побудову початкові елементи задаються геометрично, тобто просто будуються без прив'язування до конкретних розмірів. Тому, розв'язуючи задачу практичного змісту за допомогою циркуля і лінійки, треба акцентувати увагу учнів на тому, що у задачах із конкретно визначеними розмірами початкових елементів треба задавати їх за допомогою лінійки з поділками та транспортира (якщо кут не можна побудувати без нього), а далі використовувати циркуль і лінійку.

3. Системи задач шкільних підручників з геометрії містять дуже мало задач на побудову циркулем і лінійкою, причому в багатьох із них не вказано засоби побудови, що спонукає учнів до використання схематичних способів побудови. Наприклад, паралельна пряма до заданої будується простим перетягуванням лінійки з максимальним дотриманням напрямку заданої прямої; перпендикуляр будується за допомогою косинця (прямокутного трикутника, що є в наборі приладів у кожному кабінеті математики) тощо. Тому в задачах на побудову доцільно уточнювати засоби побудови.

4. Система задач шкільного курсу геометрії майже не містить задач на побудову практичного змісту, які можуть бути застосовані у реальних виробничих чи життєвих ситуаціях. Тому є потреба в таких задачах, і одним із джерел їх генерації можуть бути технології. Серед задач на побудову практичного змісту можна виокремити два види: 1) задачі, розв'язання яких є геометричною моделлю реальної ситуації; 2) задачі, розв'язання яких безпосередньо вирішує практичну потребу. Прикладом задачі першого виду є наступна задача.

Задача 1. Населені пункти A і B розташовані по один бік від залізниці на різних відстанях від неї. Залізниця біля цих поселень має форму прямої. Знайти місце для спорудження залізничної станції C так, щоб сума відстаней від неї до пунктів A та B була мінімальною [3].

Відповідно до умови задачі можемо легко побудувати геометричну модель (мал.1): маємо пряму l і дві точки A та B , які лежать в одній

Мал. 1. Геометрична модель до задачі 1

півплощині відносно цієї прямої на різних відстанях від неї. На прямій треба побудувати точку C , сума відстаней від якої до двох заданих точок була б мінімальною. Не вдаючись у подробиці розв'язання, зазначимо, що воно зводиться до побудови точки M , симетричної одній із заданих точок відносно

заданої прямої, оскільки сума відстаней буде мінімальною, коли всі три точки лежать на одній прямій. Зазначимо, що задача формально розв'язана, проте її практична значущість теж є формальною. Для того, щоб сама задача і її розв'язання дійсно відповідали реальній ситуації, доцільно скористатися географічними картами, обравши реальні населені пункти. З цією метою можна роздрукувати google-карти, попередньо обравши географічні об'єкти, що задовольняють умову задачі, і побудови виконувати на них, після чого визначити географічні координати точки C . Прикладом задачі другого виду є задача 2 (формальний її розгляд відносить цю задачу до першого виду).

Задача 2. Для спорудження арки на квітнику із профільної труби виготовили дві дуги, довжиною 153 см і відстанню між найближчими кінцями дуги 138 см. Подальший монтаж цих дуг передбачає їх поперечне з'єднання по середині. Побудуйте середини дуг.

Розв'язання цієї задачі зводиться до перенесення дуги на папір або деяку плоску поверхню (наприклад, стіл чи верстак) у масштабі 1:1 (розміри це дозволяють), побудови за допомогою довгої рівної рейки хорди, що стягує кінці дуги, і побудови серединного перпендикуляра до цієї хорди (скористатись або шкільним циркулем, або металевою рулеткою з фіксованим кінцем). Серединний перпендикуляр до хорди перетне зображення дуги в її середині. Після цього залишається прикласти дугу до зображення й перенести на оригінал знайдену точку.

5. Зазначимо, що на практиці використовують інші прилади, які спрощують побудови, що є однією із причин відірваності геометричних побудов від реальних способів розв'язання виробничих задач. Наприклад, задачу 2 можна було б розв'язати так: 1) прикласти до кінців дуги рівну рейку; 2) поставити на рейці дві позначки, що відповідають кінцям дуги; 3) за допомогою рулетки знайти середину, побудованого на рейці відрізка; 4) в

одержану точку прикласти слюсарний кутник і відмітити точку на металевій дузі. Ця точка й буде шуканою. Ознайомлення учнів з обома способами, а можливо й більшою кількістю, сприяє формуванню вміння застосовувати геометричні знання у життєвих ситуаціях, встановлює зв'язок теорії з практикою, геометрії з технологіями.

Список використаних джерел

1. Модельна навчальна програма «Технології. 7-9 клас» для закладів загальної середньої освіти (автор Туташинський В. І.) «Рекомендовано МОН України» (наказ МОН України від 24. 07. 2023 № 883)

URL: https://osvita.ua/doc/files/news/896/89686/Tekhnolohiyi_7-9_kl_Tutashynskyy_26_07_2.pdf (дата звернення 20. 09. 2023).

2. Модельна навчальна програма «Геометрія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Бурда М. І., Тарасенкова Н. А., Васильєва Д. В.) «Рекомендовано МОН України» (наказ МОН України від 24. 07. 2023 № 883) URL: https://osvita.ua/doc/files/news/896/89682/Heometriya_7-9_kl_Burda_ta_in_26_07_2023.pdf (дата звернення 20. 09. 2023).

3. Семенович О. Ф., Коваленко В. Г. Геометричні перетворення площини. Київ: Вища школа, 1993. 112 с.

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ

Царенко О.М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький

Кулик А.О.

вчителька трудового навчання Підлісненської філії комунального закладу «Олександрівський ліцей №2», м. Кропивницький

Прискорення інтеграційних процесів і стрімкий розвиток науки та технологій у сучасному світі й інші чинники актуалізують проблему підготовки школярів, зокрема старшокласників, до вчасного і

безпомилкового професійного самовизначення. Згідно концептуальних засад реформування середньої школи сутність життєвої компетентності школяра полягає у формуванні вміння проєктувати власну освітньо-професійну траєкторію, що забезпечить у майбутньому професійний успіх і конкурентоспроможність фахівця на сучасному ринку праці [1].

Таким чином, цілі та завдання профорієнтації мають доповнюватися такими компонентами: спрямованістю школяра на пізнання себе і власного місця у світі як основи своєчасного вибору професії; виробленням вміння аналізувати свої здібності та порівнювати їх з вимогами обраної професії; розвивати професійно важливі якості для майбутньої трудової діяльності. Водночас, зміст профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) часто обмежується тільки фрагментарними повідомленнями інформації на профорієнтаційну тематику на уроках і виховних заходах.

Результати науково-педагогічних досліджень (В. Сидоренко, Д. Тхоржевський, М. Янцур) та практичний досвід засвідчують, що діяльність учнів щодо вибору майбутньої професії активізується в 10-11 класах. Однак, очевидна застарілість методичних розробок для педагогів обмежує їхні можливості щодо допомоги учням професійно самовизначитися. При цьому, доцільно звернути особливу увагу на інформаційно-технічні засоби навчання нового покоління (зокрема мультимедійні засоби навчання), які мають значні дидактичні можливості для проведення профорієнтаційної роботи із старшокласниками.

Наукові праці О. Коберника, В. Сидоренка, А. Терещука, Д. Тхоржевського, М. Янцура та інших вчених, в яких висвітлюються актуальні питання технологічної освітньої галузі, переконують, що вона має не лише значний компетентнісний потенціал, а й сприяє вчасному вибору школярами напряму майбутньої трудової діяльності. При цьому, вчені розглядали особистість як активний і самостійний суб'єкт професійного самовизначення.

Чимало наукових праць присвячені дослідженню проблеми недостатньої зорієнтованості змісту освіти на формування здатності здобувачів освіти застосовувати знання, вміння та навички у практичній діяльності. Разом з цим, результативність інноваційних методів і прийомів, які нині застосовуються у трудовому навчанні та вихованні школярів, значною мірою залежить від засобів навчання, які використовуються з певною дидактичною (профорієнтаційною) метою, зокрема від мультимедійних технологій [2].

На нашу думку, в системі профорієнтації учнівської молоді у ЗЗСО головна роль належить вчителю трудового навчання та технологій. Адже на уроках технологій школярі працюють над груповими чи індивідуальними проектами, що передбачає виконання трудових дій та операцій і забезпечує формування ключових компетентностей та наскрізних умінь. На заняттях учні здобувають знання про технології сучасного виробництва, конструкційні матеріали та їх властивості, що може бути пов'язано з їх майбутніми професіями. Відповідно, вчитель трудового навчання та технологій спільно з іншими педагогами і фахівцями мають зосередитися на реалізації таких перспективних напрямів профорієнтаційної діяльності: забезпечення учнів інформацією профорієнтаційного спрямування з широким використанням засобів навчання нового покоління; вироблення вмінь школярів об'єктивно оцінювати власні можливості; надання допомоги старшокласникам у виборі майбутньої професії відповідно до їх інтересів і можливостей; наполеглива праця з батьками тощо.

У навчальному посібнику М. Янцура цілком обґрунтовано зазначається, що *професійне самовизначення* – це процес самопізнання та об'єктивної оцінки школярами власних індивідуальних особливостей, порівняння професійно важливих якостей і можливостей з вимогами, які необхідні для оволодіння конкретною професією. Як зазначає вчений, основу безпомилкового професійного самовизначення школярів становлять суперечності між їх прагненням до самостійності та неготовністю до обґрунтованого професійного самовизначення [3, с. 188].

Отже, частковому вирішенню проблеми профорієнтації учнівської молоді може сприяти реалізація зазначених перспективних напрямів удосконалення профорієнтаційної роботи та впровадження інноваційних методів і мультимедійних технологій у цей процес. Зокрема, як показують результати досліджень різних авторів, мультимедійні технології інтегрують у собі потужні розподілені освітні ресурси, що сприяють створенню середовища для формування інформатичної та комунікативної компетентностей учнів, котрі є важливими для їх майбутньої професійної діяльності. Завдяки мультимедійним технологіям можна реалізовувати інноваційні методичні підходи до організації освітнього процесу та профорієнтаційної роботи з учнями [4].

Практичний досвід профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю у філіях комунального закладу «Олександрівський ліцей №2» Олександрівської селищної ради Кропивницького району Кіровоградської

області засвідчив, що ефективними методиками використання мультимедійних технологій з профорієнтаційною метою є:

1. Демонстрація відеоінтерв'ю з представниками різних професій.
2. Використання інтерактивних веб-сайтів та проведення он-лайн тестування учнів з профорієнтаційною метою.
3. Візуалізація професіограм і калейдоскопа професій.
4. Віртуальні екскурсії на виробництво у формі ділових ігор.
5. Виконання учнями групових проєктів.

Проведене експериментальне дослідження на даному етапі ще не забезпечує статистично значущих результатів і потребує апробації в інших освітніх закладах, проте дає підстави зробити попередні висновки:

1. Мультимедійні технології стали ефективним інструментарієм підготовки учнівської молоді до вибору майбутньої професії.

2. Виявлені недоліки, пов'язані із невизначеністю частини учнів старшого шкільного віку щодо майбутньої професії, свідчать про необхідність активізації профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти різного типу і профілю.

3. Основними кроками професійної орієнтації учнів старшого шкільного віку є: самоаналіз, дослідження професій, практичні дослідження, консультації інших фахівців, планування майбутньої кар'єри.

4. Професійна орієнтація молодого покоління має стати перманентним процесом, адже школярі можуть змінювати свої цілі та інтереси через деякий час. Ефективною умовою обґрунтованого вибору старшокласниками майбутньої професії є ретельна підготовка до конкретного виду трудової діяльності з урахуванням власних можливостей.

5. Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на дослідження дидактичних можливостей соціальних медіа-платформ YouTube, Instagram, LinkedIn та інших, які на цей час залишаються нереалізованими, але можуть сприяти вчасному і безпомилковому професійному самовизначенню учнів, зокрема старшого шкільного віку. Зазначені медіа-платформи доцільно використовувати у профорієнтаційній роботі з учнями як окремо, так і в поєднанні з традиційними методами та засобами (наприклад, паралельно з консультаціями з фахівцями чи відвідуванням професійних виставок).

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL : <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczyia.pdf> (дата звернення 01.08.2023).

2. Царенко О.М., Новосад Л.В. Методичні особливості використання інформаційно-технічних засобів візуалізації програмного матеріалу на уроках технології. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. Кропивницький : Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2023. Вип. 208. С. 255-259.

3. Янцур М.С. Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи. Курс лекцій: навч. посіб. Київ : ВД «Слово», 2012. 464 с.

4. Гуржій А.М., Гуревич Р.С., Коношевський Л.Л., Коношевський О.Л. Мультимедійні технології та засоби навчання : навч. посіб. / за ред. Гуржія А.М. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 556 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ НУШ

Захарчук В.М.

вчитель трудового навчання та технологій,
науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради, м.Полтава

Реалізація основних завдань НУШ ставить перед вчителями важливе завдання із формування особистості учня, підготовленого до реалій життя, здатного жити та ефективно працювати в сучасному соціумі.

На уроках технологій з огляду на вищезазначене, важливо удосконалювати підходи до навчання учнів, залучати їх до активної участі у процесі навчання. Один із способів реалізації зазначеного полягає у організації навчального проектування, що дозволяє учням розвивати свої творчі та практичні навички, а також вчить їх застосовувати знання на практиці.

Питання організації навчального проектування на уроках трудового навчання та технологій, висвітлено у працях О. Коберника, О. Нагорної, Ю. Срібної, С. Ткачука, О. Хищенко, С. Ящука та інших [4; 5]. Також важливою є відповідна підготовка майбутніх учителів технологій, здатних працювати відповідно до вимог НУШ, якісно організовувати навчальний процес, розвивати ключові компетентності школярів, ефективно впливати на формування в учнів національної самосвідомості. Саме цим питанням присвячено праці О. Дебре, Л. Гриценко, О. Кудрі, А. Цини [1-3; 6]

Навчальне проектування – це метод навчання, що базується на розв'язанні конкретних завдань та створенні реальних продуктів чи проектів.

На уроках технологій цей підхід дозволяє учням не лише вивчати теорію, але і застосовувати знання на практиці. Учні стають активними учасниками навчального процесу, співпрацюючи над створенням проектів.

Навчальне проектування включає створення завдань, які стимулюють учнів до дослідження, до розв'язування проблем, до творчості. Навчання через проект допомагає учням застосовувати теоретичні знання на практиці та розвивати ключові компетентності.

Відзначимо, що навчальне проектування на уроках технологій відкриває широкі можливості для міжпредметного навчання. У процесі роботи над проектами учні можуть інтегрувати знання з різних навчальних предметів, таких як історія, мистецтво, технології, хімія, математика, фізика та багато інших. Так, на прикладі проекту зі створення дизайну меблів, учні можуть поєднати знання з історії меблів, математики для розрахунку розмірів, технологій для виготовлення та мистецтва для створення естетичного дизайну. Це створює можливість для учнів долучати різноманітні знання та навички, щоб розв'язувати конкретні завдання. Це сприяє більш повному розвитку здібностей учнів та їхній готовності працювати у реальних умовах.

Навчальне проектування носить практичний характер, тому на уроках технологій можливе створення реальних об'єктів або виробів, таких як вироби з деревини, текстильні вироби, роботи з металу тощо. Це допомагає учням бачити конкретний результат своєї праці і набувати практичний досвід, а це додає цінності їхньому навчанню.

Під час проектної діяльності в учнів відбувається розвиток критичного мислення, оскільки вони мають аналізувати інформацію, вирішувати завдання та виявляти проблеми, раціонально аргументувати свої рішення.

Важливо підкреслити, що роль вчителя на уроках технологій як керівника проекту, охоплює цілий спектр робіт – від надання інструкцій до здійснення підтримки учнів під час роботи над проектом. Він надає необхідну підтримку, стимулює обговорення, сприяє співпраці та допомагає вирішувати проблеми, сприяючи розвитку навчальної ініціативи.

Оцінка відіграє важливу роль у навчальному проектуванні, вона повинна бути об'єктивною та стимулювати розвиток учнівських навичок. Важливо розглянути способи оцінювання проектів, які враховують не лише кінцевий продукт, але й процес створення. Вчитель оцінює співпрацю, рішення, творчість та інші ключові аспекти.

Навчальне проектування на уроках трудового навчання відповідає вимогам сучасного світу, де креативність, інновації та практичні навички є

надзвичайно важливими для успіху у різних галузях. Учні, виконуючи проекти, розвивають свої практичні навички, готові до викликів сучасності. Вони навчаються швидко адаптуватися та застосовувати свої знання на практиці.

Таким чином, навчальне проектування на уроках трудового навчання є важливим інструментом для розвитку учнівських навичок, їхньої креативності та підготовки до майбутніх викликів. Вони надають учням можливість бути активними учасниками навчального процесу та реалізовувати свої ідеї у практичних проектах. Навчання через проекти допомагає підготувати молодь до вимог сучасного світу, де креативність та навички виробництва мають велике значення.

Список використаних джерел

1. Гриценко Л. О. Методичні аспекти формування проектно-технологічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання і технологій. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Випуск 3 (44), 2020. С. 106-115. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16851>
2. Кудря О. Підготовка майбутніх учителів технологій до національно-патріотичного виховання школярів в умовах НУШ. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Вип. 4, 2022. С. 71-78. URL : <https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2022.270292>
3. Кудря О. В. Педагогічна спадщина академіка Д. О. Тхоржевського у контексті актуальності питання виховання національно самосвідомої особистості. The recommended citation for this publication is: Innovative and modern foundations of pedagogy: collective monograph / Blavt O., Gurtova T., Stadnyk V. – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2022. Pp. 297-308. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/20236>
4. Терещук А., Абрамова О. Вивчення технологій в новій українській школі за вимогами державного стандарту базової середньої освіти. Трудова підготовка в рідній школі. № 3–4 (156). 2022. С. 2–11.
5. Цина А., Колісник Є. Змістова характеристика формування культурної компетентності школяра у трудовому навчанні засобами театральної педагогіки. Педагогічні науки. Полтава : ПНПУ, 2021. Вип. 77. С. 3–7.
6. Tytarenko V., Tsyna A., Tytarenko V., Blyzniuk M., Kudria O. Model of Future Teacher's Professional Labor Training (Art & Craft Teacher) / IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, VOL.21 No.3, March 2021. - P. 21-30. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16768>

НОВІ КОНСТРУКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЇХ ВЛАСТИВОСТІ

Сотничок О. С.

аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

Конструкційні матеріали (анг. *constructional materials*) – це матеріали, з яких виготовляють деталі конструкцій (машин та споруд), що зазнають силових впливів (навантажень).

Сучасне промислове виробництво у своєму асортименті нараховує широкий асортимент конструкційних матеріалів, їх велику кількість можна поділити на дві групи: це традиційні і сучасні.

До групи традиційних матеріалів відноситься метал, скло, деревину, тканину, папір та ін.

До сучасних – бетономатеріали, фібробетон, декоративний бетон, сплави металів, склопластик, термопластичні полімерні матеріали (полістирол, фторопласти, реактопласти).

На відміну від традиційних матеріалів, сучасні більш міцніші та довговічніші, вони мають меншу вагу та можуть бути тоншими. Ці матеріали одночасно виконують декілька функцій: захист конструкції від негативного впливу навколишнього середовища, організація комфортного контакту з людиною, а також надають виробу високих статистичних властивостей.

Необхідно відзначити, що деякі із сучасних матеріалів не є екологічно чистими, за певних умов виділяють у навколишнє середовище шкідливі речовини.

Вчені-дослідники із технічної галузі надають класифікацію конструкційних матеріалів за:

- природою матеріалів – металеві, неметалеві і композиційні
- технологічними особливостями переробки – деформовані (прокат, поковки, штамповки, пресовані профілі тощо), ливарні, спічні, формовані, клеєні, зварні;
- умовами роботи, які працюють при низьких температурах, жароміцні, корозіє-, окалино-, зносо-, паливо-, маслостійкі і т. д.;
- критеріями міцності – матеріали малої і середньої міцності з великим запасом пластичності, високоміцні з помірним запасом пластичності.

Властивості конструкційних матеріалів можна згрупувати таким чином: механічні, фізичні, хімічні, художні комплексні. В особливу групу виділяють механічні властивості матеріалів. Це міцність пружність, пластичність, крихкість, опір удару, твердість, зносостійкість тощо.

Характеризуючи на уроках трудового навчання одну із головних властивостей матеріалів – міцність, зазначаємо, що це здатність матеріалу чинити опір руйнуванню у процесі дії зовнішніх сил, що викликають у ньому внутрішні напруження. Відомо, що міцними є різні метали, скло, бетон.

Іншою механічною властивістю вважають твердість матеріалу. Ця властивість характеризується здатність матеріалу чинити опір проникненню в нього іншого більш твердого матеріалу.

Друга група властивостей – це фізичні. Вони характеризують фізичний стан матеріалу, це здатність матеріалу реагувати на вплив низьких і високих температур, води та інших реагентів. До цих властивостей належить пористість, водопроникнення, водостійкість, водонепроникність, теплоємність, теплопровідність, теплостійкість.

Даючи опис властивості матеріалів – пористості, зазначимо, що властивосі є важливим показником, що показує ступінь заповнення певного об'єму матеріалу порами. Особливістю цієї властивості є те, що вона пов'язана з властивістю матеріалів-водонепроникнення та водопроникністю. Водопоглинальн властивість вказує на ступінь заповнення об'єму матеріалу водою. Матеріали, які здатні поглинати вологу – це папір, деревина, бетон.

До третьої групи властивостей належать хімічні властивості матеріалів, вони характеризуються здатністю взаємодіяти з іншими речовинами, а також чинити опір, дії хімічному або бактеріальному середовищу. Серед цих властивостей виділяють хімічну та корозійну стійкість. Хімічна – це здатність різних матеріалів протидії лугів, кислот, солей та газів, а корозійна – це протидіяти, агресивному впливу середовища (вода,гази, розчини кислот,лугів, солей), а також органічних розчинників (бензол, толуол)).

Зазначимо, що матеріали також оцінюються декоративністю. Для її визначення характерні такіж властивості, як блиск, текстура (це рисунок природнього матеріалу), фактура (це рельєфна та гладенька), колір (зорове сприйняття), яка необхідна для визначення кольорової гармонії.

Останню групу властивостей кольорових конструкційних матеріалів визначають комплексні властивості. Серед їх кількості, особливо під час вивчення цієї теми, необхідно з учнями обговорити такі властивості, як

довговічність (це ресурс або строк служби) та надійність (властивість зберігати значення різних параметрів в умовах технічного обслуговування, зберігання та транспорту).

Найбільш характерною кваліфікаційною ознакою є природа конструкційних матеріалів, серед яких виділяються металеві. За цією ознакою конструкційні матеріали визначаються сплавами на основі заліза, міді, алюмінію, магнію, титану, а також берилію, нікелю, молібдену, кобальту, що застосовуються у спеціальних галузях техніки.

Сьогодні поява нових конструкційних матеріалів і розробка технологій їх отримання є об'єктивною необхідністю технічного і соціального розвитку суспільства. Нові перспективні матеріали сьогодні широко використовуються для інформаційних технологій (електронні прилади, дисплеї); транспортних засобів (аерокосмічна техніка, автомобільний залізничний та водний транспорт); тепло- та електроенергетики; медичної техніки (імпланти, протези, хірургічні інструменти); будівельної галузі: виробництва верстатів.

Таким чином, матеріал може називатися конструкційним у тому випадку, якщо він має визначений комплекс властивостей. Перспективними напрямками створення нових сучасних конструкційних матеріалів слугує використання та поєднання різних матеріалів (дисперсних надтвердих і тугоплавких сполук, ниткоподібних кристалів, волокон, дроту).

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СФЕРУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Срібна Ю. А.

кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету технологій та дизайну, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного університету

імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Мартиненко О. Г.

аспірант факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка,

м. Полтава

В інформаційному суспільстві активно впроваджуються нові форми та методи викладання предметів шляхом інформаційно-комунікаційних

технологій. Створюються умови для ефективного використання знань у виконанні найважливіших завдань становлення та розвитку освіти. Однією з умов забезпечення конкурентоспроможних фахівців технологій є відкрита освіта та інновації у вищій освіті та професійній підготовці, серед яких особливе місце займає інформаційно-комунікаційні технології.

Інновація (італ. *innovacione*) – новина. В науково–методичній літературі визначена певна термінологія нововведення – нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки окремі установки та організації, а й різні сфери. Поняття «інновація» означає нововведення, новизну, зміни, інновація як засіб і процес передбачає введення чогось нового. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового у цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності викладача і студентів[1].

Впровадження інновацій у технологічну освіту шляхом інформаційно-комунікаційних технологій відіграють важливу роль у формуванні, передачі й трансформації знань, умінь і навичок. Вони забезпечують нові можливості в освіті, пов'язані з використанням сучасного інформаційного ресурсу. Впровадженні інноваційних уроків дозволяє перейти від традиційних форм і методів навчальної взаємодії до більш активних форм. У цих умовах застарілими стають вимоги щодо забезпечення єдності місця, часу, тривалості, жорстко заданого середнього темпу навчальної взаємодії; безальтернативності змісту навчання для всіх студентів, незалежно від досвіду і рівня їх підготовки, а, отже, і обмеження за обсягом і змістом використовуваних інформаційних ресурсів, актуалізація яких у традиційних формах дещо ускладнена. Інновація вищої освіти пов'язана, насамперед, з розвитком комп'ютерної технології, програмного забезпечення, глобальних мереж та мультимедійних технологій. Саме мультимедійні засоби навчання технологій займають важливе значення у інформаційному просторі та місці у суспільстві.

Серед різних форм та методів інноваційної освіти, найпоширенішим прикладом є впровадження мультимедійних засобів. Мультимедійні засоби навчання за С.У. Гончаренко – це комплекс апаратних і програмних засобів, що дозволяють користувачеві спілкуватися з комп'ютером, використовуючи різноманітні, природні для себе середовища: графіку, гіпертексти, звук, анімацію, відео. Мультимедійні системи надають користувачеві персонального комп'ютера такі види інформації: текст; зображення; анімаційні картини; аудіо коментарі; цифрове відео. Технології, які дозволяють з допомогою комп'ютера інтегрувати, обробляти і водночас

відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби і способи обміну інформацією, називаються мультимедійними [2, 298].

Існують такі способи застосування мультимедійних систем в технологій освіти:

- використання електронних лекторів, підручників, тренажерів, енциклопедій;
- розробка ситуації, сюжетно-рольових та інтелектуальних ігор з використанням штучного інтелекту;
- моделювання макетів, шаблонів;
- моделювання процесів і явищ;
- забезпечення дистанційного навчання;
- проведення інтерактивних освітніх конференцій, майстер-класів, круглих столів, телеконференцій, захистів;
- побудова системи оцінювання, перевірки знань студентів;
- побудова і використання контролюючих програм-тестів;
- створення і підтримка сайтів навчальних закладів;
- здійснення дослідницької та проектної діяльності студента.

Перваги мультимедійних систем у навчанні такі:

- наявність комп'ютера у вільному доступі для студента, можливість легкого тиражування інформації;
- маючи дискету з навчальною програмою у власному користуванні студент має змогу мобільно отримувати необхідну інформацію для підготовки та виконання лабораторної роботи;
- викладач у разі потреби поповнює дискету новою інформацією або вдосконалює її;
- особливий інтерес і зацікавленість у проведенні лабораторного експерименту;
- підвищення ефективності навчання.

Завдяки впровадження інновацій у технологічну освіту традиційне навчання набуває нових рис та приймає нову форму реалізації змішаного навчання, у якому забезпечується гнучкість, можливість самостійного вибору та планування часу, модульність, доступність та мобільність, технологічність, масовість, творчість, інтерактивність, соціальна рівність. Перевагами впровадження інновацій у сферу технологічної освіти є можливість використання численних відкритих інформаційних ресурсів, різноманітних мультимедійних компонентів до навчання, наявність е-портфоліо, що інтегрує змішане навчання, гнучкість траєкторії і часових

параметрів навчання; інтерактивна комунікація з викладачем й іншими студентами в предметному контексті.

Список використаних джерел

1. Булах І.Є. Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання (на матеріалах методичних навчальних закладів): дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01 Київ : 1995. 430 с.

2. Дубасенюк О.А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти // Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: Зб. наук.-метод праць / За ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2004. С. 3-14.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНОГО ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ»

Срібна Ю. А.

кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету технологій та дизайну, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Колодяжний А.В.

аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Анотація. У статті висвітлюється використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках трудового навчання та технологій. Оскільки комп'ютери займають кожен сферу людської діяльності, використання комп'ютерів у процесі навчання є дуже необхідним. Інтернет – це корисне джерело інформації, яке має багато переваг і недоліків, які можуть кардинально змінити життя людини. Цією зміною може бути набуття певних адаптованих до сучасності знань і навичок, які слід формувати зі шкільного віку. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, на всіх етапах уроку, є запорукою успіху здобувачів освіти та засобом підвищення ефективності сучасного предмету «Технології».

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, трудове навчання, інформаційні технології, мультимедіа.

Постановка наукової проблеми. Сьогодні вдосконалення сучасної школи – це завдання кожного педагога, і воно складається з багатьох складних етапів. Серед них можна виділити найголовніший – це підвищення творчого потенціалу здобувачів освіти, що суттєво вплине на рівень пізнавального та інтелектуального розвитку дітей сучасного покоління.

Як один із компонентів соціальної системи сучасна шкільна освіта орієнтується на розвиток особистості здобувачів освіти у процесі активної пізнавальної діяльності. Основне завдання навчання полягає не в тому, щоб дати тільки знання, а в тому, щоб виховати у здобувачів освіти творче та критичне мислення, сформувати вміння та навички самостійного пошуку, аналізу та оцінки інформації. Для вирішення таких завдань недостатньо підручників і традиційної діяльності вчителя, пов'язаної з управлінням процесом навчання. Необхідний доступ до більш широких і різноманітних джерел інформації [2, с. 10; 1, с. 6].

Сучасна ситуація в національній освіті та стрімкий потік науково-технічної інформації вимагають величезних змін у змісті базової освіти та розвитку та застосування новітніх освітніх технологій. Підвищення ефективності навчального процесу, зокрема забезпечення персоналізації та диференціації навчання на різних рівнях підготовки, можна успішно реалізувати за допомогою інформаційних технологій [6, с. 4].

Як самостійний навчальний предмет, трудове навчання, потребує великої уваги. Адже під час уроку засвоюється теоретичний матеріал та формуються практичні навички здобувачів освіти. Для досягнення гарної успішності на уроках трудового навчання необхідно досліджувати використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що потребує пошуку балансу між досвідом роботи вчителя та бажанням детально описати прийоми роботи, можливість шкільних матеріалів та технічної підтримки.

Аналіз наукових публікацій, пов'язаних з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, свідчить про актуальність впровадження та використання комп'ютера в навчальному процесі, особливо в трудовому навчанні. Дослідженням використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках трудового навчання займалися багато науковців, а саме: Герасименко О.А., Резіна О.В., Дубінський О.Г., Кірічек Г.Г., Месула В.І., та ін.

Створення мультимедійних ресурсів є ключовою темою успіху в 21 столітті. Нею цікавилися багато авторів наукових праць, а саме: Т.О.Божко,

Т.П.Сорока, В.П.Тіменко, Ю.Б.Шведова та багато інших. Сфера «Технологій» змінюється з кожним роком і набирає обертів у застосуванні ІКТ. Можливість використання таких технологій на уроках дозволяє вирішувати багато поставлених завдань: пошук ресурсів, моделювання, спостереження тощо.

Крім того, Інтернет надає здобувачам освіти онлайн-курси, які їм рекомендується використовувати, щоб отримати знання випереджаючи своїх однолітків. Самоосвіта є відмінним навиком для майбутніх конкурентоспроможних працівників.

Метою даної статті є аналіз педагогічних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій як засобу розвитку творчості здобувачів освіти під час уроків трудового навчання.

Завдання: виявлення переваг та недоліків використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках трудового навчання та в освіті загалом; пізнання, яким чином ІКТ допомагає у розвитку здобувачів освіти; ознайомлення з методичними рекомендаціями щодо застосування мультимедіа на уроках.

Виклад основного матеріалу. 21 століття – епоха реформ. Освіта потребує переосмислення свого змісту та освоєння сучасних інструментів навчання, адже суспільство стає всебільш високотехнологічним, і щоб йти в ногу з часом, нові покоління потрібно вчити адаптуватися до нового на власному прикладі.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) - це сукупність технічних засобів та різноманітних методів реалізації інформаційних технологій на основі комп'ютерних мереж. Вони призначені для ефективного навчання здобувачів освіти [5].

ІКТ – помічник для всіх учасників освітнього процесу. Нарешті, його можна використовувати для перегляду та оцінювання робіт здобувачів освіти, розробки та використання інтерактивних вправ, спілкування в Інтернеті між здобувачами освіти та викладачами, пошуку роботи та обміну досвідом. Інформаційно-комунікаційні технології допомогли навчальним закладам організувати безперервне дистанційне навчання під час глобальної пандемії [1].

Заняття з професійної підготовки передбачають використання ІКТ. З одного боку, таким чином готує здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності, а з іншого – сприяє швидкому розпізнаванню та обробці інформації, що впливає на її відображення в реальній роботі [3].

Випускники закладів вищої освіти вже зобов'язані мати базові знання та навички з інформаційних технологій. Вони повинні вміти створювати презентації, створювати таблиці, які спрощують виконання математичних обчислень. Ці базові знання здобувачі освіти можуть отримати не лише на уроках інформатики, а й на інших уроках. Для цього достатньо просто залучити здобувачів освіти до дослідницької роботи.

Вчителям трудового навчання необхідно будувати проектну діяльність здобувачів освіти не лише на ручній, а й на програмованій роботі. Наприклад, ви можете створювати презентації або знімати фільми, щоб захистити свої творчі проекти. Адже проектна робота є творчою, і здобувач освіти має право продемонструвати всі свої знання в будь-якій галузі під час розробки та захисту проекту [4].

Мультимедійні навчальні матеріали заохочують дітей до вивчення предметів, стимулюють їх бажання оздоровлюватися та ставати більш самостійними. Крім того, на емоції кожного здобувача освіти впливає конкретний учитель, його чи її навички та особистість. Професійні вчителі повинні виявляти інтерес до свого предмету та ентузіазм щодо своїх здобувачів освіти.

Комп'ютерна техніка навчальних майстерень дозволяє вчителям організувати графічну, обчислювальну та дослідницьку роботу. Таке активне використання інформаційно-комунікаційних технологій вимагає від учителів спритності та набуття інформаційної грамотності. В умовах стрімкого розвитку суспільства від учителів вимагається не тільки доносити технічні знання до здобувачів освіти, а й застосовувати їх на практиці. Однією з таких практик є вирішення творчих завдань. Найпопулярнішими завданнями є робота над творчими проектами, які дають можливість застосовувати інформаційні технології на кожному етапі роботи.

Висновки. Освіта в 21 столітті має бути ігровою та міждисциплінарною. Це означає, що здобувачам освіти необхідно показати взаємозв'язок навчальних предметів. Наприклад, трудове навчання тісно пов'язане з кресленням, креслення з геометрією, геометрія з алгеброю тощо. Таким чином створюється ланцюжок, який необхідно закріпити за допомогою інформаційних технологій. Мультимедіа візуалізує та матеріалізує навчальні матеріали. Таким чином раціонально розподіляється час на кожен етап уроку залежно від структури уроку. Мультимедійні засоби вирішують більшість завдань педагогів і навчальних закладів, що впливають на ефективність і якість освіти в країні. Тому використання інформаційно-комунікаційних технологій – це саме те, що необхідно для

розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти. Це не тільки впливає на розвиток їх творчих здібностей, а й на розвиток технічного мислення. Таке поєднання створює нову якість людських ресурсів, оснащених усіма необхідними знаннями та навичками для життя в епоху стрімкого розвитку технологій.

Список використаних джерел:

1. Бакушевич Я. М., Капаціла Ю. Б. Інформатика та комп'ютерна техніка: навчальний посібник. Л. :«Магнолія», 2009. 312 с. 1
2. Боринець Н. І. Трудове навчання. Банк ідей для творчих проєктів : 5- 11 класи / Н. І. Боринець, Р. М. Лещук ; упоряд. Л. Рак. К. : Шк. світ, 2011. 112 с.
3. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках трудового навчання. URL: <https://info.lekciya.com.ua/informatika/1402/index.html>
4. Докучаєва В. В. Проєктування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі / В. В.Докучаєва [Монографія]. Луганськ, 2005. 299 с.
5. Морзе Н. В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій. Київ : Видавнича група ВНУ, 2006. 352 с.
6. Рябець С. І. Інформаційно-методичні матеріали до підготовки і складання державної атестації : [навч. посіб.] / О. В. Гур'янова, Т. В. Куценко, С. І. Рябець. Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. 180 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В НУШ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Козленко А.В.

студентка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

Сучасний світ прагне постійного розвитку та вдосконалення, а ключем до успіху залишаються знання та освіта. Однак, з моменту створення Нової української школи (НУШ), розпочалася нова ера в освітній системі України. НУШ призначена забезпечити учням якісну освіту, яка відповідає потребам сучасного світу. Однією з важливих складових сучасної освіти є технологічна грамотність. Враховуючи різницю в регіональних

можливостях та потребах, розвиток технологічної освіти в НУШ має свої особливості та перспективи.

Особливої значущості набуває потреба в аналізі регіональних аспектів розвитку технологічної освіти в Новій українській школі. Регіональний аспект є ключовим, оскільки він впливає на доступність та якість освіти для молодого покоління, що має кінцеву роль у майбутній країні.[3]

Розвиток трудового курсу в Новій українській школі з регіональним аспектом підвищеного рівня низьких факторів, включаючи культурні, економічні та соціальні відмінності між іншими регіонами України. [1]

З одного боку, це створює виклики у впровадженні єдиної системи трудового навчання. З іншого боку, це дає можливість адаптувати освітні програми до потреб кожного конкретного регіону, забезпечуючи вихід випускників на ринок праці з реальними навичками та знаннями.

Розглядаючи регіональний аспект, варто відзначити необхідність активної співпраці між школами, вчителями, місцевими підприємствами та органами влади, як важливий чинник забезпечення розвитку технологічної освіти на місцевому рівні. Постійний моніторинг та оцінка результатів, а також обмін успішними практиками між регіонами, сприяють вдосконаленню системи.[2]

Для забезпечення високого рівня розвитку технологічної освіти в усіх регіонах України слід розглянути наступні перспективи:

Підтримка місцевих ініціатив: підтримка локальних проєктів та ініціатив у сфері технологічної освіти може сприяти розвитку цієї галузі в регіонах. Органи місцевого самоврядування та підприємства можуть надавати фінансову підтримку, а також допомагати у створенні місцевих програм та проєктів. Забезпечення можливостей для постійного навчання та оновлення навичок є аспектом розвитку технологічної освіти. Важливо залучити громадськість, батьків та громадські організації до підтримки розвитку технологічної освіти у регіонах.

Розробка регіональних програм: Важливо розробити та впровадити освітні програми, які враховують специфіку та потреби кожного регіону. Наприклад, на територіях з розвинутою аграрною промисловістю доречно впроваджувати такі технологічні напрями профільного навчання як «Бджільництво», «Агровиробництво» тощо. Для регіонів з високим рівнем промислового виробництва актуальним є вивчення профілів «Будівництво», «Енергетика», «Деревообробка» та інших [2].

Звернувши увагу на унікальну культурну специфіку регіонів варто адаптувати програми технологічної освіти, щоб вони враховували місцеві

цінності та традиції. Так, для Решетилівщини доречним є вивчення профілю «Українська художня вишивка».

Партнерство з місцевими підприємствами: Спільнота з місцевими підприємствами та промисловістю може надати учням можливості для практичного навчання та стажування, а також допомогти забезпечити відповідність навчальних програм потребам робочого ринку.

Забезпечення доступу до сучасних засобів навчання: Для вдосконалення практичних навичок учнів необхідні майстерні та аудиторії, які будуть обладнані таким чином, щоб учні мали змогу виконувати різні види робіт: приготування страв, виготовлення швейних виробів, обробку конструкційних матеріалів, спеціально відведене місце для опанування технології вирощування рослин та ін.

Використання сучасних освітніх технологій на заняттях: Новітні технології підвищують рівень ефективності засвоєння матеріалу, дозволяють пояснити найскладнішу інформацію доступно та цікаво. Вони сприяють розвитку критичного мислення та навичок творчого вирішення проблем. Відповідно до вимог сьогодення викладання потребує використання новітніх технологій. Зокрема, сучасних станків та приладів, швейних машин та інших інфраструктурних ресурсів, які є частиною навчання та розвитку технологічних навичок.

Програми підтримки та навчання: Постійне навчання вчителів дає змогу вдосконалювати свої професійні навички. Багато університетів, педагогічних інститутів та спеціалізованих освітніх центрів пропонують курси та семінари для вчителів технологічної освіти. Ці програми включають в себе розвиток навичок управління класом, спілкування з учнями, впровадження нових методів навчання та оцінювання, інноваційних підходів до навчання, а також найкращі практики в галузі технологій та освітнього процесу та багато інших аспектів, які є актуальними для успішної роботи вчителя.

Важливо, щоб такі осередки підвищення рівня кваліфікації вчителів були в кожному регіоні. Так, в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка є курси підвищення кваліфікації для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти за акредитованими освітніми програмами.

Онлайн-освіта стала все більш популярною, і багато платформ пропонують безкоштовні або платні курси та вебінари для вчителів. Це дозволяє вчителям навчатися в зручній для них час і місце.

Участь у науково-практичних конференціях, семінарах вебінарах і конгресах дозволяє вчителям поділитися своїми дослідженнями та дізнатися про нові тенденції в галузі технологічної освіти.

Багато країн мають педагогічні об'єднання та асоціації, де вчителі мають можливість обмінюватися досвідом, розробляти нові методики та лобювати інтереси у галузі технологій.

Розглянувши регіональний аспект, важливо активно співпрацювати між школами, вчителями, місцевими підприємствами та органами влади для забезпечення розвитку технологічної освіти на місцевому рівні. Завдяки усвідомленню особливостей кожної області, ми можемо створити більш адаптовану та ефективну систему трудового навчання в Новій українській школі. Такий підхід сприятиме готовності учнів до викликів сучасного трудового ринку праці та забезпечуватиме школярам якісну освіту відповідно до місцевих потреб.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Бурик Марина. Технологічний напрям профільного навчання URL : <https://naurok.com.ua/tehnologichniy-napryam-profilnogo-navchannya-205161.html>
3. Лалак Н.В. Організація розвивального освітнього середовища (Регіональний аспект) URL: <http://dspaces.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9656/1/Organization%20of%20a%20developmental%20educational%20environment%28regional%20aspect%29%20methodical%20recommendations%20for%20studying.pdf>

ЄДНІСТЬ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ У РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Оріх В. В.

студент факультету технологій та дизайну Полтавського
національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка,
м. Полтава

За сучасних умов реформування освіти України одним із пріоритетних напрямів педагогічної науки й освітньої політики уряду є взаємодія сім'ї та

школи, погодженість їх виховних зусиль і єдність вимог до дітей [3]. Так, у Державній національній програмі «Освіта (Україна ХХІ ст.)» наголошується, що: «В основу національного виховання мають бути покладені принципи єдності сім'ї і школи, наступності й єдності поколінь. Школа має продовжувати родинно-сімейне виховання, працювати у тісному контакті з батьками, налагоджувати взаємозв'язок між школою і родиною, бо це основа, передумова підвищення активності навчання та виховання».

Закон України «Про освіту», прийнятий у 2017 р, зазначає, що «метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя у суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності» [4]. Потужний батьківський рух за справжнє реформування освіти повинен стати сьогодні реальною зовнішньою силою змін, яка здатна спричинити радикальні трансформації сучасної освітньої галузі.

Зазначимо, що діти, які пішли до школи 2018 року, вже вчать за Концепцією «Нової Української школи» [1]. Реформа орієнтована на те, щоб зробити випускника конкурентоздатним у ХХІ-му столітті, випустити зі школи всебічно розвинену, здатну до критичного мислення цілісну особистість, патріота з активною позицією, інноватора, здатного змінювати навколишній світ та навчатися впродовж життя.

Понад три роки тривав публічний діалог щодо стратегії змін в освіті України. Десятки дискусій відбулися на майданчиках парламентського Комітету з питань науки та освіти, Міністерства освіти і науки України. Долучилися представники всіх зацікавлених груп - освітян, батьків, роботодавців, політичних сил та органів влади, незалежних експертів, міжнародних організацій [1]. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» простою мовою пояснюють ідеологію змін, які буде реалізовувати цей освітній проект. Її метою є зацікавлення ідеєю реформування освіти якомога ширші кола. Адже реформа освіти має бути підтримана і вчителями, і батьками, а також бізнесом, місцевою владою та всіма тими, кого освітня проблематика торкається безпосередньо.

Під час підготовки Концептуальних засад враховано «Концепцію розвитку освіти України на період 2015–2025 років», підготовлена Стратегічною дорадчою групою «Освіта» в рамках спільного проекту Міжнародного фонду «Відродження» та БФ «Інститут розвитку освіти», а також «Концепція середньої загальноосвітньої школи України»

Національної академії педагогічних наук України, «Візія нової української школи», підготовлена спільнотою відповідального вчительства EdCamp Ukraine [2].

Мета нової школи включає потужну державу і конкурентну економіку забезпечить згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих. Саме таких повинна готувати нова школа України.

Випускник нової школи - це:

- особистість - цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення;

- патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення;

- інноватор - здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку, конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя

Нова Українська школа створювалася всім українським суспільством у межах широкої освітньої дискусії. До розроблення концепції реформування середньої школи долучалися: працівники освітньої галузі, батьки, міжнародні та вітчизняні експерти, громадські активісти, представники влади тощо. Пріоритетними напрямками реформування сучасної української школи визначено компетентнісний підхід і побудову партнерських стосунків між учнем, вчителем і батьками

Отже, сьогодні необхідно донести до батьків їх провідну роль у формуванні особистості, зокрема через об'єднання зусиль учителів і батьків та взаєморозуміння між сім'єю і школою у розв'язанні спільних освітньо-виховних завдань. Відповідальність батьків за виконання своїх обов'язків в умовах сьогодення значно підвищується. Не секрет, що не всі батьки це розуміють, і далеко не всі можливості сімейного виховання достатньо реалізуються і приносять бажаний результат.

Відповідно до проекту нового базового Закону «Про освіту» ключовими для Нової української школи визначено ряд компетентностей: спілкування державною мовою, іноземними мовами, математична грамотність, компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, уміння навчатися впродовж життя, соціальні і громадянські компетентності, підприємливість, загальнокультурна грамотність, екологічна грамотність і здорове життя [4].

Головна мета Нової української школи – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й вміння застосовувати їх у житті. Нова українська школа – це школа, до якої приємно

ходити учням. Тут враховують думку кожного, вчать критично мислити. Розбудова НУШ – це довготривала реформа. План її реалізації передбачає наступність дій і відповідне ресурсне забезпечення на кожному етапі, а також враховує загальний контекст суспільних змін [2].

Отже, вивчення взаємодії складових: «педагогічного трикутника»: дитина – батьки – педагог у контексті Концепції «Нової української школи» дає змогу констатувати, що школа сьогодні повинна стати своєрідним центром педагогічної освіти батьків і населення. Перед батьками відкривається перспектива підвищення рівня їх педагогічної освіти, а вчителі, поступово розширюючи коло знань і умінь батьків, стануть їх однодумцями і помічниками. Але, той факт, що члени батьківського загалу різняться за освітою, рівнем сформованості умінь і навичок виховання дітей, обсягом психолого- педагогічних, фізіологічних, гігієнічних, правових знань, педагогічних здібностей, потребує диференційованого підходу до педагогічної освіти окремих груп населення. Сучасна педагогізація сім'ї потребує вдосконалення навчально-методичного забезпечення й активізації участі батьків у навчально-виховному процесі.

Список використаних джерел

1. Концепція «Нової української школи» URL: <https://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konezereziya.html> (дата звернення 17 вересня 2023 р.).

2. Концепція нової української школи: розпорядження КМУ № 988-р від 14 грудня 2016 року Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258 (дата звернення 15 вересня 2023 р.).

3. Оржеховська В. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології і моделі. Харків: Видавництво «Точка», 2007. 192 с.

4. Про освіту: закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII.-URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 15 вересня 2023 р.).

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Хребтов О. Р.

студент факультету технологій та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

З 2022 року п'яті класи розпочали навчання за новими стандартами в базовій середній освіті під назвою Нова українська школа [1]. Ключовою метою цієї реформи являється можливість поліпшення навчання за допомогою інтерактивного навчання, сучасного обладнання і вчителів які пройшли підготовку для такого виду навчання. Все це здійснюється для того, щоб діти навчалися із задоволенням

Методи НУШ принесли велику кількість змін тим хто пов'язаний зі школою, тепер для учнів замість заучування предметів потрібно мати деяку компетентність у цьому питанні, які повинні будуть допомагати у професійному і приватному житті. Головною метою навчання збільшення списку компетентностей, який може змінюватись за державними стандартами спільний компонент компетентностей називають наскрізні вміння до якого входить: швидке читання з розумінням прочитаного, вміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне мислення, здатність відстоювати свою позицію, творчий підхід, ініціативність, вміння керувати своїми емоціями, оцінювання своїх рішень, прийняття рішення, розв'язувати проблеми, співпраця з людьми. Діяльністю школярів у навчанні і набуття компетентності стане самостійна робота в будь якому прояві. Також в Новій українській школі відбувається зміна освітнього середовища, що уособлює зміну ставлення до дитини. В цю ж чергу вчителі були умотивовані і отримали свободу у виборі навчання дітей, проте лишаяються обмеженими лиш Державним стандартом. Адміністрації шкіл надається автономія в кадровому питанні. Керівники шкіл та вчителі зобов'язані прийматись лише за строковим контрактом.

Першим завданням вчителя являтиметься ознайомлення з класом, дітьми для того, щоб створити умови для розвитку та вдосконалення учнів, виходячи з їхніх нахилів, інтересів, потреб і власних життєвих цілей. Вчитель повинен дати хороші знання, які стануть фундаментом для подальшого навчання, розвинути здатність до самопізнання, розуміння своєї індивідуальності, сформувати потребу навчатися і саморозвиватися.

Зрозуміло, що школу чекатиме велика кількість інновацій, які призведуть до освоєння та використання нововведень. Для навчання існує велика кількість технологій що характерні для тих методів і засобів, які викладач використовує при організації і проведенні занять. Зараз на перше місце виходить особистість дитини, її діяльність, тому пріоритетнішими технологіями можна назвати особистісно-орієнтовний підхід, здоров'язберігаючий та інтерактивний [2].

У своїй роботі вчителю треба застосовувати різноманітні методи й знаходити нові освітні технології. Школа повинна допомагати, вчителю у його навчально-виховній роботі, де він повинен проявляти свою самостійну творчість. Спільна діяльність учнів у процесі освоєння матеріалу означає, що кожен вносить свій індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Створення атмосфери комфортності навчання за методиками інтерактивної роботи сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок, формуванню громадянської позиції, встановленню емоційних контактів. Під час уроків технологій, які проводяться в режимі взаємодії, діти можуть спільно висловлювати свої думки, підбирати докази, обмінюватися думками, колективно знаходити правильне рішення.

Сучасні діти є плодом суперечливого і мінливого часу. Однозначно, вони не хочуть тиску з боку дорослих, не терплять примусу й утиску їх прав і свобод. Кожна дитина наділена унікальними здібностями, талантами та можливостями. Сучасний учитель технологій зобов'язаний будувати свої педагогічні позиції на гуманізмі й розуміти конструктив дитиноцентризму. Для цього потрібно глибоко перейнятися філософією дитиноцентризму в освітньому процесі. Отже, інтерактивне навчання технологій являється специфічною формою організації навчальної діяльності, одним із завдань якої є забезпечення комфортних умов, при яких кожен учень відчував би свої успіхи, інтелектуальні здібності, продуктивність навчання. Застосування вчителем у своїй роботі інтерактивних методів і форм навчання, сприяє переходу від пасивної моделі навчання технологій до інтерактивної, що дозволяє активно і зацікавлено пізнати навколишній світ.

Сьогодні все більше і більше вчителів в усьому світі погоджуються з тим, що потрібно переходити від «передачі знань» до «навчання жити». Таким навчанням повинен займатися кожен учитель на кожному уроці, а допоможуть йому в цьому відповідні підходи. У педагогічній літературі описуються способи організації навчання, за рівнем активності учнів, способам організації, дидактичної мети тощо. У шкільній освіті існує кілька моделей навчання, мета кожної з них — засвоєння знань учнями.

Отже, нововведення у сучасній освіті мають свої позитивні сторони. Звісно, щоб навчати дітей за сучасними вимогами вчителю необхідно опанувати методику застосування новітніх інтерактивних прийомів, стратегій та технологій. Потрібно бути в курсі можливостей особистісного і професійного розвитку, яких сьогодні дуже багато. Одним з основних завдань освіти є розвиток в учнів інтересу до навчання, творчості. Сучасні педагогічні технології можуть реалізовуватися лише в інноваційній школі з інноваційним учителем. Суть інтерактивного навчання у тому, щоб кожен учень на уроці був поставлений у ситуацію навчання. Спільна діяльність у таких умовах дає свій внесок у досягнення спільної мети через обмін знаннями, ідеями, способами діяльності.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення 16 вересня 2023 р.).
2. Методи та форми організації інтерактивної навчальної діяльності учнів Нової української школи. URL: <https://naurok.com.ua/metodi-ta-formi-organizaci-interaktivno-navchalno-diyalnosti-uchniv-novo-ukra-nsko-shkoli-250140.html> (дата звернення 17 вересня 2023 р.).

СЕКЦІЯ №2
ПРОДУКУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІДЕЙ ТА ЦІННОСТЕЙ В УМОВАХ
СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ
СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Близнюк М.М.

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка,
м. Полтава

Глобальний характер цифрової трансформації сучасного суспільства зачіпає і систему вищої освіти, інформатизація якої виступає сьогодні одним з першорядних напрямів її розвитку. Коректне використання інформаційних технологій значно оптимізує і вдосконалює процес навчання, сприяє професійному зростанню викладача і студента, тому на викладачеві лежить особлива відповідальність у використанні ним самим і навчанні студентів інформаційно-комунікаційних технологій.

У свою чергу цифровізація освіти виступає одним з пріоритетних напрямів політики держави у сфері освіти на даний час, оскільки вона дозволяє враховувати нинішні реалії, забезпечує нову якість життя населення, соціально-економічний розвиток держави, відповідає запитам глобалізації, сприяє формуванню конкурентоспроможних професіоналів у постійних мінливих соціально-економічних умовах. Віце прем'єр-міністр і міністр цифрової трансформації Михайло Федоров заявив про намір кардинально трансформувати систему освіти України до 2030 року – від садочків до університетів. Разом із профільним міністром Оксеном Лісовим, командою Міністерства освіти та науки та 1700 експертами вони працюють над стратегією, яка допоможе реалізувати плани на майбутнє [1]. Використання цифрових технологій у процесі навчання та професійного зростання викладача полягає у тому, що вони можуть сприяти створенню спільного освітнього простору, де викладач і студент зустрічаються для досягнення загальних цілей у оволодінні інформацією, вирішенні проблем, вивченні наукових явищ і т. д. У цьому випадку освітній простір стає дієвим методом професійного зростання і розвитку викладача, стимулювання

використання у використанні оригінальних методик навчання та різноманітних електронних засобів, і вони, у свою чергу, сприяють об'єктивному оцінюванню і, якщо потрібно, виправленню та редагуванню попередніх результатів навчання.

Необхідність формування цифрового освітнього простору може бути пояснена як зовнішніми, так і внутрішніми факторами. Запит сучасного суспільства на систему освіти, здатну до швидкої трансформації, що, у свою чергу, пояснюється глобалізаційними процесами у сфері освіти, є проявом зовнішніх причин організації інноваційного освітнього простору [2]. До внутрішніх передумов цифровізації освіти можна віднести такі фактори, як застосування особистісно орієнтованих програм навчання, високу якість комп'ютерного забезпечення навчального процесу з обов'язковим застосуванням передових інформаційних технологій.

Центральна проблема формування цифрового освітнього простору, на думку багатьох науковців, полягає в невідповідності розуміння актуальності та необхідності використання інноваційних електронних технологій в освітньому процесі, з одного боку, і недосконалою системою створення зазначеного простору в закладах освіти, з іншого [2, 3]. Саме тому аналіз способів створення цифрового освітнього простору як засобу професійного самовдосконалення викладачів закладів вищої освіти передбачає обов'язкову наявність цифрової компетенції, що дозволить викладачу відповідати сучасним стандартам мультикультурного інформаційного суспільства в умовах глобалізації.

До викладачів ставиться вимога впевнено володіти інтерфейсом операційної системи, що використовується, вміти створювати власні інформаційні продукти при підготовці дидактичного матеріалу із предмету, вміти відбирати найбільш продуктивні методи навчання з використанням сучасних інформаційних технологій і ефективно їх застосовувати у педагогічній діяльності для створення природного середовища, яка сприятливо впливає на розвиток особистості та когнітивні здібності студентів [3].

На думку багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників В. Ю. Бикова, Н. І. Гендиної, С. О. Зайцевої, Н. В. Морзе, Ф. Ю. Уварова, Р. Райса, М. Мак-Креді, Ш. Чанга та ін. питання виокремлення цифрової компетентності як ключової стало предметом дискусій. Досі існує різноманіття думок, як саме має називатися ключова компетентність, пов'язана з галуззю інформаційно-комунікаційних технологій. У наукових працях серед ключових компетентностей у даній сфері – цифрова

грамотність (ЄС), електронна компетентність (трапляються е-компетентність) (Дж. Романі) та ін. Завдяки різним підходам до визначення цього поняття, узагальнюючи дискусійні питання щодо цифрової компетентності, слід зазначити, що це поняття перебуває у стані розвитку.

Поняття інформаційно-цифрової компетентності включає в себе інформаційну й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, уміння працювати з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеки, а також розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо). Сукупність таких знань, вмінь та навичок відкриває перед педагогом такі можливості як, здатність здійснювати веб-дизайн, розробляти презентації, використовувати графічні програми, доступність користування відомостями он-лайнних бібліотек, веббраузерів, програми Word тощо.

Європейська рамка цифрової компетентності для освітян (DigCompEdu) характеризує не тільки технічні навички, але й опис того, як цифрові технології можна використовувати для освіти та навчання. Документ описує 22 компетентності, що згруповані у шести сферах цифрової компетентності вчителів:

- професійне залучення – використовувати цифрові технології для спілкування, співпраці та професійного розвитку;

- цифрові ресурси – шукати, створювати та обмінюватися цифровими ресурсами;

- викладання й навчання – управляти та організувати робочий і навчальний процес за допомогою цифрових технологій;

- оцінювання – використовувати цифрові технології та стратегії для оцінювання учнів;

- розширення можливостей молоді – використовувати цифрові технології для підвищення інклюзивності та активного залучення до навчання.

- сприяння цифровій компетентності молоді – дати їм можливість використовувати цифрові технології для спілкування, створення контенту, розвитку та розв’язання проблем [4].

Актуальність наявності у викладачів вищої школи цифрової компетентності обумовлена тим, що від її рівня розвитку безпосередньо залежить ефективність реалізованої ними професійної діяльності. У структуру цифрової компетентності входять цифрові навички, які являють собою «систематичне застосування на практиці сформованого вміння

застосування персональних комп'ютерів, Інтернету, різних цифрових ресурсів» [2].

Пропонується за можливе розділити весь масив інформаційно-комунікаційних компетенцій на вказані нижче типи:

– базові, коли викладач може працювати на електронному пристрої, здійснювати маніпуляції з друкованим і зображувальним контентом, знаходити необхідні відомості та дані в Інтернеті, користуватися оргтехнікою та офісним обладнанням та ін.;

– універсальні, які дають можливість оперувати різними інструментами для роботи з текстовими документами у хмарних сервісах обміну електронними даними, глобальних комп'ютерних мережах і т. д.;

– загальнотехнічні, коли наявні вміння користуватися прикладними комп'ютерними програмами (MS Access, Word, PowerPoint, Excel і т. д.);

– спеціальні, або галузеві, які дозволяють здійснювати вузько професійні завдання на базі використання комп'ютерної техніки, вузьконаправлених комп'ютерних програм і т. д.

Цифрові навички представлені наступними різновидами:

1. професійні цифрові навички, які необхідні фахівцям у певній професійній галузі для виробництва продуктів, послуг та ресурсів у сфері інформаційних технологій: системне проектування, програмування, розробка інформаційних додатків, управління статистичними даними;

2. комплементарні цифрові навички, що співвідносяться з використанням можливостей цифрового середовища для виконання нових завдань за допомогою застосування інформаційних технологій; на базі глобальної мережі (застосування таких хмарних сховищ, як Google Drive, Dropbox, iCloud, One Drive, Amazon Drive та ін). Як свідчить проведений аналіз літературних джерел, цифрова компетентність як сукупність умінь і навичок роботи з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями корелює із зазначеними нижче підрівнями:

– початковий (коли викладач, працюючи з комп'ютерною технікою, виконує найпростіші дії (наприклад, може відкрити і роздрукувати документ і т. д.);

– базовий (коли викладач оперує інформаційними системами, які необхідні йому для виконання поставлених професійних завдань і т. д.);

– просунутий (коли викладач, використовуючи інформаційно-довідкові системи, системи автоматизації документообігу та обліку, автоматизовані системи наукових досліджень та ін. здатний здійснювати

роботу над професійними завданнями підвищеної складності, налагоджувати електронні системи для поліпшення своєї роботи тощо).

Формування цифрових компетентностей кожного з вищевказаних підрівнів передбачає наявність необхідного рівня підготовки та вдосконалення професійних навичок викладача, з обов'язковим урахуванням особливостей вирішуваних професійних проблем і виконання завдань. На думку дослідників, сам процес формування цифрової компетентності викладачів вищої школи буде ефективним за наступних вимог:

1 Для успішної діяльності у цифровому освітньому просторі, установа вищої освіти повинна забезпечити викладача такими необхідними елементами, як оптимальний доступ до електронних освітніх систем, технічну підтримку у разі виникнення проблем, постійне оновлення комп'ютерного парку, операційних систем і антивірусних баз.

2 Обсяг використання змішаного навчання, що представляє собою поєднання традиційних форм навчання в аудиторіях та інформаційних технологій, повинен безперервно збільшуватися.

3. У закладі вищої освіти необхідно створити об'єднану інформаційну систему, яка б давала повну картину діяльності викладача.

4. Регулярне відстеження цифрової компетентності викладацького складу вишого навчального закладу для того, щоб у разі виникнення проблеми в даній сфері, запропонувати викладачеві підвищити свій професійний рівень на профільних курсах підвищення кваліфікації.

5. Постійне вивчення продуктивності використовуваних інформаційно-комунікаційних технологій для того, щоб визначити, як впливає рівень наявних цифрових компетенцій на ефективність освітнього процесу.

Перспективним у сенсі введення в освітній процес є використання додатків Google Play. Додатковим аргументом на користь вибору додатку від Google є те, що переважна більшість бюджетних смартфонів і планшетів працює на операційній системі Android, яка є співдружною з сервісами Google. Крім свого розмаїття, яке може задовольнити будь-які потреби сучасного користувача, програми Google мають такі характеристики, як доступність, простота, надійність, низька вартість, стабільність, варіативність, якість.

Слід зауважити, що навчальні програми для окремих дисциплін створюються вкрай рідко, оскільки для цього викладачеві потрібно знати відповідну мову програмування. Тим не менше, є можливість

використовувати готові програми для організації навчання – *інформаційні* (для інформування студентів про важливі події), *комунікаційні* (для комунікації та організації різного виду спілкування – семінари, конференції тощо), мобільні версії комп'ютерного *програмного забезпечення* (браузер, текстові, табличні, графічні, відео та інші редактори), *календарі* (для створення загального плану навчання).

Особливістю навчальних мобільних додатків, крім навчального контенту, є система оповіщення (нагадування про необхідність попрацювати) та можливість офлайн-роботи (окремі компоненти мобільного додатка завантажують на телефон і з ними можна працювати без підключення до Інтернету).

Таким чином, модернізацію системи вищої освіти необхідно пов'язувати, у першу чергу, із запровадженням у функціональні процеси освітнього середовища інноваційних технологій, що сприяє підвищенню зацікавленості студента закладу вищої освіти у навчальному процесі, активізації його пізнавальної діяльності, розвитку творчих здібностей.

Для детального вивчення питання формування цифрової компетентності викладача вважається за необхідне більш активно проводити порівняльних досліджень у зазначеній науковій сфері, акцентуючи особливу увагу на основних напрямках застосування цифрових засобів навчання. Можна зробити висновок, що підтвердженням сформованості цифрової компетентності викладача є використання ним в освітньому процесі на регулярній основі різних цифрових інструментів, таких, наприклад, як платформа для перегляду і публікації відео YouTube, інструментів для проведення вікторин Kahoot, Quizizz, Plickers, сервіси для створення матеріалів для перевірки LearningApps, Quizlet, Kubbu, платформу Pinterest і т. д. Використання інноваційних освітніх технологій поряд з класичними можуть істотно підвищити професійний рівень і кваліфікацію викладача вищої школи.

Список використаних джерел

1. Як зміниться українська освіта до 2030 року і чому Федоров назвав це «освітнім дивом». URL: <https://shkola.obozrevatel.com/ukr/news/yak-zminitsya-ukrainska-osvita-do-2030-roku-i-chomu-fedorov-nazvav-tse-osvitnim-divom.htm> (дата звернення: 20.09.2023 р.).

2. Биков В. Ю., Буров О. Ю., Гуржій А. М., Жалдак М. І., Лещенко М. П., Литвинова С. Г., Луговий В. І., Олійник В. В., Спірін О. М., Шишкіна М. П. Теоретико-методологічні засади інформатизації освіти та

практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України : монографія. Наук. ред. В. Ю. Биков, С. Г. Литвинова, В. І. Луговий. Київ : Компринт, 2019. 214 с.

3. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. Випуск 43 / Редкол. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2015. 542 с.

4. Європейська рамка цифрової компетентності для освітян. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifraoprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/OP%20ЦК.pdf (дата звернення: 20.09.2023 р.).

РОЗВИТОК НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ КОМПЮТЕРНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Молчанов П.О.

кандидат технічних наук

доцент кафедри професійної освіти,
дизайну та безпеки життєдіяльності

Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка, м. Полтава

Завдання дослідника полягає у визначенні факторів, які впливають на об'єкт дослідження, відборі і зосередженні уваги на найсуттєвіших з них. Критеріями відбору є мета дослідження та кількісний рівень накопичених фактів у цьому напрямі. Відбір найсуттєвіших факторів, які впливають на об'єкт дослідження, має велике практичне значення, оскільки впливає на ступінь достовірності результатів дослідження. Якщо будь-який суттєвий фактор не враховано, то висновки, здобуті у результаті дослідження, можуть бути помилковими, неповними або зовсім хибними. Виявлення суттєвих факторів простіше, якщо дослідження ґрунтуються на добре опрацьованій теорії. Якщо теорія не дає відповіді на поставлені запитання, то використовують гіпотези, наукові ідеї, сформовані у процесі попереднього вивчення об'єкта дослідження.

Розглянемо оптимізацію конструкції за допомогою комп'ютерного моделювання, а саме удосконалення приводу рис. 1. Виявлення зв'язків між геометричними розмірами й експлуатаційними властивостями механізмів.

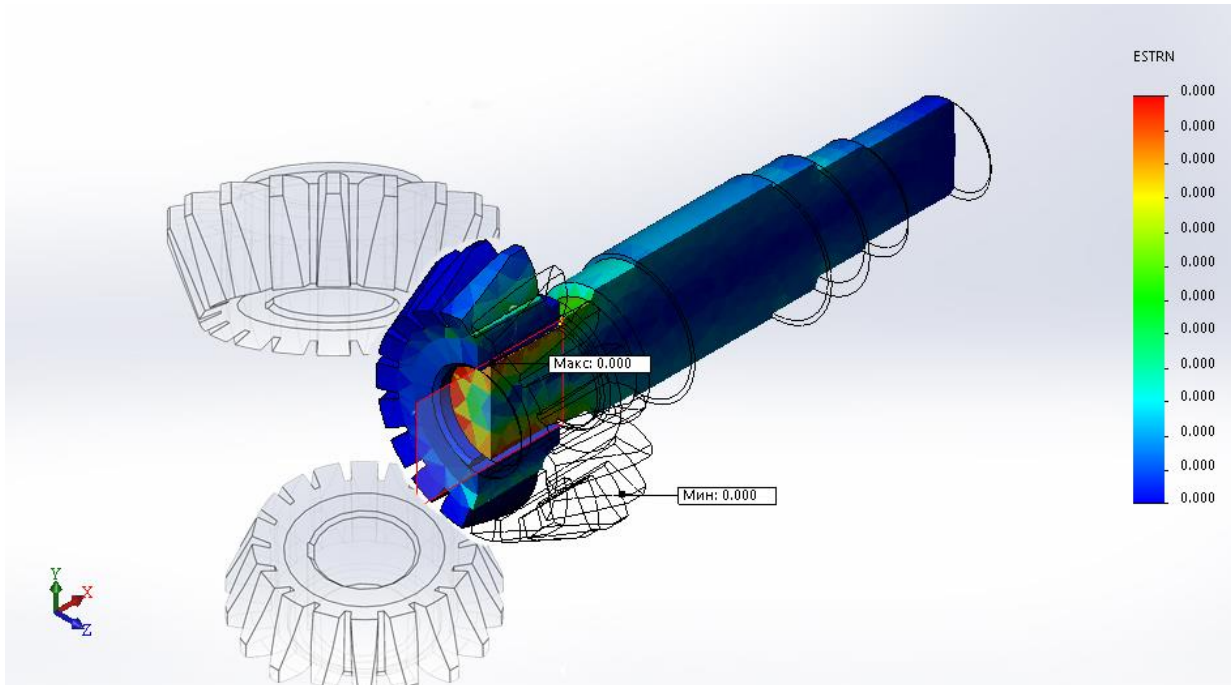

Рисунок 1. Статичний аналіз модернізації, дослідження по деформації

У роботі подано короткий аналіз циклона для очистки середовища рис.2. За допомогою програми SolidWorks з прикладним модулем Flow Simulation проаналізовано циклон і досліджено конструкцію камери змішування, що дозволяє дослідити і більш інформативно наглядати поведінку середовища у циклоні.

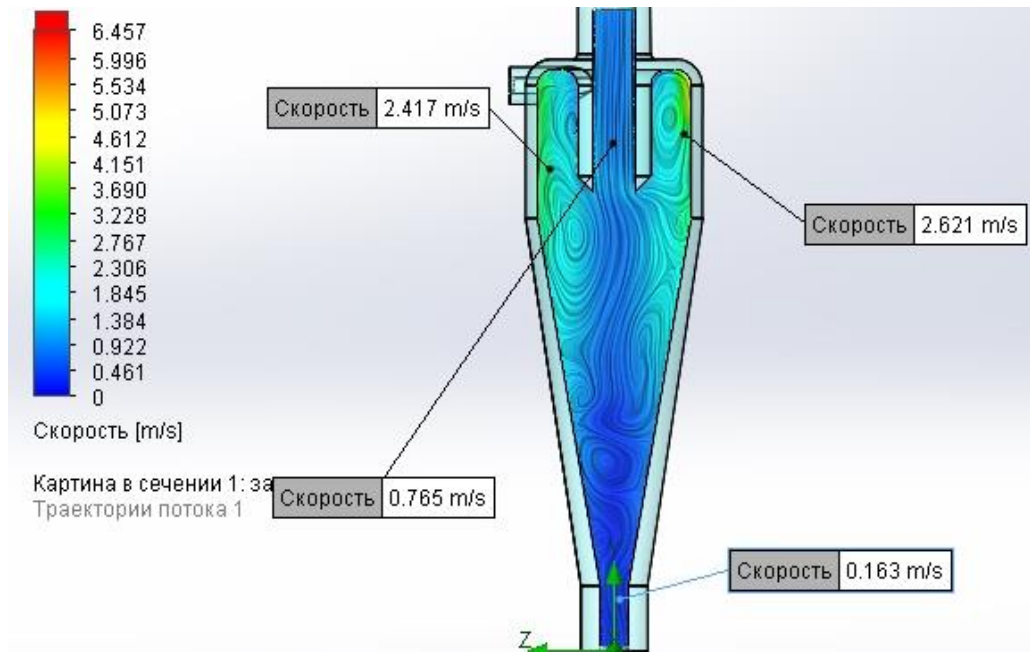

Рисунок 2. Моделювання поля швидкостей циклона (м/с), при витраті 1 л/с.

Сучасні комп'ютерні програми дозволяють моделювати процеси, які відбуваються в середині машин та обладнання і дають змогу передбачити поведінку середовища у середині пристрою. На основі аналізу отриманої інформації, конструктор може приймати відповідні рішення, щодо оптимізації машини.

Список використаних джерел

1. Пентюк Б.М. Основи патентознавства та інтелектуальної власності : навчальний посібник / Б.М. Пентюк, І.І. Назаренко, М.М. Вірник. Вінниця : ВНТУ, 2007. – 195 с.
2. Суржко Т.О., Савик В.М., Молчанов П.О. / Комп'ютерне моделювання обладнання системи очистки бурового розчину / III Всеукраїнська студентська науково-практична конференція “Досвід впровадження у навчальний процес сучасних комп'ютерних технологій”. (Кропивницький, 28 – 29 жовтня 2021 р.). Кропивницький: Центральноукраїнський національний технічний університет, 2021 р. С. 134-135.
3. Фенько Д.О., Савик В.М., Молчанов П.О. Удосконалення конструкції та дослідження роботи муловідділювача // Фенько Д.О., Савик В.М., Молчанов П.О. // Збірник наукових праць студентів і викладачів. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. – Полтава: ПНТУ, 2016. Вип. 9. С. 76 – 78.
4. Исаев Ю.М. Исследование течений в системе SOLIDWORKS.

РОЗВИТОК НАВИЧОК ФАСИЛИТАТОРА У ПЕДАГОГІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Стрельніков В. Ю.

доктор педагогічних наук, професор
кафедри філософії і економіки освіти

Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського,
м. Полтава

У наших попередніх розвідках [5, с. 45–51; 6, с. 64–81; 7, с. 312–313; 8, с. 533–538; 9, с. 128–157] нами з'ясовано такі характеристики професійної фасилітації: а) вона є організацією процесу роботи групи, яка спрямована на досягнення групою поставлених цілей; б) процесом, який підвищує ефективність роботи групи, сприяє залученню і зацікавленості учасників, розкриттю і максимальному включенню потенціалу кожного; в) простором, де виявляються інсайти, проривні рішення, актуалізується колективний інтелект; г) мистецтвом залучення мислення й енергії кожного учасника до колективної творчості; д) набором практик, які полегшують виконання завдань групи, оптимально використовується необхідний час, індивідуальні здібності кожного; е) не простою сумою зусиль учасників групи, а синергією; є) способом допомогти групі якнайкраще мислити; ж) мирною революцією чи колективною еволюцією тощо.

Для розвитку навичок фасилітатора у педагогів системи професійної та технологічної освіти у закладі неперервної освіти важливим є розуміння відмінностей фасилітаційного підходу від традиційного групового обговорення [1; 2, с. 60–64; 3, с. 42–45; 4, с. 49–53; 5, с. 45–51; 6, с. 64–81; 7, с. 312–313; 8, с. 533–538; 9, с. 128–157]. Так, традиційній роботі з групою властиві: а) узурпація більшої частину часу активними фахівцями системи професійної та технологічної освіти, які швидше міркують; б) сприймання запитань як викликів; в) перебивання, втручання у розмову; г) уникнення відмінних точок зору як конфліктних; д) відсутність уваги до думки інших; е) завершення дискусії настає тоді, коли сформульована правильна відповідь.

Ці ж ознаки за фасилітаційного підходу мають інше, навіть, протилежне значення: а) у пошуку рішення беруть участь усі фахівці системи професійної та технологічної освіти; б) запитання важливі для прояснення суті висловлених пропозицій; в) кожен вільно висловлює свою думку; г) складність обговорюваного питання потребує думки кожного; д) увага до думки кожного є важливою для вирішення проблеми; е) її вирішення настає тоді, коли всі зрозуміють найкращу аргументацію і знатимуть, як їм діяти.

Педагог системи професійної та технологічної освіти у закладі неперервної освіти, як фасилітатор, експерт з методів групової взаємодії, має вміння: організувати навчальний процес, залучити до нього вихованців, структурувати роботу групи для досягнення спільної мети; створювати навчальне середовище, зокрема, віртуальне, де ефективним є процес групової взаємодії; слідкувати за виконанням завдання і за взаємозв'язками вихованців, їхніми позитивними відчуттями і світосприйняттям.

Нами виділені уміння, які у закладі неперервної освіти мають бути відшліфовані до рівня навички педагогом системи професійної та технологічної освіти як фасилітатором. Серед них такі навички: прояв віртуального терпіння, поваги до різних стилів спілкування вихованців; перефразування сказаного вихованцем: повтор його думки іншими словами; цим педагог системи професійної та технологічної освіти дає зрозуміти, що почув вихованця і підтверджує його право на власну думку; розпитування – для уточнення позиції вихованця, прояснення суті його рішення проблеми; віддзеркалення того, що сказав вихованець, для появи довіри між учасниками дискусії; фіксування ідей; стекінгу (від англ. stacking – «укладання в стопку») – встановлення послідовності висловлювань вихованців, черговості; трекінгу (від англ. tracking – «відслідковування, супровід») – відслідковування декількох ліній обговорення якщо йде розгалуження ідей вирішення проблеми; підбавлення учасників дискусії; урівноваження напрямку дискусії, якщо вона йде в одному «руслі»; залучення до розмови затятих «мовчунів»; визнання почуттів учасників дискусії; «приєднання» до їхнього внутрішнього світу; прийняття іншої точки зору; емпатії – розуміння відносин, почуттів, психічних станів інших у формі співпереживання; навмисного мовчання, тримання паузи; лінкування (компонування), тобто вміння всі «недокомпоновані» частини обговорюваного проєкту довести до кінця і пов'язати між собою у зрозумілий довершений формат; пошуку точок перетину для вирішення проєкту, яка необхідна в умовах поляризації дискусії, пошуку чогось

спільного, об'єднуючого, хоча й не очевидного; уважного слухання, навіть за наявності своєї, навіть протилежної, точки зору; це необхідно для позначення певних позицій, виходячи з конкретних ролей учасників дискусії (лідера групи, керівника, активного учасника, спостерігача); підведення підсумків дискусії, адже в груповій роботі важливо її узагальнити, зробити резюме, перефразувавши своїми словами те, що відбувалося, у і до чого прийшли у процесі дискусії; структурування висловлених ідей на вкрай важливі, необхідні й частково доречні та встановлення порядку їх подальшого обговорення й реалізації – «Означені питання стосуються різних тем, давайте будемо розглядати окремо у такій послідовності ...», «Запропоновані рішення стосуються різних рівнів узагальнення, кожному варто приділити увагу ...», «Як можна описати структуру вирішення обговореної проблеми?»; формулювання висновку [7, с. 312–313; 8, с. 533–538; 9, с. 128–157].

Це не повний перелік навичок педагога системи професійної та технологічної освіти як фасилітатора.

Однак, масове застосування означених складників формування професійних компетентностей педагога системи професійної та технологічної освіти у закладі неперервної освіти є досить проблематичним через матеріальні, психологічні й організаційні чинники. Однак, у навчальному процесі кафедри філософії і економіки освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського використання фасилітаційного підходу довело їхню перспективність та актуальність для розвитку професійних компетентностей фахівців у сфері професійної та технологічної освіти.

Список використаних джерел

1. Гуманізація педагогічного процесу у вищій школі: колективна монографія / керівник колективної монографії д. пед. н. Л. В. Лебедик. Полтава : ПУЕТ, 2020. 196 с.
URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/9284>

2. Лебедик Л. В. Проектування інформаційних технологій фахової підготовки майбутніх педагогів. *Педагогічні науки*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. Вип. 71. С. 60–64. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/10124/1/Lebedyk.pdf>

3. Лебедик Л. В. Професійний розвиток майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи засобами інформаційних технологій. *Проектування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога в контексті Концепції «Освіта впродовж життя»* : зб. тез доп. наук.-практ. конф. з

міжнародною участю, м. Краматорськ, 10 груд. 2020 р. / відп. ред. Д. В. Малєєв. Вінниця : Європейська наукова платформа, 2020. С. 42–45. URL : <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/issue/view/10.12.2020>.

4. Лебедик Леся, Стрельніков Віктор. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 49–53. URL : http://isp.poippo.pl.ua/article/view/212383/pdf_76

5. Стрельніков Віктор, Іленко Наталія, Литовченко Ірина, Ніколішина Елла. Навички викладача-фасилітатора для формування професійних компетентностей лікарів-стоматологів в умовах комп'ютерно-орієнтованої освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 1 (196). С. 45–51. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/224351>

6. Стрельніков В. Ю. Організація неперервної освіти педагогічних працівників на засадах фасилітувального підходу в умовах воєнної агресії. *Постметодика*. 2022. №1–2. С. 64–81.

7. Стрельніков В. Ю. Розвиток фасилітаційних навичок майбутніх корекційних педагогів. *Нова українська школа: траєкторія поступу*: зб. тез доповідей III Всеукр. наук.-практ. конф., 02 квіт. 2021 р. / за заг. ред. Л. В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2021. 332 с. С. 312–313. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16840>

8. Стрельніков В. Ю. Формування навичок фасилітатора у майбутніх фахівців сфери соціальної роботи. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 18-19 трав. 2021 р. К.: Університет «Україна», 2021. 835 с. С. 533–538. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/17873>

9. Lesya Lebedyk, Viktor Strelnikov. Educational space of continuous education of teachers: a facilitating approach. *Educational space: post-non-classical perspectives* / Eds. Dimitrina Kamenova, Svitlana Arkhypova. Varna: Varna university of management, 2023. 261 p. P. 128–157. DOI: <https://doi.org/10.54055/mbmj2917>

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗЗСО ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ УКРАЇНИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Бурдун В.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри технологій виробництва і професійної освіти
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка», м. Полтава

У Законі України «Про освіту» вказано, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [1].

У навчальній програмі з трудового навчання для ЗЗСО навчальних закладів 5 – 9 класів 2017 р. очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів згруповано за трьома компонентами: знанневим, діяльнісним і ціннісним [2].

Саме формуванню в учнів ЗЗСО ціннісного ставлення до культурного надбання українського народу на уроках технологій і присвячене наше дослідження.

Під цінностями ми розуміємо будь-які матеріальні або духовні явища, які мають значення для людини чи суспільства, заради яких вона діє, витрачає сили, час, гроші, здоров'я тощо, заради яких вона живе.

Свідомість людини включає не лише знання, але й переживання того, що має значення для людини у силу відношення до її потреб, інтересів тощо.

У програмі «Трудове навчання для загальноосвітніх навчальних закладів 5 – 9 класів» 2017 року і модельних програмах 2021 р. вже чітко прописаний ціннісний компонент у вигляді ставлення учнів до різних явищ. Особливу роль у ціннісному компоненті відіграє ціннісне ставлення до культурного надбання українського народу.

Особистісна орієнтація сучасної освіти передбачає прилучення молодшої людини до культурного надбання нашої нації, до творчої діяльності, що є основою духовного розвитку особистості.

На уроках технологій вчитель має можливість впливати на внутрішній світ учнів, виховувати патріотичні й національні цінності, та водночас розвивати творчі здібності. Крім того, вчитель технологій має безліч можливостей для формування свідомих громадян України, які знають і поважають історію, традиції та звичаї народу, та прагнуть до збереження культурного надбання народу.

Україна має багату історію розвитку на своїй території різноманітних народних промислів, таких як: вишивка, писанкарство, гончарство, килимарство, ткацтво тощо.

Також наша країна відома декоративним розписом: Косівським на Івано-Франківщині, Опішнянським – Полтавщині та Петриківським – Дніпропетровщині.

Звернення до традицій українського народу найдоцільніше простежується у проєктній діяльності, що дозволяє всебічно дослідити те чи інше культурне надбання народу, долучитися до її створення та збереження.

Проєктування виробів з використанням українських національних традицій:

- допомагає активізувати процес виховання національної свідомості здобувачів освіти;
- передбачає формування національних та загальнолюдських цінностей;
- дозволяє формувати творчий, культурний досвід учня шляхом звернення до національної культури й історії;
- сприяє формуванню у підростаючого покоління високих моральних і естетичних якостей, духовності, поваги до народної творчості.

Для культурного самовираження здобувачів освіти можна запропонувати творчі проєкти оберегової символіки, цікаві короткі екскурси в історію, етнографію, відвідування музеїв, зустрічі з народними майстрами, перегляд фільмів тощо.

Формування національної свідомості досягається й через дослідження та виготовлення патріотичних сувенірів, а саме оберегів. Адже наші пращури вірили, що справжні обереги українського народу дарують силу, захищають від зла, допомагають у справах та допомагають мандрівникам цілими і неушкодженими повернутися додому.

Це твори мистецтва, у які кожен здобувач освіти вкладає частинку своєї душі, переплітає із доброзичливими побажаннями конкретній людині, нашим захисникам, рідним тощо.

Звернення до народних мотивів стимулює розвиток учнів як носіїв культури, адже так відбувається закріплення в їх уяві чітких канонів, які існували або існують нині.

У обрядовій творчості здобувачі освіти розвивають свій естетичний смак. Наприклад, розмальовування писанок передбачає знання великої кількості традиційних візерунків, яким діти навчаються від старшого покоління. Під час експериментів з барвниками вивчається рослинний світ і його специфіка.

Звернення до української кухні дозволяє дослідити історію страв, різноманіття рецептів за регіонами, а відтак зберігати технології приготування страв, звичаїв, використовуючи традиційні інгредієнти, інструменти, посуд тощо.

Культурна спадщина України об'єднує людей зі всіх регіонів країни, допомагає закладати у прийдешні покоління паростки добра, виховувати шанобливе ставлення до нашого культурного надбання. Народ, який дбає про свою самобутність, ідентифікацію через традиції, дбає про себе і про свою державу. Україна багатонаціональна країна і наше розмаїття, яке говорить про кількість самобутніх етнічних груп, зрештою доповнює одну велику розмаїту українську традицію.

Звернемо також увагу на тому, що учнів на уроках технологій необхідно знайомити не тільки з історією народних промислів, які були поширені в Україні, а й з промислами, які притаманні у сучасній Україні.

Таким чином, можна зазначити, що звернення до народної культури забезпечує становлення свідомого громадянина, патріота держави, що має високий естетичний та духовний розвиток.

Список використаних джерел

1. Закони України «Про освіту».
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

2. Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 клас. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56126/>

ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ЗНАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Марущак О.В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Реальний світ у своїх проявах настільки багатогранний, що, вивчаючи його, людина прагнула осягнути цілісну картину, упорядкувати свої знання, віднайти гармонію [9, с. 115]. Пізнання об'єктивної дійсності не можна забезпечити лише тільки однією наукою і відповідним навчальним предметом. Основою формування поглядів людини на природу і суспільство є синтез знань з багатьох галузей наук, а власне процес здійснення цих зв'язків становить діалектичний шлях пізнання світу. Наукова система знань – це сукупність знань з різних дисциплін, що сприяють розумінню життєвих явищ. Пізнання цілісних структур і форм єдності оточуючого світу забезпечує формування інтегрованого знання. Тому для досягнення високої ефективності навчання ці тенденції обов'язково потрібно відображати в освітньому процесі педагогічних закладів вищої освіти, зокрема у підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Категорія інтеграції в педагогіці становить продукт складних перетворень наукової свідомості, що мали в своїй основі досягнення світової культури і досвід розвитку вітчизняної освіти.

Проблема інтеграції є однією з найстаріших в історії розвитку науки. Спроби проаналізувати, віднайти найглибші взаємозв'язки в усіх явищах природи, мисленні людини та її відчуттях, встановити закономірності в оточуючому світі були характерними ще для стародавніх мислителів. Ідея універсального взаємозв'язку у природі часто відображалася у пошуках першоджерел усього існуючого. У натурфілософських поглядах античних часів відстоювалася ідея єдності і цілісності знань. В епоху Відродження та Нові часи, коли потреби розвитку техніки зумовили активний розвиток низки наук, вироблення їх теоретичних основ, також спостерігаються інтегративні тенденції. Думка про єдність світу протягом багатьох століть звучала і в українській педагогіці і філософії, набувши особливої виразності

у XVI ст.

Термін «інтеграція» практично не вживався до середини XIX ст. в його сучасному розумінні, тим паче у дидактиці. Буквальний зміст поняття «інтеграція», запровадженого в 60-х рр. XIX ст. англійцем Г. Спенсером, мало відображає реальний зміст тих процесів, які визначаються цим терміном нині. Однак, досліджувалися процеси, які можна однозначно назвати інтеграційними.

На початку минулого століття проблема єдності наукового знання набуває ще більшої актуальності. Пропонується низка інтегративних концепцій. Однією з таких концепцій є концепція органіцизму, запропонована вченим із США А. Бамом, який поняття «інтеграція знання» у широкому сенсі трактував у кількох аспектах: а) повне об'єднання знання всередині єдиної галузі; б) повне об'єднання кожної частини знання всередині самої себе без огляду на взаємодію з іншими знаннями; в) об'єднання різних частин знання з метою підсилення їх власної цілісності (шляхом з'ясування їх взаємовідношень з іншими частинами у цілому) [3, с. 30].

Сучасні філософи трактують поняття інтеграції як об'єднання в ціле, єдність будь-яких елементів, відновлення будь-якої єдності; як об'єднання елементів, яке супроводжується ускладненням і зміцненням зв'язків між ними; як сторона процесу розвитку, пов'язана з об'єднанням в єдине ціле розрізнених до цього частин та елементів; як об'єднання в ціле будь-яких частин, поняття вживається для характеристики процесів взаємозв'язку раніше автономних елементів у тій чи іншій сукупності.

Отже, поняття інтеграції вживається для характеристики процесів взаємозв'язку раніше розрізнених елементів певної сукупності. Воно відображає процеси взаємопроникнення знань у випадку, коли окремі структурні елементи не можуть існувати один без одного і створюють цілісну систему науки та наукового знання [5, с. 14]. Тобто інтеграція можлива лише тоді, коли існують об'єктивні передумови для об'єднання раніше розрізнених елементів шляхом синтезу.

Необхідною умовою інтеграції є утворення внаслідок синтезу системи, яка володіє властивостями цілісності. Процес об'єднання в ціле обов'язково супроводжується певними перетвореннями раніше розрізнених елементів. У процесі синтезу цих елементів відбувається взаємопроникнення, ущільнення знань і поступова зміна вихідних елементів. Нагромадження цих змін сприяє перетворенням у структурі об'єднань чи системи, появі нових функцій елементів і виникненню нової

цілісності.

Важливим наслідком інтеграції є те, що вона забезпечує узагальнення, ущільнення та зростання інформаційної ємності наукового знання, тобто окремі поняття, закони і теорії переходять у ранг загальних і дають можливість пояснити більше число конкретних властивостей і зв'язків. Із загальних принципів і теорій дедукується більше число наслідків. Скорочуються зайві гіпотези, припущення та побудови. Раніше отримані знання, окремі закони постають у ролі наслідків і граничних випадків. Старе знання входить до складу нового у стиснутому, підпорядкованому вигляді. Узагальнення, концентрація та стискання наукової інформації збільшуються з ростом організованості, впорядкованості та систематизації як окремої науки, так і галузі в цілому [4, с. 58].

Таким чином, суть інтеграції в освітньому процесі полягає в такому взаємопроникненні елементів одного об'єкта у структуру іншого, в результаті якого отримується не додавання, не поліпшення якості обох об'єктів, а повністю новий об'єкт з новими властивостями. У філософській, загальнонауковій та психолого-педагогічній літературі зустрічаються різні визначення інтеграції, що іноді мають суперечливий характер. На нашу думку, зважаючи на багатоаспектність цього поняття, для кожного конкретного випадку слід використовувати не саме означення, а описувати сукупність суттєвих ознак інтеграції, її властивостей та характеристик.

Інтеграція наукових знань – це об'єктивно існуючий процес. Інтеграцію наук спричиняють потреби пізнання єдиного світового процесу. З року в рік поступово посилюється проникнення понять і теорій різних галузей знань у структури одне одного, взаємовплив ідей і теорій, виникнення інтегрованих наук, переплетіння усіх елементів наукового знання та узгодження їх функцій у межах усієї духовної культури. Як зазначає М. Арцишевська, «інтеграція знань відбувається в різноманітних формах, на різних рівнях і різних галузях пізнання. Так, до найелементарніших форм інтеграції знань належать символи, конкретно-чуттєві образи, поняття. Складнішими є наукові категорії, формули і закони, за допомогою яких виражаються необхідні, істотні, сталі й повторювані відношення між різними предметами та явищами природи і суспільства. Ще складнішими і розвиненішими формами інтеграції знань, які спираються не лише на їхні узагальнення і відповідно ущільнення, а й на систематизацію, є наукові концепції, теорії та картини світу» [1, с. 17].

Під картиною світу розуміють вищу форму узагальнення, систематизації та інтеграції пізнавального досвіду. Оскільки картина світу

претендує на створення цілісного образу світу, саме він і є ідеальним об'єктом. У різних картинах світу цей цілісний образ створюється різними способами. Зокрема, завдяки таким формам усвідомлення реальності, як міфологія і релігія (тобто донаукові форми), філософія і наука (наукові форми), мистецтво (ненаукові форми) [8, с. 22]. У створених відповідних картинах світу – міфологічній, релігійній, філософській, науковій, художній – світ відображається у різних аспектах і в різний спосіб, і тому вони всі відіграють певну роль у пізнанні світу.

Серед наукових картин світу також існують певні різновиди. Широкого використання набуло поняття конкретно-наукової картини світу, під якою розуміють вищу форму систематизації знань у певній конкретній науці (наприклад, хімічна, біологічна, фізична тощо). Форми інтеграції знань, що складаються на основі різних наукових галузей (природознавства, суспільствознавства, людинознавства), мають назву загальнонаукових картин світу. Визначається також доцільність використання такого поняття, як «універсальна картина світу» – вища форма інтеграції не тільки наукових знань, а й усіх форм пізнавального досвіду, що є пізнавальною основою світогляду. Нині загальновизнаним є лише поняття природничо-наукової картини світу, яка передбачає формування системи знань, що утворюються на основі і за допомогою фундаментальних закономірностей природи.

Вищим рівнем світоглядної інтерпретації результатів наукової діяльності, форм і методів наукового мислення у відображенні картини світу є філософська методологія. Методологічною базою процесу вдосконалення педагогічної науки, зокрема дидактики, є філософська наука про загальні закони розвитку і руху природи, суспільства, мислення й пізнання, тобто діалектика.

Важливого значення у розробленні методологічних основ інтеграції знань набувають такі методологічні принципи: об'єктивності, розвитку, історизму, всебічності вивчення явищ і процесів, взаємозв'язку та співзалежності явищ, системності, діалектичного заперечення, єдності якості та кількості, принцип казуальності, принцип науковості. Вони сприяють формуванню наукового світогляду, переконань щодо мінливості реального світу, руху і розвитку природи, суспільства, мислення й пізнання, а також переконань щодо складного взаємозв'язку, протилежностей цих змін, що одночасно мають просторові та часові характеристики, свою історію.

Об'єктивною основою інтеграції наук і наукових знань є процеси матеріальної єдності світу. Це відображається в основних ознаках єдності

світу: подібність складу, властивостей та структур функціонування й розвитку об'єктів; різноманітність зв'язків і взаємодій між різними рівнями організації та предметними галузями явищ; існування процесів взаємного та зворотного перетворення одних матеріальних утворень і станів в інші; спільність походження, генетична єдність чи тотожність явищ того чи іншого рівня; можливість явищ певного рівня підкорятися не лише законам цього рівня, а й усім законам рівнів, які лежать нижче [4, с. 20].

Не менш важливими складовими філософії, що знаходяться у тісному взаємозв'язку з інтеграцією знань, є її закони, які охоплюють всі сторони дійсності, мають універсальне значення і сприяють пізнанню внутрішніх, суттєвих рис та особливостей предметів, що пізнаються. Так, І. Козловська визначає такий зв'язок між основними законами філософії та інтеграцією [4, с. 22]: 1) закон переходу кількості в якість сприяє виникненню нової якості інтегрованого знання; 2) закон єдності та боротьби протилежностей передбачає єдність і боротьбу процесів інтеграції та диференціації; 3) закон заперечення заперечення – поетапне домінування інтеграції та диференціації забезпечує наступність у розвитку знань.

Основу філософських законів становлять категорії і поняття, у контексті яких методологічне обґрунтування інтеграції служить підґрунтям для трансформації філософських закономірностей у педагогічні, зокрема дидактичні. До основних філософських категорій і понять відносяться: одиничне та особливе; причина і наслідок; закономірність, необхідність і випадковість; можливість і дійсність; сутність і явище; зміст і форма; частина і ціле; внутрішнє і зовнішнє.

Загальні закономірності інтеграції сучасного наукового знання, пов'язані зі зміною інтегруючих чинників, повинні адекватно відображатися у дидактичних процесах. Саме інтегративні процеси всебічно впливають на освітній процес і сприяють значному підвищенню його ефективності. Загальні відношення, зв'язки, зумовленості розкриваються у кожній дисципліні навчальних планів підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій шляхом своїх власних, специфічних методів, мають власний понятійний апарат і внутрішній зміст.

Використання міждисциплінарних зв'язків сприятиме оптимізації освітнього процесу шляхом структурування та ущільнення матеріалів суміжних дисциплін; побудова освітнього середовища за умов співпраці викладачів, які забезпечують викладання дисциплін, що обрані для інтеграції, сприятиме сприйманню та аналізуванню різних способів проектування гармонійного предметно-просторового середовища під час

засвоєння цілісної теоретичної та методичної бази; інтеграція фахових дисциплін сприятиме ефективному формуванню у майбутніх учителів трудового навчання та технологій професійної компетентності [6, с. 364].

Інтегративний підхід сприяє органічному поєднанню різноманітних знань і методів пізнання на науково визначеній основі і є важливим чинником у формуванні світогляду здобувачів вищої освіти. Саме інтегративні процеси забезпечують формування єдності знань у всіх її формах і типах, а саме: змістовому, структурному, логіко-гносеологічному, науково-організаційному, лінгвістико-семіотичному, загальнометодичному та окремометодичному.

Список використаних джерел

1. Арцишевська М. Суспільствознавча картина світу як теоретична основа інтеграції змісту шкільної освіти. *Шлях освіти*. 2000. № 3. С. 16-20.

2. Зузяк Т., Марущак О., Стешин Є. Інтеграційний підхід до навчання учнів ПТНЗ художньої обробки металу. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань, 2019. Вип. 2. С. 46-53.

3. Кміт Я.М. До питання про концепцію інтеграції у дидактиці професійної школи. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 1998. № 1. С. 27-33.

4. Козловська І.М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи (дидактичні основи). Львів: Світ, 1999. 302 с.

5. Марущак О.В. Інтеграція знань з матеріалознавства у професійній підготовці майбутніх фахівців швейного виробництва: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2005. 255 с.

6. Марущак О.В., Миколіук Д.М., Панасюк Я.П., Скотар В.Т. Міждисциплінарна інтеграція як засіб формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій професійних компетенцій. *Topical issues of the development of modern science*. Abstracts of the 8th International scientific and practical conference. Publishing House «ACCENT». Sofia, Bulgaria. 2020. Pp. 357-366. URL: <http://sci-conf.com.ua>.

7. Марущак О.В. Структура системного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів технологій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. Вип. 41. С. 394-399.

8. Носенко Е.Л. Картина світу як інтегруючий і гуманізуючий фактор у змісті освіти. *Педагогіка і психологія*. 1995. № 1. С. 22-29.

9. Сліпчишин Л. Особливості взаємозв'язків знань учнів при вивченні матеріалознавства у ВПУ. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 1. С. 113-119.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ПЕДАГОГІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Лебедик Л. В.

доктор педагогічних наук, доцент
кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Підготовка майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти до застосування інноваційних освітніх технологій в закладах позашкільної освіти розглядалася на основі виділених у структурі компетентності педагога основних компонентів: а) мотиваційно-ціннісного; б) системи професійно важливих якостей; в) системи здібностей педагога; г) когнітивного; д) афективного – позитивне емоційно-оцінне ставлення до предмета, здатність до емоційно-вольової регуляції поведінки; е) конативного – уміння, навички, педагогічна техніка, поведінка [4, с. 136–141].

У підготовці майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти до застосування інноваційних освітніх технологій в закладах позашкільної освіти слід зважати, що загальноприйнятої класифікації інноваційних освітніх технологій поки-що не існує, хоча її необхідність зумовлюється потребами: 1) упорядкування за певними критеріями цих технологій для їх кращого вибору і практичного використання; 2) створення банку цих технологій, де б ураховувалися їхні особливості й умови найкращого застосування.

Підготовка майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти до застосування інноваційних освітніх технологій в закладах позашкільної освіти має зважати на універсальний інтегрований

характер педагогічної діяльності, доцільним є застосування як освітніх, так і психологічних, соціально-психологічних, соціальних технологій, які досліджені у наших попередніх розвідках [1, с. 81–83; 2, с. 499–502; 3; 4, с. 136–141; 5, с. 184–201; 6, с. 49–53 та ін.] та у роботах В. Стрельнікова [6, с. 49–53; 7, с. 25–27; 8, с. 19–46; 9, с. 168–176; 10, с. 585–588 та ін.].

У підготовці майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти до застосування інноваційних освітніх технологій в закладах позашкільної освіти застосовуються різні рівні їхньої складності: а) прості, доступні навіть не фахівцям; б) складні, застосовувати які може лише кваліфікований фахівець; в) дуже складні, застосовування яких вимагає кваліфікації фахівців різних галузей [4, с. 136–141].

Готуючи майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти до застосування інноваційних освітніх технологій в закладах позашкільної освіти, слід включати їх у діяльність щодо діагностики педагогічних, соціальних процесів і можливого прогнозування їхнього розвитку; до планування, моделювання, конструювання, проектування розвитку тих чи інших освітніх об'єктів; до реалізації проектів інноваційних освітніх технологій в закладах позашкільної освіти, програм та впровадження означених інновацій.

Важливо дотримуватися принципів проектування й упровадження освітніх технологій майбутнім фахівцем-педагогом системи професійної та технологічної освіти: а) конфіденційність; б) індивідуально-особистісний підхід до вихованця; в) опора на позитивні сторони особистості вихованця; командна робота майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти у ході вирішення проблеми [8, с. 19–46].

Підготовка майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти до застосування інноваційних освітніх технологій в закладах позашкільної освіти передбачає оволодіння ними технологіями професійного навчання, застосування інноваційних авторських навчальних методик, взаємодії із сім'ями дітей, виявлення їхніх проблем, надання допомоги дітям та їхнім батькам, володіння інноваційними освітніми технологіями навчання певних категорій освітніх об'єктів (груповими; соціально-орієнтованими; віковими; індивідуально-орієнтованими) та ін.

Отже, отримання належної фахової підготовки, набуття високого рівня підготовленості майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти до застосування інноваційних освітніх технологій в закладах позашкільної освіти буде більш ефективним, на нашу думку, якщо її зміст, структура, обсяг будуть відповідати потребам і завданням

майбутньої діяльності в закладах позашкільної освіти із застосуванням інноваційних освітніх технологій, а набуті знання створюватимуть фундамент для майбутньої діяльності у сфері позашкілля. Формуванню готовності майбутніх фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти до застосування інноваційних освітніх технологій в закладах позашкільної освіти сприяє глобальна мережа Internet, яка уможливорює доступ до гігантських об'ємів різноманітної інформації, дає змогу вивчати досвід застосування інноваційних освітніх технологій, бути активним учасником інтерактивного спілкування.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Використання педагогічної спадщини А. Макаренка у змісті підготовки магістрів освітньої програми «Позашкільна освіта». Слово і справа Антона Макаренка: український та європейський контексти : матеріали XXII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16-17 березня 2023 р.). «Управлінська майстерність керівника закладу освіти», «Управління проєктами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 16-17 березня 2023 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 358 с. С. 81–83.

2. Лебедик Л. В. Інноваційні модульні технології підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 16 – 18 берез. 2023 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. 1162 с. С. 499–502.

3. Лебедик Л. В. Інноваційні модульні технології формування й розвитку громадянської культури в умовах нової української школи. Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики: зб. наук. ст. / За заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко. Суми, 2022.

4. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності соціального педагога в умовах інноваційних змін у системі післядипломної освіти. Неперервна освіта: здобутки, проблеми, перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., приуроченої 80-річчю від дня заснування Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Тернопіль, 23 груд. 2020 р.). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, А. Janowski, Ф. І.

Полянський, Г. І. Герасимчук, Т. В. Магера, М. П. Мамус, М. А. Мартинів, Т. О. Сергуніна. Тернопіль: ТОКІППО, 2020. С. 136–141. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16912>

5. Лебедик Л. В. Форми неперервної освіти педагогічних працівників закладів позашкільної освіти. Філософія освіти і педагогіка. 2023. №51–52. С. 184–201.

6. Лебедик Л., Стрельніков В. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. Імідж сучасного педагога. 2020. № 4 (193). С. 49–53. URL : http://isp.poippo.pl.ua/article/view/212383/pdf_76

7. Стрельніков В. Ю. Можливості модульної освіти для інтенсифікації навчання. Підготовка соціального педагога на засадах партнерства : матеріали наук.-практ. конф. 24 листоп. 2015 р. / За ред. М. П. Васильєвої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2015. С. 25–27.

8. Стрельніков В. Ю. Професійний розвиток майбутнього фахівця як складник його соціальної діяльності у контексті сучасної соціокультурної ситуації. Соціально-педагогічна діяльність в умовах трансформації суспільства : теоретичні та прикладні проблеми : монографія / С. П. Архипова, Т. М. Десятов, І. І. Кругляк та ін. ; за заг. ред. С. П. Архипової. Черкаси : Вид. ФОП Гордієнко Є. І., 2014. С. 19–46.

9. Стрельніков В. Ю. Соціально-психологічний тренінг у формі ділової гри ефективна технологія навчання у вищій школі. Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / кол. авт. К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2004. Вип. 38. С. 168–176.

10. Стрельніков В. Ю. Філософські засади розвитку готовності вчителя до інноваційної педагогічної діяльності у закладі неперервної освіти. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 16 – 18 берез. 2023 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. 1162 с. С. 585–588.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Гусак Н.В.

кандидат педагогічних наук, завідувач відділення
Комунального закладу «Покровський
педагогічний фаховий коледж», м. Покровськ

Основними аспектами сучасної педагогічної освіти є виникнення й розвиток глобальної системи освіти, безперервність освіти протягом усього життя людини з перевагою самоосвіти, диференціація та індивідуалізація освіти, зростання різноманітності освітніх стандартів і спеціальностей, орієнтованість на синтез нових наукових знань і методологій, перехід від формально-дисциплінарного до проблемно-активного типу навчання, широке застосування інноваційних освітніх технологій.

Для забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців необхідно запровадження ефективних інноваційних технологій, сучасних інформаційних засобів.

Під інноваційними технологіями розуміється якісно нова сукупність форм, методів і засобів навчання, підготовки та управління, що приводить до істотних змін у результатах педагогічного процесу.

Головною особливістю інноваційної педагогічної технології є орієнтація на особистість майбутнього фахівця, на розвиток його соціальних, професійних і ціннісних якостей, його соціальної і творчої активності. Упровадження інновацій викликане передусім зміною ставлення до процесу навчання основних його суб'єктів, тобто студентів, та тих, хто навчає – викладачів. На нашу думку, найбільш ефективними, у підготовці фахівців трудового навчання є технології: проектні – базуються на розробці навчального проекту та плану його реалізації; передбачають усвідомлення студентами необхідності, корисності і мети планування; поетапне підвищення самостійності студентів; зниження контролю з боку викладача у процесі планування й виконання завдань; ігрові – передбачають ігрову і емоційну взаємодію викладача і студента через реалізацію сценарію гри, ділового спілкування (при цьому освітні завдання включаються до змісту гри).

Тому не дивно, що останнім часом актуалізувалося питання підготовки педагога до інноваційної діяльності, тому що розвиток творчого

потенціалу особистості вчителя – запорука підвищення якості навчально-виховної роботи сучасної школи.

Різні аспекти проблеми професійної підготовки вчителя знайшли своє відображення в історії педагогічної думки та набувають особливої актуальності і розробляються у багатьох напрямках на сучасному етапі.

Проблеми інноваційної діяльності в освіті розглядалися в дослідженнях С. Гончаренка, В. Краєвського, І. Лернера, О. Пехоти, С. Сисоєвої та ін..

Над проблемами застосування інноваційних технологій в освіті працювали такі вітчизняні педагоги, як: І. Бех, І. Зязюн, О. Киричук, О. Коберник, В. Мадзігон, К. Макагон, С. Подмазін, О. Савченко, А. Сологуб, А. Фурман, М. Ярмаченко та ін. [2, 7].

Головним суб'єктом інноваційної діяльності виступає вчитель. Він як професіонал не лише орієнтується в освітніх інноваціях та застосовує їх у своїй роботі, володіє різними технологіями викладання свого предмету, але й здатний як творча особистість, до самореалізації в діяльності та самостійного інноваційного пошуку. Разом з тим, за даними теоретико-експериментальних досліджень (О. Козлова, Н. Клокар, Л. Подимова та ін.), більшість учителів відчуває певні труднощі у впровадженні педагогічних інновацій [2, с. 10].

Результати та підсумки педагогічної практики студентів показують, що вони усвідомлюють необхідність привнесення нових елементів у роботу вчителя, але недостатньо підготовлені до практичного їх застосування.

Дослідження питань підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності є актуальним, перспективним у світлі розбудови системи національної освіти.

Педагогічні інновації - процес становлення чи вдосконалення теорії і практики освіти, який оптимізує досягнення її мети; результат процесу впровадження нового в педагогічну теорію і практику, що оптимізує досягнення освітньої мети [1, с. 8].

Вчитель трудового навчання повинен володіти знаннями і вміннями інноваційної діяльності і в галузі технологій виробництва, і в галузі педагогічної діяльності.

Головною метою уроків трудового навчання є формування технологічно освіченої особистості, підготовленої до самостійного життя і активної перетворювальної діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства для реалізації творчого потенціалу учнів.

Проблема розвитку країни і навіть її виживання, залежить від інновацій і творчості. Це вимагає необхідність не тільки різкого зростання чисельності фахівців, але й якості їх підготовки, неперервного росту їх кваліфікації.

Теоретичну основу підготовки студентів до інноваційної діяльності складають такі напрями інноваційної діяльності вчителів трудового навчання, як: запровадження у процес трудової підготовки школярів різноманітних типів, форм, методів навчання, ефективне поєднання традиційних та інноваційних підходів до організації освітнього процесу (індивідуалізація навчання, робота з обдарованими дітьми, з дітьми з особливими освітніми потребами, інтерактивні методики, нестандартні уроки, метод проектів, теорія вирішення винахідницьких задач, дидактичні ігри тощо), добір та створення засобів навчання, організація роботи учнів з навчальною інформацією на заняттях трудового навчання, пошук ефективних форм взаємодії вчителя та учнів, видів підтримки й допомоги школярам під час виконання практичних завдань.

Зрозуміло, що основа цих умінь та навичок закладається під час навчання. Цю умову необхідно використати під час викладання методик освітніх компонентів навчального плану, що становлять основу технологічного навчання.

Важливе завдання професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання полягає у підготовці творчих педагогів, здатних самостійно мислити, аналізувати різноманітні методичні і практичні матеріали, альтернативні підручники, програми, здійснювати їх відбір і будувати власну роботу у відповідності до сучасних вимог розвитку системи освіти. Випускник повинен уміти самостійно оцінювати і творчо застосовувати різні традиційні або нові підходи у трудовому навчанні. Майбутні вчителі трудового навчання повинні оволодіти базовими знаннями з педагогічної інноватики, інформацією про процеси оновлення сучасної загальноосвітньої школи, інноваційні підходи, що застосовуються в освітній галузі «Технологія», ознайомитися з досвідом вчителів-новаторів, які працюють у фаховій галузі, а також учителів інших предметів [2, с. 23].

Процес підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної діяльності є ефективним за таких педагогічних умов:

– збагачення змісту дисциплін циклу професійної і практичної підготовки системою понять та теоретичних знань з педагогічної інноватики і розробки відповідного навчально-методичного забезпечення;

- формування у студентів мотиваційно-ціннісного ставлення та інтересу до педагогічних інновацій;
- озброєння студентів системою знань й умінь роботи з науковою інформацією та прийомами її впровадження у практичну діяльність для ефективної інноваційної педагогічної діяльності;
- розвитку рефлексивних умінь майбутніх педагогів;
- ініціювання та підтримки педагогічної творчості у самостійній і колективній діяльності майбутніх учителів під час вивчення циклу дисциплін професійної практичної підготовки [3, 68].

Системоутворювальним стрижнем професійної підготовки вчителя трудового навчання виступає психолого-педагогічний і методичний блок дисциплін. Підготовка майбутнього вчителя цього напрямку повинна ґрунтуватися на фундаменті компетентнісного підходу, а тому майбутнього педагога варто навчати умінню ставити педагогічні цілі, як проекти формування компетентностей, а не лише орієнтування у певній предметній сфері (у вигляді знань, умінь, навичок).

Педагог повинен володіти ефективною діагностикою ситуації розвитку особистості дитини; уміти здійснити оцінку й проектування механізмів, ресурсів її розвитку; володіти педагогічними технологіями; особливо технологією співробітництва педагога й вихованця з метою реалізації соціальних і морально-гуманітарних проєктів [4, с. 19].

Сутність процесу професійного становлення педагога полягає у збагаченні знань й умінь педагога, формуванні професійної компетентності, необхідної для успішного виконання інноваційної діяльності за допомогою проектування й реалізації індивідуальних освітніх програм [1, с. 45].

Аналіз підходів до проектування інноваційних педагогічних систем підготовки педагогів у процесі професійного становлення дозволяє також зробити наступні висновки:

- спостерігається зміна вимог до вчителя: від вчителя-предметника - до вчителя-дослідника;
- для підготовки до інноваційної діяльності у процесі професійного становлення, необхідно створити умови для формування дослідницької й комунікативної компетентностей, рефлексивних умінь, мотиваційної готовності педагога до інноваційної діяльності тощо;
- сьогодення вимагає перебудови стратегії підготовки педагога до інноваційної діяльності,
- значущими характеристиками були конкретні, певні знання вчителя в галузі технологічної освіти, в галузі педагогіки й психології, професійні

вміння й навички репродуктивного характеру, та найбільш актуальні - системний світогляд, інноваційне мислення, професійна творчість тощо [3, с. 69].

Сказане вище дозволяє стверджувати, що дослідження питань підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності є актуальним, перспективним у світлі розбудови системи національної освіти.

Освітній процес в закладах освіти має мати інноваційний характер завдяки впровадження ефективних технологій і методик навчання. Під педагогічними інноваційними технологіями розуміється якісно нова сукупність форм, методів і засобів навчання, підготовки та управління, що приводить до істотних змін у результатах педагогічного процесу.

Інноваційна діяльність є досить специфічною і складною, а отже, потребує особливих знань, навичок і здібностей.

Упровадження інновацій неможливе без компетентного педагога, діяльність якого має бути зорієнтована на застосування сучасних інноваційних технологій, індивідуалізацію навчальної діяльності та активізацію пізнавальної діяльності, мотивацію до навчання, забезпечення психологічного комфорту, розвиток креативного та критичного мислення в студентів.

Список використаних джерел

1. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навчально-методичний посібник. За заг. ред. Коберника О.М., Терещука Г. В.. Умань: СПД Жовтий, 2008. 212 с.
2. Ковальчук В. І. Методичні рекомендації щодо застосування ігрових технологій в процесі викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу. Київ: Видавничо-редакційний відділ НУБіП України., 2017. 56 с.
3. Лісова С. В. Інноваційні педагогічні системи підготовки фахівців у галузі технологічної освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Професійна педагогічна освіта: теорія, досвід, перспективи». Рівне, 2017. 136 с. С. 67-70.
4. Стрілець С.І. Інноваційні педагогічні технології у вищій школі: навчально-методичний посібник. Чернігів: ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2012. 200 с. С.4-6.

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Шевель Б. О.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка, м. Глухів

Дослідження сучасного стану підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій вказує на необхідність удосконалення системи вищої педагогічної освіти з урахуванням економічної складової. Це доводить необхідність організації системного дослідження проблеми формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій, розроблення авторської концепції формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій в процесі фахової підготовки у ЗВО, обґрунтування методичних підходів до планування та реалізації означеного процесу.

Системний підхід до аналізу проблеми формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій забезпечує логічну послідовність організації наукової діяльності, структуру науково-педагогічного дослідження та забезпечить отримання достовірних результатів під час виконання всіх поставлених перед дослідженням завдань.

I етап наукового дослідження охоплює аналіз та характеристику освітньо-професійних програм, навчальних планів підготовки фахівців, силабусами, навчальними та робочими програмами, наявним навчально-методичним забезпеченням дисциплін що наразі використовується під час організації освітнього процесу майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Крім цього, на цьому етапі відбувається формулювання теми дослідження, підбір та аналіз психолого-педагогічних та наукових праць з питань формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Чітке виконання окреслених в цьому етапі видів діяльності дасть можливість окреслити та схарактеризувати основні напрями дослідження визначеної проблеми та окреслити дослідницькі завдання.

II етап наукового дослідження орієнтований на формулювання гіпотези дослідження, яка ґрунтується на припущенні, що формування

економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій буде ефективнішим, якщо його впровадження буде здійснюватися відповідно до обґрунтованих концептуальних засад, до яких відносяться: зміст освітньої діяльності, методологічні підходи, педагогічні умови фактори й принципи, форми, педагогічні технології, методи та засоби діагностування рівнів сформованості економічної компетентності, що виступають підґрунтям здійснення системи цілеспрямованого формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій в процесі фахової підготовки.

III етап наукового дослідження направлений на дослідження реального стану освіти для аналізу проблеми (дослідження закордонних і вітчизняних освітніх програм, наукових досліджень, спрямованих на визначення рівня сформованості економічної компетентності майбутніх вчителів трудового навчання та технологій, що ґрунтоване на реальній ситуації в національній та закордонній системі освіти, аналіз дисертаційних досліджень, літературних джерел з проблеми дослідження, нормативно-правової бази (наказів, розпоряджень, постанов, планів, стандартів) методичної, психолого-педагогічної літератури тощо).

Крім цього, важлива увага приділяється аналізу статистичних даних щодо фахової підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у закладах вищої педагогічної освіти як вітчизняних, так і закордонних з метою визначення основних закономірностей та обґрунтування шляхів подальшого дослідження.

На цьому етапі дослідження відбувається добір літературних джерел а також робиться припущення, що проблема формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій наразі не є достатньо дослідженою, й тому потребує нових наукових розвідок, досліджень до її розв'язання.

IV етап наукового дослідження спрямований на проектування програми науково-педагогічного дослідження (розробка методики проведення дослідження, обґрунтування актуальності теми, побудова наукового апарату дослідження). На цьому етапі більш ґрунтовно здійснюється аналіз проблеми формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій, остаточно обґрунтовується науковий апарат дослідження. Об'єктом нашого дослідження є фахова підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій в закладах вищої освіти України, а предметом – система

формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій в процесі фахової підготовки.

V етап наукового дослідження направлений на добір матеріалів дослідження на основі використання теоретичних (аналізу, синтезу, моделювання, індукції, дедукції тощо) та емпіричних (анкетування, тестування, спостереження, бесіда, експеримент тощо) методів науково-педагогічного дослідження в умовах педагогічного вищого навчального закладу.

Крім того на означеному етапі проектується концептуальні положення формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій в умовах освітнього процесу педагогічного університету, методичні підходи до процесу формування окресленого феномену, обґрунтовуються теоретичні положення стосовно формування економічної компетентності здобувачів вищої освіти (структура та зміст інноваційних технологій, їх класифікація та особливості використання в кожному конкретному випадку, принципи, фактори характерні риси тощо), сутність, функції та структура економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій, критерії, показники та рівні оцінювання її сформованості тощо.

Список використаних джерел

1. Буга О. І. Аналіз підходів до визначення сутності економічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2013. Вип. 35. С. 175–180.

2. Гуменюк І. Формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців педагогічного профілю. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць ; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; Інститут педагогіки НАПН України. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 26(1). Ч. 1. URL : <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/167109>.

ІННОВАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Вовк Б.І.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка, м. Глухів

У світлі сучасних викликів і технологічних зрушень інновації в професійній освіті стають особливо важливим аспектом. Сучасний соціально-економічний стан вимагає не лише змін у підходах до освітньої практики, але й створення нових методів та підходів із підготовки педагогічних кадрів. Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» «Про професійну (професійно-технічну) освіту» та національна доктрина розвитку освіти покладають основу для розвитку інноваційних процесів у сфері професійної освіти. Ці інновації пов'язані не лише із технологічними змінами, але і зі змінами у вимогах ринку праці, глобальними трендами та потребами суспільства. Саме тому сучасна професійна педагогіка має бути інноваційною, здатною до постійного оновлення та відкритою для нових підходів і методів.

Розвиток закладів освіти здійснюється за допомогою інновацій. Інноваційна діяльність включає в себе процеси розробки, пошуку, впровадження та використання новаторських рішень. Основне завдання з використання інноваційних ідей є сприяння розвитку в здобувачів впевненості в собі та власних здібностях. У галузі професійної освіти інновації представляють собою результат творчого пошуку педагогів професійного навчання, науковців та інших фахівців галузі, включаючи нові ідеї, технології, методи навчання та окремі аспекти освітнього процесу.

Характеристиками інноваційного навчання є його орієнтація на майбутнє, здатність передбачення через постійну переоцінку цінностей і готовність до конструктивних дій у ситуаціях, що постійно змінюються. Розвиток системи і змісту навчання у сучасному світі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій, серед яких дослідники [1, 2] виділяють такі аспекти: адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості; значущість освіти для індивіда і суспільства; орієнтація навчання на особистість, забезпечення можливостей її саморозвитку;

орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності; масовий характер освіти та її неперервність як нова якість.

Упровадження інновацій у сферу освіти – це складний процес, який передбачає поступове оновлення і вдосконалення змісту, методів, засобів, педагогічних технологій, що, безумовно, впливає на якість педагогічного процесу [3].

Нині під інноваціями в умовах освітньої практики підготовки педагогічних кадрів розуміють впровадження нових підходів до здійснення освітньої діяльності, організацію занять, зміни в освітньому процесі та способи оцінювання успішності здобувачів. Серед цих інновацій можна виділити наступні:

- технологічна інтеграція: використання сучасних технологій, таких як комп'ютери, планшети, програми для навчання онлайн, відеолекції та інші електронні ресурси для підвищення доступності і якості освіти; це може включати в себе віддалене навчання та використання віртуальної реальності для практичних занять;

- активне навчання: заміна традиційної урочної моделі активним методам навчання, таким як проблемне навчання, концепція «училище-виробництво», проєктна робота, групова робота та практичні вправи, що сприяє поглибленню знань та розвитку практичних навичок;

- особиста академічна мобільність: забезпечення можливості здобувачам самостійно вивчати курси в інших закладах освіти, отримувати додаткові спеціалізації та способи і шляхи навчання, що відповідають їхнім інтересам; це сприяє більшій мотивації і залученості до навчання;

- міждисциплінарність: злиття різних предметних областей для створення більш комплексних та глибоких знань, наприклад, поєднання інженерних та мистецьких предметів для розвитку креативності та інновацій;

- оцінювання компетентностей: зміна підходів до оцінювання успішності здобувачів освіти з фокусом на розвиток конкретних компетентностей та вмінь, а не лише на здібностях до засвоєння фактів; індивідуальне оцінювання та портфоліо стають більш поширеними;

- менторство та практичне стажування: забезпечення можливості отримувати здобувачами практичний досвід та консультацію від досвідчених фахівців у своїй галузі, що сприяє підготовці до реальних викликів професійного життя;

- міжнародна співпраця (міжнародна мобільність): розвиток міжнародних програм обміну та співпраця з іншими закладами освіти,

компаніями для забезпечення більшого рівня міжнародного досвіду та конкурентоспроможності здобувачів;

– стратегічне планування: розвиток довгострокових стратегій, спрямованих на покращення освітнього процесу та адаптацію до швидких змін у суспільстві та економіці.

Отже, інновації в умовах сучасної освітньої практики підготовки майбутніх педагогів є необхідним елементом для забезпечення якості та актуальності освіти. Вони охоплюють не лише впровадження нових технологій, але й новаторські підходи до навчання, що враховують індивідуальність здобувачів освіти та потреби сучасного ринку праці. Продукування інноваційних ідей в умовах сучасної освітньої практики допомагають підготувати майбутніх фахівців до сучасних викликів і забезпечити їхню успішну кар'єру в різних галузях. Інновації сприяють розвитку креативності, критичного мислення та практичних навичок здобувачів, підвищують їхню мотивацію та готовність до реалізації власного потенціалу у різних галузях, тим самим сприяючи формуванню конкурентоспроможного суспільства, готового відповідати викликам майбутнього.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., допов. Київ, 2012. 352 с.

2. Кремень В. Г. Філософсько-освітня діяльність : інноваційні аспекти. *Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл : проблеми, досвід, перспективи* : зб. наук. праць. / За ред. В. Кременя та Т. Левовицького. Житомир, 2012. С.10–26.

3. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті : інтеграція науки і практики* : збірник науково-методичних праць / За заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир, 2014. С. 12–28.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО БЕЗПЕЧНОЇ МАЙБУТНЬОЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Савчук О.П.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної та професійної освіти
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», м. Одеса

Формування майбутнього вчителя професійної освіти та технологій нового покоління відбувається нині в умовах перегляду змісту вищої педагогічної освіти й професійної підготовки, переходом до багаторівневої системи освіти, що передбачає її гуманітаризацію, гуманізацію й диференціацію, розробку й реалізацію інноваційних педагогічних технологій та визначає індивідуальний напрям освіти з можливістю реалізації необхідного рівня педагогічної підготовки.

Нині вчитель технологій мусить відповідати вимогам суспільства щодо майбутньої професійної діяльності: володіти організаторськими, комунікативними, академічними, мовними здібностями; бути креативним; самостійним; мати добре розвинене просторове, технічне, вербально-логічне і педагогічне мислення; естетичний смак; вирішувати проблеми і завдання соціальної діяльності; вміло застосовувати різноманітні педагогічні методи та методичні прийоми, а також прагнути залучення до навчально-професійної дизайнерсько-технологічної діяльності.

Мета освітньої галузі «Технології» передбачає формування технічно, технологічно та комп'ютерно освіченої особистості, підготовленої до життя й активної трудової, гуманістичної та природо відповідної перетворювальної діяльності в сучасному високотехнологічному інформаційному суспільстві. За таких умов залишається актуальним збереження життя і здоров'я учасників трудового процесу і діяльності. За таких умов залишається актуальним збереження життя і здоров'я учасників трудового процесу і діяльності.

Професійна освіта передбачає рух людини від елементарної (загальної та функціональної) грамотності до освіченості; від професійно значущих якостей особистості, які пов'язані з професійною компетентністю і дозволяють реалізуватися в певній професійній діяльності до широкого

розуміння, усвідомлення матеріальних і культурних надбань та цінностей минулого, власного внеску до культури своєї країни, світу в цілому; від загальної і професійної культури до формування індивідуального менталітету особистості - глибинних усталених основ світобачення, які забезпечують спрямованість на неперервне самовдосконалення, самореалізацію.

Важливим для нашого дослідження є підготовка студентів професійної освіти та технологій до безпечної майбутньої трудової діяльності, вироблення світоглядних основ безпеки життєдіяльності, запобігання нещасних випадків на виробництві та усвідомлення «особистого безпечного типу поведінки» та «безпечного типу поведінки у майбутніх учнів» задля успішної адаптації у сучасному швидкозмінному світі.

Дисципліна «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» забезпечує майбутніх фахівців теоретичною та практичною підготовкою з опанування вмінь створювати безпечні умови діяльності і життя як у виробничій, так і в невиробничій сферах, досягнення принципів гармонійного розвитку особистості і сталого розвитку суспільства, знайомить із технікою безпеки.

На основі проведеного теоретичного аналізу формування компетентності безпечної життєдіяльності студентів професійної освіти та технологій визначаємо як активний педагогічний процес, спрямований на поступову побудову системи свідомих дій і вчинків студентів до самозбереження у всіх сферах життєдіяльності.

Випускник Нової української школи – це цілісна всебічно розвинена особистість, здатна до критичного мислення; патріот з активною життєвою позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами, здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини; інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, навчатися впродовж життя» [4, с.121].

Специфіка навчання майбутніх учителів технологічної та професійної освіти згідно положень Концепції Нової української школи потребує володіння знаннями щодо різноманітних видів перетворювальної діяльності людини, загальними закономірностями будови й використання техніки, проектування та виготовлення різноманітних виробів, конструювання навчального процесу із застосуванням індивідуального підходу до учнів, спрямованого на розвиток у них творчих здібностей об'єднання вмінь, навичок трудової діяльності з формуванням досить високого рівня освіченості студентів, здатності розуміти художні цінності, формування

смаку, естетичних почуттів, широкого використання нових ІТ-технологій, нових мультимедійних засобів навчання [1].

Сучасний вчитель технологічної та професійної освіти з високим рівнем професійної компетентності, здатний ефективно діяти в нових умовах, спроможний приймати оптимальні рішення в різноманітних педагогічних ситуаціях; володіти різноманітною кількістю технік з обробки, виготовлення та оздоблення виробів, мати практичні навички роботи з деревиною, металом та іншим конструкційним матеріалом [2, с.10].

Підготовка студентів професійної освіти та технологій до безпечної майбутньої трудової діяльності відбувалася в послідовності певних етапів: на першому етапі студенти ознайомлювалися із різними видами небезпек, з правилами поведінки у різноманітних небезпечних ситуаціях і що головне – їх попередженням. Такі розділи дисципліни «Безпека життєдіяльності та Цивільного захисту» як «Небезпеки, життєдіяльності у виробничій сфері та побуті. Засоби їх попередження», «Небезпеки що ведуть до надзвичайних ситуацій та заходи зниження їх наслідків» піднімають питання антропогенного впливу на навколишнє середовище, розкривають сутність соціальних та політичних небезпек, розгляд небезпек у сучасному урбанізованому середовищі, природно-техногенних та комбінованих небезпек. Такі теми потребують на теоретичних та практичних рівнях здійснення аналізу соціальних і природних процесів, проведення взаємозв'язку духовного і матеріального виробництва, розкриття причин екологічних проблем, загострення відносин між людиною і природою та втручанням людини у природні процеси.

Наступний процесуальний етап, передбачав оволодіння моделями безпечної поведінки, а саме: визначення небезпеки, аналіз її рівня, прийняття рішення відносно алгоритму дій та свідомі дії для її відвертання або зменшення.

На практичних заняттях відбувалося моделювання та розв'язування студентами різних проблемних ситуацій природного, техногенного, соціально-політичного, комбінованого характерів. Доцільним є використання різних аудіовізуальних засобів навчання (відеофільмів, презентацій, роликів, комп'ютерних програм та ін.), що дозволяє підвищити роль самостійної роботи студентів, а також стимулює їх пізнавальну діяльність. Захист доповідей, крім реферативного характеру, передбачає демонстрацію таблиць і схем, порівняльних характеристик об'єктів, предметів і явищ, графіків, діаграм і ін., перегляд відеофільмів та презентацій. Така робота активізує пошукові, дослідницькі, організаційні та

творчі здібності студентів, забезпечує розвиток критичного мислення, емоційної активності, уявлення, уміння аналізувати тощо [3, с.275]

Третій результативний етап, передбачав удосконалення та створення моделей поведінки з урахуванням власних фізичних, психологічних можливостей, досвіду, вмінь та можливостей зміни умов життєвого середовища. На цьому етапі необхідним було підвищити загальний рівень знань, практичні навички та виробити систему поглядів, які закладають основи відповідального та дієвого ставлення до питань здоров'я, безпеки на виробництві та у навколишньому середовищі. Залучення студентів до наукової роботи та участь у олімпіадах дозволило позитивно вплинути на результативність роботи. Саме у таких умовах формується безпечна компетентність життєдіяльності, високий рівень якої визначається тим, чи може особистість творчо використовувати сучасні методи та засоби безпеки для забезпечення захисту себе та оточуючих у повсякденній діяльності у надзвичайних ситуаціях, діяти в умовах, що загрожують життю та здоров'ю, а також своєю діяльністю не створювати небезпеки як для себе, так і для довколишніх.

Вищезазначене вказує на важливості викладання дисципліни «БЖД та ЦЗ» для студентів професійної освіти та технологій щодо створення безпечних умов їх майбутньої життєдіяльності як у виробничій, так і в невиробничій сферах. Важливим є наступність на всіх рівнях навчання, що сприяє поступовому і неперервному оволодінню системою технологічних знань, практичних умінь та технологічних якостей.

Список використаних джерел

1. Кабінет Міністрів України. (2016, 14 грудня). *Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року* (988-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>

2. Савчук О.П. Особливості професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів / Савчук О.П., Штайнер Т.В. // (Materials of the XIII international scientific and practical conference «Science without borders-2017», 30 March-07 April 2017.–Volume 4 Pedagogical sciences, Sheffield science and education ltd.–P. 8-11

3. Савчук О.П. Застосування сучасних інформаційних технологій для забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави при надзвичайних ситуаціях / О.П.Савчук, К.В. Котлярова // матеріали X-ї наукової інтернет-конференції студентів і аспірантів «Реалізація права на працю і безпека

людини в сучасних умовах життєдіяльності» (25-26 квітня 2019 р.). – Харків, 2019. –С.274-277

4. Савчук О.П. Технологічна та професійна освіта в умовах нової української школи // збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти » /(30 травня 2023 р) . – Кременець, 2023. –С120-122

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕХНОЛОГІЙ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ

Щирбул О.М.

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри професійної та технологічної освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький

Кадуков Д.В.

студент другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 015 Середня освіта (Трудове навчання та технології)
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка м. Кропивницький

Соціально-економічні зміни, упровадження нових виробничих, інформаційних, цифрових технологій ставлять перед системою освіти нові вимоги щодо якості та результатів підготовки як учнів, так і студентів.

Ураховуючи вимоги сьогодення, у сучасній освіті мають упроваджуватися нові організаційні підходи, методи, технології навчання, котрі спрямовані на розвиток творчої особистості, на формування здатності до самовдосконалення, самореалізації, до навчання протягом життя.

Проблеми творчості, творчих здібностей, обдарованості є багатограними і вивчалися науковцями різного фаху. Психологічні аспекти творчості досліджували відомі психологи й філософи: Лук О.Н. (психологічні аспекти наукової творчості), Моляко В.О. (концепція творчої особистості, технічна творчість), Матюшкін О.М. (творче мислення, обдарованість, методи проблемного навчання), Роменець В.А. (психологія творчої діяльності) та багато інших. Також проблеми творчості були і

залишаються предметом педагогічних досліджень відомих науковців, викладачів-практиків.

Зокрема, важливі питання підготовки сучасного творчого вчителя, розвитку творчості учнів знайшли своє розкриття у наукових працях Буринського В.М., Іванчука А.В., Коберника О.М., Корця М.С., Сидоренка В.К., Сухомлинського В.О., Титаренко В.П та ін. Безпосередньо проблемам формування та розвитку творчих здібностей як учнів, так і студентів проблемам класифікації та діагностики творчих здібностей також присвячено багато наукових праць.

Незважаючи на різні підходи в дослідженні складної проблеми творчості, науковці вважають, що для творчого розвитку особистості, для ефективної творчої діяльності необхідним є формування наступних здібностей: *здібність генерувати ідеї, висувати гіпотези* (чим більше ідей розв'язання проблеми людина може запропонувати, тим більша ймовірність, що серед них будуть оригінальні), *здібність до перенесення досвіду* (характеризує продуктивність мислення та уміння використовувати набуті знання при розв'язанні однієї задачі до розв'язання іншої), *гнучкість мислення* (властивість легко і швидко переходити від одного класу явищ до інших, далеким за своїм змістом), *здібність до оцінювання* (уміння вибирати одну з альтернатив ще до її перевірки), *критичність мислення* (це здібність до оціночних суджень, уміння бачити помилки як інших людей, так і власні, вміння аналізувати помилки та приймати ефективні рішення для їх усунення), *здібність до доопрацювання* (вироблення вольових якостей особистості) та ін [3].

Також для ефективної творчої діяльності необхідними є розвиток уяви, фантазій, активність, наполегливість, уміння захищати отримані результати.

Стосовно розвитку творчих технічних, художніх здібностей учнів слід зазначити, що вивчення в школі трудового навчання й технологій створює багато можливостей для творчої діяльності.

Зокрема, програма «Трудове навчання 5-9 кл.» [1] передбачає, що учні у процесі навчання знайомляться з інструментами, матеріалами, пристосуваннями, розробляють проекти виробів, використовуючи для оздоблення різні технології художньої обробки матеріалів.

Програма «Технології 10-11 кл. (профільний рівень)» [2] дає можливість учням опанувати різні модулі, одним з яких є «Деревообробка». У цьому модулі вивчаються види художнього та декоративно-ужиткового мистецтва (техніки різьблення, пірографії, піротипії, аплікації, інкрустації

тощо).

Розглянемо методичні елементи формування творчих здібностей учнів при вивченні геометричного різьблення по деревині. На наш погляд, вивчення геометричного різьблення можна умовно поділити на п'ять методичних етапів.

Перший етап (теоретичне вивчення технології геометричного різьблення).

На цьому етапі учні знайомляться з історичними аспектами різьбленням по деревині, з видами й підвидами різьби, техніками різьблення, розглядають готові вироби, оздоблені різьбою. Реалізація першого етапу дає можливість розвивати в учнів здібності до аналізу, синтезу інформації при вивченні різних інформаційних джерел, формувати мотивацію до майбутньої практичної діяльності.

Другий етап (практичне виконання простих елементів різьблення). На цьому етапі в учнів формуються первинні практичні уміння безпечної роботи з різьбними інструментами, здібності до доопрацювання, тобто наполегливість у досягненні поставленої цілі.

Третій етап (практичне виконання складних елементів різьблення) передбачає подальше формування практичних умінь і навичок, розвиток здібностей до перенесення досвіду, оскільки геометрична різьба тісно пов'язана з нарисною геометрією, тому учні мають усвідомлювати, що знання, які вони здобули з геометрії мають практичне застосування в інших галузях.

Четвертий етап (поєднання простих і складних елементів у художній орнамент). Цей етап передбачає застосування всіх набутих знань і вмінь для реалізації художнього проєкту (виготовлення та оздоблення виробу). На цьому етапі учні розробляють орнамент самостійно, або здійснюють пошук необхідних рисунків, використовуючи мережу Інтернет. Також для розробки орнаментів можна використовувати графічний редактор CorelDRAW. Ця програма має нескладний інтерфейс дає можливість працювати з різними геометричними фігурами, лініями різної складності, у програмі CorelDRAW можна копіювати, об'єднувати об'єкти, використовувати різні кольори та відтінки для естетичного оформлення виробу.

Четвертий методичний етап дає можливість формувати вміння учнів працювати з креслярськими інструментами, комп'ютерними програмами сприяє розвитку просторової уяви, здібностей до перенесення досвіду, аналізу, критичного відбору інформації та ін.

П'ятий етап (захист готового виробу). На останньому етапі здійснюється кінцевий контроль якості виконання різьблення, порівнюється здобутий результат із запланованим, виправляються недоліки, здійснюється самооцінка роботи, готуються матеріали для публічного захисту та ін. Виконання цього методичного етапу також сприяє розвитку творчих здібностей учнів.

Таким чином, реалізація методичних етапів навчання учнів геометричному різьбленню сприяє розвитку окремих творчих здібностей школярів.

Список використаних джерел

1. Трудове навчання 5-9 кл. Програма для закладів загальної середньої освіти. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> (дата звернення 19.09.2023).

2. Технології (профільний рівень). Програма для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти. 2017. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58970/> (дата звернення 19.09.2023).

3. Чус А.В., Данченко В.А. Основы технического творчества. Киев: Донецк: Высшая школа, 1983. 181 с.

4. Щирбул О.М. Народні ремесла. Художня обробка деревини. Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Кропивницький: РВВ ім. В. Винниченка, 2021. 68 с.

З ДОСВІДУ РОБОТИ ІЗ УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У 5 КЛАСІ

Гев О. М.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка, м. Кременець

Цісарук І. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій

Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка, м. Кременець

Сучасний світ щоденно розвивається, прогресує і це вимагає від людини розвитку, мобільності, компетентності, орієнтування у всіх сферах життя, особливо, коли ця людина з особливими потребами.

Здобуття освіти людиною (учнем) із особливими освітніми потребами називають інклюзивною освітою. Метою інклюзивної освіти є досягнення якісних змін за різними аспектами розвитку дітей з особливими освітніми потребами, а саме: фізичному, розумовому, соціальному, психологічному, особистісному. Процес інклюзивного навчання в Україні здійснюється за такими напрямками: організація спеціальних класів; залучення дітей з особливими освітніми потребами до звичайних класів; навчання дітей з особливими освітніми потребами за індивідуальною формою. Також продовжують свою діяльність спеціальні школи. Ці заклади освіти є «відкритими для навчання всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних чи інших особливостей» [3, С. 184].

Навчальна дисципліна «Технології» (Трудове навчання) є надзвичайно важливою для таких дітей, особливо, коли ця дитина є тотально незряча, адже вона також має навчитись різним побутовим речам, які їй обов'язково знадобляться в дорослому житті.

Магістрантка, Гев Оксана, працює у закладі загальної середньої освіти вчителем трудового навчання та технологій, а також асистентом вчителя у 5 класі. Як асистент вчителя, курує навчанням незрячої дівчинки та учня, який також навчається в інклюзивному класі, тому що має затримку інтелектуального розвитку.

Перш за все, за час роботи, авторкою було встановлено, що основне завдання закладу освіти та батьків – створити відповідні умови та навчальний план з урахуванням фізіологічних та інтелектуальних можливостей дитини. Такий навчальний план складається для кожної особистості окремо, який затверджується комісією.

Вчителю (чи асистенту вчителя) необхідно спеціально організувати заняття з технологій, оскільки учні з особливими освітніми потребами усвідомлюють та опановують процес трудової діяльності лише у разі необхідності. Саме тому важливою умовою формування діяльності в учнів на уроках технологій є керівництво процесом засвоєння кожного етапу: аналізу планування, організації, практичного виконання, самоконтролю послідовного їх здійснення під час виготовлення будь-яких об'єктів праці, а це і є основою корекції та розвитку всіх основних сфер психофізичного розвитку учнів з особливими потребами у навчанні та вихованні [2, С. 158].

Зв'язок між шкільними навчальними дисциплінами, навчанням на уроках технологій, трудовим вихованням та позакласними виховними заходами взаємозумовлений. Після того як учень оволодіє певною системою технологічних знань з того чи іншого виду діяльності, набуде необхідних

навичок і умінь у виконанні певних трудових операцій – учні виявляють більшу самостійність у праці, із захопленням включаються у колективні трудові процеси. Такі якості особистості учнів, як організованість, діловитість, дисциплінованість, цілеспрямованість, сприяють вихованню потреби у здійсненні трудових завдань, які не захоплюють учня ні за змістом, ні за способами їх виконання, але є важливими, суспільнонеобхідними колективу. Тому однією з важливих функцій навчання й виховання учнів є розвиток суспільних мотивів у діяльності, індивідуальних здібностей і можливостей, творчого мислення, здатності керувати своєю діяльністю і поведінкою. Формування особистості, у якій нероздільні світогляд і мораль, знання і переконання, слово і діло, вимогливість і критичність можливе лише за умови комплексного розв'язання виховних завдань. Комплексність виховання передбачає єдність і взаємозв'язок напрямків педагогічної роботи – її виховний, розвивальний і корекційний характер.

Дуже важливо, щоб на уроках технологій діти з особливими потребами навчилися бути самостійними, розвинули свої здібності, визначили та удосконалили свої можливості для подальшої особистої реалізації.

Для того, щоб розпочати навчання, насамперед потрібно звернути увагу на вподобання дитини і чим вона цікавиться. Переважно діти з особливими потребами люблять творчість, на таких уроках вони себе поведуть зовсім по іншому. Також важливо врахувати уміння дитини і можливості. Кожна дитина абсолютно різна, і неможливо заставити робити те, що робить цілий клас. А ще необхідно звернути увагу на поведінку дитини з особливими потребами, кожен діагноз проявляє себе по-різному.

У закладі освіти, в якому працює здобувачка вищої освіти, близько десяти дітей, які здобувають інклюзивну освіту і практично всім дуже подобаються уроки технологій. Для них це як окремий світ, де вони повністю поглинаються в роботі.

Навчаючись в 5 класі, хлопчик, в якого затримка інтелектуального розвитку, ще не навчився читати, але він відмінно справляється з будь-яким завданням на уроках технологій. А, також, незряча дівчинка, здавалось, що буде важко з нею працювати. Але це просто неймовірно розумна і талановита дитина, яка в свої 10 років, грає на бандурі, співає, старанно вчиться і всім серцем обожає уроки технологій. Іноді, здається, що є такі завдання, які їй буде важко виконати на уроці «Технології», але вони їй стають ще цікавіші.

Дуже важливо, щоб у кабінеті трудового навчання та технологій, був організований окремий простір або куточок, де зможе займатись дитина з особливими потребами. Дівчинка вміє користуватись голкою, яка розрахована для незрячих людей. Вміє пришивати гудзики, виготовляти різноманітні аплікації та композиції (окремі роботи дитини на рис.1).

Рис.1. Роботи незрячої учениці 5 класу

У процесі дослідження було визначено наступні рекомендації щодо здійснення навчання дітей з особливими потребами на уроках технологій:

- призначення асистентом вчителя кваліфікованого педагога, який компетентний у роботі із «особливими» дітьми;
- організація окремого простору або куточку для дитини;
- постійне акцентування уваги на правилах техніки безпеки;
- підбір доцільних методів, прийомів, засобів навчання, відповідно до потреб учнів;
- забезпечення сучасним технологічним оснащенням;
- обов'язкова співпраця із батьками;
- постійна підтримка дитини при виконанні трудових завдань;
- сприяння комфортному емоційному стану учнів;
- формування у дитини самоконтролю власних дій.

Отже, підготовка вчителя (чи асистента вчителя) до уроків технологій із дітьми з особливими освітніми потребами вимагає високої професійної та психологічної підготовки; підборі та реалізації доцільних технологій

навчання; вміння адаптувати елементи програми під індивідуальні особливості учнів з ООП; творча модифікація дидактичних засобів навчання; організація освітнього процесу на принципах зацікавленості й залучення до освітньої діяльності; орієнтація на групові, активні, інтерактивні методи навчання; постійний фідбек з батьками, колегами, асистентами; регулярний самоаналіз та рефлексія професійної діяльності з подальшим коригуванням для поліпшення освітнього процесу [1, С. 33-34].

Список використаних джерел

1. Бондаренко В., Вовк Н. Підготовка вчителя трудового навчання до роботи в класах з інклюзивною освітою. URL: <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/259973/256339> (дата звернення: 12.09.2023).
2. Осіпов І. В. Місце і роль навчального предмету «Технології» в системі роботи з дітьми з обмеженими можливостями. Збірник науково-методичних праць за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу». Лисичанськ, 2018. С. 156–159.
3. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання. Наказ МОН № 912 від 01.10.10 року. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/ (дата звернення: 12.09.2023).

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Козирод О. Г.

доктор філософії, старший викладач
кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м.Полтава

Розвиток творчо та інтелектуально розвиненої особистості є ключовим завданням у сучасній освіті. Виявлення і подальший розвиток учнівського потенціалу, навчання самостійності та творчої активності впливають на формування успішного та конкурентоспроможного індивіда у суспільстві. Сучасна позашкільна освіта нині успішно реалізує запити учнівської та студентської молоді у руслі ефективного особистісного саморозвитку та якісної підготовки до професійної самореалізації. Освітніми програмами

підготовки майбутніх вчителів технологій передбачено підготовку до можливої професійної реалізації у системі роботи закладів позашкільної освіти.

Нинішнє суспільство вимагає від педагогів-позашкільників більш широкого спектру знань і навичок, ніж будь-коли раніше. Вони повинні володіти не просто професійними компетенціями, але й бути готовими до постійного самоосвітнього процесу і оновлення знань упродовж професійної реалізації. Це особливо важливо в умовах швидкого розвитку технологій, зміни потреб та вимог ринку праці, викликів суспільства, запитів соціуму.

Майбутні вчителі технологій готуючись до педагогічної діяльності у сфері позашкільної освіти мають оволодіти такими освітніми компетентностями як робота із сучасними інформаційними технологіями, використання нових педагогічних підходів та дієвих методик, а також адаптація до індивідуальних потреб та особливостей учнів.

Крім того, важливо враховувати зміни у суспільстві, такі як зміна цінностей, формування нових соціальних ролей, розвиток громадської свідомості і толерантності. Так, у процесі професійної підготовки майбутні педагоги повинні здобути навички навчання вихованців критичного мислення, вирішення освітніх завдань та проблем, розвитку пізнавальної, практичної, творчої та соціальної компетентностей вихованців закладів позашкільної освіти.

Також, зростає значення інклюзивної освіти, яка передбачає співпрацю педагога зі спеціалістами у сфері реабілітації, психології та інших галузях. Майбутні вчителі технологій повинні бути готові до співробітництва з такими фахівцями і забезпечувати якісну та безпечну освіту для всіх учнів.

Так, до переліку загальнообов'язкових навчальних дисциплін на другому році навчання майбутніх учителів технологій передбачено проходження практики у закладах позашкільної освіти, на третьому році навчання для майбутніх учителів технологій викладається навчальна дисципліна «Теорія і методика позашкільної освіти».

Аналізуючи сутність методичних аспектів навчання теорії і методики позашкільної освіти майбутніх учителів технологій варто відзначити, що вони включають наступні елементи:

– Методична підготовка. Це процес засвоєння здобувачами освіти знань, умінь і навичок, необхідних для виконання конкретних практичних завдань у галузі позашкільної освіти. Вона включає в себе ознайомлення з основними поняттями, принципами, теоріями і методами позашкільної

освіти, особливостями побудови освітнього процесу у закладах позашкільної освіти різних напрямів, а також оволодіння знаннями про конкретні практики і форми роботи у цій галузі.

– Планування освітнього процесу. Включає планування списку тем, які студентам необхідно опрацювати теоретично та практичних занять направлених на оволодіння компетентностями з планування і організації освітньої діяльності, оформлення звітної документації, а також розподіл часу і ресурсів для вивчення кожної з них. Плани можуть бути складені окремо для лекцій, семінарів, практичних занять та самостійної роботи.

– Вибір методів навчання. Передбачає вибір найбільш ефективних методів, форм навчання для вирішення різних освітніх завдань у ході реалізації змісту позашкільної освітньої діяльності. Це можуть бути лекції, дискусії, рольові ігри, проекти, мистецькі активності, практичні вправи тощо. Важливим аспектом є вибір методів, що відповідають потребам студентів і здатні забезпечити їхній активний і пізнавальний процес.

– Організація міжпредметних зв'язків. Спрямована на співпрацю з іншими викладачами із упровадження позашкільних освітніх програм. Важливо забезпечити зв'язок з іншими предметами освітньої програми, щоб залучити майбутніх учителів технологій до міжпредметних проектів і дійсно впроваджувати знання у практику роботи закладів позашкільної освіти.

– Оцінювання та контроль. У цьому ракурсі методичні аспекти націлені на оцінювання знань і навичок студентів в галузі позашкільної освіти. Процес оцінювання може здійснюватися за допомогою тестів, письмових робіт, практичних завдань, презентацій тощо. Контроль повинен бути регулярним і систематичним, щоб студенти могли відстежувати свій прогрес і вчасно коригувати недоліки.

– Планування і проведення практик. Націлено на формування компетентностей з планування і проведення практичних занять і педагогічних практик у середовищі позашкілля. Це можуть бути відвідування позашкільних навчальних закладів, участь у освітніх заходах або організація позашкільних виховних активностей (виставок, конкурсів, майстер-класів). Практичні заняття дозволяють студентам сформувати власний досвід роботи в галузі позашкільної освіти.

– Навчальні матеріали. Направлені на створення та використання освітніх матеріалів, які допомагають студентам засвоїти теорію і методику позашкільної освіти. Це можуть бути підручники, посібники, електронні ресурси, презентації, відео та інші методичні матеріали що дозволять

майбутнім учителям технологій цілісно підготуватися до власної можливої професійної реалізації у середовищі закладів позашкільної освіти.

Враховуючи ці методичні аспекти, на думку автора, можливим є забезпечення ефективного навчання теорії і методики позашкільної освіти майбутніх вчителів технологій. Означене дозволить студентам здобути необхідні компетентності для подальшої роботи у цій галузі. Отже, підготовка майбутніх учителів технологій до педагогічної діяльності у закладах позашкільної освіти потребує перегляду програм та методів навчання, впровадження інноваційних підходів та технологій. Важливо створити умови для професійного зростання педагогів, забезпечити доступ до актуальної інформації та навчальних ресурсів. Тільки таким чином майбутні вчителі технологій зможуть відповідати викликам сучасного суспільства і забезпечувати якісну освіту своїм вихованцям під час професійної реалізації у закладі позашкільної освіти.

Список рекомендованих джерел:

1. Мелентьев О. Теорія і методика позашкільної освіти: посібник. Умань: АЛМІ, 2013. 182 с.

2. Впровадження сучасного змісту позашкільної освіти: підготовка педагогів: методичні рекомендації /В. Вербицький, А. Корнієнко, В. Мачуський. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 144 с.

3. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навчальний посібник / кол. Авторів, за ред. І. Ф. Прокопенка. 3-тє вид., допов. і переробл. Харків : ХНУ, 2018. 457 с.

4. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб. /О. Пехота, В. Будаєв, А. Старєва, К. Нор, В. Шуляр, М. Михайлицька та ін. За ред. І. Зязюна. Київ: А.С.К., 2003. 240 с.

5. Биковський Т. Підготовка майбутніх педагогів до діяльності у закладах позашкільної освіти науково-технічного напрямку URL:

<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34722/Bykovskiy.pdf?sequence=1> (дата звернення 12.09.2023).

ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМА CANVA ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ ЗАСІБ В НАВЧАННІ ТЕХНОЛОГІЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Цвілик С.Д.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного
педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Никитюк Д.В.

студентка СВО бакалавра
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

У сучасних реаліях життєдіяльність людства все більше потребує використання інформаційних технологій. На першому плані - пошук, творче використання та генерування знань, здатність швидко реагувати, мислити та швидко знаходити актуальну інформацію. Нові онлайн-інструменти надають можливості зі створення презентацій, відео, комп'ютерної графіки та візуального контенту для соціальних мереж, що є нині важливим елементом й ефективним засобом дистанційного навчання.

Електронне (комп'ютерне) навчання, що забезпечує інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі, досліджується зарубіжними (Дж. Андерсон, Ст. Віллер, Т. Едвард, Дж. Мюллер, О. Є. Петровський, Е. С. Полат) й вітчизняними (В. Ю. Биков, Р. С. Гуревич, К. В. Корсак, Н. О. Корсунська, Л. О. Лещенко, М. І. Михальченко, В. В. Олійник, О. В. Третяк) науковцями, передусім, як окрема форма навчання [1].

Canva є одним з безкоштовним інструментом графічного дизайну, що пропонує низку можливостей з легким доступом для використання в освітньому процесі. Після реєстрації створюється особистий акаунт і пропонуються вкладення: документи, дошки, презентації, соцмережі, відео, сайти тощо (рис. 1).

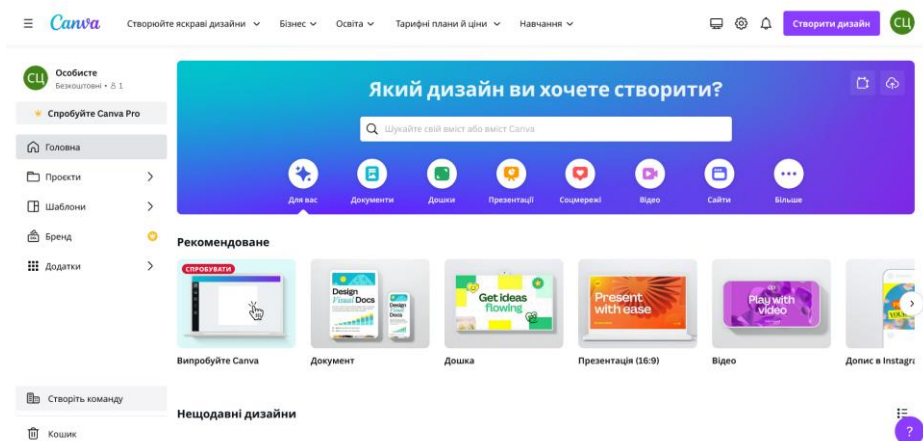

Рис. 1. Інтерфейс особистого акаунту в CANVA.

Нами вивчались функції цієї онлайн платформи, визначались її переваги й недоліки, використовувались різноманітні пропозиції Canva у підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Йдеться про особливості використання онлайн платформи з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти з елементами проєктування та з можливістю застосування систем управління навчанням для наповнення навчального контенту та моніторингу освітнього процесу [2; 3].

Це простий, ергономічний та багатофункціональний продукт, що має понад 60 млн. користувачів щомісяця та більше 7 млрд. створених дизайнів. Безперечно, що онлайн платформа є популярним програмним забезпеченням для графічного дизайну в Інтернеті [4], що надає доступ оперативно й швидко працювати онлайн в команді з будь-якого пристрою та будь-якого місця світу. Створення проєктів у груповій діяльності – важлива складова освітнього процесу, котра продукує умови творчого саморозвитку й самореалізації студентів, формує необхідні компетентності.

Використання різних функцій онлайн-інструментів Canva відкриває можливості робити це якісно, швидко й безплатно на пристроях iOS або Android. Зокрема, фотоколажі, журнальні розвороти чи макет фотографій – все це надзвичайно вражаюча деталізована графіка, починаючи від полів, кернінгу та прямолінійності зображення. Інструмент обрізки й різноманітні фотофільтри можна застосовувати до власного зображення, є й можливість створювати фільтри самостійно. Спливаючі підказки, текстові поля, ефекти, колір і розмір, фрагменти можуть змінюватись або редагуватись за допомогою Canva.

Canva має бібліотеку різних символів, стікерів, наклейок, піктограм і абстракцій, котрі можна вставити в будь-який дизайн одним клацанням миші – від яскравих смайликів до культових значків у Facebook. Вони мають

великий розмір, завдяки чому є можливість збільшити або зменшити їх розмір відповідно до вимог. Усі значки безкоштовні для використання та їх можна поєднати зі творчим продуктом, щоб створити привабливі логотипи чи бренди.

Canva допомагає створювати м'які, ніжні та прозорі зображення для фону. Наприклад, під час створення презентації – це ідеальний інструмент, щоб надати фону необхідної елегантності завдяки прозорості. Важливою функцією є використання в інфографіці Canva надійної бібліотеки шрифтів, котрі варіюються від формальних до неформальних стилів, простих, витончених та вигадливих шрифтів.

Оригінальним у Canva є те, що можливо планувати публікації на певний час, зокрема й у соціальних мережах Facebook, Twitter, Pinterest, LinkedIn, Slack і Tumblr. В онлайн-платформі є пропозиція послуги друку, створених професіоналами поліграфії сучасних дизайнів на футболках, кружках, листівках тощо з безкоштовною доставкою [5].

Майбутні вчителі трудового навчання та технологій використовують різні комп'ютерні програми та мобільні пристрої, публікують свої доробки у соціальних мережах, різними способами демонструють навчальні досягнення, зокрема у підготовці презентацій для практичних занять та під час створення проєктів в навчанні технологій (рис. 2).

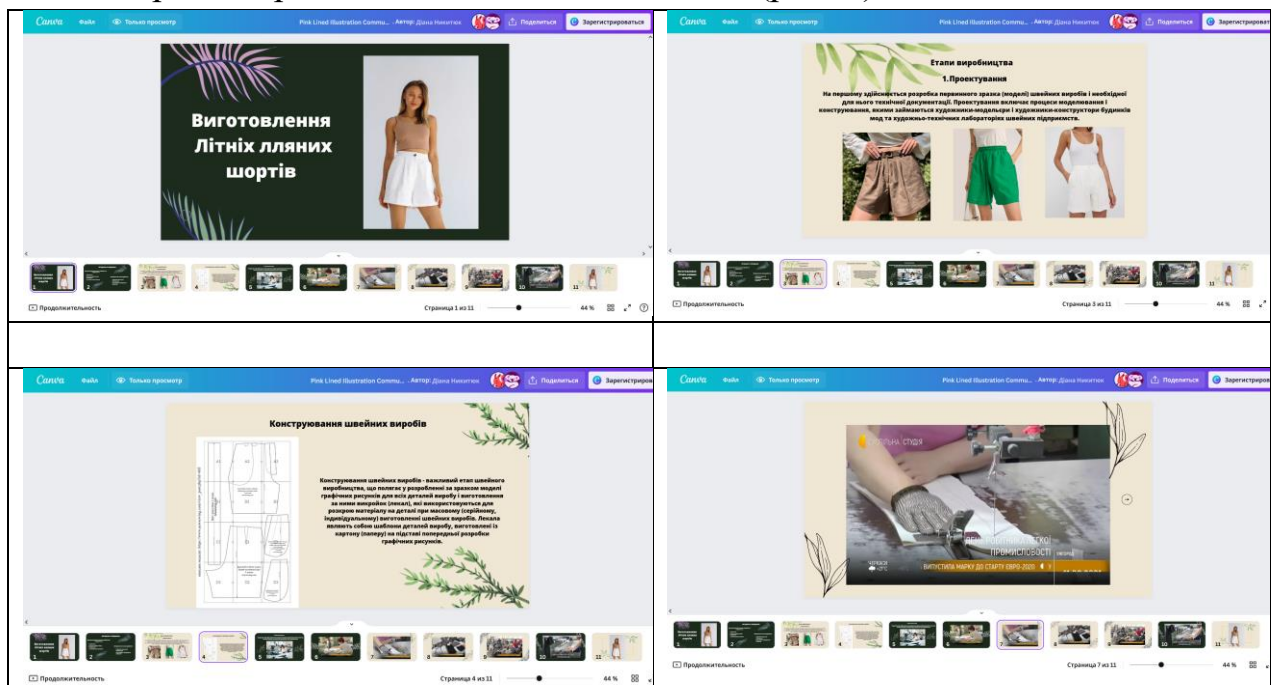

Рис. 2. Елементи авторської презентації матеріалів з навчальної дисципліни «Сучасна легка промисловість».

Canva – доступний онлайн-інструмент для проєктування, що допомагає в навчальній діяльності для редагування фотографій та створення

презентацій, публікацій у соціальних мережах та документів. Він має зручний інтерфейс та понад 250000 шаблонів, 100+ типів дизайну для соціальних медіа, дописів, листів, презентацій тощо, понад 1,000 безкоштовних зображень і графіки, функцію командної роботи, співпрацю й коментування в режимі реального часу, 5 ГБ хмарного сховища. Використання онлайн-платформи Canva в навчальній діяльності відкриває широкі можливості для командної роботи, проєктування, графічного дизайну, редагування фотографій тощо з певного доступного пристрою, під'єданого до мережі Інтернет. Наше подальше дослідження вбачаємо у проєктуванні інтерактивних занять із залученням ресурсів онлайн-платформи для ефективного використання у процесі дистанційного навчання.

Список використаних джерел:

1. Цвілик С., Нікітчина Т. Залучення інформаційних масивів соціальних мереж до навчання технологій переробки матеріалів учнів закладів загальної середньої освіти. *Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції*, 21 жовтня 2022 р. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2022. 455 с. С.183-189.

2. Шимкова І.В., Цвілик С.Д., Кирилюк В.В., Сологуб Ю.С. Дистанційне навчання майбутніх педагогів середньої та професійної освіти засобами онлайн-платформи Canva. *Proceedings of the 5th International scientific and practical conference «Scientific progress: innovations, achievements and prospects»*. VoScience Publisher. Munich, Germany. 2023. P. 270-276.

3. Iryna Shymkova, Svitlana Tsvilyk, Vitalii Hlukhaniuk, Viktor Solovei, Volodymyr Harkushevskiy USE OF Learning management system ILIAS in teaching technologies for intending teachers of secondary and vocational education. Rezekne: Rezeknes Tehnologiju akademija. 2021. Volume V. p. 470-482. <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/6313>.

4. Про Canva. Режим доступу: https://www.canva.com/uk_ua/about/

5. Як користуватися Canva. Режим доступу: <https://www.creativosonline.org/uk/como-usar-canva.html>

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ ЧЕРЕЗ НАВЧАННЯ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Шимкова І.В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Кирилюк В. В.

студентка магістратури
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Відкриття та пізнання культури своєї країни завжди були запорукою її збереження та відродження. Одним із найкрасномовніших виявів національної спадщини України є унікальні народні ляльки, які несуть в собі віддзеркалення багатой історії, традицій та мистецтва нашої країни. Саме ці ляльки стали представниками українського духу та витонченості, і завдяки їм ми можемо зануритися у світ української культури і розгорнути перед собою безмежні можливості власної творчості.

Багато вчених, які працюють у галузях мистецтвознавства, етнографії, історії і психології, звертали свою увагу до ляльки як культурного явища. Деякі дослідники глибоко вивчали народні традиції та технологію виготовлення таких ляльок (Г. Дайн, М. Дайн, І. Котова, О. Матвієнко, О. Морозова, О. Найден, О. Склярєнко, Л. Соколова, М. Цивін), інші дослідники (В. Абраменова, О. Вовчик-Блакитна, В. Мухіна, О. Смірнова) розглядають ляльку як потужний інструмент психічного розвитку дитини [1].

Програма навчання з технологічного профілю «Українська народна вишивка» розроблена з метою сприяти свідомому вибору професії вишивальниці та відродженню народних традицій, а також розвивати в учнів почуття любові до прекрасного і їхню творчість. Програма передбачає послідовний розвиток ключових і предметних компетентностей, набутих учнями під час навчання в основній школі. Вивчення мистецтва вишивки вимагає зосередженості та терпимості, але воно не лише захоплює, але і надає загальноосвітній та виховний внесок.

У процесі навчання вишиванню, учні отримують технологічні навички та освоюють різноманітні методи ручного шиття. Вони навчаються аналізувати свою роботу, працювати як самостійно, так і в команді. Крім цього, вони мають можливість ознайомитися з народним декоративним мистецтвом, що спонукає до патріотизму та відродження національних традицій. Вивчення вишивки також сприяє розвитку художнього смаку, допомагає учням оцінювати художні якості виробів та розуміти їхню цінність. Заняття з вишивання сприяють розвитку координації рухів учнів та допомагають вдосконалити їхні руки та пальці.

Проектна технологія навчання створює відмінну можливість для учнів розвивати творчість та навички дослідницької роботи у процесі вивчення народної вишивки при виготовленні ляльки в українському народному стилі. Учні можуть обирати тему, яка їх цікавить, вивчати історію та традиції українських ляльок, а також створювати власні мистецькі шедеври. Цей підхід підтримує розвиток креативності та критичного мислення учнів, сприяє їхньому самовираженню і дозволяє їм активно долучитися до власного навчання, вчасно відкриваючи перед ними багатий світ української культури та мистецтва.

За структурою програма профільного навчання містить модулі, котрі включають певні розділи та теми, що стосуються різних аспектів вивчення української народної вишивки: види швів українських народних вишивок, техніки вишивки, український народний рушник, українська народна вишивка одягового призначення [2].

Навчання створенню української народної ляльки на уроках трудового навчання та технологій – це чудова можливість розвивати творчість та ремісничі навички учнів. Важливо розповісти учням про історію виникнення та їхню роль у культурі, показати зразки сучасних українських ляльок (рис. 1).

Рис. 1. Лялька-українка з жовто-блакитною символікою (робота студентки спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології))

Для вибору теми проекту можна запропонувати зробити порівняльну характеристику різних видів виробів оздоблених вишивкою, що дасть їм можливість визначитися з об'єктом проектування.

Наведемо приклад порівняння української народної вишивки на рушниках і одязі ляльки, який відображає різницю та спільні риси цих двох видів мистецтва (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика української народної вишивки на рушниках і одязі ляльки

Виріб	Призначення	Розмір і масштаб	Дизайн і вишивальні схеми	Функціональність	Матеріали
Рушник	Народні вишивки на рушниках, зазвичай, мають релігійне і обрядове призначення Вони використовуються в різних обрядах, святах, а також як символи багатства і добробуту в домогосподарстві	Зазвичай рушники мають великі розміри, так як вони призначені для прикрашення столів, стін, або використовуються як молодіжні покривала під час обрядів	Вишивка на рушниках часто включає символіку, яка відображає теми багатства, родючості, захисту від злих сил і традиційні орнаменти, які характеризують різні регіони України	Мають практичне використання в обрядах, святах і у побуті	Зазвичай вишиваються на бавовняних або льняних тканинах. Вишивальні нитки теж зазвичай натуральні
Одяг ляльки	Вишивка на одязі ляльки	Вишивка на одязі ляльки є	Вишивка на одязі ляльки	Спрямовані	Можуть використ

є чисто декоративною і мистецькою, не несе функціонального навантаження в обрядах чи діяльності ляльки	чисто декоративною і мистецькою, не несе функціонального навантаження в обрядах чи діяльності ляльки	більше спрямована на естетичний вигляд і може бути більш вільною в творчому виразі. Вона може включати різноманітні орнаменти, кольори і малюнки	переважно на створення естетичного образу ляльки та вираження культурних та художніх аспектів	овуватися різні матеріали для одягу ляльки, включаючи тканини, бархат, атлас, органзу тощо. Вишивка може бути виконана нитками, бісером, аплікацією тощо
--	--	--	---	--

Кожен виріб має свої специфічні властивості і призначення, вони обидва втілюють багатий національний досвід і мистецтво України, вкладаючи в себе історію, символіку і красу української культури. Проте вишивка одягу для ляльки може бути цікавішою для учнів з кількох причин:

- вишивка одягу ляльки дає учням більше можливостей для творчості та самовираження, вони можуть створювати унікальні дизайни, вибирати кольори і орнаменти, що відповідають їхньому власному стилю та фантазії;

- маленький масштаб і швидкі результати, адже вишивка ляльки вимагає менше часу і матеріалів порівняно з вишивкою великого рушника; учні можуть бачити результати своєї праці швидше, що сприяє мотивації і задоволенню від створення;

- вишиваний одяг надає ляльці особистий стиль та модний вигляд, що може бути захопливим для дітей, вони імітують процес створення модного одягу;

– вишивка ляльки може допомогти учням досліджувати історичні аспекти українського одягу та традицій, включаючи різні регіональні стилі та прикраси;

– створені вишивані ляльки будуть слугувати як подарунки для родичів або друзів, а також брати участь у виставках та отримати визнання за свою роботу;

– вишивка одягу для ляльки може включати у себе різні техніки вишивки, що дозволяє учням вивчати нові навички та розширювати свої вміння.

Отже, вишивка одягу для ляльки може бути захопливою та стимулюючою активністю для учнів, яка поєднує творчість, моду та навчання про культуру і мистецтво, яскраві вирази традиційних малюнків, кольорів і візерунків.

Технологічний процес створення ляльки складається з певних етапів та послідовності їх виконання, що обов'язково контролюється учителем. Підбір матеріалів і інструментів також дає учням можливість проявити свою творчість. Це може бути текстиль, дерев'яні палички, голки, нитки, вата тощо. Важливим етапом є формування та фіксація каркасу з вибраних матеріалів, далі оформлення обличчя ляльки, можливість вибору вишивальних схем та кольорів [3].

Головною рисою ляльки-українки є створення національного одягу, особливостей вишивки та прикрас, які характерні для вибраного стилю. Цей етап повністю підпорядковується всім вивченим технікам вишивання, аналізу інформаційних джерел про історію українського одягу, тобто актуалізацією знань учнів даної теми.

Завершальний етап проєкту – організація виставки, на якій учні можуть презентувати свої творіння та поділитися історіями про їхню роботу, підведення підсумків та обговорення важливості збереження української культурної спадщини через такі творчі проєкти.

Творча проєктна діяльність школярів сприяє формуванню у них адекватної самооцінки, готує до майбутньої професійної діяльності. У процесі виконання проєктів в учнів формуються: технологічна культура, технологічне мислення, технологічна етика, підвищується їхня технологічна освіченість і грамотність, Крім того, навчання народної вишивки через проєктування ляльки-українки сприяє збереженню та популяризації національної культурної спадщини. Воно розвиває в учнях патріотизм, гордість за свою культуру та навички ручної праці.

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що використання проєктної технології в навчанні української народної вишивки є важливим і перспективним інструментом для розвитку творчої самореалізації учнів, сприяючи їхньому зростанню як особистостей і внеску у збереження культурної спадщини.

Список використаних джерел

1. Вовчик-Блакитна О. О. Спосіб життя сім'ї як детермінанта розвитку дитини. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*. Сер. : Психологічні науки. 2013. Т. 2, Вип. 10. С. 69-73.

2. Програма технологічного профілю навчання за спеціалізацією «Українська народна вишивка» URL: https://lib.iitta.gov.ua/713755/1/Жовт_Українс_ка_народна_вишивка.pdf

3. Шимкова І. В., Цвілик С. Д., Гаркушевський В. С. STEAM-підхід як засіб розвитку творчих здібностей у підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вип. 56. Редкол.- Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2020. С. 173-184

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ

Гаврищак Г.Р.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри сфери обслуговування, технологій та охорони праці
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

Сокотов Ю.В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри сфери обслуговування, технологій та охорони праці
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

З метою зацікавлення учнів, спонукати їх до творчості, необхідно використовувати різноманітні методи навчання. Особливу значимість при цьому має використання соціальних мереж та інших програмних середовищ, котрими користується сучасна молодь. Це дозволяє школярам системно

оволодіти організацією практичної діяльності від ідеї до її реалізації в моделі, виробі (продукті праці), а вчителю забезпечити неабияке зацікавлення до предмету. Головна особливість цього підходу – активізувати навчання, надавши зазначеному процесу новітнього характеру, і, таким чином, передати учням ініціативу в організації пізнавальної діяльності.

Тим паче, що Instagram, TikTok, Twitter тощо дійсно здатні допомогти, зацікавити та мотивувати учнів. Можливостей для використання соцмереж на уроках безліч, розглянемо найцікавіші з них.

Дошка оголошень, яка є, напевне, в кожному класі. Дуже часто вона виглядає доволі аскетично. Можна зробити її цікавішою: оформити дошку оголошень у стилі профілю Facebook або Instagram (можна обрати ту мережу, котра найбільш зручна і використовується вчителем та учнями). Неодмінно залучити до процесу учнів (дати конкретне завдання, котре вони повинні презентувати на дошці оголошень). Приклади оформлення такого сервісу подано на рисунках 1 та 2.

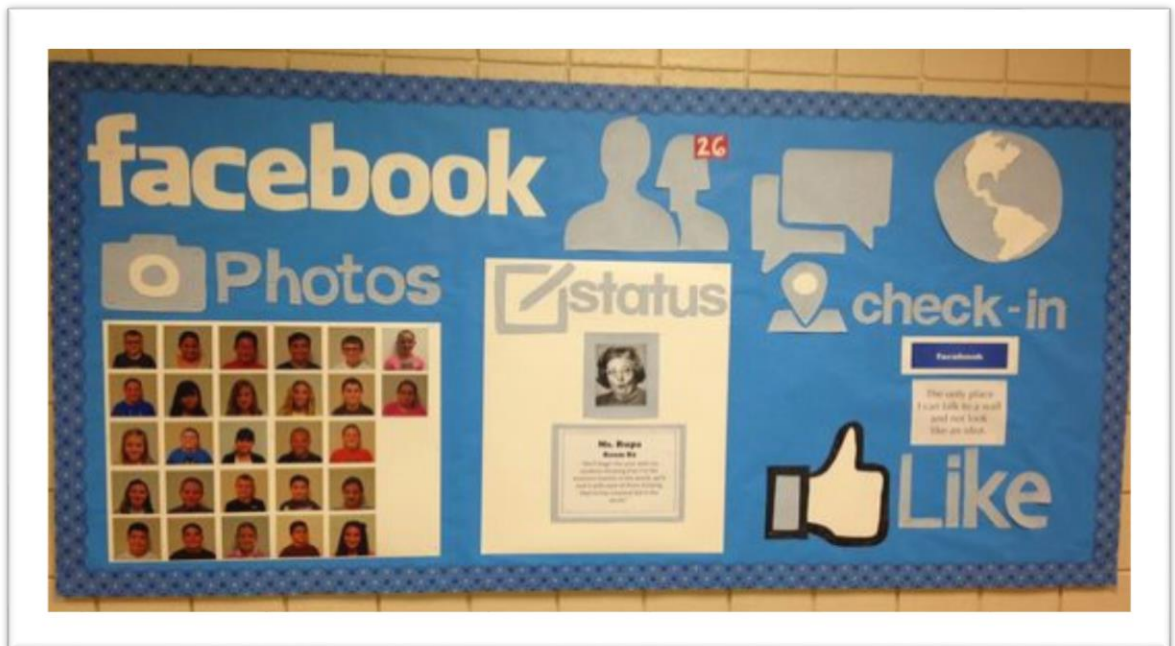

Рис. 1. Приклад оформлення дошки оголошень у стилі профілю Facebook

Рис. 2. Приклад оформлення дошки оголошень у стилі профілю Instagram

Профілі народних майстрів, кулінарів, кондитерів у соцмережах.

Цікаве та креативне завдання, яке дуже подобається учням. Під час опрацювання біографії зазначеної особи можна запропонувати дітям не просто дізнатися про нього якомога більше, а й трохи пофантазувати: якою він був людиною, чим міг захоплюватися, в якому стилі спілкувався з оточенням, як би реагував на події, як би міг прокоментувати тогочасні новини тощо.

Після такого всебічного дослідження можна переходити до створення профілю особистості у Facebook / Instagram / Twitter – учні обирають будь-який зручний (або неочікуваний) варіант. Або ж можна об'єднати учнів у групи та за допомогою жеребкування визначити, із якою соціальною мережею працюватимуть діти. Під час роботи школярі мають враховувати не лише особистість людини, для якої створюють профіль, а й особливості соцмережі. Що писали би у Facebook Дарія Цвек та Єлизавета Глинська? Які фото постили би в Instagram Роксолана Богуцька? Як вели би Twitter Віра Роїк та Лілія Літковська? Можливість пофантазувати дає прекрасні результати, котрі вражають.

Дошки народних майстрів у Pinterest

Запропонувати учням дослідити особистість народних майстрів, творчість котрих вони вивчали. Нехай діти зберуть якомога більше інформації про особу: в який час жила(-ве), чим цікавилася(-ться), коло спілкувань і сфери захоплення? Результати пошуку сформувані у вигляді дощечки в Pinterest.

Цікаві діалоги в месенджерах

Суть такого завдання полягатиме у наступному: скласти діалог, котрий міг відбуватися між сучасними чи минулими народними майстрами, кулінарами і т.п. Просте воно лише на перший погляд. Адже діалог, який вони складатимуть, має відбуватися між Дарією Цвек та її подругою Іриною Вільде; або між Євгеном Клопотенко та Ектором Хіменес-Браво. Якщо б вони переписувалися в соцмержах, то про що б говорили? Вели б дружню бесіду, сперечалися, сварилися? Нехай учні розроблять приблизний сценарій спілкування (визначають основну тему, тональність розмови тощо), а потім створять профілі героїв та почнуть переписку в месенджері. Чіткий сценарій не потрібен, набагато цікавіше буде спостерігати кінцевий результат розмов.

Інструкція у формати Stories

Що зазвичай можна побачити у *Stories* у *Facebook* або *Instagram*? Красиві фото (з додатковим пояснювальним текстом чи без нього) або відео. Інколи такі дописи красиві та цікаві, а інколи – беззмістовні. Доцільно допомогти дітям наповнити їхні соціальні мережі сенсом! Адже *stories* чудово підходять для створення коротких і змістовних інструкцій. Наприклад, діти можуть записати та викласти відео із:

- поясненням кожного етапу роботи над проектом;
- демонстрацією правильного виконання вправ чи технік;
- демонстрацією застосування результатів виконаних проектних завдань у реальному житті.

Резюме уроку у Twitter

Чи легко вмістити свою думку у 280 символів? Це не дуже просто, але якщо постаратися, то цілком реально. А як щодо резюме уроку (чи навіть цілої теми!) на 280 символів? Саме стільки (і не більше) ми можемо написати у Twitter, і саме така вправа чудово тренує вміння чітко формулювати власні думки. У цьому випадку можна запропонувати дітям писати твіти, присвячені:

- підсумкам уроків;
- найцікавішим моментам із нової теми;
- нещодавно освоєним технікам (або технологіям приготування

- страв);
- домашнім завданням;
- особливостям приготування страв на певні релігійні свята;
- дотриманням сімейних традицій на різдвяні, великодні чи інші свята.

Розмови про кулінарні книжки у TikTok

Часто складається враження, що TikTok – не надто корисна соціальна мережа, де забагато дивних та безглузких відео. Це певною мірою вірне твердження. Проте на цій платформі можна знайти і справжні перлини: акаунти із цікавими відео, наприклад. Так, якщо спочатку TikTok дарував можливість просто релаксувати і провести якийсь час ні про що не думаючи, а просто переходячи від одного відео до іншого, то тепер його зміст і наповнення певною мірою змінилися. І разом із учнями теж можна додати трохи корисного контенту. Можна запропонувати учням записувати короткі відео, де вони розповідатимуть про рецепти приготовлених ними страв чи виготовлення ялинкових прикрас своїми руками (для прикладу) та ділитимуться своїми враженнями (звісно, не обмежуючись лише шкільною програмою). У відео учням доцільно подати поетапне виконання технологій. Зрештою, ідей може бути безліч, і дуже добре, якщо їхніми генераторами будуть саме школярі. Використання максимум можливостей соціальних мереж на уроках трудового навчання і технологій приведе до зацікавлення предметом, до активізації пізнавального інтересу, а це звісно сприятиме підвищення якості засвоєння навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Вища освіта України. URL: <http://www.eurosvita.net/index.php/?category=1&id=3442> (дата звернення 19.09.2023).
2. Ковальчук В., Ольшанський Л. Професійна підготовка на засадах компетентнісного підходу. *Молодь і ринок*. 2021. № 11–12. С. 6–10.
3. Локшина О. І. Становлення «компетентнісної» ідеї в європейській освіті: матеріали / Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України. Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 21–30.
4. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : методичний посібник. Київ: А.С.К., 2022. 135 с.
5. <http://www.crossmagic.com> (дата звернення 19.09.2023).
6. <http://www.panavue.com> (дата звернення 21.09.2023).
7. <http://www.pcstitch.com> (дата звернення 20.09.2023).

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ НА ТРУДОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ І ТЕХНОЛОГІЧНУ ОСВІТУ

Коломієць Д.І.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри образотворчого декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Бабчук Ю.М.

доктор філософії Phd, старший викладач
кафедри образотворчого декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Охрімів С.М.

аспірант І-го року навчання
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Для перших двох десятиліть ХХІ ст. характерним є стрипкоодібний розвиток технологій у всіх галузях людської життєдіяльності. Поява смартфонів, планшетів, принтерів для 3D-друку, штучного інтелекту назавжди змінили наше повсякденне життя й трудову діяльність у різних сферах виробництва. Змінюються й пріоритети технологічного розвитку держав. На перше місце більшість країн нині виносять енергетику, обробну й оборонну промисловість, кібербезпеку.

Усі інновації покликані задовольнити майбутні потреби клієнтів, пов'язані з продуктами, послугами, рішеннями та бізнес-моделями, та надати їм додаткову цінність і переваги. Їх використовують як для розробки нових продуктів, так і для впровадження нових методів управління та бізнес-моделей. Тому більшість наукових досліджень спрямовані саме на визначення ефективності інновацій у сфері економіки [1; 2].

До найважливіших інноваційних технологій, які наразі мають найбільший вплив на розвиток економіки, науковці відносять такі:

– 3D-друкування: 3D-друкування зазнало значного розвитку, і його застосування розширилося на багато галузей, включаючи виробництво медичних імплантатів, деталей для авіаційної та автомобільної

промисловості, архітектурні моделі тощо.

– Інтернет речей (IoT): IoT-технології дають можливість об'єднувати різні пристрої та об'єкти в єдину мережу, що створює нові можливості для автоматизації та моніторингу виробництва.

– Штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання: використання ШІ у виробництві дозволяє оптимізувати процеси, прогнозувати відмови обладнання та вдосконалювати якість виробів.

– Робототехніка: роботи стають усе більш розповсюдженими в виробничому середовищі, забезпечуючи ефективну й точну виробничу лінію.

– Цифрова трансформація: упровадження цифрових технологій на виробництвах, таких як облік даних, хмарні рішення та автоматизація процесів, сприяє підвищенню продуктивності і зменшенню витрат.

– Зелені технології: зростає попит на сталість виробництва та використання відновлюваних джерел енергії для зменшення впливу на навколишнє середовище.

– Кіберфізичні системи: це поєднання фізичних процесів з цифровими технологіями, що дозволяє в реальному часі моніторити й контролювати виробничі процеси.

– Автоматизовані системи управління виробництвом: впровадження систем управління виробництвом дозволяє оптимізувати виробничі процеси, зменшити витрати й підвищити якість продукції.

– Блокчейн: блокчейн-технологія використовується для підвищення впевненості в походженні та якості продуктів у різних галузях, таких як харчова промисловість і логістика.

Ці інновації допомагають підвищити продуктивність, якість і сталість виробництва, що є ключовими факторами в сучасній індустрії [4; 5].

Нові напрями та інновації технологічного розвитку висувають нові вимоги до освіти, зокрема й технологічної. Від випускників освітніх закладів суспільство очікує розвиненого критичного мислення, комунікативних навичок, емоційного інтелекту, аналітичних здібностей і навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Це означає, що освітні заклади мають перебудувати свою діяльність не лише з урахуванням необхідності формування в учнів необхідних компетентностей, що визначені в Концепції НУШ [3], а й модернізувати сам зміст освіти, імплементуючи в програми навчальних дисциплін інформацію про найновіші досягнення з відповідних галузей науки, техніки й виробництва. У той самий час, як показують дослідження, така інформація

не завжди знаходить відображення у змісті навчальних дисциплін [6, с. 74].

Модернізація змісту освіти з урахуванням сучасних інновацій є нині вкрай важливою для підготовки учнів і студентів до викликів сучасного світу. Тому пропонуємо включати в навчальний процес використання сучасних технологій, таких як комп'ютери, планшети, програмування та інші цифрові інструменти. Це допоможе учням і студентам засвоїти навички, які є важливими в індустрії 4.0. Важливо надавати учням і студентам знання про штучний інтелект та машинне навчання, оскільки ці технології стають все більш важливими в різних сферах.

Технологічна освіта повинна включати знання про енергоефективність, використання відновлюваних джерел енергії та інші зелені технології, які допоможуть зменшити шкідливий вплив на довкілля. Крім того, варто враховувати, що сучасні технології швидко змінюються, тому важливо мотивувати учнів і студентів навчатися впродовж усього життя і розвивати свої навички, що найбільш затребувані у відповідній галузі.

Список використаних джерел

1. Галюк І. Б. Теоретичні аспекти інноватизації як об'єктивного процесу розвитку економічних систем. *Економічний вісник НГУ*. 2012. № 3. С.12-17.
2. Захаркін О. О. Інноваційна діяльність підприємства: теоретичний аспект. *Проблеми економіки*. 2013. № 4. С. 274-280.
3. Концепція нової української школи: Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 27.10.2016 [Електронний ресурс]. URL: <https://cutt.ly/ofPzKoJ>
4. Brennen J.S., Kreiss D. Digitalization. *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*. 2016. P. 1-11.
5. Camison, C. Villar-Lopez, A. Organizational innovation as an enabler of technological innovation capabilities and firm performance. *Journal of Business Research*. 2014. Vol. 67 No. 1, P. 2891-2902
6. Kolomiets A., Kolomiets D., Gromov Y. Implementation of the latest world-class scientific achievements in training process of future teachers. *Science and Education*. 2017. Issue 8. P.72-77.

ТЕХНІЧНІ ЯВИЩА В МАШИНОЗНАВСТВІ

Іванчук А.В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Ярмілко А. В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Машинознавча компетентність є складовою фахової компетентності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій. Традиційно її розглядають як інженерну за змістом [1]. Однак у фаховій діяльності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій фактично не використовуються інженерні розрахунки. Звідси випливає, що машинознавча компетентність майбутнього вчителя трудового навчання та технологій має мати перш за все світоглядне спрямування.

Світоглядне спрямування машинознавчих знань дозволить говорити про машинознавчу грамотність майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Машинознавча грамотність буде користувацькою за змістом, а не винахідницькою, конструкторською, проектною [2]. У контексті майбутньої фахової діяльності вчителя така грамотність дозволить йому розуміти природничо-наукову принципів дію практично всіх технічних пристроїв, які використовуються в технологічній освіті школярів. Ядром світоглядних технічних знань будуть три технічні явища, характерні для будь-яких видів приводів машин, зокрема: передача руху в просторі; зміна кінематичних параметрів руху, зміна силових параметрів руху [3].

При вивченні студентами технічних явищ у машинознавстві можливий дедуктивний та індуктивний підходи. Сутність дедуктивного підходу в тому, що по кінематичній схемі технологічної машини студенти аналізують ланцюг передачі руху від двигуна до робочого органу, встановлюючи як напрям передачі руху, так і зміну кінематичних і силових параметрів руху. При індуктивному підході студенти аналізують окремі механічні передачі приводів технологічних машин на першому етапі без їх поєднання в кінематичні ланцюги цих приводів. Очевидно, що дедуктивний підхід має прикладне значення, тобто використовується при вивченні

приводу конкретної технологічної машини, наприклад, токарного верстату ТВ-6 тощо. Звідси слідує, що індуктивний підхід має значно ширші дидактичні можливості саме для усвідомлення студентами відповідей на запитання типу: «Який просторовий напрямок передачі механічного руху?»; «Чому змінюються кінематичні параметри механічного руху та як керувати цими змінами?»; «Чому змінюються силові параметри механічного руху та як керувати цими змінами?».

У контексті нашого дослідження існує нелогічний на перший погляд факт відсутності в опублікованих навчальних посібниках із машинознавства, розроблених для майбутніх інженерів, спроб пояснити сутність трьох базових світоглядних технічних явищ у роботі приводів робочих машин. Мабуть авторам навчальних посібників ці явища настільки очевидні, що вони припускають, що і студентам вони очевидні без пояснення. Однак, не дивлячись на використання елементарного математичного апарату для розкриття суті цих явищ, вони повинні бути розкриті для студентів викладачем, особливо у нашому випадку, коли машинознавство вивчається в світоглядному, а не прикладному аспекті. Отже, нехтування авторами навчальних посібників світоглядними властивостями машинознавчих знань пояснює відсутність використання при формуванні змісту машинознавчих знань технічних явищ в машинознавстві.

При організації навчального процесу з вивчення технічних явищ використовується міжпредметний підхід. Зокрема при вивченні сутності технічного явища передачі руху в просторі залучаються знання з креслення, при вивченні сутності явища зміни кінематичних параметрів руху залучаються елементарні знання з математики, а при вивченні сутності явища зміни силових параметрів руху – елементарні знання з фізики. Усвідомивши чому саме при відсутності ковзання зміна діаметрів ведучого і веденого елементів механічних передач призводить до зменшення чи збільшення частоти обертання веденого валу або до збільшення чи зменшення величини обертального моменту на веденому валу, приступають до закріплення цих знань за допомогою розв'язування технічних задач.

Технічні задачі повинні бути елементами систем технічних задач, призначених для формування в студентів умінь аналізувати три базові технічні явища в машинознавстві. Кожна система технічних задач має бути розроблена з врахуванням принципу поступового зростання ступеня складності або ступеня труднощі розв'язування цих задач. Наприклад, для формування вмінь аналізувати технічне явище передачі руху в просторі технічними задачами найвищої труднощі будуть задачі типу «чорна

скринька», при розв'язуванні яких використовуються розумові операції аналізу і синтезу. В умові технічних задач типу «чорна скринька» є лише розміщення ведучого і веденого валів, а студенти повинні визначити як саме вони розміщені в просторі та якими механічними передачами реалізується технічне розв'язання цих задач. Ступінь складності задач для формування вмінь аналізувати технічні явища зміни кінематичних та силових параметрів руху зростатиме при використанні прийому комбінування діаметрами ведучого і веденого елементів механічних передач, а також при комбінуванні послідовності з'єднань цих передач або при комбінуванні в послідовних з'єднаннях механічних передач розмірами як розмірами ведучого і веденого елементів так і видами пов'язаних механічними зв'язками механічних передач.

Таким чином, знання з машинознавства мають значний світоглядний потенціал, але він до цього часу цілеспрямовано не систематизований та не використовується в навчальному процесі підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Світоглядні знання з машинознавства майбутніх учителів трудового навчання та технологій мають також найвищу ступінь узагальнення знань про будь-які робочі машини, бо і в гідравлічному, і в пневматичному, і в електричному, і в комбінованих приводах робочих машин (не лише в механічному приводі) є три базові технічні явища, які реалізовані технічними рішеннями різної природничо-наукової природи. У разі прийняття науковим загальною нашим підходу з'явиться реальна можливість вести мову про машинознавчі знання релевантні змісту фахової діяльності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій.

Список використаних джерел

1. Курок В. Інженерна підготовка майбутніх учителів трудового навчання у ВНЗ: реалії та перспективи. *Педагогічний дискурс*. 2015. Вип. 18. С. 114–118.
2. Іванчук А. В. Формування технічної грамотності для всіх. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип.50. С. 283–288.
3. Ivanchuk A., Zuziak T., Marushchak O., Matviichuk A., Solovei V. Training pre-service technology teachers to develop schoolchildren's technical literacy. *Problems of Education in the 21st Century*. 2021. Vol.79, №4. P. 554–567. URL: <https://doi.org/10.33225/pec/21.79.554> (дата звернення: 16.09.2023).

ВИКОРИСТАННЯ ВЧИТЕЛЕМ ТЕХНОЛОГІЙ АКТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЗА КОНЦЕПЦІЄЮ НЕПРЯМОГО ВПЛИВУ НА НЕУСВІДОМЛЮВАНІ МЕХАНІЗМИ ТВОРЧОСТІ ШЛЯХОМ ЗВЕРНЕННЯ ДО СВІДОМИХ ПРИЙОМІВ ПСИХОТЕХНІКИ

Цина В. І.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки
та андрагогіки Полтавського національного
педагогічного університету
імені В.Г. Короленка, м. Полтава

Зоря О.М.

аспірант Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Нова українська школа потребує нового вчителя, компетентного щодо вирішення питань якості викладання, комунікації з дітьми, здатного вести за собою, який любить свій предмет і фахово його викладає [1, с. 16]. Професійно-педагогічні предметні компетентності вчителя мають спиратися на ключові для його успішної педагогічної діяльності особистісні якості: творча уява, педагогічна рефлексія, емпатія, мистецтво імпровізації. Саме ці якості зближують учителя і артиста, педагогічну науку і мистецтво, що робить доцільним розвиток педагогічної творчості вчителів на основі театральних систем.

Своєрідність педагогічної творчості полягає в тому, що вчитель, як і актор, використовує власну особистість у реалізації творчого замислу, використовуючи процеси спілкування і взаємодії. У зв'язку з цим актуальності набуває використання театральної педагогіки як теорії і методики артистичної техніки у професійній діяльності педагога.

Розкриємо цільові орієнтації та методичні основи методів і засобів акторської майстерності, згрупованих за провідними ознаками розвитку творчого самопочуття молодих акторів за концепцією існування непрямого впливу на неусвідомлювані механізми творчості шляхом звернення до свідомих прийомів психотехніки К. Станіславського [2], тобто тренінгових вправ, за допомогою яких досягається необхідний стан педагога. Під час підготовки до уроку вчитель продумує кожен деталь (жести, пози, фрази, монологи), які повинні бути логічно вивіреними і природними. Всі ці елементи повинні працювати на урок, на те, щоб він запам'ятався школярам, навчив їх будь-чому, змусив над чимось замислитися.

Проблему продуманих дій можна вирішити, поділивши виконувані на уроці дії на етапи, навчившись ставити перед собою завдання щодо їх здійснення. Продумавши режисуру уроку та працюючи над його етапами вчитель, як актор, може відпрацьовувати виконувані ним ролі маленькими частинами, щоб краще орієнтуватися в різні моменти уроку, в силу чого його дії стають ближчими до «життєвої правди». У ході дослідної роботи нами визначені методи відпрацювання педагогічно доцільної поведінки вчителя засобами виразного показу певних почуттів по відношенню тих чи інших дій школярів. Формування різних видів людського досвіду І. Зязюн вважав прямо пропорційним чуттєвій чуйності особистості на ситуації їх передачі та засвоєння [3, с. 5]. Адже емоційний стан учителя на уроці легко передається учням. Так, скутість, страх учителя перед аудиторією, дратливість, негативно впливають на створення творчої атмосфери в класі. Навпаки, вчитель, який володіє вільною, невимушеною пластикою, уміє легко перевтілюватися, змінювати інтонацію, темп мови, вираз обличчя, завжди користується особливою повагою та увагою в учнівському колективі.

Усвідомленню вчителем семантики своєї поведінки в окремих ситуаціях, що створюються на уроці, сприяє раціональне програвання словесних і безсловесних дій. Наприклад, якщо на сцені актор неочікувано завмирає (в теорії акторського мистецтва це має назву «оцінка факту»), то глядач розуміє, що той стикнувся з чимось неочікуваним, що викликало в нього подив. Як має реагувати педагог (радіти чи висловлювати подив), якщо слабкий учень неочікувано для вчителя дуже добре відповів біля дошки? Подив, як вияв безнадійної думки вчителя про учня, може образити школяра. Навпаки ж, коли вчитель не перестає дивуватися черговій поганій відповіді слабого учня, то така поведінка педагога переконує школяра в тому, що вчитель все ж вірить у його сили, і учневі стає легше повірити в них самому. Свідоме користування вчителем мовою дій, як бачимо, є корисним не лише для вчителів, а й для всіх учнів. Таке мікрОВикладання, програвання фрагментів окремих етапів уроку розвиває педагогічну рефлексію, формує здатність до дій з оцінювання і критичності мислення, дає можливість учителю аналізувати і досліджувати навчальні ситуації і свої дії в них.

Кожен учитель, як і актор, за К. Станіславським, повинен бачити перед собою надзадачу. На відміну від завдань, які стосуються кожного окремого етапу уроку, перед учителем стоїть і глобальне надзавдання всього уроку в цілому, його кінцевий результат – формування в учнів предметних,

базових і ключових компетентностей. Це та межа, якої повинен досягти на уроці вчитель як режисер і актор.

Під час проведення уроку виникають ситуації, коли вчителю необхідно діяти без попередньої підготовки в умовах збігу в часі процесу створення плану дій і його відтворення. Метод мовленнєвих імпровізацій педагога застосовується в ситуаціях особливої емоційної напруженості, коли відбувається перетворення зовнішнього подразника в факт свідомості особистості. Внутрішня структура імпровізації, за К. Станіславським [2], включає три етапи: 1) інтуїтивне осмислення проблеми; 2) осяяння, інсайт (знаходження оригінального ходу її вирішення; 3) педагогічна рефлексія з осмислення ходу розв'язку проблеми і вибір способу її реалізації. Внутрішня структура реалізації імпровізації має два етапи: 1) публічна реалізація мовленнєвої імпровізації; 2) інтуїтивно-логічний аналіз результатів імпровізації і миттєва її корекція.

Використання системи К. Станіславського в моделюванні конкретних педагогічних ситуацій на уроці формує у вчителя інтелектуально-евристичні особистісні здібності: здатність бачити проблеми і протиріччя, які їх породжують, генерувати ідеї, висувати гіпотези, розвиває фантазію, асоціативність мислення, критичність та здатність до оцінюваних суджень.

У подоланні вчителем проблем та усунення протиріч, які їх породжують, суттєву роль грає ступінь сформованості вольового компоненту, який розвивається, за К. Станіславським, методами створення творчого самопочуття. Одним із способів відновлення творчого самопочуття педагога в умовах інтенсивної професійно-педагогічної діяльності є короткочасне (впродовж 5-10 хвилин) розслаблення відпочинок та самонавіювання з метою відновлення втрачених сил.

У разі необхідності проведення уроку за непривабливою для вчителя темою, стане у пригоді порада К. Станіславського акторам: шукати в непривабливій ролі щось цікаве, «манкість». Для початку педагогу необхідно добре вивчити тему, розібратися в ній самому, знайшовши в її теоретичній і практичній частинах дещо цікаве, привабливе, що сприятиме створенню творчого самопочуття, яке буде передано й учням.

Якщо ж учителеві необхідно створити у себе позитивний настрій на проведення уроку в класі, з яким якимось не склалися відносини, театральна педагогіка рекомендує настроїти себе на цікаву роботу з учнями, ретельно підготувавши урок, продумавши прийоми залучення мимовільної уваги школярів, створюючи атмосферу насиченої навчальної діяльності, а через формули самонавіювання надати собі стану впевненості в очікуваному

успіхові. Такі методи створення творчого самопочуття, коли педагогові необхідно переступити поріг шкільного класу, ґрунтуються на любові до своєї професії, професійних знаннях, педагогічних здібностях, володінні педагогічною технікою і постійній роботі над собою.

Список використаних джерел.

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczercziya.pdf> (дата звернення 13.03.2023 р.).

2. Станіславський К. С. Робота актора над собою. Щоденник учня / Пер. Т. Ольховського. Київ: Мистецтво, 1953. 672 с.

3. Зязюн И. А. Развитие чувственной сферы учителя – важный элемент становления его мастерства. *Проблемы освоения театральной педагогики в профессионально-педагогической подготовке будущего учителя*: матер. Всесоюзн. научн.-практ. конф. Полтава: Издательство «Полтава», 1991. С. 5–8.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УРОКІВ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ

Омельчук О.В.

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, м. Кременець

Крисевич М.В.

магістрантка Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, м. Кременець

Наконечна Т.В.

магістрантка Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, м. Кременець

Вважаємо, що саме інтерактивні технології як найкраще вписуються в теорію і практику інклюзивної технологічної освітньої галузі, так як в їх основі лежать активні взаємодії, що дозволяють учневі бути не просто учасником занять, а суб'єктом навчального процесу, і що важливо - суб'єктом реальної комунікативної діяльності, сприяє внутрішнім бажанням

до оволодіння знаннями і творчому розвитку.

Як будь-яку цілісну дидактичну систему інтерактивне навчання характеризують спільні цілі навчання, його зміст, система методів, організаційні форми, засобів навчання і критерії результативності. Інтерес дітей до інтерактивного устаткування і роботі з ним не слабшає завдяки простоті використання навіть для дитини з серйозними порушеннями в розвитку, багатим ресурсам, можливості вирішити задачу і не боятися при цьому помилитися. Використання інтерактивного устаткування і спеціалізованого програмного забезпечення допомагає: при налагодженні контакту дитини з дорослим, дітей між собою в групі; при організації навчального процесу дитина працює самостійно, в той же час учитель може повністю контролювати цей процес, втручання і підказки будуть непомітними і ненав'язливими (що необхідно при роботі з певними групами дітей), оцінка, дана педагогом (або машиною), для дитини зрозуміла і об'єктивна; для організації спільної роботи дітей: можна створити безліч проблемних навчальних ситуацій («casestudy» «кейсметод») з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини або групи дітей), спробувати різні варіанти рішення, зберігати напрацювання кожної дитини в доступному йому місці.

Таким чином, метод «casestudy» - сприяє розвитку у школярів самостійного мислення, вміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументувати свою. За допомогою цього методу діти з індивідуальними потребами мають можливість проявити і удосконалити аналітичні та оціночні навички, навчитися працювати в команді, знаходити найбільш раціональне рішення поставленої проблеми. Інтерактивні технології дозволяють навчати кожної дитини за програмою, яка відповідає саме його здібностям і при цьому досить складна для нього. У свою чергу вчитель на уроках трудового навчання повинен допомогти інклюзивній дитині адаптуватися в колективі однолітків, прагнути подружити її з дітьми, обрати для її розміщення на уроці таке місце в класі, щоб у разі ускладнень учневі було легко надати індивідуальну допомогу. Така дитина повинна посилено брати участь в роботі класу, не затримуючи темп ведення заняття. При навчанні розумово відсталих дітей в умовах загальноосвітнього класу вчитель повинен враховувати особливості їх пізнавальної діяльності. Новий навчальний матеріал, необхідний для вивчення, ділять на маленькі порції і представляють для засвоєння в наочно-практичних умовах.

Учитель повинен визначити пріоритетні підходи до навчання школярів, аби створити оптимальні умови для успішного задоволення

індивідуальних освітніх потреб усіх учнів, розвивати їх творчі здібності і розумовий потенціал.

Загальноприйнятими є:

- пасивний підхід (стандартний);
- активний;
- інтерактивний підхід – це спеціальна форма організації навчальної та комунікативної діяльності, в якій учні виявляються залученими у процес трудового навчання, мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Відбувається спілкування всіх членів класу.

Саме уроки технологій в інклюзивному класі вимагають інтерактивної форми взаємодії вчителя та учнів, оскільки спілкування в парах, групах, між групами в учнів формуються вміння, знання, навички, активна життєва позиція, творчі здібності; розвивається мова, почуття відповідальності за спільну справу, аналізуються, систематизуються, конкретизуються і коригуються уявлення, поняття [4, с. 36].

Інтерактивні форми навчання орієнтуються на сучасні технології навчання. Основою діяльності вчителя в умовах інтерактивного навчання є особистісно орієнтований підхід.

Структура інтерактивного уроку технологій:

1. Мотивація навчальної діяльності учнів.
2. Оголошення, представлення теми, мети та очікуваних навчальних результатів.
3. Надання необхідної інформації.
4. Інтерактивна вправа – центральна частина заняття. Вивчення основного матеріалу – головний цільовий етап уроку.
5. Підведення підсумків. Закріплення.
6. Оцінювання результатів уроку.

Досвід показує, що навчати та виховувати дітей з особливими потребами не потрібно якось по іншому, треба відноситись до всіх учнів однаково, не помічати та не акцентувати увагу на проблемах і вадах. Саме на уроках трудового навчання діти розуміють, що чогось можна досягти, якщо сильно захотіти лише впевнено йти до своєї мети, так як на кожному уроку під час виконання практичних робіт школяр наприкінці завжди отримує результат від своєї праці – готовий, зроблений власними руками виріб.

Успіх навчання дітей з особливими потребами значною мірою залежить не тільки від правильного визначення його мети, а й від засобів

досягнення цієї мети, тобто від технологій навчання, котрі використовуються вчителями технологічної освітньої галузі.

Добір технологій залежить не тільки від мети й змісту навчання, а й від численних інших причин, зокрема від специфічних особливостей профілю, рівня попередньої трудової підготовки і віку учнів, умов навчально-виробничого процесу. Крім того, добір технологій визначається класифікацією і досвідом вчителя. Лише в тому випадку, коли він уміло володіє системою сучасних технологій навчання, оптимальними прийомами їх застосування можна досягти успіху в формуванні умінь і навичок.

На позитивні моменти використання інтерактивних методів, до яких автор відносить різні ігрові вправи, на заняттях з трудового навчання вказує Воловиченко А.І. Він стверджує, що гра — найстародавніший спосіб перевірки відношення кожного до навколишніх умов і обставин. Крім того, вона — великий стимул ініціативи, змагальності. Сьогодні ділові ігри — явище повсякденне серед управлінців, вчених, господарників, економістів. Вони приносять велику користь. Тому ігровий метод навчання одержує все більше визнання в педагогіці. Теорія і практика, результати наукових досліджень переконливо довели високу ефективність ділових ігор в учбовому процесі [1].

Отже, застосування інтерактивних методів навчання сприяє більш ефективному засвоєнню знань дітей з особливими потребами та дозволяють зробити невимушеним процес спілкування учасників взаємодії.

Тому Воловиченко А.І. відносить до інтерактивних методів, які можна використовувати в процесі трудової підготовки, сюжетні ділові та ролеві ігри. На думку автора вони є базовими в розробці питання методичного характеру, що вона і обґрунтовує такими чинниками:

1. Врахування психологічних особливостей дітей 6-7 класів;
2. У трудовому навчанні учнів 6-7 класів передбачено врахування досвіду, отриманого дітьми під час навчання фізики, математики [1].

Цінною для нашого дослідження є методика застосування інтерактивних методів, в основі яких лежить ігрова діяльність, на заняттях з трудового навчання розроблена Мартинцем А.М., «Заслуга даних методів — пише автор — полягає у тому, що вони сприяють підвищенню інтересу учнів до навчання і професійної діяльності, їх психологічної підготовки до праці, вибору професії, об'єднанню колективу, накопиченню досвіду в рішенні виробничих питань. Моделювання у діловій навчальній грі типових ситуацій, що виникають у реальній практиці професійної діяльності сучасного працівника, забезпечує підготовку школярів в умовах,

максимально наближених до виробничих. Поєднання елементів професійної і учбової діяльності з елементами гри знімає психологічну напруженість і скутість в думках і діях підлітків при рішенні поставлених перед ними задач. Це, у свою чергу, знижує стомлюваність, збільшує працездатність учнів в пізнавальному процесі» [2, с. 29-30].

Півень Л.М. зазначає що при викладанні предмету «Трудове навчання» для учнів загальноосвітніх шкіл вчителями використовуються різні форми і методи із арсеналу інтерактивного навчання. Зокрема, отримали розповсюдження нетрадиційні види занять з використанням комплексу ігрових та імітаційних занять, що активізують пізнавальну діяльність учнів. Підвищенню учнівської зацікавленості технічними дисциплінами сприяє принцип змагальності. Боротьба різних думок, прагнення перемогти опонентів реалізується заняттях, що проводяться у формі «малих груп». Учнівська група розділяється на підгрупи по 5-6 учнів або на дві підгрупи. При їх формуванні враховується бажання учнів, але при цьому вони повинні співвідноситись за рівнем знань [3].

Приходьком А.В. досліджено основні напрямки та умови прогностичного моделювання практичної діяльності школярів за допомогою інтерактивних технологій навчання, спрямованих на підвищення ефективності їх трудової підготовки. Автор розробив структурно-функціональну модель практичної діяльності підлітків, у відповідності до якої, її основними компонентами є мета та завдання діяльності, зміст, форми та методи реалізації змісту, аналіз результатів та засоби НІТ. Завдання мають навчально-виховний характер і окреслюють основні шляхи досягнення поставленої мети щодо формування загальнотрудових знань та умінь підлітків [5, с. 19].

Значення інтерактивних методик полягає в активізації пізнавальної й трудової діяльності учнів, підвищення інтересу до занять трудового навчання. Завдяки ним у школярів створюється установка на творчу діяльність, на постійний пошук, що так важливо під час впровадження проектно-технологічної системи трудового навчання. При цьому створюються умови для формування особистісно значущих якостей, що виражаються у вмінні керувати своїм емоційним станом, формуються оперативні практичні вміння, попереджується втома, створюється комфортне середовище для навчання й виховання особистості школяра.

Підводячи підсумок всьому вище сказаному, на основі результатів дослідження, ми можемо зробити висновок про те, що розвиток системи

технологічної підготовки для дітей з особливими потребами повинен включати в собі:

- використання сучасних інтерактивних технологій;
- створення умов для реалізації потенціалу творчої діяльності кожного учня з метою його самореалізації та самовизначення, з врахуванням інтересів, здібностей учнів на основі інтерактивних технологій.

Думається, що пошук нових підходів до організації процесу трудової підготовки дітей з особливими потребами, застосування сучасних інтерактивних технологій та методик структурування змісту в практиці роботи інклюзивних шкіл сприятиме власним тенденціям розвитку освітньої галузі «Технологія», а також піднесенню її престижу в школі та системі освіти. А головне, спрямовуватиме технологічну освіту на такі шляхи розвитку, де вона буде затребувана для дітей з особливими потребами і сприйнятлива батьками.

Таким чином, найбільш прийнятними технологіями в інклюзивному навчанні є інтерактивні технології. Інтерактивний («inter» взаємний, «act» діяти) означає взаємодіяти, перебувати у режимі розмови. Отже, інтерактивне навчання - це навчання, побудоване на взаємодії того, хто навчається з навчальним оточенням, яке служить областю досвіду. Освітнє оточення (або освітнє середовище) виступає як реальність, в якій учасники знаходять для себе область цього досвіду.

Список використаних джерел

1. Воловиченко А. Особистісно зорієнтоване навчання. Відкритий урок: розробки, технології, досвід. 2004. № 21–24. С. 10–18.
2. Мартинець А. М. Нові педагогічні технології: інтерактивне навчання. Відкритий урок. 2003. №7–8. С.28–31.
3. Півень Л. М. Активізація пізнавальної діяльності школярів шляхом використання інтерактивних методів навчання. Миколаїв, Основа. 2003. 36 с.
4. Притула В. «Особливості викладання трудового навчання в інклюзивних класах». Актуальні питання та перспективи проведення наукових досліджень: матеріали міжнародної студентської наукової конференції (Т. 4), 6 листопада, 2020 рік. Вінниця, Україна: Молодіжна наукова ліга. С. 35–37.
5. Приходько А. В. Діалогічне спілкування учнів і вчителя під час розв'язування творчих задач. Інтерактивне навчання: Досвід впровадження. За ред. В.Д. Шарко. Херсон : Олді-Плюс, 2000. 210 с.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ УЧНІВ: ДОСВІД ТА СЬОГОДЕННЯ

Титаренко В.М.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійна освіта, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Першочерговим завданням для розвитку суспільства є питання збереження здоров'я дітей та молоді – фізичного психічного та соціального. Упродовж багатовікової історії людства в усіх соціально-економічних формаціях проблеми здоров'я посідали важливе місце і були пов'язані з розвитком суспільного виробництва. Індивідуальне здоров'я – непересічна цінність.

У наукових напрацюваннях Я. Каменського, Г. Песталлоці, Ж.-Ж. Руссо, Г.Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського та у сучасних дослідженнях І. Беха, Н.Киричук, Л. Сидорчук, О. Сухомлинської вчені наголошують на важливості поклавши в основу освітнього процесу, гуманістичні засади, можна побудувати здоров'язбережувальний освітній простір.

Актуальні питання школи сьогодні пов'язані із рівнем здоров'я дітей шкільного віку.

Проф. М. Гриньова зауважує, що визначення феномену «здоров'я» як функціонального стану організму що забезпечує необхідну тривалість, життя, за умов високої фізичної, психічної, соціальної якості і соціальної дієздатності, активізує практичні аспекти цього питання [1].

Класичне визначення терміну «здоров'я» у відповідності до визначення Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я – це стан повного фізичного, душевного й соціального благополуччя, а не тільки відсутність захворювань або фізичних дефектів [1].

Методичні аспекти організації роботи шкіл із сприйняття здоров'я В. Бобрицька, О. Вакуленко, М. Дяченко-Богун, Р. Карпюк, В. Оржеховська, Л. Сущенко, О. Савченко, В. Шевченко та ін.

Актуалізація проблеми формування і збереження здоров'я учнів є першочерговою для сучасного українського суспільства, вимагає історичного аналізу поглядів на здоров'язбереження в закладах середньої освіти, виділення головних етапів його розвитку.

Новаторська система здоров'язбережувальної діяльності знайшла широке відображення у розвитку відповідного середовища навчального закладу, до складу якого входять учні, вчителі, батьки, представники громади. Основними речами реалізації здоров'язбережувального середовища є організація та проведення бесід з батьками щодо цього питання, відпочинку та навчання дітей вдома.

Відомий педагог зазначив, що «Навчання – передача знань від учителя до дитини, а насамперед, людські взаємини, тому рівноправні взаємостосунки учителя з дітьми довіра і повага дитини є ключовою умовою формування гуманістичних взаємовідносин між учасниками навчально-виховного процесу». [1].

Опрацьовуючи практичного упровадження здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховний процес факультету технологій та інших факультетів педагогічного університету можна прийти до висновку, що основою педагогічної освіти повинні становити ідеї переходу від енциклопедичної до компетентнісної парадигми (це сьогодні здійснюється) при набутті педагогічної професії та дидактичного забезпечення формування особистості професіонала-педагога.

Професійна соціалізація майбутніх учителів може здійснюватися через модернізацію підготовки їх до впровадження здоров'язбережувальних технологій через вивчення людино-центрованих дисциплін, гуманітаризації навчання рівня знань із спеціальних аспектів здоров'я, а також перехід до навчання у межах окремої дисципліни до комплексного засвоєння професійних компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Гриньова М.В. Педагогічні технології, теорія та практика. Полтава : АСМІ. 2006.
2. Конституція всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: <https://www/who/snt/>.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО РОБОЧОГО ЗОШИТУ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ (ТЕХНОЛОГІЇ)

Дзюба С.А.

викладач спеціальних дисциплін, I кваліфікаційної категорії
Комунального закладу «Покровський педагогічний фаховий коледж»,
м. Покровськ

Анотація. В роботі аналізується використання онлайн зошитів на уроках трудового навчання. Наведено порівняння сервісів Wizer.me, Google Classroom, Live Worksheets для створення електронних продуктів, показані основні недоліки та переваги зазначених програм.

The work analyzes the use of online notebooks in labor training classes. A comparison of Wizer.me, Google Classroom, and Live Worksheets services for creating electronic products is given, the main disadvantages and advantages of these programs are shown.

Ключові слова: електронний зошит, Wizer.me, Google Classroom, , інтерактивні методи навчання.

XXI століття – час формування інтерактивного навчання. Дедалі більша кількість учнів та вчителів звертаються до електронних ресурсів за пошуком потрібної інформації.

Електронні підручники, інтерактивні навчальні посібники та інші електронні освітні ресурси стають потрібними для учнів, а також для викладачів. Електронний зошит – це модель інтерактивного освітнього ресурсу. Вона дозволяє проводити діагностику освітнього процесу та вносити зміни до навчального плану, що сприяє підвищенню якості навчання. При цьому важливо, щоб матеріал був достовірним та актуальним [1].

Із упровадженням цифрової допомоги виникає можливість неодноразового контролю знань та їх закріплення.

На уроках трудового навчання електронний робочий зошит можна застосовувати у ролі помічника в конспектуванні теоретичного матеріалу та створенні орієнтовної основи дій учнів при виконанні практичних завдань різного рівня, контролера засвоєння навчального матеріалу, організатора самостійної роботи учнів.

Електронний робочий зошит відрізняється від звичайного учнівського зошита наявністю друкованої основи. Під час роботи у такому зошиті учню необхідно дописати, докреслити, добудувати, домалювати безпосередньо на сторінках зошита.

При вивченні теоретичних положень друкована основа дає змогу учневі сконцентрувати свою увагу на сутності навчального матеріалу та заощаджує час на конспектування. Тому завдяки електронному зошити навчальний матеріал легше сприймається.

При виконанні практичних завдань виключається механічна робота. За той самий час учень виконує більшу кількість завдань, збільшується обсяг його розумових і практичних дій. Крім того, методично грамотна побудована друкована основа електронного зошита з трудового навчання включає інструкційні та технологічні картки, що привчає здобувачів діяти за визначеним алгоритмом та попереджає можливі помилки [2].

Для створення електронного зошита можна користуватися різними сервісами та програмним забезпеченням. Нами було розглянуто кілька подібних сервісів: Wizer.me, Google Classroom, Live Worksheets.

На платформі сервісу Wizer.me можлива організація віддаленої роботи педагогів зі створення різного дидактичного матеріалу. Можливості сервісу дозволяють швидко створювати широкий спектр типів завдань: відкриті питання, вибір відповіді, зіставлення, встановлення відповідності. Але спрямований він насамперед на створення так званих інтерактивних робочих аркушів, які можна трансформувати в pdf і роздрукувати. До основних мінусів даного сервера можна віднести інтерфейс англійською мовою, що може стати великою незручністю як для вчителя, так і для учня.

На відміну від нього Google Classroom україномовний, і це, звичайно, полегшує роботу з ним. Даний сервіс безкоштовний, при цьому Google - безперечно відомий бренд, так що робота з "Google Classroom" припаде до подоби всім любителям сервісів цієї компанії. Безперечною перевагою Google Classroom у порівнянні з Wizer.me є наявність стрічки спільної роботи. Але невелика кількість інструментів, не зовсім зручний інтерфейс, і нарешті, необхідність створення облікового запису Google для роботи з цим сервісом дещо затьмарює представлені плюси.

Вебсервіс Live Worksheets дозволяє робочі матеріали, створені у форматах docx, pdf, jpg і png перетворити в інтерактивний матеріал для самоперевірки. Можна створювати робочі листи, які містять кілька типів завдань [3].

Таким чином, використовуючи різновиди сервісів вчитель може не створювати нові продукти, а й завантажувати готові, модифікувати їх під себе чи зберігати у незмінному вигляді.

Висновок

Узагальнюючи вищесказане, можна дійти висновку про те, що використання електронного зошита на уроках трудового навчання підвищує показники ефективності навчання, мотивацію учнів і навіть економить час вчителя на підготовку до уроку і перевірку знань.

Список використаних джерел

1. Бугайчук К. Л. Роль соціальних сервісів web 2.0 у формуванні персонального навчального середовища [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://bugaychuk.blogspot.com/2011/10/web20.html>
2. Гаврыш С. В. Виртуальная тетрадь средствами Google – это реально [Электронный ресурс] Режим доступу: <https://sites.google.com/site/seminarvitrt/virtualnaa-tetrad-sredstvami-google---eto-realno>
3. Попов В. Методичні особливості навчальних матеріалів для дистанційного навчання. Післядипломна освіта в Україні. 2009. № 2. с.85-88

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ В РУСЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Шовкова А. О.

асистентка кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Сьогодні в Україні триває процес реформування системи освіти. Впровадження новацій в навчальних закладах всіх рівнів пов'язані з моральним старінням стандартів, якими користувалися впродовж десятиріч. Інтеграція до Європейського Союзу, зміна умов ринку праці та технологічний прогрес формують нові вимоги та правила реалізації освітнього процесу.

Модернізація змісту освіти – це процес актуалізації і вдосконалення навчальних програм, методів і засобів навчання відповідно до потреб суспільства, роботодавців і технологічного розвитку.

Незалежно від рівня впровадження модернізація змісту освіти включає в себе наступні аспекти:

– актуалізація знань та навичок: Зміст освіти повинен відповідати сучасним тенденціям і вимогам. Тому, одним з важливих завдань оновленої

системи освіти є формування відповідних компетентностей, які сприятимуть успішній адаптації до змін у суспільстві і ринку праці [2].

- розвиток критичного мислення та креативності: Освіта повинна сприяти розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей та здатності до творчого розв'язання проблем. Це допомагає виховувати самостійних і креативних громадян.

- використання інноваційних технологій: Модернізація включає у себе використання сучасних інформаційних технологій, web-платформ, онлайн-ресурсів та електронних навчальних засобів для покращення навчального процесу.

- гнучкість навчання: Зміст освіти повинен бути гнучким і адаптованим до індивідуальних потреб і темпу навчання кожного здобувача освіти. Індивідуалізація і персоналізація навчання стають все важливішими.

- міждисциплінарний підхід: Модернізація змісту освіти сприяє розширенню міждисциплінарного підходу, де студенти мають можливість вивчати предмети та проблеми з різних наукових галузей.

- розвиток навичок м'якої поведінки: Освіта також має сприяти розвитку навичок міжособистісної взаємодії, комунікації, роботи в команді, етики і культури спілкування.

- акцент на сталому розвитку: Модернізація змісту освіти включає в себе підкреслення важливості сталого розвитку, екологічної освіти та глобального громадянства.

- модернізація змісту освіти є важливою складовою реформи освіти і допомагає підготувати здобувачів освіти до викликів і можливостей сучасного світу. Вона сприяє підвищенню якості освіти та розвитку громадянського суспільства.

- розвиток інноваційної культури викладачів відіграє важливу роль у сучасних процесах модернізації змісту освіти. Інноваційна культура викладачів допомагає створювати актуальні, цікаві та ефективні програми навчання, впроваджувати сучасні методи та педагогічні підходи, що відповідають вимогам сучасного суспільства.

Наведемо деякі ключові аспекти розвитку інноваційної культури викладачів:

- постійне навчання: Викладачі повинні бути готові навчатися постійно. Вони повинні відстежувати нові тенденції в освіті, вивчати передовий досвід інших викладачів і докладати зусиль для вдосконалення своїх знань і навичок. Так, численні освітні платформи з безкоштовними курсами підвищення кваліфікації та міжнародні проекти можуть бути

корисним інструментом сучасного педагога. Вони дозволяють не лише ознайомитися з останніми розробками в галузі педагогіки, а й якісно та швидко опанувати новітні технології навчання [3].

– відкритість до змін: Важливо, щоб викладачі були відкритими до нових ідей і методів навчання. Вони повинні бути готові змінювати свої підходи, якщо це сприяє покращенню процесу навчання. Використання інтерактивних методів навчання робить навчання цікавим та дозволяє пояснити складний матеріал простими словами, підвищує рівень засвоєння нового матеріалу.

– залучення до інновацій: Викладачі повинні брати участь у проєктах з інноваційною складовою, дослідженнях і розвитку нових педагогічних методик. Це допомагає їм набувати досвіду в інноваційній сфері. Так, упровадження інноваційних технологій на заняттях сприяє розвитку творчих здібностей, креативного вирішення завдань.

– колаборація: Важливо сприяти співпраці між викладачами, а також між університетами та іншими освітніми установами. Спільна робота і обмін ідеями сприяють розвитку інноваційної культури. Прикладом такої колаборації є різноманітні круглі столи, конференції, методичні зібрання тощо. Також на основі співробітництва між закладами освіти та Інститутом модернізації змісту освіти розробляються та впроваджуються наукове і навчально-методичне забезпечення модернізації змісту освіти, процесу виховання, розвитку, соціалізації особистості [1].

– підтримка з боку університету: Університети і освітні організації повинні створити умови, що сприяють розвитку інноваційної культури серед викладачів. Це може включати фінансову підтримку для досліджень, навчання викладачів новим методам, а також створення інфраструктури для інноваційних проєктів.

– залучення здобувачів освіти: Важливо враховувати думку та ідеї здобувачів освіти у процесі модернізації змісту освіти. Так, студенти можуть вносити цінний внесок у розвиток інноваційних підходів до навчання. Досвід, який студенти отримують під час зовнішньої та внутрішньої мобільності, спілкуванні з однолітками доречно використовувати при організації освітнього процесу. Загальна практика залучення учнів і студентів до розробки освітніх програм та їх акредитацій демонструє, що здобувачі освіти, як учасники освітнього процесу можуть помічати недоліки, які викладачі не усвідомлюють або не помічають, як організатори освітнього процесу. Також співпраця досвідчених педагогів зі

здобувачами освіти дозволяє орієнтуватися на актуальні потреби та інтереси учнівської або студентської молоді.

– оцінка результатів: Для ефективного розвитку інноваційної культури важливо встановлювати механізми оцінки результатів інноваційних проектів і методів навчання, щоб визначити їх ефективність і внести відповідні корективи.

Розвиток інноваційної культури викладачів важливий для забезпечення якісної та сучасної освіти, яка відповідає потребам сучасного світу. Така культура сприяє постійному вдосконаленню навчальних програм, педагогічних методів і сприяє підготовці кваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців.

Список використаних джерел

1. Інститут модернізації змісту освіти: URL: <https://imzo.gov.ua/>
2. Концепція «Нова українська школа». Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р., № 988 «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року». URL: Про схвалення Концепції реаліз... | від 14.12.2016 № 988-р (rada.gov.ua)
3. EU4SKILLS: кращі навички для сучасної України URL: <https://eu4skills.info/>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Бєляєва Н. П.

пошукувач Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова, м. Київ

Корець М. С.

доктор педагогічних наук, професор
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова, м. Київ

Організаційно-педагогічні умови визначаються цілеспрямованим проектуванням учителем обставин дієвого впливу на освітній процес. Забезпечуючи організацію процесу підготовки майбутніх учителів до проектування та реалізації безпечного освітнього середовища у початковій

школі, організаційно-педагогічні умови професійно-педагогічної підготовки в закладах вищої освіти повинні сприяти створенню освітнього середовища для здійснення поетапного організаційно-методичного супроводу та стимулювання майбутніх учителів до опанування діяльністю цього виду як кінцевого результату процесу підготовки. Таке розуміння організаційно-педагогічних умов вказує на необхідність забезпечення ними психолого-педагогічної, управлінської та науково-методичної складових процесу підготовки майбутніх учителів.

Управлінський складник підготовки майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі визначає організаційне і матеріально-технічне забезпечення освітньо-професійної діяльності.

Психолого-педагогічна складова забезпечується методологією формування готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища, гуманістичним баченням його становлення та розвитку, сприятливим комунікативним середовищем та психологічним кліматом у міжособистісних взаємовідносинах учасників освітнього процесу.

Науково-методична складова сприяє забезпеченню процесу професійної підготовки навчально-методичним супроводом у вигляді навчальних програм, навчальних-методичних посібників, передових педагогічних технологій та сучасних засобів для професійно-педагогічної підготовки.

Загалом, система організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі в умовах воєнного стану передбачає обґрунтування вимог до рівнів сформованості знань, умінь та навичок студентів зі підготовки цього виду. Це передбачає введення ключових понять з проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища у процес професійно-педагогічної підготовки, інформаційну та комунікативну готовність студентів до опанування змістом дисциплін загальної та професійної підготовки, стимулювання майбутніх учителів до опанування знань у галузі проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища, вивчення проблем упровадження інноваційних технологій навчання молодших школярів, розробку навчально-методичного супроводу із застосування інформаційно-комунікаційних засобів у професійно-педагогічній діяльності, розробку та запровадження системи змістових модулів безпекової спрямованості освітнього процесу.

Визначення системи організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища молодших школярів в умовах воєнного стану нами було здійснено за вимогами до їхнього вибору, обґрунтованими в наукових розвідках О. Дубасенюк, І. Зязюна, Б. Оранюк, Т. Гельжинської, С. Гончаренка та М. Фіцули: забезпечення організаційно-педагогічними умовами функцій контролю та регулювання освітнього процесу; визначення структурно-функціональних взаємозв'язків між складниками організаційно-педагогічних умов; підпорядкування структурної ієрархії системи організаційно-педагогічних умов кінцевій меті та результатам цієї підготовки.

Наразі, підготовка відбувається у ході вимушених змін освітньої парадигми, обумовлених уведенням в країні воєнного стану. У цьому сенсі першочерговості набуває розв'язання проблеми формування у майбутніх учителів початкової школи знань, умінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища молодших школярів в умовах воєнного стану.

Обґрунтування організаційно-педагогічних умов проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища молодших школярів в умовах воєнного стану потребує аналізу організаційно-управлінських, особистісно-професіологічних, науково-методичних та матеріально-технічних умов.

Організаційно-управлінськими умовами визначаються організація та управління процесом формування готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища молодших школярів в умовах воєнного стану

Особистісно-професіологічні умови забезпечують формування особистісних якостей майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки, які є необхідними для їхньої подальшої професійно-педагогічної діяльності. До таких якостей ми відносимо професійну самовизначеність, гуманістичну спрямованість, розуміння значення професії вчителя початкової школи у житті сучасного суспільства.

Науково-методичні умови визначаються здійсненням дидактичного та методичного супроводу професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи до освітньої діяльності з молодшими школярами, запровадження інноваційних технологій та сучасних засобів навчання.

Матеріально-технічні умови визначаються функціонуванням професійно-педагогічної підготовки для формування готовності майбутніх учителів проєктуванню та реалізації безпечного освітнього середовища

молодших школярів в умовах воєнного стану: навчальні кабінети, лабораторії, інформаційне забезпечення, засоби навчання.

Розглянуті організаційно-педагогічні умови складають цілісну систему взаємопов'язаних між собою складових формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану, які відповідають принципам проєктування змісту підготовки цього виду: гуманітаризації, гуманізації, цілеспрямованості, послідовності, єдності виховання та навчання, суспільної та професійної спрямованості, зв'язку із життям.

Такий зміст і система організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до проєктування та реалізації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану сприяють: адаптації освітньо-професійної діяльності вчителів до умов військового стану; опануванню системою знань, умінь та навичок у питаннях культури безпечної поведінки всіх учасників освітнього процесу в навчальних закладах та здатністю до прогнозування й вибору адекватних способів дій у разі виникнення небезпечних ситуацій; формуванню необхідних особистісних якостей для створення безпечних умов здійснення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Наказ МОН України «Про організацію освітнього процесу» № 1/3371-22 від 06.03.2022 р., 2022 https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/

2. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. — Київ :Літера ЛТД, 2018. — 160 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>

3. Освіта України в умовах воєнного стану.Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Nauk-metod.zbirnyk-Osv.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu-%20Innovatsiyna.ta.proyektna.diyalnist.pdf>

ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ШВЕЙНИХ ОПЕРАЦІЙ

Година О. В.

майстер виробничого навчання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

При вивченні технологічних операцій студенти бажають активно працювати й виявляють значну зацікавленість до роботи. Студенти прагнуть «через руки» відчутти властивості різних конструкційних матеріалів. Одночасно з цим студенти знайомляться з основними принципами обробки матеріалів, одержують певні навички виконання робіт, відпрацьовують координацію рухів, тренують певні групи м'язів, розвивають окомір, виробляють відповідальність за результати праці, гордість за якісно виконану роботу.

Встановлено, що значний вплив на ставлення студентів до праці справляє радість успіху, який його окриляє, зміцнює впевненість у своїх силах і надихає на подальшу активну діяльність. На жаль, ця закономірність ще мало використовується педагогами в організації як навчальної, так і практичної діяльності. Часто викладачі зосереджують увагу на помилках у діяльності студентів, а не на їхніх успіхах, що призводить до глибоких переживань, смутку і часто до негативного ставлення до праці. Тому формування практичних умінь треба організувати так, аби воно забезпечувало успішне виконання студентами трудових завдань. Для цього слід ставити перед студентами завдання, заздалегідь озброювати їх знаннями та вміннями, потрібними для досягнення успіху.

Дослідження з особливостей методики викладання, розробки та виготовлення швейних виробів, формування практичних умінь відображається в роботах таких науковців: Л. А. Бакан, І. М. Веремійчук, В. С. Горобчишиної, Л. С. Григорової, О. В. Єжової. Л. А. Бакан досліджує проблему дослідження ниткових з'єднань – основних з'єднань, що застосовуються у процесі виготовлення швейних виробів різного призначення. Вона розглядає питання оцінки якості ниткових швів сучасних засобів з'єднування, які використовуються для виготовлення продукції швейної галузі, швейних ниток і голок, а також розробляє рекомендації щодо їх підбору в залежності від матеріалу, з якого виготовляється виріб [1]. І. М. Веремійчук досліджує проблему компетентнісного підходу до методики трудового навчання в загальноосвітньому закладі, аналізує

основні питання методики трудового навчання відповідно до навчальних програм із методики трудового навчання у закладах вищої педагогічної освіти [5]. В. С. Горобчишина досліджує термінологію технології швейних виробів, нею розроблено класифікацію технологічних методів і типів робочих процесів з'єднання і формування – основи технологічних процесів виготовлення швейних виробів і проєктувальних робіт [6]. Л. С. Григорова аналізує зміст сучасних методичних систем виконання технологічних операцій з виготовлення швейних виробів [7]. О. В. Єжова займається розробкою сучасних технологій з обробки швейних виробів та технологічної послідовності пошиття окремих швів, вузлів та швейних виробів. У її працях значна увага приділяється аналізу та методиці виконання ручних декоративних швів, що традиційно застосовувались при виготовленні українського костюма [8].

На основі вивчення закономірностей формування та розвитку творчого потенціалу особистості у процесі виконання практичних робіт необхідно було провести пошук і апробацію нових технологій, форм і методів роботи з студентами для створення цілісної, цілеспрямованої системи організації технологічної діяльності студентів під час вивчення технологічних швейних операцій. Програмою з виробничого навчання пропонується пошиття та оздоблення швейних виробів. Виготовлення такого асортименту дозволяє прищепити студентам відповідні практичні вміння з виконання ручних, машинних та волого-теплових робіт, ознайомити з видами оздоблень виробів, навчити прийомам їхнього виконання, які знадобляться у їхній майбутній трудовій діяльності [1, с. 21]. Студентів необхідно навчити: підбирати тканину для виготовлення виробу, способам обробки деталей з урахуванням властивостей тканини, ознайомити з процесами розкроювання виробів, економними витратами тканини при розкроюванні (для цього їм необхідні знання з техніки і технології) [3, с. 23].

Досвід викладання цього матеріалу показує, що на практичних заняттях студентам пропонують інструкційно-технологічні картки, плакати, малюнки, альбоми зразків, стенди з технологією обробки деталей і вузлів швейних виробів.

Заслуговує на увагу досвід викладачів, які під час формування практичних умінь при вивченні технологічних операцій використовують самоконтроль студентів. Спочатку викладач демонструє прийоми роботи, далі доручає їм виконувати технологічні швейні операції, проводити їх самооцінку, виправити допущені помилки. Для цього кожному студенту видають карту самоконтролю, де вказано особливості виконання завдання,

способи перевірки якості роботи. При цьому студенти можуть обмінюватися виконаними роботами і порівнювати їхню якість. Кращі вироби викладач демонструє усій групі, вказуючи на їхні якості [7, с. 16]. Деякі педагоги пропонують самостійне планування студентами наступної роботи в майстерні. Після того як вони пояснять завдання, технологію виконання деталей, студентам пропонується самостійно заповнювати операційні картки. Перевіряючи їх, викладач отримує можливість оперативно ліквідувати окремі помилки студентів [6, с. 37].

З аналізу проведених занять, нами зробено висновок, що формування практичних умінь при вивченні технологічних швейних операцій потребує акуратності та терпіння студентів. Від них залежить зовнішній вигляд і якість виробу. При аналізі проведених практичних занять було помічено, що методика набуття учнями вмінь має свої особливості.

Ефективність проведення уроків з виробничого навчання значно підвищується внаслідок посилення ролі самоконтролю у процесі формувань умінь і навичок при виконанні технологічних швейних операцій [2, с. 13].

Отже, вивчаючи досвід викладачів виробничого навчання, було запропоновано багато цікавих методів формування практичних умінь, технологічних прийомів їхнього виконання, що може бути використано у процесі навчання.

Необхідно постійно слідкувати за тим, щоб набуття знань, умінь і навичок здійснювалось через особистісну зацікавленість студентів.

При цьому технологічна діяльність розглядається як творчий процес, який дозволяє відчувати інструмент, матеріал, усвідомлено сприймати розробку конструкції моделі та творчо підходити до неї за власним проектом. Технологічна діяльність, яка є активним засобом залучення учнів до творчості, формує у них спеціальні вміння та навички, розкриває можливості для самовдосконалення й самореалізації, виховує їх морально та естетично, розвиває творчі здібності кожного, сприяє ранній професійній орієнтації.

Список використаних джерел

1. Бакан Л. А., Білоцька Л. Б., Лозовенко С. Ю. та ін. Ниткові з'єднання швейних виробів. Ч.1: Навч. посіб. Київ: КНУТД, 2017. 212 с.
2. Бондар К. І. Практикум з технології швейних виробів: навч. посіб. Хмельницький: ХНУ, 2004. 94 с.
3. Боринець Н. І., Лещук Р. М. Трудове навчання. Банк ідей для творчих проектів. 5–11 класи. Київ: Шкільний світ, 2011. 106 с.

4. Веремійчук І. М. Методика трудового навчання в початковій школі: навч. посіб. Тернопіль: Мальва ОСО, 2004. 276 с.

5. Горобчишина В. С. Довідник технологічних послідовностей виготовлення одягу: навч. посіб. Львів: Новий Світ-2000, 2008. 292 с.

6. Григорова Л. С. Методичні вказівки з дисципліни «Технологія виготовлення одягу» (друге видання) для студентів художньографічного факультету денної та заочної форм навчання галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 022 Дизайн напряму підготовки «Дизайн одягу» освітнього рівня бакалавр. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. 48 с.

7. Єжова О. В., Гур'янова О. В. Технологія оброблення швейних виробів: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 256 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Чернуха Л.В.

майстер виробничого навчання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Сучасний етап розвитку середньої загальноосвітньої школи пов'язаний з необхідністю розв'язання проблеми підвищення інтелектуального рівня, пізнавального і творчого потенціалу учнів. Пошук засобів для розвитку пізнавальних і творчих здібностей, підвищення ефективності навчання школярів є загальною проблемою для багатьох країн.

Упровадження інноваційних технологій на уроках технологій може значно покращити якість навчання та зацікавити учнів предметом. Наведемо декілька способів, які можна використати для досягнення цієї мети:

– використання 3D-друку: створення фізичних моделей або прототипів за допомогою 3D-друку. Учні можуть навчитися розробляти власні проекти та виготовляти їх. Використання його на уроках технологій може бути цікавою та корисною навчальною ініціативою. Вона дозволяє учням отримати практичний досвід роботи з сучасними технологіями, проектувати та створювати фізичні об'єкти, а також розвивати навички у сфері інженерії та дизайну.

– інтерактивні дошки та проектори: Використання сучасних технологій для інтерактивного навчання та демонстрації процесів;

– мобільні додатки та веб-сервіси: Використання спеціальних додатків та ресурси в інтернеті для навчання технологічним навичкам;

- електронні навчальні платформи: Використання платформи для навчання в інтернеті, де вчителі можуть завантажувати матеріали та завдання для учнів;
- співпраця та проектна робота: Залучати учнів до спільних проектів, де вони могли б використовувати свої технологічні навички для створення реальних продуктів або рішень;
- заохочення до дослідницької роботи: Сприяти розробці дослідницьких проектів, де учні можуть використовувати нові технології для вирішення реальних проблем;
- використання інтерактивних дошок та проекторів на уроках технологій може значно покращити процес навчання та зробити його більш захоплюючим і ефективним;
- групова робота: поділ учнів на групи, де кожна група має свій власний проект. Це сприяє розвитку навичок командної роботи та взаємодопомоги;
- вибір теми: дозволити учням обирати теми для своїх проектів, щоб заохочувати їх цікавість і самостійність. Також важливо забезпечити, щоб тема відповідала вимогам навчальної програми;
- ресурси: забезпечити учням доступ до більшості ресурсів і матеріалів для виконання проекту. Це може бути доступ до інтернету, інструментів, матеріалів для роботи;
- планування: навчити учнів розробляти плани та графіки для своїх проектів. Це допоможе орієнтуватися у часі та застосувати кроки, необхідні для виконання завдання;
- відкритість до ідеї: підкреслити важливість відкритості до нових ідей та можливості вдосконалення проекту. Навчити учнів бачити конструктивну критику як шлях до покращення результатів;
- публічна презентація: після завершення проектів запропонувати учням можливість представити їх перед класом або більшою аудиторією. Це допоможе розвинути навички мовлення та впевненості у собі;
- оцінка: використовувати критерії для оцінки проектів. Оцінка може бути базовою та детальною, орієнтованою на якість виконаної роботи, співпрацю та внесок кожного учасника;
- підтримка вчителя: вчитель може бути консультантом та викладачем учнів під час проектної роботи, допомагаючи вирішувати проблеми та надавати необхідну інформацію.

Важливо пам'ятати, що при впровадженні інновацій в освітній процес важливо забезпечити індивідуальні потреби та готовність учнів і вчителів до нових технологій. Ось кілька ключових моментів, які варто зазначити:

– диференціація: вчителі повинні бути здатні адаптувати підходи до навчання з індивідуальних потреб та рівня підготовки кожного учня. Інновації повинні сприяти розвитку різних навичок і можливостей.

– поступове впровадження: Звісно від рівня технологічної готовності школи, стало поступово впроваджувати нові технології, надаючи вчителям та учням час на адаптацію та навчання використовувати їх ефективно.

– навчання вчителів: вчителі повинні отримувати підтримку і навчання щодо нових технологій. Тренінги, семінари та ресурси підвищують їхню компетентність.

– залучення учнів: учні також повинні бути включені у процес вибору та використання технологій. Це дозволяє їм бути більш активними учасниками навчання та розвивати навички цифрової грамотності.

– оцінка та зворотний зв'язок: важливо встановити механізми оцінки і збору зворотного зв'язку для оцінки ефективності інновацій і часової корекції підходів.

– ресурси та доступність: потрібно впевнитись, що всі учні мають доступ до деяких технологій і ресурсів, щоб уникнути нерівностей у навчанні.

Інновації в освіті можуть допомогти зробити навчання більш захоплюючим і ефективним, але це вимагає важливого планування та врахування потреб і готовності всіх учасників навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Концепція програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл (проект) Комп'ютер у школі та сім'ї. 2000. № 3. С. 3-10.

2. Цідило І. М., Замора Я. П. Застосування технології 3-D друку на заняттях з основ матеріалознавства. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип. 24. С. 181-183.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРАКТИКУМУ

Марюхніч Л. Л.

майстер виробничого навчання кафедри теорії і методики
технологічної освіти Полтавського національного університету
імені В.Г.Короленка, м.Полтава

Наш час – час змін, інновацій, інтелекту диктує свої умови життя, висуває нові вимоги до кожної особистості. Суспільство потребує людей творчих, діяльнісних, здатних нестандартно мислити, вирішувати складні суспільно-політичні й економічні завдання. Тому вчитель має пробуджувати пізнавальний інтерес у школярів, допомагати учням розвивати свої індивідуальні якості, нахили, здібності, сприяти розвитку їх креативності, спонукати до працелюбності, ініціативності, творчого пошуку.

Зміни, що відбуваються у системі освіти України, зумовлюють необхідність перегляду вимог до побудови освітнього процесу в школі. У Концепції Нової української школи сказано: «Нова українська школа буде працювати на засадах особистісно орієнтованої моделі освіти. У рамках цієї моделі школа максимально враховує здібності, потреби та інтереси кожної дитини, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму». [1, с.5] Отже, освітній процес слід будувати на таких технологіях, застосування яких сприятиме саморозвитку особистості учня. Стрімке зростання та розвиток ІТ-технологій нині слугує тим фактором, який призводить до появи нових освітніх стратегій. Освітня модель визначає не лише використання нового інтегрованого змісту освіти, але й змінює методи навчання.

Активне використання інформаційних технологій в освіті сприяє ефективності освітнього процесу на всіх його рівнях, зокрема й формуванню професійних компетентностей майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Зазначимо, що впровадження інформаційних інструментів в освітній процес підвищує вимоги до професійної підготовки, в першу чергу, вчителів. Наразі виникає потреба у висококваліфікованих фахівцях, які володіють певними компетентностями, зможуть ефективно і швидко вирішувати завдання самотійно або у складі своєї команди. Застосування інформаційних технологій в освіті жодним чином не повинно сприйматися лише як самоціль, бо це інструмент, що створює переваги та надає до них простий доступ. Сучасний учитель трудового навчання і технологій повинен

мати не лише ґрунтовні знання з відповідних навчальних дисциплін, а й опанувати сучасні інтернет-сервіси, що допоможуть зацікавити та мотивувати учнів, формувати вміння та навички самостійного засвоєння знань.

Успішність виконання практичного завдання на заняттях з технологічного практикуму здебільшого залежить від мети використання мультимедійних технологій. Формами використання ІКТ на заняттях з технологічного практикуму є мультимедійні розробки занять, перевірка засвоєних нових знань, підготовка питань у тестовій формі, а також самостійна робота студентів. Однією з переваг використання ІКТ є збільшення часу для організації самостійної роботи. Такий процес навчання дозволяє розвивати мислення, активізує розумові процеси навчальної діяльності студентів, проявляє творчий підхід, допомагає ставити нові цілі, розробляти нові завдання та самостійно їх вирішувати. Таким чином, оновлення змісту сучасної освіти, структури, методів, організаційних форм навчання за допомогою мультимедійних інформаційних технологій спрямоване на створення умов для покращення ефективності практичного навчання. Застосування мультимедійних інструментів у процесі відбору, накопичення, систематизації й передачі знань є однією зі важливих елементів освітньої системи. Використання комп'ютерної техніки та мультимедійних цифрових технологій на практичних заняттях з технологічного практикуму розширює можливості як викладача під час відбору матеріалу до занять, так і форм самостійної роботи студента, та робить такі заняття більш яскравими та цікавими, інформаційно й емоційно забарвленими. Актуальними в навчанні стають й електронні видання, оскільки багато видавництва, що спеціалізуються на виданні навчальної та методичної літератури, переходять на електронні версії посібників, що дуже зручно, наприклад, в дистанційному навчанні.

Інформаційні технології на заняттях з технологічного практикуму не тільки змінюють зміст матеріалу, що вивчається, а й подачу інформації, бо це не тільки презентації або відео, це вже прямі підключення до інформаційних мереж. Під час проведення практичних занять, можливе використання соціальних мереж, що і довела практика дистанційного навчання останніх днів. Під час заняття студенти вчаться аналізувати технологічні процеси, застосовувати різні інформаційні ресурси, в тому числі інтернет-месенджери. З цією метою викладач розробляє дистанційні курси і створює ефективне освітнє середовище. Розширення прав, можливостей і самостійності студентів в освітньому процесі передбачає

використання викладачем інформаційних технологій для побудови індивідуальної траєкторії навчання студентів, а також усунення диференціації в доступі студентів до відповідних технічних пристроїв. У перспективі слід враховувати, що освіта стає безперервним процесом і для досягнення її конкурентоспроможності потрібно формувати і розвивати цифрові навички.

Отже, використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з технологічного практикуму забезпечує такі результати:

- вміння студентів працювати з інформацією, розвиток інформаційних та технологічних здібностей;
- підвищення ступеня наочності;
- посилення мотивації до процесу виготовлення виробів за допомогою інформаційних технологій та сучасного обладнання.

Список використаних джерел

1. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 13 вересня 2023 р.).

2. Теремецька А. С. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках трудового навчання. *Дидактика*. 2020. № 20. С. 167-168.

РОЛЬ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ У ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ковальчук А. В.

аспірант кафедри професійної освіти і
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка, м.Глухів

Цифрові технології сприяють набуттю знань і навичок, необхідних для життя й професійної діяльності у сучасному суспільстві. Вони дозволяють здобувачам освіти адаптуватися до інформаційних потоків, підвищують загальну цифрову грамотність населення і сприяють набуттю навичок, необхідних у ХХІ столітті [1].

В умовах дистанційного навчання поширення набуває мобільне навчання, що передбачає можливість отримати навчальні матеріали на

персональні смартфони та мобільні телефони. Спеціальні програми для мобільних пристроїв із посиланнями на освітні сайти роблять доступним будь-який навчальний матеріал. Мобільне навчання надає можливість, удосконалювати знання людини в тій галузі, в якій вона бажає, і в той момент, коли їй це потрібно. Сучасні технології мобільного зв'язку через мобільне навчання забезпечують високий ступінь інтерактивності, що має вирішальне значення для навчання [2].

Мобільні додатки стали невід'ємною частиною сучасного життя, забезпечуючи широкий спектр можливостей для користувачів у різних сферах. Вони розвиваються швидко і надають інструменти для розвитку бізнесу, освіти, розваг, комунікації і багато іншого.

Мобільні додатки відіграють важливу роль у цифровізації фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Ця цифрова технологія дозволяє вдосконалити навчальний процес, поліпшити доступ до знань та навичок, спростити спілкування між викладачами та студентами. Мобільні додатки дозволяють студентам отримувати доступ до навчального контенту в будь-який час та в будь-якому місці, що робить навчання більш гнучким та зручним. Завдяки використанню різноманітних гаджетів, віджетів, відео, тестів, інтерактивних завдань студенти залучаються до цікавого навчання й отримують інтерактивний навчальний досвід. Завдяки цій технології можна індивідуалізувати навчальний процес для кожного студента відповідно до його потреб та рівня знань. Це допомагає підтримувати різний темп навчання та розробити відповідні матеріали. Додатки дозволяють студентам та викладачам відстежувати прогрес у навчанні. Вони можуть аналізувати результати тестів, завдань та визначати, де необхідно додаткове навчання. Студенти й викладачі мають можливість спілкуватися між собою, обмінюватися ідеями, матеріалами та ресурсами. Це сприяє розвитку колаборативних навчальних середовищ і підтримує взаємодію. Завдяки великому асортименту мобільних додатків можуть викладачі та педагогічні працівники можуть вдосконалювати свої навички та знання. Загалом, мобільні додатки відкривають перед педагогічними навчальними закладами нові можливості для удосконалення навчального процесу, підвищення якості освіти та підготовки більш компетентних майбутніх педагогів професійного навчання.

Багато мобільних додатків створені для спілкування, обміну повідомленнями та участі у соціальних мережах, таких як Facebook, Instagram, WhatsApp, Twitter тощо.

Для проведення відеоконференцій використовують додатки: Zoom, Microsoft teams, Skype, Google Hangout.

Онлайн-дошки для дистанційного навчання дозволяють працювати всією групою, полегшують педагогом подачу матеріалів, серед поширених: Whiteboard, Twiddla, AWWApp.

Серед ігрових додатків педагоги найчастіше використовують: Kahoot, Quizlet, Learningapps. Для створення тестів й завдань - Майстер-Тест, ClassMarker, Easy Test Maker.

Для створення якісних презентацій використовують програми Canva, Prezzi, Microsoft PowerPoint, DoodleCast Pro, а поширення домашніх завдань - Padlet, ClassDojo, для створення інфографіка - Infogr.am, Creately

Мобільні додатки відкривають перед педагогічними навчальними закладами нові можливості для удосконалення навчального процесу, підвищення якості освіти та підготовки більш компетентних майбутніх педагогів професійного навчання.

Список використаних джерел

1. Ковальчук В.І., Сорока В.В. Застосування інноваційних цифрових технологій у підготовці педагогів для сфери професійної освіти. Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти: монографія / відповідальні редактори Барановська Л.В. (Київ, Україна), Морська Л.І. (Жешув, Республіка Польща). Біла Церква : ТОВ«Білоцерківдрук». 2022. 238-249 с.

2. Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС: монографія / О. В. Малихін, В.І. Ковальчук, Н. О. Арістова, Р. А. Попов, І. С. Гриценко. Київ: НУБіП України, 2017. С. 7–134.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОЧУТТЄВОЇ СФЕРИ УЧНІВ ЗА ВАЛЬДОРФСЬКОЮ ПЕДАГОГІКОЮ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

Вікторова П. Є.

аспірантка кафедри теорії і

методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Педагогічний практичний досвід показує, що сучасне навчання у школах у більшій мірі робить значний акцент на інтелектуальний розвиток

учнів. Щодня об'єм інформації у світі збільшується щонайменше у два рази. Відповідно у багатьох може виникати страх, що молоді люди просто не встигнуть за таким стрімким розвитком прогресу і неодмінно за шкільні роки треба встигнути їм дати якомога більше знань. Але чи дійсно це так? Чи реально досягнути такої мети? Вочевидь ні. Працюючи такими темпами можна отримати у ранньому віці неврози, фрустрацію, у гіршому випадку депресію. Додаймо сюди тиск від психічного навантаження від воєнних дій в Україні і картина сучасного школяра могла б бути дуже сумною.

Але! Останнім часом все більше та більше навколо лунає прогресивних думок, про те, що дітям необхідний не лише інтелектуальний розвиток [2]. Зокрема засади вальдорфської педагогіки декларують принципи у яких до уваги береться вся людина (мислення, почуття, воля) [3; 5]. Дитина, школяр і кожна людина зокрема це не лише мозок та інтелект. Людина має почуття, потреби та мрії. І беручи це до уваги, під час вибудовування шкільних програм, ми можемо не лише допомагати учням отримувати нові знання та розвиватись, але і терапевтувати їх впроваджуючи діяльність різного кшталту.

Наразі одними з сучасних запитів світу є креативне мислення, навички по втіленню нових ідей та здатність швидко опановувати нове, тобто вміння вчитись. На нашу думку саме на це варто робити наголос під час навчання школярів.

Якщо взяти до уваги, те що було вже зазначено у двох попередніх абзацах, то вагомою складовою навчального процесу мають бути не лише предмети інтелектуального напрямку, але й творчо-мистецького. Такі як різноманітні види мистецтва (музика, живопис, мистецтво руху) та роботи руками (рукоділля, робота з деревиною, з металом, з лозою, картоном).

Зробимо акцент на останньому виді діяльності, оскільки це є співзвучним з темою наукової роботи. Робота руками – це є закладання основ ремесла, вольова та мисленева діяльність, це шлях від мрії до її втілення, від ідеї до реалізації, а також оволодіння новими навичками та отримання конкретного, практичного результату.

На уроках ремесла, за вальдорфською програмою, використовуються різні матеріали (деревина, лоза, мідь, камінь). Під час роботи з деревиною на уроках ремесла вчитель обов'язково обирає для учнів види робіт, які відповідають їх віковим особливостям (фізичному та інтелектуальному розвитку). Це є основою того, що після завершення роботи учні отримують результат, який буде відповідати їх старанням та здібностям [1; 4].

Хід роботи вибудовується таким чином, що спершу вчитель знайомить дітей з майстернею, інструментами, оснащенням та правилами техніки безпеки роботи з ними. Потім проводять інструкцію із виконання запропонованої роботи. Ця інструкція містить кілька частин – обов'язкові пункти та простір для творчого самовираження. Таким чином роботи учнів будуть носити їх індивідуальний характер.

Чим старший клас, тим складніші роботи пропонуються дітям. Відповідно у п'ятому класі достатньо слідувати інструкціям учителя, але у старших класах перед початком роботи уже будуть підготовчі етапи: створення моделі майбутньої роботи, підбір матеріалів, математичні та геометричні обрахунки тощо.

Робота ведеться поетапно і триває не один урок. Таким чином, учні вчаться розуміти, що для досягнення результату потрібні зусилля, терпіння та час. Окрім того, важливою складовою кожного уроку ремесла за вальдорфською методикою є аналіз проробленої роботи. Це відбувається у такий спосіб: діти сідають в коло та викладають свої роботи на стіл чи лавочку посередині та дивляться на них наче як зі сторони. Вчитель веде бесіду, спонукаючи учнів говорити не лише про свою роботу, а і про результати однокласників у конструктивному руслі. Таким чином діти можуть надихнутись роботами своїх однокласників та отримати нові імпульси для подальшої роботи. Цей спосіб колективної роботи є дуже гуманним та ефективним, оскільки в групі створюється атмосфера доброзичливості та взаємодопомоги.

Ще одним важливим елементом роботи з деревиною є обов'язкова практичність виконаної роботи. Вчитель мотивує учнів перед тим, як приступити до праці поміркувати, де саме буде використовуватись виріб, який створить учень. Таким чином, робота йде не автоматичним шляхом, а з думками про майбутнє.

Короткий опис видів робіт відповідно до класу за вальдорфською методикою:

5 клас – робота ножем, рашпілем, скобелем, пилкою – виготовлення різних іграшок, кухонних лопаток, фігурок тварин;

6 клас – робота стамескою – створення ложок різного виду;

7 клас – робота з деревиною, дротом, плоскогубцями, ударними стамесками, киянками – створення іграшок на рівновагу, механічних іграшок, маріонеток, виготовлення чаші;

8 клас – точні вимірювання, нерухомі з'єднання – виготовлення полиці, табуретів, стільців;

9 клас – робота з міддю, лозоплетіння, картонажна справа;

10 клас – робота з каменем, робота зі шкірою;

11 клас – робота над власним проектами у рамках вивченого матеріалу за шкільні роки.

Робота з деревиною потребує зусиль, навичок та спритності. Без цього не можливо досягти результату. Але врешті решт прикладені сили та час дають чудові плоди, адже діти можуть власними руками ще в такому юному віці створювати вироби, які будуть корисними у житті вже сьогодні. Це дає відчуття гідності, радості, собівартості та щастя. Хіба не це має бути головною метою навчання. Коли учень задоволено може сказати: «Я зробив це!» та продемонструвати результати своєї праці – це варте всього!

Коли діти працюють руками, то їх думки збираються «на кінчиках пальців», голова розслабляється, можуть зникати тривога, нав'язливі думки, страхи. Працюючи ритмічно, докладаючи зусиль, долаючи опір матеріалу, діти занурюються у свого роду медитацію і це дає можливість думкам та мисленню перезавантажитись.

Навчання у школі, яке бере до уваги не лише інтелект людини, а і всю людину загалом, безумовно є цілющим, всеохоплюючим, інтеграційним та різностороннім. Саме на цьому ґрунтуються принципи навчання дітей за вальдорфською педагогікою, що наразі відповідає запитам до молодих людей нашого стрімкого майбутнього.

Список використаних джерел

1. Апостолова Г. В. Розвиток здібностей за Вальдорфською педагогічною системою. *Обдарована дитина*. 2002. № 5. С. 30–34.

2. Бергхаут Л. Систематичне спостереження за розвитком дітей – нові можливості чи обмеження. *Дитина. Про Вальдорфську педагогіку*. 2002. № 9–10. С. 6.

3. Баханов. К. О. Вальдорфська педагогіка. *Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі*: монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2004.

4. Головіна С. Розвиток творчих здібностей учнів Вальдорфської школи. *Завучу. Усе для роботи*. 2018. № 19/20. С. 19–21.

5. Мітюхіна В. Виховання вільної особистості у Вальдорфській школі. *Завуч*. 2008. № 25. С. 40–42.

СТИМУЛЮВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ У ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Деденєв О. Ю.

аспірант кафедри теорії і

методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного

університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Сучасне демократичне суспільство дає можливість громадянам усвідомлено та відповідально брати участь у прийнятті рішень, сприяє формуванню в них активності та ініціативи. Концепція громадянського суспільства поєднує у собі свободу особистості з її відповідальністю. Громадянська активність, як специфічна якість кожної особистості, є однією з провідних умов функціонування та розвитку громадянського суспільства, важливою характеристикою цілісності та цінності особистості.

Серед інноваційних педагогічних технологій сучасною педагогікою обґрунтовується використання проєктного навчання, яке реалізується на засадах педагогіки прагматизму за принципом навчання у процесі діяльності, що є виявом творчої активної роботи учнів [4]. Поєднання у проєктній діяльності теоретичних знань із практичними діями у соціальному оточенні обумовлює формування в учнів практичних навичок прояву громадянської відповідальності.

Набуття учнями не лише навчального, а й соціального досвіду, зацікавленість темою дослідження та його захоплюючий характер позитивно мотивують їх до дослідження суспільних проблем [1, с. 35]. Така творча проєктна діяльність передбачає поетапний рух до досягнення усвідомленої учнями та актуальної для них мети. У теорії і методиці технологічної освіти визначаються чотири етапи роботи учнів над проєктом:

– організаційно-підготовчий етап включає формування проєктних учнівських груп, вибір теми, мети та методів для вирішення завдань проєкту, планування та пошук інформації з досліджуваної проблеми;

– конструкторський етап включає збір даних, аналіз отриманих даних, підготовка висновків та оформлення результатів проєктного дослідження;

– технологічний етап передбачає впровадження результатів проєктної діяльності учнів на практиці;

– заключний етап включає публічну презентацію та захист проєкту, оцінку проєктної діяльності кожного учня [2; 3; 6].

Поетапне стимулювання громадянської активності учнів у трудовому навчанні засобами проєктно-технологічної діяльності передбачає визначення для кожного з етапів виконання проєктів певних методів виховання в учнів громадянської активності, виходячи з таких вимог: учнівські проєкти повинні мати суспільно-корисну громадянську спрямованість; проєктна діяльність учнів здійснюється на добровільних засадах; рівень вияву громадянської активності учнів під час виконання просуспільних проєктів визначає ефективність процесу стимулювання та виховання громадянської активності.

Так, на організаційно-підготовчому етапі, метою якого стала орієнтація учнів на норми, моральні цінності та правила громадянського суспільства, відбувалося усвідомлення учнями певних соціальних проблем громадянського суспільства, формування мотивації до розв'язання суспільно-значущих проблем. Для цього нами використовувалися наступні методи стимулювання громадянської активності: дискусії, бесіди, розповіді, опитування, переконання, круглі столи, навіювання. Методами бесіди, опитування, розповіді, дискусії учні отримували інформацію стосовно актуальних соціальних проблем у їхніх місцевих громадах, висловлювали своє ставлення до них. Таким чином, у них формувалися свідомість у сприйнятті суспільних процесів, виявлялася громадянська позиція кожного учня. Методи мозкового штурму та круглого столу забезпечували осмислення учнями шляхів вирішення актуальних проблем соціального оточення.

Учитель трудового навчання під час організаційно-підготовчого етапу проєктної діяльності виконує роль координатора, який організовує процес розвитку в учнів світоглядно-громадянських, морально-етичних уявлень, формує готовність до активної участі у суспільно-корисній громадянській діяльності. Свідома спрямованість громадянської активності учнів здійснювалася такими засобами стимулювання до участі в просуспільній проєктній діяльності як осмислення ситуації у соціальному оточенні та формування переконань. Для цього нами широко використовувалися такі традиційні засоби мотивації громадянської активності учнів, як проведення зустрічей учнів із цікавими людьми, соціальна та педагогічна підтримка, проведення ярмарків громадянських проєктів, надання учням можливості презентувати свої ідеї у групі однолітків, особиста вдячність та визнання [4,с.102].

На другому, конструкторському етапі виконання учнями просуспільних проєктів, змістом якого був збір даних та аналіз отриманої інформації, підготовка висновків і оформлення результатів проєктного дослідження, відбувалося виховання в учнів таких важливих якостей громадянської активності як організаційно-комунікативні уміння. Для цього успішно використовувалися методи бесіди, трибуна думок, аукціон ідей, дискусія, мікрофон, заохочення та ін. У процесі стимулювання громадянської активності учнів учитель демонструє ставлення до учнів як до свідомих суб'єктів проєктної діяльності. Це проявляється у тому, що кожен учень визначає, управляє та організовує власну поетапну проєктну діяльність разом із іншими учнями, несе відповідальність перед ними за виконані ним обсяги проєктної роботи, надає допомогу та підтримку іншим учасникам проєктної діяльності. Водночас, слід зазначити, що у цій роботі ми намагалися уникати надмірної опіки, критично-зневажливого ставлення до проєктної діяльності учнів, вирішення питань проєктної діяльності вчителем самотійно, що давало змогу спостерігати вияви учнями активності, небайдужості та зацікавленого бажання до участі у колективній співпраці над проєктом.

У ході реалізації третього, технологічного етапу впровадження результатів проєктної діяльності на практиці, метою виховання в учнів громадянської активності стало стимулювання розвитку відповідального ставлення, громадянських обов'язків учнів, готовності до колективної взаємодії у реалізації прийнятих проєктних рішень. Для цього були використані методи ділової та рольової гри, соціальні вправи, бесіди, вивчення громадської думки, педагогічні вимоги, наслідування прикладів просуспільно-відповідальної поведінки та самоаналіз. Виховний вплив реалізації проєктних рішень сприяв формуванню досвіду громадянсько-активної, відповідальної поведінки та комунікації учнів, умінь та навичок діяльності в громадах, розвитку самотійності та творчій діяльності.

Під час заключного етапу, з публічної презентації, захисту проєкту та оцінки проєктної діяльності кожного учня, для стимулювання громадянської активності учнів, здебільшого застосовувалися методи самоаналізу, самооцінки громадської думки, заохочення та похвала. Це забезпечувало формування в учнів відповідальності за результати власної проєктної діяльності, здатності до самооцінювання та самоконтролю у просуспільній діяльності. Своєю дієвістю у стимулюванні громадянської активності учнів на цьому етапі показала подяка учнів за якісне виконання проєктних завдань, виявлену ними відповідальність, прагнення щодо допомоги іншим учням

під час виконання проєкту. Така методика суттєво впливала на позитивну самооцінку учнів, стимулювала їх до подальшого виконання проєктів із просупільною спрямованістю.

Таким чином, проєктна технологія трудового навчання є дієвим засобом стимулювання громадянської активності учнів, розвитку їхньої громадянської відповідальності, творчих нахилів, здібностей та критичного мислення. Інтегрований підхід до формування громадянської активності учнів під час проєктно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання передбачає набуття учнями знань щодо своїх громадянських прав і обов'язків, опанування суспільними цінностями та нормами, усвідомлення важливості збереження довкілля та участі у житті місцевих громад, утвердження цінностей демократії, готовності до життя у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Богомолова Л.Л. Організація проєктної дослідницької діяльності учнів. *Біологія в школі*. 2006. № 5. С. 35–39.
2. Коберник О. М. Проєктно-технологічна система трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. №4. С. 8–12.
3. Коберник О. М. Проєктна технологія: теорія, історія, практика: навч. Посіб. Умань: ПП Жовтий, 2012. 229 с.
4. Приходченко К. І. Технології виконання цілей можливої досконалості індивіда у проєктній діяльності. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2012. Вип. 16, кн. 3. С. 102–109.
5. Проєктна діяльність у школі / упоряд. М. Голубенко. Київ: Шк. світ, 2007. 128 с.
6. Ящук С. М. Виконання основних етапів проєктування на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 1. С. 13–16.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Костель В.М.

аспірант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка, м. Глухів

Перехід до ринкової економіки, відродження природних ринкових відносин висувають завдання виховання активної особистості, що володіє

знаннями в економічній сфері, що прагне цілеспрямованої реалізації своїх можливостей. У зв'язку з цим зростає потреба держави у вирішенні проблеми економічної освіти, формування економічної компетентності фахівця. Ця обставина актуалізує необхідність у економічно компетентних випускників вишів.

Звернення до цієї проблеми обумовлено стратегічним значенням економічної підготовки молоді для забезпечення майбутнього нашої вітчизни. Очевидно, що економічна компетентність є фактором обмеження негативних наслідків у діях суб'єктів ринкових відносин, в оцінці діяльності якої наявне не тільки економічна складова, а й моральні та соціальні цінності.

Перехід суспільства від постіндустріального до інформаційного вимагає кардинальних змін у всіх сферах цього суспільства, у тому числі й у вищій освіті.

Таким чином, метою дослідження, що проводиться, є необхідність розробки та впровадження в освітній процес специфічних педагогічних нововведень, прийомів та інструментів, що враховують запити суспільства та вимоги, які пред'являють роботодавці до майбутніх фахівців.

Рівень економічної компетентності впливає на успішність розв'язуваних професійно-економічних завдань різного рівня складності, що забезпечує самоосмислення значущості економічної освіти для професійної діяльності, орієнтоване на здатність і готовність майбутнього фахівця приймати правильні та своєчасні рішення у різних економічних ситуаціях. Необхідно відзначити, що формування та розвиток економічної компетентності фахівця відбувається протягом усього професійного життя.

Формування економічної компетенції пов'язане як із оволодінням основними компонентами економічної компетентності, так і з вихованням особистісних якостей, таких як відповідальність, ощадливість, економність, працьовитість, творчий підхід до справи, ініціативність, завзятість, цілеспрямованість. Ступінь їхньої розвиненості є показником рівня економічної компетентності особистості.

Водночас, науковцями приділяється недостатньо уваги проблемі вдосконалення саме економічної складової фахової підготовки, інноваційним тенденціям в освіті та економіці, які забезпечують особистісну значущість сприйняття змісту освіти в умовах економічного середовища.

У зв'язку з усім вищевикладеним важливим є завдання вдосконалення підготовки конкурентоспроможних фахівців. Аналіз сучасних дисертаційних досліджень та науково-методичної літератури дозволяє

зробити висновок про те, що проблема формування економічної компетентності не знайшла належного відображення у психолого-педагогічних дослідженнях. Актуалізація проблеми формування економічної компетентності у закладах вищої освіти мотивується необхідністю з'ясування низки протиріч, а саме між:

- потребами суспільства в компетентних фахівцях та реальним станом сформованості їх економічної компетентності;

- усвідомленням важливості формування економічної компетентності у закладах вищої освіти та недостатнім теоретичним обґрунтуванням цього процесу;

- необхідністю розвитку й удосконалення змісту фахових дисциплін недостатньою адаптацією освітніх програм підготовки фахівців.

Із усуненням цих суперечностей пов'язана можливість здійснення ефективного формування економічної компетентності конкурентоспроможних фахівців.

Розвиток світової ринкової економіки, орієнтація України на євроінтеграцію вимагають від вищої педагогічної освіти не тільки створювати теоретичну базу та знайомити майбутніх фахівців з моделями поведінки у конкретних економічних ситуаціях, а й формувати сучасний світогляд і відігравати значну соціально-економічну роль в розвитку всього народного господарства в умовах економічних відносин.

Необхідність визначення в Україні національного шляху до економічно організованого суспільства, потребує розуміння національного менталітету і специфіки української економічної культури. У цих питаннях важливим є розумне співвідношення національних традицій і доцільне використання світового досвіду.

Це зумовлює потребу здійснити історичний аналіз проблеми економічної підготовки фахівців взагалі та формування економічної компетентності зокрема у вищій вітчизняній та зарубіжній школі, визначити основні підходи до трактування поняття «економічна компетентність майбутніх фахівців», дати визначення цьому феномену та схарактеризувати його структуру.

Список використаних джерел

1. Пискун О. М., Сокол Н. В. Розвиток підприємливості та фінансової грамотності учнів старшої школи в процесі технологічної освіти. Вісник Чернігівського нац. пед. унів.-ту. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 151(2). С. 118–122.

2. Шевель Б. О. Стан та проблеми економічної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій. «Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2023. № 1(19) 2023. С. 396-406.

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Комашко В. С.

аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

У сучасному українському суспільстві зростає роль комунікацій. Ця особливість розвитку суспільства викликана глобалізаційними процесами, інтеграційними поєднаннями культур, які впливають з використання великого обміну інформацією. У цими процесами зростає необхідність готовності засвоєння комунікативної компетентності майбутніми фахівцями педагогічної освіти і, зокрема, студентів факультету технологій та дизайну.

У стандартах вищої освіти (державних, галузевих) основна увага приділяється ключовим, так званим соціальним компетенціям фахівця. Поняття соціальна компетентність має велику кількість тлумачень, що у свою чергу створює різні умови до визначення критеріїв її сформованості. У наукових працях спостерігаємо, що увага на соціальній компетентності зосереджується на здатності результативності у груповій взаємодії.

Вчені О. Пометун, Л. Сохань, Ю. Резнік та інші стверджують, що соціально компетентна особистість повинна мати відповідальність перед суспільством, навколишнім соціальним оточенням, так і перед собою за власну самореалізацію.

У державних документах (Конституція України, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту») наголошується, що головним завданням освіти має бути розвиток особистості, її інтелектуальних здібностей, реалізація себе у професійній діяльності відбувається завдяки формуванню високого рівня комунікації.

Кабінетом Міністрів України була прийнята Постанова «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій України», яка має бути базою для розробки великої кількості документів, що надалі визначатимуть

розвиток і якість української освіти. Обов'язковим компонентом, як зазначається, є комунікація, яка визначається як взаємозв'язок суб'єктів професійної діяльності, що передають інформацію, співпрацюють.

У науково-педагогічній літературі комунікація визначається як процес встановлення і підтримання між членами суспільства на основі, духовного або інших об'єднань учасників сприйняття та розуміння конкретних результатів їх діяльності, прийняття рішень, що задовольняють людей соціальної групи, або суспільства у цілому.

Учені Ю. Жуков, Л. Петровська під комунікативною компетентністю розуміють здатність особистості встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування.

Комунікативна компетентність формується у студентів під час навчального процесу (лекцій, практичних, семінарських і лабораторних занять), а також набувається з літератури, театру, кіно-відеофільмів, різних соціальних мереж. Таким чином, молода людина у процесі опанування комунікативної компетентності запозичує із засобів культури аналіз комунікативних ситуацій, зазвичай у вигляді різних словесних і візуальних форм.

У контексті аналізу літературних джерел необхідно виділити дослідження В.Охотнікової, яка об'єднує комунікативну компетентність у кілька модулів соціально-психологічного (використання різних механізмів комунікативного впливу, як переконання, навіювання, ідентифікація, рефлексивність); естетичного (артистичність, естетична виразність, висока культура спілкування: почуття прекрасного, морально-естетичного (організувати творчу співпрацю, керуватися принципами професійної етики, і етикету, створення морального клімату, спілкування); технологічного (використання засобів, методів, прийомів різних форм взаємодії, поєднання предметної комунікативної взаємодії, дотримуватися такту у взаємодії).

Таким чином, можна стверджувати, що на сучасному етапі суспільного розвитку потреба формування соціальної компетентності майбутнього фахівця є головною умовою у діяльності інститутів соціалізації, зокрема системи вищої освіти.

На сьогодні соціально-комунікативна компетентність майбутнього спеціаліста передбачає значення основних соціологічних категорій людей соціальної диференціації, вміння вирішувати конфлікти інтересів різних

соціальних груп, уміння використовувати ефективні моделі трудових відносин.

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Петренко М. В.

аспірант кафедри технологічної і професійної освіти

Глухівського НПУ ім. О. Довженка, м. Полтава

Сучасні виклики суспільства вимагають від освіти пошук нових підходів до економічної підготовки підростаючого покоління. Підприємницька компетентність стає однією з ключових здатностей, яка допомагає здобувачам освіти реалізовувати свій творчий потенціал і ставати активними громадянами.

Підприємницька компетентність передбачає здатність здобувачів освіти аналізувати ситуації, приймати рішення, працювати в команді, творчо мислити та використовувати можливості для досягнення успіху. Одним із важливих завдань сучасного освітнього процесу є підготовка вчителів, які зможуть впроваджувати підприємницьке навчання серед учнів основної школи.

Сучасні економічні умови актуалізують необхідність не тільки в економічно компетентних педагогах, здатних здійснювати економічну підготовку учнів, а й її вдосконалення в мінливих соціально-економічних та політичних умовах. Відповідно до цих вимог зростає роль вчителя трудового навчання та технологій, фахова діяльність якого покликана забезпечити підготовку учнів до перетворювальної діяльності в суспільному виробництві. Це підтверджується ключовими положеннями, які були прийняті на Світовому економічному форумі в Давосі (2019).

Технологічна освітня галузь певною мірою інтегрує зміст технологічної та економічної освіти, тому майбутньому вчителю трудового навчання та технологій важливо компетентно реалізовувати у своїй професійно-педагогічній діяльності економічні знання, уміння, навички, цінності, досвід у провадженні економічної підготовки учнів. Дані вимоги визначають актуальність проблеми формування економічної компетентності фахівців саме цієї спеціальності, від рівня сформованості якої залежить успішність їх майбутньої професійної діяльності.

Актуалізація проблеми підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до формування підприємницької компетентності учнів основної школи у закладах вищої освіти мотивується необхідністю з'ясування низки протиріч, а саме між:

- між потребами суспільства в економічно освічених випускниках основної школи та реальним станом сформованості їх економічної компетентності;

- між усвідомленням важливості формування економічної компетентності учнів основної школи на уроках трудового навчання та технологій і недостатнім теоретичним обґрунтуванням цього процесу;

- між необхідністю розвитку й удосконалення змісту економічних дисциплін та недостатньою адаптацією освітніх програм підготовки фахівців.

Із усуненням цих суперечностей пов'язана можливість здійснення ефективної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій до формування підприємницької компетентності здобувачів у закладах вищої освіти.

Підготовка вчителів до формування підприємницької компетентності передбачає ознайомлення з методиками активного навчання, використанням інноваційних технологій, організацією практичних завдань та проектів для учнів. Додатково, вчителі повинні бути готові до співпраці з підприємствами та організаціями для організації стажувань, майстер-класів та практичних занять.

Проведено дослідження, спрямоване на вивчення ефективності впровадження підприємницького навчання на уроках трудового навчання та технологій. У процесі дослідження були використані різноманітні педагогічні методи та підходи, зокрема аналіз навчальних планів, створення та впровадження практичних завдань, анкетування вчителів та учнів. Результати цього дослідження дали змогу зробити висновок про позитивний вплив підприємницького навчання на розвиток підприємницької компетентності учнів.

Згідно з аналізом, учні, які брали участь у підприємницьких проектах та завданнях, демонстрували більший рівень креативного мислення, здатність до співпраці та ефективного рішення завдань. Ці результати підтверджують необхідність впровадження підприємницького навчання в навчальний процес, а також показують, що вчителі трудового навчання та технологій відіграють ключову роль у формуванні цих компетентностей.

Підготовка майбутніх вчителів трудового навчання та технологій до формування підприємницької компетентності учнів основної школи є важливою складовою сучасної освітньої парадигми. Засвоєння підприємницьких навичок сприяє активному розвитку творчого мислення, практичних навичок та здатності до самореалізації учнів. Упровадження практичних завдань, проектів та співпраця з бізнес-середовищем роблять процес навчання більш захопливим та практично орієнтованим.

Дослідження показали, що успішне формування підприємницької компетентності в учнів залежить від підготовки та кваліфікації вчителів. Від їхньої здатності ефективно впроваджувати підприємницьке навчання, створювати підходи та методики, залежить успіх у розвитку підприємницьких здібностей учнів.

Отже, підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до формування підприємницької компетентності учнів основної школи має значущий вплив на якість освіти та підготовку молодого покоління до викликів сучасності. Цей процес вимагає від учителів не лише економічних знань та вмінь, але й здатності стимулювати креативність, навчати практичним навичкам та розвивати підприємницький дух здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Свіржевський М. П. Структура підготовленості майбутнього вчителя трудового навчання до економічного виховання учнів загальноосвітньої школи. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2000. Вип. 4. С. 86–91.

2. Шевель Б. О. Аналіз підходів до трактування змісту поняття «економічна компетентність». Березневий науковий дискурс 2023 на тему: «Детермінанти посилення ролі освіти у повоєнному відновленні України». Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції для освітян, 22 березня 2023. м. Чернігів. С. 186-187.2.

МОЖЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сугоняко Д. В.

аспірант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка, м. Полтава

У світлі входження України до європейського освітнього простору виникає потреба у цілеспрямованому удосконаленні професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти, яка ґрунтується, передусім, на усвідомленні студентами соціальної значущості діяльності у сучасних умовах, системі знань і методики навчання та виховання, практичних умінь використовувати їх у освітній діяльності з свого фаху.

Удосконалення їх освітньої діяльності передбачає орієнтацію на формування професійної компетентності як важливого аспекту в процесі підготовки фахівці у закладах вищої освіти. Від рівня її прояву залежать оптимальність прийнятих рішень, модернізація, та впровадження в освітній процес інноваційних сучасних технологій, що дають поштовх підготовці конкурентоспроможних фахівців.

Сучасне вище освітнє середовище змінилося і вимагає від студентів більше, ніж тільки знань. Воно вимагає розвитку професійної компетентності - комплексу навичок, знань та якостей, які дозволять майбутнім фахівцям успішно впоратися з вимогами сучасного ринку праці. Формування професійної компетентності є основним завданням закладів вищої освіти, і воно має свої особливості.

Професійна компетентність є динамічною, багатогранною й багатоаспектною професійно значущою особистісною властивістю. Її зміст детермінується соціально-економічними, техніко-технологічними змінами, що відбуваються в державі, суспільстві й системі освіти, зокрема.

Професійна компетентність – це важливий аспект успішної кар'єри майбутніх фахівців. У сучасному світі, де глобалізація, розвиток технологій та швидка зміна ринку праці стають нормою, вища освіта має бути спрямована на формування професійної компетентності студентів. Однак цей процес має свої особливості, які заслуговують на увагу.

Однією з основних особливостей формування професійної компетентності є інтеграція теоретичних знань та практичних навичок. Студенти повинні мати можливість застосовувати отримані знання на

практиці, розвивати навички та вирішувати реальні завдання. Це може включати у себе стажування, практику, проекти з роботодавцями або реальні професійні завдання на курсах. Заклади вищої освіти повинні забезпечувати студентам доступ до актуальних та збалансованих програм, які включають теоретичні знання та практичний досвід.

Формування професійної компетентності передбачає розвиток практичних навичок, які студенти зможуть використовувати на робочому місці. Це може бути досягнуто через лабораторні роботи, стажування, практикуми та реальні проекти. Важливо, щоб студенти мали можливість застосовувати свої знання у практиці та отримували відгуки та поради від досвідчених фахівців.

Означений процес передбачає розвиток критичного мислення та аналітичних навичок у студентів. Вони повинні вміти аналізувати інформацію, вирішувати складні завдання та приймати обґрунтовані рішення. Це стає можливим завдяки активному діалогу з викладачами, обговоренню реальних проблем і проектній роботі.

Фахівці мають бути здатні не лише використовувати наявні знання, але й критично їх аналізувати та розробляти нові рішення. Заклади вищої освіти мають стимулювати розвиток критичного мислення та сприяти самостійності у навчанні. Процес навчання повинен підтримувати стимулююче навчання, де студенти активно беруть участь у вирішенні проблем та виконанні завдань.

Професійна компетентність також включає в себе здатність до ефективної комунікації та співробітництва. Студенти повинні навчитися працювати в командах, вирішувати конфлікти та співпрацювати з колегами. Заклади вищої освіти можуть сприяти цьому, організовуючи спільні проекти, семінари та курси з комунікаційних навичок.

Комунікативні навички відіграють важливу роль у формуванні професійної компетентності. Студенти повинні вміти ефективно спілкуватися, працювати в команді, вести переговори та виражати свої ідеї ясно і переконливо. Курси з комунікацій та можливість виступати перед аудиторією допомагають розвивати ці навички.

Останнім, але не менш важливим аспектом формування професійної компетентності є постійне навчання та саморозвиток. Сучасний ринок праці постійно змінюється, і фахівці повинні бути готові до навчання протягом всього життя. Заклади вищої освіти можуть стимулювати цей процес, надаючи можливості

Світ стає все більш глобальним, і майбутні фахівці повинні бути готовими працювати в міжнародному середовищі. Формування професійної компетентності включає розуміння міжнародних стандартів і практик у своїй галузі, а також можливість співпрацювати з колегами з інших країн.

Таким чином, формування професійної компетентності – це процес, який триває протягом усього життя. Студенти повинні бути готовими до постійного навчання та саморозвитку, оскільки технології та потреби ринку постійно змінюються. Заклади вищої освіти повинні надати студентам інструменти та ресурси для навчання на протязі всього їхнього життя.

Список використаних джерел

1. Бірюк Л. Я. Компетентнісний підхід як методологічне підґрунтя формування професійної компетентності майбутнього викладача. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. 2016. Вип. 30. С. 7–12.

2. Гулай О. І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2009. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2009_2_7.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Зіньчук Г.С.

магістрантка Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії імені Тараса Шевченка, м. Кременець

Степанюк Б.В.

магістрант Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
імені Тараса Шевченка, м. Кременець

Нині проблема національно-патріотичного виховання загострюється з огляду на ряд як попередніх, так і новонабутих причин. Її успішному здійсненню перешкоджають російсько-українська війна й окремі негативні тенденції у суспільстві, що проявляються у поведінці людей. Це складність одночасного вирішення Україною комплексу завдань минулого, сьогодення і прийдешнього на тлі російської навали; синдром історичного очікування як спосіб виживання; невизначеність стратегії розвитку суспільства; незадовільний стан демократії, дотримання прав людини та верховенства

права; негативний патерналізм; ментальне виснаження; домінування цінностей, пов'язаних із базовими потребами; пріоритет матеріальних мотивів; нормування низького рівня життя; низький горизонт планування; емігрантські настрої; зниження освітнього цензу нації; пасивність, перманентна розчарованість громадянського суспільства; недостатня його консолідованість; взаємна недовіра між народом і владою; суспільна апатія; нездатність розраховувати на власні сили; тривале виховання на іншій культурі й чужих цінностях; пристосуванство; недостатнє залучення юнацтва до лідерства в організації колективних справ тощо. Війна вже за кілька місяців разюче змінила світогляд більшості українців, однак проблема національно-патріотичного виховання не стала менш актуальною [2, с. 7].

Сучасний світ характеризується стрімким технологічним розвитком, що відображається у всіх аспектах життя суспільства. Проте, незважаючи на цей технологічний прогрес, важливо не забувати про збереження та формування національних та патріотичних цінностей серед молодого покоління. Декоративне та ужиткове мистецтво може стати потужним інструментом для формування цих цінностей у молодого покоління, особливо у рамках технологічної освітньої галузі.

Національне виховання має стати фундаментом становлення світогляду молодої людини, на якому формуються її фахові знання та професійна відповідальність [1].

Декоративне та ужиткове мистецтво може бути способом поєднання старовинних традицій та новітніх технологій. Учні можуть вивчати стародавні методи та техніку виготовлення предметів, а також використовувати сучасні інструменти та матеріали. Це дає можливість розуміти та цінувати культурний спадок, а також адаптувати його до сучасного світу.

Декоративне мистецтво може включати у себе національні символи, традиційні кольори та орнаменти. Розробка дизайну, який відображає національну ідентичність, сприяє вихованню патріотичних почуттів учнів. Вони навчаються красі у власних культурних коріннях та розуміють зацікавленість та вдосконалення свого національного мистецтва.

Ужиткове мистецтво може включати у себе використання природних та відновлюваних матеріалів. Це сприяє розвитку екологічної свідомості та відповідного ставлення до природи, що є важливою складовою патріотичного виховання.

Декоративне мистецтво може сприяти збереженню та передачі культурної спадщини від покоління до покоління. Учні можуть вивчати історію та традиції своєї країни через виготовлення предметів мистецтва, що відображають її духовну спадщину.

Ужиткове мистецтво стимулює творчий розвиток учнів. Вони навчаються думати та діяти творчо, вирішувати завдання та розробляти проекти, що розвивають їхні творчі навички.

Декоративне та ужиткове мистецтво може бути інтегровано в інші галузі технологічної освіти, такі як дизайн, архітектура, інженерія та медіа. Це розширює можливості для розвитку творчих і технічних навичок.

Формування національно-патріотичних цінностей у технологічній освітній галузі є важливим завданням для будь-якої країни, крім того, вона сприяє розвитку громадянської свідомості, підвищенню патріотизму та відповідальності перед своєю країною. Це особливо актуально в контексті технологічного розвитку, який може мати значний вплив на суспільство.

Засоби декоративно-ужиткового мистецтва можуть бути потужним інструментом для формування національно-патріотичних цінностей у технологічній освітній галузі. Вони повинні об'єднати традиційне національне мистецтво з сучасними технологіями та інноваціями.

Наведено кілька способів, якими декоративно-ужиткове мистецтво може сприяти цьому процесу.

Розвиток креативності та дизайну: вивчення національних стилів у декоративному мистецтві може стати відмінною основою для розвитку креативності та дизайну. Створення виробів у власному національному стилі вимагає від студентів дослідження та розвитку нових ідей.

Збереження культурної спадщини. Виготовлення виробів у традиційних техніках та використання місцевих матеріалів сприяє збереженню культурної спадщини.

Підтримка місцевих майстрів. Співпраця з місцевими майстрами дозволяє учням вивчати традиційні техніки та отримувати практичний досвід від досвідчених фахівців.

Створення сучасних дизайнерських рішень: можливість поєднувати національний декор із сучасними технологіями дозволила створити унікальні вироби та дизайнерські рішення, які відображають сучасний погляд на традиційні цінності.

Участь у виставках та фестивалях. Виставки та фестивалі декоративно-ужиткового мистецтва можуть стати платформою для виставок робіт учнів і пропаганди національно-патріотичних цінностей.

Співпраця з промисловістю. Виготовлені учнями вироби можуть бути зацікавлені промисловими підприємствами, які розвиваються в країні. Це сприятиме розвитку національних промислових і технологічних галузей.

Використання інтернету та соціальних медіа. Показ власних робіт та творчих процесів у мережі може допомогти привернути увагу молоді до національно-патріотичних цінностей.

Висновок. Декоративно-ужиткове мистецтво може стати містком між традиціями минулого та потребами сучасного технологічного суспільства. Воно сприяє розвитку національного самосприйняття та відчуття гордості за свою країну серед учнів, що є великим кроком у формуванні національно-патріотичних цінностей у технологічній освіті.

Список використаних джерел

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво: навч. посібник / Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. Львів: Світ, 1993. 272 с.
2. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації [для вчителів, методистів, авторів програм і підручників, науковців, викладачів, студентів закладів професійної й вищої освіти, управлінців, політиків]. Київ: Фенікс, 2022. 64 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Довгуля. А.О.

магістрант факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Сучасна система освіти України в умовах глобалізації, забезпечує створення єдиного міжнародного освітницького простору. У сучасних умовах актуальною залишається необхідність у висококваліфікованих фахівцях, які використовуючи інформаційно-комп'ютерні технології повинні здобувати та використовувати сучасні новітні знання та швидко адаптуватися до змін у сучасному освітньому середовищі. Сьогодні особливо зростають нові вимоги до проведення фахівцем педагогічної діяльності, а також професійного розвитку.

Цьому важливому питанню присвячені наукові праці багатьох вчених: Є. Чернишова, М. Скрипник, Т. Сорочан (теоретичне обґрунтування та практична реалізація самоосвітницької діяльності), І. Палагута, С. Мартиненко, Т. Лукіна (різноманітні складові професійної компетентності), Ю. Завалевський (конкурентоспроможність учителя), С. Мартиненко (особливості професійно-педагогічного спілкування) та ін..

У тлумачному словнику «розвиток» визначається як процес унаслідок якого відбувається зміна якості чого-небудь перехід від одного якісного стану до іншого, вищого як ступінь освіченості, культурності розумової, духовної зрілості.

Професійний розвиток – це розвиток, який пов'язаний із певною професією.

Енциклопедія освіти подає таке визначення розвитку людини – «зміни не випадкові, а необхідні і послідовні, пов'язані з певними етапами її життєвого шляху, зміни прогресивні, тобто такі, що характеризують її рух від нижчих до вищих рівнів життєдіяльності, її структурне перетворення і функціональне вдосконалення».

«Професійний розвиток у педагогічному словнику тлумачиться як ріст, становлення професійно значущих особистісних якостей і здібностей, професійних знань та вмінь, активне кількісне перетворення особистістю свого внутрішнього світу, яке призводить до принципово нового строю і способу життєдіяльності – творчої самореалізації у професії».

Основні засади професійного розвитку створюються ще під час навчання у вищому педагогічному закладі. Проф. Хомич Л.О. у монографії «Професійно-педагогічно підготовка вчителя початкових класів» виділяє три рівні сформованості професійно-педагогічної культури студентів: репродуктивний реконструктивний і творчий.

При умові досягнення творчого рівня можна стверджувати про подальший професійний розвиток учителя.

Одним із важливих показників професійного росту педагогів вважається розвиток його інтелекту, яким слугує джерелом інновацій у всіх сферах життєдіяльності особистості. Це твердження чітко стосується навчальної роботи при підготовці майбутніх педагогічних фахівців.

Велика кагорта вчених різних країн виділяють сучасні концепції організації професійного розвитку вчителів, вбачаючи позитивну складову у поєднанні різних підходів.

Необхідно виділити такі загальні характеристики:

- урахування закономірностей розвитку та саморозвитку особистості;
- забезпечення самореалізації творчого потенціалу особистості;
- набуття фахівцем конкурентоспроможності та мобільності у сучасному освітньому середовищі;
- забезпечення високої якості і ефективності педагогічної діяльності;
- здатність особистості ставити мету, завдання та вирішувати їх у сучасних умовах.

Стрімкий розвиток сучасного суспільства та інтенсивний науково-технічний прогрес створюють умови для оновлення засобів інформації з періоду 1-3 роки.

Тому основною повинна бути підготовка у виші майбутніх фахівців до отримання теоретичних знань і практичних умінь з використанням новітніх комп'ютерних програм. Студенти педагогічного університету різних факультетів, набуваючи певну суму, знань повинні досконало вміти здійснювати пошук нової інформації. Викладачі, надаючи фахові знання обов'язково повинні відобразити це у змісті оновлених навчальних дисциплін, зокрема, наприклад, опанування дисципліни та ін.

Студенти під час навчання підвищують свій професіональний розвиток виконуючи курсові, бакалаврські та магістерські роботи з використанням сучасних комп'ютерних засобів (особливо під час пошуку інформації переведення її в електронну форму, статистичну обробку результатів експерименту та оформлення пояснювальної записки).

Виконання науково-дослідницьких робіт (рефератів, звітів, статей) є не лише відшук інформації, а й намагання застосовувати її для розв'язання різного роду завдань.

Велику користь для професійного та саморозвитку молодих фахівців мають різні електронні ресурси: спілкування на професійних онлайн-платформах, участь у професійних спільнотах у соціальних мережах, веб-форумах, блогах, електронних бібліотеках, інтернет-платформах для обміну професійною інформацією. Багато компаній надають професійну підтримку педагогам, а також можливості проходження дистанційних курсів.

Підсумовуючи важливість даної проблеми, категорію професійного розвитку можна означити як процес закономірних змін, що об'єднує якісні та кількісні перетворення у педагогічній професійній діяльності у контексті життєвого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія освіти. Відповід. ред. В.Г.Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1040 с.
2. Мартинець Л. Управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів: сучасний стан та проблеми. Навчання і виховання обдарованої дитини. Вип.1.С. 8-16. 2007.
3. Сліпич Ю. Професійний розвиток педагогів як педагогічна категорія. Молодь і ринок. №1. 2011. С. 132-135.
4. Хомич Л.О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів : Монографія. Київ : Магістр-S. 1998. 200с.
5. Яременко Г. Ефективний професійний розвиток педагогів: принципи та компоненти. Молодь і ринок. №2. 2017. С. 164-168.

ІННОВАЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ У СФЕРІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Нікіфоров Б.О.

студент факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

Проблема застосування освітніх технологій, зокрема навчальних, щодо розвитку учнів та формування у них ключових (базових) компетентностей сьогодні перебуває в епіцентрі уваги вчителів, методистів, керівників закладів освіти, методистів і викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти, а також районних та міських методичних служб.

Спектр технологій, який сьогодні функціонує в освітньому просторі, об'єктивно стає важливим інструментом сучасного вчителя і є доволі різноформатним. Це безпосередньо пов'язано із запровадженням нових освітніх стандартів (Концепція НУШ (2016), Державний стандарт початкової освіти (2019), Державний стандарт базової середньої освіти (2020)); варіативністю форм здійснення навчання, за якою може здобуватися освіта (за очною (денною), дистанційною, мережевою, екстернатною, сімейною (домашньою) формами чи формою педагогічного патронажу, а також за очною (вечірньою), заочною формами (на рівнях базової та профільної середньої освіти), дуальною, що визначені ст. 4 Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020); постійним розгалуженням інформаційного поля. Такі активні зміни вносять необхідність розуміння

вчителями сутності, специфіки та взаємодії з освітніми технологіями, що постійно з'являються у сучасному навчальному процесі.

Загальноприйняте визначення педагогічної технології схарактеризовує її як «системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів і їх взаємодії, що своїм завданням вважає оптимізацію форм освіти» (ЮНЕСКО, Словник «Професійно-технічна освіта»).

Педагогічну технологію, з огляду на існуючі визначення, можна трактувати як «змістовну техніку реалізації навчального процесу» (В. Безпалько), «системну сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів» (М. Кларин), «сукупність знань і дій, спрямованих на досягнення мети розвитку, виховання і навчання, тобто комплекс заходів, що дозволяє одержати педагогічний продукт заданої кількості і якості відповідно до запропонованих витрат часу, сил і засобів» (І. Підласий).

Інноваційна педагогічна технологія (за І. Дичківською) – це «цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику 100 оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів»; сукупність радикально нових чи вдосконалених форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, об'єднаних єдиною метою; добір операційних дій педагога з дітьми, у результаті яких суттєво покращується їх мотивація до навчального процесу. Технологія навчання (О. Степанов, М. Фіцула) визначається як шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах предмета, теми, питання.

Відтак, сьогодні розширюється і адаптується до сучасних умов функціонування освітнього простору та безпосереднього здійснення освітнього процесу формат інформаційно-комунікаційних технологій (Р. Гуревич, М. Кадемія).

Насамперед, до інформаційно-комунікаційних технологій навчання відносять інформаційно-комунікаційні технології спілкування у різних формах (діалог, диспут, лекції) з використанням інформації з різних джерел. Все це супроводжується за допомогою аудіо та, відеозасобів.

Поширеними формами спілкування викладача і учнів у форматі інформаційно-комунікаційних технологій стали форум, чат, відеоконференція.

Форум – це довготривалі (постійно діючі) телеконференції, у ході яких співрозмовники надсилають і читають текстові повідомлення в

зручний для них час. Форумом також називають службу інтернету, що призначена для організації довготривалих телеконференцій, доступ до ресурсів яку можна отримати, використовуючи веб-інтерфейс; кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі.

Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, формат оперативного спілкування людей через інтернет. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіо та відеочат; найбільш поширений текстовий чат.

Відеоконференція – це конференція реального часу в on-line режимі, яка проводиться у визначений день і у призначений час. Для якісного проведення відеоконференції, як і телеконференції, необхідна її чітка підготовка; відеоконференція – один із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття у «віддалених класах», коли учні і учителів знаходяться на відстані.

Інструментами спілкування учасників навчального мережевого середовища є **електронна пошта** – це стандартний сервіс інтернету, що забезпечує передавання повідомлень, як у формі звичайних текстів, так і в інших формах (програмах, графіці, звуках, відео). У системі освіти електронна пошта використовується для організації спілкування викладача й учня, а також учнів між собою. Також дієвими інструментами спілкування з учнями, батьками та колегами стали Facebook, Viber, Telegram, Instagram.

Активно застосовуються офісні онлайн-додатки (Online-Office), що є набором веб-сервісів у формі програмне забезпечення як послуга. Набір послуг, веб-служб зазвичай включає всі основні можливості традиційних офісних пакетів, такі як текстовий редактор, електронні таблиці, додаток для створення презентацій, планувальники справ тощо.

Google документи – є найпопулярнішим онлайн-офісом – набором додатків, що працюють прямо в браузері за наявності інтернету.

Google презентації – це онлайн-додаток, в якому можна створювати і редагувати презентації, а також працювати одночасно з іншими користувачами. Створити презентацію можна на сторінці slides.google.com.

Також зазначимо, що існуючий спектр ІК технологій активно функціонує і у форматі дистанційної освіти. Але варто відзначити, що за можливостями функціонування дистанційна освіта має дещо інший контент ніж традиційна освіта, тому склалася необхідність виокремлення нового виду технологій – технологій дистанційного навчання.

Відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти (2020) технології дистанційного навчання – це

комплекс освітніх технологій (технології розвивального, проєктного, змішаного, диференційованого, програмованого, модульного навчання тощо), а також інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, що дають можливість реалізувати процес дистанційного навчання.

Дистанційне навчання – це організація освітнього процесу в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій

Дистанційне навчання в закладах освіти сьогодні функціонує на основі відповідної нормативно-правової бази, яку становлять Закон України «Про освіту»; Закон України «Про повну загальну середню освіту»; «Положення про дистанційне навчання» (від 25.04.2013 р.) зі змінами і доповненнями (від 01.06.2013 р.; від 14.07. 2015 р.); «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» (від 08.09.2020 р.); «Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» (від 12.01.2016 р); Лист МОН щодо технологій дистанційного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (від 22.01.2015 р.). Також додаткові нормативні документи, що пов'язані з КОВІД: Постанова КМУ «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID – 19» (від 11.03.2020 р.); Лист МОН «Про карантин» (від 11.03.2020 р.); Наказ МОН «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» (від 16.03.2020 р.); Лист МОН «Щодо організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти під час карантину» (від 23.03.2020 р.); Лист МОН «Щодо організації дистанційного навчання» (від 02.11.2020 р).

Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти. Відповідно головним завданням дистанційного навчання є розвиток творчих та інтелектуальних здібностей дитини за допомогою відкритого і вільного використання всіх освітніх ресурсів і програм, водночас, доступних в інтернеті.

Отже, формат сучасної освіти перебуває в активному русі, що створює можливості для запровадження різних форм навчання і застосування дієвих навчальних технологій, а стратегія роботи вчителя з використання технологій навчання – це створення моделі успішного навчання кожного учня.

Список використаних джерел

1. Вакалюк Т. А. Хмарні технології в освіті. Навчально-методичний посібник для студентів фізико-математичного ф-ту. Житомир: вид-во ЖДУ, 2016. 72 с.
2. Дистанційне та змішане навчання в школі. Путівник / Упоряд. Воротникова І. П. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2020. 48 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 351с.
4. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Онлайн інструменти для організації дистанційного навчання в умовах карантину. Інформаційний бюлетень № 2. 2020. 6 с.
5. Корбут О. Г. Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи. XI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі»: електронний збірник матеріалів. 2013 . URL : <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/%201123> (дата звернення: 13.02.21.)
6. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти (2020). URL: <https://osvita-perechin.gov.ua/uploads/polozenna-pro-distancijnu.docx> (дата звернення: 18.02.21.)
7. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ: А. С. К., 2007. 144 с.
8. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Наук.-метод.посібник. Київ : А.С.К. 2004. 192 с.
9. Освітні технології: Навч.- метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.
11. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2005. 520 с.
12. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л. Бугайчук, Н. Ю. Олійник, Т. О. Олійник, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко, А. Л. Столяревська; за ред. В. М. Кухаренка. Харків : «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. 284 с.
13. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с. (Альма-матер).
14. Heather Staker and Michael B. Horn. Classifying K – 12 Blended Learning. May 2012. P. 20.

15. Google Product Forums. URL : <https://productforums.google.com>.
(дата звернення: 11.02.21.)

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Рзаєва А. Г.

студентка факультету технологій та дизайну Полтавського
національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

Предметом підвищеної уваги освіти на сучасному етапі розвитку є учителі. Особливе значення має проблема підготовки майбутніх учителів в вищій школі. Зменшення часу та збільшення обсягу навчальних матеріалів вимагає інтенсифікації і процесу навчання. Тому, актуальною є проблема модернізації процесу навчання у закладах вищої педагогічної освіти з метою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в майбутню педагогічну діяльність.

Сучасний світ дає змогу набувати майбутнім учителям ключових компетентностей, спрямованих на їхню успішну самореалізацію у науково-технічній площині, що орієнтує педагогіку на створення Нової української школи. Оновлення освітніх програм підготовки сучасного вчителя трудового навчання вимагає від них досконалого знання інформаційних технологій і вмінь застосовувати їх у навчальній діяльності. Важливою передумовою у закладах вищої педагогічної освіти є гармонійне поєднання традиційних методів навчання із інформаційно-комунікаційними технологіями. Як підтверджує практика, належна підготовка студентів є важливою умовою впровадження новітніх інформаційних технологій у навчальний процес.

Сучасні науковці, такі як С. Доброовльськ, П. Зразків, І. Цідило та ін. розкривають у своїх працях особливості використання інформаційних технологій. Процес сучасного навчання передбачає необхідність добирати ефективні методи, які підвищували б якість навчання. Вже сьогодні використання інформаційних технологій у навчальному процесі істотно змінює функції та роль студентів і викладачів. На всі компоненти навчального процесу впливають:

- методи і місце інформаційно-комунікаційної взаємодії студентів і викладачів;

- методики інформатизації навчання з фахових дисциплін;
- інформатично-орієнтоване оновлення програм.

Роль викладачів та здобувачів освіти суттєво змінює використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Впровадження інноваційних інформатичних технологій в освітній процес підготовки майбутніх вчителів суттєво змінює процес їхнього професійного навчання. Здобувачам освіти рекомендовано використовувати інформаційно-комунікаційні технології для представлення навчальної інформації та для контролю навчальних досягнень. У навчальному процесі інформаційно-комунікаційні технології поділяються на:

- мультимедійні технології;
- технології, що використовують комп'ютерні навчальні програми;
- технології дистанційного навчання.

Суттєвих змін в усіх ланках інформаційно-орієнтованої педагогічної системи вимагає перехід до компетентного підходу. Компетентність учителя технологічної освіти розглядається як особистий досвід, практичні вміння та навички, а також функціонування за допомогою свідомості й мислення у галузі технологічної освіти. Для розкриття творчого інформаційно-комунікаційного потенціалу кожного студента застосовують також STEAM технології та технології критичного мислення. Це дає змогу використати все прогресивне в освіті та трансформувати освітній процес так, щоб використовувати медіаосвітній простір, урахувавши уподобання студентів, як дистанційну, так і змішану форми організації їхнього навчання, це головне завдання на сьогодні. Доцільно проводити QR-вікторини, онлайн - олімпіади, тестування для активізації навчальної діяльності. Це дає змогу:

- підвищити ефективність професійного навчання;
- розвивати інтелектуальні, творчі здібності здобувачів педагогічної освіти;
- готувати майбутніх педагогів до життя в новому інформаційному середовищі студентів.

Ефективність професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологічної освіти підвищує використання мультимедійних презентацій та навчальних відеороликів. Ці методи найчастіше використовують при вивченні нового теоретичного матеріалу, для поглиблення знань. Інформаційно-комунікаційні технології забезпечують такі результати:

- формування інтересу до предметів професійно-орієнтованого циклу;

- інформаційно-комунікаційну компетентність студентів;
- підвищення наочності дидактичних матеріалів.

Для викладачів професійно-орієнтованих дисциплін інформаційно-комунікаційні технології відкривають нові можливості для проведення занять, надання їм креативності, творчої спрямованості, а головне -- цікавості.

Список використаних джерел

1. Зразків П. І. Психолого-педагогічні аспекти розробки та застосування у вузі інформаційних технологій навчання. Київ: ОГТУ, 2015. 145 с
2. Цідило І. Роль комп'ютерних технологій у формуванні навичок конструювання виробів на уроках трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2018. №3. С.37-39.
3. Інформаційні технології в освіті. Вип. 3. Херсон: Видавництво ХДУ, 2019. С. 274-278.
4. Добровольська С. Інноваційні умови професійного вдосконалення вчителя. Завуч. 2019. № 10. С. 9-11.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Миколаєнко Я. В.

магістрантка Глухівського НПУ імені О. Довженка, м. Глухів

Вейкша Я. К.

студент Глухівського НПУ імені О. Довженка, м. Глухів

Сучасні зміни в економічному суспільстві та глибокі соціально-економічні трансформації ставлять перед освітньою системою України завдання формування освіченого молодого покоління. У зв'язку з цим, зростає потреба Української держави у вирішенні сучасних освітніх проблем на всіх рівнях. Таким чином, зміни у ринковій економіці ставлять перед вітчизняною освітньою системою завдання формування економічно освічених особистостей.

Ця проблема є актуальною через стратегічне значення економічної підготовки молоді для забезпечення майбутнього нашої країни. Підвищення вимог до якості знань випускників закладів загальної середньої освіти є

результатом науково-технічного прогресу, і в умовах такого розвитку освітній процес не може залишатися незмінним.

Зазвичай, дослідники не приділяють достатньо уваги процесу вдосконалення економічної складової професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Також здається, що інноваційні тенденції в освіті та економіці, які надають особистісну важливість сприйняттю змісту освіти в умовах економічного оточення, не отримують достатньої уваги.

У зв'язку з усім цим існує важливе завдання поліпшення підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій. Аналіз сучасних дисертаційних досліджень та науково-методичної літератури дозволяє прийти до висновку, що проблема формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій не отримала належної уваги у психолого-педагогічних дослідженнях.

Важливо відзначити, що вирішення питань економічної підготовки учнів взагалі, а також освоєння основ домашньої економіки, як складової економічної освіти, набуває великого значення в умовах ринкових відносин. Однак цей аспект економічної освіти в основній школі поки не був належно врахованим ні в наукових дослідженнях, ні в загальній педагогічній практиці. Зараз виникає необхідність переосмислення накопиченого досвіду і подальшого пошуку шляхів вирішення проблеми економічної освіти для учнів, які цікавлять як педагогів-практиків, так і самих учнів та їхніх батьків.

В умовах сучасного світу актуальним стає підвищення економічної підготовки молодого покоління. Ця підготовка спрямована на здобуття техніко-технологічних та економічних знань, розвиток практичних навичок і умінь, необхідних для успішної праці та майбутньої професійної діяльності. Важливо також розширювати політехнічний світогляд і розвивати творчі здібності на основі взаємозв'язку трудового навчання з іншими предметами навчання.

Під час теоретичного аналізу проблеми ми змогли визначити напрями розвитку економічної підготовки учнів закладів загальної середньої освіти.

Вони включають:

- теоретичне осмислення проблеми економічної підготовки, включаючи визначення цілей, завдань, змісту, методів та оцінки результатів;
- побудову навчально-виховного процесу з урахуванням досягнення головної мети - досягнення високого рівня економічної підготовки;

– використання інформаційно-комунікаційних технологій для покращення якості економічної освіти.

При визначенні цих напрямів економічної підготовки учнів ми керувалися наступними важливими умовами:

– визначенням чіткого змісту всіх напрямів економічної підготовки та їх взаємодії з освітнім процесом;

– розробкою діагностичного інструментарію для оцінки рівня сформованості економічних знань та навичок учнів;

– інтеграцію всіх напрямків в єдину систему зв'язків, яка дозволяє контролювати та вдосконалювати економічну підготовку учнів.

Спрощення структури напрямків, уникнення надмірної деталізації, збереження наочності та відповідність сучасним педагогічним концепціям для якісного та кількісного аналізу.

Для кращого розуміння суті досліджуваних явищ ми дослідили різні спрямування та підходи до вирішення проблеми економічної підготовки учнів ЗЗСО середньої освіти. У результаті було встановлено, що підвищення ефективності цієї підготовки може бути досягнуто за допомогою створення мотиваційного середовища, яке стимулює позитивний вплив на учнів та спонукає їх до саморозвитку.

Ураховуючи той факт, що організація проектної діяльності передбачає використання вчителями трудового навчання та технологій на уроках широкого спектру методів і прийомів, створюються умови, результатом яких є здобуття учнями індивідуального досвіду в проведенні проектної роботи. Одночасно цей комплексний процес, який розвиває загальні навички навчання, основи технологічної освіти, культуру праці, спрямований на розуміння учнями способів перетворення матеріалів, енергії та інформації з використанням технологій обробки, досягає виробу.

Систематичне формування знань учнів, разом з їхнім самостійним пошуком шляхів удосконалення виробів, сприяє розумінню їх застосування, отриманих знань у практиці, розвитку моральних і трудових якостей, прагненню до праці та свідомому вибору майбутньої професії. Тому формування економічних знань учнів потребує високої кваліфікації вчителів і розвинутої економічної компетентності.

Список використаних джерел

1. Дрижак В. В. Педагогічні основи підготовки старшокласників до підприємницької діяльності : автореф. дис. канд. пед. наук. Київ, 1997. 20 с.

2. Завгородня А. І. Системоутворюючі категорії економічної компетентності. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда

ОСОБЛИВОСТІ ТРИВИМІРНОГО ПРОЄКТУВАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ 3D ПРИНТЕРА НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Тимша А.В.

студент факультету технологій та дизайну Полтавському
національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

У сучасному світі інновації в освіті є ключовим елементом підготовки молодих поколінь до викликів майбутнього. Технологічний розвиток швидко змінює наше бачення про навчання та навчальні методи. Однією з таких революційних технологій, яка здобуває все більшу популярність у сучасних навчальних закладах, є тривимірне проектування або 3D моделювання.

Тривимірне (3D) проектування – це процес створення об'єктів та сцен, які мають тривимірність і виглядають як реальні об'єкти у тривимірному просторі.

Використання 3D-принтерів у навчанні забезпечує ефективну візуалізацію тривимірних об'єктів і сприяє розвитку просторового мислення учнів. Це особливо корисно через можливість створення фізичних моделей, які дозволяють учням буквально бачити і доторкатися до абстрактних понять і об'єктів, що вивчаються.

Зазвичай учні мають обмежені можливості візуалізації тривимірних об'єктів з використанням звичайних плоских зображень або схем. Однак завдяки 3D-принтерам вони можуть створювати фізичні моделі, які відтворюють тривимірність об'єктів у всій її повноті. Учні можуть спостерігати за об'єктами з усіх боків, обертати їх і досліджувати з різних кутів, що допомагає краще розуміти їхню форму, структуру і взаємодію. Цей підхід особливо корисний у навчанні геометрії, інженерії, архітектури та особливо на уроках технологій навіть починаючи з середньої школи. 3D-принтери допомагають учням легше розрізняти геометричні фігури, аналізувати тривимірні структури і вирішувати завдання, пов'язані з просторовими взаємодіями.

Можливість виготовлення власних тривимірних моделей дозволяє учням більш активно вчитися та розвивати власну творчість. Вони можуть створювати свої проекти, експериментувати з дизайном. Це робить навчання більш пізнавальним і захоплюючим для учнів, оскільки вони беруть активну участь у навчальному процесі і власноруч створюють реальні об'єкти для вивчення.

Використання 3D-принтерів в навчанні сприяє креативності учнів через надання їм можливості активно виражати свою творчість та розвивати інженерні навички. Коли учні займаються процесом створення власних тривимірних моделей, це спонукає їх до різноманітних проявів креативності. У першу чергу, учні мають можливість вільно експериментувати та втілювати в життя свої власні ідеї. Вони можуть обирати проекти, які відповідають їхнім інтересам та власному баченню, і це стимулює розкриття їхнього творчого потенціалу. Іншими словами, 3D-принтери надають учням можливість створювати щось, що вони самі задумали, і перетворювати ці задуми у реальні об'єкти. Далі, процес розробки власних тривимірних моделей вимагає від учнів різних рішень та дизайнерських виборів. Вони вчаться обирати кольори, форми, текстури та інші характеристики своїх проектів, враховуючи як естетичні аспекти, так і функціональність. Цей процес стимулює їхню творчість та сприяє вдосконаленню навичок дизайну.

Використання 3D-принтерів дозволяє учням експериментувати з різними концепціями та дизайнерськими рішеннями. Вони можуть спробувати різні підходи та удосконалювати свої ідеї шляхом ітераційного процесу.

Загалом, використання 3D-принтерів у навчанні стимулює креативність учнів, надаючи їм свободу вираження своїх ідей та сприяючи розвитку їхнього творчого мислення і інженерних здібностей.

Під час використання 3D-принтерів, учні отримують можливість створювати різноманітні об'єкти від простих геометричних фігур до складних моделей. Це надає їм відчуття творчого досягнення, а також збільшує їхню впевненість у власних здібностях. Учні бачать конкретні результати своєї роботи і відчувають, що їхні зусилля призводять до видимих успіхів. Це мотивує їх на подальше вивчення предметів, пов'язаних з технологією та інженерією.

Крім того, використання 3D-принтерів надає учням можливість розглядати та досліджувати власноруч створені об'єкти. Вони можуть розглядати деталі, проводити власні дослідження і аналізи, що розвиває їхню аналітичну та дослідницьку спроможність. Цей інтерактивний підхід

до навчання заохочує учнів самостійно вчитися та розвивати інтерес до науки та технологій.

Засвоєння навичок тривимірного проектування та використання 3D-принтера має значний потенціал у підготовці учнів до майбутньої професійної діяльності. Ці навички відкривають широкий спектр можливостей для майбутньої роботи у різних галузях, таких як дизайн, інженерія та виробництво. У сфері дизайну, уміння працювати з 3D-принтерами дозволяє молодим творцям створювати фізичні прототипи своїх ідей, що є надзвичайно корисним у процесі розробки нових продуктів та дизайну. Учні матимуть можливість працювати в областях таких як промисловий дизайн, мода, архітектура та інші галузі, де креативність цінуються. Інженерна галузь також отримує значну користь від володіння цими навичками. Учні, які можуть використовувати 3D-принтери для створення прототипів, набувають важливого практичного досвіду в роботі з матеріалами та конструкціями. Це може бути корисним при виборі інженерної кар'єри у таких галузях як авіація, машинобудування, аерокосмічна промисловість та багато інших. Загалом, навички тривимірного проектування та використання 3D-принтерів відкривають шлях до різних можливостей у майбутній професійній діяльності та готують учнів до сучасних вимог ринку праці.

Використання 3D-принтерів у навчанні відкриває широкі можливості для розвитку креативності, інженерних навичок та самостійного навчання учнів. Ця інноваційна технологія сприяє кращому розумінню тривимірних об'єктів, розвиває просторове мислення, та готує учнів до майбутніх професійних викликів у галузях, де ці навички є важливими.

Список використаних джерел

1. Замора Я. П. Візуалізація процесу розрахунку механічних передач засобами APM TRANS. Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти: матеріали 5-ої Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 23-24 вер. 2016 р.). Тернопіль: Ви-тво ТНПУ імені В. Гнатюка, 2016. С. 38-40.

2. Цідило І. М., Замора Я. П. Застосування технології 3-D друку на заняттях з основ матеріалознавства. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип. 24. С. 181-183.

ВИКОРИСТАННЯ СТАНКІВ З ЧПК НА УРОКАХ «ТЕХНОЛОГІЇ»

Батьковський А.О.

студент факультету технологій та дизайну Полтавському
національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

У сучасному світі технології швидко розвиваються, і майстерність у сфері технологій стає все більш важливою для молодого покоління. Уроки «технології» у школах прогресують важливу роль у підготовці учнів до сучасної промисловості і виробництва. Один із способів зробити це більш ефективним і цікавим є використання станків з ЧПК (Чисельно-програмне керування) на уроках «технології».

Використання станків ЧПК на уроках технологій допоможе учням оволодіти навичками програмування, необхідними для роботи з автоматизованими системами виробництва, а також допоможе учням у розвитку комунікації, так як учні можуть працювати в парах.

Станки ЧПК це – комп'ютеризована машина, яка використовується для виготовлення деталей і виробів з різних матеріалів, таких як метал, дерево, пластик та багато інших. Вона отримала свою назву через основний принцип роботи: виробничий процес контролюється та керується комп'ютером за допомогою числових програм.

Охарактеризувати дані станки можна за відповідними критеріями:

– комп'ютерне керування: основним елементом станка з ЧПУ є комп'ютер, який відповідає програмі виконання, яка запускає рухи та операції зі станком;

– числові програми: оператор встановлює необхідну програму, в якій задаються параметри обробки, розміри та форма виробу. Ці програми створені у спеціальних системах CAD/CAM (комп'ютерному проектуванні та комп'ютерному керуванні обробкою);

– рухомі механізми: станок з ЧПУ оснащений рухомими механізмами, такими як шпиндель (для фрезерування, свердління тощо) та різними засобами переміщення (які можуть бути лінійними або обертовими), які відрізняються від різних матеріалів;

– сенсори та засоби контролю: станки з ЧПУ, звичайно, оснащені найкращими сенсорами, які дозволяють контролювати розташування і стан

оброблюваного матеріалу, що дозволяє уникнути помилок та забезпечити точність роботи.

Станки з ЧПК застосовуються у різних галузях виробництва, включаючи металообробку, обробку дерева, виробництво пластмасових виробів, гравіювання, виготовлення прототипів та багато ін.

Таке обладнання допомагає у збільшенні об'ємів роботи, збільшенні точності деталей, допомагає з виготовлення складних деталей набагато швидше. Це фінансово, та фізично вигідніше. Зменшуються витрати матеріалу.

Використання таких станків допоможе учням оволодіти програмами для 3Д моделювання, програмами, які переводять 3Д модель в код який і задається станку. По ньому верстат і виготовляє деталь. Учням таке обладнання та програми допоможуть отримати потрібні навички які будуть потрібні в майбутньому. Так, як з часом на підприємствах все більше звичайні станки замінюють на станки ЧПК, все більше потрібно спеціалістів у цій галузі знань.

На уроках таке обладнання допоможе більше зацікавити учнів до уроків, провести уроки актуальнішими; допоможе учням збільшити свій рівень комунікації з однолітками, так як на таких заняттях можна працювати в групах по кілька учнів.

Список використаних джерел

1. Левковський, О.В. система числового програмного керування фрезерно-гравіювальним верстатом.

<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68387>

2. Книш В.В., Дегтярьова Л.М., Слюсарь І.І., Смоляр В.Г., Васильєв К.О. Фрезерно-гравіювальний станок з числовим програмним керуванням.

3. Загальні відомості про системи управління і верстатах з ЧПУ [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://studfiles.net/preview/2688655/page:2/>.

ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ КОНСТРУКЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ

Коваль К. О.

студентка Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, м. Полтава

У сучасному світі технологічний прогрес постійно розвивається, і це впливає на всі аспекти нашого життя, включаючи освіту. Однією з найважливіших галузей освіти є технологія, яка вчить молодь розуміти та застосовувати нові конструкційні матеріали. Мета цієї статті – розглянути, як використання нових матеріалів сприяє покращенню процесу навчання на уроках технології.

Данна тема є досить актуальною, адже сучасні технологічні рішення в галузі матеріалознавства дозволяють створювати нові матеріали з унікальними властивостями, що розкриває безмежні можливості для навчання на уроках технології.

Аналіз останніх досліджень показав що аспектами цього питання займалися такі науковці як Д. Гринь, С. Рябець, Ю. Носова, В. Титаренко та ін.

Замість традиційних дерев'яних дошок чи металевих профілів, вихованці разом з вчителем можуть використовувати нові конструкційні матеріали.

Сьогодні популярним є виготовлення виробів із еко-матеріалів. Для виготовлення таких речей використовують різноманітні природні матеріали, серед яких лоза, солома, бамбук, бавовна та інші. Ці матеріали є доступними.

Поряд з природними використовують і штучні матеріали. Це нові конструкційні матеріали - композити - тверді матеріали, що утворюються у результаті поєднання двох або більше компонентів і характеризуються покращеними властивостями, ніж початкові складники. Найрозповсюдженішими деревними композиційними матеріалами є фанера, ДСП, а також МДФ (деревоволокниста плита середньої щільності), ОСП (орієнтовно-стружкова плита) та ДПК (деревно-полімерний композит).

Також урізноманітнити заняття допоможуть смарт-матеріали. Учні можуть створювати різноманітні пристрої за допомогою мікроконтролерів, сенсорів та інших смарт-матеріалів. Наприклад, роботи зі світлодіодами, термометрами чи датчиками руху. За допомогою смарт-текстилю можна

експериментувати з тканинами, які реагують на температуру, світло чи вологість.

Ці нові матеріали можуть бути використані для створення захоплюючих навчальних завдань на уроках технології. Це чудова можливість досліджувати властивості різних матеріалів за допомогою спеціальних дослідницьких проєктів. Вихованці можуть вивчати, як структура матеріалу впливає на його властивості, та як використовувати ці властивості для створення корисних продуктів.

Використання нових конструкційних матеріалів сприяє й розвитку практичних навичок учнів. Вони вчаться користуватися сучасними інструментами та обладнанням для обробки та монтажу матеріалів, що може бути корисним у подальшому житті. Робота з новими технологіями також сприяє розвитку навичок проблемного вирішення, адаптації до змін та творчого мислення.

Також, важливою перевагою використання нових конструкційних матеріалів є їхня екологічна сторона. Багато з цих матеріалів створюються з використанням відновлюваних ресурсів або зменшують викиди відходів, що сприяє збереженню природи та сталого розвитку.

Уроки технології з використанням нових конструкційних матеріалів можуть надихнути учнів на вибір професійного шляху в галузі інженерії, дизайну чи матеріалознавства. Цей підхід до навчання підвищує зацікавленість та корисність уроків технології для молодого покоління.

Таким чином, використання нових конструкційних матеріалів на уроках технології допомагає учням розвивати креативність, практичні навички та готувати їх до викликів сучасного світу. Це сприяє покращенню процесу навчання та розвитку компетентностей, які будуть корисними у майбутньому.

Список використаних джерел

1. <https://uahistory.co/pidruchniki/gashyak-labor-training-technical-types-of-work-8-class-2016/21.php>
2. <https://ukped.com/rozroby-urokiv/trudove-navchannia.html>
3. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc>
4. <https://moyaosvita.com.ua/fizuka/novi-konstrukcijni-materiali-ta-oblast-%D1%97x-zastosuvannya/>

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДІЛОВИХ ІГОР ПІД ЧАС ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Мішура О. В.

студент Глухівського НПУ імені О. Довженка, м. Глухів

Бреус П. А.

студент Глухівського НПУ імені О. Довженка, м. Глухів

У сучасних умовах демократизації суспільства та переходу до ринкової економіки, значення економічних цінностей зростає, особливу вагу набуває професійна підготовка молодого покоління для життя в нових економічних умовах. Якщо говорити про підготовку школярів до такого життя, то великою мірою ця підготовленість залежить від професійної готовності вчителя трудового навчання та технологій до економічного виховання учнів, яку сьогодні недостатньо вважають.

Оскільки ділові ігри у своїй сутності пов'язані з управлінською діяльністю і організацією управління у різних сферах економіки, то для педагогічних закладів вищої освіти, які готують майбутніх учителів, більш відповідною назвою може бути "навчально-педагогічні ігри". Цей термін охоплює ділові, організаційно-ділові ігри, які стосуються управлінської діяльності в навчально-виховному процесі, а також рольові та інші навчальні ігри.

Використання ділових ігор сприяє активній і усвідомленій розумовій діяльності студентів, покращує їх активне сприйняття теоретичного матеріалу під час навчального процесу та сприяє розвитку навичок самостійного прийняття рішень щодо проблемних питань. Саме тому, питання використання ігрових методів у підготовці майбутніх фахівців, включаючи вчителів трудового навчання та технологій, стає актуальним. Проте аналіз системи підготовки показує, що цьому аспекту не приділяється належна увага, і не був сформований відповідний арсенал ділових ігор, особливо в контексті вивчення економічних дисциплін.

Не зважаючи на це, академічне співтовариство майже не здійснює дослідження економічних складових фахової підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, а також ігнорує інноваційні напрямки в освіті та економіці, які визнають важливість особистісного розуміння сутності освітнього вмісту в умовах економічного середовища.

З усім вищезазначеним, виникає важливе завдання покращення підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Аналіз

сучасних досліджень та літератури з означеного питання підтверджує, що проблема формування економічної компетентності у майбутніх вчителів трудового навчання та технологій не була належно висвітлена у психолого-педагогічних дослідженнях.

Підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій в економічній сфері базується передусім на їх усвідомленні соціальної важливості діяльності у ринкових умовах, освоєнні знань з економіки та методики економічного виховання, а також розвитку практичних навичок для використання цих знань у навчально-виховній роботі власного професійного напрямку. Для оцінки рівня підготовки студентів до проведення економічного виховання учнів використовувалася трьохрівнева шкала, включаючи високий, середній і низький рівні підготовки. Була розроблена система критеріїв, що забезпечує об'єктивну оцінку рівня сформованості економічних знань студентів та їх готовності до проведення економічного виховання учнів.

Технологія економічної підготовки студентів за допомогою ділових ігор передбачає таку послідовність етапів:

а) визначення рівня економічної підготовки студентів, активізація їхніх економічних знань, навичок та умінь;

б) виявлення і використання можливостей економічних предметів за допомогою ділових ігор, що сприяють поглибленню їхніх економічних знань, навичок і усвідомлення їхньої ролі у майбутній професійній діяльності;

в) освоєння студентами знань, навичок і умінь;

г) виявлення і використання можливостей предметів, що включені до циклу економічної підготовки, для поглиблення та розширення їхніх знань, навичок і умінь.

Ефективність економічної підготовки студентів з використанням ділових ігор буде високою, якщо враховувати такі педагогічні умови: диференціацію вмісту ділових ігор під час їх створення; належний рівень психологічної та методичної готовності викладача до використання ділових ігор у навчально-виховному процесі; збереження партнерських та суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачем і студентами, а також забезпечення психологічного комфорту учасників гри і створення позитивного емоційного клімату.

Нами розроблений та впроваджений комплекс методичних матеріалів, спрямованих на підвищення якості економічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій за допомогою ділових ігор.

Після аналізу результатів пошуково-експериментальної діяльності, проведеної на факультеті технологічної та професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, можна узагальнити, що запропонована методика економічної підготовки майбутніх учителів технологій з використанням ділової гри має суттєвий вплив на результативність навчання студентів.

У майбутньому, перспективи наукових досліджень полягають у розробці методів використання інноваційних технологій під час вивчення дисциплін економічного напрямку та під час проведення навчальних і педагогічних практик.

Список використаних джерел

1. Шевель Б. О. Аналіз підходів до трактування змісту поняття «економічна компетентність». Березневий науковий дискурс 2023 на тему: «Детермінанти посилення ролі освіти у повоєнному відновленні України». Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції для освітян, 22 березня 2023. м. Чернігів. С. 186-187.

2. Шевель Б. О. Структура економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. № 2(8) 2023. С. 65-70.

СЕКЦІЯ №3
ІННОВАЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ У СФЕРІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ
ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-
ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ

Савченко А.Г.

доктор філософії,
ДНЗ «ЕРТЛ м. Полтави», м. Полтава

Сучасні реалії державної політики у сфері освіти, спрямовані на глобалізацію, інформатизацію, автономність навчальних установ, механічно висувають нові завдання для ПТНЗ, результатом вирішення яких має бути підготовка конкурентоспроможного кваліфікованого робітника, здатного адаптуватись до постійно змінюваних умов виробничого середовища з повною актуалізацією професійної компетентності.

На часі є очевидним, що модернізація характеру праці, технологізація виробничих процесів, економічна нестабільність та інші зовнішні чинники суттєво трансформують внутрішні потреби особистості, що приводить до зміни контингенту тих, хто бажає здобути нову професію, підвищити кваліфікацію, підтвердити досвід неформального навчання тощо, в той же час, не полишаючи робочого місця, зберігаючи матеріальну стабільність, дотримуючись вигідної особистісної траєкторії професійного розвитку.

На задоволення таких потреб перед системою надання освітніх послуг виникла гостра необхідність поєднання традиційних педагогічних підходів з такими, які б забезпечували комплексну особистісну, професійну й психологічну готовність суб'єктів до професійної діяльності дистанційно, на основі використання інноваційних засобів і ресурсів, пропонованих інформаційно-комунікаційним середовищем.

Нині на всі сфери суспільного виробництва, у т. ч. і на систему вітчизняної професійної освіти, суттєво впливають чинники інформаційного суспільства, насамперед ІКТ, які створюють достатньо сприятливі умови для надання громадянам широкого спектру освітніх послуг. Можна стверджувати, що вони суттєво модернізували сучасну систему освіти на всіх рівнях, а також і безпосередньо систему професійно-технічної освіти, яка забезпечує підготовку фахівців для різних сфер виробництва.

В інформаційному суспільстві суттєвому покращенню професійної підготовки фахівців, у т. ч. і викладачів системи ПТО, можуть сприяти мережеві освітні дата-центри та сучасні ІКТ. Особливо важливим у цьому аспекті вбачається, по-перше, здатність викладачів комплексно їх використовувати відповідно до освітніх і професійних потреб учнів (слухачів). У зв'язку з цим слід підкреслювати, що їх інформаційно-комунікаційна підготовка має відповідати вимогам, з одного боку, інформаційного суспільства, а з іншого – виробничої сфери, яка широко використовує найсучасніші інформаційні технології. По-друге, у ПТНЗ формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів (слухачів) має бути динамічним і неперервним, оскільки інформаційні технології систематично і швидкими темпами оновлюються та вдосконалюються. У зв'язку з цим, викладачам системи ПТО необхідно постійно вдосконалювати свою професійно-педагогічну компетентність відповідно до змін, які відбуваються в інформаційному суспільстві, а також і безпосередньо й інформаційно-комунікаційну [7].

У 2016 році вчені Національної академії педагогічних наук України В. Кремень, В. Луговий, А. Гуржій, О. Топузов, А. Колупаєва, Л. Лук'янова, М. Слюсаревський, О. Спірін, Ю. Вітренко презентували «Національну доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні». Представлені висновки прогнозують план дій з підвищення якості та конкурентоспроможності вітчизняної освіти. Реалізація цих завдань відкриє перспективи зростання українського суспільства, зміцнення незалежності України, забезпечення добробуту громадян. У розділі «Професійна освіта для потреб особистості, економіки, суспільства» повідомлено, що «модернізація професійної освіти потребує вдосконалення науково-методичного супроводу її розвитку, врахування прогресивних ідей зарубіжного досвіду професійної освіти і навчання, запровадження інноваційних технологій і методики підготовки висококваліфікованих робітників, інформаційного та навчально-методичного забезпечення, підвищення якості педагогічного персоналу» [4].

Це може бути реалізовано, як зазначено в Концепції «Нова школа. Простір освітніх можливостей» «збільшенням кількості моделей підготовки вчителя». До того ж «форми підвищення кваліфікації буде диверсифіковано: курси при Інституті ППО, семінари, вебінари, он-лайн курси, конференції, самоосвіта» [3].

Сьогодення ПТНЗ – це активний розвиток інтернет-технологій, який їх спонукає почати розробляти дистанційне навчання фахівців.

У педагогічному аспекті система дистанційного навчання дає змогу використовувати різноманітні режими та форми навчання, багато видів навчальних матеріалів і способів перевірки знань, здійснювати контроль успішності та прогресу учня через заохочення до успішності, надавати тьюторську підтримку та допомагає організувати навчальний процес, аналізуючи статистику.

Аналіз наукових джерел щодо інформаційно-комунікаційної компетентності різних фахівців показує, що наукові дослідження ведуться за такими проблемними напрямками:

– трактування інформаційно-комунікаційної компетентності (В. Вембр, А. Гуржій, Н. Морзе, О. Овчарук, О. Спірін та ін.);

– її формування (І. Тимофєєва, Г. Федорук та ін.) і розвиток (П. Грабовський, Г. Дегтярьова, А. Кочарян, Н. Сороко та ін.).

Однак поза увагою науковців залишається проблема обґрунтування методики розвитку інформаційно-комунікативної компетентності викладачів системи ПТО.

Нині в Україні особливого значення набуває розвиток педагогічної науки, яка має обґрунтовувати педагогічний процес у ПТНЗ, розробляти інноваційні технології та методики професійної підготовки фахівців, у т. ч. із застосуванням ІКТ. Для цього необхідно обґрунтувати методику розвитку інформаційно-комунікативної компетентності насамперед у викладачів ПТНЗ у дистанційній формі навчання, яка має не відставати від вимог сьогодення, а, навпаки, враховувати всі тенденції сучасного світу та системи освіти, у т.ч. й інформаційного суспільства.

Методика розвитку інформаційно-комунікативної компетентності викладачів включає три етапи: а) ціннісно-мотиваційний; б) розвивальний; в) завершальний.

Відповідно, кожен із них формує свої завдання та передбачає отримання певних конкретних результатів.

Всі етапи розвитку інформаційно-комунікативної компетентності викладачів спираються на сучасні методологічні підходи, які, з одного боку, перетинаються між собою та взаємодоповнюють один одного, а з іншого – є обов'язковими при розробленні методики розвитку інформаційно-комунікативної компетентності викладачів. Так, дотримання вищезазначених методологічних підходів на відповідних етапах розвитку інформаційно-комунікативної компетентності викладачів у процесі дистанційного навчання забезпечуватиме ефективність навчання, зокрема вони будуть основою для визначення принципів, мети, завдань, змісту,

методів, засобів і організаційних форм навчання – основних складових методики.

Мета методики полягає у розвитку інформаційно-комунікативної компетентності викладачів системи професійно-технічної освіти, а саме визначенні її структурних компонентів, які необхідно сформувавши в процесі навчання. Сама мета навчання досягається через постановку і загальних, і часткових цілей навчання та їх досягнення. Зокрема, оволодіння знаннями, навичками та вміннями з ІКТ може розглядатися як один із елементів мети навчання викладача.

Мета навчання є ідеальним результатом розвитку інформаційно-комунікативної компетентності викладачів системи ПТО. Відповідно до визначеної мети, виокремлено основні завдання щодо розвитку інформаційно-комунікативної компетентності викладачів згідно з провідними положеннями сучасних методологічних підходів, а саме такі:

- розвиток ціннісно-мотиваційного компонента інформаційно-комунікативної компетентності (цінності педагогічної діяльності із використанням ІКТ; мотивація до розвитку інформаційно-комунікативної компетентності);

- розвиток інтелектуального компонента ІКТ (це такі знання: теорії ІКТ; теоретичних основ аналізу та прийняття рішень у педагогічній діяльності; технологій моделювання процесів (явищ) у викладанні навчальних дисциплін; сучасних апаратно-програмних засобів; технологій розроблення програмних засобів згідно з конкретною методикою викладання);

- розвиток праксеологічного компонента ІКТ (це такі здатності: використовувати ІКТ у педагогічній діяльності; розробляти та використовувати сучасні апаратно-програмні засоби у процесі викладання навчальних дисциплін);

- розвиток інформаційно-технологічного компонента інформаційно-комунікативної компетентності (це такі здатності: використовувати ІКТ у педагогічній діяльності; синтезувати різні програмні засоби для підвищення ефективності викладання навчальних дисциплін; розробляти інформаційні програмні засоби для використання у викладанні цих дисциплін);

- розвиток суб'єктного компонента (педагогічна суб'єктність в інформаційному суспільстві; здатність до самооцінювання як суб'єкта інформаційно-аналітичної діяльності в межах реалізації функцій викладача конкретних навчальних дисциплін).

Для їх розвитку доцільно дотримуватися педагогічних вимог і правил специфічних принципів дистанційної освіти (В. Биков) [1]. Зокрема таких:

- інтерактивності (передбачає діалог викладача з користувачем);
- адаптивності (забезпечує індивідуальний темп навчання, передбачає самостійний вибір слухачем курсу, часу навчання, терміну консультацій і складання іспитів, періодичне відновлення навчальної діяльності);

- гуманності (полягає в спрямованості освітнього процесу до людини, створенні максимально сприятливих умов навчання; засвоєнні обраної професії для розвитку і прояву творчої індивідуальності, громадянських, моральних та інтелектуальних якостей, що забезпечували б слухачеві соціальну захищеність, безпечні та комфортні умови набуття професійної освіти);

- пріоритетності педагогічного підходу (під час моделювання освітнього процесу передбачає проектування дистанційного навчання, обґрунтування теоретичних концепцій, створення дидактичних моделей тих явищ, які планують реалізувати);

- педагогічної доцільності застосування сучасних інформаційних технологій (вимагає педагогічного оцінювання ефективності кожного етапу проектування дистанційного навчання; на перший план необхідно винести не самовпровадження ІКТ, а відповідне змістове наповнення навчальних курсів і освітніх послуг за їх допомогою);

- вибору змісту освіти (зміст дистанційної освіти має відповідати, з одного боку, нормативним вимогам Державного освітнього стандарту й ринку праці, а з іншого – вимогам здобувача освіти);

- забезпечення захисту інформації, що циркулює в дистанційному навчанні (передбачає впровадження організаційних і технічних засобів безпечного та конфіденційного зберігання, передавання й використання різних відомостей та інформації);

- дотримання стартового рівня освіти (вимагає певної кількості знань, умінь, навичок);

- відповідності технологій до навчання (адекватність технологій навчання моделям дистанційного навчання);

- гнучкості та мобільності (створення інформаційних мереж, баз і банків знань та даних для дистанційного навчання, що дозволяє коригувати, доповнювати та вдосконалювати освітню програму; водночас це збереження інформаційної інваріантної освіти, що забезпечує можливість переходу на навчання через споріднені або інші напрямки здобуття освіти);

– відповідності дистанційного навчання наявним формам освіти (проектоване дистанційне навчання зможе дати необхідний соціальний та економічний ефект за умови, якщо створені та впроваджені інформаційні технології не стануть чужорідним елементом у традиційній системі освіти, а будуть природно інтегровані в неї);

– економічності (передбачає раціональне використання фінансових і матеріальних ресурсів, точний розрахунок ефективності підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання).

ІКТ дистанційного навчання включає три складові: технології створення, накопичення, зберігання і доступу до електронних освітніх ресурсів; технології забезпечення організації і супроводу дистанційного навчання; технології інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі мережі Internet.

Першорядними поняттями для ІКТ дистанційного навчання є:

– електронні освітні ресурси (навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, які розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, що відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами [5]);

– ІКТ навчання (сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передавання й подання інформаційних ресурсів за допомогою комп'ютерів і комп'ютерних комунікацій, які включають комп'ютерні тести, електронні дидактичні демонстраційні матеріали та публікації, комп'ютерні навчальні програми, електронні мультимедійні підручники, лекції, посібники, словники, віртуальну реальність та моделювання, електронні системи підтримування [2, с. 8]).

Так, у порівнянні із традиційними (паперовими) підручниками і посібниками, дидактичний потенціал електронних посібників і підручників значно більший завдяки таким властивостям: гіпертекстовість (можливість перегляду навчального матеріалу за гіперпосиланнями); мультимедійність (можливість використання всіх засобів мультимедіа для більш ефективного подання навчального матеріалу: звук, графіка, мультиплікація, анімація, відео); інтегрованість (можливість включати не тільки навчальні матеріали, але й запитання, тести для самоконтролю, поточного та підсумкового контролів, гіперпосилання на іншу довідкову та навчальну літературу,

надавати можливість безпосередньо працювати з проблемно-орієнтованим програмним забезпеченням); конструктивність (можливість будувати навчальний курс за принципами конструктивізму у навчанні, згідно з яким воно реалізується через конструювання когнітивних (уявних) моделей, через експерименти з реальністю або її комп'ютерними моделями); керованість (можливість організувати послідовність пред'явлення навчального матеріалу в електронному підручнику залежно від успішності, психофізіологічних або інших індивідуальних характеристик того, хто вчиться) [6].

ІКТ можна розділити на два типи:

Online, які забезпечують обмін даними та інформацією в режимі реального часу, тобто повідомлення, надіслане відправником, досягнувши комп'ютера адресата, негайно направляється на відповідний пристрій виведення. З online технологій насамперед потрібно відзначити чат (chat), що надає можливість здійснювати обмін текстовими повідомленнями через Internet в реальному часі. У простому випадку «розмова» відбувається між двома користувачами. Для колективної бесіди необхідно підключатися до спеціального сервера – IRC-сервера. Ефективність технологій online особливо висока при організації дистанційних лекцій, семінарських і практичних занять, групових консультацій.

Offline – отримані повідомлення зберігаються на комп'ютері або певному сервері, а користувач може переглянути їх за допомогою спеціальних програм у зручний для нього час. На відміну від очного навчання, де діалог ведеться лише в режимі реального часу, у дистанційному навчанні він може відбуватися у відкладеному режимі. До зазначених технологій відносяться електронна пошта, списки розсилки і форуми. Важливою перевагою offline технологій є великий вибір програмного забезпечення для роботи з електронною поштою і форумами. Сучасні поштові програми надають можливість відправляти повідомлення в гіпертекстовому форматі. Наприклад, за допомогою сервера-розсилки може бути організована розсилка навчальних матеріалів, а за допомогою електронної пошти встановлюється особисте спілкування між викладачем і тими, хто вчиться, а форум надає можливість організувати колективне обговорення найбільш складних питань курсу.

Отже, ІКТ відіграють особливу роль у дистанційному навчанні, оскільки саме вони надають можливість найбільш повно реалізувати принцип розподіленості освітніх ресурсів і кадрового потенціалу. Так, лекції можуть бути реалізовані у двох видах:

– відеоконференцзв'язок (перегляд виступу викладача у реальному часі);

– самостійне вивчення навчальних матеріалів у різних видах (електронні навчальні посібники, паперові підручники, аудіозапис, відеозапис) з наступним їх обговоренням у online або offline режимах.

Семінари можуть бути організовані:

– у режимі відкладеного часу (offline) (обмін текстовими повідомленнями);

– у реальному часі (online) (обмін повідомленнями (чат), аудіоконференції, відеоконференцзв'язок).

Практичні і лабораторні заняття передбачають:

– самостійне виконання практичних завдань;

– віддалене підключення до віртуальних лабораторій;

– роботу з комп'ютерною моделлю лабораторної установки.

Форми активного навчання можуть бути в методичному аспекті реалізовані у таких варіантах: online-ігри; аналіз ситуації (кейс-технології); груповий проект.

Ще одним важливим аспектом є використання технологій зберігання та обробки освітніх ресурсів, які реалізуються засобами системи підтримки дистанційного навчання та хмарних сервісів – Google Docs, YouTube, DropBox, wizer.me, padlet, google classroom, всеосвіта тощо [7].

Отже, дистанційне навчання не можливе без ІКТ, які надають оптимальну можливість модернізувати традиційне очне навчання, максимально розширюють аудиторію тих, хто вчиться, сприяють задоволенню індивідуальних освітніх потреб тих, хто вчиться, та реалізації їх творчого інтелектуального та особистісного потенціалів. Водночас процес інформатизації у системі ПТО має певну специфіку у порівнянні з загальноосвітніми та вищими навчальними закладами, що зумовлено недостатнім рівнем інформатизації ПТНЗ, слабкою навчально-матеріальною базою, а також контингентом здобувачів освіти та їх майбутньою професією. Все це зумовлює, з одного боку, більш високі вимоги до ІКТ компетентності педагогічних працівників системи ПТО, а з іншого – цілеспрямовану її інформатизацію.

Список використаних джерел

1. Биков В. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології : монографія / [В. Ю. Биков, О. О.

Гриценчук, Ю. О. Жук та ін.] / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. Київ : Атіка, 2005. С. 77–140.

2. Гатаулліна А. Інтерактивне й мультимедійне обладнання у школі. Відкритий урок: розробки, технології, досвід. 2009. № 5. С. 7-10

3. Концепції «Нова школа. Простір освітніх можливостей» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/08/21/2016-08-17-3-pdf>

4. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В.Г.Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. 448 с. – Бібліогр.: с. 21. (До 25- 147 річчя незалежності України). Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B6UkMWiy4uKzLVE0czBVR1ZXR2NsTkk0blc4bGNnTjNzbGNF/view>

5. Про електронні освітні ресурси : Наказ від 01.10.2012 р. № 1060 [Електронний ресурс] Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>

6. Триус Ю. Комп'ютерно-орієнтовані методичні системи навчання математики : монографія. Черкаси: Брама-Україна, 2005. 400 с.

7. Ягупов В. Дистанційне навчання в системі професійно-технічної освіти: монографія / авт. кол. В. В. Ягупов, Л. М. Петренко, С. Г. Кравець та ін. / За наук. ред. В. В. Ягупова. Житомир: «Полісся», 2019. С. 88-95.

ВПЛИВ СТАНУ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СФЕРИ НА ПІДГОТОВКУ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО І ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Сліпчишин Л.В.

доктор педагогічних наук, старший дослідник, доцент
кафедри технологічної освіти

Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова, м. Київ

Високі темпи інформатизації українського суспільства викликані інтенсивними техніко-технологічними змінами, що у свою чергу актуалізує увагу до технологічної підготовки молодого покоління. Технологічна освітня галузь готує майбутній кадровий потенціал суспільства і пов'язана з

трудова навчання, яке є спільним елементом загальної системи навчання, системи підготовки кадрів і системи виховання. Це означає, що освітній системі потрібно швидко реагувати на ці зміни і враховувати їх не лише у змістовому аспекті, але й в методичній підготовці педагогів. Відповідальними за формування технологічної компетентності в учнівській молоді є педагоги професійного і профільного навчання. Напряму актуальних змін у їхній підготовці визначається світовими тенденціями технологічної освіти.

Метою тез є окреслення основних тенденцій технологічної освіти, які мають знайти відображення у змісті професійної підготовки майбутніх педагогів професійного і профільного навчання. Для виявлення основних тенденцій технологічної освіти проаналізовано матеріали багатьох конференцій, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, педагогічна практика.

Технології є провідним чинником, який сьогодні найбільше впливає на розвиток суспільства. Тому з метою вивчення їх потенціалу для вирішення глобальних проблем, зокрема досягнення цілей сталого розвитку, створені світові інституції, які через масові заходи формують тенденції технологічної освіти (Цільовий фонд ООН з безпеки людини, Force for Good, Асоціація споживчих технологій, Всесвітня академія мистецтва і науки). Остання інституція була створена в 1960 році визначними науковцями (серед яких були А.Ейнштейн та Р.Оппенгеймер) для рефлексії вирішення нагальних проблем, що турбують людство. Розвиток технологічної сфери об'єктивно прискорили події, пов'язані з пандемією і війною. На прикладі цих подій яскраво вирізняється позитивний і негативний вплив технологій [1].

Найвпливовішою технологічною подією в глобальному масштабі є виставка досягнень електроніки, яка представляє результати втілення інновацій. Вона організовується Асоціацією споживчих технологій. Водночас у рамках роботи виставки проводиться конференція «Освіта для майбутнього» з конкретною тематикою і післяконференційні вебінари для відслідковування зацікавленості промислових виробників і педагогічної спільноти щодо порушених проблем. Шоста конференція, яка проходила 5-8 січня 2023 р. у Лас-Вегасі, була присвячена безпеці людини. Концептуальна ідея конференції полягала у твердженні, що безпечне життя людини в умовах сталого розвитку потребує обізнаності громадян у різних важливих аспектах, серед яких чільне місце займає технологічна освіта. Особливістю сучасного стану розвитку економіки є розуміння, що технологічна

компетентність (технологічна культура) потрібні фахівцям усіх професій. Враховуючи, що вплив технологій може бути як позитивним, так і руйнівним, водночас увагу потрібно також приділяти гуманізації технологічної сфери [2].

Цифровізація змінила педагогічний ландшафт та актуалізувала переосмислення педагогічного проектування освітнього процесу при підготовці майбутніх педагогів професійного і профільного навчання. Щоб не відставати від технологічного прогресу, технологічна підготовка цих фахівців потребує доступу до проходження практики, зосередженості на формуванні навичок, їхнього практичного застосування і сучасного навчального контенту. Зміни у педагогічному дизайні професійної підготовки мають відповідати трансформаціям у технологічній сфері та орієнтуватися на можливості інноваційних технологій, передовий досвід освітян. Зокрема, до основних тенденцій можна віднести увагу до нових педагогічних технологій, методів і форм навчання, посилення індивідуально-творчого характеру освітнього процесу, урахування попереднього досвіду, впровадження індивідуальної освітньої траєкторії, використання можливостей віртуального середовища.

Застосування інформаційних технологій дозволяє суттєво оптимізувати освітній процес, зробити персоналізованим, змінює методи навчання. Водночас технології мають значний потенціал гуманізуючого впливу, враховуючи психологічну налаштованість здобувачів до проявів зовнішньої чи внутрішньої активності (типи особистості: екстраверт, інтроверт), зокрема засвоєння стратегій і тактик вирішення проблем за допомогою віртуального середовища. Цифрові технології дають змогу розширити та диверсифікувати гуманістичний потенціал освітніх підходів, заснованих на суб'єкт-суб'єктній моделі взаємодії учасників освітнього процесу.

Усе популярнішим серед педагогів стає користування можливостями Metaverse (Метасвіту) як мережі віртуальних світів, в яких відбувається взаємодія з цифровими об'єктами. Оскільки нове покоління молоді прихильне до найновіших технологій, все більше використовуються можливості штучного інтелекту, який суттєво змінює досвід здобувачів і педагогів. Сьогодні недостатньо зрозумілим є характер цього впливу, тому на різних платформах точаться дискусії про те, як до нього ставитися. Найбільші застереження викликає використання ChatGPT, який є відносно простим у застосуванні, проте насправді складним для розробників інструментом. Пошуки науковців-педагогів спрямовані на виявлення позитивного впливу цього інструменту на освітній процес. Водночас

підкреслюється корисний вплив інших форм штучного інтелекту на досвід студентів, пов'язаний зі створенням зображень і відео [3].

Таким чином, актуальною проблемою підготовки педагогів професійного і профільного навчання є відповідність змінам технологічної сфери і досягненням психології та педагогіки. Сьогодні складаються умови для формування універсального фахівця з високою технологічною культурою, потрібного країні для сталого розвитку, яке здійснюється у загальній та професійній школі.

Список використаних джерел

1. Human Security Webinar Series – Technology & Human Security. URL: <https://worldacademy.org/conference-page/waas-talks-series/technology-amp-human-security/>

2. Technology for a Secure, Sustainable and Superior Future: Report Technology as a Force for Good. 2023 (January), 91 p. URL: https://www.forcegood.org/frontend/img/2023-report/pdf/Technology_as_a_Force_for_Good_Report_2023.pdf

3. Cohn J. How will AI alter the student experience? Experts weigh in. 2023 (August). URL: https://www.universityworldnews.com/post.php?story=2023081013030232&utm_source=linkedin&utm_medium=social&utm_id=AIHE-2023-09

ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ В ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Цибулько Г. Я.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки та методики технологічної і професійної освіти, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м.Слов'янськ

Пшеничний М. В.

кандидат педагогічних наук, ст. викладач

кафедри педагогіки та методики технологічної і професійної освіти, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м.Слов'янськ

У сучасних умовах реалізації завдань Нової української школи питання формування позитивної мотивації до навчання у школярів набуває особливої значущості і актуальності, адже мотивація – одна з

найважливіших умов успішності або неуспішності навчання дитини [1]. Не секрет, що менш здібний учень з високим рівнем мотивації може досягти вищих результатів у навчанні, чим дуже здатний, але з низьким рівнем мотивації. Успіхи в навчанні безпосередньо залежать від прагнення і наполегливості учня, від його бажання і уміння вчитися. Використання засобів нових інформаційних технологій дозволяє підсилити мотивацію навчання школярів, відкриває резерви освітнього процесу і особистостей його учасників: учнів і вчителів.

У всіх сферах освіти ведуться пошуки способів інтенсифікації і швидкої модернізації системи підготовки, підвищення якості навчання з використанням комп'ютерних технологій. Використання комп'ютерних технологій в навчальному процесі дає можливість застосовувати в педагогічній практиці педагогічні розробки, які дозволяють інтенсифікувати навчальний процес, реалізувати ідеї розвиваючого навчання. Постійне зростання можливостей комп'ютерних технологій, як інструменту людської діяльності і принципово нового засобу навчання, привело до появи нових методів і організаційних форм навчання і швидшого їх впровадження в навчальний процес[2].

У постанові № 494 Кабінету Міністрів. «Про затвердження Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно- комунікаційних технологій на період до 2025 року» затверджено Державну цільову програму впровадження у освітній процес закладів загальної середньої освіти інформаційно-комунікаційних технологій [4], що має дати змогу:

- поліпшити якість шкільної освіти, створити механізм її стійкого інноваційного розвитку, варіативності та індивідуалізації навчання;
- забезпечити загальноосвітні навчальні заклади доступом до глобальних інформаційних ресурсів з використанням високошвидкісних каналів;
- забезпечити доступ учнів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів до високоякісних локальних і мережних освітніх інформаційних ресурсів;
- створити та використати у навчальному процесі сучасні електронні навчальні матеріали та організувати ефективний доступ до них через Інтернет;
- створити умови для здобуття повноцінної освіти, соціальної адаптації та реабілітації дітей з обмеженими можливостями та дітей, які перебувають на довготривалому лікуванні;

– сформувати дистанційну систему виявлення обдарованих учнів, налагодити їх ефективний електронний зв'язок з провідними фахівцями та вченими;

– забезпечити розвиток інформаційної взаємодії та інтеграцію загальноосвітніх навчальних закладів у світовий інформаційний освітній простір.

Тому наша увага до цієї проблеми пояснюється насамперед тим, що потенціал використання інформаційних технологій в навчальному процесі взагалі, а особливо під час реалізації методу проєктів на уроках з технологій в загальноосвітній школі досить значний, проте дидактичні основи його організації та проведення, а також шляхи реалізації розроблені недостатньо.

Сучасна школа, крім озброєння учнів конкретними знаннями основ наук, повинна наділити їх також визначеними вміннями і навичками у постійному самостійному поповненні своїх знань, тобто створювати умови для саморозвитку особистості учнів. Одним зі шляхів досягнення зазначеної мети є послідовне використання комп'ютерної техніки у навчанні. Однак, пошук нових шляхів вироблення елементів комп'ютерної грамотності школярів, потребує глибокого психолого-педагогічного обґрунтування. Необхідна особлива методика і випробувані програмні засоби для навчання учнів загальноосвітніх шкіл [3].

Сучасне суспільство зазнає великих фундаментальних змін у галузях діяльності та їх структурі, витoki яких криються в нових способах створення, збереження, передачі та використання інформації. Саме комп'ютерні технології є проявами інформаційної революції.

Використання комп'ютерних технологій у школі є достатньо складною проблемою, що вимагає детального наукового вивчення, психолого-педагогічного обґрунтування. Спроби вести регулярне навчання за допомогою комп'ютерних програм часто зазнають невдачі у першу чергу тому, що через недосконалість програмних засобів не вдається дістати явну перевагу використання комп'ютерних технологій перед традиційними формами навчання. Інша важлива причина – комп'ютер не завжди є загальнодоступним засобом навчання. Тривалий час ні вчителі, ні учні не були готові сприйняти комп'ютер як навчальний засіб. Не всі розроблені нині методики комп'ютерного навчання є досконалими.

На сучасному етапі інформатизації ситуація змінюється, та виникають нові завдання, оскільки кількість навчальних програмних засобів, що випускаються на ринок, настільки велика, що необхідне детальне їх вивчення та обґрунтування. Комп'ютерне навчання можна вважати новою

освітньою галуззю, і для школи це є дуже актуальним, бо саме тут виховуються майбутні спеціалісти, що працюватимуть в інформаційному суспільстві. Комп'ютер стає звичним засобом пізнання навколишнього світу, таким як для попередніх поколінь була книга.

Інформація – явище незрівнянно більш давнє, ніж сама людина. Уже природа у процесі своєї еволюції передавала закодовану інформацію у рослинах і живих організмах. Ще з перших своїх кроків люди шукають і знаходять нові засоби передачі, збереження та обробки інформації. Однак ніколи раніше людство не накопичувало інформацію й знання настільки стрімкими темпами. Тому закономірним є те, що жодна галузь людської діяльності не зазнала такого розвитку як інформаційні технології. Саме вони були покликані збільшити ефективність та зручність використання різноманітних видів інформації. За останні десятиріччя інформаційні технології зазнали такого глобального поширення, що зараз уже важко уявити життя сучасної людини без них. На сучасному етапі можна без особливих труднощів навести приклади використання інформаційних технологій у всіх галузях: від освіти і до менеджменту. Сьогодні успіх буде мати та фірма, той заклад, який володіє найсучаснішими комп'ютерними технологіями.

Технологія – це комплекс наукових та інженерних знань, реалізованих у прийомах праці, наборах матеріальних, технічних, енергетичних, трудових факторів виробництва, засобах їх об'єднання для створення продукту або послуги, що відповідають певним вимогам. Тому технологія нерозривно пов'язана з машинізацією виробничого або невиробничого.

Поняття „інформаційні технології” з'явилося з виникненням інформаційного суспільства, основою соціальної динаміки в якому є нетрадиційні, матеріальні, а інформаційні ресурси (знання, наука, організаційні чинники, інтелектуальні здібності людей, їх ініціатива й творчість). Докладно появу та перспективами розвитку інформаційних технологій досліджував академік В.М. Глушков. На його думку, інформаційна технологія – це людино-машинна технологія збирання, оброблення та передавання інформації.

Дослідження дидактичних проблем та перспектив розвитку нових інформаційних технологій проводили педагоги, психологи, науковці нашої країни й країн дальнього зарубіжжя (М. Жалдак, Ю. Машбіц, С. Пейперту, І. Роберт та ін.) [5]. У сучасному суспільстві дослідження поняття інформаційних технологій продовжуються. Проте, сьогодні можна вважати, що поява нових інформаційних технологій передачі та одержання

інформації відкриває нові можливості для застосування комп'ютерів у навчальному процесі.

Дослідник О. Павленко щодо зазначеного питання говорить, що поява інформаційних технологій сьогодні визначила перехід від індустріального суспільства до інформаційного й це зумовило застосування нових підходів в організації пізнавальної діяльності учнів. Одним із провідних напрямів модернізації сучасної освіти стало впровадження в освітній процес новітніх комп'ютерних систем, які народжують нові форми навчання та специфічний навчальний зміст.

Існує декілька точок зору щодо розвитку інформаційних технологій із використанням комп'ютерів, що визначаються різноманітними ознаками поділу. Загальним для усіх викладених нижче підходів є те, що з появою персонального комп'ютера почався новий етап розвитку інформаційної технології. Основною метою стає задоволення персональних інформаційних потреб людини як для фахової сфери, так і для побутової. Інформатизація сучасного суспільства є процесом активного використання інформаційної техніки для обробки та поширення інформації.

Аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що термін „Нові інформаційні технології” визначається як сукупність методів і технічних засобів збирання, переробки, збереження і подання інформації з метою розповсюдження знань людей та розвитку їх можливостей щодо керування технічними засобами інформації. Звідси слід визначити, що складовими нових інформаційних технологій є засоби і методи НІТ.

Підводячи підсумки, зауважимо, що за допомогою комп'ютера проведення уроків, вправ, контрольних і лабораторних робіт, а також оцінювання успішності стає ефективнішим, а величезний потік інформації – досяжним. Тобто, комп'ютери служать підмогою, яка дозволяє заощадити час і зробити роботу ефективнішою, підвищити ефективність навчання, поліпшити аналіз та оцінювання рівня знань учнів, звільнити більше часу для надання допомоги учням, сприяє розвитку інтересу учнів до предмету, стимулюванню пізнавальної, творчої активності і самостійності школярів, формуванню комунікативних навичок, забезпечити об'єктивний контроль знань, якості засвоєння матеріалу учнями та допомагає здійснити пошук інформації, вирішити більшу кількість завдань (і зменшити домашнє завдання), проаналізувати результати, скористатися графічними можливостями комп'ютера. Таким чином, нові інформаційні технології, які застосовуються методично грамотно під час реалізації методу проєктів на уроках обслуговуючої праці в загальноосвітній школі, підвищують

пізнавальну активність учнів, що, поза сумнівом, приводить до підвищення ефективності навчання.

Проте, на наш погляд, комп'ютер не може повністю замінити вчителя. По-перше, саме вчитель має можливість зацікавити учнів, викликати допитливість, завоювати їх довіру; по-друге, він може спрямувати їх увагу на ті або інші важливі аспекти предмету; по-третє, відзначити їх старанність та знайти шляхи спонукання до навчання.

Список використаних джерел

1. Боринець Н. І. Методичні рекомендації щодо викладання трудового навчання у 2017–2018 навчальному році. URL: <http://media.ipro.kubg.edu.ua/?p=1202>.

2. Гаргін В. В. Застосування методу проєктів у процесі трудової підготовки учнів: *збірник наукових праць* «Педагогіка та психологія». Вип. 56. Харків, 2017. С. 186–194.

3. Дятленко С. М., Лещук Р. М., Медвідь О. Ю. Трудове навчання 5–9 класи: *практичний посібник для вчителів* / за заг.ред. А. І. Терещука. Харків: Ранок, 2017. 128 с.

4. Кузьменко Ю. В. Підготовка вчителів до реалізації проєктно-технологічної діяльності у трудовому навчанні школярів (1991–2015 рр.). Вінниця, 2009, 574 с. URL: http://ito.vspu.net/conference15/15_11/Kyzmenko.pdf.

5. Мачача С. Формування проєктно-технологічної культури учнів основної школи дис. канд. пед. наук. зі спец. 13.00.02 – теорія та методика трудового навчання. Київ, 2010. 234 с. С. 8.

РОЛЬ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Маринченко І.В.

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій

Глухівського національного педагогічного університету імені
Олександра Довженка, м.Глухів

Сучасний етап розвитку світової педагогічної науки характеризується утвердженням інновацій як важливого чинника суспільного відтворення, здатного забезпечити сталий економічний розвиток на основі досягнення

конкурентоспроможності країни. Тому провідним завданням державної політики в Україні є формування інституційних механізмів та інфраструктури інноваційних шляхів стратегічної модернізації професійної освіти. Реалізація стратегічних завдань професійної підготовки майбутніх учителів профтехосвіти потребує нових підходів, зокрема переходу кількісних показників її рівня до якісних показників [5].

Сучасний соціально-економічний розвиток України потребує наявності освічених та кваліфікованих спеціалістів та впровадження ефективних технологій [2].

Професійна підготовка майбутніх спеціалістів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється відповідно до Державного стандарту професійно-технічної освіти, який встановлює державні вимоги до змісту професійно-технічної освіти, рівня професійно-кваліфікаційного рівня випускників. закладів професійної (професійно-технічної) освіти, основні обов'язкові засоби навчання та освітній рівень вступників до зазначених закладів [1].

Впровадження інноваційних засобів у навчальний процес сприяє підвищенню якості освіти, зацікавленості студентів і викладачів, розвитку компетентностей і є важливим етапом у процесі реформування традиційної системи освіти в умовах глобалізації. Інноваційна спрямованість освітнього процесу призводить до принципових змін у педагогічній практиці, спрямовуючи методи на свідоме та творче навчання учнів, розвиток їхніх особистісних якостей – самостійності у прийнятті рішень, творчого підходу до навчання, ініціативи, наполегливості, самостійності, повага тощо.

Одним із таких методів, який навчає знаходити необхідну інформацію, аналізувати її, систематизувати та вирішувати поставлені завдання, є методика використання ментальних карт [4].

Ментальні карти ідеально підходять для використання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, можуть використовуватися в будь-яких типах завдань, залучають учнів будь-якого віку до активного творчого мислення, організації та вирішення проблем [3].

Структура ментальної карти (інтелект-карта, асоціативна карта, інтелект-карта, карта знань) будується на основі ключових слів або малюнків, які відображають частини основної ідеї [6]. Когнітивні та концептуальні карти можуть бути не представлені на моделі чи зображенні, але вони сприймаються та розшифровуються у процесі детального опису. Інтелектуальні карти виділяють деревоподібну структуру з декількома

рівнями вузлів, а асоціативні зв'язки можуть не відповідати рівню категоризації та бути заданими.

Карта знань (англ. Mind map, карта розуму, пам'яті, думок) – це набір діаграм і схем, які наочно демонструють думки, тези, пов'язані між собою та об'єднані спільною ідеєю.

Така карта дозволяє відобразити певний процес чи ідею у повному обсязі, а також одночасно зберегти у пам'яті значну кількість даних, продемонструвати зв'язки між окремими частинами, запам'ятати (записати) матеріали та відтворити їх у системі знань навіть через тривалий період часу.

Цей метод має багато переваг перед звичайними методами запису. На відміну від лінійного тексту, карти знань не тільки зберігають факти, але й демонструють взаємозв'язки між ними, забезпечуючи тим самим швидке та глибше розуміння матеріалу.

Залежно від сфери чи застосування Тоні Бьюзен розрізняє такі типи інтелект-карт:

- стандартні карти (стандартні карти). Це набір класичних ментальних карт, які служать для засвоєння, запису ідей і розкриття індивідуальності;

- карти швидкості, або карти блискавки (карти швидкості). Ці інтелектуальні карти стимулюють розумові процеси (те, що я знаю про предмет). Карточкою може бути, наприклад, короткий одноколірний конспект, зроблений до уроку;

- головні карти (master maps). Це дуже об'ємні карти до цілої галузі знань, наприклад, за матеріалами одного семестру. Вони часто пишуться безперервно і призначені для надання загального огляду всієї теми;

- мега карти (мега карти). Карти, пов'язані одна з одною, називаються мега-картами. Центральна карта (з відносно невеликою кількістю рівнів) пов'язана з наступними картами, які представляють деталі або додаткові аспекти. Крім того, ментальна карта є суто індивідуальним уявленням людини [6].

Поряд з індивідуальними ментальними картами, які можуть відображати думку окремого індивіда, існують «колективні» ментальні карти, характерні для певної соціокультурної групи людей, об'єднаних різними обставинами (місце проживання, професія, рівень знань, соціальна приналежність, історичний період). Різноманітність сприйняття світу у рамках однієї культури вони пояснюють наявністю національних ідей.

Використання карт знань у навчальному процесі створює можливості для покращення пам'яті, пригадування фактів, слів і образів, генерації ідей,

спонукання до пошуку рішення, демонстрації понять і схем, аналізу результатів чи подій, структурування роботи (реферат, доповідь), підведення підсумків виконаного, організація взаємодії під час групової роботи чи у сюжетно-рольових іграх.

Карта пам'яті реалізована у вигляді діаграми, на якій зображені слова, ідеї, завдання або інші поняття, з'єднані гілками, що відходять від центрального поняття або ідеї. Ця методика заснована на принципі «променевого мислення», що відноситься до асоціативних психічних процесів, відправною точкою яких є центральний об'єкт [6].

Отже, інтелектуальні карти – це зручний інструмент, який служить для відображення процесу мислення та структурування даних у візуальній формі. Їх можна використовувати для запису тих думок і ідей, які виникають в голові, коли людина думає про якесь завдання. І навпаки, вони дозволяють формувати інформацію таким чином, щоб мозок її легко сприймав.

Список використаних джерел

1. Inna Marynchenko, Oksana Braslavskaya, Oleh Levin, Yuliia Bielikova, Tetyana Chumak. [Modern tools for increasing the efficiency of distance education in the conditions of digitalization](http://www.magnanimitas.cz/13-01-xxxii). AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. 2023. Vol. 13. Issue 1, Special Issue XXXII. Pp. 87–92. URL: <http://www.magnanimitas.cz/13-01-xxxii>
2. Mashkina V. V. The use of mental maps in the training of geography specialists. Problems of continuous geographical education and cartography, Kharkiv, 2011, № 13, С. 62–64.
3. Okada A., Buckingham Shum S., Sherborne T. Knowledge cartography: software tools and mapping techniques. London: Springer Ltd, 2008. 424 p.
4. Sheludko I. V. Web quest as an innovative method of forming a creative personality. Youth and the market. Drohobych, 2018, №6 (161), С. 124–130.
5. Sheludko I. V. Professional training of vocational education teachers in the conditions of innovative technologies as a pedagogical problem. Youth and the market. Drohobych, 2017, №6 (149), С 124–130.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНФОРМАТИКИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Повечера І.В.

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної освіти та інформатики.
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, м.Чернігів

У сучасних умовах розвитку освіти важливою вимогою до особистості виступає вже не тільки накопичення знань, а й набуття певних умінь та навичок, що сприяють розвитку та самореалізації особистості. Це вміння ефективно взаємодіяти з масивами інформації, критично мислити, висловити власну думку, використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у різних галузях своєї діяльності.

Вивчення інформатики дає можливість поєднувати інтерактивні методи навчання та інформаційно-комунікаційні технології. У педагогічній науці питаннями застосування інтерактиву в навчальному процесі займалися такі науковці, як В.Мельник, О.Пометун, А.Мартинець, М. Скрипник, Л. Пироженко, О. Пометун, М. Томашевська та ін.

На нашу думку, найбільш повний аналіз інтерактивних технологій представлений у дослідженнях О.Пометун і Л.Пироженко [1]. Сутність інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес відбувається тільки завдяки постійній, активній взаємодії всіх учасників процесу. Його необхідно розглядати, як навчання у співпраці, де студент та викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання з розумінням, що вони роблять та рефлексують у процесі пізнавальної діяльності.

Так, О. І. Пометун зазначає, що до основних ознак інтерактивного навчання можна віднести діалогічність, активну рівноправну взаємодію всіх учасників навчального процесу, атмосферу успішності, переживання учасниками конкретного досвіду, рефлексію, а також свідоме регулювання і активізацію своєї поведінки [1, с.72].

Ефективність використання інтерактивних методів може бути обґрунтовано також з точки зору фізіології, а саме інтерактивне навчання активує емоції, свідомість, що сприяє більш якісному запам'ятовуванню. Запам'ятовуванню та навчанню сприяє також те, що інформація подається в

новому, незвичайному вигляді, що не співпадає з уже встановленими в нашому мозку шаблонами та закономірностями [3, с.180].

Упровадження інтерактивних методів у навчальний процес вивчення інформатики сприяє розвитку комунікативних навичок, проковує потребу удосконалювати комунікативну та психологічну компетентність майбутніх учителів технологій. Інтерактивне навчання сприяє засвоєнню великих обсягів інформації та дає студентам можливість відчувати свою успішність та інтелектуальну спроможність.

Отже, використання інтерактивних технологій на заняттях з інформатики сприяє також не тільки підвищенню якості навчального процесу, а й розвиває комунікативні здібності студентів.

Інтерактивне навчання на заняттях з інформатики включає в себе інтерактивні методи, прийоми, вправи, які відрізняються формою організації навчальної діяльності студентів. Різноманіття інтерактивних методів характеризується певними організаційними, педагогічними та дидактичними особливостями, які дозволяють підбирати конкретний метод для досягнення навчальної мети заняття.

Інтерактивні технології можуть застосовуватись на різних етапах і з різною дидактичною метою. Застосовуючи той чи інший інтерактивний метод, викладач також враховує комунікативні навички студентів та досвід групової роботи. Системне використання інтерактивних методів вкладається у вибудовану технологію, яка має адекватну логіку впровадження та поступове підвищення складності.

Найбільш поширеним та простим, з точки зору організації проведення та сприйняття студентами, є метод «мікрофон». Він полягає в груповому обговоренні, коли кожен може швидко і лаконічно висловити свою думку та навести свої аргументи. Говорить лише той, у кого символічний мікрофон. Також цей метод доцільно використовувати під час рефлексії в кінці заняття. Відповіді у цьому випадку не коментуються і не оцінюються.

Завданням викладача в інтерактивній технології є організація та допомога процесу обміну інформацією, виявлення різноманітних точок зору, звернення до особистого досвіду студента. Так при вивченні нової теми доцільно використовувати технологію «Ажурна пилка» або «Пошук інформації». Наприклад, пропоную студентам підготовлену презентацію з описом окремих етапів розвитку мов програмування, що слугує джерелом інформації для обговорення в експертних групах, а також під час самостійного вивчення та опрацювання матеріалу з кожного етапу.

Студенти мають у своєму розпорядженні доступ до електронних бібліотек та інших інформаційних джерел Інтернету, що дає змогу знайти більш актуальну та точну для себе інформацію.

Таким чином, інтерактивні технології з арсеналом інноваційних методів навчання дозволяють при оптимальному поєднанні їх з традиційним навчанням оптимізувати навчальний процес, забезпечити засвоєння студентами нових знань та вмінь, сприяти розвитку творчого потенціалу та формуванню комунікативних компетенцій майбутніх учителів технологій.

Список використаних джерел

1. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : Наук.- метод. посібник Київ, А.С.К., 2004, 192с.
2. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ : 2007. 144 с.
3. Томашевська М. Використання інтерактивних методів навчання при підготовці майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2017. № 8 (72). С. 178–188

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У НАВЧАННІ ОСНОВАМ ДИЗАЙНУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Нагорна Н. О.

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри теорії і методики технологічної освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка,
м. Полтава

У сучасному світі, коли технології стрімко розвиваються і впливають на усі сфери нашого життя, освіта не залишається осторонь від цього процесу. Запровадження цифрових інструментів у навчальний процес стає необхідністю, особливо для майбутніх вчителів технологій. Саме вони будуть відповідальні за передачу знань та навичок своїм учням, допомагаючи їм розуміти та використовувати цифрові технології в контексті дизайну.

Дизайн є важливою складовою сучасної освіти, а його основи включені до багатьох навчальних програм. Однак, перед вчителями і студентами, які готуються стати майбутніми вчителями технологій, постає завдання не лише засвоїти основи дизайну, але й розуміти, як це поняття

інтегрується у навчальний процес та як його використовувати для досягнення найкращих результатів. Дизайн включає в себе багато аспектів, і визначити його загальну концепцію не завжди просто. Узагальнюючи, дизайн - це процес створення і організації різних елементів з метою досягнення певної функціональності та візуального враження. Це може включати створення продуктів, графічний дизайн, веб-дизайн, архітектуру, модний дизайн і багато інших галузей. Основні завдання дизайну включають планування, розробку, вибір кольорів, текстур, форм, а також композиції.

Включення дизайну у навчальний процес відіграє значущу роль у формуванні компетентностей студентів. Воно сприяє розвитку креативності, критичного мислення та вміння працювати з інформацією в ефективний спосіб. Дизайн в навчанні дозволяє створювати цікаві та зрозумілі матеріали, поліпшує взаєморозуміння вчителя і студента, а також забезпечує візуальну привабливість навчального процесу. Поняття основ дизайну грає важливу роль у навчанні та підготовці майбутніх вчителів технологій. Зрозуміння основ дизайну і їх інтеграція у навчальний процес сприяє розвитку креативності та сприяє покращенню ефективності навчання. Вивчення дизайну допомагає створювати якісні та привабливі навчальні матеріали та розвивати компетентності, які будуть корисними у подальшій педагогічній діяльності. Для досягнення успіху в інтеграції дизайну в навчальний процес необхідно розробляти освітні програми, що враховують фундаментальні аспекти дизайну. Ці програми повинні передбачати систематичне вивчення теоретичних аспектів дизайну, а також практичні завдання, що дозволять студентам застосовувати набуті знання на практиці. Інтеграція дизайну може бути реалізована у різних навчальних предметах та курсах, що розширює можливості навчання [3].

Сучасні підходи до навчання дизайну включають інтердисциплінарність, технологічний прогрес, креативність і інновації, колаборацію і комунікацію, етику і сталість, практичний досвід і індивідуалізоване навчання. Ці аспекти відображають сучасні вимоги та можливості у галузі дизайну, сприяючи більш глибокому та розвинутому навчанню.

Інтеграція цифрових інструментів у навчанні основам дизайну для майбутніх учителів технологій є важливою еволюцією в освітній системі. Цей підхід передбачає використання сучасних технологій, таких як електронні підручники, відеоуроки, мультимедійні презентації, онлайн-курси та інші цифрові ресурси, які дозволяють студентам глибше розуміти

та зацікавлено вивчати основи дизайну. Цифрові інструменти створюють можливість створювати інтерактивні навчальні засоби, що дозволяють студентам активно взаємодіяти з матеріалом та вдосконалювати свої навички. Вони надають можливість створювати власні дизайн-проекти, що підвищує практичний досвід студентів. Онлайн-курси та інтерактивні платформи також дозволяють студентам вивчати дизайн в зручний для них час і місце, що підвищує доступність освіти. Крім того, цифрові інструменти сприяють розвитку креативності студентів та їх здатності до інноваційного мислення. Використання віртуальної реальності та розширеної реальності дозволяє створювати іммерсивні навчальні досліди, які розширюють горизонти навчання. Загалом, інтеграція цифрових інструментів у навчання дизайну для майбутніх учителів технологій допомагає покращити якість освіти та готує студентів до викладання дизайну в сучасних умовах, де технології відіграють ключову роль у професійному розвитку та інноваціях [2].

Інтеграція цифрових інструментів у навчання дизайну для майбутніх вчителів технологій включає у себе конкретні переваги та виклики. Серед переваг можна виділити підвищення залученості та інтерактивності студентів, актуальність у оновлення навчального матеріалу, а також можливість спільної роботи та проєктах. Однак виникають виклики, такі як необхідність підготовки вчителів до використання цифрових інструментів, нерівність доступу до технологій, залежність від технологій та питання безпеки та конфіденційності даних студентів. Розуміння цих аспектів є ключовим для розробки науково обґрунтованих стратегій інтеграції цифрових інструментів у навчання дизайну та покращення якості освіти.

У галузі навчання дизайну існують різноманітні відкриті освітні ресурси та платформи, які дозволяють студентам та спеціалістам розвивати свої навички і знання у цій сфері. Перш за все, Coursera та edX співпрацюють з провідними університетами, щоб надавати онлайн-курси з різних аспектів дизайну, доступні як безкоштовно, так і за плату. MIT OpenCourseWare від Масачусетського технологічного інституту пропонує безкоштовний доступ до матеріалів своїх дизайн-курсів. Khan Academy надає безкоштовні уроки з мистецтва та дизайну. Adobe Education Exchange концентрується на використанні програм Adobe та надає безкоштовний доступ до навчальних ресурсів. Canva Design School дозволяє користувачам вивчати графічний дизайн. Behance об'єднує дизайнерів і надає доступ до безлічі тьюторіалів та навчальних матеріалів. Google Design спеціалізується на дизайні у цифрових проєктах та надає безкоштовний доступ до

відповідних матеріалів. Ці платформи допомагають розширити можливості навчання дизайну та розвивати креативність у цій галузі.

Використання сучасних графічних програм та онлайн інструментів стає важливою частиною навчального процесу. Графічні програми, як Adobe Photoshop і Illustrator, спрямовані на обробку растрової і векторної графіки відповідно, і це надзвичайно важливо для створення графічних матеріалів, логотипів та веб-елементів. У доповнення до цього, онлайн редактори, такі як Canva та Pixlr, забезпечують простий і доступний спосіб створення графічних елементів, що особливо корисно для навчальних завдань. Поза цим, в галузі веб-дизайну використовуються програми, як Adobe Dreamweaver, які сприяють розробці та оптимізації веб-сайтів. Онлайн платформи, такі як WordPress, Wix і Squarespace, надають неспеціалістам можливість створювати власні веб-проекти. Важливо зазначити, що інтеграція графічних програм дозволяє створювати інфографіку та візуалізацію даних, що важливо для передачі інформації в легко доступній формі. Інструменти, як Tableau та Infogram, створюють можливість ефективно візуалізувати навчальні матеріали, що полегшує розуміння і засвоєння знань студентами [1].

Отже, інтеграція цифрових інструментів у навчанні основам дизайну майбутніх учителів технологій є важливою складовою їхньої підготовки до роботи у сучасному освітньому середовищі. Цифрові інструменти, включаючи графічні програми та онлайн редактори, сприяють розвитку не лише технічних, але і креативних навичок, необхідних для створення візуально привабливих та інтерактивних навчальних матеріалів. Ця інтеграція також підсилює інтерактивність навчання та підготовляє майбутніх учителів технологій до викликів інноваційного педагогічного середовища, сприяючи їх готовності до викладання в інтердисциплінарному контексті та розвитку творчого мислення студентів.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н. А., Пасько О. М. Особливості підготовки майбутніх дизайнерів-педагогів до впровадження мультимедіа технологій в освіті на засадах навчального проектування. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 92 том 1. 2023. С. 14–19
2. Гриневич Л. М., Морзе Н. В., Вембер В. П., Бойко М. А. Роль цифрових технологій у розвитку екосистеми стем-освіти. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2021. № 83 (3). С. 1–25.
3. Рамський Ю.С., Струтинська О.В., Умрик М.А. Модернізація

змісту навчання майбутніх учителів інформатики в умовах становлення інформаційного суспільства. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання.* Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. 2020. 22 (29). С. 17–25.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФІЛЬНОМУ НАВЧАННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ОСНОВИ ДИЗАЙНУ»

Савенко І. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики
технологічної освіти та комп'ютерної графіки
університету Григорія Сковороди, м.Переяслав

Реалізація сучасною загальноосвітньою школою Концепції профільного навчання потребує пошуку сучасних підходів до організації навчально-виховного процесу, головним об'єктом якого виступає особистість учня. Тому сучасна освіта має максимально враховувати гуманістичну спрямованість навчання, а педагогічна теорія сьогодні повинна запропонувати вчителям-практикам нові педагогічні технології, форми, методи і засоби навчання, які забезпечували б навчальний процес, сприяли виявленню особистісного сенсу учіння та емоційному задоволенню від нього. Такі умови сприятимуть усвідомленню особистістю учнів вагомості нових знань, активізують їх самоосвіту й самовиховання. При цьому неможливо не зважати на той факт, що внутрішній світ кожного окремого учня різноманітний і своєрідний, а кожна дитина від природи є неповторною особистістю.

Все це вимагає обґрунтування ефективності застосування інноваційних педагогічних технологій, які забезпечували б особистісно-орієнтований підхід профільного навчання старшокласників за спеціалізацією «Основи дизайну». До таких технологій ми відносимо: проектну технологію, технологію проблемного навчання, технологію індивідуалізації та диференціації навчання та інтерактивну технологію.

Проектна технологія є практикою особистісно-орієнтованого трудового навчання в процесі навчально-трудової діяльності учня, на основі

його вільного вибору та з урахуванням інтересів. У свідомості учня це має такий вигляд: « Все, що я пізнаю, я знаю, для чого мені потрібно і де я можу ці знання застосувати» [1, с. 18]. Для педагога – це бажання виявити доцільний баланс між академічними та прагматичними знаннями, уміннями та навичками. Таким чином проектна технологія дозволяє будувати кожному учневі власну освітню траєкторію, адже вона передбачає розвиток пізнавальних навичок учнів, пізнавальної самостійності, наполегливості, унікальності і самобутності кожного школяра, творчості, спрямованості на кінцевий результат, уміння самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі.

Проектне навчання орієнтоване насамперед на самостійну навчально-трудова діяльність учнів, яку вони виконують впродовж визначеного відрізка часу.

Технологія проектування передбачає вирішення учнем або групою учнів якої-небудь проблеми, що вимагає, з одного боку, використання різних методів, засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості. Проектна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів, результатом яких має стати або конкретне вирішення певної ситуації, або конкретний результат, готовий до впровадження.

Таким чином, оволодіння учнями визначеною сумою знань, практичне застосування набутих вмінь та навичок, гармонійне поєднання академічних знань з прагматичними, дотримуючись балансу на кожному етапі навчання, сприяють стимулюванню інтересу учнів до певних проблем і визначають сутність проектної технології навчання.

В основі проблемного навчання, яке певною мірою імітує процес наукового пізнання, лежить принцип пошукової навчально-пізнавальної діяльності учня, який у свою чергу є рушійною силою всього навчального процесу. Проте одним із найважливіших етапів проблемного навчання є момент уведення учня у творчу діяльність. Учитель має так змодельовати проблемну ситуацію, щоб учень сам виявив ініціативу виконати певну задачу, тому що це для нього є важливим, а відтак створити ситуацію логічного протиріччя.

Проблемні ситуації сприяють розвитку аналітико-синтетичної діяльності учнів. Вдале створення проблемної ситуації і розуміння її кожним учнем вирішує успіх організації проблемного навчання в цілому, а вміння сприймати, формулювати і вирішувати проблеми не виникають

стихійно. Це є результатом тривалої співпраці учителя й учня. Отже, проблемні завдання повинні впливати зі змісту програмного матеріалу профільного курсу «Основи дизайну», розв'язувати конструкторські, технологічні, експлуатаційні навчальні проблеми і бути тісно пов'язаними з практичною діяльністю учнів.

Інша інноваційна технологія індивідуалізації та диференціації навчання дозволяє здійснювати індивідуальний підхід у процесі опанування проєктно-дизайнерським матеріалом в межах кожної типологічної групи, адже врахування індивідуальних особливостей навчання окремих учнів забезпечує щонайбільший розвиток їх нахилів, здібностей і талантів, оволодіння навчальним матеріалом на рівні індивідуальних особливостей і можливостей кожного учня, тобто враховує кінцеву мету навчання.

Не менш важливим різновидом інноваційного навчання є інтерактивне навчання. До інтерактивних педагогічних технологій відносяться: технологія кооперативного навчання, технологія колективно-групового навчання, технологія ситуативного моделювання, технологія опрацювання дискусійних питань.

Дослідження психологів підтверджують, що учень старшої школи, може лише читаючи текст, запам'ятати 10% з прочитаного, слухаючи - 26%, в обговоренні - 70%, навчаючи інших - 95%.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про те, що інтерактивна технологія навчання розглядається в контексті особистісно-орієнтованих технологій. Її ознаки можна знайти в кооперативному, діалогічному навчанні, ігрових методах, формах організації групової діяльності тощо.

На думку О. Пометун інтерактивні технології навчання найефективніше зреалізуються за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників освітнього процесу [4]. Це співнавчання, взаємонавчання, де і учень і вчитель є рівноправними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Отже, застосування інтерактивних технологій навчання в умовах профільної технологічної підготовки учнів старшої школи за спеціалізацією «Основи дизайну» розуміється як навчання у взаємодії, спрямоване на активізацію пізнавальної діяльності старшокласників, що відбувається у формі діалогу між учнями, між учнями і учителем, учнівськими міні-групами (учасниками проєкту) на засадах співробітництва та співтворчості.

Таким чином, використання інноваційних педагогічних технологій сприяє створенню сприятливого освітнього середовища, надає можливості

до саморозвитку й оволодіння комплексом знань, умінь, навичок та якостей, зокрема: взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу, комунікувати; працювати в команді; шукати і опрацьовувати необхідну інформацію, оцінювати, порівнювати, доповнювати і засвоювати її; приймати рішення у нестандартних ситуаціях; створювати умови для творчості, оперативно приймати рішення; критично оцінювати наслідки своїх рішень, вчитися на власних помилках.

Список використаних джерел

1. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О.М. Коберника, Г.В. Терещука. Тернопіль Умань, 2007. 208с.
2. Локшина, О.І. Зарубіжна старша профільна школа: структурна організація, зміст освіти, підходи до оцінювання //Рід. шк. 2004. №4. С. 65-67.
3. Методика організації проектної діяльності старшокласників з технологій: метод. посіб. для вчителів, навч. прогр., варіат. Модулі / А.І. Терещук, С.М. Дятленко. Київ : Літера ЛТД, 2010. 128 с.
4. Пометун, О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. Київ : Вид-во А.С.К., 2004. 192 с.
5. Терещук А.І. Технологічна підготовка учнів старшої школи: теорія і методика : монографія. Умань : ФОП Жовтий О.О., 2013. 288 с.

ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Олійник О.І.

кандидат педагогічних наук,

Комунальний заклад

«Покровський педагогічний фаховий коледж»,

м. Покровськ

Реформування освіти в Україні спрямоване на пошук шляхів оновлення теоретичних і методичних засад підготовки майбутніх учителів, зокрема трудового навчання та технологій, з метою підвищення якості вітчизняної освіти. У сучасних соціально-економічних умовах у змісті

технологічної освіти мають бути закладені компоненти, що сприяють розвитку у здобувачів навичок пізнавальної, прогностичної, конструктивно-перетворюючої, пошуково-евристичної, оцінно-селективної, інтеграційної і інших видів діяльності [6, 141]. Вихід на ці пріоритети дає можливість досягнення головної мети – формування у майбутніх учителів трудового навчання належного рівня соціальної зрілості, освіченості, достатніх для забезпечення компетентності та автономності особистості, її самостійності у різних сферах життєдіяльності.

Наразі основним призначенням освітньої галузі «Технології», що входить до базисного навчального плану закладів загальної середньої освіти, є формування технічно, технологічно освіченої людини, підготовленої до життя й активної предметно-перетворювальної діяльності шляхом набуття нею життєво необхідних компетентностей у сфері сучасних технологій та здатності застосовувати їх у різних галузях практичної діяльності [2, 88].

Формування й розвиток переважної більшості ключових компетентностей учнів, задекларованих у Концепції «Нова українська школа», досить ефективно відбувається саме у процесі технологічної освіти – на уроках трудового навчання (технологій), гуртках технологічного профілю тощо [1, 37]. Тому виконання означеного завдання повністю залежить від рівня фахової компетентності вчителя, здатного приймати оптимальні рішення у різноманітних педагогічних ситуаціях і ефективно діяти на основі засвоєних знань, сформованих умінь та цінностей, а також набутого досвіду діяльності.

Відповідно, вирішення цього завдання неможливе без володіння вчителем фаховими компетентностями щодо організації технологічної підготовки учнів, використання ним нових, сучасних педагогічних технологій і методів навчання, що забезпечують формування в учнів технологічного творчого мислення, усвідомлення ними інформаційно-технологічної картини сучасного світу.

Вимоги до компетентностей та обов'язкових результатів навчання здобувачів фахової передвищої освіти визначають освітні стандарти. Проєкт Державного стандарту базової середньої освіти України – спеціальність 014 Середня освіта (014.10 Трудове навчання і технології) метою технологічної освітньої галузі визначає формування ключових та проєктно-технологічної компетентностей, розвиток системного і критичного мислення, готовності засобами дизайну змінювати навколишній світ без заподіяння йому шкоди,

здатності до підприємливості, партнерської взаємодії; використання техніки і технологій для культурного й національного самовираження [4].

Особливу роль у цьому відіграють проєктні технології навчання, які забезпечують вироблення системного уявлення про зміст і значення організації практичної діяльності на всіх етапах проєктно-технологічного ланцюжка – від формулювання ідеї до її реалізації [5, 229].

Цілком зрозуміло, що здобуття навичок до використання проєктних технологій у навчальній діяльності повинно забезпечуватися на всіх етапах підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, що має забезпечити усвідомлене опанування студентами цілісної культури організації проєктно-технологічної діяльності, розвиток у них здатності до генерування ідей та їх критичного аналізу, самостійного прийняття рішень, формування власної думки, комунікації та взаємодії в процесі вирішення спільних завдань, що є важливою педагогічною проблемою сучасної технологічної освіти [3].

Другою проблемою, на нашу думку, є факт неспроможності змісту освітньої галузі «Технології» забезпечити підготовку майбутнього вчителя на рівні вимог розвитку сучасного інформаційного суспільства. Причиною цього є відставання у внесенні відповідних змін до навчальних планів і програм підготовки вчителів трудового навчання та технологій від темпів розвитку і впровадження у виробництво новітніх технологій, які ґрунтуються на досягненнях наноелектроніки, використанні новітніх електронних систем і мереж, засобів програмування та робототехніки.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема підготовки вчителів технологій, обізнаних у сфері електроніки, конструювання та розроблення програм керування автоматизованими системами.

Вирішенню обох зазначених педагогічних проблем якнайефективніше сприяє широке використання у процесі підготовки вчителів трудового навчання та технологій методу проєктів конструкторсько-технологічного спрямування із застосуванням знань, умінь і навичок зі сфери новітніх технологій. Такий підхід дає змогу ефективно формувати ключові фахові компетентності в майбутніх учителів та залучати їх до пошукової науково-дослідницької діяльності, мотивувати їх пізнавальну діяльність, розвивати їхні творчі здібності.

Таким чином, у результаті вивчення, аналізу та власного багаторічного досвіду підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у педагогічному коледжі вважаємо перспективними наступні напрями розвитку технологічної освіти.

1. Усвідомлення громадськістю, державними структурами важливості предмета «Трудове навчання» («Технології») як загальноосвітнього, важливого для підготовки молоді до роботи у сфері матеріального виробництва, що вимагає: збільшення кількості годин на його опанування на всіх рівнях загальної середньої освіти; включення до шкільних навчальних планів як обов'язкового предмета «Креслення» з уведенням елементів комп'ютерної графіки з метою формування графічної грамотності учнів як основи їхньої проєктно-технологічної діяльності та як потужного засобу орієнтації учнів на архітектурні, дизайнерські, інженерні та інші професії; осучаснення матеріально-технічного забезпечення технологічної галузі.

2. Спрямування наукових досліджень на розроблення нового змісту технологічної освіти на наукових засадах: орієнтування змісту технологічної освіти на виклики науково-технічного прогресу та пріоритетних галузей виробництва (робототехніка, машини-автомати, вітрові та сонячні електростанції тощо).

Отже, перспективними напрямками підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у педагогічному коледжі вважаємо:

- наближення освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до вимог професійної педагогічної діяльності в Новій українській школі;

- посилення фундаменталізації підготовки, спрямованої на формування у здобувачів освіти здатності до самостійного набуття знань, освоєння новітніх технологій;

- упровадження в освітній процес підготовки фахівців у педагогічних коледжах інноваційних методів та технологій навчання (проблемне, проєктне навчання, кейс-технологія, STEM-технологія та ін.);

- створення сучасної матеріально-технічної бази, здатної забезпечити ефективну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій у коледжах (сучасне лабораторне устаткування, інтерактивні дошки, 3D-принтери тощо);

- з урахуванням професійного спрямування старшої школи передбачення можливості отримання професії (або декількох суміжних) під час навчання в коледжах, що посилить мотивацію абітурієнтів до вступу і підвищить соціальну захищеність випускників.

Таким чином, у вдосконаленні технологічної освіти необхідна, перш за все, наступність на всіх рівнях навчання, що сприятиме поступовому та неперервному оволодінню системою технологічних знань, практичних умінь і технологічних якостей, а це, у свою чергу, забезпечить у подальшому

результативність професійної підготовки. Крім того, урахування процесів, що сьогодні відбуваються у світовій і вітчизняній освіті, потребує розроблення інноваційних підходів до теоретичних та методичних засад підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у закладах фахової передвищої педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія освіти. Відповід. ред. В.Г.Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1040 с.

2. Коберник О.М. Теоретико-методичні засади компетентнісного підходу в технологічній освіті. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2014. Вип. 37. С. 85-91.

3. Матяш Н.В. Психологія проектної діяльності школярів в умовах технологічної освіти. За ред. В.В Рубцова. 2019. 286 с.

4. Про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти: проєкт Постанови КМУ від 2020 р. м.Київ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-proponuye-dlya-gromadskogoobgovorenn-ya-proyekt-derzh-avnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 20.04.2020).

5. Стещенко В.В. Основні підходи до визначення змісту і структури технологічної освіти в Україні. Наукові записки Бердянського держ. пед. унту. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 1. С. 226-231.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВЕБ-КВЕСТ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Борисенко Н.А.

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка, м. Глухів

Основними напрямками розвитку інформаційного суспільства в Україні є створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів, підвищення ефективності навчального процесу шляхом впровадження і масового поширення інформаційних технологій. Це підтверджується прийняттям низки законодавчих і підзаконних актів вищих органів

державної влади. Серед законодавчих актів чільне місце займають Закони України «Про освіту», «Про інформацію», «Про Національну програму інформатизації» тощо. Наразі, коли обсяг інформації весь час збільшується, навчати учнів старших класів як раніше стає вже неможливо. Наразі важливо навчати учнів навичками швидкої адаптації до умов неперервного оновлення виробництва, здатних до постійного самовдосконалення, зацікавлених у професійному зростанні протягом життя. Ці завдання можливо вирішити, впроваджуючи в освітній процес, зокрема на уроках технологій, інноваційних технологій навчання.

Як показав аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових публікацій, хронологічно перші з них ознайомлювали читачів з поняттям «веб-квест» (Т. March, В. Dodge, Я. С. Биховський, Ю. В. Романцова та ін.) і роз'яснювали загальні особливості змісту і структури цієї технології (В. Dodge, Т. March, А. Lamb, Chr. BauerRamazani).

Упровадження інформаційних технологій в освітній процес здійснюється перш за все через комп'ютерно-орієнтований урок, а потім через навчальну комп'ютерну програму. Сьогодні освітній процес передбачає створення сучасного методичного забезпечення з використанням комп'ютерних технологій: електронних посібників, інтегрованих навчальних комплексів, електронних тест-комплексів, електронних навчальних програм, забезпечення практичного навчання з використанням Web-технологій.

У перекладі з англійської web – веб, мережа, (всесвітня) павутина; quest – пошук.

Веб-квест (web-quest) в освіті – це проблемне завдання з елементами рольової гри, для реалізації якого використовуються інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Це означає, що вчитель, який створює завдання, вибере інформацію в Інтернеті, знайде там необхідні матеріали і надасть учням відповідні гіперпосилання. Все це зберігається на будь-якому веб-ресурсі, розробленому і структурованому як веб-квест. Учні виконують запропоновані завдання веб-квесту в групі студентів або індивідуально і, по завершенню роботи, представляють свою власну веб-сторінку на цю тему чи якусь іншу творчу роботу в електронній, друкованій або усній формі [2].

Кентон Леткеман, творець багатьох веб-квестів, вважає, що це супер-інструмент навчання через його конструктивістський підхід до навчання.

Учні не отримують готових відповідей або рішень при виконанні веб-квесту. Вони вирішують поставлені перед ними завдання самостійно.

Основою веб-квесту з точки зору методології є активне навчання, саме воно створює передумови для трансформації отриманої учнями інформації в нові знання, які вони можуть використовувати. Веб-квест спрямований на розвиток в учнів навичок аналітичного та творчого мислення, формування та розвиток їх інформаційної компетентності. Тому його можна з успіхом застосовувати на уроках технологій як для вивчення нового матеріалу, так і для узагальнення знань з певної теми, учням можна запропонувати різні джерела інформації з теми, різні точки зору на проблему, які б спонукали учнів до самостійної роботи, опрацювання, пошуку, аналізу інформації [1].

Технологія веб-квест у процесі навчання технологіям дозволяє забезпечити реалізацію принципів наочності, мультимедійності та інтерактивності навчання.

Використання технології веб-квест в освітньому процесі навчання технологіям призводить до:

- підвищення зацікавленості учнів до предмету технології;
- підвищення мотивації навчання;
- використання всіх видів інформації для сприйняття (текст, графіка, відео і звук);
- формування в учнів інформаційної компетентності;
- виховання інформаційної культури здобувачів освіти.

Використання веб-квестів на уроках технологій сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти до навчання.

Так, *мультимедійність* покращує психоемоційний настрій. Зокрема, у веб-квест можна ввести різні ігрові форми. Навчальний матеріал стане цікавим і ілюстрованим, в наслідок чого оволодіння знаннями буде легким і захоплюючим. Це розвиватиме уяву учнів, сприятиме виникненню позитивних емоцій, впевненості в успіху, збереженню здоров'я учнів.

Модальність передбачає одночасне використання кількох каналів сприйняття інформації. Найбільш цінним тут є залучення мультимедійних засобів. Візуалізація навчального матеріалу надасть змогу забезпечити умови для розвитку пам'яті, зробити знання відкритими, стане гарним знаряддям діагностування. Використання ілюстрацій важливе тоді, коли об'єкти недоступні безпосередньо, а розповідь учителя не забезпечує достовірного уявлення про об'єкт, що проектується.

Слово-образ. Засоби веб-квесту надають змогу за оптимальний проміжок часу показати здобувачам освіти в онлайн режимі динамічні процеси й статичні образи.

Структурованість подання навчального матеріалу. Форма веб-квесту має розгалужену структуру надання інформації. Вона реалізується за допомогою гіперпосилань, що організовують логічні чіткі зв'язки, сприяють цілісному розумінню питання, що вивчається.

Пошуковий характер технології веб-квест забезпечує активну дослідницьку діяльність вчителя і учнів. Доступ до мережі Інтернет дає кожному учаснику з них великі можливості підбору джерел інформації. У процесі роботи з великим обсягом інформації у здобувачів освіти формуються уміння критичного мислення, уміння оцінювання ефективності інформаційного пошуку, визначення оптимального обсягу інформації, відповідальність за здійснений вибір інформації. Отже, відбувається формування інформаційної й комунікативної компетентностей.

Візуалізація результатів роботи здобувачів освіти й оцінка виконаної ними роботи. Усі виведені на екран проміжні результати роботи унаочнюють оцінку діяльності учнів, а рефлексію роблять усвідомленою.

Веб-квест можна використати для розв'язування задач, таких як: засвоєння базових знань з технологій загалом, частково з розділу або теми; систематизація набутих знань, удосконалення навичок самоконтролю; формування у цілому мотивації до навчання; надання методичної допомоги учням у самостійній роботі над матеріалом, що вивчається.

Список використаних джерел

1. Лебедь Г. М. Веб-квест як технологія компетентнісно зорієнтованого навчання студентів політехнічних коледжів. *Вісник «Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві»*. 2015. Вип. 4(11). С. 227-235.

2. Харлаш Л. М. Технологія «Веб-квест» у методичному арсеналі сучасного вчителя. URL: <http://mk.osvita-dnepr.com/vprovadzhennya-innovatsijnikh-tekhnologij/26tekhnologiya-veb-kvest-u-metodichnomu-arsenali-suchasnogo-vchitelya>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Олексюк М. П.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Т.Г. Шевченка, м. Кременець

Сьогодні існує достатньо велика кількість технологій навчання. Проте процес використання традиційних та впровадження інноваційних технологій навчання протікає стихійно. У процесі їхнього відбору та реалізації в освітньому процесі існують суперечності між старими способами представлення та засвоєння знань та новими цілями освіти, а також зростаючими об'ємами інформації, яку потрібно передати здобувачам й обмеженою кількістю навчального часу. Існує ряд проблем на сьогоднішній день, зокрема гостра необхідність педагогічних інновацій в освітньому процесі та недостатність розроблених методологій щодо використання сучасних нових педагогічних технологій в освіті.

Серед технологій, які активно застосовуються в освітньому процесі, можна виділити традиційні та інноваційні. Здійснений порівняльний аналіз та врахований педагогічний досвід дозволяє виділяти як позитивні, так і негативні сторони.

Сучасному педагогу необхідно вільно володіти у педагогічній практиці основними методологічними прийомами або методами організації освітнього процесу, які на сьогоднішній день прийнято називати педагогічними технологіями.

До переваг традиційних технологій можна віднести: науковість; організаційна чіткість педагогічного процесу, постійний ідейно-емоційний вплив особистості викладача; оптимальні витрати ресурсів при масовому навчанні; впорядкована, логічно структурована подача навчального матеріалу, орієнтація на розвиток пам'яті; доступність; врахування вікових та індивідуальних особливостей здобувачів; усвідомлення завдань та активність учасників освітнього процесу. Проте традиційним технологіям властиві й недоліки: характер відносин між викладачами та здобувачами, орієнтація на формування шаблонного мислення; відсутність орієнтації на

розвиток творчих здібностей та розкриття власного потенціалу, пригнічення ініціативи, абсолютно однаковий підхід до усіх здобувачів [3, с. 39].

Із сучасними технологіями тісно пов'язані реальні можливості побудови відкритої системи освіти, зміна способів одержання нових знань, підсилення особистісної орієнтації освітнього процесу.

Сучасні інноваційні технології повинні формувати множинність суб'єктних картин, забезпечувати розвиток особистості, смислопошуковий діалог. Сутність таких технологій навчання полягає в органічному сполученні вивчення власних ускладнень із навчанням новим засобам і способам такого вивчення, що у першу чергу виражається у діях, спрямованих на подолання цих ускладнень.

Кожна із таких технологій навчання має чітко визначену мету, цілі навчання, умови реалізації і відповідні до цього процедури. В освітньому процесі викладач на власний розсуд використовує наявні педагогічні технології та поєднує окремі елементи багатьох технологій.

Розглядаючи інноваційну педагогічну діяльність як доволі складне утворення, сукупність різних за цілями та характером видів робіт, що відповідають основним етапам розвитку інноваційних процесів і спрямовані на створення і внесення педагогом змін до власної системи роботи. Має вона комплексний, багатоплановий характер, втілює у собі єдність технологічних, наукових та організаційних заходів. Інноваційна діяльність є системним видом діяльності, спрямованим на реалізацію нововведень на основі використання та впровадження нових ідей, наукових знань, підходів до навчання. Специфічними особливостями такої діяльності є її відкритість майбутньому, налаштованість на конструктивні дії у постійно оновлюваних ситуаціях, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, основою котрих є інноваційні педагогічні технології.

Професіоналізм викладача та входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграють інноваційні педагогічні технології.

Метою наукового дослідження є аналіз ключових понять означуваної проблеми, їх місце та роль в освітньому процесі.

Цілий ряд авторів, зокрема І. Дичківська, вважають, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати деяким основним методологічним вимогам (критеріям технологічності), зокрема концептуальності, системності, можливості управління, ефективності, відтворюваності, візуалізації [1, с. 34].

Порівнюючи традиційні та інноваційні освітні технології, які сьогодні паралельно існують в Україні, І. Зязюн зробив висновки, що традиційна система навчання є безособистісною, «бездітною... без людською». У ній «людина... постає... об'єктом, яким можна керувати за допомогою зовнішніх впливів, загальних стандартів і нормативів» [2].

Для сучасного суспільства впровадження в освіту, окрім традиційних, також інноваційних технологій має більш прагматичне значення, ніж теоретичне, оскільки в умовах глобалізації воно стосується перспектив та його історичного розвитку, які пов'язані з так званими «високими технологіями».

На даний момент у практику увійшли наступні види технологій: проєктні технології, тобто ті, що забезпечують інтеграцію знань і вмінь із різних видів діяльності; ігрові технології, які формують навички розв'язувати творчі завдання на основі вибору альтернативних варіантів; інформаційно-комунікаційні технології.

Педагоги активно впроваджують наступні інноваційні технології: технологія розвивального навчання; інтерактивні методики, куди ми можемо віднести роботу в групах, метод проєктів, «розумовий штурм», «ажурна пилка», «кейс-метод», «акваріум», рольові та ділові ігри, «велике коло», «шкала думок», «асоціативний куш», «відкритий мікрофон», вправи-енергізатори, групова дискусія, взаємне навчання); технологія проблемного навчання; методика гранування; блочний метод викладання матеріалу; кооперативна форма навчання.

У педагогічній практиці викладачів з'явилися нові форми занять: урок-практикум; урок-пошук; урок-дискусія; урок-мандрівка; урок-панорама; урок-залік тощо.

Отже, оскільки викладач є організатором освітнього процесу, то його основною метою є пробудити і підтримати прагнення здобувачів до пізнання, що спонукає педагогічний колектив шукати шляхи підвищення інтересу студентів до навчання, урізноманітнюючи його зміст, форми та прийоми через використання інновацій.

Навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднувати в межах класичної освіти: навчання, працевлаштування, планування кар'єри, безперервна освіта.

Проте на даний час питання впровадження інноваційних технологій вимагає серйозного науково-методичного підходу, який забезпечує роботу педагогічного колективу над реалізацією науково-методичної проблеми.

Таким чином, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик, використання традиційних технологій та впровадження інноваційних технологій навчання.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ. 2004. 214 с.
2. Зязюн І.А. Освітні парадигми та педагогічні технології у вимірах філософії освіти. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. 2011. Т. 1, Вип. 33. С. 22-27.
3. Савченко В.Г., Андрушина Л.Л. Традиційні та інноваційні педагогічні технології у вищій школі: Навч. посібник для здобувачів II і III ступенів вищої освіти. Дніпро. 2019. 83 с.

ФЕНОМЕН ГРИ ЯК ВАЖЛИВА НАВЧАЛЬНО – ІГРОВА ТЕХНОЛОГІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Корець М. С.

доктор педагогічних наук,
професор кафедри інженерії та технологій виробництва
УДУ імені Михайла Драгоманова, м. Київ

Шевченко Ю. В.

аспірант
кафедри інженерії та технологій виробництва,
УДУ імені Михайла Драгоманова, м. Київ

Навчальні ігри посідають важливе місце серед сучасних психолого - педагогічних технологій навчання. Гра як метод навчання люди використовували з давніх - давен, широке ж і систематичне поширення вона отримала лише в 70-ті роки ХХ ст. Поняття "ігрові педагогічні технології" включає досить велику групу методів та прийомів організації педагогічного процесу у формі різних педагогічних ігор. На відміну від ігор взагалі, педагогічна гра має суттєву ознаку – чітко поставлену мету навчання та відповідний їй педагогічний результат, які можуть бути обґрунтовані,

виділені у явному вигляді та характеризуються своєю чіткою навчально - пізнавальною спрямованістю.

Феномен гри привертав до себе увагу мислителів, філософів, соціологів, психологів і педагогів упродовж усієї історії існування людства. Філософсько - культурологічні та педагогічні підходи до гри як до засобу взаємодії людини зі світом розробляли видатні мислителі минулого Аристотель, Платон, Ж.-Ж. Руссо, Ф. Шиллер, Я. Коменський, Г. Сковорода; філософське трактування зародження й значення гри розкрили у своїх працях Г. Гегель, І. Зязюн, , М. Семашко та ін.

Значення гри неможливо вичерпати та оцінити розважально - рекреативними можливостями. У тому і полягає її феномен, що, будучи розвагою, відпочинком, вона здатна перерости в навчання, творчість, терапію, модель типу людських відносин і проявів у освітньому процесі.

Збільшення розумового навантаження під час уроків змушує замислитися над тим, як підтримати в учнів інтерес до матеріалу, що вивчається, їх активність протягом уроку. У зв'язку з цим і ведуться пошуки нових ефективних методів навчання та таких методичних прийомів, які активізували б думку школярів, стимулювали б їх до самостійного набуття знань.

Виникнення інтересу до предмета у значної частини учнів залежить переважно від методики його викладання, від того, наскільки вміло буде побудовано навчальну роботу. Треба подбати про те, щоб на уроках кожен учень працював активно і захоплено, використовувати це як відправну точку для виникнення та розвитку допитливості, глибокого пізнавального інтересу. Це особливо важливо у підлітковому віці, коли ще формуються, а іноді й лише визначаються постійні інтереси та схильності до того чи іншого предмета.

Важлива роль на уроках відводиться дидактичним іграм – сучасному та визнаному методу навчання та виховання, що володіє освітньою, розвиваючою та виховною функціями, що діють в органічній єдності.

У «Великому тлумачному словнику української мови» поняття «гра» розуміється як заняття, яке підпорядковане сукупності правил і прийомів або базується на певних умовах, що розкриває її процесуальний зміст.

Багатогранність ігрової діяльності, яка розвиває, виховує, соціалізує та концентрується на конкретній меті, полягає у збагаченні особи знаннями, уміннями, досвідом (що є сутністю поняття «навчання») та є процесом опанування знань, досвіду з урахуванням досягнень і недоліків минулого,

набуття навичок, умінь виконувати певні дії, виховувати та виробляти в собі певні якості, риси, уміння (що відображає сенс поняття «навчатися»)

Педагогічні ігри – досить велика група методів і прийомів організації педагогічного освітнього процесу. Основна відмінність педагогічної гри від гри взагалі полягає у тому, що вона володіє суттєвою ознакою – чітко поставленою метою навчання і відповідним їй педагогічним результатом, які можуть бути обґрунтовані, виділені в явному вигляді й характеризуються навчально - пізнавальною спрямованістю.

Інструментальні системи в своїй основі, як правило, мають той чи інший конкретний метод, знайдений у практиці, що становить основу певної педагогічної технології. Типологічно це можна представити таким чином застосувавши таку гру:

Дитині пропонується набір слів, в яких літери переплутані місцями. Необхідно відновити нормальний порядок слів, щоб отримати зрозумілий термін чи поняття. Приклад: *СЕВНА - ВЕСНА*. У складних випадках, коли діти не справляються літери, які є в остаточному (кінцевому) варіанті першими, підкреслюються. Приклад: *РІОКОГ - ОГІРОК*.

А. С. Макаренко стверджував “Гра має важливе значення в житті дитини... Якою буде дитина в грі, такою вона буде і в праці, коли виросте. Тому виховання майбутнього діяча відбувається перш за все в грі”.

Ці технології довели свою ефективність. Вони набули поширення тому, що, по-перше, в умовах ще існуючої у нас класно - урочної системи занять вони найбільш легко вписуються в освітній процес, можуть не зачіпати змісту навчання, яке визначено освітнім стандартом для базового рівня. Це технології, які дозволяють при інтеграції у реальний освітній процес досягати поставлених будь - якою програмою, стандартом освіти цілей з кожного навчального предмету іншими, альтернативними традиційним, методами, зберігаючи при цьому досягнення вітчизняної дидактики, педагогічної психології, окремих методик [2 с. 2].

По-друге, ці технології забезпечують не тільки успішне засвоєння навчального матеріалу всіма учнями, а інтелектуальний і моральний розвиток дітей, їх самостійність, доброзичливість по відношенню до вчителя і одне одному, комунікабельність, бажання допомогти іншим. Суперництво, зарозумілість, авторитарність, настільки часто породжуються традиційної педагогікою і дидактикою, несумісні з цими технологіями.

Вони вимагають зміни пріоритетів з засвоєння готових знань у ході класних занять на самостійну активну пізнавальну діяльність кожного учня з урахуванням його особливостей і можливостей.

Таким чином, в ігрових формах заняття реалізують ідеї спільного співробітництва, змагання, самоврядування, виховання через колектив, залучення дітей до науково-технічної творчості, виховання відповідальності кожного за навчання та дисципліну у класі, а головне – навчання предмету.

Сучасні дослідження підтверджують, що саме на активних заняттях учні краще і частіше засвоюють матеріал найповніше та з користю для себе. Розкриття внутрішніх резервів учня, стимулювання діяльності учнів з напрацювання та перетворення власного досвіду та компетентності при використанні в навчанні активних методів допомагає молодій людині оцінити свої здібності та можливості, правильно визначити напрямок професійного становлення та розвитку, сприяє конструктивним змінам у освітньому процесі в цілому.

Список використаних джерел

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с., с. 707.
2. Зязюн І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи:[монографія]. Київ : Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. С. 10-18.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Вакуленко О.

аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Гриценко Л.О.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

В умовах культурного та духовного розвитку України проблема професійної підготовки майбутнього вчителя технологій набуває першорядного значення. Основними орієнтирами вдосконалення системи технологічної освіти стали підвищені вимоги суспільства до рівня готовності молодого покоління творчо вирішувати завдання, що виникають у процесі життєдіяльності, на основі технологічно грамотної організації своєї діяльності. Новій українській школі потрібен вчитель, мислячий

гнучко і нестандартно, діючий у динамічному концептуальному полі сучасної освіти, яка формує унікальний досвід учня.

Отже, на сьогоднішній день актуальним є питання забезпечення підготовки майбутніх учителів технологій, здатних до активної участі в різних видах професійної діяльності, що має художньо-творчу спрямованість, пов'язану з моделювання і проектуванням виробів.

Важливо, що проблеми творчої діяльності особистості вчені пов'язують з естетичною природою творчості, як вагомого чинника професійної підготовки майбутнього вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблеми підготовки вчителів, формування їхнього творчого потенціалу, розвитку важливих творчих здібностей, якостей, умінь, стилю мислення, діяльності висвітлюються в багатьох наукових дослідженнях. Серед них визначаються певні напрями, що відображають окремі аспекти: питання професійної підготовки вчителів (І. Зязюн, О. Дубасенюк, Н. Кічук, В. Семиченко, С. Сисоєва та ін.); вивчення творчої особистості, її потенційних можливостей, здібностей, властивостей, характерних рис (В. Андрющенко, Л. Березовська, А. Богуш, В. Вербець, В. Зайчук, Ж. Ковалів, В. Рибалка та ін.); дослідження ефективних шляхів і методів розвитку творчої особистості в умовах естетичної діяльності (Є. Коцюба, Н. Миропольська, Г. Падалка, В. Титаренко, Л. Хлебнікова та ін.). Значний інтерес викликають роботи науковців і практиків в галузі технологічної освіти Ю. Белова, Н. Вовк, І. Гевко, І. Голяд, Р. Гуревич, Д. Кільдеров, М. Коберник, М. Корець, В. Стешенко, В. Титаренко, С. Ткачук, А. Цина та інших, де висвітлюються проблеми підготовки здобувачів педагогічних закладів загальної середньої та вищої освіти до професійної діяльності, вивчаються умови формування і розвитку творчості вчителя тощо.

Внутрішнім потягом до творчості стає особливий динамізм усіх якостей та властивостей особистості, здатних реалізуватися у конкретному творчому акті. Саме цей динамізм і є основним змістом поняття, яке прийнято називати творчим потенціалом [8, 169].

Проблема творчого потенціалу людини розглядається у роботах багатьох дослідників творчості. Зокрема, це питання стало предметом пильної уваги О. Клепікова та І. Кучерявого. Вони наголошують, що дослідження творчого потенціалу особистості набуває особливої актуальності в сучасних умовах. На їх думку, творчий потенціал - «...інтегральна властивість у вигляді здібності, що - дає людині здійснювати предметну діяльність, і за допомогою якої вона може вирішувати практичні

завдання» [4, 54]. За своїми витокami ця властивість людського індивіда є результатом природної й соціальної активності, зовнішнім виявом якої виступає праця або діяльність, що органічно включає свідомість і спілкування.

Філософський аспект творчості – це проблема методології дослідження, достовірності знань, результату творчого мислення. Логіка вивчає творчість як систему логічно розвиваючого знання. Соціологія виявляє соціологічні фактори, які стимулюють розвиток творчих здібностей людини. Психологія розглядає процес творчого мислення окремої людини і визначає закономірності і відкриття нового. Педагогіка ж цікавиться проблемою формування творчої особистості.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблем структури творчої діяльності (М. Блох, О. Леонтьєв, Б. Лезін, Б. Майлах, В. Кан-Калік, Г. Гіргінов, М. Нікандров, Я. Пономарьов та ін.) дозволяє стверджувати, що процес творчості є інтегративним, тобто об'єднує окремі дії в струнку систему поетапно здійснюваних операцій.

З психолого-педагогічної та культурологічної точки зору поняття «творчість» передбачає вихід за межі загально прийнятих форм і основоположень, тобто творчість завжди несе у собі акт трансгресії. Цей термін увів у обіг вчений психолог Юзеф Козелецький. Він стверджував, що людина за своєю природою завжди намагається перевершити свої попередні досягнення, вийти за кордони досяжного, цей прояв вчений визначив як трансгресію. Завдяки цьому, людина розширює свій світ, створює нові матеріальні та символічні цінності, сприяє розвитку науки, техніки та мистецтва [6].

Художньо-творча діяльність відноситься до специфічного виду естетичної діяльності, продуктом якої є твори мистецтва. Всі вони адресовані людині, яка може їх сприймати, якщо розуміє мову того чи іншого виду мистецтва, та оцінювати.

Зв'язок індивідуальних якостей між собою та творчістю відображається у понятті «потенціал», який у першу чергу, пов'язує з дієвістю індивіда (здібності, ініціатива, потенційні можливості та інше).

Л. Березовська дає таке визначення творчої діяльності, як системи таких ознак:

– творча діяльність спрямована на розв'язання задач, для яких характерна відсутність у предметній сфері не тільки засобу розв'язування, але передусім предметно-специфічних знань, необхідних для його розробки постулатів, аксіом, лем, законів і т. інше;

– творча діяльність характеризується для суб'єкта невизначеною можливістю розробки нових знань та на їх основні засобу розв'язування задачі.

Творчість пов'язана з такими особистісними характеристиками, як активність та ініціатива. Вчені визначають істотний зв'язок і взаємозумовленість творчості і творчої активності, залежність цих двох компонентів продуктивної діяльності від різних проявів психічної активності суб'єкта. Творча активність як особистісна категорія визначається внутрішніми психічними особливостями суб'єкта, що відбивається в його своєрідному ставленні до навколишнього [1]. В. Зайчук пропонує таку схему взаємозв'язку творчого потенціалу людини, який виражається у задатках, які мають тенденцію перетворюватися на здібності, а здібності у свою чергу перетворюються на механізм творчості. Творчий процес розгортається на матеріалі психічного відображення, здійснюваного на всіх структурних рівнях психіки людини. У ньому акумулюються її досвід і ставлення до світу: сенсорна сфера і перцептивна сфери створюють моторний досвід, а сфера почуттів – уміння користуватися цим досвідом [3].

Серед дослідників немає однастайності у визначенні системи етапів творчої діяльності, але більшість схиляється до наступної структури творчості:

- підготовчий або первинний етап – сприйняття та усвідомлення проблеми;
- етап дозрівання – актуалізація опорних знань, чітке формулювання завдань;
- етап натхнення – усвідомлення загальної ідеї розв'язання проблеми;
- етап свідомої роботи – осмислення та обґрунтування отриманого рішення;
- етап перевірки – знаходження практичних підтверджень отриманого рішення.

Діяльність особистості визначається тими якостями, якими ця особистість володіє і від яких залежить. Кожен вид діяльності вимагає від особистості безумовної наявності певної системи якостей, необхідних для її успішного виконання [2].

Дослідженнями В. Андрєєва, А. Грайсмана, В. Загвязинського, І. Лернера, Дж. Беккера, П. Енгельмейєра, А. Маслоу, К. Платонова, С. Сисоєвої, Є. Шангіної, О. Щербакова та інших встановлено, що до найбільш характерних властивостей творчої особистості належать: знання, здібності, вміння, риси характеру, схильності, мотиви.

Зовні художньо-творча діяльність вчителя технологій Нової української школи – це вирішення різноманітних педагогічних завдань, успішна емоційно насичена організація навчально-виховного процесу й отримання відповідних результатів, але її сутність полягає в певних професійних і особистісних якостей, які породжують цю діяльність і забезпечують її ефективність. Тому сучасний вчитель технологій повинен бути в постійному творчому пориві оптимізації як професійного так і особистісного потенціалу.

Отже, художньо-творча діяльність – це професійне вміння оптимізувати всі види навчально-виховної діяльності, спрямувати їх на всебічний розвиток та удосконалення особистості, що забезпечує високу організацію педагогічного процесу майбутнього вчителя технологій. Вона характеризується високим рівнем розвитку спеціальних узагальнених вмінь, і, звичайно, суть її – в особистості вчителя, його позиції, здатності керувати діяльністю на високому рівні. Велике значення у цьому контексті має володіння вчителем театральною технікою, що відзначається вмінням перетворювати на апарат педагогічного впливу свої емоції, голос (тон, силу, інтонацію, жести, міміку). Вміння керувати своїм психічним станом, педагогічно активно і емоційно відкрито, виявляти своє ставлення до предмета і студентів є однією з ознак технологічної культур, викладача.

Висновки. На сьогоднішній день не має однозначного визначення художньо-творча діяльність особистості та єдиного підходу до її структурування. Проте, більшість науковців їх сутністю вважають здатність породжувати нові, оригінальні ідеї, ефективно вирішуючи проблемні ситуації.

Список використаних джерел:

1. Березовська Л. І. Творчість як психолого-педагогічна категорія. *Науковий вісник ПДПУ імені К. Д. Ушинського*. 2005. №7-8. С. 86-89.
2. Вербець В. В. Педагогічна діагностика формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді: монографія. Острог-Рівне : РДГУ, 2005. 383 с.
3. Зайчук В. О. Творчий потенціал праці. Київ : Форум, 2001. 303с.
4. Клепиков О. І., Кучерявий І. Т. Основи творчості особи: Навч. посібник. Київ : Вища школа, 1996. 295 с.
6. Козелецкий Ю. Человек многомерный (психологические эссе). Киев : Лыбидь, 1991. 288с.
7. Муртазаева Е. М. Індивідуально-творчий розвиток майбутніх педагогів. *Педагогіка і психологія*. 2004. № 3(44). С. 69-76.

8. Спінул І. Теоретичні аспекти розвитку творчих здібностей майбутніх учителів хореографії. *Наукові записки. [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Педагогічні науки.* 2012. Випуск 107(2). С. 167-176.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ДОСЯГНЕНЬ ПЕРШИХ ШКІЛ ДИЗАЙНУ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Кондель В.М.

кандидат технічних наук, доцент
кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка, м. Полтава

Основним завданням сучасної технологічної освіти є підготовка висококваліфікованих фахівців, які володіють професійною майстерністю і здатні самостійно розв'язувати виробничі проблеми будь-якої складності. Як зазначено в освітньо-професійній програмі «Середня освіта (Трудове навчання та технології)», запровадженої у навчальний процес на факультеті технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, відповідно до запитів ринку та трендів цифрового суспільства ХХІ століття, майбутні фахівці технологічної освіти повинні мати високий рівень професійної компетентності, володіти глибокими знаннями основ наукового філософського світогляду та практично їх реалізовувати відповідно до набутої академічної кваліфікації вчителя з трудового навчання та технологій [1, с. 4; 2, с. 112].

Для формування професійних компетентностей майбутніх фахівців Міністерство освіти і науки України запровадило реформу під назвою «Нова українська школа», головною метою якої є створення такого освітнього середовища, що даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті, школи, до якої приємно ходити учням, де цінують їх творчі здібності, прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятись висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами своєї країни. Саме таким чином можна виховати справжнього громадянина, який вміє ухвалювати відповідальні рішення та дотримується прав людини. Це означає, що замість запам'ятовування окремих фактів та понять майбутні фахівці набуватимуть компетентності, які є динамічною

комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність людини успішно соціалізуватися, досягати видатних результатів у професійній або науково-педагогічній діяльності, тобто формується ядро знань, на яке будуть накладатися уміння ефективно цими знаннями користуватися, а також цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи у професійному та приватному житті [3].

Закон України «Про освіту» містить список компетентностей, яких набуватимуть учні у процесі навчання. Цей список створено з урахуванням Рекомендацій Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя [4], а саме: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність.

Слід зазначити, що основи формування вищевказаних компетентностей були закладені ще на початку ХХ століття керівниками перших шкіл дизайну, інноваційні досягнення яких є актуальними і зараз у період становлення Нової української школи та сучасної технологічної освіти. Не випадково тема занять про перші школи дизайну дисципліни «Історія науки, дизайну, техніки» є надзвичайно цінною у контексті формування у майбутніх фахівців цілісного розуміння про розвиток дизайну, науки і техніки як історико-культурного явища. Саме тому розглянемо ідеї однієї з цих шкіл – німецького Баухауза (школи простоти і функціональності) – з метою оцінки її діяльності та досягнень для вивчення досвіду щодо організації системи сучасної неперервної освіти.

Школу Баухауз (в перекладі означає bau — «будувати», haus — «будинок») заснував у 1919 році Вальтер Гропіус. Баухауз об'єднав колишню великокняжу школу мистецтв і ремесел та Веймарську академію образотворчого мистецтва. Амбітні засновники школи прагнули зрозуміти, які закони архітектури «управляють» світовою практикою будівництва, що диктує логіку і естетику у створенні приватних і громадських об'єктів. Після 1928 року Баухауз очолив Ганнес Майер, який за два роки зробив її

комерційно успішним проектом, оскільки школа об'єднала багатьох відомих митців того часу. Але вже у 1933 році, незважаючи на успіх Баухауза, його закрили під пресом домінуючого в суспільстві фашизму. Лідери школи, ховаючись від переслідувань, емігрували в США та інші країни. Історія розвитку школи продовжилася створенням відомих постатей архітектури і дизайну.

Одним з основних принципів діяльності школи Баухауз був «форма слідує за функцією». Згідно з цією ідеєю, прості, але витончені геометричні фігури були розроблені на основі передбаченої функції або призначення. Крім того, Баухауз пропагував ідею «тотального витвору мистецтва», тобто, міждисциплінарний підхід викладачів та студентів школи означав, що візуальне мистецтво, графічний дизайн, архітектура, а також дизайн виробів та меблів – все вступало в діалог з тим, як люди жили в сучасному світі [5, 6].

Щоб об'єктивно оцінити діяльність школи Баухауз, її видатні досягнення і можливість використання ідей в умовах становлення Нової української школи і сучасної технологічної освіти розглянемо основні принципи, за якими і сьогодні творять відомі особистості в дизайні та архітектури.

1. *Інтеграція мистецтва і ремесла в архітектурі.* Засновники вважали, що немає більше «мистецтва як професії». Художник прирівнювався реміснику в його найвищому вияві. Кожен повинен володіти такою майстерністю, щоб навіть у простих формах вміти давати народу шедеври.

2. *Будь щасливим і тоді зможеш творити.* Лише твори, підготовлені в гарному настрої душі і тіла, можуть принести людям користь і задоволення.

3. *Координуй і об'єднуй потреби користувача будівлі.* Архітектор повинен виявляти суспільні, технічні, економічні та художні проблеми, що виникають при зведенні будівлі та її експлуатації, і розв'язувати їх.

4. *Вирішуй будь-які формотворчі завдання* – від простого стільця до плану району, все повинно мати принципово ідентичні характеристики в просторовому і соціальному відношенні.

5. *Візуальна експресія не повинна порушити просторову концепцію* – необхідно розуміти людський масштаб і адекватно оцінювати відстань.

6. *Взаємодія.* Усі студенти повинні вміти працювати в команді і взаємозамінювати один одного в суміжних професіях.

7. *Виконуй послідовно програму навчання.* Наприклад, лекції з історії мистецтва були заплановані на третій курс програми, щоб студенти не плуталися в знаннях і не намагалися наслідувати чужих поглядів.

8. *Викладач повинен бути професіоналом.* Щоб навчати інших, вчитель зобов'язаний мати практичний досвід у проєктуванні та будівництві реальних об'єктів.

9. *Пам'ятай про справжню мету будь-якої освіти – пробудження ентузіазму до великих звершень.*

10. *Не змішуй творче мистецтво та історію мистецтва.* У кожного своє завдання – художники творять новий порядок, а історики заново відкривають і пояснюють традиції минулих років [6].

Цікавий був і маркетинговий підхід у популяризації ідей школи Баухауз. Засновники і послідовники руху полюблили веселитися і регулярно практикували костюмовані вечірки. Ці яскраві заходи робили школу ще більш відомою і підвищували рівень креативності учасників шоу. У ході вечірок створювалися імпровізаційні постановки, які потім переростали у вистави з музичними та танцювальними родзинками. Ці вистави з механізованими костюмами відомі на весь світ, а костюми для «Балету тріад» вражають своєю неординарністю та експресією [6].

Досягненнями світового рівня школи Баухауз є різноманітні архітектурні об'єкти, предмети мистецтва, меблі. Спочатку німецький, а потім американський стиль поширився по всьому світу, і таки чином Баухауз став міжнародним рухом у дизайні. Наприклад, багато єврейських архітекторів школи Баухауз створили Біле місто Тель-Авіва, де понад 4000 будівель було спроектовано саме у стилі Баухауз. Квартали центральної частини Тель-Авіва названі Білим містом завдяки світлим відтінкам, які чудово гармоніюють з середземноморським кліматом. У 2004 році Біле місто було внесено до списку ЮНЕСКО, ставши об'єктом Всесвітньої культурної спадщини [5, 6].

Вищеописані принципи школи Баухауз були використані у процесі виготовлення товарів масового споживання, які відповідають вимогам багатофункціональності та є доступними для середнього класу. Саме під девізом «Для народу проти розкоші» працювали художники Баухауза. Першовідкривачкою цього напрямку стала Маріанна Брандт, яка розробила унікальні світильники. Пізніше світ побачив особливі шпалери, які можна було клеїти без особливих зусиль і підготовки через нейтральність малюнка.

Про цінність ідей дизайнерів Баухауза свідчать сучасні трубчасті меблі. Так, крісло Genni від Mucchi Gabriele – це практично перший виріб меблів у стилі Баухауз. Сьогодні такі меблі виробляє фабрика Zanotta.

Інноваційні досягнення школи Баухауз є актуальними і зараз у період становлення Нової української школи і сучасної технологічної освіти. Порівнюючи вищенаведені список компетентностей, складений за Рекомендаціями Європейського Парламенту та Ради Європи про формування ключових компетентностей освіти впродовж життя, і принципи діяльності школи Баухауз, можна знайти багато спільних ознак щодо підготовки висококваліфікованих фахівців, а саме: створення гармонійного освітнього середовища, де цінують творчі здібності (п. 1 і 2), вчать ухвалювати відповідальні рішення (п. 3), працювати у команді (п. 6), чітко виконувати завдання і не наслідувати чужих поглядів (п. 7 і 10), бути професіоналом своєї справи і мати практичний досвід (п. 8), формують громадянські та соціальні компетентності (п. 3-5) і мотивують молодь до великих звершень (п. 9). Тому ретельне вивчення і використання досвіду діяльності перших шкіл дизайну, принципів організації навчання і підготовки митців світового рівня з урахуванням їх видатних досягнень дозволить вивести Нову українську школу і технологічну освіту на якісно новий етап розвитку.

Список використаних джерел

1. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Трудове навчання та технології)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за предметною спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 24 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1ONPTgMqQdrpNUuT4gYMzM5v06QM2nt_J/vi (дата звернення – 22.06.2023).

2. Кондель В. М. Формування ключових компетентностей майбутніх фахівців на заняттях з технологій сучасного виробництва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки* : журнал / Центральноукраїнський держ. ун-т імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2023. № 210. С. 111 – 115. URL: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1599/1554> (дата звернення – 13.11.2023).

3. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення – 13.11.2023).

4. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) "Про основні компетенції для навчання протягом усього життя" від 18

грудня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text (дата звернення – 13.11.2023).

5. 10 цікавих фактів про Баугауз. URL: <https://gallery101.com.ua/bauhaus/> (дата звернення – 13.11.2023).

6. Баухаус: Революція в дизайні. URL: <https://articlerepublic.com.ua/baukhaus-revolutsiya-v-dizayne/> (дата звернення: 20.09.2023 р.).

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ХУДОЖНІЙ ОБРОБЦІ ДЕРЕВИНИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Соловей В. В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій
та безпеки життєдіяльності,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Кочєбан О. О.

здобувач ступеня вищої освіти магістра факультету мистецтв і
художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Навчання майбутніх вчителів технологій різним видам декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема художньої обробки деревини, уможливує розвиток їхньої естетичної і технологічної культури, сприяє творчому розвитку, успішній самореалізації та соціалізації у студентському середовищі, формуванню професійної компетентності. Крім цього, майстерне володіння різними технологіями художньої деревообробки та методикою їх навчання забезпечує необхідну соціальну захищеність майбутнього педагога, його конкурентоспроможність на ринку праці.

Художня обробка деревини – це не просто вміле застосування технічних знань для обробки цінного матеріалу, а й мистецтво художника, який добре розуміє закони пластичної майстерності. Зрозуміло, що техніка виготовлення виробів з деревини постійно вдосконалюється. Сьогодні цей процес відбувається за допомогою ручного інструменту (ножівок, різних пилок, рубанків) та іншого спеціального обладнання, яке складно уявити у

руках наших пращурів. Завдяки появі та використанню нових інструментів кожен знавець деревообробної справи має нові можливості проявити себе у цьому виді мистецтва.

Сучасне мистецтво обробки дерева охоплює всі сфери людської діяльності і пропонує величезний асортимент виробів, орієнтований на широке коло споживачів. Це можуть бути як недорогі масові вироби, побутові предмети, ювелірні прикраси, сувенірна продукція, так і предмети розкоші й атрибути вишуканого інтер'єру, значна доля яких є унікальними творами деревообробного ремесла.

Різновидами художньої обробки деревини є : *розпис деревини; випалювання; випилювання; інкрустація соломкою; токарна обробка; різьблення; (контурне, геометричне, рельєфне, об'ємне (скульптурне)); інкрустація, та інші.*

Наведем коротку характеристику сучасних художніх технологій обробки деревини.

Технологія оздоблення виробів художнім випалюванням (пірографія), що представлена в ознайомленні із фігурами Ліхтенберга, може стати цікавинкою. В останні роки випалювання фігур Ліхтенберга на деревині електричним струмом стало популярним серед самодіяльних художників. Фігури Ліхтенберга: неймовірно красиве та небезпечне мистецтво.

Якщо говорити простою мовою, це схожі на блискавки чи гілки дерев лінії, що утворюються під впливом ковзного іскрового розряду. Вони з'являються на багатьох природних поверхнях, що не пропускають електрику – від деревини до шкіри людини. У природі можна зустріти схожі форми після удару блискавки на землі. Фігури Ліхтенберга можуть бути отримані у практично будь-якому діелектрику, але найбільш ефектним варіантом є утворення в деревині. Кожна з фігур унікальна, оскільки шлях розвитку вугільного шару формується випадковим чином і ніколи не повторюється (мал. 1).

Мал. 1 Фігури Ліхтенберга на деревині.

Щоб отримати такий візерунок, твердий діелектрик, наприклад, деревину покривають провідним складом і підключають до високовольтного трансформатора. Деревина по іскрових каналах починає прогоряти від одного контакту до іншого. Щоб поліпшити прохідність струму по деревині, на її поверхню потрібно нанести тонкий водний шар. Сама вода, як відомо, не є хорошим провідником, тому вам на допомогу прийде або сода, або сіль. Зазвичай однієї-двох ложок соди на склянку води більш, ніж достатньо. Добре просочіть поверхню деревини цим розчином.

Залишені електричним розрядом гіллясті лінії, деякі умільці заливають фарбою, отримуючи у результаті щось дуже схоже на блискавку. (мал. 2).

Мал. 2. Оздоблення фігур Ліхтенберга

Картинки, отримані випалюванням електричним струмом, заворожують, але виконати їх зможе тільки підготовлений та навчений правилам безпеки фахівець.

В іншому випадку технологію оздоблення художнім випалюванням можна використати модернізовану техніку - дудлінг. Дана техніка - це

створення композицій з геометричних фігур, або просто безладно переплетених між собою прямих і вигнутих ліній. Малюнок у даному стилі не завжди починається з чітких опрацьованих планів, строго кажучи, ви можете і не знати, у що виллється ваше творіння у результаті. Але у цьому і є вся суть дудлінга. Початок красивої картини може бути покладено з простого овалу у центрі листа. А далі - вам на допомогу прийде уява! Ще одним плюсом даного виду творчості є можливість хорошого емоційного, розумового відпочинку. Вам не потрібно напружувати мозок, придумуючи складні композиції. Це хороший спосіб поліпшити пам'ять, зняти стрес, підняти настрій і дати поштовх розвитку творчим здібностям.

Усім відома техніка маркетрі та японське мистецтво йосегі можуть стати аналогом технології оздоблення мозаїкою.

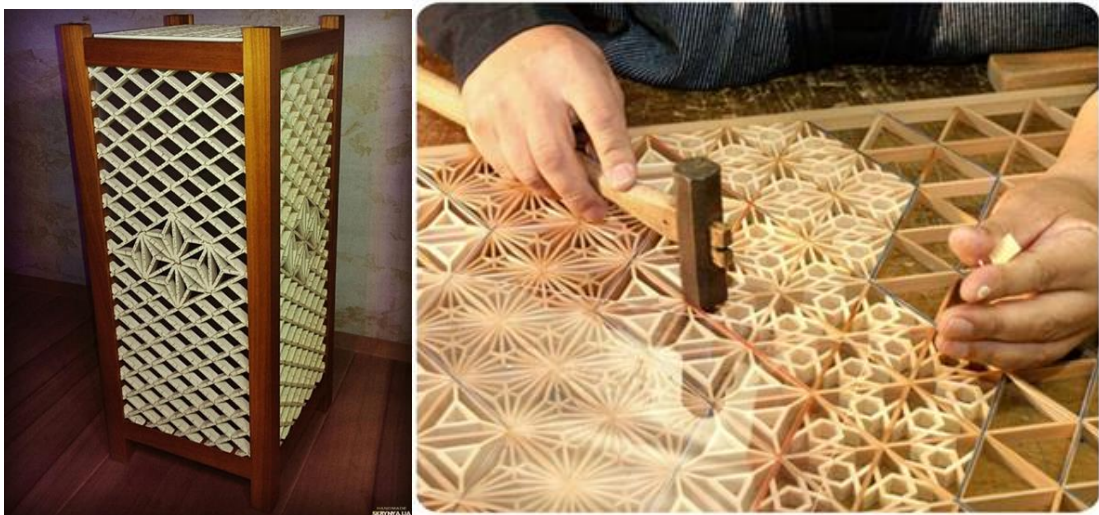
Маркетрі - це спеціальна техніка виготовлення дерев'яних мозаїк, виконуються на основі натурального шпону, який викладається шматками для досягнення цікавого художнього ефекту. Слід зазначити, що деревина з різними дефектами надає свою неповторність і своєрідність кожному предмету. Предмети, виконані із застосуванням техніки маркетрі, відрізняються теплою колірною гамою й створюють особливий затишок у приміщенні. Використання техніки маркетрі можна назвати воістину ювелірною ручною роботою, що вимагає терпіння й акуратності.

Йосегі - унікальний вид декоративного мистецтва, що виник у XVIII столітті в містечку Хаконе, розташованому між Осакою й Едо (Токіо). Брусочки з різних сортів деревини, що відрізняється у цій місцевості великою колірною гамою вирізають стрижні необхідної довжини, які потім склеюються разом, утворюючи геометричний візерунок. У кінці процесу їх нарізають на тонкі дерев'яні пластини, які потім приклеюють на шкатулки та інші дерев'яні вироби ручної роботи (мал. 3). Існує два виконання цієї техніки: Хайки-моно - коли готові композиції з брусків використовуються для виготовлення предметів декору, посуду і меблів і Саши-моно - коли застосовується тільки тонкий - не товще паперового листа шар мозаїки для декорування різних поверхонь. Результатом Хаконе-Йосегі-Заїку маркетрі стали чудової краси коробочки з деревини з прекрасними візерунками. Ці вироби можна використовувати в якості шкатулок для ювелірних прикрас та інших невеликих штучок. Витвори швидко стали обов'язковим придбанням для всіх мандрівників, які заїжджали у Хаконе під час своєї подорожі по Японії.

Мал. 3. Йосегі-зайку - тип традиційного японського маркетрі.

Технологія обробки деревини зможе проявити себе у східному мистецтві куміко. Технологія створення дерев'яного полотна, що складається з сотень, тисяч маленьких елементів, з'єднаних між собою (мал. 4). Це набір геометричних малюнків, осередків, які постійно повторюються. Нагадує бджолині стільники: всі ці дерев'яні брускочки вписані у рамку, яка утримує їх разом. Цей вид декоративно-прикладного мистецтва зародився в Китаї, а японські майстри запозичили ідею і довели до досконалості. Всі деталі вирізаються з деревини і збираються вручну. Крім уміння працювати з деревиною майстер куміко повинен ще бути посидючим перфекціоністом, тому що тисячі маленьких брусків мозаїки повинні бути точно вирізані. Особливість куміко - це унікальність, кожен виріб ексклюзивний. Навіть якщо зробити два вироби за одним шаблоном, використовуючи одні й ті ж породи дерева, вони будуть відрізнятися. А якщо використовувати інше дерево, то вони будуть вже не схожі. Сфера використання куміко не обмежена: це та окремо розташовані вироби (лампи, меблі, шкатулки, підставки), так і картини за індивідуальним проєктом і звичайні елементи інтер'єру.

Мал. 4. Куміко - японське декоративно-ужиткове мистецтво

Висновки. Використання інноваційних художніх технік обробки деревини у поєднанні з уже давно відомими способами роботи утворюють цілісну систему, що сприяє формуванню в майбутніх учителів технологій фахових компетентностей.

Список використаних джерел

1. <https://derevynnyk.com/4-yaponski-tehniky-roboty-z-derevom/>
2. <https://gwaramedia.com/novyj-trend-mysteczstva-karakuli/>
3. <https://hobby.kiev.ua/ua/pf52010-vipalyuvannya-derevu-elektrikoju.html>

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВ ОХОРОНИ ПРАЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Цвілик С.Д.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного
педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Шимкова І.В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я є одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні. Розв'язання цього завдання передбачає психолого-педагогічне проєктування змісту й методів освітнього процесу, спрямованого на розвиток особистості майбутніх педагогів. Педагоги закладів вищої освіти (ЗВО) усвідомлюють потребу у проєктуванні й реалізації особистісно-орієнтованого підходу до здобувача вищої освіти, що сприятиме цілеспрямованому, гармонійному розвитку особистості громадянина і майбутнього фахівця [1]. Проте цей процес потребує розвитку цілеспрямованості та науково-методичного обґрунтування та практичного напрацювання й поширення як в загально-педагогічному аспекті, так і в

окремих предметних методиках навчання.

Сучасне високотехнологічне й інформаційне суспільство висуває нові вимоги щодо підвищення якості професійної підготовки з безпеки життєдіяльності та основ охорони праці майбутніх педагогів середньої освіти різних предметних спеціальностей, які матимуть низку загальних і професійних компетентностей, пов'язаних з цією галуззю знань. Особливо актуальним є розв'язання цієї проблеми за умов воєнного стану в Україні, адже майбутні педагоги мають бути здатними забезпечити безпечні умови життєдіяльності та освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО). Успішність такого процесу може бути забезпечена за умов підготовки висококваліфіковані педагогів ЗЗСО, здатних вирішувати складні спеціалізовані завдання й практичні проблеми на засадах інноваційних положень і методів середньої освіти. Важливим аспектом підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій з безпеки життєдіяльності та основ охорони праці, як свідчать дані педагогічних досліджень та передового педагогічного досвіду, є запровадження інноваційних педагогічних технологій, до яких ми відносимо й дистанційні особистісно-орієнтовані.

Розробка особистісного підходу - це фундаментальна комплексна наукова проблема, що потребує міждисциплінарних досліджень. Науковці переконують, що особистість - це складна система суб'єкт перетворення світу й себе. Саме тому психологія особистості має займає й чільне місце у напрацюванні сучасних педагогічних технологій навчання [2]. Так особистісний підхід науковці К. Гольдштейн, А. Маслоу, Дж. Олпорт, К. Роджерс, Р. Мей, Е. Фром, К. Хорні, В. Франкл, Р. Бернс розглядають як методологічний інструментарій, що ґрунтується психолого-педагогічних закономірностях будови, функціонування й розвитку особистості. Сучасною теорією та практикою навчання й виховання виокремлюється низка підходів особистісної орієнтації освіти, а саме: філософський (В. Біблер, С. Клепко, В. Лутай, М. Полані, Н. Ничкало та ін.); психологічний (І. Бех, К. Роджерс, А. Маслоу, Е. Фромм та ін.); педагогічний (С. Гончаренко, І. Зязюн, О. Пехота, В. Рибалка, О. Савченко, В. Сухомлинський, та ін.); соціально-педагогічний (С. Подмазін, А. Реан та ін.); соціологічний (А. Капська, С. Карпенчук, О. Кузьменко, Д. Майєрс, Д. Пашенко та ін.).

Для організації особистісно орієнтованого навчання в ЗЗСО майбутні педагоги мають одержати підготовку з упровадження особистісно орієнтованих технологій навчання й виховання, що передбачає: предметну підготовку й досконале володіння сучасною

методикою викладання; формування здатностей до реалізації особистісно орієнтованого навчання та вмінь здійснювати й проєктувати розвиток учнів ЗЗСО, створювати умови для розкриття його особистісного потенціалу. Реалізація цих складових можлива за умов переорієнтації вчителя з інформаційної моделі викладання (репродуктивний підхід до викладання й оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів) на особистісно орієнтовану через створення умов для розвитку й становлення особистості, розкриття її потенційних можливостей, природних нахилів й обдарувань [5-6].

Г. Романовою наведено результати експертної оцінки ефективності особистісно-орієнтованих (розвивальних) педагогічних технологій, що ґрунтується на компетентнісному підході, зокрема на визначенні впливу застосування провідних технологій розвитку особистісних компетентностей здобувачів освіти (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Ранжування особистісно-орієнтованих педагогічних технологій в освітніх закладах (Г. Романова)

Ранг	Педагогічна технологія	Особистісні компетентності за результатами ранжування
1	Проектне навчання	Креативність, здатність до спільної діяльності та співробітництва, активність
2	Кейс- технологія	Аналіз проблем і прийняття рішень, креативність, здатність до спільної діяльності й співробітництва
3	Імітаційно-ігрове навчання	Здатність до спільної діяльності й співробітництва, комунікабельність, аналіз проблем і прийняття рішень
4	Проблемно-розвивальне навчання	Креативність, аналіз проблем та прийняття рішень, особистісне самовдосконалення
5	Дистанційне навчання	Самостійність, активність, саморегуляція

У нашому дослідженні обґрунтовуються завдання особистісно-орієнтованого навчання та особливості їхньої реалізації в навчанні безпеки життєдіяльності та основ охорони праці майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Зокрема, головними завданнями особистісно-орієнтованого навчання є такі: розвиток індивідуальних пізнавальних здібностей здобувачів вищої освіти; вияв, розвиток індивідуального (суб'єктного) досвіду й допомога особистості у самопізнанні, самовизначенні та самореалізації; вияв, розвиток позитивних якостей і формування культури життєдіяльності особистості, що дає їй можливість ефективно будувати власну життєву траєкторію. Вирішення цих завдань спрямоване на формування психолого-педагогічних та професійних здатностей майбутніх учителів трудового

навчання та технологій до упровадження особистісно орієнтованого навчання в ЗЗСО, коли здійснюється суб'єкт-суб'єктне навчання, коли учні стають рівноправними учасниками освітнього процесу. Аналіз результатів педагогічних досліджень технології особистісно-орієнтованого навчання свідчить, що головним її спрямуванням є розвиток ключових особистісних компетентностей учнів (зокрема, креативності, самостійності, активності, комунікабельності, здатності до спільної діяльності та співробітництва), що відповідають вимогам сучасного ринку праці. Прикладами таких технологій є проєктне, імітаційно-ігрове навчання, кейс-технологія тощо.

Проєктування педагогічної технології обумовлює добір форм навчання. Зокрема, дистанційне навчання вимагає індивідуальної форми організації діяльності здобувачів освіти, надання переваг продуктивним технологіям потребує застосування різних групових форм навчальної діяльності студентів тощо, проєктне навчання забезпечує навчання через діяльність, в якій реалізуються цілі випереджувального розвитку особистості [4].

У навчанні безпеки життєдіяльності та основ охорони праці майбутніх учителів трудового навчання та технологій нами використано такі особистісно орієнтовані технології: проєктне навчання (створення студентами презентацій і виступи на он-лайн конференціях), електронне тестування з окремих тем з можливостями моніторингу ефективності освітнього процесу; участь студентів в електронних он-лайн курсах з одержанням сертифікатів. На рис. 1-4 представлено результати діяльності студентів у навчанні безпеки життєдіяльності та основ охорони праці [5; 7].

Однак втілення зазначених позицій до реального освітнього процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій потребує розробки певного інструментарію, зокрема напрацювання методики проєктування особистісно-орієнтованих технологій навчання за схемою: формулювання загальної мети навчання дисципліни - добір технології - розробка мотиваційного циклу - проєктування змісту навчання - добір методів і визначення зворотного зв'язку - визначення змісту діяльності учасників освітнього процесу.

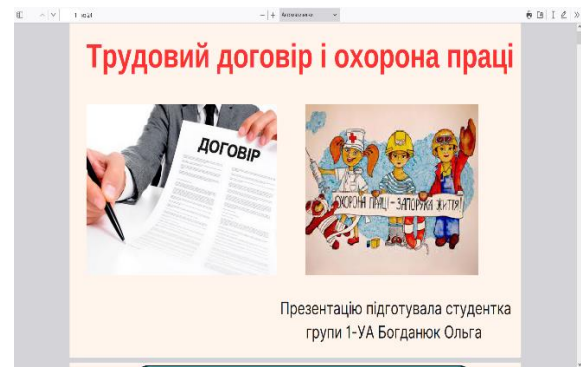
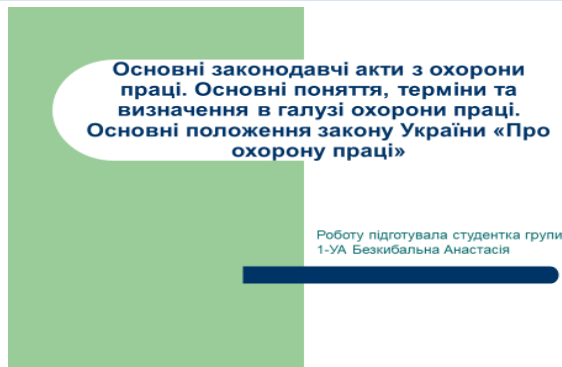
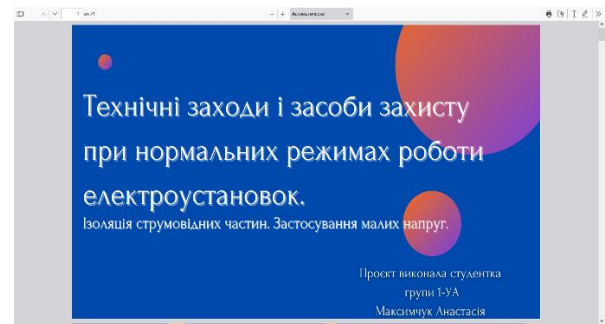

Рис. 1. Презентації студентів, виконані засобами Power Point, Canva тощо.

Сертифікат

успішно пройшов(ла) основний курс
об'єкту ПЗ «Мінімум СКСТ»
Богданюк Ольга

**Дивись під ноги!
Дивись, куди ідеш!**

Олена Радченко
Сергій Кірюшин
ІГО СКСТ

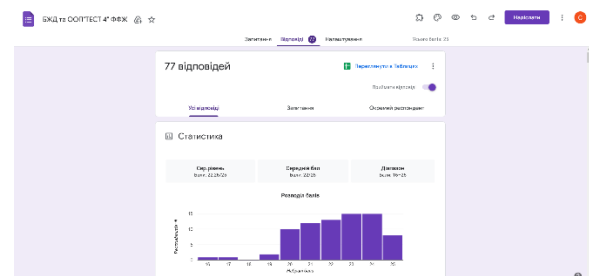
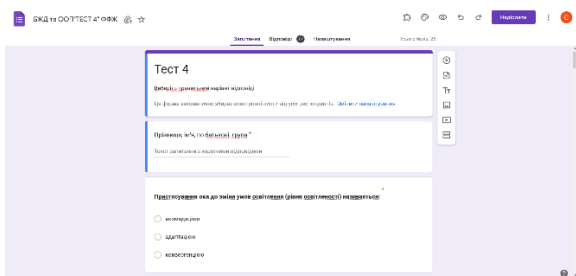
Олександр Діброва
Олександр Діброва

Оплата курсу здійснюється за рахунок коштів учасників курсу. Завдяки чому ми можемо запропонувати вам безкоштовний сертифікат за проходження курсу. Сертифікат надається за результатами проходження курсу. Сертифікат надається за результатами проходження курсу.

<https://courses.zrozumilo.in.ua/certificates/7992205fe5334d7c99e04c9b3cfae190>

Рис. 2. Он-лайн курс з мінної безпеки «Дивись під ноги».

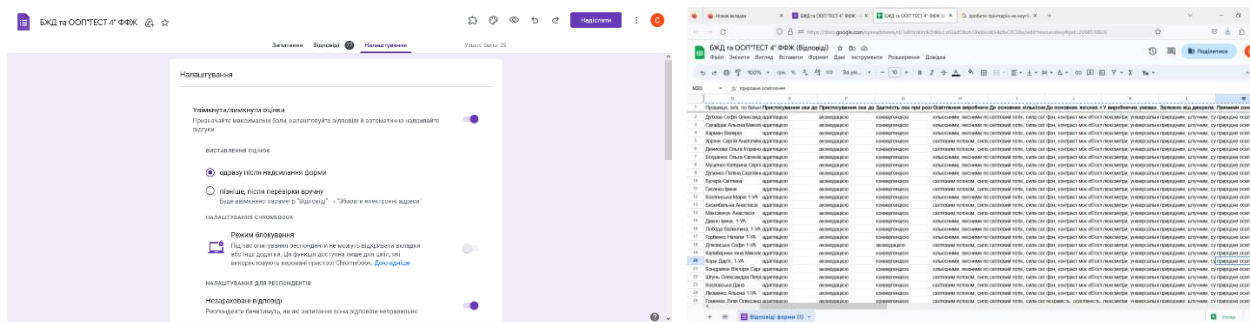

Рис. 3. Тестування засобами Google-тестів.

Істотними ознаками особистісно-розвивальних педагогічних технологій підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій є такі реалії: пріоритет особистісно-змістової сфери та її мотиваційно-ціннісного компонента; формування суб'єктного досвіду здобувача освіти; залучення досвіду студента в освітній процес та його актуалізація шляхом проблематизації навчального заняття; кооперативне цілепокладання, побудова й рефлексія; усвідомлення цінності спільного досвіду і взаємодії; проектування освітнього процесу з урахуванням психофізіологічних і індивідуальних особливостей особистості; вивчення суб'єктних способів опрацювання інформації; орієнтація освітнього процесу на встановлення комплексної мети й розв'язання навчальних завдань (пізнавальні, дослідницькі, проєктні) здобувачами вищої освіти; заміна позиції педагога «педагог-інформатор-контролер» позицією «координатор-менеджер-фасилітатор», що сприяє створенню умов для становлення студента як суб'єкта діяльності. Напрями подальших досліджень ми вбачаємо у напрацюванні психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до проектування й застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій.

Список використаних джерел:

1. Зязюн І.А. Дидактичне проектування технологій і методів учіння у вимірах педагогічної дії. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід.* 2010. №23. Режим доступу до журналу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_23/index.htm.
2. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. За заг. ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.
3. Романова Г. Особливості проектування особистісно-розвивальних технологій навчання майбутніх кваліфікованих робітників. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/11264/1/Romanova.pdf>.
4. Цвілик С.Д., Богута Ю.А., Деркач М.О. Методичні аспекти

застосування особистісно-розвивальних технологій у навчанні основ виробництва учнів закладів професійної освіти. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми: зб.наук. пр./* О.В. Марущак (гол.) та [ін.]. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2020. Вип. 2. С.83-87.

5. Шимкова І.В., Цвілик С.Д., Кирилюк В.В., Сологуб Ю.С. Дистанційне навчання майбутніх педагогів середньої та професійної освіти засобами онлайн-платформи Canva. *Proceedings of the 5th International scientific and practical conference «Scientific progress: innovations, achievements and prospects»*. BoScience Publisher. Munich, Germany. 2023. Pp 270-276.

6. Яценко С.Л. Особистісно орієнтоване навчання: теоретичний та прикладний аспекти. *Проблеми освіти: Наук-метод. зб. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України*. Київ : 2015. Вип. 85. С. 231-237.

7. Shymkova, I., Tsvilyk, S., Hlukhaniuk, V, Electronic training of life safety and the basics of labor protection for future teachers of labor education and technology using the computer system Collaborator. *Science and education for sustainable development. Modern approaches to ensuring sustainable development. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts University of Technology, Katowice*. Publishing House of University of Technology, Katowice. 2023. P.440-450. URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/33ba92a74a7c70f8ce3859b114f45150.pdf> 1 д.а..

ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВИВЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИЗАЙНУ МАЙБУТНІМИ МОЛОДШИМИ БАКАЛАВРАМИ З ІНФОРМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Корець О. М.

кандидат педагогічних наук, доцент

Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ

Симоненко К. П.

аспірантка

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ

Інтенсивний розвиток інформатизації суспільства вимагає нового рівня освіти спеціаліста у галузі інформаційно-комунікативних технологій. Нові вимоги до професійної підготовки фахівців дизайнерського профілю зумовлюють необхідність інноваційних підходів до освіти, оновлення її змісту з урахуванням творчого розвитку особистості. За таких умов зростає роль фахівця з комп'ютерного дизайну, орієнтованого саме на створення інформаційно-комунікаційного, предметно-просторового середовища і продуктів, що задовольнятимуть матеріальні, естетичні і духовні потреби людини. Тому завдання навчальних закладів полягає в науково-обґрунтованому розвитку професійної спрямованості у тих студентів, які формально обрали майбутню професію, адже про професійну спрямованість можна говорити як про наявний у людини стійкий інтерес до певного, окремого виду діяльності, який може відіграти ключову роль у становленні професійного фахівця.

В Україні питання впровадження дизайну в сферу освіти залишається гострим, оскільки поки що немає єдиних загальних вимог до закладів освіти, все вирішується локально на рівні закладу, а також є певні проблеми з забезпечення всіх закладів освіти сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. Тому на сьогоднішній день учні після закінчення школи не мають сформованих, чітких знань та уявлень, за допомогою яких вони можуть свідомо обрати професію «Комп'ютерний дизайнер». Тому домінує тенденція, коли учні, які обирають цю професію, діють на основі першого враження і відштовхуються від побаченого своєму соціальному середовищі, а це свідчить про те, що вони мають дуже низький рівень професійної спрямованості на момент вступу. На підставі цього можемо зробити висновок, що однією із вагомих проблем професійної

спрямованості до вивчення комп'ютерного дизайну, є низький рівень обізнаності, що суттєво впливає на якісні показники.

Основою на якій формується професійна спрямованість особистості, є загальна спрямованість, що формується протягом життя. Чим стійкішою є загальна спрямованість тим успішніше буде відбуватися становлення професійної спрямованості та професійного становлення особистості загалом, бо вона є рушійною силою професійного розвитку та особистісного зростання суб'єкта діяльності. Тому розвиток професійної спрямованості є важливою складовою формування професіоналізму майбутніх фахівців.

Професійна спрямованість – це готовність особистості до вибору напряму майбутньої професійної діяльності, яка пов'язана з внутрішнім усвідомленням вагомих аспектів, напрямів, принципів та особливостей майбутньої професійної діяльності. Професійна спрямованість проявляється у підвищеній зацікавленості до процесів і фактів, що прямо чи опосередковано стосуються обраної професії, а також у бажанні розвиватися саме в обраному напрямку [3].

Структура професійної спрямованості трактується у багатьох науковців різнобічно, нами було проаналізовано і виокремлено основні рівні та компоненти, які на нашу думку, важливі саме при виборі такої сфери діяльності, як комп'ютерний дизайн. До рівнів професійної спрямованості відносять: гностичний, який передбачає перебудову свідомості та самосвідомості, і практичний, який вирізняється реальними змінами соціального статусу особистості. Важливими компонентами професійної спрямованості ми вважаємо: загальну життєву позицію та життєві орієнтації особистості, що включають у себе схильності до технічної сфери діяльності, бажання, інтереси, переконання, самооцінка, мотивація, позитивне емоційне ставлення, а також їх рівень, обсяг, інтенсивність, стійкість та дієвість. Професійна спрямованість залежно від рівня, обсягу та інтенсивності її розвитку може проявлятися у різних формах: на низькому рівні розвитку – у формі бажань, вищому – у формі інтересів, схильностей та переконань [1].

Розвиток професійної спрямованості залежить від зовнішніх та внутрішніх чинників і обставин, які склалися у процесі формування професійної спрямованості. У процесі роботи над розвитком професійної спрямованості у майбутніх бакалаврів з інформатичних дисциплін особливу увагу потрібно звертати на окремі складові професійної спрямованості. По перше професійна спрямованість повинна виявлятися в усвідомленні себе представником саме інформатичної спеціальності, мати інтерес та бажання працювати з комп'ютерною технікою, приймати професійні норми і

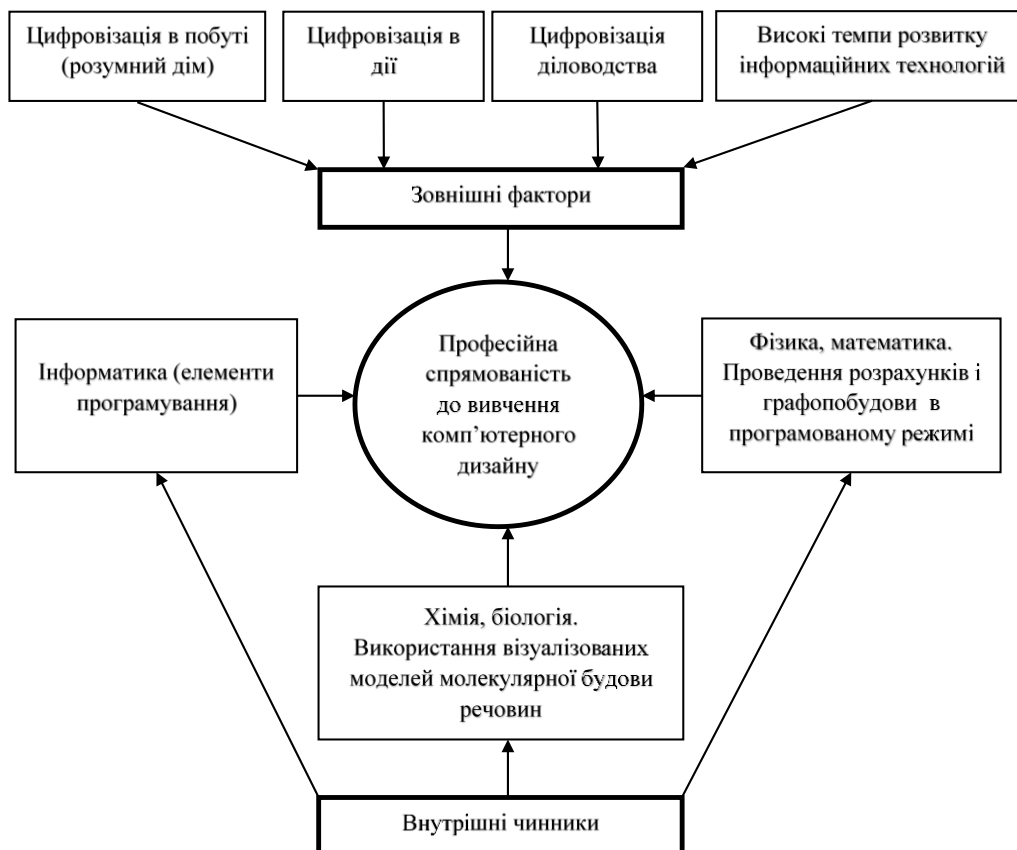
цінності. По друге професійна спрямованість повинна проявлятися у постійному бажанні розвиватися, самовдосконалюватися та втілювати свої ідеї в реальне життя.

Після успішного формування всіх складових професійного розвитку результат можна побачити з позиції сильного та стійкого інтересу до комп'ютерного дизайну. Майбутній студент розглядає перспективи розвитку цієї професії, цікавиться розвитком цього напрямку і постійно відслідковує їх. Форми виявів професійного спрямування особистості визначають перспективу. Усвідомлене прагнення проявити себе та застосувати свої можливості в професійній сфері починає формуватися на підставі готовності до функціонування в суспільстві. Водночас загострюється потреба в особистісному та професійному самовизначенні. Уже у підлітковому віці посилюється усвідомлення проблеми професійного вибору та формується готовність до його реалізації [3].

Під професійною спрямованістю до професії інформатичного циклу ми вбачаємо ціннісне ставлення до професійної діяльності майбутнього молодшого бакалавра, розуміння мети та завдань професійної діяльності молодшого бакалавра, осмислення значущості обраної професії; бажання та професійний інтерес у майбутньому саме до обраної професійної діяльності.

Формувати професійну спрямованість у студентів-майбутніх молодших бакалаврів – означає зміцнювати у них бажання, інтерес, схильності та здібності до неї, прагнення удосконалювати та розвивати свою кваліфікацію, вміння та переконання після закінчення обраного навчального закладу. Якісні зміни у змісті професійної спрямованості майбутнього молодшого бакалавра будуть виявлятися у тому, що мотиви, прагнення, переконання, які пов'язані з майбутньою професією будуть зміцнюватися, повино зростати бажання досягати успіхів, проявляти себе вмілим та відповідальним спеціалістом, вправно та якісно виконувати свої професійні обов'язки [2].

Формування цієї позиції залежить від зовнішніх і внутрішніх чинників, що схематично представлено на рисунку 1.

Рис.1. Зовнішні та внутрішні чинники формування професійної спрямованості до вивчення комп'ютерного дизайну

Аналізуючи поданий рисунок можна сказати, що сфера впливу на розвиток професійної спрямованості, на яку впливають зовнішні фактори та внутрішні чинники є досить широкою. Цифровізація все дедалі більше оточує нас у повсякденному житті та на роботі, тим самим полегшує та пришвидшує темпи виконання певних завдань, тому до зовнішніх факторів, які впливають на професійну спрямованість до вивчення комп'ютерного дизайну ми відносимо цифровізацію у побуті, дії, діловодстві та дуже високі темпи розвитку інформаційних технологій, адже все це впливає на розвиток технологічних навичок та не може не викликати інтерес у молоді. До внутрішніх чинників, ми вважаємо за доцільне відносити такі навчальні дисципліни, як: інформатика, фізика, математика, хімія та біологія. У процесі вивчення цих дисциплін, за умови використання комп'ютерної техніки та розробки цікавих завдань вчителем, формуються навички роботи, які необхідні у процесі роботи з комп'ютерним дизайном. Прикладом таких завдань можуть бути: побудова ланцюжка ДНК під час уроку біології, розробка атомів і молекул на уроці фізики, моделювання

фракталу на уроці математики та створення різноманітних об'єктів за допомогою елементів програмування на уроці інформатики.

Отже, професійна спрямованість до комп'ютерного дизайну на сьогоднішній день є важливим аспектом розвитку, адже комп'ютерний дизайн відкриває нові можливості та зацікавлює молоде покоління до навчання, самовдосконалення та розвитку, як технологічних так і творчих компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Дідух М.М. Професійна спрямованість як динамічна якість особистості. Юридична психологія. 2020.№1(28) С. 56-64.

2. Копець Л. В. Психологія особистості Київ : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2008. С. 360-374.

3. Корець О.М. Професійна спрямованість навчання сучасних інформаційних технологій майбутніх бакалаврів технологічної освіти. Інформаційні технології і засоби навчання.2018. Том.67. №5. С. 94-103.

РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM/STEAM-ПРОЄКТІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Соловей В. В.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та
безпеки життєдіяльності,

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Мазур М. М.

здобувач ступеню вищої освіти магістра факультету мистецтв і художньо-
освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Сучасне навчання – це не просто передача знань від учителя до учнів, це спосіб розширення свідомості молодого покоління і формування вмінь, які можна застосувати у житті. Компетенції сформовані на різних навчальних предметах повинні об'єднуватись у систему, що зможе бути використана як основа для подальшого неперервного самостійного навчання протягом життя. Одним із актуальних на сьогодні напрямів інноваційного розвитку освіти є STEM – орієнтований підхід до навчання.

Сьогодні у багатьох країнах поняття «STEM-освіта» все активніше впроваджується у різні освітні програми, створюються STEM-центри, проводяться міжнародні конференції з цього напрямку. Українська система освіти долучена до упровадження процесу STEM-навчання, що поєднує міждисциплінарний і проектний підходи.

Основні ключові компетентності концепції “Нової української школи”, а саме: спілкування державною та іноземними мовами, математична грамотність, компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова грамотність, уміння навчатися впродовж життя, соціальні й громадянські компетентності, підприємливість, загальнокультурна, екологічна грамотність і здорове життя [1], гармонійно входять у систему STEM-освіти, створюючи основу для успішної самореалізації особистості і як фахівця, і як громадянина.

Впровадження STEM-освіти є одним з актуальних напрямів реформування та інноваційного розвитку освітніх галузей на засадах особистісно-зорієнтованого, діяльнісного і компетентнісного підходів. Важливим сьогодні є збільшення виконання учнями практико-орієнтованих науково-дослідницьких проєктів. Уроки у школі за STEM-технологією дозволяють не тільки вивчати теоретичний матеріал, але й одразу закріплювати отримані знання за допомогою можливостей практичного застосування, виконання різноманітних завдань, які можуть бути настільки цікаві, що не викликать несприйняття в учнів.

Теоретичні та практичні аспекти інтеграції освіти, зокрема використання STEM-технологій як одного із напрямів впровадження STEM-освіти, досліджені у працях М. Жалдака, Н. Морзе Н. Поліхун, І. Сліпухіної, І. Чернецький, Ю. Рамського, О. Спіріна, С. Семерікова, Є. Смирнової-Трибульської, О. Співаковського та інших.

Концепцію моделі STEM-освіти засновано на ідеї навчання із застосуванням міждисциплінарного і прикладного підходу. Замість того, щоб вивчати окрему дисципліну, цей напрям спрямовує увагу на природничо-науковий компонент навчання та інноваційні технології, але й активно розвиває творчу складову особистості та критичне мислення. На відміну від класичної, в нашому розумінні, освіти, за STEM-освітою дитина отримує більше автономності. За рахунок автономності дитина навчиться бути самостійною, приймати власні рішення та брати за них відповідальність.

Навички критичного мислення та глибокі наукові знання, отримані у результаті навчання за STEM, дозволять дитині вирости новатором -

двигуном розвитку людства. STEM-освіта є тим інструментом, що забезпечить її успіхи у світі майбутнього.

STEM-освіта може реалізуватися через усі види освіти – формальну, неформальну, інформальну (на онлайн-платформах, у STEM-центрах/лабораторіях, за допомогою екскурсій, турнірів, конкурсів, фестивалів, практикумів тощо).

Дослідницька діяльність – вища форма самоосвітньої діяльності учнів. Формування науково-дослідницьких умінь – процес складний і довготривалий. Він не виникає на порожньому місці і не розвивається сам по собі; потрібно поступово формувати дослідницькі навички, аналізувати та виправляти помилки, визначати найкращі шляхи виконання роботи, розділяти її на певні складові, вчити учнів поєднувати дослідницьку діяльність з науковою.

Сучасним здобувачам освіти вкрай необхідно бачити результати своєї роботи. Безперечно, що в освітньому процесі цьому може сприяти такий напрямок STEM/STEAM як *мейкерство* (від англ. *make* – робити щось, створювати) [2]. Саме технологічна освітня галузь покликана забезпечити навчання практичних навичок та вмінь учнів у різних сферах життя, пов'язаних з працею та виробництвом.

На думку Д. Мойє, технологічна освіта – чудовий формат для інтеграції науки, техніки, інженерії та математики (STEM), розвитку математичних здібностей, проте переваги технологічної освіти все ще залишаються, як правило, незрозумілими для громадськості [4].

Р. Байбі пише, що сьогодення формує нові обставини, STEM-освіта вимагає посилення ролі технологій у шкільних навчальних програмах. Технології варто трактувати широко, не обмежуючись, як це часто трапляється, інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ). Зростає роль інженерних знань, що стають інструментом реалізації проблемного навчання та запровадження інновацій [3].

Упровадження STEAM-проектів на уроках трудового навчання та технологій може значно сприяти розвитку дослідницьких умінь учнів. STEAM-проекти є проектами, які поєднують у собі елементи науки, технологій, інженерії, мистецтва та математики. Ці проекти спрямовані на розвиток творчого мислення, проблемного підходу до вирішення завдань та дослідницьких умінь учнів.

Основні переваги впровадження STEAM-проектів на уроках трудового навчання та технологій;

– розвиток дослідницьких умінь. STEAM-проекти надають учням можливість досліджувати, експериментувати та вивчати нові підходи до розв'язання проблем. Учні навчаються ставити запитання, шукати відповіді та розробляти власні гіпотези;

– розвиток творчого мислення. Учні в STEAM-проектах стикаються з різноманітними проблемами та завданнями, які потребують нетрадиційного та творчого підходу до їх вирішення. Це сприяє розвитку творчого мислення учнів;

– розвиток комунікативних навичок. Учні у STEAM-проектах працюють в команді, спілкуються між собою, обмінюються ідеями та взаємодіють з вчителем та експертами;

– розвиток навичок роботи з інструментами. Учні у STEAM-проектах використовують різноманітні інструменти, які дозволяють їм виконувати завдання та реалізовувати свої ідеї;

– розвиток навичок планування та управління проектною діяльністю.

Робота над STEAM-проектом проходить в декілька етапів, кожний з яких приносить нові знання і навички, в тому числі: здобуття потрібних знань; встановлення мети; розробка проекту; створення продукту сучасної науково-технічної індустрії чи його прототипу; тестування продукту; обговорення проекту.

Адже робота над будь-яким проектом потребує креативності, розвитку організаційних і комунікаційних навичок. STEAM-проекти - це проекти, які направлені на вирішення цілей технічного напрямку, підтримує розвиток творчого мислення, краще готують дитину до реального життя. Інтегрований навчальний процес, який включає дослідницьку і предметно-практичну діяльність, дозволяє дітям краще познайомитися з технічними об'єктами і сприяє набуттю перших навичок проектування і програмування моделей.

На жаль, сьогодні діти прив'язані до комп'ютера та інших гаджетів, стали досить «безрукими» і не зі своєї вини. Це обумовлює відродження осучаснення середовища, в якому хочеться щось робити власними руками, це не тільки тренд - це захопливо, позитивно. Сучасні діти мають у своєму арсеналі чимало он-лайн джерел і цілком доступні інші ресурси: майстер-класи, творчі гуртки, невеличкі майстерні, які дають можливість виготовити не якісь простенькі іграшки, а справжні електронні шедеври. Їх цікавить 3D-проекування, створення дронів і роботів. Дійсно починати треба з малого, а потім доберемося і до робототехніки та 3D-друку.

Дослідницька діяльність учнів в STEAM-проектах - це процес дослідницької роботи, під час якого учні застосовують на практиці знання з науки, технології, інженерії, мистецтва та математики. Ця діяльність може включати у себе проведення експериментів, розробку дослідницьких проектів, аналіз даних та інші дії, спрямовані на вирішення реальних проблем.

Учні можуть брати участь в STEAM-проектах на різних рівнях - від проведення простих досліджень до складних наукових досліджень. Це може бути важливим етапом у навчанні, оскільки воно дозволяє учням не тільки засвоїти теоретичні знання, але й використовувати їх на практиці. Крім того, такі проекти допомагають розвивати навички дослідницької роботи, критичного мислення, співпраці та комунікації.

Дослідницька діяльність в STEAM-проектах може включати у себе такі етапи: визначення проблеми або питання для дослідження, планування дослідження, включаючи визначення методів збору даних та аналізу, збір даних, їх аналіз та інтерпретація, висновки та розробка рекомендацій на основі отриманих результатів, презентація результатів дослідження.

Під час проведення дослідницької роботи в STEAM-проектах, учні мають можливість співпрацювати зі своїми однолітками, вчителями з різних освітніх галузей.

Таким чином, ми бачимо, що STEM-освіта має значний потенціал для творчої ініціативи вчителя технологій і сприяє його активній участі у формуванні в учнів, визначених Міністерством освіти і науки України компетентностей.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
2. Лебедева І. А. Мейкерство, як інноваційний підхід впровадження STEM освіти. Науково-практична конференція «STEM – світ інноваційних можливостей» у рамках ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» та VI Міжнародної виставки «WorldEdu – 2017» URL: http://metodportal.com/sites/default/files/mp/2018/01/63260/meykerstvo_yak_innovaciynnyu_pidhid_vprovadzhennya_stem_1.docx
3. Bybee, R. W. (2010). Advancing STEM Education: A 2020 Vision. *Technology and Engineering Teacher*, 70, 30-35.
4. Moye, J. J. (2009). Technology education teacher supply and demand – A critical situation. *The Technology Teacher*, 69(2), 30–36. URL: <https://www.iteea.org/File.aspx?id=85468&v=6815d335>

5. Три ідеї STEAM-проектів, які сподобаються школярам будь-якого віку
URL: <https://osvitoria.media/experience/try-ideyi-steam-proektiv-yaki-spodobayutsya-shkolyaram-bud-yakogo-viku/>

6. Соловей В.В. (2008) Об'єкти проектної діяльності в практичній підготовці майбутніх вчителів трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти, 4 (56), 46-49.

7. Соловей В.В., Глуханюк В.М., Шимкова І.В. Інноваційна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій засобами STEAM-проектування Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету Вип. 2, ч. 1, 2020, с. 143-152

8. Viktor Solovei, Vitalii Hlukhaniuk, Svitlana Tsvilyk, Iryna Shymkova. STEAM education as a benchmark for innovative training of future teachers of labour training and technology. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 22th -23th, 2020. 211-221 <http://journals.ru.lv/index.php/SIE/article/view/5000/4458>
DOI:10.17770/sie2020vol1.5000

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Глуханюк В.М.

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Заболотна К.С.

студентка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Пукман Б.М.

студентка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Досліджуючи проблеми екологічного виховання як соціокультурного феномена, ми дійшли висновку про необхідність вивчення стану екологічної вихованості школярів, виявлення негативних тенденцій у розвитку їхньої

екологічної культури, а також з'ясування особливості її формування на уроках трудового навчання. Здобуті дані свідчать про те, що в багатьох школярів культура взаєностосунків із навколишнім середовищем перебуває на надто низькому рівні: сприйняття дитиною природи обмежується уявленнями про останню лише як про об'єкт антропогенного впливу. Тому корисні емпіричні спостереження за природою нерідко співіснують із споживацьким ставленням до її багатств; розуміння необхідного дбайливого ставлення до неї не підкріплюється відповідальним спілкуванням з нею.

Відомо, що екологічні знання самі по собі не сприяють розвитку екологічної культури, якщо вони не поєднуються живим контактом людини з природою, емоційно-естетичними переживаннями та посиленою участю у природоохоронній діяльності. Практичною основою для формування екологічної культури є діяльність у природі, що вимагає наявності наукових знань і детермінує потребу в набутті нових. Екологічна діяльність може бути інформаційною, навчально-дослідницькою, природоохоронною, просвітницькою.

Важливу роль у формуванні природоохоронної культури відіграє навчальна, трудова та ігрова діяльність учнів. Виховна спрямованість навчання як вид діяльності, пов'язаний із пізнанням екологічних проблем, закладена у теоретичному матеріалі різних навчальних дисциплін. Нові підходи до відбору та структурування наукових знань у цій сфері і практичному їх використанні виражаються в інтеграції, залежності екологічних знань від системи провідних ідей і понять навчального предмету, міжпредметної упорядкованості їх розкриття, взаємозв'язку узагальнення і конкретизації.

Вважаємо, що розв'язання проблеми екологічного виховання є неможливим за умов збереження орієнтирів і цінностей людського існування за рахунок, головним чином, матеріальних чинників практичної спрямованості, коли духовності відводиться роль феномена, супутнього його матеріальним процесам. Перебуваючи на периферії свідомості, вона породжує у молоді стан незадоволення, безглуздя існування. В умовах, коли цінності, не встигнувши виникнути, руйнуються до того, як набудуть суспільного визнання, зростає значущість механізмів, пов'язаних із суверенним внутрішнім світом особистості, з дією смисло- та ціноутворюючих чинників, які незалежно від часу та обставин зумовлюють збереження людської сутності, забезпечуючи їй самозахист і самозбереження.

Будучи породженням об'єктивних соціальних умов і обставин, цінності знаходять значення тільки у співставленні їх із суб'єктом і виникають у його стосунках з об'єктами навколишнього світу. Тому екологічне виховання не можна звести до суто зовнішніх впливів: багато що залежить від самої особистості, її етичних установок у досягненні гармонії з зовнішнім і внутрішнім світом, її готовності до свідомого самообмеження своїх потреб, прагнення до доброчесності та творення. Отже, процесуальна сторона екологічного виховання в контексті сталого розвитку полягає у тому, щоб нові екологічні цінності стали особистісно значущими на всіх вікових етапах і рівнях розвитку.

Шкільна і позашкільна освіта, під час яких продовжується і поглиблюється процес екологічного світосприйняття, є надзвичайно важливим етапом у системі неперервної багатоступеневої екологічної освіти.

У свою чергу, можна виокремити такі етапи формування екологічної свідомості у процесі екологічного виховання учнів:

- на першому етапі відбувається лабілізація особистості, у результаті якої учні починають переконуватися в неадекватності своїх об'єктивно-прагматичних стратегій екологічної поведінки, сприймати їх як особистий неуспіх. В учнів з'являється бажання і готовність до засвоєння нових стратегій і провідних технологій;

- на другому етапі у процесі екологічної діяльності освоюються адекватні технології взаємодії з природними об'єктами. У результаті чого відбувається переосмислення суспільно вироблених уявлень про екологічну доцільність, причому особистість набуває відповідних засобів для реалізації свого нового ставлення. На другому етапі в учнів складаються передумови для переходу від одnobічного впливу на природу до взаємодії з нею: реакції природних об'єктів на активність особистості починають інтерпретуватися як "відповіді природи", що через механізм рефлексії коригують поведінку з природою;

- на третьому етапі у результаті суб'єктивізації природні об'єкти починають осмислюватися і сприйматися як рівноправні партнери по взаємодії. Людина перестає сприймати себе як таку, що стоїть над природою, а відчуває себе її частиною. Саме у такої особистості достатньо розвинена екологічна свідомість.

Серед активних методів, що використовуються у педагогічній практиці школи у процесі формування екоцентричного типу свідомості, варто виділити такі методи:

– екологічної лабілізації полягає у цілеспрямованому педагогічному впливові на свідомість учня, у результаті якого виникає психологічний дискомфорт, зумовлений розумінням неефективності сформованих (традиційних) стратегій екологічної діяльності;

– екологічних асоціацій полягає у педагогічному підсиленні асоціативних зв'язків між різними об'єктами і спрямований на збагачення та поглиблення уявлень особистості про природні об'єкти і світ природи;

– художньої репрезентації природних об'єктів полягає у формуванні образів природних об'єктів засобами мистецтва;

– екологічної ідентифікації полягає у педагогічному сприянні постановці особистості на місце того або іншого природного об'єкта, зануренню в ситуацію, обставини, в яких перебуває природний об'єкт;

– екологічних експектацій полягає у педагогічному підсиленні бажання контакту особистості зі світом;

– екологічної емпатії полягає у педагогічному підсиленні співпереживання особистістю природного об'єкта, співчуття йому;

– екологічної рефлексії полягає у педагогічному сприянні аналізу особистістю своїх дій і вчинків, спрямованих на світ природи, з огляду на їх екологічну доцільність;

– екологічної ритуалізації полягає у педагогічній організації ритуалів і традицій, пов'язаних із діяльністю, спрямованою на світ природи;

– екологічної турботи полягає у педагогічному підсиленні екологічної активності особистості, спрямованої на надання допомоги і сприяння природним об'єктам, особливо у важких для них ситуаціях.

Розв'язання проблеми екологічного виховання у процесі навчання полягає у відповіді на запитання: як за допомогою знань сформувані таке ставлення людини до природи, яке засноване на емпатії та добрі? Як спонукати її до самообмеження? Це стає можливим при розробці відповідних технологій, що не тільки розширюють знання учнів про екосистеми та закономірності їх функціонування, а також методів, що навчають способам самопізнання та включають їх у практичну діяльність екологічної спрямованості.

Аналіз проблем екологічного виховання в контексті соціокультурного розвитку дозволяє зробити висновок про те, що засвоєння нової системи цінностей у взаємостосунках із природою допоможе особистості досягнути науку про те, як жити у злагоді з природою, самим собою та іншими людьми. Глобальний характер екологічної кризи вивів проблему екологічного виховання на цивілізаційний рівень, тим самим визначивши її

пріоритетність. Адже мова йде про порятунок земної цивілізації суспільними зусиллями.

Отже, екологічне виховання – це всеосяжний процес, що торкається практично всіх аспектів розвитку особистості через систему її стосунків із природою, соціумом, із самим собою. Про те, що такий підхід необхідний, свідчить досвід розвинених європейських країн, де модернізація загальної системи освіти здійснюється з позицій пріоритету екокультурних цінностей. Саме за допомогою екологічного виховання можливі зміни світоглядних позицій молоді від природопідкорювальної свідомості до природозберігаючої, без чого не можна перебороти системну кризу, запобігти подальшому розвитку глобальних екологічних проблем і вийти на траєкторії сталого розвитку [1,с.199].

Список використаних джерел

1. Матеюк О.П. Про деякі протиріччя екологічного виховання молоді на засадах сталого розвитку //Шляхи вирішення екологічних проблем урбанізованих територій: наука, освіта, практика: збірник праць за матеріалами всеукраїнської наук. практ. конф. Хмельницький. Технологічний університет Поділля, 2003. С.196-199.

2. Плохій З. П. Сутність і структура екологічної культури особистості. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. Вип. 8. Кн. 2. Київ. 2005. С. 7-12.

3. Пустовіт Г. П. Деякі погляди на сутність технологій екологічної освіти учнів у позашкільних закладах / Г. П. Пустовіт // Шляхи вирішення екологічних проблем урбанізованих територій : наука, освіта, практика : Збірник праць за матеріалами всеукраїнської наук.-практ. конф. – Хмельницький : Технологічний університет Поділля, 2003. С. 208-210.

4. Пустовіт Г. П. Дослідницька робота учнів з екології в позашкільних установах : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки”. Київ : 1994. 24 с.

ФОРМУВАННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗА РАХУНОК ТВОРЧОГО ХАРАКТЕРУ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ХУДОЖНЬО- КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ

Глуханюк В.М.

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного
педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Слободянюк Н. А.

студентка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Сологуб Ю. С.

студентка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

.У сучасному суспільстві відбуваються значні зміни, що максимально актуалізують роль і значення людського фактору. Перед людиною, у зв'язку з розвитком науки й техніки, постає ряд нових завдань та вимог до особистості. Створення умов для розвитку творчого потенціалу, творчої активності учнів є однією з важливих задач уроків трудового навчання. Науковці намагаються знайти таку методику, систему, яка б дозволила вирішити завдання, які лежать в основі реформування освіти. Ця складна і необхідна реформа забезпечується шляхом упровадження і використання нових інформаційних технологій, сучасних досягнень психолого-педагогічних наук, інноваційних систем у праці вчителя.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні необхідності процесу цілеспрямованої дії на розвиток творчого потенціалу учнівської молоді та створенню повноцінного навчаючого й розвиваючого середовища.

Освітня галузь «Технологія» допомагає сформувати в учнів життєво важливі основи технологічних знань і вмінь, залучити їх до різних видів практичної діяльності з урахуванням економічної, екологічної і підприємницької доцільності, соціального досвіду; а також покликана сформувати у школярів досвід самостійної практичної діяльності.

Найбільш ефективно ці завдання можуть бути вирішені шляхом

використання у навчанні сучасних педагогічних і технологічних систем, які базуються на засадах проєктно-технологічної діяльності, що забезпечує одночасний розвиток, навчання і виховання учнів, шляхом залучення їх в активну творчу діяльність.

Суть поняття «проєктно-технологічна діяльність» пов'язана з такими науковими поняттями й категоріями як «діяльність», «технологія», «проєкт», що мають різноплановий характер.

Поняття «проєктно-технологічна діяльність школярів» знаходить свій зміст на стику двох основоположних гуманітарних дисциплін: педагогічної й психологічної науки. Навчання проєктно-технологічної діяльності передбачає врахування як основних закономірностей педагогічного процесу, так і її психологічного змісту [3].

Розглянемо основні складові поняття проєктно-технологічної діяльності.

Діяльність як загальне поняття є рушійною силою і умовою суспільного прогресу. Основна мета її - забезпечити збереження і неперервний розвиток людського суспільства. У діяльності здійснюється перетворююча роль людини.

У філософській, соціальній, психологічній, педагогічній літературі чимало робіт присвячено цій проблемі. У них увага наукових досліджень зосереджена на місці і ролі діяльності у суспільному та особистому житті людини, на структурі, видах і умовах діяльності.

У процесі діяльності людство відтворює себе, культуру, створює матеріальні та духовні цінності. Саме тому філософи виходять з цілісного розуміння діяльності як органічної єдності чуттєво-практичної й інтелектуальної форми прояву особистості, розглядають діяльність як соціальну форму руху матерії, спосіб існування та розвитку суспільства й особистості.

Будь-яка діяльність - явище історичне. Через зміни, що постійно відбуваються у суспільних відносинах, зазнає змін і діяльність людей. З одного боку, потреби суспільства є першоосновою діяльності людини, з іншого, вони виступають результатом діяльності. У комплексі це є першопричиною існування різноманітних форм і видів людської діяльності.

Як свідчить аналіз літератури, це не позначається на сумісній характеристиці діяльності, яка для будь-якого виду діяльності проявляє такі спільні ознаки як: предметність, цілепокладання, осмисленість, перетворювальний характер.

Предметність - це залежність діяльності від об'єктивного впливу

оточуючого світу, об'єктивна матеріальна основа діяльності, її зв'язок з предметним світом.

Цілепокладання - риса людської діяльності, за якою людська діяльність відрізняється від поведінки тварин. Адже специфіку цілеспрямованої людської діяльності і самої людини, як свідомої істоти, котра будує свою діяльність і керує нею на підставі врахування цілей своєї діяльності і умов її здійснення, не можна ніяким чином ідентифікувати з реактивністю тварин. Саме з цієї точки зору людина є справжнім суб'єктом діяльності.

Осмисленість діяльності людини - це ознака, що проявляється в усвідомленні дій, прогнозуванні результатів діяльності, перспективних прагненнях людини. Цим самим діяльність людини відрізняється від неусвідомлених дій тварин. А тому перетворювальний характер діяльності людини, на відміну від пристосування тварин до середовища існування, проявляється як у зміні об'єкта, так і в зміні самого суб'єкта.

Аналіз літературних джерел показав, що дослідники теорії діяльності не виділяють результат як окремий структурний елемент. Водночас, усі вчені одностайні у висновку про те, що завершеність процесу діяльності визначається досягнутим результатом. Отже, приходимо до висновку, що, здійснюючи системний аналіз конкретного виду діяльності, необхідно обов'язково вивчати її результативність.

Наступним базовим поняттям є «технологія». Технологія відіграла важливу роль у розвитку всіх цивілізацій, але, незважаючи на це, об'єктом теоретичного аналізу вона стала відносно недавно. У сучасних умовах, коли технологія проникає в усі галузі виробничої і невиробничої сфер економіки, вона пронизує усі форми життєдіяльності людини (навчальну, професійну, дозвільну, управлінську, комунікативну, ігрову діяльність), а отже, є підстави стверджувати, що технологія є багатоаспектним і багаторівневим поняттям і повинна вивчатися філософськими, психологічними, економічними, педагогічними й іншими науками.

Структурна інтеграція технологічної освіти полягає у тому, що вона синтезує знання з природничо-наукових і суспільно-гуманітарних дисциплін. Функціональна інтеграція виражається у тому, що технологічна освіта показує способи практичного застосування наукових знань у процесі творчої перетворювальної діяльності людини, а також сприяє формуванню таких інтегральних якостей, як професійна компетентність, професійна мобільність, заповзятливість та ін.

«Технологія» як психолого-педагогічна категорія є ключовим

поняттям у технологічній освіті, де основною пізнавальною одиницею є проєктна діяльність, тобто процес проєктування і виготовлення (з використанням наукових знань) якісних і оригінальних виробів, що мають практичне застосування.

Перш ніж говорити про проєкт, для кращого розуміння цього поняття звернімося до словників. Так під «проєктом» в енциклопедичному словнику розуміють сукупність документальних матеріалів для зведення майбутньої будівлі або архітектурного комплексу. Також є і інше трактування - це прототип, ідеальний образ передбачуваного або можливого об'єкта, стан; в деяких випадках - план, задум якої-небудь дії.

А ось, наприклад, у словнику польської мови під проєктом розуміють запланований план діяльності, дій; ідея, думка; також ескіз чогось, наприклад, будинку, конструкції, заміру. Натомість словник психології проєктом називає ціль, яку планується досягнути.

За В.Т. Бусел проєкт - це прояв творчої активності людської свідомості, «через який у культурі здійснюється діяльніший перехід від небуття до буття». Автор надає величезного значення проєкту як специфічній формі свідомості, що конституює всякий трудовий процес [1].

Проєкт є складовою проєктування, що розглядається як створення проєкту (прототипу, прообразу) передбачуваного або можливого об'єкту стану. Проєктування - це вид діяльності, що синтезує в собі елементи ігрової, пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, перетворюючої, професійно-трудової, комунікативної, навчальної, теоретичної і практичної діяльності. Проведений аналіз дозволяє нам сформулювати думку про те, що проєктування в якості творчої, інноваційної діяльності завжди націлене на створення виробів і послуг, що володіють об'єктивною і суб'єктивною новизною і мають особистісну та суспільну значимість. У загальних рисах проєктування полягає в аналізі проєктної ситуації (збиранні й уточненні інформації), синтезі (пошуку) та оцінці рішень.

Крім того, під час роботи над проєктом у школярів розвиваються пізнавальні навички, формуються вміння самостійно конструювати свої знання, активно розвиваються комунікативні здібності, навички лідерів та здатність до спільної роботи в групі, створюються можливості для реалізації міжпредметних зв'язків.

Основний зміст проєктування полягає в конструюванні сукупності дій та засобів, що дозволяють розв'язати поставлені завдання та проблеми, досягти визначених цілей. Ці дії та засоби фіксуються у двох формах: як система параметрів проєктованого об'єкта та їх кількісних показників; як

сукупність конкретних заходів, які забезпечують реалізацію за проєктованих показників та якісних характеристик майбутнього об'єкта.

Проєктування в якості творчої, інноваційної діяльності завжди націлене на створення об'єктивно і суб'єктивно нового продукту. Діяльність учня повинна орієнтуватися на розвиток мислення, в основі якого лежить особистий досвід. Виготовляючи виріб, учень закріплює знання з математики, фізики, креслення, основ підприємницької діяльності та інших предметів, засвоює принципи набутих умінь та навичок у виконанні технологічних, економічних, міні маркетингових та інших операцій.

В учнів повинна виробитись і закріпитись звичка до аналізу споживчих, економічних, екологічних і технологічних ситуацій, здатність оцінювати ідеї, виходячи з реальних потреб, матеріальних можливостей і умінь вибирати найбільш вдалий технологічний, економічний спосіб виготовлення об'єкта проєктної діяльності, який відповідав би вимогам дизайну.

Останнім часом уявлення про суть проєктування, про сферу його застосування суттєво змінилися. Донедавна проєктування пов'язувалося переважно з інженерною діяльністю в галузях машинобудування, приладобудування, архітектури і розумілось, як підготовчий етап виробничої діяльності. Сьогодні проєктування розглядається як особливий вид діяльності, який відрізняється від власне наукової та виробничої, а сфера його застосування охоплює всі ланки соціального організму, включаючи і систему освіти.

Аналіз літературних джерел дає змогу стверджувати, що науковці, здебільшого, розглядають процес, під час якого створюється і виготовляється виріб (послуга) як проєктування. Отже, під проєктуванням в загальному значенні необхідно розуміти науково обґрунтоване конструювання системи параметрів майбутнього об'єкта або якісно нового стану існуючого проєкту-прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта, стану чи процесу в єдності зі шляхами його досягнення.

Проєктування в цілому як соціальна категорія, хоч і стоїть в одному ряду з такими поняттями, як прогнозування, планування, конструювання, створення програм (програмування), моделювання, на думку О.М. Коберника, має свої суттєві відмінності, є найбільш загальним, комплексним, інтегративним феноменом [4].

Для досягнення мети проєктування необхідне комплексне забезпечення умов для здійснення таких взаємопов'язаних цілей проєктування:

- соціально-економічна ефективність;
- соціальна інтегрованість;
- соціально-організаційна керованість;
- суспільна активність.

Далі визначається коло актуальних проблем, від розв'язання яких залежить досягнення кожної цілі, і на цій основі визначаються конкретні задачі розробки проєкту. Основний зміст проєктування полягає в конструюванні сукупності засобів, що дозволяють розв'язати поставлені завдання та проблеми, досягти визначених цілей. Ці засоби фіксуються у двох формах: як система параметрів проєктованого об'єкта та їх кількісних показників; як сукупність заходів, які забезпечують реалізацію проєктованих показників та якісних характеристик майбутнього об'єкта.

Таким чином, в основних, розглянутих нами визначеннях проєктування відзначаються зовсім різні сторони цієї складної діяльності: від творчого характеру проєктування до процесу прийняття рішень, що вимагає вже глибокого психологічного аналізу. Дехто розглядає проєктування як специфічну форму моделювання, спрямовану не тільки на пізнання відображуваних елементів дійсності, але і на створення нових її елементів. Інші визначають проєктування найважливішим компонентом освітнього процесу, що призначений для створення нових понять і концепцій.

Список використаних джерел

1. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В.Т. Бусел, В.Т. Бусел. Київ : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 140с.
2. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід /Ю.В. Васьков Харків : Скорпіон, 2000. 120 с.
3. Проєктно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика [за заг. ред. О.М.Коберника.] Київ : Наук, світ, 2003. 172 с.

АПСАЙКЛІНГ- ПРОЄКТИ ЯК ЕКОТРЕНД СУЧАСНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Джураєва Я. Л.

викладач спеціальних дисциплін

Комунального закладу

«Покровський педагогічний фаховий коледж», м.Покровськ

Проблема сміття та старих речей в сьогоденні вже не просто складність, а глобальне екологічне завдання, яке потребує негайного

вирішення. Сучасні люди споживають набагато більше, ніж попередні покоління. Обсяги споживання щорічно збільшуються, а з ними збільшуються обсяги сміття. Як вирішити проблему зі сміттям? Екологічна проблема відходів отримала сильний поштовх завдяки технічному прогресу. Особливо важливою умовою збереження екології постає передача екологічних знань молодому поколінню, у тому числі про умови виробництва енергії та її використання, сучасні екологічні проблеми. Дану проблему необхідно розв'язувати на вищому державному рівні, починаючи з закладів освіти.

Сьогодні освіта орієнтована на оптимізацію сталого розвитку, в основі яких є сприяння розвитку і захисту планети. Зміна поглядів на роль освіти у розв'язанні проблем екологічного характеру, нові вимоги до професійної діяльності вчителів в умовах сталого розвитку виділяють проблему підготовки майбутніх фахівців у контексті екологічної освіти та екодизайну. Визначення цінностей сталого розвитку та екологічної культури, яка формується у процесі здобуття освіти, ставить питання якісного оновлення системи фахової підготовки та розвитку екологічної культури майбутніх учителів, зокрема вчителів трудового навчання та технологій, здатних ефективно впроваджувати та якісно реалізовувати екологічну освіту та технології учнівської молоді [4].

Керуючись прийнятим у 2019 році Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період 2030 року» визначаємо, що однією з основних цілей і завдань впровадження освіти в інтересах сталого розвитку є запровадження екологічної освіти та виховання, усієї просвітницької діяльності з метою формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості [2].

Так і у Концепції «Нова українська школа» однією з ключових компетентностей, яких набуватимуть учні, є екологічна грамотність, тобто «уміння ефективно та раціонально використовувати природні ресурси у рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини» [1]. Тому саме трудове навчання має великий потенціал для розвитку екологічної культури і поведінки, шляхом упровадження проектної діяльності.

Трудове навчання у середній школі та технології у старшій школі - два навчальних предмети, які інтегрують у собі знання інших предметів, що вивчаються в закладах загальної середньої освіти, які формують технологічно грамотну особистість у процесі проектно-технологічної

діяльності. Оскільки технологічна діяльність тісно пов'язана з дотриманням екологічних норм, важливою є екологічна підготовка майбутніх учителів цієї галузі. В оновленій програмі трудового навчання передбачено послідовне набуття екологічної грамотності [3]. Логічним є запровадження в освітній процес технологій, які сприяють формуванню у студентів готовності до дій на збереження навколишнього середовища, оскільки в умовах розв'язання проблем забруднення довкілля актуальними є питання ощадливого використання природних ресурсів та довговічного використання вже існуючих речей. Однак, методичних рекомендацій на допомогу вчителю трудового навчання та технологій, які б висвітлювали особливості реалізації екологічного спрямування проєктної діяльності учнів, на сьогодні розроблено недостатньо.

У процесі опанування професії майбутнім учителям трудового навчання та технологій під час реалізації проєктної діяльності запропоновано впровадження технології «Апсайклінг». У перекладі з англійської термін «upcycling» означає переробку, вторинне використання чого-небудь або навіть «нове життя» речей. Цей оригінальний спосіб переробки сміття є творчим процесом, оскільки завдяки кмітливості й таланту в результаті виходить абсолютно новий й досить корисний у повсякденному житті виріб [5].

Ця технологія допомагає мінімізувати використання ресурсів та сприяти повторному використанню, відновленню та переробці матеріалів надалі. Трансформація старих речей у нові без залучення нових ресурсів або з мінімальним використанням нових, створення нового функціоналу для предметів, які не можна використовувати за основним призначенням, - основа апсайклінгу [6].

Упровадження технології «Апсайклінг» в освітній процес майбутніх учителів трудового навчання та технологій є фаховою підготовкою, оскільки навчальними програмами з трудового навчання та технологій передбачено реалізацію проєктів із вторинної переробки матеріалів, зокрема орієнтовний проєкт «Друге життя старим речам» [3]. Відповідно, і майбутні вчителі мають бути готовими до реалізації таких проєктів. Упровадження технології вторинної переробки матеріалів запроваджувалось на заняттях професійного спрямування:

- у процесі опанування курсів «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну»;
- під час вивчення тем із дисципліни «Технологія швейного виробництва»;

- у практичній роботі з «Практикуму з обробки текстильних матеріалів»;
- під час виконання практичних завдань на заняттях з «Практикуму з обробки конструкційних матеріалів».

Реалізація проєкту здійснюється в кілька етапів. Перший - пошук технологій переробки або оновлення виробу: від простого оздоблення до кардинальної зміни конструкції декоративного виробу. На цьому етапі здійснюється пошук ідей щодо виконання роботи, порівняння з моделями-аналогами, виконання ескізів майбутньої моделі, добирається відповідна технологія, доцільна у кожному конкретному випадку.

Другий етап - проєктно-конструкторський, де вивчається проєктування декоративних виробів, технологія виготовлення чи оздоблення, вибирається оптимальний варіант оновлення та дизайну моделі, розробляється конструкція та підбираються матеріали.

Третій етап - технологічний, в якому здійснюється безпосереднє виготовлення нового декоративного виробу. Використовуються техніки: аплікації, вишивки, виготовлення м'яких іграшок та ляльок тощо. Можна знайти багато ідей, як із непотрібних речей зробити красиві і корисні вироби. Це можуть бути органайзери, рюкзаки, сумки, м'які іграшки, інтер'єрні прикраси і навіть меблі.

Апсайклінг-проєкти мають ряд переваг:

- мінімальні матеріальні затрати;
- широке поле для розвитку креативності;
- екологічне виховання через практичну діяльність.

За дистанційного навчання в умовах карантину такі проєкти набули особливої популярності, адже не всі студенти мають можливість придбати нові матеріали, а вдома завжди можна знайти непотрібні речі. Прикладом такого проєкту може слугувати виготовлення текстильних гарбузів з трикотажних речей (попередньо вживаних предметів одягу), студентами 4 курсу КЗ «ППФК» технологічного відділення на заняттях з предмету професійного спрямування, а саме «Декоративно-прикладного мистецтва». Варто зазначити, що реалізація таких проєктів майбутніми учителями трудового навчання та технологій сприяє розвитку творчих здібностей, креативності, пошуку нестандартних рішень, відповідальності студентів. Кожна виготовлена річ - неповторна, унікальна, має інноваційний дизайн, та обов'язково практичне застосування адже для її створення застосовуються індивідуальний підхід і дизайнерське бачення кожного окремого студента. Крім того, порушується питання екологічного виховання та культури -

перероблена річ ще матиме «друге життя», а не викинеться на смітник. Безумовно виконання таких проєктів сприяє екологічній активності майбутніх фахівців.

Однією з перспективних технологій, яка покликана заощаджувати ресурси та ефективно, на власному досвіді зберігати навколишнє середовище від значної кількості непотрібних речей, є технологія «апсайклінг». Творче переосмислення та перероблення вже непотрібних речей у нові декоративні вироби, можливе на уроках трудового навчання та технологій, де шляхом пошуково-практичної діяльності розвивається креативність, індивідуальність, художнє бачення та необхідні навички предметно-перетворювальної діяльності. Відповідно, зростають вимоги до вчителя, який, окрім спеціальних фахових компетентностей, повинен мати високий рівень екологічної культури, адже оновлення технологічної освітньої галузі передбачає якісно новий рівень екологічної освіти учнівської молоді.

Список використаних джерел

1. Концепція «Новаукраїнська школа». 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року: Закон України від 28.03.2019 р. N2697VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>
3. Трудове навчання. 5-9 класи: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.
4. Чистякова Л. О. Екокультура майбутніх учителів трудового навчання та технологій: теорія і практика. Дніпро : Середняк Т. К., 2020. 372 с.
5. Чупріна Н.В., Сусук М.Б. Апсайклінг та його визначення як напряму екодизайну в сучасній індустрії моди. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура. 2014. № 3. С. 38–41.
6. Цимбалюк К. Апсайклінг: мистецтво перетворення відходів. URL: <https://times.zt.ua/apsayklinh-mystetstvo-peretvorennia-vidkhodiv/>, 2019.

ВИКОНАННЯ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ УЧНЯМИ СТАРШИХ КЛАСІВ

Шпортюк С. М.

завідувач навчальної лабораторії кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного університету імені В.Г.Короленка, м. Полтава

Виконання творчих проектів учнями старших класів – це метод навчання, який передбачає розв'язання завдань або створення продуктів, які вимагають креативності, самостійності, дослідження та розв'язання практичних завдань.

Багато вчених, педагогів і дослідників займаються вивченням виконання творчих проектів учнями старших класів для розвитку освіти та методики навчання. Деякі з них внесли значний внесок в цю галузь. Ось декілька вчених, які вивчають цю тему, наприклад Сільвія Дакота зосереджена на вивченні ролі творчих проектів у розвитку критичного мислення та самостійності учнів. Вона вивчає, як такі проекти можуть поліпшити процес навчання та підготувати учнів до викликів сучасного світу. Джеймс Бехрмен спеціалізується на дослідженні творчого навчання та викладання. Він досліджує, як впровадження проектного навчання у шкільних програмах може покращити якість освіти та мотивацію учнів.

Лінда Дарлінг-Геммер досліджує тему розвитку творчості та креативності в освіті. Вона вивчає, як виконання творчих проектів може сприяти розвитку цих важливих навичок учнів. Джейн Піола Лойнс вивчає методику навчання та оцінку в контексті проектного навчання. Вона допомагає розробляти ефективні методи викладання, що базуються на виконанні творчих проектів.

Ці вчені та багато інших займаються дослідженням творчих проектів у шкільному навчанні для розвитку найрізноманітніших навичок та знаходять способи покращити процес навчання.

Цей підхід спрямований на розвиток різних навичок і якостей учнів, і може включати у себе такі елементи:

1. Тематичний вибір: Учні вибирають тему для свого проекту, яка відповідає їх інтересам та підходить для вивчення певних питань або тем.

2. Дослідження: Учні проводять дослідження щодо обраної теми, шукаючи інформацію у різних джерелах, аналізуючи її та використовуючи для розробки свого проекту.

3. Планування: Учні розробляють план роботи над проектом, визначаючи кроки, терміни та ресурси, які їм знадобляться.

4. Створення продукту: Залежно від характеру проекту, учні можуть створювати презентації, макети, відео, есе, дослідження, роботи мистецтва тощо.

5. Публічна презентація: Учні представляють свої проекти перед класом або іншою аудиторією, де вони діляться своїми знаннями та результатами своєї роботи.

6. Оцінка: Вчителі оцінюють проекти, використовуючи критерії, які були визначені заздалегідь. Оцінка може враховувати не лише кінцевий продукт, але й процес роботи [2].

Виконання творчих проектів учнями старших класів – це важливий інструмент сучасної освіти, який сприяє розвитку різних навичок та якостей учнів. Цей метод навчання дозволяє: розвивати критичне та проблемне мислення, оскільки учні повинні аналізувати інформацію, розробляти власні рішення та розв'язувати завдання; розвинути комунікаційні навички, оскільки учні, зазвичай, презентують свої проекти перед аудиторією та співпрацюють з іншими; залучати до навчання та підвищувати мотивацію, оскільки учні можуть вибирати теми, які їх цікавлять, бути активними учасниками навчального процесу; розвинути творчість та креативне мислення, оскільки учні створюють власні проекти, які можуть бути унікальними та оригінальними; бути підготовленим до реальних викликів сучасного світу, оскільки учні набувають практичний досвід і вміння, які можуть бути корисними в майбутньому.

Отже, виконання творчих проектів старшими школярами допомагає покращити якість освіти, розвинути навички, які є важливими у XXI ст., і створює можливість для більш цікавого та ефективного навчання. Такий підхід може бути важливим компонентом сучасної освіти, спрямованої на підготовку учнів до успішного життя та роботи в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Волощук І. Концептуальні засади розвитку творчих здібностей школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 3. С.4-9.

2. Коберник О. Розробка творчих проектів на уроках технічної праці. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2002. №1. С.41-45.

3. Проектна діяльність на уроках Трудового навчання. URL: <https://naurok.com.ua/proektna-diyalnist-na-urokah-trudovogo-navchannya-276545.html> (Дата звернення 25.10.2023).

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ 3D-ТЕХНОЛОГІЙ

Марюхніч Т. Л.

аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
Полтавського національного університету імені В.Г.Короленка,
м. Полтава

Навчальний процес сучасного вищого навчального закладу складно уявити без використання комп'ютерних засобів навчання. Їх застосування у ході освітнього процесу дає можливість у стислі терміни викласти навчальний матеріал і представити інформацію в більш емоційно привабливій формі. Інформатизація освіти є одним із основних напрямків реформування навчальних закладів, зумовлених потребами сучасного суспільства, у якому головним є індивідуальний розвиток особистості.

Стрімке зростання та розвиток ІТ-технологій нині слугує тим фактором, який призводить до появи нових освітніх стратегій. Освітня модель визначає не лише використання нового інтегрованого змісту освіти, але й змінює методи навчання. Мультимедійні технології перетворили навчальну наочність з статичної в динамічну. Разом з тим, висока швидкість розвитку технологій і відповідно короткий цикл життя обладнання ставлять перед освітою нові виклики в боротьбі за залучення і утримання уваги студентів до процесу навчання. Сучасним трендом в освітніх технологіях, що відповідає всім вимогам і володіє величезним потенціалом, є 3D-технології.

Вивчення 3D-технологій обумовлено практично повсюдним використанням тривимірної графіки у різних сферах діяльності, знання якої стає все більш значущим для повноцінного розвитку особистості. З активним впровадженням сучасного обладнання у ЗВО у студентів з'являється можливість зануритися в дивовижний світ 3D. На сьогоднішній день 3D-візуалізація відіграє важливу роль у суспільстві. Використання 3D-моделей реальних предметів – це важливий засіб для передачі інформації, який може істотно підвищити ефективність навчання, крім цього може служити чудовою ілюстрацією у процесі вивчення професійних дисциплін.

Технології 3D-моделювання мають інструменти та засоби для ефективної зміни ситуації в плані залучення студентів у свідому дослідницьку діяльність, формування затребуваних універсальних компетенцій та підтримки професійного самовизначення. Тривимірне моделювання підтримує засвоєння теоретичних знань, вміння застосовувати їх у пізнавальній, комунікативній, соціальній практиці та

професійній орієнтації через проектування складно-організованих систем з метою створення пристроїв і прототипів. Тривимірність наочно відображає всі особливості будови об'єкта, його найдрібніші елементи, приховані від очей спостерігача частини конструкції споруди. 3D-технології в освіті дозволяють урізноманітнити лекції та практичні роботи в освітньому процесі. Застосування 3D-контента на заняттях дає можливість наочно пояснювати студентам навчальну програму, сприяти «зануренню» у тему досліджуваного предмета у ході заняття й переходити від цілої структури до окремих її елементів. Впровадження 3D- моделювання в освітньому процесі розкриває наступні цілі:

- вивчення знань про найважливіші методи геометричного моделювання, їх переваги та недоліки, шляхи застосування, способи завдання та подання геометричної інформації на ПК;

- оволодіння вмінням будувати тривимірні моделі, зображати отримані результати;

- створення навичок використання систем тривимірного моделювання та їх інтерфейсу, застосування засобів інформаційно-комунікативних технологій у повсякденному житті, при виконанні індивідуальних й колективних проєктів у навчальній діяльності [3].

А.Т. Фарітов доводить, що комп'ютерне 3D-моделювання як одна з інноваційних цифрових технологій здатне забезпечити великі можливості для формування затребуваних навичок студентів під час освітнього процесу у ЗВО. І. Н. Шегай на практиці застосовує дидактичні можливості 3D-моделювання у процесі розвитку просторового мислення у майбутніх викладачів професійної підготовки. Тобто, замість звичних таблиць та плакатів застосовуються комп'ютерні презентації й мультимедійні дошки, а замість звичайного пояснення чи демонстрації якогось явища – відео, де все докладно показано. Останнім часом для створення наочності все частіше використовуються 3-D моделі, створені за допомогою різноманітних інструментів. Дана тенденція не підштовхує до повного виключення класичних методів, але стає все більш актуальною для більшості фахових дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів у ЗВО.

Аналіз динаміки ефективності використання 3D-моделювання на заняттях з фахових дисциплін дозволяє зробити висновок, що якість знань майбутніх викладачів професійної підготовки залежить від інтересу до навчання і розуміння навчального матеріалу. Знання, отримані на заняттях, де використовувалися сучасні 3D-моделі, більш усвідомлені та поглиблені. Використання цих технологій в освітньому процесі позитивно позначається

на якості сформованих умінь і навичок майбутніх викладачів професійної підготовки, а успішність студентів буде вища, тоді, коли вони проявляють зацікавленість на практичних та лекційних заняттях.

Технології 3D забезпечують також індивідуалізацію навчання, тобто можна створювати моделі, які відповідають конкретним потребам здобувача освіти з особливими потребами. Технологія індивідуалізованого навчання - така організація навчального процесу, де індивідуальний підхід та індивідуальна форма навчання пріоритетні. Вона передбачає проектування педагогічної діяльності на основі індивідуальних особливостей (інтересів, потреб, здібностей, інтелекту тощо). Технології доповненої реальності можуть значно допомогти студентам із особливими потребами. Наприклад, вони можуть бути корисними для осіб із візуальними або аудитивними порушеннями, оскільки вони дозволяють візуалізувати фізичні явища та процеси, які можуть бути складними для їхнього усвідомлення через традиційні методи навчання [4].

Студентам із фізичними обмеженнями, як правило, важко взаємодіяти з групою у стандартному освітньому середовищі. Індивідуальний підхід забезпечує вивчення матеріалу, який вони здатні засвоїти у зручний для них спосіб. Індивідуалізоване навчання забезпечує допомогу студентам, які мають велику різницю у своїх попередніх знаннях і навичках. Наприклад, якщо один студент має значно більше досвіду в певній галузі, ніж його однокурсник. Такий індивідуальний підхід значно покращує якість навчання та підвищує мотивацію студентів до навчання. А самостійне створення моделей дає можливість їм краще зрозуміти основні властивості предметів, явищ, процесів, які вивчаються, їх компонентів, взаємозв'язки між ними. Їх вивчення формують у студентів навички аналізу, синтезу, оцінювання, критичного мислення. Робота над 3D-моделями додає до вказаного переліку навички просторового мислення та уяви [5]. У цілому, застосування 3D-технологій в освітньому процесі допомагає студентам отримувати більш якісну освіту та розвиватися за своїми індивідуальними освітніми траєкторіями.

Отже, використання 3D-моделювання в освітньому процесі дозволяє: розширювати світогляд здобувачів освіти; посилювати їх пізнавальну активність; формувати загальнонаукові компетентності; поглиблювати дослідницькі навички й інтелектуальні здібності, враховуючи індивідуальні особливості та запити. Відмітимо, що останнім часом візуальна підтримка навчальних дисциплін стає головним фактором загального розвитку особистості, оскільки сприяє формуванню її світоглядної культури. Це

актуалізує процес використання технологій 3D-моделювання у сучасних освітніх закладах України та надає йому об'єктивних рис.

Список використаних джерел

1. Золотарьов А. В. Особливості застосування Blender 3D в освітньому процесі. *Новітні інформаційно-комунікаційні технології в освіті* : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених та студентів (Полтава, 24-25 листопада 2021 р.). Полтава: ПП “Астрая”, 2021. С. 36-37.

2. Момот Р.А., Шамоля В.Г. До питання про комп'ютерну модель та комп'ютерне моделювання. *Інформаційні технології в професійній діяльності*: матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Рівне: РВВ РДГУ. 2021. С. 134 – 135.

3. Мосіюк О.О. Особливості вивчення 3d- моделювання у процесі професійної підготовки майбутніх учителів інформатики. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2018. Випуск 2 (43). С. 182–186.

4. Онишків З. М. Індивідуалізація навчального процесу як науково-педагогічна проблема. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2002. № 9. С. 6 – 9.

5. Пойда С. А. Формування та розвиток просторової уяви учнів шляхом створення та використання 3D моделей. *Наукові праці ДонНТУ. №2 (27)*, 2018. Серія “Інформатика, кібернетика та обчислювальна техніка». С. 80–86.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

Попелишкіна А.В.

аспірантка

кафедри загальної педагогіки та андрагогіки

Полтавського національного педагогічного університету

імені В.Г. Короленка, м. Полтава

Культура виступає унікальною характеристикою людської життєдіяльності і тому надзвичайно різноманітна у своїх конкретних проявах. Розуміння сутності культури як філософської категорії розглядається у працях багатьох вчених, таких як Е. Баллер, С.Газман, В.

Давидович, С. Іконнікова, Є.Льєнков, О. Кудін, Є. Маркарян, В.Межуєв, П. Саух, Е.Соколов та ін.

Проблемі формування професійної компетентності вчителя, зокрема і його культури, приділяють увагу зарубіжні філософи і соціологи, (Д. Бекхерст, Ф. Беисон, Х.-Г. Гадамер, Н. Смелзер), психологи (Р. Берне, Л. Колберг, А. Колбі, А. Маслоу, Е. Фромм, Н. Хаан, К.Г. Юнг), педагоги (К. Арнепіген, Х.К. Блек, Т. Грегори, Дж. Картер, П. Кінг, Г. Кіршенбаум, Д. Лівайн, М. Ліпмен, К.У. Петтерсон, Л. Рате, Дж. Туккер).

У останнє десятиріччя з'явилися дослідження, котрі безпосередньо розглядають проблему формування педагогічної культури (А. Барабанщиков, І. Бех, Є.Бондаревська, М. Букач, О. Гармаш, І. Зязюн, В. Зелюк, Т. Іванова, О. Рудницька).

У сучасній педагогічній науці немає загальноприйнятого визначення педагогічної культури. Різні автори розуміють її так:

- високий рівень розвитку та вдосконалення всіх компонентів педагогічної діяльності [9];
- складна соціальна характеристика особистості викладача, яка визначає його педагогічну позицію [1];
- частина загальнолюдської культури, в якій з найбільшою повнотою закарбувалися духовні та матеріальні цінності освіти та виховання [4];
- способи творчої діяльності, які необхідні для соціалізації особистості, здійснення освітньо-виховних процесів [3].

Проаналізувавши визначення, наведені вище, можна виявити загальне: педагогічна культура є, з одного боку, частиною загальної культури педагога, а з іншого, високий рівень розвитку його професійно важливих якостей: знання свого предмета, володіння психолого-педагогічними знаннями, ерудиція, емпатія та ін. Таким чином, розглядаючи проблему педагогічної культури, необхідно говорити про культурологічний підхід як один із підходів, який має бути основним.

У сучасній культурології проведено досить повний аналіз еволюції поняття «культура». В античності існувала традиція пов'язувати культуру з розвитком, удосконаленням людини. В її основі лежить ставлення до людини не як до продукту природи, а як до продукту виховання. Спочатку зміст поняття «культура» полягав у тому, що під ним розумілося все те, що піддане обробці людською працею. Якщо у процесі обробки природи створюється культура речей, то в процесі виховання формується культура людей, людина як культурна істота.

Сам термін культура став регулярно вживатися лише з другої половини XVIII ст. Епоха Просвітництва пов'язувала культуру з прогресом наук, просвітництвом, розвитком здібностей людського розуму. Дещо пізніше культура розглядалася як духовне існування особистості у сфері морального – у Канта, естетичного – у П. Шіллера, романтиків, філософського – у Г. В. Гегеля [8].

В останній третині XIX ст. на Заході в рамках філософської антропології виникла особлива її галузь – культурна антропологія, яка стала розглядати культуру як передачу спадщини від покоління до покоління. Ця течія приділяє велику увагу вивченню мови культури, її комунікативних функцій. Розвивається також і психологічний підхід до культури, що спирається на концепцію З. Фрейда та неофрейдизму, що розглядають її як закріплення психічних переживань особистості у знаковій формі [8].

На основі різних трактувань культури виділяють кілька найважливіших підходів до її вивчення: аксіологічний (культура як цінність); діяльнісний (культура як технологія та продукт діяльності); гуманістичний (культура як людинотворчість) [2].

Сутність культурологічного підходу в освіті зумовлена процесами гуманізації й гуманітаризації. Вона полягає у вихованні людини культури та моральності, спрямованої на збереження й відтворення світових культурних цінностей [6].

На думку А. Рижанової, культурологічний підхід до педагогічних явищ відкриває шлях для глибокого розгляду явищ у їх історичній ретроспективі, допомагаючи виявляти зв'язки цих явищ із сучасним та майбутнім і таким чином здійснювати прогностичну функцію дослідження. Це піднімає рівень об'єктивності здобутих даних, оскільки педагогічний процес, вивчений у контексті соціокультурних характеристик, на широкому тлі культурного життя, дозволяє виявити й простежити тенденції в динаміці його цілей, зумовлених розвитком ціннісних орієнтирів соціуму [10].

І. Ісаєв сприймає професійну культуру як «позабіологічний» механізм передачі соціальної спадковості, «міру й спосіб творчої самореалізації особистості викладача в різноманітних видах педагогічної діяльності та спілкування» [7].

Сутність культурологічного підходу полягає у вивченні світу людини в контексті її культурного існування, в аспекті того, чим світ є для людини, яким сенсом він для неї наповнений. Це вивчення культурної наповненості реальності, існуючих культурних програм [5].

Р. Винничук вважає, що культурологічний підхід як методологічна основа педагогічної культури передбачає розгляд феномену культури як стрижневого у розумінні і поясненні людини, її свідомості щодо ставлення до

навколишнього середовища і власного здоров'я. Це перш за все гуманістична позиція, яка визнає людину суб'єктом культури, її головною діючою особою [5].

Отже, застосування культурологічного підходу до формування професійно-педагогічної культури студентів вищого педагогічного навчального закладу дозволяє розглядати її на загальнокультурному фоні, вивчати її властивості у руслі інтеграції педагогіки і культури.

Список використаних джерел

1. Абросимова З. Ф. Педагогическая культура учителя. Наука и образование Зауралья. 1998. № 2(3).
2. Беляева Л. А. Философия воспитания как основа педагогической деятельности. Екатеринбург, 1993.
3. Бондаревская Е. В. Педагогическая культура как общественная и личностная ценность. Педагогика. 1999. № 3.
4. Винничук Р. В. Аксіологічний та культурологічний підходи як аспекти методології сучасної підготовки фахівців у вищій школі [Текст] Молодий вчений. 2018. №2.
5. Гомонюк О. М. Основні підходи до визначення поняття "педагогічна культура Зб. наук. пр. / Хмельниц. ін-т соц. технологій Ун-ту "Україна". Хмельницький, 2012. № 5. С. 53-58.
6. Рижанова А. О. Развитие социальной педагогики в социокультурном контексте : дис. доктора пед. наук : 13.00.05 / Рижанова Алла Олександрівна. Харків, 2004. 442 с.

НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ РОЗУМІННЮ ОСОБЛИВОСТЕЙ БЕЗПЕЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТТЄВОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Калюжний В.В.

аспірант кафедри теорії і
методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Сучасна освіта переживає суттєві зміни, які посилюють значення формування компетентностей, необхідних для соціалізації та громадянської активності учнівської молоді, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації. Реалізація мети базової середньої освіти в Новій

українській школі ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах, як формування культури здорового способу життя учня, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту [2, с. 2]. З огляду на це, важливим результатом базової середньої освіти, визначеним на основі компетентнісного підходу, стає формування в учнів компетентності, пов'язаної з ідеями добробуту та здорового способу життя.

Актуальність концептуального дослідження визначається нами необхідністю пояснення та прогнозування за допомогою компетентнісного методологічного підходу до формування компетентності учнів із здорового життя. Формування компетентності зі здорового життя визначається системою ідей, побудов і принципів, які пояснюють організоване певним чином становлення особистості учня, а також прогнозують у часі певні його особистісні зміни.

Наукова новизна обґрунтовуваного нами підходу до формування в учнів компетентності здорового життя полягає у поясненні та прогнозуванні цього процесу шляхом систематизації методів трудового навчання для формування здорового способу життя особистості учня.

Розвиток компетентності здорового життя учнів основної школи нами здійснено на трьох поступово ускладнюваних рівнях: навчання школярів розумінню особливостей безпечної організації життєвого середовища для власного здоров'я; розвиток в учнів розуміння та формування ціннісних ставлень до здоров'я, дотримуючись здорового способу життя, протидією шкідливим звичкам; трудове навчання через активні вчинки у пропаганді та застосуванні практичного досвіду здорового життя.

Учнів 5-9 класів програма трудового навчання [5, с. 7] орієнтує, за наскрізною змістовою лінією «Здоров'я і безпека», на формування особистості учня як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, здатного дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище.

Навчання школярів розумінню особливостей безпечної організації життєвого середовища для власного здоров'я нами здійснювалося на засадах *компетентнісного підходу*, спрямованого на формування ключових (найсуттєвіших для подальшого формування ціннісних орієнтацій знань і вмінь) компетенцій із здорового життя [3].

Формування особистості учнів як фізично повноцінних членів суспільства забезпечує метод П. Іванова «*Заняття на свіжому повітрі*», спрямований на зміцнення організму, нормалізацію нервової системи,

укріплення пам'яті та уваги [4]. На заняттях на свіжому повітрі, як об'єкти проектно-технологічної діяльності учнів, можна виділити вирощування квітів на подвір'ї, догляд за садом школи, прикріплення до дерев виготовлених учнями годівничок для птахів.

Формуванню особистості учня, як компетентного і соціально здорового члена суспільства, сприяє застосування на уроках трудового навчання *методу ігор та ігротерапії* [1]. На уроках трудового навчання можливе використання різноманітних ігор, наприклад «Мікрофон»: учні по черзі називають правильні, на їх думку, відповіді на питання в умовний мікрофон. Учасники гри беруться за руки й утворюють коло. Вони вимовляють слова: «Раз! Два! Три! (тричі) розмічальний інструмент назви!». Після цих слів розпочинають по черзі називати назви інструментів. Якщо хтось промовчить більше 3 с, то він вибуває з гри. Гра зі словами: «Раз! Два! Три! Види деревини (види пиломатеріалів, інструментів) назви!» триває, доки не залишиться мінімальна кількість учасників.

Під час гри «Я — пиломатеріал»: Учасники гри утворюють велике коло. Один гравець тримає в руках обруч і розпочинає гру словами: «Я — фанера, виготовлена зі...». Зробивши паузу, гравець направляє уважний мікрофон до якогось з учасників гри. Той, хто його отримав, повинен закінчити фразу: «...шпону». Відповівши, він називає інший вид пиломатеріалу і направляє мікрофон за колом. Учасник, який не може відповісти, отримує «як покарання» два будь-яких додаткових уточнюючих запитання. Якщо він знову не відповість, то вибуває з гри. Спостереження вчителя за грою учнів дає змогу краще зрозуміти сформованість здорового реагування на життєві ситуації, які вимагають швидкого прийняття невідкладних рішень.

На відновлення сили, здоров'я, гармонії відчуттів школярів нами був спрямований *метод кольоротерапії*, впливаючи на процеси збудження або заспокоєння організму, для якого кожний колір і його відтінки мають певне смислове значення. На уроці з трудового навчання кольори можна використовувати, наприклад під час гри «Так чи ні». Вчитель задає дітям питання, а вони повинні кольоровим папірцем відповісти вірною є відповідь їхнього товариша, чи ні: синій – так, а червоний – ні. Або для усвідомлення важливості правильної організації праці учня на уроці, його робоче місце можна розділяти на зони: червона зона – це ліва частина стола, де розміщують мало використовувані інструменти, жовта зона – права частина стола, де кладуть інструменти якими користуються найчастіше, а зелена зона – це центр робочої поверхні, тобто робоча зона.

Отже, на засадах компетентісного підходу нами розроблено систему методів формування компетентності зі здорового життя учнів основної школи на уроках трудового навчання, спрямованих на навчання школярів розумінню особливостей безпечної організації життєвого середовища для власного здоров'я: метод П. Іванова «Заняття на свіжому повітрі», ігри, ігротерапія та кольоротерапія.

Список використаних джерел

1. Давиденко О. М. Використання ігор на уроках трудового навчання. URL: <https://pirschool6.klasna.com/uk/site/davidenko-om.html> (дата звернення: 01.09.2023).
2. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-rovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 15.08.2023).
3. Коберник О.М. Компетентнісний підхід в технологічній освіті. *Проблеми трудової і професійної підготовки*: зб. наук. пр. Слов'янськ: СДПУ, 2008. Вип. 12. С. 9–16.
4. Система оздоровлення Порфи́рія Іванова «Детка». URL: http://kzdnz75ktkmr.blogspot.com/p/blog-page_558.html (дата звернення: 01.09.2023).
5. Трудове навчання. 5-9 класи: практ. посібник для вчителів / С. М. Дятленко, Р. М. Лещук, О. Ю. Медвідь; упоряд. С. М. Дятленко; за заг. ред. А. І. Терещука. Харків: Ранок, 2017. 128 с.

ФОРМУВАННЯ СПОЖИВЧИХ ЗНАТЬ В УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ РОЗДІЛУ «ТЕХНОЛОГІЯ ПОБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА САМООБСЛУГОВУВАННЯ»

Рись О.О.

аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

В умовах сучасного світу перед освітою встоїть важливе завдання – підготувати молодь до самостійного життя та діяльності. І практично на перший план виходить уміння бути самозарадним у побуті, володіти основами споживчих знань.

Питанням формування в учнів на уроках трудового навчання та технологій споживчих знань приділяли увагу у своїх працях: А. Залевська-Шишак, О. Данилова (формування споживчої компетентності учнів) [2; 3]; В. Стешенко, М. Келій (формування споживчих знань на уроках трудового навчання в учнів 5–9 класів) [6]; Н. Вовк, Є. Шаповалова (формування споживчої культури в учнів Нової української школи) [1].

Метою статті є формування в учнів споживчих знань при вивченні розділу «Технологія побутової діяльності та самообслуговування».

У навчальній програмі з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів, за якими на даний час працюють вчителі трудового навчання та технологій у 7-9 класах, вивчається розділ «Технологія побутової діяльності та самообслуговування». Тема «Маркування споживчих товарів» у 7 класі передбачено виконання в якості орієнтовного об'єкту проєктно-технологічної діяльності учнів проєкту «Я – споживач» [5].

Відзначимо, що навчальний проєкт на тему «Я – споживач» може мати різну направленість: включати аналіз споживчої поведінки людини, дослідження ринку продуктових товарів, вивчення впливу реклами та багато іншого. Зупинимось на особливостях вивчення учнями способів маркування товарів.

В рамках виконання проєкту учні ознайомлюються із призначенням етикетки на товарах, екологічними символами, стандартами якості й безпеки, складом продуктів, індексом «Е» та його значенням, попереджувальними символами, спеціальними символами та їх значенням, штрих-кодом і його закодованим змістом.

У процесі вивчення нового матеріалу вчитель надає інформацію щодо маркування товару як одного із способів доведення до відома споживачів інформації про товари стосовно основних споживчих властивостей, а якщо мова йде про продукти харчування, то їхнього складу, калорійності, вмісту шкідливих для здоров'я речовин, дати виготовлення, найменування та адреси виробника й підприємства, яким здійснюються функції відносно прийняття пропозицій від споживачів.

Зацікавлення учнів викликає розповідь вчителя про етикетки. У процесі навчання учні отримують інформацію щодо способів нанесення етикеток на товари або пакування. У процесі уроку учні усвідомлюють, що етикетки можуть бути самостійними носіями інформації, які приклеюють або прикладають до товару. Більшість пакованих у виробничих умовах продовольчих товарів мають на пакуванні етикетку із текстом, малюнками й

іншою інформацією, які є нанесеними друкарським способом. Способи етикетування консервних бляшанок є різними й полягають у приклеюванні паперових етикеток або нанесенні їх літографським способом. Етикетки можуть наноситися безпосередньо на товар (наприклад, маркування виконується на дні посуду, електропобутових товарах тощо).

У ході навчання учні можуть зробити обґрунтовані висновки стосовно того, що етикетки різняться суттєвою інформаційною ємністю: окрім тексту додатково можуть містити ще зображення та символи. З усіх носіїв маркування відомості на етикетках є найбільшими за кількістю характеризованих ознак.

У навчальному процесі під час практичної діяльності вчитель пропонує учням розглянути різноманітні зразки етикеток, ознайомитись з відомостями, які на них нанесено. У процесі роботи над проєктом в учнів формуються уміння: пояснювати призначення етикетки; розрізняти екологічні символи стандартів якості й безпеки; читати спеціальні символи, штрих-коди.

Таким чином, проєкт з правильного вибору товарів за допомогою етикеток може включати вивчення символів на етикетках, розуміння харчової та іншої інформації, що міститься на них. Також, учні можуть досліджувати, як виробники позначають продукти і їх вплив на ваше здоров'я та навколишнє середовище.

Практична частина даного проєкту з правильного вибору товарів за допомогою етикеток може бути досить різноманітною. Наведемо кілька варіантів для досліджень:

1. Аналіз етикеток на продуктах – учні можуть вибрати кілька продуктів зі схожими етикетками (наприклад, різні марки одного продукту) і порівняти їх харчову цінність, склад і якість.

2. Споживацька поведінка – спостереження, як вибір продуктів залежить від етикеток, проведення опитування серед одноліток для з'ясування, чи звертається ними увага на етикетки, і чому.

3. Дослідження впливу маркетингу – вивчення питання впливу реклами та дизайну етикеток на вибір товарів.

4. Аналіз екологічних аспектів: дослідження того, як товари впливають на навколишнє середовище, і вибір товарів з екологічними етикетками тощо.

Формування споживчих знань в учнів є важливим з численних причин, серед яких можна виділити наступні:

- захист прав споживача (розуміння своїх прав і обов'язків як споживача допомагає уникати обману та недобросовісних дій продавців);
- безпека і здоров'я (знання про якість і безпеку продуктів та послуг дозволяє уникати шкідливих впливів на здоров'я);
- фінансова грамотність (навички вибору товарів за якісністю та ціною допомагають ефективно керувати своїми фінансами);
- етичне та екологічне споживання (усвідомленість впливу споживчої діяльності на навколишнє середовище та суспільство);
- збереження ресурсів (споживчі знання сприяють більш обізнаному використанню ресурсів та зменшенню відходів);
- самостійність і критичне мислення (набуті знання допомагають розвивати навички аналізу і самостійного вибору, що корисно в усіх аспектах життя).

Таким чином, формування в учнів споживчих знань є важливим елементом освіти, зорема технологічної, спрямованим на підготовку шкільної молоді до успішного функціонування у сучасному споживчому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Вовк Н., Шаповалова Є. Формування споживчої компетентності учнів основної школи. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2018. Вип. 8(1). С. 188-198.
2. Залєвська-Шишак А. Д., Данилова О. Є. Формування споживчої компетентності учнів основної школи. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2011. Вип. 15. С. 246-252.
3. Залєвська-Шишак А. Д., Данилова О. Є. Споживчі компетенції школярів як важливий фактор соціалізації. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 18. Економіка і право: збірник наукових праць. 2012. Вип. 19. С.233 – 238.
4. Масюк П. Технологія навчання теми «Я–споживач» у закладах загальної середньої освіти. Освіта і наука. 2021. Вип.1. С. 54-58
5. Навчальна програма з трудового навчання для 5–9 класів, 2017. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc>
6. Стешенко. В. В., Келій, М. В. Формування споживчих знань на уроках трудового навчання в учнів 5–9 класів. Проблеми трудової і професійної підготовки. 2012 вип. 17. С 21-23.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Авдійчук М.Я.

магістрантка Кременецької обласної гуманітарної-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка, м. Кременець

Кадіра А.В.

магістрантка Кременецької обласної гуманітарної-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка, м. Кременець

Для реалізації компетентнісного підходу в освіті цілі та завдання програми гурткової роботи повинні передбачати технологічну освіту школярів. У ХХІ ст. технологічна освіта стає об'єктивною необхідністю. Справжній етап розвитку суспільства відрізняється інтенсивним упровадженням усі сфери людської діяльності нових, наукомістких і високих технологій, що забезпечують більш повну реалізацію потенційних творчих здібностей особистості.

Організація гурткової роботи у технологічній освітній галузі має свої особливості, які сприяють розвитку талановитих молодих людей та підготовки їх до викликів сучасного світу.

1. Практична спрямованість.

Одна з основних особливостей гурткової роботи у технологічній освітній галузі є практична спрямованість. Учасники гуртків активно займаються власними проектами та практичними завданнями, що сприяє розвитку практичних навичок і вмінь. Вони вчаться програмувати, розробляти веб-сайти, виготовляти конструкції з деревини чи металу та багато іншого.

2. Широкий спектр тематики.

Технологічна освіта об'єднує себе в безліч галузей і тем, від програмування і робототехніки до веб-розробки та електроніки. Організація гурткової роботи у цій галузі дозволяє учасникам вибрати ту тему, яка їх цікавить найбільше. Це створює можливість для індивідуального розвитку та відкриття нових областей інтересів.

3. Творчий підхід.

Робота в гуртках сприяє розвитку творчого мислення. Учасники навчаються розв'язувати технічні завдання, вигадувати нові ідеї та шукати нетрадиційні рішення. Вони залишаються інноваторами, які можуть розробляти нові технології та вирішувати реальні проблеми.

4. Підготовка до сучасного ринку праці.

Учасники гуртків підтримують актуальні технічні навички, які дуже цінні на ринку праці. Вони вчаться працювати з сучасними інструментами та технологіями, що робить їх більш конкурентоспроможними при пошуку роботи чи вступу до вищих навчальних закладів.

5. Співпраця та командна робота.

Гурткова робота також сприяє розвитку комунікативних навичок та співпраці. Учасники часто працюють у командах над спільними проектами, вчаться розподіляти завдання та досягати спільних цілей, що є великою кількістю навичок у сучасному світі.

6. Заохочення та публічна презентація

Гурткова робота дає можливість учасникам демонструвати свої досягнення та проекти на виставках, конференціях і конкурсах. Це заохочує їх до подальшого розвитку та розкриття власного потенціалу.

Під час роботи на заняттях гурткової роботи створюється незвичайне середовище та атмосфера творчості, дружелюбності, підтримки і спрямованості на успіх. Увесь процес навчальної діяльності спрямований на розвиток творчих здібностей дитини, радісних переживань пізнання, реалізації себе в обраній діяльності. Дитина знаходиться у постійному контакті співпраці з самим собою, з іншими дітьми (однодумцями) і вчителем. Створення сприятливих умов веде до мотивації знань, творчості, професійного самовизначення, підвищення рівня самооцінки дитини.

Позакласна гурткова робота сприяє реалізації головної мети сучасної освіти - формування і розвитку освіченої, творчої, компетентної і конкурентноспроможної особистості, здатної жити в динамічно розвивається середовищі, готової до самоактуалізації, як в своїх власних інтересах, так і в інтересах суспільства.

Ключовим моментом при організації позакласної гурткової роботи вчителем є вибір форми проведення. Правильно обрана форма дозволяє досягти поставлених освітніх цілей та визначає методи і прийоми роботи з гуртківцями.

Джерелом підвищення ефективності гурткового заняття є інтерес до навчання, самостійна робота, вміле використання наочності, дидактичного, роздавального матеріалу, диференційований підхід. Кожне заняття повинно бути неповторним і укладатися у пам'яті дитини, вчити мислити, збагачувати мовлення, формувати особисту думку. Зростаючі вимоги до якості знань гуртківців спонукають керівників гуртків шукати нові форми й методи роботи, які допоможуть будувати навчальний процес на основі

найбільшої активізації пізнавальної діяльності гуртківців. Починаючи з емоційно цікавого матеріалу, поступово керівник підводить гуртківців до необхідності знати закономірності, виділити головне. Керівнику потрібно звертати увагу на запитання на зразок «Що?», «Де?», «Коли?», частку заняття віддавати на пошуки відповідей на запитання «Чому?», «Для чого?», «З якої причини?», «До чого це призвело?». Ось саме тут у гуртківців починає народжуватися думка. Інтерес до гурткового заняття з'являється лише тоді, коли гуртківці мають змогу виявити на занятті й поза ним свої знання, вміння, власну думку [3, с. 12].

Ефективність гурткової роботи технологічного спрямування значною мірою зумовлюється належним програмно-методичним забезпеченням. Робота гуртка будується за авторською програмою, складеною його керівником на основі власного доробку та запозиченого досвіду інноваційної педагогічної діяльності. При цьому керівник гуртка не має права копіювати її, а навпаки, може у поставлених завданнях і змісті перевищувати рівень стандарту в межах обізнаності дітей-гуртківців. От чому програми гурткової роботи потребують експертної оцінки та затвердження

Керівник гуртка, послуговуючись робочою програмою, складає перспективний та календарний плани гурткової діяльності. Перспективний план (сітка гурткових занять) розробляється зазвичай на місяць (можна й на квартал, півріччя, навчальний рік). У ньому зазначаються дати проведення, тематика й основна мета занять.

Календарно-тематичний план містить розробки занять на 1—2 тижні (з орієнтовного розрахунку — два заняття щотижня). Зазначаються тема, програмові завдання, обладнання, матеріали, атрибути та (схематично) хід кожного заняття. Найдоцільніше планувати проведення гурткової роботи у другій половині дня (до вечері) — у час, відведений для ігор та самостійної художньої діяльності дітей. Однак варто пам'ятати: досягненню вищої результативності, максимальному виявленню природних нахилів, дієвішому особистісно орієнтованому підходу до творчого розвитку кожної дитини сприяє оптимальна наповнюваність гурткових груп — до 10—12 осіб на одному занятті.

Особливої уваги потребує складання загального розкладу гурткових занять у дошкільному навчальному закладі. У ньому мають узгоджуватися заняття гуртків різних профільних напрямів для дітей різних вікових груп. Наявність такого розкладу дає змогу раціонально спланувати використання приміщень, відведених під гурткову роботу, а також не дублювати в

гурткових заняттях ті види діяльності, на яких базувалися навчальні заняття першої половини дня. Скажімо, якщо зранку проводилися заняття з образотворчої діяльності, фізичної культури, то недоцільно планувати для дітей цієї групи гурткову роботу аналогічного спрямування того самого дня.

Організовуючи гуртки, бажано уникати надмірних навантажень на дитину. Тривалість гурткових занять має відповідати віковій дітей і не перевищувати встановлених норм для навчальних занять. Також варто пам'ятати, що достатнім є відвідування дитиною одного гуртка на день. А отже, не потрібно записувати її більше ніж до двох гуртків[2, с. 52].

Висновок. Організація гурткової роботи у технологічній освітній галузі має багато переваг та особливостей, які сприяють розвитку учасників та готовності їх до викликів сучасного технологічного світу. Ця форма навчання дає можливість не лише отримати практичні навички, але й розвинути творчість, комунікативність та інноваційний підхід до вирішення завдань. Гурткова робота є інструментом у готовності молодих людей до подальшої кар'єри та активного життя у цифровому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Мелентьев О.Б. Теорія і методика позашкільної освіти. Умань.: „АЛМІІ”, 2013. 182 с.
2. Методичний путівник керівника гуртка сучасної школи та позашкільця. Частина 2. Укладач Пітко С. Б. Львів: ЛОІППО, 2020. 79 с.

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПРОЕКТУВАННЮ ВЛАСНОГО СТИЛЮ

Лохвицька Т.Р.

магістрантка факультету технологій та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

У сучасному світі, де індивідуальність та творчість набувають все більшого значення, важливо навчати учнів проектуванню власного стилю ще зі шкільного віку. В освітньому процесі, проектування власного стилю може бути впроваджено через різноманітні педагогічні стратегії.

Створення та розвиток власного стилю – це творчий процес. Вчителі можуть використовувати різноманітні творчі завдання, які сприяють виявленню і розвитку індивідуального стилю кожного учня.

Питаннями формування в учнів власного стилю на уроках трудового навчання та технологій розглядаються у працях А. Битюцької, Т. Зузяк, О. Рись, О. Кудрі, О. Лихолат, О. Марущак, Ю. Срібної, В. Савлук та інших.

Навчання учнів проектуванню власного стилю важливо для їхнього розвитку як особистостей та майбутніх професіоналів. Саме у 9 класі згідно навчальної програми з трудового навчання передбачається вивчення даної теми у розділі «Технологія побутової діяльності та самообслуговування» [1]. Учителі повинні створювати стимулюючі та творчі умови, де учні можуть експериментувати, виявляти власний стиль та розвивати творчий підхід до життя [2]. Це допоможе виховати нове покоління особистостей, які зможуть виражати себе та бути успішними у різних сферах життя.

У сучасному освітньому середовищі, поряд із традиційними методами навчання, активно використовуються інноваційні технології [3]. Однією з таких технологій є мультимедійні презентації, які виявляються не лише ефективним інструментом передачі інформації, але і засобом розвитку творчого мислення учнів, а зокрема, умінь проектування власного стилю.

Мультимедійні презентації дозволяють використовувати різноманітні графічні та візуальні елементи, що має на меті допомагати учням ефективно виражати свої ідеї. Зокрема, вони можуть використовувати зображення, фотографії, графіку, та інші візуальні компоненти для вираження свого власного стилю. Проектуючи презентацію, учні розвивають естетичний смак та навички вибору графічних рішень, що стане основою для формування їхнього унікального стилю.

Мультимедійні презентації дозволяють використовувати не лише зображення, а й звук. Учні можуть додавати аудіофайли, коментарі, музичний супровід до своїх презентацій. Це допомагає у передачі інформації щодо вираження особистого бачення стилю

Проектуючи мультимедійну презентацію, учні вивчають основи структури та оформлення інформації. Змушені обирати лаконічність та логічність у викладі матеріалу, вони навчаються чітко висловлювати свої думки та ідеї. Крім того, можливості мультимедійних інструментів дозволяють виявити креативність учнів, стимулюючи їх до розвитку власного унікального стилю у презентаційному дизайні.

Мультимедійні презентації дозволяють учням використовувати різноманітні інтерактивні елементи, такі як гіперпосилання, анімації, тестові завдання тощо. Це створює можливість поглибленого вивчення матеріалу та активізує інтерес до предмета. Учні можуть створювати презентації, які

враховують їхні індивідуальні потреби, що впливає на їхню загальну самостійність та творчість.

Під час роботи над презентаціями важливо заохочувати взаємодію між учнями. Робота в групах та обмін ідеями стимулюють творчий обмін думками та допомагають учням виявити різноманітні підходи до проектування власного стилю. Колективна думка може вплинути на формування нових поглядів щодо формування індивідуального стилю.

Таким чином, мультимедійні презентації відкривають перед учнями безмежні можливості для виявлення та розвитку власного стилю. Цей інноваційний підхід до навчання не лише допомагає ефективно передавати інформацію, але й розвиває ключові навички, необхідні для успішного майбутнього. Використання мультимедійних презентацій у навчальному процесі сприяє формуванню глибокого розуміння матеріалу та стимулює розвиток творчого потенціалу кожного учня.

Список використаних джерел

1. Навчальна програма з трудового навчання для 5–9 класів, 2017. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc>

2. Кудря О. В., Рись О. Шляхи активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів на уроках трудового навчання у процесі вивчення технології проектування власного стилю. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Вип. 1. Бердянськ : БДПУ, 2022. С. 209-217. URL: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2022-1-1-209-217>

2. Рись О. О. Навчання учнів 9 класів технології проектування власного стилю. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Д. О. Тхоржевського «Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку» (27 травня 2022 р.) / за заг. ред. Д. Е. Кільдерова. Київ, 2022. С. 126-130. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19515>

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИГОТУВАННЯ СТРАВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Поліщук І.А.

студентка факультету технологій та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г.Короленка, м. Полтава

У сучасному освітньому середовищі, де практичні навички стають все більш цінними, уроки трудового навчання та технологій відіграють важливу роль у підготовці шкільної молоді до практичного життя. Одним із найзахоплюючіших аспектів цього навчання є вивчення технології приготування страв, яка дозволяє учням не тільки навчитися готувати смачну їжу, але й розвивати креативність, дисципліну та трудові навички.

Проблематика навчання учнів основа кулінарії висвітлювали у працях Н. Захарченко, Т. Кравченко, О.Кудря, В. Миколаїв, А. Полюкович, В. Ребенок, Є. Сич, М. Смутко та ін.

Метою статті є аналіз особливостей навчання учнів технології приготування страв на уроках трудового навчання та технологій.

Для приготування їжі використовують різні продукти харчування тваринного і рослинного походження, тому вивчаючи технологію приготування страв учні отримують знання про хімічний склад їжі, про засади раціонального харчування, усвідомлюють необхідність задоволення потреби організму в усіх необхідних поживних речовинах.

Аналіз діючих на даний час програм [1; 2] дозволив зробити акцент на змістовому наповненні теми щодо хімічного складу харчових продуктів. Розглянемо детальніше, з яким теоретичним матеріалом необхідно ознайомити учнів на уроках з кулінарії. У першу чергу, вважаємо за необхідне надавати учням корисну інформацію щодо:

1. Мінеральних речовин, які беруть участь у побудові тканин, підтримують кислотно-лужну рівновагу, нормалізують водно-сольовий обмін, діяльність центральної нервової системи та входять до складу крові. У свою чергу їх поділяють на:

- макроелементи, до яких належать: кальцій, фосфор, магній, залізо, калій, натрій, хлор, сірка;
- мікроелементи, до них належать мідь, кобальт, йод, фтор, нікель, марганець, цинк, хром та ін.;

– ультрамікроелементи - свинець, олово, ртуть та ін.

2. Білків, які потрібні для побудови тканин тіла і відновлення клітин, що відмирають, утворення ферментів, вітамінів, гормонів та імунних тіл.

3. Жирів – складних ефірів триатомного спирту гліцерину і жирних кислот. Вони входять до складу клітин і тканин як пластичний матеріал і використовуються організмом як джерело енергії.

4. Вуглеводів, які беруть участь в обміні речовин, сприяють кращому засвоєнню інших компонентів, а також в утворенні основної речовини сполучної тканини, клітинних оболонок.

5. Вітамінів, органічних сполук різної хімічної структури, що регулюють процеси обміну речовин у живих організмах, беруть участь в утворенні ферментів і тканин, підтримують захисні властивості організму в боротьбі з інфекціями.

6. Ферментів, органічних речовини білкової природи, які відіграють роль каталізаторів біохімічних процесів: травлення, дихання, утворення тканин організму, активізуючи, прискорюючи їх.

Вивчення питання методики організації уроків з кулінарії у школі дозволяє відзначити, що особливості приготування їжі включають різноманітні аспекти: від підготовки інгредієнтів до процесу нагрівання до подачі страви на стіл. Виділимо основні етапи вивчення технології приготування страв на уроках технологій [1]:

– ознайомлення з продуктами та їх корисними властивостями, де діти вивчають продукти та їх корисні властивості, а також вплив різних продуктів на організм;

– вивчення безпечної роботи з кулінарним обладнанням - учні ознайомлюються з правилами безпеки під час роботи з ножами, плитами та іншими кулінарними інструментами;

– ознайомлення учнів з рецептами та базовими кулінарними термінами для початківців;

– ознайомлення учнів з первинною та вторинною обробкою продуктів;

– навчання практичних навичок: освоєння основних кулінарних технік, як розвивати практичні навички та можуть стати корисними у майбутньому житті учнів;

– освоєння правильного оформлення страв для подачі на стіл, розвиваючи естетичні смаки.

Отже, вивчення технології приготування страв на уроках трудового навчання у школі є важливим кроком у розвитку навичок учнів. Це сприяє

не лише формуванню кулінарних навичок, а й розвитку важливих особистісних якостей, які є важливими для успіху у житті. Ці навички не тільки допоможуть учням готувати смачну їжу, але й стануть цінними вміннями у їх майбутній професійній діяльності та особистому житті.

Список використаних джерел

1. Кудря О.В. Методика вивчення основ кулінарії на уроках трудового навчання : навч.-метод. посіб. Полтава : Астроя, 2020. 115 с.
<http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16875>

2. Навчальна програма з трудового навчання для 5–9 класів, 2017.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc>

3. Модельна навчальна програма «Технології. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ходзицька І. Ю., Горобець О. В., Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С., Приходько Ю. М.) URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Tehmol.osv.gal/Tekhnol.5-6-klas.Khodzytska.ta.in.14.07.pdf>

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНА ТВОРЧІСТЬ, ЇЇ ВИДИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС СТАРШОКЛАСНИКІВ

Суховій Н. Г.

аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Декоративно-прикладна творчість - це творчість, створення художніх виробів, які мають практичне застосування, а також художня обробка (оздоблення) побутових предметів (меблів, тканин, знарядь праці, одягу, посуду та іншого).

Головне завдання декоративно-прикладної творчості— створити гарним речове середовище людини, її побут. Краса творів досягається завдяки декоративності. Декоративність є єдиним можливим засобом вираження змісту та художнього образу.

У дослідженні традиційних матеріальних культурних надбань українського народу особливо важлива роль належить науковому аналізу

декоративно-прикладної творчості. Серед вітчизняних учених-дослідників, що здійснили значний внесок у розробку означуваної проблеми слід назвати Є. Антоновича, О. Боряка, В. Горленка, Я. Захарчук-Чугай, Т. Кару-Васильєву, Л. Оршанського, М. Селівачова, В. Титаренко, Д. Тхоржевського, В. Ханка та багато інші.

Поділ декоративно-прикладної творчості на жанри здійснюється за призначенням предмета — меблі, одяг, посуд тощо, за технікою виконання — різьблення, ткацтво, розпис, за матеріалом — дерева, кераміка, текстиль, камінь, лоза, тобто використання природних матеріалів; металів і їх сплавів, пластмаси, а паперу та інших, штучно створених людиною матеріалів.

Основою будь-якого виду мистецтва є народна творчість. Найвиразніше риси народного мистецтва відображено в декоративно-прикладному, адже воно завжди поруч з людиною, в її побуті та є найдоступнішим. Саме тому найяскравіші враження про особливості характеру кожного народу дає нам його ужиткове мистецтво. У ньому сконцентровані прадавні традиції, вірування, естетичні та моральні ідеали, а отже — душа народна. Народне мистецтво — художня колективна творча діяльність народу, що відображає його життя, світогляд і морально-естетичні ідеали. Декоративно-прикладне (ужиткове) мистецтво — це мистецтво, головною метою якого є створення та оздоблення художніх виробів, що мають практичне призначення у побуті.

Вишивка - найпоширеніший вид народного декоративно-прикладного мистецтва, орнаментальне або сюжетне зображення на тканинах, шкірі, виконане різними ручними або машинними швами. Дивовижне багатство художньо-емоційних рішень української народної вишивки зумовлене різнотиповістю матеріалів, технік виконання орнаментів, композицій, колориту, які мають численні локальні особливості. Художнє обдарування українського народу, вершини його мистецького хисту виявлені у вишитих творах. Немає меж розмаїттю їхніх художньо-виражальних засобів.

Ткацтво - один з найдавніших і найважливіших елементів національної культури України. Художнє ткацтво - це ручне або машинне виготовлення тканин на ткацькому верстаті. Ткацьке виробництво об'єднує підготовку сировини, прядіння ниток, виготовлення з них тканин і заключну обробку: вибілювання, фарбування, ворсування, вибивання тощо.

Килимарство – є одним з найхарактерніших видів традиційного народного мистецтва. Розвинене вівчарство, яке давало чудову сировину, нескладні технології обробки вовни та техніка ткацтва сприяли значному

поширенню килимарства в Україні з давніх давен, а також виникненню килимарського промислу. Практичне застосування килимових виробів було досить широке. Ними покривали столи, скрині, лави, сани, вози, прикрашали стіни, застеляли підлогу, використовували як покривала й ковдри. Основними осередками килимарства є Решетилівка на Полтавщині, Дігтярі на Чернігівщині, Косів і Коломия на Івано-Франківщині та інші.

Бісероплетіння виникло давно, його історія налічує майже 6 тисяч років. Вперше виникло це мистецтво ще в Давньому Єгипті, а матеріал, який використовувався у процесі такої творчої діяльності, називався «бусра», у перекладі з арабської мови цей термін означає «фальшиві перли». Бісером можна і вишивати, нанизуючи його на нитку. У вишивці він чудово поєднується з іншими матеріалами – намистинами, стразами, блискітками, тасьмою та кольоровими нитками. Займаючись таким видом рукоділля, можна створити оригінальні вироби.

В'язання - популярний вид українського заняття, який полягає у виготовленні суцільного полотна або окремих виробів переплітанням ниток у вигляді петель.

Мереживо - один із популярних видів народного декоративного мистецтва: ажурні, сітчасті, декоративні вироби з лляних, шовкових, бавовняних, металевих та інших ниток. Мереживо виготовляється для оздоблення одягу, прикрашання тканин інтер'єрного призначення.

Вибійка, розпис (вибиванка, мальованка, димка, синильниця) - це тканини з візерунками, нанесеними за допомогою різьблених дощок (форм, печаток); декорування тканин, коли орнамент утворюється не у процесі ткання, а наноситься на готову тканину, друкується. Дослідники вибійки часто називають її народною графікою. Відмінність назв обґрунтовується різними техніками вибивання узорів, періодами виготовлення та побутування в окремих регіонах України.

Художня обробка шкіри - цей вид декоративно-прикладного мистецтва зі специфічними прийомами формоутворення й оздобленням утворює чимало естетично-досконалих побутових речей: взуття, одягу і т.д. Основним матеріалом є натуральна шкіра, а з ХХ ст. - штучна.

Історія народної кераміки. Освоєння людиною глини - першого пластичного і, порівняно твердого, матеріалу для виготовлення посуду та магічно-ритуальних фігурок - припадає на епоху палеоліту. На території України найдавніші археологічні матеріали (епоха неоліту) засвідчують поширення випаленого керамічного посуду двох стильових відмін.

Художнє плетіння - це вид декоративно-прикладного мистецтва, що означає процес виготовлення творів, виробів з природних рослинних матеріалів. Плетені вироби відомі з епохи, де їх виплітали як місткості для зберігання зерна.

Писанкарство. Розпис писанок має стародавнє язичницьке коріння, характеризується вишуканими символічними орнаментальними мотивами, геометричними, рослинними, антропоморфними, які чітко підпорядковуються сферичній формі яйця. Український декоративний розпис, як і інші види народного мистецтва, є безсмертним витвором народного генію. Унікальним осередком декоративного розпису на початку ХХ ст. стало селище Петриківка нинішньої Дніпропетровської області, яке тісно пов'язане з культурою Запорізької Січі, вихідці з якої переселилися сюди на постійне місце проживання. Місцеві майстри старшого покоління, найталановитішою з яких була Тетяна Пата, виховали цілу плеяду талановитих орнаменталістів, створили славнозвісну школу майстрів. Від їх розписів дихає щедрою українською природою, вражає невичерпна фантазія. Це переважно рослинно-квітковий орнамент: стилізовані реальні чи створені, образною фантазією майстрів квіти, листочки, пуп'янки, ягоди, іноді птахи. Справді геніальним винаходом майстрів-петриківчан став саморобний пензлик з котячої шерсті, можливості якого безмежні.

Витинанка. Українські народні паперові витинанки як прикраси сільських хат з'явилася у середині ХІХ ст. Орнамент традиційних витинанок - це геометричний і рослинний, трапляються також антропоморфні та зооморфні фігурки.

Сьогодні декоративно-прикладна творчість розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції - пізнавальну, комунікаційну, естетичну та ін. Життя підтверджує, що декоративно-прикладна творчість збагачується новими аспектами філософсько-естетичного звучання, його змістовна краса необхідна сучасній особистості.

Список використаних джерел

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво: навч. посібник Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. Львів: Світ, 1993. 272 с.
2. Білоус О. Сташук З. Школа писанкарства. Київ : 1988
3. Захарчук-Чугай Р.В. Українська народна вишивка Київ : 1988
4. Кара-Василенко Т.В. Українська вишивка на зламі століття. Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ-початку ХХ ст. Київ : 2000

5. Пошивайло О. Етнографія українського гончарства: Лівобережна Україна. Київ : 1993
6. Оршанський Л.В. Основи гуцульського художнього деревообробства. Писаний камінь. Косів : 2002
7. Рудницька О.П. Українське мистецтво у полікультурному просторі . Київ : 2000
8. Титаренко В. П. Народні промисли України. Полтавський літератор. Полтава : 2011. 524 с.

МАЙСТЕР-КЛАСИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ РІЗНИМ ВИДАМ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Ніколаєнко Я.В.

студентка факультету технологій та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г.Короленка, м. Полтава

Декоративно-прикладна творчість є видом творчості, в якому об'єкти створюються не тільки для задоволення естетичних потреб, але і для практичного використання. До декоративно-прикладної творчості відносяться такі види творчості, як вишивка, ткацтво, гончарство, різьблення по деревині, кування, лозоплетіння та багато інші.

Навчитися основним принципам і технікам конкретного виду декоративно-прикладної творчості ефективно відбувається за допомогою майстер-класів. Майстер-класи дають учасникам можливість ознайомитися з основними принципами і техніками конкретного виду творчості, які вони потім можуть використовувати для самостійної роботи.

Питання теорії і методики проведення майстер-класів висвітлюють у своїх працях – Н. Білак, Г. Вишневська, М. Михнюк, М. Швардак, М. Юрко, навчання майбутніх учителів технологій мистецьким особливостям проведення майстер-класу з виготовлення вузлової ляльки – Н. Свиридюк, майстер-класів з декоративно-прикладних видів творчості – О. Кудря, Н. Орлова.

Майстер-клас – це вид навчання, в якому учасники під керівництвом досвідченого майстра освоюють певний вид діяльності. Майстер-класи є ефективним засобом навчання декоративно-прикладної творчості, оскільки вони дозволяють:

– отримати практичні навички. Майстер-класи дозволяють учасникам отримати практичні навички в конкретному виді творчості. Це важливо, оскільки теоретичні знання не завжди достатні для створення якісних виробів;

– познайомитися з новими техніками і матеріалами. На майстер-класах учасники можуть познайомитися з новими техніками і матеріалами, які вони можуть використовувати у своїй роботі;

– отримати задоволення від творчого процесу. Майстер-класи – це можливість не тільки навчитися новому, але і отримати задоволення від творчого процесу.

Майстер-класи можуть бути як індивідуальними, так і груповими. Індивідуальні майстер-класи дозволяють учасникам отримати більше уваги з боку майстра і адаптувати процес навчання до своїх індивідуальних потреб. Групові майстер-класи є більш економічним варіантом і дозволяють учасникам обмінятися досвідом і ідеями.

Майстер-класи проводяться у різних форматах. Це можуть бути одноразові заняття, цикли занять або цілі навчальні програми. Тривалість майстер-класів також може бути різною. Деякі майстер-класи тривають кілька годин, інші – кілька днів або навіть тижнів.

Майстер-класи проводяться у різних місцях. Це можуть бути творчі студії, центри культурни, музеї, школи та вищі наавчальні заклади освіти.

У Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка викладачами та студентами факультету технологій та дизайну була проведена з арт-терапевтичною метою ціла низка майстер-класів з декоративно-прикладних видів творчості для родин ВПО [1]. Також постійно проводять творчі майстер-класи для учнів різних шкіл міста [2; 3]

Майстер-класи є популярним форматом навчання декоративно-прикладної творчості. Вони дозволяють людям різного віку і рівня підготовки освоїти різні види творчості.

До переваг майстер-класів ми можемо віднести:

– ефективність. Майстер-класи дозволяють учасникам швидко і ефективно освоїти певний вид творчості;

– практичність. Майстер-класи дають учасникам можливість отримати практичні навички, які вони потім можуть використовувати у подальшому при створенні виробів;

– можливість знайомства з новими техніками і матеріалами. Майстер-класи дозволяють учасникам познайомитися з новими техніками і матеріалами, які вони можуть використовувати у своїй роботі;

– задоволення від творчого процесу. Майстер-класи - це можливість не тільки навчитися новому, але і отримати задоволення від творчого процесу.

Отже, майстер-класи є ефективним засобом навчання декоративно-прикладної творчості. Вони дозволяють учасникам швидко і ефективно освоїти певний вид творчості, отримати практичні навички, познайомитися з новими техніками і матеріалами і отримати задоволення від творчого процесу.

Список використаних джерел

1. Кудря О. В., Орлова Н. С. Арт-терапевтичний ефект майстер-класів із прикладних видів творчості: з досвіду роботи з дітьми із тимчасово переселених сімей в умовах війни. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Д. О. Тхоржевського «Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку» (27 травня 2022 р.) / за заг. ред. Д. Е. Кільдерова. Київ, 2022. С. 91-96.

URI : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19513>

2. Студенти факультету технологій та дизайну провели захід «квіти для мами» у науковому ліцеї № 3 <http://techno.pnpu.edu.ua/index.php/10710/>

3. Триває співпраця факультету технологій та дизайну з Ліцеєм №17 «Інтелект» Полтавської міської ради. URI : <http://techno.pnpu.edu.ua/index.php/12201/>

ВИВЧЕННЯ ТРАДИЦІЙ ПИСАНКОВОГО РОЗПИСУ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Бут І.В.

студентка факультету технологій та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г.Короленка, м. Полтава

Життя кожної людини супроводжує національна культура. Більшою, чи меншою мірою, але вона є тим духовним середовищем, у якому формуються світогляд, естетичні ідеали, моральні цінності й трудові якості особистості. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті підкреслюється, що освіта України ґрунтується на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях і духовності.

Аналіз змісту шкільних програм і підручників, вивчення науково-педагогічних, методичних та публіцистичних джерел показав, що головною

лінією у створенні національно орієнтованої системи трудової підготовки учнів є залучення їх до занять народними ремеслами і декоративно-ужитковим мистецтвом.

У працях науковців, педагогів (Л. Гриценко, О. Кудря, І. Нечипоренко, Ю. Срібна, В. Титаренко) розглянуто особливості прилучення підростаючого покоління до традицій українського народу, до здобутків національної культури в межах вивчення трудового навчання та технологій та освоєння поняття «етнодизайн» [2].

Метою статті є аналіз вивчення традицій писанкового розпису на уроках трудового навчання та технологій.

Особливе місце в національній культурі займає писанкарство як вид декоративно-ужиткового мистецтва. Цей вид мистецтва має велике навчальне й виховне значення і не потребує використання спеціального обладнання, так як є різні техніки виконня, тому може вивчатися в кожній школі. Існує чотири основних види традиційного декорування яєць: крапанки, дряпанки, крашанки та писанки. Крім, поширеної техніки писання писанки писачком, спочатку учнів можна познайомити з технікою писання шпилькою. Для більш меншого шкільного віку підійде простіша, але не менш поширена техніка, крапання воском. Також можна використовувати техніки: фарбування засобом повного занурення це найпростіший спосіб виготовлення фарбованих яєць; фарбування засобом часткового занурення; фарбування шляхом розпису пензлем.

Крапанка, підходить для виконання учнями різного віку і не потребує спеціального обладнання. Воскові краплі наносять на яйце та занурюють у світлу фарбу, потім знов ставлять цятки і занурюють у фарбу темнішого кольору. Коли на крапанці вже будуть цятки всіх бажаних кольорів, загальне тло вкривають темною фарбою, у більшості випадків обирають темно-вишневу, темно-зелену або чорну. Після цього над свічкою розтоплюють віск та обережно м'якою тканиною витирають яйце від залишків воску.

У процесі навчання учнів традиційній техніці розпису писанок писачком необхідно навчити учнів дотримуватися правил техніки безпеки [3]

Якщо немає писачка, то можна по експериментувати з дряпанками. Учні можуть взяти крашанку коричневого кольору та занурити її в фарбу з темним відтінком. Перед тим як почати продряпувати яйце голкою, його потрібно повністю висушити та нанести орнамент олівцем.

Кольори, так як і зображення, у писанках мають велике значення, і можуть надати багато інформації [1]. На уроках трудового навчання та технологій учні дізнаються, що найпопулярнішими у писанкарстві є сім основних кольорів, які найчастіше використовувалися. А саме, чорний, червоний, помаранчевий, жовтий, вишневий, зелений, коричневий, але в залежності від регіону кольорова гама писанок розширюється і кожен колір мав своє символічне значення:

- червоний як символ добра, радості життя, для молоді – щасливий шлюб; яйце червоного кольору за церковною традицією є символом Воскресіння;

- жовтий колір символізує небесне світило, тобто сонце, а також урожай (колір стиглого зерна), цей колір застосовували для оберегу від злих сил та лихого, також жовтий був кольором багатства;

- зелений – колір весни, зелене листя дерев, трави та рослини символізують пробудження та життєдайну силу природи, надії та життя;

- коричневий або бурий символізує землю та її приховану життєдайну силу;

- чорний, зазвичай, використовується як тло для підкреслення сили інших кольорів, він символізує нескінченність життя людини, буття після смерті;

- білий – колір чистоти, символ вирію (раю), білі символи на писанці символізували безгрішне життя;

- блакитний – уособлював небо, повітря, воду, чистоту та здоров'я, на писанках він символізував насичення та небесну божественність.

У писанці, як в усіх видах народного мистецтва поширені зображальні елементи та низка знаків, символів. Учні навчаються зображувати такі елементи на писанках.

Таким чином, становлення творчої особистості є одним із основних завдань сучасної системи освіти. Останнім часом у педагогічній практиці усе більше застосування одержують використання народних традицій, як засобу формування у школярів різнобічних пізнавальних інтересів.

Список використаних джерел

1. Гриценко Л. О., Комарницька Н. М. Автентичні традиції писанкарства в проектно-технологічній діяльності учнів. 2016. № 10. С. 47-52. URI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2016_10_15

2. Кудря О. В. Особливості вивчення етнодизайну учнями на уроках трудового навчання. Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції. Кн. 3 : зб. наук. праць / редкол. : гол.

ред. М. І. Степаненко, упоряд. і наук. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019. С. 457-458. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15431>

3. Нечипоренко І. О. Особливості інструктування з техніки безпеки під час прикладних видів творчості. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України: Матеріали VIII Всеукраїнської заочної науково - практичної конференції. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. С. 96-97. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19524>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ДОСЯГНЕНЬ У СФЕРІ ОСВІТИ

Гнатик І.С.

студент факультету технологій та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м.Полтава

Важливість проблеми інноваційного розвитку, у цілому, та освітніх інновацій, зокрема, спричинила посилену увагу до зазначеного питання, як учених-дослідників різноманітних галузей знань (юриспруденція, педагогіка, економіка тощо), так і педагогів-практиків. Різноманітні питання інноваційного розвитку, які у повному обсязі або тією чи іншою мірою стосувалися проблеми нормативно-правового забезпечення інновацій в освітній сфері, вивчали Д. І. Адамюк, О. М. Алімов, К. Ангеловські, Ю. Є. Атаманюк, М. В. Богуславський, О. О. Василець, Д. Є. Висоцький, О. В. Голяшкін, В. М. Геєць, І. М. Дичківська, О. А. Дубасенюк, В. Д. В. Задихайло, І. А. Зязюн, Г. П. Клімова, Л. В. Козак, В. Г. Кремень, О. О. Латуха, І. П. Підласий, В. О. Сластьонін, О. В. Старовойт, К. Є. Сумнітельний, Л. С. Шевченко, Л. В. Шостак та ін.

В умовах розбудови національної системи технологічної освіти важливого значення набуває інноваційна діяльність загальноосвітніх навчальних закладів, яка характерна системним експериментуванням, апробацією і застосуванням інновацій в освітньому процесі. За оцінками авторів, сьогодні відомі понад три сотні визначень поняття «педагогічна технологія».

Охарактеризуємо кілька, найчастіше вживаних, із них. Педагогічна технологія - це суворо обґрунтована система педагогічних засобів, форм і методів, їх етапність, спрямованість на вирішення конкретних навчально-виховних завдань. Поняття «педагогічна технологія» часто розглядають як знання про педагогічну діяльність, котру здійснюють за допомогою визначених засобів. У такому трактуванні педагогічні технології - це окрема галузь педагогічної науки про розвиток, освіту, навчання і виховання особистості учня на основі суспільно значущих загальнолюдських якостей та досягнень психолого-педагогічної думки й основ інформатики.

Законодавче врегулювання і розвиток дослідницької та інноваційної інфраструктури включає те, що:

- прийнято ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо активізації діяльності та розвитку наукових парків»;
- схвалено Концепцію Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні до 2026 року;
- Урядом схвалено проєкт ЗУ «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо стимулювання інноваційної діяльності бюджетних установ»;
- визначено основні засади діяльності Центрів колективного користування науковим обладнанням;
- Урядом ухвалено проєкт ЗУ «Про інноваційні парки»;
- розроблено проєкти постанов КМУ щодо функціонування регіональних центрів трансферу технологій, створення мережі стартап–школа–інкубатор–акселератор, статусу національного наукового центру;
- підготовлено зміни до ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих учених.

Заплановано:

- відновити та модернізувати зруйновану дослідницьку інфраструктуру;
- розвинути мережу інноваційної інфраструктури;
- затвердити Державну цільову програму розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року.

Таким чином, є підстави для констатації достатньо тісного взаємозв'язку проблем нормативно-правового забезпечення інновацій та інноваційних технологій у сфері освіти та їх взаємопов'язаного вагомого впливу на загальну ефективність запровадження інноваційних технологій на державному рівні. Інноваційні технології в освітній сфері мають потужну

науково-методологічну та методичну базу і помітну динаміку зростання. Незважаючи на це, сама ідея інноваційності в освіті потребує постійного нарощування педагогічних технологій, більше того, із певним випереджувачим характером. Окрім того, нагальною потребою є поліпшення нормативного забезпечення інноваційних освітніх процедур, яке повинно здійснюватися в комплексі із системним нормативним забезпеченням інноваційної державної політики.

Список використаних джерел

1. Інноваційні технології у сфері освіти. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/Legenkyj17.pdf> (дата звернення 12 вересня 2023 р.).
2. Головні досягнення у сфері науки та інновацій 2020-2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/golovni-dosyagnennya-u-sferi-nauki-ta-innovacij-2020-2022> (дата звернення 11 вересня 2023 р.).
3. Інноваційні технології супроводу реалізації базової середньої освіти в умовах реформування НУШ / за заг. ред. В.С. Поуль, А.В. Сазонової. Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. 108 с.
4. Впровадження в навчальний процес інноваційних технологій. URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-vprovadzhennya-v-navchalniy-proces-innovacijnih-tehnologiy-3126.html> (дата звернення 11 вересня 2023 р.).

СЕКЦІЯ №4
ПРОПАГАНДА ЦІННОСТЕЙ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ
ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ

МЕТОДИЧНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Сурков М. І.

аспірант кафедри теорії і

методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Для розвитку фахової компетентності вчителів технологій має важливе значення регламентована Законом України «Про освіту» (2017 р.), Наказом МОН України № 450 від 7 лютого 2002 р. організація їхньої методичної роботи.

Науково-педагогічні основи організації та управління методичною роботою в закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) розкриті в дослідженнях Л. Ващенко, Н. Василенко, І. Жерносека, Є. Павлютенкова, М. Фіцули та ін. Методична робота цими науковцями розглядається як система організаційно-аналітичної, науково-практичної, діагностичної, інформаційної діяльності з підвищення кваліфікаційного рівня педагогів на засадах системних інновацій щодо мети, змісту, методів, форм організації та засобів здійснення освітнього процесу, сприяючи покращенню їхньої професійно-педагогічній діяльності в освітньому середовищі ЗЗСО.

Методична робота в ЗЗСО організовується та здійснюється на засадах принципів системності, послідовності, науковості, безперервності, наступності, мобільності, гнучкості, оперативності, зв'язку з життям, творчості, єдності теорії та практики, актуальності. Зміст методичної роботи включає аналіз навчальних планів і програм, навчальних посібників для учнів, кращого педагогічного досвіду навчання технологій, якості навчальних досягнень учнів, вивчення нормативно-правових документів галузі освіти, володіння теоретико-методичними основами навчання технологій, опанування сучасними науковими досягненнями в галузі теорії і методики навчання технологій, інноваційними здобутками вчителів практиків, особливостями упровадження результатів наукових досліджень.

Методична робота в ЗЗСО складає певним чином організовану систему, під якою ми розуміємо порядок, обумовлений планомірним, правильним розміщенням та взаємозв'язками складових навчання технологій. Цей вид роботи спрямований на покращення процесу навчання технологій шляхом інформаційного забезпечення вчителів у питаннях психолого-педагогічної підготовки, апробації та впровадження освітніх інновацій.

Методичну роботу М. Фіцула визначає як цілеспрямовану діяльність закладу освіти для забезпечення методичної, психолого-педагогічної підготовки вчителів, підвищення ефективності їхньої освітньої діяльності [4]. Методична робота зорієнтована на розвиток творчих нахилів та здібностей учителів технологій, зацікавлення їх інноваційними педагогічними технологіями, забезпечує опанування уміннями неперервної самоосвітньої діяльності та вдосконалення педагогічної майстерності.

Під час методичної роботи вчителі здійснюють самоаналіз свого ставлення до власної професійно-педагогічної діяльності, опановують педагогічними технологіями її здійснення.

Аналізуючи методичну роботу педагогів, наковці виділяють у ній створення методик, їхнє впровадження й застосування (Н. Василенко [1]), апробацію передового педагогічного досвіду шляхом його взаємопорівняння та взаємозбагачення (І. Жерносек [2]).

Наказом МОН України № 450 від 7 липня 2002 року визначені основні види методичної роботи педагогічних працівників:

- підготовка методичних матеріалів до уроків та самостійної роботи учнів;
- підготовка, рецензування навчально-методичних матеріалів;
- розробка навчальних програм, робочих навчальних планів і програм;
- розробка й підготовка нових лабораторних, практичних робіт;
- підготовка комп'ютерного програмного забезпечення навчання технологій;
- складання завдань для здійснення проміжного та підсумкового контролю, завдань для проведення тестового контролю;
- розробка й використання наочних навчальних посібників (схем, діаграм, стендів, слайдів тощо);
- розробка й упровадження нових форм, методів і технологій навчання технологій;

– вивчення й упровадження передового досвіду організації навчання технологій [3].

Отже, в контексті дослідження проблеми розвитку фахової компетентності вчителя технологій ЗЗСО, методичну роботу ми розуміємо як таку, під час якої педагоги здійснюють підвищення своєї професійної майстерності та творчого потенціалу, опановують педагогічні технології реалізації інновацій, узагальнюють та запроваджують передовий педагогічний досвід, сприяючи підвищенню якості навчання технологій.

Список використаних джерел

1. Василенко Н. В. Науково-методична робота в школі. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 176 с
2. Жерносек І. П. Організація науково-методичної роботи в школі / 2-е вид., доповн. Харків: Вид. група «Основа»; «Тріада+», 2007. 128 с.
3. Наказ МОН України № 450 від 7 липня 2002 року «Перелік основних видів організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів». URL: https://kodeksy.com.ua/norm_akt/source-450-07.08.2002.htm (дата звернення 20.07.2023 р.).
4. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2006. 352 с.

ПРОФОРІЄНТАЦІЯ У ШКОЛІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ: НОВІ ОСВІТНІ ПОЗИЦІЇ ТА СУЧАСНІ ПРОГРАМИ

Крамаренко А.Ю.

магістрантка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Профорієнтація в школі на уроках технологій: молодь стикається з однією з найсуттєвішою життєвою проблемою – вибором майбутньої професії. Це вирішальне рішення приймається на ранньому етапі життя, коли досвід та розуміння суті різних професій ще обмежені. Ця неоднозначність може призвести до некоректного вибору професії, який згодом може виявитися несвідомим або невдалим. Однією зі складнощів такого рішення є можливість витратити значну кількість часу та зусиль на навчання, а потім стати свідком того, як ринок праці не потребує обраної спеціальності. Таким чином, настійно рекомендується, щоб кожен

випускник школи підходив до вибору професії з усвідомленням та виваженістю.

Сучасне наукове дослідження зосереджується на психолого-педагогічних та організаційних аспектах підготовки молоді до вибору професії. Вчені, які працюють у цьому напрямку, такі як Є. Клімов, С. Чистякова, М. Захаров, Г. Костюк, В. Мадзігон, В. Сидоренко, М. Тименко, В. Синявський, М. Янцур і багато інших, вивчають процес вибору професій, зокрема у спеціалізованому навчанні. Вчені відзначають, що цей процес може бути вельми тривалим і характеризуватися «інфантильною незрілістю» у підході молоді до свого майбутнього. Багато учнів можуть не мати адаптованих здібностей та можливостей для вибору відповідної професії та можуть бути недостатньо підготовленими для вступу в дорослий світ. Ця несумісність може призвести до розходження особистих очікувань і сподівань суспільства.

Отже, розвиток системи профорієнтації в школі та впровадження сучасних програм є надзвичайно важливим завданням. Робота вчених сприяє психологічній та освітній підготовці молоді, допомагаючи їм здійснити обдумані та свідомі вибори, які відповідають їхнім інтересам, здібностям і вимогам сучасного ринку праці.

Сучасні технології внесли значний внесок у суспільний розвиток і вимагають перегляду підходів до профорієнтації у школі. Ось деякі ключові аспекти, які слід враховувати у цьому контексті:

1. Динаміка технологій: Сучасні технології швидко змінюються і впливають на ринок праці. Важливо, щоб учні мали доступ до актуальної інформації про нові технології та професії, пов'язані з ними.

2. Інтерактивність і віртуальність: Використання інтерактивних і віртуальних засобів на уроках може надати учням можливість поглибити своє розуміння технологій і випробувати їх у практичних завданнях.

3. Міждисциплінарність: Сучасні технології часто вимагають знань з різних галузей науки. Уроки технологій можуть включати міждисциплінарні елементи, що розширюють розуміння стосовно взаємозв'язків між різними науками і сферами життя.

4. Технологічна грамотність: Важливо вчити учнів не лише користуватися технологіями, а й розуміти їхні принципи та можливості. Це сприятиме їхній професійній орієнтації в майбутньому.

5. Профорієнтаційні програми: Використання сучасних програм і інструментів для профорієнтації може допомогти учням зрозуміти, які технологічні професії можуть бути для них найбільш цікавими і відповідати

їхнім здібностям [1].

Загалом, інтеграція технологій у процес профорієнтації у школі може значно полегшити вибір професії для учнів і підготувати їх до успішної кар'єри у технологічному світі.

Проблема профорієнтації у сучасній школі актуальна і потребує вирішення. Дослідження Інституту соціології НАН України показали, що до 65% старшокласників вважають, що навчальна програма школи не надає їм достатньо інформації для вибору професії. Батьки також висловлюють незадоволеність профорієнтаційною роботою у школах (до 90%) і намагаються допомагати дітям у виборі майбутньої професії. Це дослідження також показало, що лише 13% учнів звертаються до вчителів за інформацією про професії, у той час як більшість (87%) користуються іншими джерелами. Найважливішою проблемою є обмежені знання учнів про професії та вимоги до фахівців. Зазвичай учні восьмих класів знають лише кілька традиційних професій, таких як продавець, будівельник, перукар і інші. Сучасні технологічні професії майже не враховуються. Це вимагає удосконалення профорієнтаційної роботи у школах, особливо в контексті вивчення технологій. Профорієнтація на уроках технологій набуває великого значення у сучасних умовах. Дослідження показують, що 85% батьків вважають, що діти повинні мати можливість дізнатися більше про різні професії під час навчання у школі. Практично всі батьки (98%) підтримують ідею використання профорієнтаційного матеріалу в позаурочній діяльності. Однак результати дослідження показують, що рівень профорієнтаційної роботи у школах залишається низьким. Багато вчителів не відносяться серйозно до цієї роботи і допускають її обмеженість, розглядаючи її як легку бесіду з учнями на тему: «Ким ви хочете стати в майбутньому». У таких умовах учні не отримують належної допомоги та не розуміють важливості свідомого вибору майбутньої професії [2].

Результати показують, що навіть в учителів уявлення про шкільну профорієнтаційну роботу, особливо в умовах профільного навчання, досить поверхневі, і вона, зазвичай, відсутня або неефективна. У світлі цих висновків, важливим стає удосконалення системи профорієнтації для учнів, особливо в контексті уроків технологій. Сучасні освітні заклади повинні розробити сучасний зміст і педагогічні методи підтримки професійного самовизначення молоді. Реформування системи загальної середньої освіти, включаючи впровадження профільного навчання та поліпшення якості освіти, відкриває нові можливості для успішного розв'язання ключових проблем в освіті, зокрема в галузі профорієнтації на уроках технологій.

Поняття «допрофільна підготовка» стає актуальним у контексті впровадження профільного навчання та технологічних змін у навчальному процесі. Вона передбачає не лише підготовку учнів до вибору майбутньої професії, але і формування їхніх навичок та здібностей, які важливі для успішної реалізації в обраній галузі. Таким чином, упровадження профорієнтаційних аспектів на уроках технологій стає частиною цього процесу. Вчителі технологій мають можливість допомагати учням зрозуміти, які професії та галузі пов'язані з технологіями, і які навички та знання потрібні для цих професій. Також вони можуть надавати інформацію про можливості навчання та розвитку у сфері технологій.

Допрофільна підготовка старшокласників відіграє ключову роль у вирішенні питань профорієнтації, особливо на уроках технологій. Вона має кілька важливих аспектів, сприяючи учням у свідомому виборі майбутньої професії. По-перше, допрофільна підготовка акцентує увагу на ролі шкільних предметів у світі професій. Вона допомагає учням інтегрувати знання у різних предметів у практичні навички, необхідні для успішного навчання в обраному профілі. По-друге, ця підготовка дозволяє учням здійснювати експерименти у різних сферах праці, таких як «людина-техніка», «людина-природа», «людина-знак», «людина-образ» та «людина-людина». Вона допомагає учням визначити свої сильні сторони та вподобання. По-третє, допрофільна підготовка використовує різні методи самодіагностики, такі як спостереження, тести, інтерв'ю, для визначення рівня підготовки учнів. Це допомагає їм розуміти, в яких областях їм потрібно ще працювати. По-четверте, ця підготовка сприяє зацікавленості учнів у проектуванні навчальних траєкторій та майбутній професійній діяльності. Вона надає можливість учням створити свої власні ідеали майбутньої професії та шляхи досягнення в ній високого рівня майстерності [3].

Таким чином, допрофільна підготовка є важливим кроком у підготовці старшокласників до вибору майбутньої професії, особливо на уроках технологій. Вона допомагає їм розкрити свій потенціал та зрозуміти, в якому напрямку розвиватися.

Організація профільного навчання на уроках технологій вимагає уважного розгляду декількох ключових аспектів. По-перше, важливо забезпечити достатню кількість курсів, що допоможуть учням зрозуміти свій майбутній напрямок у профільному навчанні. Це може бути досягнуто шляхом поступового введення нових курсів у навчальний план за рахунок варіативної складової освітнього компонента. По-друге, глибоке вивчення

предметів є важливою частиною процесу професійної орієнтації. Це допомагає розвинути стійкий інтерес до конкретного предмета, виявити відповідні здібності та визначити можливості їх застосування у майбутній професійній діяльності. Глибоке вивчення може здійснюватися за допомогою спеціальних програм і підручників або за модульним принципом, де загальна програма школи доповнюється набором модулів, що глибше досліджують певні теми. Підготовка старшокласників до вибору профілю навчання та майбутньої професії також може включати різні додаткові освітні ініціативи, такі як факультативи, предметні гуртки, наукові товариства учнів, Мала академія наук, предметні олімпіади. Ці активності допомагають старшокласникам розвивати творчі здібності, розширювати свої пізнавальні інтереси та визначити свої нахили [4].

Вибір профілю навчання та майбутньої професії є важливим етапом у навчанні учнів на уроках технологій і у сучасних умовах освіти загалом. Цей процес вимагає відповідального підходу та глибокого розуміння старшокласниками їхніх інтересів і можливостей.

У сучасних умовах ринкових змін у економіці, профорієнтація на уроках технологій стає однією з найважливіших складових освітнього процесу. Формування свідомого підходу до вибору майбутньої професії вже на етапі шкільного навчання є ключовим завданням. Цей підхід передбачає розвиток учнівських ціннісних орієнтацій та здатності самостійно визначати своє місце у житті. Важливо розпочати спрямований особистісний та професійний розвиток кожної дитини якомога раніше. Чим більше уваги ми приділяємо цьому процесу на ранніх стадіях, тим більше можливостей мають молоді люди для успішного та задоволеного життя у майбутньому.

Систематична профорієнтаційна робота, проведена педагогами та психологами у школах під час уроків технологій, відіграє ключову роль у досягненні цих завдань. Вона сприяє розвитку професійних здібностей учнів, необхідних для їхнього подальшого успішного внеску в економічний розвиток нашої держави.

Список використаних джерел

1. Рибалка В. В. Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників: монографія. Київ : 1998. 160 с.
2. Професійне самовизначення старшокласників: методичний посібник. Київ : «Шкільний світ». 2006. 128 с.
3. Мельник О.В., Гуцан Л.А. Людина і світ професій: програма [для 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, 17 годин]. Київ: Мегапринт, 2008. 23 с.

4. Мельник О.В., Гуцан Л.А. «Побудова кар'єри»: програма [для 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, 17 годин]. Київ : Мегапринт, 2008. 23 с.

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ШЛЯХ ДО ІННОВАЦІЙ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Харламенко В. Б.

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри технологічної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, м. Київ

Лопасєв Д. В.

магістрант Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, м. Київ

Сучасна технологічна освіта в Україні є ключовим елементом розвитку суспільства, особливо в контексті Нової української школи. Вона охоплює декілька важливих аспектів та стикається із різноманітними викликами і можливостями.

Освіта, спрямована на використання сучасних технологій в навчанні, нині стала стратегічним пріоритетом для України. Впровадження інноваційних педагогічних інструментів, таких як: інтерактивні дошки, онлайн-платформи та віртуальна реальність, дозволяє зробити процес навчання більш ефективним і захоплюючим для учнів [1, с. 3].

Однак успішне впровадження технологій в освіту вимагає ґрунтовної підготовки вчителів. Співпраця з бізнесом і громадським сектором може сприяти створенню практичних курсів та підготовці учнів до вимог сучасного робочого ринку.

Разом з цим важливо забезпечити рівний доступ до сучасних технологій і ресурсів для всіх учнів, адже наявність нерівностей у цьому аспекті є серйозною проблемою. Розвиток технологічної освіти повинен враховувати потреби різних категорій учнів, включаючи дітей з особливими потребами та різноманітність підходів до навчання.

Україна має значний потенціал для розвитку технологічної освіти в рамках Нової української школи. Проте, для досягнення цієї мети потрібно детально продумане планування, інвестиції та співпраця всіх зацікавлених сторін. Тільки за таких умов можна забезпечити високу якість освіти для

молодого покоління та зробити Україну конкурентоспроможною на міжнародному рівні.

Для досягнення успіху у розвитку технологічної освіти в регіональному контексті необхідно аналізувати конкретні проблеми та перспективи для окремих регіонів України. Мегаполіси та великі міста мають більше можливостей для впровадження технологічних рішень у освіту, але водночас стикаються зі своїми викликами, наприклад, з нестачою кваліфікованих учителів та потребами у сучасних інфраструктурних рішеннях [2, с. 6].

Сільська місцевість потребує спеціальної уваги для забезпечення доступності технологій та інтернет-з'єднання. Програми з підготовки вчителів та створення мобільних навчальних центрів можуть відігравати важливу роль у вирішенні цих питань.

Важливо враховувати міжрегіональні відмінності, включаючи культурні та господарські особливості та розробляти індивідуальні стратегії для кожного регіону. Для успішного впровадження технологічної освіти необхідно забезпечити фінансову підтримку, щоб забезпечити доступ до сучасних технологій у всіх школах [3, с. 4].

Співпраця між різними суб'єктами освітньої системи, включаючи Міністерство освіти, наукові установи, бізнес та громадський сектор, є ключовою для розробки та впровадження інноваційних освітніх програм. Освіта повинна бути орієнтована на розвиток галузей майбутнього, таких як: штучний інтелект, кібербезпека, біотехнології та зелена енергія.

Співпраця з міжнародними організаціями та партнерами може забезпечити доступ до світового досвіду та ресурсів для розвитку технологічної освіти в Україні.

Основним завданням України є забезпечення всебічного та рівного розвитку технологічної освіти в усіх областях країни. Спільні зусилля держави, освітніх інституцій, громадськості та бізнесу спрямовані на створення інтегрованої системи освіти, яка готуватиме молодь до викликів XXI століття та визначить Україну справжньою лідеркою в галузі технологічної інновації.

Розглянемо деякі додаткові аспекти розвитку технологічної освіти та їх вплив на регіональний контекст.

Інтеграція STEM-освіти, що охоплює науку, технологію, інженерію та математику, в шкільні програми може стати стимулом для розвитку критичного мислення та інтересу до наукових досліджень серед учнів.

Для підготовки конкурентоспроможного покоління, українські учні повинні мати можливість конкурувати на міжнародному рівні, і розвиток технологічної освіти допоможе у цьому завданні [4, с. 9].

Створення умов для розвитку творчого мислення серед учнів та підтримка їхніх технологічних стартапів може призвести до інноваційного розвитку країни та створення нових робочих місць.

У підсумку, розвиток технологічної освіти в Україні є надзвичайно важливою складовою модернізації освітньої системи країни та підготовки молодого покоління до викликів і можливостей сучасного світу.

Завдяки активній ролі батьків, громади та співпраці з міжнародними освітніми організаціями, Україна може отримати додаткову підтримку та ресурси для розвитку технологічної освіти. Популяризація цієї галузі серед молоді та батьків відіграє важливу роль у її успіху.

З розвитком STEM-освіти та інших інноваційних підходів до навчання, Україна може підготувати конкурентоспроможне покоління, готове до участі в глобальному інформаційному та технологічному співтоваристві. Створення умов для розвитку творчого мислення серед учнів та підтримка їхніх технологічних стартапів може призвести до стрімкого розвитку країни та створення нових робочих місць.

Розвиток технологічної освіти у регіонах України потребує індивідуального підходу з урахуванням місцевих потреб та особливостей. Забезпечення рівного доступу до сучасних технологій та ресурсів для всіх учнів є важливим завданням, а співпраця між різними суб'єктами освітньої системи та міжнародними партнерами може забезпечити успішну імплементацію цього процесу.

Україна має всі передумови для створення інтегрованої системи освіти, яка відповідатиме потребам сучасного світу та сприятиме розвитку країни в галузі технологічної інновації. Разом з об'єднаними зусиллями національних та регіональних структур влади, освітніх інститутів, громадськості та бізнесу, Україна може визначити нову траєкторію розвитку освіти та стати лідером у галузі технологічної інновації, забезпечуючи стале економічне та соціокультурне вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Юрженко В.В. Технологічна освіта і STEM-освіта: їх протилежності й феноменологічні паралелі / Юрженко В.В. // Серія: Педагогічні науки, 2019. № 2(12), С. 163–167.

2. Шимкова. І.С. Модернізація професійної та технологічної підготовки майбутніх педагогів у контексті розвитку STEM-освіти / І.С.

Шимкова, С.Г. Цвілик, Гаркушевський В.А. // Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2019. № 1(19). С. 152-158.

3. Гармаш А.М.. Вплив використання інтерактивних дошок на навчання українських учнів / А.М. Гармаш // Журнал сучасної освіти 2021 С. 67-83.

4. Білоус М.А.. Розвиток цифрової грамотності серед учнів українських шкіл. / М.А. Білоус // Журнал інформаційних наук 2021 № 10(3). С. 112-125.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Ланова Л.М.

аспірантка кафедри інноваційних
та інформаційних технологій в
освіті Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Соціально-економічна та політична ситуація в Україні продовжує бути напруженою та невизначеною, вона торкнулась всіх галузей державного функціонування, у тому числі й освіти. Особливо це стосується професійної підготовки майбутніх фахівців системи освіти, які мають забезпечити надійний освітній тил для подальшого розвитку нашої держави. Підготовка майбутніх учителів технологій належить до одного з ключових завдань освітньої галузі, оскільки це забезпечить зростання кількості кваліфікованих, компетентних працівників, затребуваних сучасним ринком праці. Тому комплексні дослідження процесів навчання і виховання майбутнього вчителя технологій у педагогічній теорії і практиці є вагомим фактором у досягненні цієї мети.

Останніми роками система освіти загалом і вища освіта, зокрема, долають численні виклики, які мають як глобальний так і національний характер. До таких викликів відносимо: світову пандемію COVID-19 та повномасштабне вторгнення РФ на територію України (лютий 2022 р.). Ці виклики змусили вітчизняну освітянську спільноту пристосовуватись до змінених форм навчання, а саме перейти на онлайн, а згодом на змішану форму. Вказані причини мали особливий вплив на підготовку тих фахівців,

які потребують використання спеціальних засобів навчання. До них відносимо і вчителів технологій. З метою подолання цих викликів вітчизняні науковці пропонують низку заходів, які необхідно впроваджувати у процесі професійної підготовки.

Підготовка учителів технологій зумовлює необхідність розробки педагогічних методів організації пізнавальної діяльності, нових видів забезпечення освітнього процесу [5]. І.Андрощук вважає, що ефективна підготовка майбутніх учителів технологій до педагогічної взаємодії можлива за таких умов: моделювання, рольової перспективи, гуманізму, суб'єкт – суб'єктної взаємодії, діалогізації, створення сприятливого середовища[6]. Сучасні науковці пропонують різноманітні концепції, підходи, форми, методи та технології, більшість з яких можна застосувати у практиці навчання і виховання майбутніх учителів різних предметів.

У змісті Національної доктрини розвитку освіти в Україні у XXI столітті зазначається, що одними із завдань держави є «розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості, підготовка кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці]».

Уважаємо, ще одним перспективним напрямом у підвищенні ефективності професійної підготовки майбутніх учителів технологій є реалізація Концепції «Нової української школи» (2016). Вона ґрунтується на світових тенденціях розвитку освіти і націлена на перехід від знаннєвої парадигми освіти до компетентнісної. Серед головних її положень визначаємо: дитиноцентризм, як умова розвитку особистості; модернізація змісту середньої освіти на засадах компетентнісного підходу; 12-річна структура української школи; автономія закладів освіти; професійне зростання і вдосконалення вчителів; педагогіка партнерства тощо [1, с.6].

Ю.Вітренко, В.Бойко, А.Буряченко, С.Лондар, О.Денисюк, А.Литвинюк, Г.Терещенко, Т.Затонацька, О.Анісімова, Н.Титаренко, В.Ткаченко, Т.Друнь у своїх дослідженнях також дотримуються позиції, що ключовими компетентностями сучасного фахівця, а у випадку вчителя технологій є: педагогіка партнерства, умотивованість учителя, орієнтація на учня, нова структура рівнів освіти тощо. Тобто, вважаємо, що процес професійної підготовки вчителя – це створення якісного середовища та якісної освіти або самоосвіти, сприятливих умов для навчання майбутнього

вчителя, щоб викладання технологій у школі слугувало для передавання знань та практичного досвіду, знань.

Уважаємо також, що дотримання європейських стандартів професійної підготовки майбутніх учителів також сприятиме ефективному подоланню наслідків зазначених вище викликів. Про це йдеться у «Рекомендаціях для покращення якості вищої освіти в Україні» чеських науковців В. Дворжакова, І.Смрчка та М.Видлакова. У документі зазначається, що імплементація європейських стандартів для внутрішнього забезпечення якості освіти у вищих навчальних закладах має забезпечуватись із дотриманням таких складових: політика забезпечення якості освіти; створення та затвердження освітніх програм; студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання; зарахування навчання, визначення кваліфікацій і сертифікація студентів; викладацький склад; навчальні ресурси та підтримка студентів; управління інформацією; публічна інформація; поточний моніторинг і періодичний перегляд програм; циклічне зовнішнє забезпечення якості освіти тощо» [2].

Увага акцентується на тому, що створення дієвої системи оцінювання якості освітньої та творчої діяльності здобувачів – це забезпечення вміння проводити самооцінювання; студентські оцінювання; зменшувати ризики зловживання системою; якість творчої та дослідницької діяльності; інтернаціоналізація; розвиток освітнього середовища; відповідальність закладу вищої освіти за свою діяльність [2].

Про дотримання європейських стандартів у підготовці фахівців йдеться також у рекомендаціях Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Серед іншого, в них йдеться про: імплементацію європейських стандартів для зовнішнього забезпечення якості закладів вищої освіти (ЗВО); імплементація європейських стандартів для внутрішнього забезпечення якості акредитаційного агентства; приналежність агентства до міжнародних структур; акцент на прозорість, дотримання принципу законного очікування та публікування інформації; рефлексія академічної авторитетності та цілісності членів агентства та оцінювачів[4].

Отже, констатуємо, що проблема підготовки майбутнього вчителя технологій в умовах реалізації Концепції «Нової української школи», це: створення належних умов, якісного освітнього середовища, що допоможе віднайти такі педагогічні методи організації для освітнього процесу, які б забезпечували розвиток пізнавальної діяльності, розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості.

Вважаємо також, що застосування інноваційних технологій навчання, які спрямовані на проектування організації якісного освітнього середовища, що забезпечить розвиток творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя технологій також відіграє ключову роль у процесі професійної підготовки. Як успішним результатом цієї діяльності є оволодіння майбутніми вчителями ключовими компетентностями, що фокусують на формування дослідницьких умінь і навичок. Переконані, що культурний та економічний розвиток суспільства має суттєвий вплив на професійну підготовку, тому реалізація Концепції «Нової української школи» забезпечить академічну свободу вчителя, а також сприятиме підвищенню престижності педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Реалізація концепції «Нова українська школа» у регіональних закладах післядипломної педагогічної освіти за 2020-2021 роки: інф.методичний збірник./ За заг.ред. Клясен Н. Л. // Т. 1. Київ: ДНУ «ІМЗО». 2022. 347 с.

2. Рекомендації для покращення якості вищої освіти в Україні. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA-2-%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%96%CC%8-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%96%CC%88%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8-%D0%B2-%D0%A30%BA%D1%80%D0%B0%D1%96%CC%88%D0%BD%D1%96.pdf>

3 Кремень В. Г. Система освіти в Україні: сучасні тенденції і перспективи / В. Г.Кремень // Професійна освіта: педагогіка і психологія : Польсько-український, Українсько-польський щорічник / за ред. Тадеуша Левовицького, Іоланти Вільш, Івана Зязюна, Неллі Ничкало. Київ : Ченстохова, 2000. № 2. С. 16–17.

4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. (2013). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 18.09.2023).

5 Гуревич Р.С., Гаркушевський В.С., Цвілик С.Д.Графічна підготовка майбутніх учителів технологій і креслення в умовах інформації освітнього

процесу. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Випуск 54. 2016 рік. ст.50-56.

6. Готовність майбутніх учителів трудового навчання до педагогічної взаємодії. Nvipro -2016-12-7. pdf. ст.46-50.

СЕКЦІЯ №5
РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ
НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ

Серьогіна І.Ю.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету, м.Кривий Ріг

Актуальність дослідження розвитку творчих здібностей учнів на уроках технології засобами народної вишивки полягає у тому, що творчість є важливою складовою освітнього процесу, яка сприяє розвитку учнів як особистостей. Вивчення творчих здібностей учнів та їх розвиток є актуальним завданням педагогіки, оскільки це допомагає розвивати критичне мислення, самостійність, самовираження та інші важливі навички, необхідні для успішного функціонування у сучасному суспільстві. Розвиток творчості учнів на уроках технології засобами народної вишивки може допомогти визначити ефективні методи та підходи до розвитку творчих здібностей та покращити якість освіти у цій галузі. Крім того, вивчення творчості учнів може сприяти збільшенню їхньої мотивації до навчання технології та стимулювати їх до самостійного вивчення та розвитку творчих навичок.

Проблему розвитку творчих здібностей учнів досліджували науковці Бурлуцька О.І. [1], Шишкова Л.Ф. [2], Кульчицька О.О. [4], Романовська Д.М. [6], на погляди яких ми спиралися у роботі.

Творчість відіграє надзвичайно важливу роль у навчанні технології. Вона є ключовим елементом, який спонукає учнів до активної, самостійної та креативної діяльності. Її роль полягає у стимулюванні інноваційного мислення, розвитку самостійності та самовираження, формуванні проблемного мислення підвищенні мотивації та інтересу до навчання технології. Творчість допомагає учням розвивати навички гнучкого мислення, знаходити нетрадиційні рішення, виявляти оригінальність та креативність у виробництві продуктів [1].

Інноваційність є важливим елементом навчання технології, а творчість виступає як ключовий фактор у її розвитку. Творчість стимулює учнів до

активного пошуку нових і нестандартних рішень та підходів у процесі виконання завдань. Це дозволяє їм розширити свої знання та навички, оскільки вони досліджують нові матеріали, експериментують зі засобами та техніками [2] .

Інноваційність спонукає учнів відкривати нові можливості і використовувати їх у своїх творчих проектах. Вони навчаються ширше мислити, робити нестандартні зв'язки і пробувати нові підходи до розв'язання проблем. Це розвиває їх креативне мислення та інноваційні здібності.

Також важливо зазначити, що інноваційність сприяє постійному розвитку технології. Учні, які виявляють творчість, можуть принести нове бачення та ідеї у світ технології, сприяючи прогресу та покращенню. Їх інноваційні підходи можуть призвести до винайдення нових матеріалів, покращення технік і методів роботи, що має великий потенціал для розвитку галузі.

Таким чином, інноваційність через творчість є ключовим чинником у розвитку технології. Вона спонукає учнів до пошуку нових, нестандартних рішень та підходів, що допомагає їм розширити свої знання та навички. Крім того, інноваційність стимулює постійний розвиток галузі, принесення нових ідей та покращень.

Використання методів, що сприяють розвитку творчих здібностей, у поєднанні з народною вишивкою, робить навчання технології цікавим, захоплюючим та стимулюючим для учнів, сприяючи їхньому особистісному зростанню та підготовці до життя у сучасному суспільстві [4, с. 42] .

Визнання важливості творчих здібностей та їх впливу на особистісний розвиток і успіх у навчанні спонукає педагогів шукати ефективні підходи до їх розвитку. Педагогічні підходи до розвитку творчості створюють умови, в яких учні мають можливість розкрити свій потенціал та виявити унікальні здібності. Ці підходи базуються на сприянні самовираженню, самодостатності, критичному мисленню та експериментуванню учнів. Вони спрямовані на підтримку творчого процесу, стимулюють уяву, незалежність мислення та пошукову активність. Дослідження різних педагогічних підходів до розвитку творчості учнів дозволяють виявити ефективні методи та прийоми, які сприяють розкриттю потенціалу кожного учня та формуванню творчої особистості [6] .

Педагогіка сприяння творчості відображає сучасний підхід до навчання, який зосереджений на розвитку творчих здібностей учнів. У цьому підході вчителі виступають не лише як передавачі знань, але й як

партнери та підтримка для учнів у їх творчому розвитку. Основною метою педагогіки сприяння творчості є створення сприятливого середовища, де учні вільно висловлюють свої ідеї, експериментують та втілюють свої творчі концепції.

Вчителі, використовуючи цей підхід, надають учням підтримку, надихають та стимулюють самостійне мислення та виявлення унікальності кожного учня. Вони підтримують учнів у розкритті їхніх потенційних можливостей та розвивають їх творчі здібності. Цей підхід сприяє розвитку творчості учнів, посилює їхню мотивацію та позитивне ставлення до навчання.

Однією з особливостей педагогіки сприяння творчості є активна співпраця між вчителями та учнями. Вчителі стимулюють учнів до виявлення своїх творчих здібностей та допомагають їм розвивати їх через колективну та індивідуальну діяльність. Цей підхід сприяє створенню навчального середовища, де учні активно залучаються до процесу навчання, відчують себе цінними, впевненими та розкривають свій потенціал.

Таким чином, педагогіка сприяння творчості є важливим підходом до розвитку творчих здібностей учнів, який сприяє їхньому самовираженню, самостійному мисленню та позитивному ставленню до навчання. Вчителі, виступаючи як партнери та підтримка, стимулюють учнів до розвитку їхньої творчої потенції та сприяють їхньому особистісному розвитку.

Проблемне навчання є одним з педагогічних підходів, який активно сприяє розвитку творчості учнів. У цьому підході, вчителі створюють ситуації, де учні стикаються з реальними проблемами або завданнями, які вимагають нетрадиційних рішень.

Проблемне навчання спонукає учнів до активного пошуку, аналізу та оцінки різних можливостей. Вони стають активними учасниками навчального процесу, використовують свої творчі та критичні мисленнєві навички для знаходження інноваційних та нестандартних рішень.

Учні навчаються працювати в команді, обмінюватися ідеями та спільно шукати розв'язання проблеми. Цей підхід розвиває їхню спроможність до творчого мислення, самостійності та саморефлексії.

Проблемне навчання стимулює учнів до використання своєї творчості та інтуїції, пошуку нових ідей та рішень. Вони навчаються дивитися на проблему з різних перспектив і розробляти стратегії, що сприяють їх вирішенню.

Таким чином, проблемне навчання є важливим педагогічним підходом, який сприяє розвитку творчих здібностей учнів. Воно стимулює

їхню творчість, критичне мислення та проблемне розв'язання, що є важливими компетенціями у сучасному світі.

Педагогіка проєктів є одним із педагогічних підходів, який активно сприяє розвитку творчості учнів. У цьому підході, учні беруть участь у плануванні та реалізації проєктів, що дозволяє їм вибирати тему, досліджувати, експериментувати та представляти свої результати.

Педагогіка проєктів стимулює учнів до активного використання своєї творчості, критичного мислення та розв'язання проблем. Учні вчаться самостійності, організаційним та комунікативним вмінням, колективній співпраці та взаємодії.

Учасники проєкту мають можливість розвивати свої таланти, виявляти і реалізовувати свої ідеї, що сприяє розвитку їхньої творчої самовиразності. Вони навчаються планувати, організовувати свій час і ресурси, ставити мету і досягати поставлених завдань.

Педагогіка проєктів сприяє розвитку творчості учнів, оскільки надає їм можливість досліджувати світ навколо, дивитися на проблеми з різних перспектив, виробляти нові ідеї та шукати нетрадиційні рішення. Цей підхід створює умови для самовираження та розвитку творчих здібностей учнів.

Таким чином, педагогіка проєктів є важливим інструментом для розвитку творчості учнів. Вона сприяє їхньому активному навчанню, самостійності та комунікації, розкриваючи їхні потенційні можливості та розвиваючи творчі навички, які є важливими у сучасному світі.

Підхід розвитку мислення «зсередини» зосереджений на стимулюванні самостійного мислення та генерації нових ідей учнями. Учителі використовують завдання та ситуації, що спонукають учнів до рефлексії, критичного аналізу та творчого мислення. Учні отримують можливість розвивати свою власну думку, самостійно висловлювати свої ідеї та ставлення до навчального матеріалу. Вчителі виступають як фасилітатори, які надають підтримку, сприяють розвитку критичного мислення та допомагають учням розкрити свій потенціал у генерації нових ідей.

Цей підхід сприяє розвитку творчого мислення, аналітичних навичок та самостійності учнів. Він допомагає учням зрозуміти та оцінити різні погляди, розвиває їхню здатність аналізувати інформацію, здійснювати власний вибір та приймати обґрунтовані рішення.

Завдяки підходу розвитку мислення «зсередини», учні отримують можливість розкрити свій творчий потенціал, виразити свої унікальні ідеї та розвивати вміння самостійного мислення. Цей підхід сприяє формуванню

активної та самостійної особистості, здатної до критичного мислення і творчого розв'язання завдань у різних сферах життя.

Отже, можна зробити висновок, що ефективними педагогічними умовами розвитку творчих здібностей учнів на уроках технологій засобами народної вишивки ми виокремили: сприяння творчості учнів на матеріалі народної вишивки, використання методів проблемного навчання, проєктних технологій, методів співпраці та розвитку мислення «зсередини» тощо.

Комбінація різних педагогічних підходів та адаптація їх до потреб конкретних учнів можуть бути дуже ефективними стратегіями для стимулювання творчого потенціалу та розвитку творчих здібностей. Кожен учень має свої унікальні особливості, і використання різних підходів дозволяє вчителям знайти оптимальні методи та прийоми, які найкраще підходять для кожного окремого учня.

Список використаних джерел

1. Бурлуцька О. І. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання. Навчально-методичний посібник. Київ: Кондор, 2017. 54 с.
2. Виховання учнів та розвиток їх творчих здібностей на національних традиціях / Л.Ф. Шишкова. Київ: Центр навчальної літератури, 2014. 127 с.
3. Кара-Васильєва Т., Чорноморець А. Українська вишивка. Київ : Либідь, 2002. 159 с.
4. Кульчицька О.О. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей / О.Кульчицька // Обдарована дитина. 2007. № 1. С. 42-45.
5. Муравська Т.І. Вишивка як вид декоративно-ужиткового мистецтва Трудове навчання в школі. 2015. № 4. С.16-32.
6. Романовська Д.М. Регуляція творчої діяльності учня: створення адекватних умов для розвитку творчої особистості / Д. Романовська // Психолог. № 17. 2006. С. 12-16.

РОЛЬ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Шелева І.М.

викладач дисциплін

професійної і практичної підготовки

Красноградського педагогічного фахового коледжу

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради, м. Харків

Сучасна технологічна освіта орієнтована на розвиток та вдосконалення технологічних процесів, осучаснення виробничих стосунків, до яких включаються інформаційно-комунікаційні та інші прогресивні засоби і технології виробництва. Таке майбутнє для освіти є невизначеним. Оскільки швидкий розвиток світових технологій випереджає зміст шкільних програм, які потребують постійних змін швидше, ніж учні завершують шкільне навчання. Головна мета технологічної освіти полягає у формуванні технічно, технологічно і комп'ютерно освіченої особистості, підготовленої до життя й активної природовідповідної предметно-перетворювальної діяльності в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, життєво необхідних знань, умінь і навичок ведення домашнього господарства і сімейної економіки, основних компонентів інформаційної культури здобувачів освіти, забезпеченні умов для їх професійного самовизначення, виробленні в них навичок творчої діяльності, вихованні культури праці, здійсненні допрофесійної та професійної підготовки за їх бажанням і з урахуванням індивідуальних можливостей [1, с.24].

Практика та результати наукових досліджень переконують, що наявність лише знань не є ознакою професійно успішної людини. Існує необхідність у побудові такої моделі навчання де є пріоритетним розвиток здобувача освіти, коли випускники закладу освіти можуть самостійно формувати стратегію подолання проблем, знаходити рішення у нестандартних ситуаціях. Такий варіант передбачає набуття мінімального досвіду у використанні знань під час вирішення завдань наближених до життєвої ситуації у певній галузі діяльності людини. Найбільший потенціал для реалізації такої освітньої моделі має трудове навчання .

Модель технологічної освіти, яка склалася за останні десятиріччя, необхідно переглянути. Це обумовлено тим, що походить швидкий розвиток технологій, які змінюють особливість виробничої діяльності

людини. Акценти зміщуються від матеріальних об'єктів до інтелектуальної власності та сфери обслуговування. Відповідно сучасний роботодавець ставить більш високі вимоги до фахівців у будь-яких галузях виробництва, а це формує якісно нові завдання освіти.

Технологічна освіта, як найгнучкіша складова виробничої культури набуває все більшої значущості. Це пояснює активний пошук стратегій її розвитку, який зараз триває, визначення методологічних засад її змісту й структури, педагогічних технологій досягнення й оцінювання очікуваних результатів, які відповідають запитам сучасного виробництва та його працівників.

Технологічна освіта, з одного боку, здійснює трансформацію національних і загальнолюдських цінностей соціокультурного досвіду сфери виробництва в особистісний досвід учнів, розвиває їхні творчі здібності в спорідненій діяльності, з другого, – забезпечує їхнє успішне професійне життя в умовах сучасного виробництва, розвиває здатність і готовність творити виробничу культуру власного народу, держави. Ефективне реформування української школи, стратегічний розвиток технологічної освіти має ґрунтуватися насамперед на історико-культурних традиціях українського народу, позитивних педагогічних здобутках – вітчизняних і розвинених країн світу з урахуванням соціальних й економічних чинників, актуальних потреб нації. Зміни у структурі виробничої сфери та технологічної освіти завжди історично взаємообумовлені.

У наш час активно формується новий тип проєктно-технологічної організаційної культури в усіх сферах життєдіяльності суспільства – виробничих та невиробничих. Процес трансформації традиційної «знаннєвої» парадигми в заявлену інноваційну особистісно орієнтовану повинен здійснюватися не через відкидання традиційної системи освіти і заміну її іншою, а через осмислення й збагачення за допомогою адекватного відтворення позитивних напрацювань, звільнення від властивих їй недоліків та паралельного введення інновацій відповідно до сучасних вимог. Для розбудови національної освіти важливо віднайти доцільну взаємодію традиційного досвіду (йдеться про відтворення актуальних сьогодні, перевірених часом ціннісних традицій) та нововведень, долаючи стійкість неефективних авторитарних традиційних форм і методів. Організація сучасного виробництва має проєктний (творчий) характер, а не переважно поопераційний (репродуктивний), як це було у технократичну індустріальну епоху. Воно організовується за структурою завершених циклів – проєктів,

спрямованих на отримання очікуваних результатів зі встановленими рамками часу, витрат засобів і ресурсів. Нова культура – проектно-технологічна – це ґрунт ствердження і розвитку гуманізму, демократії, національної свідомості, реалізації творчої діяльності. До того ж існує не менш нагальна потреба у формуванні адекватних її носіїв – нового типу сучасних працівників, зорієнтованих на здобуття реальності як предмета творіння і конструювання. Цей тип працівників ставиться до праці як до процесу, який надає смислу життя і задоволення я під час здійснення діяльності. Життя і робота у значній мірі об'єднуються. Праця для них стає способом самовираження. Новий тип людини керується у власних вчинках цінностями не лише індивідуальними, а й національними, загальнолюдськими. Людина прагне ствердитись як особистість, яка сама визначає у вільному виборі зміст і спрямування власної поведінки. Разом з тим особистість не лише є вільною, а й відповідальною за наслідки своєї діяльності, що змушує її співвідносити власні наміри й вчинки з вимогами та нормами суспільства. Новий мотивований тип діяльності розглядається вже не як праця, а як творчість. [4,с.80.]

Зрозуміло, що такі реалії вимагають формування нового світогляду спрямованого на розуміння і глибоке усвідомлення проблем планети і власної держави як проблем власної домівки і на здатність та готовність до розв'язання цих проблем на місцевому рівні. Тут і виявляється особлива місія освіти як визначального чинника культуротворчості суспільства, фактора гармонізації світу, сталого розвитку. Стає очевидним, що освіта є чимось значно більшим, аніж зведення її до тренування молодого покоління. Освіта має виходити за межі технічної підготовки й спрямовуватися на формування загальної культури суб'єктів процесу світотворення. Навчати означає тепер не передавати знання, формувати розум, що зберігає «інформацію», а – створювати умови для активного пошукувача знань, здатного до прийняття рішень, творчої діяльності, яка максимально зближує навчання, виховання і розвиток кожного здобувача освіти.

Проектно-технологічна культура виявляє цінності життєвого середовища, що спрямовують волю людини на розширення етичних меж конкретного закладу освіти, всього суспільства. Означена культура зумовлює процеси інтеграції, самоідентифікації та самоствердження, які сприяють зміцненню цілісності України. Оволодіння цією культурою дає змогу здобувачам освіти відчувати себе суб'єктами власних ідей, пошуків, рішень, суб'єктами, що здатні до вибору, трансформацій у сучасному світі. Найбільша трансформація сучасних суспільств полягає у сфері діяльності,

ставлень, відносин і поведінки. Нестабільність, динамізм життя суспільства, розширення діапазону людських занять, інноваційність діяльності у більшості професій стали головними ознаками нової епохи. Творчою силою інноваційних процесів є проектування і технології як компоненти проектно-технологічної культури. Проект, що висувається у сфері технологічної освіти стає інструментом формування перетворювальної культури здобувачів освіти, їх творчих здібностей та реального впливу на соціальність [8,с.3.]. Тому проектування як процес створення проекту та технології як засіб практичної реалізації проекту повинні стати предметом цілеспрямованого навчання всіх вихованців закладу освіти, у процесі якого народжується живе знання, а не якась мертва відчужена інформація.

Справжня освіта є «виключно людською діяльністю втручання у світ». Цінніше, усвідомлене оволодіння різними видами діяльності – реальна потреба постіндустріального суспільства, для якого найбільшим багатством є творчі зусилля людини. Практико-орієнтована технологічна освіта має вагомі потенційні можливості для стимулювання гуманістичної, інтегральної проектно-технологічної діяльності (у якій виявляється означена культура), спрямованої на самопізнання, самовизначення та самореалізацію. У процесі цієї діяльності здобувач освіти через інтелектуальні, емоційні, практичні та інтуїтивні дії розкриває свою індивідуальність, що має безпосередній вплив на розвиток суспільства.

Змістом технологічної освіти стають не тільки отримані знання про технології, а й сфера досягнень людства – мистецтво, традиції, досвід творчої діяльності, духовних цінностей, що сприяє формуванню інтеграційної сутності трудового навчання. Новий за своєю сутністю навчальний предмет, на нашу думку, дасть можливість відобразити у його змісті технологію не тільки як спосіб практичного перетворення природи та суспільства, суспільних відносин, а й як спосіб формування світу людської культури [8].

Дослідження проектно-технологічної культури як соціальної та педагогічної проблеми дає змогу зробити висновок, що актуальне сьогодні завдання творення культури нової доби повинно реалізовуватися значною мірою через загальноосвітні заклади, які покликані формувати її творців. Важливу роль у розв'язанні цієї проблеми має відіграти технологічна освіта, яку здобувачі освіти отримують у процесі особистісно орієнтованого трудового навчання, що поступово трансформується у предмет соціокультурного спрямування.

Список використаних джерел

1. Бугаєвич І.В. Праця як навчальний предмет. Київ: Рад. шк., 1970. 98 с.
2. Ільченко І. Актуальні питання трудового і профільного навчання та професійної підготовки .*Трудова підготовка в закладах освіти*. 2002. №1.С.4-17.
3. Державний стандарт базової і повної загальної освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р., документ № 1392, чинний. «Офіційний вісник України» від 17 лютого 2012 року № 11. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення : 23.08.2023).
4. Захаренко О.А. Слово до нащадків / уклад. Н.М.Чепурна. Черкаси: СПД Богданова А. М., 2006. 216 с.
5. Мачача Т.С. Проблема формування сутності поняття «проектно-технологічна культура. *Проблеми трудової і професійної підготовки*: зб. наук. праць / Національний педагогічний університет імені Драгоманова. Київ: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2010. Випуск 6. С. 120–125.
8. Сидоренко В.К. Проектно-технологічний підхід як основа оновлення змісту трудового навчання школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2004. №1. С. 2-5.
11. Тхоржевський Д.О. Система трудового навчання: збірник статей за редакцією Д.О. Тхоржевського. Київ, Рад. шк., 1978. 142 с.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Кудря О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м.Полтава

Овсій Є. Г.

аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Підготовка майбутніх учителів технологій у реаліях розбудови Нової української школи є надзвичайно важливою. Від професіоналізму вчителя залежить якість реалізації завдання формування в учнів ключових

компетентностей. Уроки технологій сприяють формуванню в учнів проєктної компетентності, що досягається використанням у навчальному процесі методу проєктів. Упродовж навчання школярі стають обізнаними з алгоритмом виконання різних видів проєктів, вони вчаться створювати власні проєкти, розвивати бізнес-ідеї та прагнути до самореалізації.

З огляду на вищезазначене важливо сформуванню у майбутніх учителів технологій знання про метод проєктів, який вони зможуть використовувати у своїй професійній діяльності.

Відзначимо, що використання поняття «метод проєктів» в науково-педагогічній літературі не є однозначним, оскільки розуміється різноконтекстно. Проаналізувавши доробок педагогів, вчених відзначимо, що ними висвітлюється використання методу проєктів: як засобу реалізації особистісно орієнтованого навчання – Л. Бодько; як методу навчання – О. Коберник; форми продуктивного навчання студентів – О. Тадеуш; одного із засобів оптимізації автономного навчання – Є. Іжко; як основи професійної підготовки вчителя трудового навчання – В. Глуханюк, В. Глуханюк, В. Соловей, Л. Шевцова; педагогічної технології – Л. Бурова, О. Коберник, О. Корнійчук, В. Прочан, О. Сисоєва тощо.

Підготовка здобувачів освіти за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) до використання методу проєктів у майбутній професійній діяльності в освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти є багатоаспектною, про що свідчить ряд наукових праць (В. Глуханюк, В. Соловей, Л. Шевцова [3]; М. Елькін [4]; О. Омельчук [8] В. Савченко [9] та ін.).

У першу чергу майбутній вчитель технологій здійснюватиме трудову підготовку учнів на засадах проєктно-технологічної системи, організовуватиме діяльність учнів як проєктно-технологічну залучаючи їх до виконання проєктів різного спрямування, виконуватиме педагогічне проєктування з метою внесення запланованих змін у освітній процес задля отримання певних запланованих результатів у навчанні, вихованні та розвитку особистості учня. Таким чином, майбутній вчитель технологій має бути обізнаним з особливостями організації навчального проєктування та методологією педагогічного проєктування.

Задля реалізації зазначеного викладачами вишів використовується метод проєктів як метод навчання при викладанні різних освітніх компонентів, що дає можливість здобувачам освіти навчитися виконувати проєкти різного спрямування (навчальні, науково-дослідні, творчі та ін.).

Звернувшись до досвіду викладачів кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка можна відзначити, опанування студентами основами проектно-технологічної діяльності передбачає виконання ними при вивченні різних навчальних дисциплін [1; 2], зокрема таких, як «Технологічний практикум», «Народні промисли», «Декоративно-прикладна творчість з практикумом», «Дизайн і декоративне мистецтво» та інших в рамках ІНДЗ творчих проєктів із виготовлення виробів [5-7]. Студентська молодь також залучається до написання публікацій з метою участі у різного рівня конференціях, що спонукає їд до виконання науково-дослідних проєктів. Вивчення освітніх компонентів, пов'язаних із теорією і методикою трудового навчання та технологічної освіти, спрямовано на формування у них знань методики використання методу проєктів у навчальній діяльності учнів з метою якісної організації їх проектно-технологічної діяльності. Проходження педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти сприяє формуванню у майбутніх учителів технологій умінь та навичок щодо залучення учнів до навчального проєктування й виконання різного виду проєктів.

Таким чином, важливим є використання методу проєктів у процесі навчання здобувачів освіти за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) задля якісної підготовки їх до професійної діяльності в закладах загальної середньої освіти. Володіючи знаннями про навчальне та педагогічне проєктування майбутній вчитель технологій зможе ефективно формувати в учнів компетентності в галузі технологій.

Список використаних джерел

1. Близнюк М. М., Дебре О. С. Методичні аспекти дизайн-проєктування в технологічній освіті майбутніх учителів // *Ukrainian professional education = Українська професійна освіта: науковий журнал* / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2022. Вип. 11. С. 29-39. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/20600>

2. Гриценко Л. О. Методичні аспекти формування проектно-технологічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання і технологій. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Випуск 3 (44), 2020. С. 106-115. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16851>

3. Глуханюк В.М., Соловей В.В., Шевцова Л.О. Метод проєктів як основа професійної підготовки вчителя трудового навчання. *Актуальні*

проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми. Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2019. Вип. 2. С. 68-71.

4. Елькін М. В. Метод проектів у фаховій підготовці вчителів нової української школи. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: 2020 р., № 68, Т. 1. С. 249-252

5. Кудря О. В. Організація навчального проектування при вивченні освітнього компонента "Дизайн і декоративне мистецтво" // Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Полтава, 2022 р.) Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. С. 260-264. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/21383>

6. Кудря О. В., Срібна Ю.А. Формування знань елементів проектно-технологічної діяльності на матеріалі курсу «Технологічний практикум». Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Вип. 44, 2020. С. 123-130. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16855>

7. Нагорна Н. О. Місце діяльності з проектування і моделювання у процесі формування проектно-технологічної компетентності майбутніх учителів технології. Витоки педагогічної майстерності: наук. журн. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2019. - Вип. 24. С. 151-154. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/14261>

8. Омельчук О. Метод проектів у підготовці вчителів технологій до профільного навчання учнів художньої обробки матеріалів. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки. 2016. Вип. 147. С. 173-177.

9. Савченко В. Використання методу проекту в практичній підготовці майбутніх вчителів трудового навчання та технологій. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2019. Вип. 17, С.83–90.

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015.38
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ТРАНСПОРТ)»**

Погорелов М. Г.

доктор філософії, доцент

кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти
ДВНЗ «Донбаського державного педагогічного університету»,
м. Слов'янськ

Бистрицька Н. О.

завідувачка навчальної лабораторії

кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти
ДВНЗ «Донбаського державного педагогічного університету»,
м. Слов'янськ

Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської мови від слова «mutual» – взаємний і «act» – діяти. Таким чином, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету, а саме створення комфортних умов навчання. Саме це сприяє підвищенню успішності, інтелектуальної спроможності у здобувачів вищої освіти.

Сьогодні одним з питань, що найбільше турбує українське суспільство, є сфера освіти та її реформування через призму вдосконалення та кардинальних змін у підході до процесу навчання та розвитку майбутніх фахівців. Фундаментальні трансформації сучасного освітнього простору в Україні характеризуються кардинально іншим розумінням цілей і завдань вищої педагогічної освіти, усвідомленням необхідності переходу до моделі навчання «впродовж життя», новими концептуальними підходами до розробки та використання інноваційних методик і технологій ефективної освітньої діяльності.

Кардинальні зміни у політичному, соціальному, культурному, економічному та інформаційному житті країни зумовили появу принципово нової соціально-педагогічної ситуації, що вимагає переорієнтування всіх ланок системи освіти на нову стратегію, теорію, методологію й технологію реалізації освітнього процесу. У цьому контексті найважливіше завдання сучасної освіти полягає у раціоналізації інтелектуальної діяльності людини за рахунок використання нових ІКТ та засобів, що уможливають

підвищення ефективності та якості підготовки висококваліфікованих фахівців, зокрема й викладачів професійного навчання в галузі транспорту.

Досягнути значних результатів можливо за рахунок упровадження нових навчальних курсів і програм, вдосконалення методів і методик підготовки здобувачів з якостями лідера з метою задоволення потреб у висококваліфікованих спеціалістах із креативним мисленням.

Світова промисловість почала так звану «нову війну за талант». В попиті компаній знаходяться творчі здібності, відкритість до змін і нестандартне мислення, навіть, різне походження і бажання кожної особистості [3].

У сучасних умовах на ринку праці має цінність не формальний рівень освіти, а здатність фахівця опановувати нові знання, розв'язувати виникаючі професійні завдання.

Швидкість адаптації (agility) як управлінський підхід зародився в середовищі високотехнологічних стартапів, для яких такий стиль управління максимально ефективний і природний. Learning agility – це здатність вчитися, адаптуватися і застосовувати себе у постійно мінливих умовах [1].

Гнучкі організації та підприємства, що розглядаються як живі системи, функціонують у середовищі, яке швидко змінюється у непередбачуваному напрямі. Ці організації є стабільними і мінливими водночас. Вони зосереджені на партнерах і клієнтах, швидко адаптуються до змін навколишнього середовища, є відкритими, інклюзивними і неієрархічними; вони постійно розвиваються і враховують невизначеність і двозначність. З метою створення гнучкого підприємства, керівник повинен оволодіти іншим набором навичок, який буде заснований інакшим розумінням організацій. Вони повинні навчитися проектувати організацію як розподілену систему, що динамічно змінюється. Необхідність розширення та підвищення компетентностей у випускників спеціальності 015.38 «Професійна освіта (Транспорт)» безпосередньо пов'язано з розвитком галузі автомобільного транспорту. Попит на компетентних спеціалістів з якостями лідерів, що сформує нову реальність існування гнучких організацій, потребує принципово інших методів викладання та навчання.

Цифрова революція перетворює різноманітні галузі, економіку і суспільство, що виражається у таких тенденціях:

– швидкий розвиток ринкового середовища та як наслідок – необхідність задоволення швидко мінливих пріоритетів усіх зацікавлених сторін;

– галузь транспорту змінюється під впливом оцифрування, інноваційного використання нових моделей і автоматизації. Приклади включають такі розробки, як машинне навчання, Інтернет речей і робототехніка;

– збільшення обсягу, прозорості та поширення інформації вимагає швидкої взаємодії, багатовекторної комунікації і комплексного співробітництва з клієнтами, партнерами і колегами [3].

Набуття студентами досвіду у майбутній професійній діяльності може бути досягнене за умов застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі: ділові та імітаційні ігри; обговорення нових технологічних рішень та досвіду роботи; навчання у дискусії. Імітаційне моделювання реальних ситуацій, тобто ділова гра, формує набір навичок (*learning agility*), який дозволяє студентам навчитися в одній ситуації та застосовувати його при абсолютно інших обставинах та умовах функціонування. Викладач розробляє сценарій імітаційної гри; характеристику прямих або непрямих правил, що відображають зміст ділової гри; опис структури і призначення процесів і об'єктів, що їх імітують; правила поведінки учасників гри; умови, у яких відбуваються події. Впровадження ігрових методів навчання підвищує ефективність занять і дає студентам можливість формувати більш широкі навички і компетенції. Такі форми взаємодії в колективі можуть мотивувати студентів більш ефективно, ніж зазвичай традиційні практичні або лабораторні заняття. Основними завданнями впровадження інтерактивних технологій в навчальний процес є:

– підняття рівня мотивації до навчання: кожен студент повинен побувати у ролі керівника-лідера робочої групи, логічно вистроїти її роботу та забезпечити ефективність виконання поставлених завдань;

– упровадження експериментальної діяльності: студенти повинні навчитись розуміти ризики, відчувати необхідність експериментувати для того, щоб обрати найкращий спосіб досягнення цілей;

– моніторинг поточної діяльності та обов'язкова оцінка навчальних досягнень.

Інтерактивні технології динамічно розвиваються і мають великий потенціал для підвищення рівня якості та ефективності професійної освіти. Основною перевагою інтерактивних методів навчання є наближення

процесу навчання до реальної практичної діяльності фахівців. Інтерактивні методи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу, допомагають навчитися вирішувати проблеми, правильно формулювати власну думку; аналізувати отриману інформацію; дискутувати, відстоювати свою точку зору; бути більш впевненими та незалежними.

Список використаних джерел

1. Daniel Newman. 5 leadership traits required for digital transformation success // *BroadSuite Media Group*. URL:<https://broadsuite.com/traits-change-agile-leaders> (дата звернення: 30.05.2023).

2. Learning Agility - A 2020 leadership competency // *AJO Associates*. URL: <https://www.ajocconnor.com/blog/learning-agility-2020-leadership-competency> (дата звернення: 13.07.2023).

3. Wouter Aghina, Aaron De Smet, Kirsten Weerda. Agility: It rhymes with stability // *McKinsey & Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/organization/our-insights/agility-it-rhymes-with-stability> (дата звернення: 23.08.2023)

ГРУНТОВНА ГРАФІЧНА ПІДГОТОВКА УЧНІВ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ІНЖЕНЕРНОГО МИСЛЕННЯ

Волошина Г.Є.

учитель – методист, учитель
технологій, трудового навчання, креслення
Кременчуцького ліцею № 30 «Олімп»
імені Н.М. Шевченко, м.Кременчук

Освітня галузь, як ніяка інша, повинна швидко реагувати на виклики часу. Щоб підготувати спеціаліста, здатного якісно виконувати свою роботу, необхідний певний період. Якщо говорити про ініціативність, творче ставлення до завдання, здатність працювати в команді, бачити перспективи, то це пов'язано з неабияким досвідом, знаннями та навичками.

Реформування освіти передбачає не просто надати учням певні знання, сформувати уміння та навички, а навчити застосовувати отримане в подальшому житті, керувати напрямком власного розвитку, реалізовувати задумане, будувати власне щасливе майбутнє. Заплановані реформи повинні докорінно змінити ставлення до процесу навчання та його кінцевого результату. Також потребують перегляду програми з навчальних предметів.

Головне питання, яке повинні поставити перед собою автори навчальних програм: «Де учні зможуть застосувати отримані знання та вміння?»

Звичайно, дуже важко спрогнозувати, навіть, власні потреби на довгу перспективу. Що вже говорити про все життя і про всіх учнів. Сьогодні ми маємо унікальну можливість створити таке навчальне середовище, яке допоможе дітям отримати знання, сформувати навички, які будуть ними використані у подальшому. Для цього у новому Державному стандарті базової середньої освіти сформульовані наскрізні знання та ключові компетентності, які повинні бути сформовані в учнів у процесі навчання.

Сьогодні звернемо увагу на технологічну галузь та компетентність у галузі природничих наук, техніки і технологій. Без сумніву, технологічна галузь є унікальною, бо акумулює у собі практично усі напрямки діяльності людини. Для досягнення очікуваних результатів навчання учням і вчителям треба докласти значних зусиль. Одним з напрямків, якому треба приділити значну увагу є графічна підготовка школярів. Зазначимо, що графічна грамотність учнів – це і вміння креслити умови задач з геометрії, і читання схем з біології, фізики, хімії, читання та заповнення мап з історії та географії. Ще одна дуже важлива навичка (особливо останнім часом) – вміння читати та використовувати плани евакуації.

Графічні вміння та навички працівника завжди високо цінуються. Їх наявність є умовою успішної роботи в машинобудуванні, дизайні, будівельній галузі тощо. Після повномасштабного вторгнення ворога на нашу землю потреба у кваліфікованих архітекторах, інженерах, будівельниках, дизайнерах зросла в десятки й сотні разів. Після війни необхідно буде піднімати з руїн міста і села, відбудовувати промисловість, відновлювати культурні об'єкти та заклади освіти. Усе перераховане потребує наявності великої кількості графічно грамотних працівників. З цим на сьогоднішній день є велика проблема.

Розвивати графічні навички учнів пропонується тільки на уроках технологій та трудового навчання, до слова, з дуже обмеженою кількістю годин. У програмі предмету «Технології» для 10 – 11 класів передбачений модуль «Креслення», але і він не рятує ситуацію. По-перше, не в усіх класах вивчають предмет (добре, якщо один клас на паралелі), по-друге, не всі вчителі обирають цей модуль.

На мій погляд, сьогодні є величезна потреба у розширенні можливостей школярів набувати графічні навички. Це можна реалізувати через відновлення у навчальних планах предмету «Креслення» у 8 – 9 класах в якості обов'язкового, а не за рахунок варіативної складової (за малим

винятком такі години на виділяються). Тільки систематичні заняття здатні сформувати ґрунтовні знання та навички у школярів.

Чому важливо це зробити саме у 8 – 9 класах? Після отримання базової загальної середньої освіти учні визначаються зі своїм майбутнім. Багато з них іде навчатись у технічні коледжі, технікуми, училища. Наприклад, у нашому регіоні 90% таких навчальних закладів мають саме технічний напрямок. Це передбачає наявність сформованих у школярів багатьох графічних навичок: знання стандартів, вміння виконувати та читати кресленики, а також наявність розвиненої просторової уяви. За відсутності вище перерахованого, перед студентами постає величезна проблема, яку не всі можуть подолати успішно.

Після 11-го класу випускники обирають заклади вищої освіти. Треба зазначити, що ВНЗ, де готують майбутніх архітекторів, дизайнерів, декораторів тощо впроваджують творчі тури, під час яких абітурієнти повинні продемонструвати різноманітні графічні навички. Наприклад, створення композиції із запропонованих геометричних тіл, зображення контуру вази (різновиди спряжень), побудова трьох виглядів деталі, побудова аксонометричного зображення деталі з вирізом $\frac{1}{4}$ частини та інші. Як можна зазначити, дитина, яка не володіє основами креслення, не має просторової уяви та графічних навичок, з такими завданнями просто не впорається. І не того, що вона (дитина) погана, а того, що її позбавили можливості такі знання та навички отримати.

Одним із завдань школи є допомога учням зорієнтуватись у величезній кількості професій, напрямків діяльності. Це можна зробити тільки через діяльнісний компонент, через широке знайомство з технологіями, знайомство з виробництвом, залучення до соціально значущих проєктів. До речі, було б доцільно повернути у школи для учнів 9-го класу курс профорієнтації, який як раз і дозволяв реалізовувати усе зазначене. Звичайно, він повинен бути оновлений, забезпечений матеріально – технічною та кадровою складовими.

Уже неодноразово на конференціях і зустрічах різного рівня говорили про важливість формування та розвитку графічних умінь школярів, але чомусь дослухатись до потреб дітей, викладачів, підприємців панове – теоретики не хочуть. Як раз тут і повинна спрацювати гнучкість системи освіти, щоб готувати спеціалістів (а на це йдуть чималі кошти), які будуть затребувані на ринку праці, які зможуть займатись улюбленою справою, будуть ефективними робітниками, працюватимуть у своїй країні, отримуватимуть за роботу гідний грошовий еквівалент, що відповідатиме

фізичним і моральним затратам, а в підсумку – будуть щасливими людьми. Нам зараз, саме зараз, дуже будуть потрібні графічно та технічно грамотні люди, щоб відроджувати країну, щоб будувати її світле майбутнє.

АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Українець А.В.

аспірант кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти
ДВНЗ «Донбаського державного педагогічного університету»,
м. Слов'янськ

Зміни довкілля (навколишнього природного середовища), що відбулися через людську діяльність, стали позначатися на різних сторонах суспільного життя. Стає очевидним, що екологічна криза посилюється кризою духу, кризою виховання, кризою людини. Слід погодитися з думкою засновника і президента Римського клубу А. Печчеї, що «суть проблеми, яка постала перед людством на нинішній стадії його еволюції, полягає саме у тому, що люди не встигають адаптувати свою культуру відповідно до тих змін, які самі ж вносять у цей світ, і джерела цієї кризи лежать усередині, а не поза людською істотою. Тому розв'язання всіх цих проблем має виходити передовсім зі зміни людини, її внутрішньої сутності» [1, с. 7].

Вища освіта розглядається як один із головних чинників, що сприяє соціальному й економічному розвитку суспільства. Вітчизняні вчені (В. Андрущенко, І. Зязюн, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, І. Сяська й ін.) наголошують, що вихід з кризи техногенної цивілізації та перехід до постіндустріального суспільства неможливі без ефективної стратегії в галузі вищої освіти. Завдання вищої освіти – створити умови для саморозвитку особистості, що відповідає зростаючим інтернальним та екстернальним вимогам, сприяти формуванню екологічної культури та на її основі – готовності розв'язувати проблеми, пов'язані з нівелюванням кризи техногенної цивілізації. Ця криза зумовлена передовсім технократичним мисленням, яскравими носіями якого є здебільшого фахівці технічних напрямів, зокрема й автотранспортного. Тому необхідно допомогти майбутнім викладачам професійного навчання у галузі автомобільного транспорту, спираючись на принципи гуманістичної педагогіки, сформувати гуманне ставлення до навколишнього природного світу.

Для визначення філософських і психолого-педагогічних засад формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання у галузі автомобільного транспорту, звернімося до осмислення ключової категорії дослідження – «екологічна культура».

Усвідомлення глобальних проблем, пов'язаних із наростанням продуктивних сил і неконтрольованою експлуатацією природних ресурсів без урахування можливостей балансів біосфери, ставить перед людством завдання перегляду традицій, що склалися в людській культурі, та пошуку нових форм і методів бережливого ставлення до довкілля. В. Акоюн зазначає, що технічна цивілізація, що «роз'їдає сьогодні наш спільний будинок, виникла й експлуатується не сама по собі, а у рамках людської культури» [2, с. 12]. У культурі виробляються ті цінності, котрі орієнтують людство на необмежений розвиток техногенного середовища й експлуатацію природних ресурсів. На думку М. Кисельова, цивілізація, що експлуатує, а не відновлює, неспроможна мати іншого результату, крім прискорення кінця [3]. У цьому сенсі екологічна криза – це не тільки і не стільки криза у системі політики, ідеології, виробництва тощо, це криза культури, що виявляється в неспроможності забезпечити відтворення нових культурних людей у сучасних умовах, а також криза самої людини.

Науковий підхід до проблеми формування екологічної культури особистості вимагає звернення до складного і багатовимірного феномену культури. У філософському енциклопедичному словнику за редакцією В. Шинкарука подано п'ять характеристик культури (від лат. *cultura* – обробіток, розвиток, виховання, освіта, шанування):

- 1) Історично вихідне значення – обробіток і догляд за землею.
- 2) Догляд, поліпшення, ушляхетнювання тілесно-душевно-духовних сил, схильностей і здібностей людини, а отже – і ступінь їх розвитку.
- 3) Сукупність способів і прийомів організації, реалізації та поступу людської життєдіяльності, способів людського буття.
- 4) Сукупність матеріальних і духовних надбань на певному історичному рівні розвитку суспільства і людини, які втілені в результатах продуктивної діяльності.
- 5) Локалізоване у просторі та часі соціально-історичне утворення, що специфікується або за історичними типами, або за етнічними, континентальними чи регіональними характеристиками суспільства [4, с. 313].

Здійснивши аналіз різних підходів щодо розкриття сутності феномену «культура», будемо дотримуватися таких *ключових положень*:

а) культура – упорядкована система інформації, що передається соціальними каналами і кодує поведінкові та когнітивні характеристики соціальних груп, включаючи такі аспекти, як відносини, знання, переконання, уміння, навички;

б) культура – певний процес, міра свободи людини у суспільстві, показник її соціальної взаємодії;

в) культура – універсальний, специфічно властивий людині спосіб взаємодії з довкіллям і середовищем життєдіяльності;

г) культура – зміст цивілізації, що відображає її базисні традиції, тобто стійкі стереотипи, що зумовлюють загальні параметри для постановки і розв’язання різних проблем, зокрема й освітніх, виховних, розвивальних;

д) культура – стрижень цивілізації, що виражає її духовну, етичну складову;

ж) культура – система формуючих засад творчої діяльності людини.

Щодо ключової категорії дослідження «екологічна культура», то сьогодні вона широко представлена у науковій, науково-популярній, навчальній літературі, засобах масової інформації, проте, незважаючи на це, вченими досі не запропоновано загальноприйнятого її тлумачення. Це зумовлено тим, що в науці простежуються різні погляди на співвідношення загальної й екологічної культури:

1. Традиційний (екологічна культура як складова загальної культури).
2. Видовий (екологічна культура як особливий вид людської культури).
3. Синкретичний (екологічна культура як новий зміст загальної культури, як історично новий, якісний її стан).
4. Ноосферний (екологічна культура як загальнолюдська культура, створювана зусиллям розуму та волі людства заради збереження біосфери та повноцінного самоіснування).

Передовсім слід погодитися, що екологічна культура є специфічною структурною складовою загальносвітової культури. Крім того, теоретичний аналіз літератури показав, що відомі дослідники екологічних проблем, зокрема, Е. Гекель, Ч. Елтон, Б. Коммонер, М. Реймерс, В. Сукачов та ін., вважали екологічну культуру еволюційним етапом розвитку людства, що охоплює культуру в цілому. При цьому дослідники, на думку В. Крисаченка, виділяють три рівні соціально-філософського аналізу феномена «екологічна культура»:

1. Загальнолюдський – стосується вирішення глобальних екологічних проблем).

2. Конкретно-історичний (у певній суспільній формації) – торкається розв’язання практичних завдань екологічного характеру, зумовлених загостренням екологічної ситуації.

3. Індивідуальний (на рівні особистості) – передбачає організацію системи екологічного виховання та освіти суб’єктів життєдіяльності [4].

Наявність цих підходів визначається тим, що екологічну культуру можна розглядати у двох аспектах: *об’єктивно* – як результат людської діяльності у сфері матеріального та духовного виробництва та суб’єктивно, у вигляді характеристики якостей людини. У широкому сенсі екологічна культура виражає досягнутий рівень взаємодії людини з природою на основі існуючого рівня розвитку всієї системи суспільних відносин, позаяк вся їх сутність, сукупність всіх сфер суспільного життя у тій чи іншій мірі пов’язані з підтриманням та розвитком суспільно необхідного балансу між людиною та природою. У цьому випадку людина постає як об’єкт впливу з боку соціальних інститутів культури суспільства. У вузькому сенсі, через свою духовну, практичну діяльність, самоосвіту, самовиховання людина здійснює процес, в якому виступає як суб’єкт трансформації довкілля, екологічних відносин суспільства, самої себе і своєї індивідуальної екологічної культури. Стосовно останнього, слід зазначити, що *суб’єктивна* сторона процесу формування екологічної культури, духовне життя кожної конкретної людини має не менш визначальне значення, адже проблему вибору вона вирішує індивідуально.

У сучасній науковій літературі зазвичай виділяють дві форми елементів у системі екологічної культури суспільства: *матеріальну*, яка містить різні форми взаємодії суспільства з природою та результати цієї взаємодії, і *духовну*, куди входять екологічні знання, уміння, навички, компетентності, переконання тощо. Звідси, екологічна культура суспільства є системою діалектично взаємопов’язаних елементів: екологічних відносин, екологічної свідомості, екологічної діяльності та екологічних інституцій. При цьому ці соціальні утворення формуються історично та існують як відносно самостійні підсистеми екологічної культури, що мають свої внутрішні структури та характерні особливості прояву, котрі не дозволяють однозначно віднести їх до лише духовної чи матеріальної сторони загальної культури.

Сьогодні намітилося два основних підходи у дослідженні генези екологічної культури суспільства – формаційний та цивілізаційний. У дослідженні дотримуватимемося останнього підходу, оскільки нині у суспільстві «мірилом» його цивілізаційного розвитку є людина, її свобода,

активність, можливості до самовираження, саморозвитку. У філософському енциклопедичному словнику В. Шинкарука зібрані такі основні змістові орієнтири терміну «цивілізація» (від лат. *civilis* – державний, громадянський):

1. Форма існування живих істот, наділених розумом.
2. Синонім культури, сукупність духовних і матеріальних досягнень суспільства.
3. Ступінь розвитку матеріальної та духовної культури, суспільного розвитку загалом.
4. Процес становлення громадянського суспільства.
5. Відносно самостійне цілісне соціально-історичне утворення, локалізоване в просторі і часі, що може мати ієрархічні рівні (наприклад, антична цивілізація, елліністична цивілізація, афінська цивілізація) [6, с. 704].

З огляду на це, термін «цивілізація» репрезентує всю сукупність форм існування людства на Землі, його діяльності, духовного світу, взаємин із Природою та іншими людьми. У такому розумінні, на наш погляд, поняття «цивілізація» близьке до поняття «культура».

Таким чином, цивілізаційний підхід сприяє розгляду історичного процесу з урахуванням специфіки типових для певного періоду суспільно-соціальних і культурних образів, що акцентують увагу на відокремленні зумовлених ними стереотипів постановки та розв'язання педагогічних проблем. Він створює передумови для аналізу педагогічних феноменів у тих гранично широких процесах, що соціалізують індивіда з урахуванням своєрідності й наступності систем соціального наслідування.

Визначаючи у ході дослідження процес формування екологічної культури майбутнього педагога (викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти), необхідно виробити ефективний механізм, в основі якого лежить складний та тривалий суб'єктно-особистісний процес трансформації стереотипу сприйняття природи, виховання почуття єднання з нею, необхідності її охорони та захисту. Для того, щоб це сталося, щоб молода людина ставилася до природи як до об'єкта самоцінності, на думку Є. Силка, потрібно сформувати у неї духовний стрижень – екологічне «Я», довкола якого будуватиметься процес народження нової картини світу. Екологічне «Я», у цьому випадку, стане доміантним, провідним компонентом духовної базисної культури особистості, яка матеріалізується не лише у процесі взаємовідносин людини з природою, а й з суспільством, окремими людьми, самим собою [5, с. 209]. На наш погляд, саме такий

підхід дозволяє майбутньому педагогу знайти та пізнати власну природу, вишукати своє екологічне «Я», виробити екологічно зумовлену поведінку, виявляти високий рівень екологічної культури.

Список використаних джерел

1. Peccei A. One Hundred Pages for the Future: Reflections of the President of The Club of Rome. New York: Pergamon Press, 1981. 191 p.
2. Акопян В.Г. Екологічна культура особистості: підручник. Херсон : Грінь Д. С. [вид.], 2014. 395 с.
3. Кисельов М.М., Канак Ф.М. Національне буття серед екологічних реалій: монографія. Київ : Тандем, 2000. 320 с.
4. Крисаченко В.С. Екологічна культура. Теорія і практика: навч. посіб. Київ : Заповіт, 1996. 352 с.
5. Силко Є.М. Ідея єдності людини з природою (психолого-педагогічний аспект). *Наукові записки Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова* / укл. Л.Л. Макаренко. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. Вип. LXXVII (77). С. 202–209.
6. Філософський енциклопедичний словник / редкол.: В.І. Шинкарук (голова) та ін. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кондратенко М. Д.

аспірантка кафедри теорії і
методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Сьогодні виставкова діяльність є актуальною сферою сучасної культури та розвитку суспільства. Виставки мають важливу естетичну, культурну, наукову та філософську місію.

Виставкова діяльність – це важливий напрямок діяльності будь-якого освітнього та культурного закладу. Тематика виставок під час воєнного стану може бути різноманітною, а саме: виставки літератури та інформації патріотичного спрямування, виставки присвячені темі російсько-української війни, виставки до знакових державних свят, виставки творів мистецтва.

На думку автора, виставки на військову тематику зараз є актуальними та необхідними, вони сприяють формуванню національної самосвідомості, формуванню світогляду та системи цінностей, сприяють адаптації до соціокультурного середовища, сприяють національно-патріотичному вихованню учнівської та студентської молоді.

Такі виставки складаються з артефактів війни, волонтерської допомоги, переданої на фронт, особистих речей захисників.

У рамках таких виставок можна проводити тематичні екскурсії, виховні заходи, зустрічі для учнів шкіл, внутрішньо переміщених осіб із військовими та волонтерами.

Головним у організації таких виставок для її куратора є безпека. Обов'язковою є перевірка всіх артефактів на наявність вибухонебезпечних речовин та дозвіл Державної служби України з надзвичайних ситуацій на демонстрацію такої виставки.

Одною з таких є виставка «Війна впритул» відкрита на подвір'ї Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.

«Війна впритул» – проєкт, який за допомогою кругових панорам у форматі 360°, відео з дронів та 3D-моделювання в деталях демонструє світовій спільноті, як виглядає геноцид української нації. Представлені матеріали є наочними доказами злочинів росії, і в майбутньому вони допоможуть притягнути агресора до відповідальності [3].

Ця виставка експонувалась у багатьох країнах світу: Польща, Румунія, Німеччина, ОАЕ, США, Італія, Бельгія, Норвегія, Франція.

Ініціаторами проєкту стали професіонали з Discover.ua та FreegenGroup. Незважаючи на небезпеку, учасники проєкту фіксували злочини проти України та людяності для всіх майбутніх поколінь, щоби назавжди зберегти пам'ять про цю трагедію [3].

Використовуючи сучасні технології, команда знімала руйнування, які спричинив агресор, і розміщувала їх на Google картах, сторінках у соціальних мережах та сайті проєкту. Для більш глибокого занурення й максимально реалістичних вражень демонструються кадри злочинів росіян за допомогою VR-окулярів. Команда «Війна впритул» активно взаємодіє з ДСНС, МВС, Міністерством культури та інформаційної політики України, Міністерством закордонних справ. Їхні панорами й відео з дронів допомагають у роботі рятувальників, під час розборів завалів та дослідженні реального стану руйнувань. Особливим напрямом діяльності є створення 3D-моделей пам'яток та будівель історичної спадщини [3].

У рамках програми «Музей – вузу» на базі виставки проведено тематичні екскурсії для студентів факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Після екскурсії студенти мали змогу скориставшись VR-окулярами самостійно оглянути масштаби руйнувань м. Києва та області, м. Чернігова та області, м. Харкова та області, м. Сум та області тощо.

В умовах війни в Україні наразі популярні фотовиставки на військову тематику. Авторами таких світлин найчастіше виступають фотографи, журналісти, що перебувають у зонах бойових дій чи самі захисники. На фото зафіксовано бойові будні військових, волонтери, люди, які покинули свої домівки через руйнування. За допомогою таких виставок ми презентуємо світу страшні реалії цієї війни.

Ще одним, зараз актуальним, напрямком роботи виставкової діяльності є віртуальна виставка, що є новим, багатофункціональним інформаційним ресурсом, що надає можливість відвідувачу отримати комплексне уявлення з проблеми, якій присвячена виставка, а також сприяє розвитку особистості й підвищенню культурного рівня [1, с. 4].

Більшість людей свій вільний час проводить у мережі Internet, тому віртуальні виставки стають доступними для широкого загалу населення. Основними перевагами віртуальних виставок є велика аудиторія охоплення, необмеженість часу експонування, зручність, мобільність. Такі виставки не мають строку давності, кількість представлених експонатів не обмежується розмірами вітрин і вони можуть оновлюватися та доповнюватися, а це значно розширює обсяг інформації, з якою матиме змогу ознайомитися користувач [2].

Серед віртуальних виставок найпоширеніші – виставки-презентації, бібліовиставки, фотовиставки тощо.

У залежності від виду, напряму та форми, виставки виконують різні функції (інформаційну, соціальну, навчальну, виховну, комунікаційну, розвиваючу, культурну тощо).

В Україні заклади освіти та культури є важливою ланкою серед інституцій, які працюють з національною пам'яттю, національною ідентичністю. Вони відіграють величезну та різнопланову роль у розвитку та формуванні підростаючого покоління.

Попри важкі випробування, які випали на долю України, зроблено було все, щоб виставки залишались унікальними подіями в освітньому, культурному та науковому просторі держави.

Список використаних джерел

1. Віртуальні виставки літератури: ефективний інструмент промоції фонду: інформ.-метод. матеріали / Департамент культури і туризму Харків. облдержадмін., Харків. обл. універс. наук. б-ка ; [ред.-уклад. О. В. Зубренко]. Харків: ХОУНБ, 2021. – 16 с.

2. Наукова бібліотека. Віртуальні виставки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://lib.mphu.edu.ua/p_56_20.html

Пекар В. Основи виставкової діяльності: навч. посібн. Київ: Євроіндекс, 2009. 348 с.

3. Про проєкт. «Війна впритул». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://war.city/uk/about-us/>

СЕКЦІЯ №6
ТВОРЧИЙ ВНЕСОК НАУКОВИХ ШКІЛ, УЧЕНИХ ТА
ПРАЦІВНИКІВ ШКІЛ У РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ
ОСВІТИ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ДІАГНОСТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Савченко Л.

доктор педагогічних наук, професор
Криворізький державний педагогічний університет,
м. Кривий Ріг

Саф'ян К.

кандидат педагогічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
м. Київ

На сучасному етапі розвитку суспільства, що маркований процесами глобалізації, функціонуванням інформаційних технологій, світова педагогічна думка перебуває у пошуку нових пріоритетів в освіті. Проблема творчого розвитку особистості гостро стоїть у сучасному світі кожна цивілізована країна дбає про творчий потенціал суспільства взагалі і кожної людини зокрема. Усе це разом пов'язане з рівнем загальної освіти, увагою до впровадження діагностичних методик які сприяють розвитку компетентної особистості.

Запропоновано нові категорії, що маркують якість освіти на рівні особистості: функційна грамотність, освіченість, компетентність та ін. (Ю. Бабанський, І. Барахович, Г. Вайлер, К. Інгенкамп, М. Карпетова, Е. Нікітін, М. Обозов, А. Хуторської, В. Чинапах, О. Шаталов).

Доведено, що педагогічна діагностика як система спеціально зорієнтованих методів і засобів у роботі вчителя слугує підґрунтям для підвищення якості освіти учнів через вивчення їхніх труднощів, допомагає з'ясувати сильні і слабкі моменти професійної педагогічної діяльності, окреслити оптимальні шляхи їх подолання. Натомість питання загальної теоретичної і прикладної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти учнів не

висвітлено у наукових дослідженнях.

Діагностика - система технологій, засобів, процедур, методик і методів висвітлення обставин, умов та факторів функціонування педагогічних об'єктів, перебігу педагогічних процесів, встановлення їх ефективності та наслідків у зв'язку із заходами, що передбачаються, або здійснюються. Педагогічний діагноз - це наочний відбиток комплексного впливу педагогічних факторів. Він дає викладачу оперативну і надійну інформацію про те, як переплелися у взаємодії різноманітні причини, які з них у даний момент небезпечні, де намітився спад характеристик ефективності. Діагностуванню підлягають всі компоненти (проекти) навчально-виховної системи, без нього неможливо оптимально володіти жодною педагогічною ситуацією.

Діагностичні методики представляють собою систему практичних досліджень для застосування стану течії та перетворення, а також результатів навчально-виховного процесу. Діагностування включає у себе контроль, перевірку, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналізу, вивчення тенденцій, динаміки та прогнозування подальшого розвитку подій.

Аналізуючи результати дослідної роботи ми прийшли висновку, що необхідно використовувати діагностичні методики у педагогічній практиці, які сприяють підвищенню якості знань та професійної компетентності майбутніх фахівців. Це можливо при:

1. При використанні різноманітних методик перевірки знань, контролю, прогнозування.
2. Умові виділення основного змісту навчального матеріалу і розподілення його на логічні завершені частини.
3. Чіткому уявленні педагогом основних етапів організації навчальної діяльності учнів на уроках.

У стандартах підготовки фахівця з професійної освіти якість вищої освіти схарактеризована як сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти особисті духовні, матеріальні потреби, а також потреби суспільства.

Діагностика професійної компетентності педагога й зростання його педагогічного потенціалу дасть широку інформацію для аналізу, й буде сприяти визначенню перспективних ліній у розвитку педагогічного колективу цілому та особистості зокрема; напрямку й перспектив професійного зростання й творчого потенціалу; зміцнення адекватної

професійної самооцінки. Результати діагностики відіграють значну роль у професійно-кваліфікаційному просуванні працівників і формуванні кадрового резерву.

Серед розмаїття видів професійно-педагогічної компетентності особливе місце посідає діагностична компетентність як складова професійної компетентності педагога. У процесі професійної підготовки вчителя вимагає необхідність оволодіння майбутнім вчителями педагогічною діагностикою засвоєння знань, умінь і навичок тих, хто навчається.

На підставі професійно-педагогічної компетентності можна диференціювати складники діагностичної компетентності майбутнього вчителя:

- аналітичний складник – психолого-педагогічний аналіз освітнього процесу на всіх рівнях його структурної організації як педагогічної системи; на відміну від контрольної функції, спрямованої лише на виявлення недоліків, аналітична функція описує причинно-наслідкові зв'язки в навчально-виховному процесі між умовами й результатами навчання;

- діагностичний складник – психолого-педагогічне вивчення навченості, вихованості та розвиненості студента, а також рівня професійної компетентності майбутнього вчителя;

- оцінний складник педагогічної діагностики – це якісне й кількісне оцінювання діяльності адміністрації школи, кожного вчителя та кожного учня;

- корекційний складник – дидактична корекція навчально-виховного процесу і психолого-педагогічна корекція власної активності майбутнього вчителя в бік саморозвитку;

- інформаційний складник – це постійна інформація всіх учасників педагогічного процесу про позитивні результати педагогічної діагностики.

Визначимося з нашим розумінням діагностичної компетентності, що складається зі здібностей: висловлювати діагностичний прогноз щодо педагогічної ситуації, у якій доведеться спілкуватися; програмувати процес навчання, зважаючи на своєрідність проблемних ситуацій; виконувати управління процесами педагогічної діагностики навчання студентів. Прогноз формулюють у процесі аналізу отриманих результатів навчання студентів.

Діагностична компетентність – це складна єдина система внутрішніх психічних станів і властивостей особистості майбутнього вчителя: готовності до діагностування професійної діяльності та здатності

використовувати різноманітні діагностичні методики в навчально-виховному процесі вищої школи. Діагностична компетентність педагога – явище багатогранне, що характеризують за професійними базовими знаннями та вміннями, ціннісними орієнтаціями, мотивами діяльності майбутнього вчителя, розумінням себе й довколишнього світу, стилем взаємин із людьми, загальною культурою, здатністю до розвитку власного освітнього потенціалу.

У ході вивчення окремих тем дисципліни варто проводити тематичну педагогічну діагностику за допомогою доповідей, захисту рефератів, опитувань на семінарах або рідше контрольних робіт. Застосовуючи такий вид педагогічної діагностики, викладач отримує змогу визначити ступінь розвитку в майбутніх учителів ключових компетенцій у межах теми, а також запропонувати їм додаткові теоретичні та практичні знання, скоригувати наявні для подальшого розвитку компетенції.

Рубіжну педагогічну діагностику проводять у форматі заліків або іспитів. Викладач може оцінити результативність вивчення розділів дисципліни, за якими відбувається контроль. Результати цього виду діагностики здебільшого впливають на підсумкові оцінки

Отже, ключові компетенції розвивають через проведення різних заходів із поточної педагогічної діагностики. Педагогічна діагностика складається з низки етапів, кожен із яких має свою мету, а саме:

- попередня педагогічна діагностика;
- різні заходи поточної й тематичної педагогічної діагностики (семінар, тренінг, рольова гра, ділова гра);
- підсумкова педагогічна діагностика.

Зазначимо, діагностична компетентність – це складник професійної компетентності вчителя; оцінювання, аналіз і статистичний стан педагогічного процесу відповідно до певних параметрів. Діагностика професійної діяльності педагога передбачає знання й уміння та використання даних, які характеризують стан педагогічного явища на різних рівнях реалізації. Професійно-педагогічна компетентність майбутнього вчителя технологій і креслення витлумачено як інтеграційну якість педагога, що сформувалася в процесі навчання й розвивається у ході професійної діяльності. Це утворена система ключових, загальних і спеціальних (діагностична) компетентностей, які являють собою сукупність професійно значущих властивостей та вможливають успішну реалізацію педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Підласий І.П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів. – Київ : Україна, 1998.-343с.
2. Савченко Л., Пісна Т. Professional and pedagogical competence as a component of teacher's individual style. *Ежесемісячний міжнародний научний журнал «United-journal», Естонія, 2020. В.38. С. 14–16.*
3. Коберник О.М., Ящук С.М. Методика організації проєктно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання: Навчально-методичний посібник. Умань, 2001. 82 с.

РОЗВИТОК У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ОБРАЗНО-АСОЦІАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНО-ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Марущак О.В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Соловей В.В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Нині висуваються високі вимоги до формування та виховання особистості, яка має творчо мислити, вміти переосмислювати накопичений досвід і приймати неординарні рішення. У цьому контексті актуальними є як розвиток творчого потенціалу, так і перетворення творчості на потребу. Визначальна роль у вирішенні цього питання належить системі освіти, в цілому, та закладам вищої освіти, зокрема.

Поняття творчості багатоаспектне. Воно розглядається як активність, процес, діяльність, вид діяльності, тип діяльності щодо створення чогось нового, незвичайного, оригінального. Поняття творчості в освітньому процесі безпосередньо пов'язане із суб'єктом діяльності, тобто зі

здобувачем вищої освіти, який має набути певних професійних якостей. Професійне мислення майбутнього вчителя трудового навчання та технологій має бути не лише логічно струнким і системно цілісним, а й гнучким, динамічним, образно яскравим. Для майбутнього вчителя трудового навчання та технологій образне мислення є необхідною складовою його професійної діяльності, що передбачає взаємодію чуттєвого та раціонального компонентів і спрямоване на практичне виконання й пошук виразного рішення будь-якого образу, який виникає у свідомості під впливом асоціацій та об'єктивних чи суб'єктивних чинників. Учитель трудового навчання та технологій повинен мати специфічне, образне, сміливе мислення, вміння синтезувати знання, що належать і до галузі мистецтва, і до низки напрямів науки. Його уяву і фантазію, складну систему асоціативних думок і відчуттів зумовлює співвідношення образного та естетичного, здатність визначати та встановлювати зв'язки між начебто несумісним. А джерело асоціацій – це творча індивідуальність автора, його власний світ образів, його фантазія, інтуїція, уява.

Майбутній вчитель трудового навчання та технологій має володіти з-поміж інших, навичками художнього проектування костюма, орієнтуватися у питаннях стилю та моди. Образно-асоціативний підхід до створення форми одягу є основою творчості у художньому проектуванні костюма. Костюм – це також об'єкт дизайну, який є частиною предметного середовища. Дизайн одягу передбачає створення нових видів, предметів, образів одягу відповідно до мінливих образів нового світу; розроблення нової форми і конструкції костюма. Розвиток образно-асоціативного мислення – одне з найважливіших завдань у становленні творчої, креативної особистості, здатної мобільно реагувати на зміни навколишньої дійсності та знаходити в ній нові ідеї і продуктивні асоціації.

Вихованню у здобувачів вищої освіти образно-асоціативного мислення сприяє розвиток уяви, творчої фантазії, інтуїції, допитливості і спостережливості, формування вміння бачити незвичайне в звичайному, емоційно-асоціативних навичок, що характеризують емоційне ставлення особистості до навколишнього середовища, навичок узагальнення, які становлять основу образно-асоціативного мислення. Розвиток образно-асоціативного мислення – найважливіший аспект підвищення якості підготовки майбутнього вчителя трудового навчання та технологій, оскільки дає змогу засобами асоціативних зв'язків збагатити образну палітру, глибше відобразити художні уявлення, активізувати творчу уяву та фантазію; складова його діяльності, що сприяє його творчому мисленню та

здійсненню абстрагування.

Існує чимало визначень поняття образно-асоціативного мислення. Зокрема, науковці визначають його як змістовний аспект художнього мислення, що утворює інтеграцію двох його типів – образного та асоціативного і забезпечує цілісне сприйняття та відображення об'єктів пізнання за допомогою художніх образів, які несуть певне смислове навантаження і взаємозв'язані між собою за принципом асоціювання (співвіднесення, зіставлення, уподібнення та ін.). Також, поняття образно-асоціативного мислення визначають як динамічне професійно-особистісне утворення, що передбачає здібність до асоціацій, перероблення інформації утилітарного значення в естетично та художньо значущу інформацію, що відображає відповідно до логіки образу їх структурний взаємозв'язок.

Фахівець у галузі дизайну одягу має володіти здібностями абстрактно мислити, швидко генерувати велику кількість ідей за обмежений час, уміти знаходити оригінальні рішення завдання, встановлювати неочікувані асоціативні зв'язки між предметом, що досліджується, та образом, який проектується, вигадувати і передавати графічними засобами самі неймовірні й неіснуючі в реальному світі образи. Важливо навчитися мислити образами. Чим різноманітніші асоціативні уявлення на задану тему виникають в уяві, тим ширше діапазон можливостей педагога-дизайнера, тим оригінальніші та цікавіші ідеї втіляться в його кольорових композиціях, ескізах, моделях.

Мистецтво розроблення нових моделей одягу можна віднести до художніх творів, які є результатом асоціативних уявлень про предмети й явища реального світу, чуттєво-емоційні стани, що відтворюються в пам'яті, та відрізняються від інших предметів, створених людиною, своєю образністю. Образ – це алегорична, метафорична думка, що розкриває одне явище через інше. Художній образ є формою осмислення, пізнання і відображення навколишньої дійсності людиною.

Художній образ у дизайні одягу – гармонійне поєднання образу людини та костюма у певному середовищі. Для фахівця в галузі дизайну одягу важливо донести в костюмі цілісне сприйняття системи «людина-образ-одяг», де все буде взаємопов'язано та підпорядковано змісту художнього образу костюма.

Процес створення художнього образу в дизайні одягу передбачає два етапи: виникнення образної ідеї в контексті поставленого проектного завдання (образна ідея втілюється у вигляді форм, ліній, кольору, фактури матеріалу); створення цілісного художнього образу людини та костюма.

Розвиток асоціативного мислення виявляється у перевтіленні предметних, абстрактних і психологічних асоціацій в графічні пошуки вирішення завдання. Фахівець у галузі дизайну одягу з оточуючої дійсності може взяти абсолютно все, що будь-яким чином можна трансформувати, стилізувати, перевтілити в костюм: мотив, предмет, елемент або власне джерело натхнення. Творчість неможлива без уміння бачити незвичайне у звичайному, по новому подивитися на старе та звичне. Необхідно спонукати здобувачів вищої освіти до прояву природного бажання фантазувати, вигадувати, уявляти, створювати щось неповторне й індивідуальне – це найважливіші передумови формування образно-асоціативного мислення як професійно-особистісної якості. Тому під час навчання художнього проєктування одягу основне завдання викладача полягає у створенні умов для формування у здобувачів вищої освіти умінь перевтілювати власні авторські враження та відчуття від оточуючого світу в образи костюмів, що проєктуються, знаходячи в багатобарвності життя творчі асоціативні джерела для своєї проєктної діяльності.

Під час навчання вчителів трудового навчання та технологій необхідно використовувати низку короткострокових вправ, спрямованих на вирішення образно-асоціативних завдань, фантазування на задану тему, розроблення образу, трансформацію форми, яка має відповідати задуму. Виконання таких вправ дає змогу переходити до складнішого рівня – розроблення проєкту за джерелом творчості. Надихнути на вирішення творчого завдання може будь-який аспект життя людини – джерело натхнення, творчий прообраз, який є основоположним і визначним аспектом у формуванні стильових, образно-емоційних і формоутворювальних характеристик у задуманому автором костюмі. Джерело натхнення – це явище природне або матеріально культурне. Творчим джерелом під час створення колекції одягу може бути будь-яке явище та предмет навколишнього світу: природні явища; всілякі елементи навколишнього середовища (інженерні споруди, деталі машин, різноманітні механізми, предмети побуту); події й явища, які відбуваються в світі та в мистецтві; всілякі фактури (грунти, морозні узорі на шибці, зоряне небо) і багато іншого. Це може бути архітектура, музика, живопис, література, балет, театр, цирк, кіно та інші видовищні заходи. На створення художнього образу майбутнього виробу може надихнути звернення до етнічних та історичних мотивів, предметів матеріальної культури та декоративно-ужиткового мистецтва (метал, кераміка, скло, дерево, пластик), історичного, національного та класичного костюму, ретро-моди тощо. Особливе місце у

художньому проектуванні одягу посідають форми живої природи (біоніка). Прообразами колекцій іноді бувають яскраві історичні особистості, події та відкриття, що викликали в суспільному житті потужний резонанс. Все це може стати джерелом оригінальних асоціацій та задумів. Фахівця у галузі дизайну одягу цікавить форма предмету, сполучення кольорів, рух ліній, співвідношення об'ємів та інші аспекти.

Метод асоціацій передбачає чуттєве дослідження творчої теми та пізнання обраного джерела натхнення спочатку через образи, а потім шляхом виявлення логіки зв'язків явищ з описом особливих якостей та властивостей, які викликали певну емоцію, образ, відчуття.

Джерела натхнення можна систематизувати за принципом їх використання в дизайн-проекті та умовно поділити за такими аспектами дослідження: використання джерела натхнення як елемента подальшої дизайн-розробки (наприклад, тканина); прообраз формоутворення (наприклад, архітектура, біоніка); використання костюма минулих років як прообразу для створення сучасного одягу (наприклад, історичний костюм, національний костюм); асоціативний імпульс для створення художнього образу (наприклад, музика, поезія, природа); багаторівневе використання джерела (наприклад, форма від одного джерела, декоративне наповнення від іншого, емоційний образ – від третього). Кожна з вищезазначених умовних груп джерел натхнення передбачає різні завдання та цілі в процесі проектування одягу, різні методи і принципи роботи.

Трансформацію творчого джерела в нові форми модного одягу у процесі проектно-художньої діяльності здобувачам вищої освіти рекомендується виконувати у такій послідовності:

- обирається творче джерело за поставленим завданням;
- об'єкт джерела, що надихнув, досліджується візуально і замальовується максимально наближено до оригіналу; аналізується форма, пропорції, пластика джерела, фактура його поверхні, колористичне рішення. Якщо джерелом натхнення є жива істота (тварини, комахи, птахи, риби і т.д.), тоді спостерігається за її поведінкою, манерою пересування, характерними позами тощо;

- аналізуються та виявляються характерні особливості джерела творчості, а саме, наприклад, незвична форма джерела, пропорційне членування форми, ритмічна організація елементів форми, фактура, колірне рішення тощо. На основі замальовок попереднього етапу виконується серія фор-ескізів, в яких джерело трансформується в умовно-узагальнений стилізований образ, створюються ескізи костюмів-образів;

– виокремлюється характерна його ознака (це може бути силует, цікаві пропорції, ритмічне повторення елементів, фактура, колірна гармонія, конструкційне рішення і т.п.), що приймається за основу роботи над ескізами костюмних форм, у яких важливо зберегти образно-асоціативний зв'язок з першоджерелом. Ескіз костюма-образу переробляється в ескіз реального костюма.

Кожне джерело творчості володіє тільки йому властивими ознаками, що можуть надихнути здобувача вищої освіти на створення оригінальної ідеї. Наприклад, природні об'єкти та архітектурні споруди асоціюються з пластикою силуетних ліній та пропорційністю елементів форми; музика й танці з ритмом та емоційною експресією; народний та історичний костюм з барвистістю й декоративністю.

Здатність вирішувати творчі завдання під час художнього проектування одягу має виховуватися в умовах, які сприяють стимулюванню творчих здібностей здобувачів вищої освіти, що дають змогу розвивати здатність до інтуїтивного синтетичного мислення. Асоціації виникають як відповідна реакція на реальні об'єкти дійсності або на образи у свідомості, уяві дизайнера. До реалістичних асоціацій належать принципи використання творчого джерела, які задають певний зміст і форму об'єкту дизайну, стимулюють творчу активність. У цьому контексті можна запропонувати такі практичні завдання:

1. Взаємодія між звуком і кольором, де музична інформація постає як імпульс до виконання живописно-графічної композиції. Функції зорових рецепторів посилюються під час звукових сигналів, що сприяє підвищенню сприйняття різноманітних кольорів. Інформаційний імпульс зумовлює реакцію суб'єкта на отриману музичну інформацію, викликає емоційно-психологічний сплеск – відчуття, уявлення, який і є першоосновою для побудови композиції (колорит, форма лінії та плями, їх взаємне розташування та принципові відношення).

2. Взаємозв'язок між кольором і словом, що передбачає кольорографічні композиції, які виконуються за образним сприйняттям психологічних і чуттєво-емоційних категорій.

3. Взаємодія між кольором, лінією та компонентами дійсності, що полягає у створенні кольорографічної композиції, яка навіяна образним сприйняттям предметів реального світу.

Таким чином, у процесі проектно-художньої діяльності під час розроблення оригінальних моделей одягу за використанням різних творчих джерел, ефективно формуються такі спеціально-професійні якості

майбутнього вчителя трудового навчання та технологій, як: цілеспрямоване розуміння навколишнього середовища (порівняння, співставлення, розкриття подібності та неоднаковості предметів і явищ); виокремлення головного та другорядного не тільки в речах, а й в оточуючому нас соціумі; сприймання залежності елементів зображення, пов'язаних між собою композиційним рішенням.

Розвиток образно-асоціативного мислення є пріоритетною компетенцією майбутнього вчителя трудового навчання та технологій, оскільки формує в нього навички продукування неочікуваних ідей, неординарних та оригінальних рішень у процесі створення моделей одягу. Образно-асоціативне мислення майбутнього педагога-дизайнера становить один з основних показників його креативності, яка в наслідок розвитку в галузі дизайну виходить за професійні та часові межі і визначає такий рівень дизайнерського мислення, розвитку особистості, що дає змогу легко адаптуватися до умов мінливого навколишнього світу.

НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ КЗ «ПОКРОВСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ» У ВОЄННИЙ ЧАС

Рига Г.О.

Практичний психолог, викладач психології,
КЗ «Покровський педагогічний фаховий коледж», м. Покровськ

Події, які відбуваються в країні у результаті військової інтервенції російської федерації до України, вкрай складна соціально-політична ситуація у суспільстві, – впливають на організацію освітнього процесу та підкреслюють необхідність психологічного захисту і надання своєчасної, систематичної психологічної допомоги всім учасникам освітнього процесу. Тому наразі постало гостре питання стану психологічного здоров'я здобувачів освіти та їх батьків сьогодні.

Одним із головних завдань закладу освіти на сьогоднішній день є повсякденна психологічна допомога та емоційна підтримка учасників освітнього процесу.

Про необхідність психологічної допомоги більшості українських дітей свідчать результати опитування, яке було проведено дослідницькою компанією Gradus Research. [2 с. 3].

За їхніми даними, 75% від усіх батьків, які взяли участь в опитуванні, стверджують, що їхні діти демонструють ті чи інші ознаки психотравматизації. Найбільш розповсюдженою ознакою «емоційних гойдалок» є швидке та безпричинне коливання настрою від гарного до поганого. Він спостерігається у 45% дітей. На другому місці – підвищений рівень тривожності – у 41% дітей.

Тому у 2023-2024 навчальному році згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України та Донецьким обласним навчально-методичним центром психологічної служби системи освіти, актуальними напрямками психологічної роботи у КЗ «Покровський педагогічний фаховий коледж» є наступні: просвіта, профілактика, консультування індивідуальне, організаційно-методична робота, зв'язки з громадськістю (частково за допомогою доступних засобів зв'язку та телекомунікацій).

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ У 2022-2023 Н.Р.

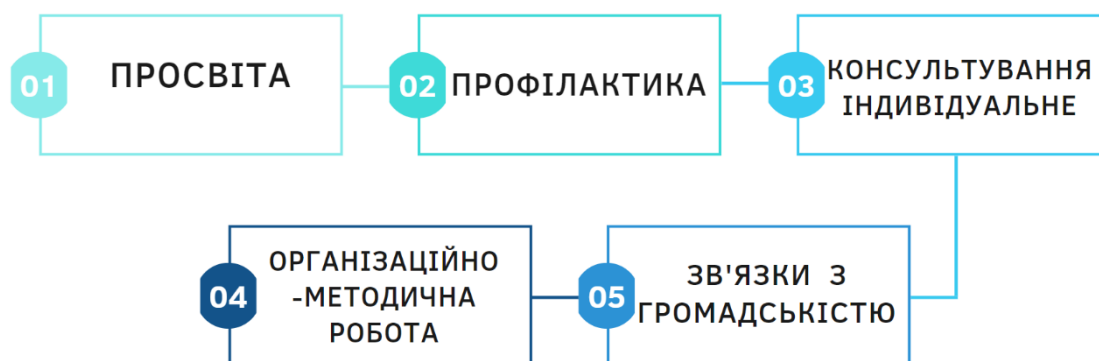

Рис. 1.1 Напрями психологічної роботи у 2023-2024 н. р.

Основними пріоритетними питаннями є: психологічний та соціально-педагогічний супровід студентів із сімей учасників бойових дій, психологічний супровід дітей із сімей, які мають статус внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Допомога дітям та сім'ям, які постраждали у військових конфліктах, допомога ветеранам і членам їхніх родин, самовдосконалення, розвиток власних здібностей і компетенцій, професійне самовизначення

Сьогодні усім педагогам слід знати і пам'ятати, що здобувачі освіти у воєнний час переживають зниження когнітивних функцій (сприймання, пам'яті, уваги, мислення). Це є природньою реакцією при стресі. Задача мозку – вижити. Слід це враховувати в організації освітнього процесу.

Враховуючи зазначення, вище задачі які постали перед психологічною службою, нами було започатковано ще у минулому навчальному і продовжено нині психологічна підтримка здобувачів освіти у онлайн просторі, через різні форми комунікації. Ми створили власний сайт за допомогою сервісу Googl, де розміщується інформація просвітницького характеру для здобувачів освіти їх батьків та викладачів. Також одним із ресурсів є група у Viber під назвою «Психологічна підтримка» де ми підтримуємо тісний зв'язок зі студентами, назначаючи консультації також розміщуючи інформацію коротких оголошень в яких зазначається час і дата психологічних занять. З метою поліпшення психоемоційного стану здобувачів освіти та їх налаштування на освітню діяльність впроваджуються хвилинки психологічної підтримки та психологічні хвилинки які проводяться психологом і викладачами на заняттях.

Основною метою психологічної підтримки здобувачів освіти є навчити їх, як саме на психологічному рівні вони можуть допомогти собі, своїм рідним і близьким у воєнний час, розвивати у собі навички первинної психологічної допомоги і самопомоги під час повномасштабного вторгнення. Оскільки це є життєво необхідним для того, щоб зберегти здоров'я – фізичне та психологічне. Також на психологічних зустрічах ми розглядаємо правила надання першої психологічної допомоги, що є надзвичайно важливо знати сьогодні майбутнім вчителям, виконуємо різноманітні психологічні техніки на зняття психоемоційного напруження, стресу, тривоги, метою яких є розвиток життєстійкості у складних обставинах. Так, за допомогою цих технік здобувачі освіти вчаться знаходити у собі внутрішню опору, що дає базове відчуття безпеки, усвідомлення того, що так ситуація складна, або, навіть дуже складна, але я можу в ній бути, я можу її витримати.

Також ми зі студентами практикуємо і вчимося працювати з мобільними застосунками, такими як: «Daylio – щоденник настрою», «Avokation – трекер звичок», «BetterMe: Mental Health», та ін. Вони виступають як додатковий інструмент до традиційної психоконсультативної практики. Розвиваємо навички ведення щоденника «Папір витримає все», авторка якого є Анна Шейчук. [3 с. 3]. Заповнюючи його сторінки, студенти вчаться звільнитись від переживань, які щодня збираються через війну.

Така форма роботи є потужною для розвитку навичок самодопомоги та стресостійкості.

Сьогодні особливо потребують психологічної підтримки усі учасники освітнього процесу, а психологічна служба закладу має сприяти стабілізації психоемоційного стану здобувачів освіти та їх налаштуванню на освітню діяльність. Оскільки педагог який відчуває невпевненість або знаходиться у стані паніки, не тільки не зможе допомогти, а ще й буде «токсичним» для здобувачів освіти, поширюючи «вірус» емоційної нестабільності та вражаючи імунітет на рівні психіки.

Список використаних джерел

1. Дворник М. С. Психологічні мобільні додатки: можливості подолання травми // Матеріали I Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 20–21 червня 2017 р.) «Медіатравма в умовах інформаційної війни: психологічний та педагогічний аспекти». — URL:<http://mediaosvita.org.ua/book/materialy-vseukrayinskoyi-naukovo-praktychnoyi-konferentsiyi-mediatravma-v-umovah-informatsijnoyi-vijny-psyhologichnyj-ta-pedagogichnyj-aspekty/>.
2. Мілютіна К.Н. Робочий зошит для самодопомоги. Баланс в умовах невизначеності. Київ, 2022 С. 70-75.
3. Українські діти потребують психологічної допомоги [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://eo.gov.ua/ukrainski-dity-potrebuut-psykholohichnoi-dopomohy/2022/05/10/>
4. Шийчук А. С., Кушнір Ю. М. Щоденник самостереження. Папір витримає все Київ, 2022 с.191.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМНОГО ПОЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Неміров Д.В.

аспірант кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка, м. Дрогобич

Суспільний розвиток на сучасному етапі характеризується надзвичайно складними процесами, що призводять до глибинних якісних змін в усіх сферах життєдіяльності людини. В умовах глобалізації та інтеграції соціальної діяльності, наростання екологічної напруженості,

ускладнення соціальних відносин, лавиноподібного збільшення інформації, швидкого та постійного оновлення технологій тощо людина може безконфліктно функціонувати лише у випадку, якщо матиме певні ціннісні орієнтації, володітиме якостями та здібностями, котрі забезпечують стійкість її професійного розвитку, соціальну мобільність, творчу особистісну позицію й гнучку адаптацію до сучасних реалій.

Основну відповідальність за цілеспрямоване формування цих якостей і здібностей людини покладено на систему освіти, роль і місце якої кардинально змінюється в сучасному суспільстві, адже вона стає ключовою соціальною інституцією, від якої залежить не лише сьогодення, а й майбутнє людства. Це ставить нові вимоги до освіти, коли знання, на передачу яких орієнтувалася традиційна парадигма освіти попереднього індустріального етапу розвитку суспільства, втрачають свою першорядну значущість у навчанні. Найактуальнішим стає формування вміння будувати своє життя з урахуванням набутих знань, які у цьому випадку перетворюються з мети на засіб. Це зумовлює необхідність заміни традиційної, знанневої парадигми освіти на нову, що відповідає актуальним і перспективним потребам розвитку суспільства та людини. При цьому сучасна модель навчання має не лише стати якісно новою, ґрунтуватися на модерній соціально-філософській концепції світу, об'єктивних закономірностях розвитку природи, суспільства та свідомості, а й забезпечити створення, з одного боку, умов для розвитку кожної людини на основі різнобічних знань й умінь їх реалізації, а з іншого – забезпечення повної керованості, технологічності освітнього процесу – від встановлення цілей і завдань до отримання прогнозованого результату.

У вітчизняній педагогічній теорії і практиці пошук нових орієнтирів найчастіше пов'язується з реалізацією особистісного підходу в навчанні. Це зумовлено передовсім загальною гуманістичною спрямованістю соціальних трансформацій, у річищі яких здійснюється реформування системи освіти. Проте стає очевиднішим, що орієнтація освіти лише на різнобічний особистісний розвиток людини та її навчання відповідно до особистісних запитів не повною мірою відповідає сучасним вимогам. Освіта, особливо професійна, визнаючи значущість і необхідність урахування інтересів особистості у процесі навчання, водночас неспроможна ігнорувати соціальні потреби. Цим цілям значно більшою мірою відповідає ідея ключових компетенцій, яка сформувалася в зарубіжній соціальній теорії та практиці як один із найефективніших способів розв'язання суперечностей у розвитку освіти та суспільства, позначених як криза освіти. Ця ідея, що сформувалася

в 60-х рр. ХХ ст. в зарубіжній педагогічній теорії та практиці, була покладена в основу якісно нового, компетентнісного підходу в освіті, адекватного ціннісним орієнтирам і цільовим установкам постіндустріального, інформаційного суспільства. Очевидно, що застосування компетентнісного підходу на різних освітніх рівнях, зокрема у системі вищої педагогічної освіти, має свою специфіку, без осмислення й урахування якої стає неможливим вироблення оптимальних організаційно-управлінських рішень, структурування і відбір якісного змісту навчання, розроблення ефективних навчально-методичних засобів фахової підготовки майбутніх педагогів.

У працях багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників закладено методологічні засади компетентнісного підходу, висвітлено різні аспекти його реалізації в галузі освіти (І. Бех, Н. Бібик, Р. Бояціс, І. Єрмаков, З. Курлянд, В. Лозовецька, О. Локшина, Л. Лук'янова, Д. Макклелланд, С. Максименко, А. Маркова, Н. Мельник, О. Овчарук, Дж. Равен, О. Савченко, С. Сисоєва, Л. і С. Спенсери, Р. Увайт, Л. Холмс, І. Чемерис, Н. Чомські та ін.). Об'єктивно дослідження цих відомих учених заклали підґрунтя та зробили вагомий внесок у формування нового дослідницького напрямку – компетентнісного підходу в освіті, який згодом набув розвитку на основі нових наукових ідей та концепцій. Разом з тим, аналіз наукових джерел показує, що на сьогодні практично відсутні наукові дослідження, присвячені системному розгляду компетентнісного підходу як цілісного педагогічного явища. Крім того, лише окремі праці торкаються проблеми його застосування у системі підготовки педагогічних кадрів для закладів загальної середньої і професійної (професійно-технічної) освіти.

Таким чином, виникає головна суперечність між необхідністю широкого впровадження компетентнісного підходу у вищу педагогічну освіту, зокрема спрямовану на підготовку педагогічних кадрів, та нерозробленістю його теоретико-методологічних та дидактичних основ. Розв'язання цієї суперечності вимагає дослідження таких основних аспектів проблемного поля:

– аналіз компетентнісного підходу як цілісного теоретико-методологічного феномену, виявлення його сутнісних ознак і структурних компонентів;

– розроблення теоретичних засад організації і розвитку компетентнісно-орієнтованої освіти з урахуванням специфіки фахової підготовки майбутніх педагогів;

– проектування моделі освітнього процесу, що забезпечує ефективне набуття студентами фахових компетентностей, необхідних для здійснення професійно-педагогічної діяльності;

– виявлення педагогічних умов, які забезпечують реалізацію цілей компетентнісно-орієнтованого навчання педагогічних кадрів.

РОЗВИТОК ШКІЛ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В УКРАЇНІ

Андросенко А. О.

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка, м. Глухів

Упродовж всієї історії розвитку педагогічної освіти в Україні особлива роль відводиться розвитку педагогічної майстерності вчителя. Однією з неформальних форм реалізації цього завдання є створення шкіл майстерності, які успішно функціонують у багатьох закладах освіти в умовах сьогодення.

Яскравим прикладом таких шкіл є школа Полтавського національного педагогічного університету ім. Короленка, ректором якого протягом 15 років був талановитий вчений і організатор вищої педагогічної освіти І. Зязюн. Педагогічний досвід І. Зязюна узагальнено у знакових книгах, виданих в Україні та за кордоном, зокрема у дидактичному комплексі «Педагогічна майстерність», «Краса педагогічної дії», «Педагогіка добра: ідеали та реалії» та ін., які широко використовуються у процесі підготовки майбутніх учителів у ЗВО та сприяють розвитку педагогічної майстерності практикуючих викладачів і науковців [1].

На базі Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка діє «Школа педагогічної майстерності» під керівництвом доктора педагогічних наук, професора В. Ковальчука [4]. Для реалізації ідей неформальної освіти у рамках школи проводяться заходи з розвитку педагогічної майстерності (навчальні курси, майстер-класи, літні школи тощо). Результати впровадження системи розвитку педагогічних компетентностей майбутніх учителів відображаються в наукових публікаціях викладачів і студентів, обговорюються на науково-практичних семінарах і конференціях різного рівня, а також упроваджуються у практику роботи навчальних закладів [3, с. 135].

Із 2014 року на базі Прикарпатського національного університету розпочала працювати «Школа молодого викладача» [7], основною метою якої є забезпечення найвищого рівня освітніх послуг та інноваційність освітнього процесу, з акцентом на правовій та професійній складових педагогічної майстерності.

Варто зазначити, що в 2018 р. школа почала роботу у новому форматі. Її було реорганізовано у Школу науково-педагогічної майстерності із залученням усього професорсько-викладацького складу Інституту освітнього та наукового права [7].

Школа педагогічної майстерності також функціонує у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна». В основу діяльності Школи покладено особистісно-орієнтований підхід, який дозволяє студентам удосконалити та систематизувати набуті знання та професійні вміння, активізувати власні переживання, розвивати мислення, пам'ять, увагу та уяву, формувати позитивне ставлення до освітнього процесу та кращі особистісні якості. Завдяки такому підходу професорсько-викладацький склад ЗВО, співпрацюючи з іншими учасниками освітнього процесу над створенням розвиваючого середовища, поважають їхню думку та право вибору, допомагають їм розвивати навички, які стануть основою успіху в подальшому житті [5].

Слід зазначити, що школа педагогічної майстерності є важливою складовою удосконалення професійної компетентності педагогів ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» [9]. Основні завдання роботи школи полягають у: здійсненні заходів щодо поглиблення педагогічних знань, методики навчання, вивчення нормативних документів професійно-технічної освіти; розширенні уявлень про теорію, практику та методику виховання; поглибленні науково-теоретичної підготовки з предмету та методики його викладання, відновленні знань із суміжних предметів; науково-методичній роботі з вивчення узагальненого передового педагогічного досвіду, визначенні можливостей їх творчого використання; здійсненні заходів щодо підвищення педагогічного, науково-методичного та культурного рівня молодих учителів; організації та проведенні семінарів, конкурсів, оглядів, екскурсій тощо [9].

Школа педагогічної майстерності є однією з форм науково-методичної роботи з педагогічними працівниками Сарненського ліцею №4 №4, підвищення їх кваліфікації та педагогічної майстерності [8]. Метою її діяльності є упровадження в практику роботи педагогічних ідей, методів та

прийомів інноваційних компетентісно орієнтованих освітніх технологій; поширення здобутків педагогічної та методичної науки; вивчення та впровадження в практику передового педагогічного досвіду; розробка методичних рекомендацій педагогам для підвищення ефективності й результативності їхньої праці, удосконалення професійної майстерності, зростання творчого потенціалу.

Натомість, у школі педагогічної майстерності Київського професійного коледжу з посиленою військовою та фізичною підготовкою всю роботу з розвитку педагогічної компетентності можна умовно поділити на три різні за змістом, обсягом і завданнями періоди: адаптаційно-підготовчий, етап формування педагогічної майстерності та заключний підсумковий етап [6].

Отже, залучення педагогів до діяльності у школах педагогічної майстерності є однією з ключових умов та запорукою формування конкурентоспроможного педагога, здатного розв'язувати сучасні освітні завдання.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: науково-методичний посібник. Київ: МАУП, 2000.
2. Ковальчук В. І. Створення сприятливого освітнього середовища в закладі освіти. *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій: матеріали III Всеукраїнського науково-методичного семінару (1 листопада 2019 р.)*. Суми: Вінниченко М. Д., 2019. С. 13-17.
3. Ковальчук В. І. Імплементация системи розвитку педагогічної майстерності майбутніх педагогів професійного навчання. *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 травня 2022 р.)* / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. С. 133-135.
4. Наукова школа доктора педагогічних наук, професора Ковальчука Василя Івановича. URL: <http://gnpu.edu.ua/index.php/ua/nauka/naukovi-shkoly-ta-naukovi-laboratorii/148-naukova-shkola-doktora-pedahohichnykh-nauk-profesora-kovalchuka-vasylia-ivanovycha> (Дата звернення: 22.09.2023).
5. Школа педагогічної майстерності. Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна”. URL: https://uu.edu.ua/shkola_pedagogichnoi_maysternosti (Дата звернення: 17.09.2023).

6. Школа педагогічної майстерності. Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою. URL: https://pkvfp.kiev.ua/scholl_ped_mayster/ (Дата звернення: 28.09.2023).

7. Школа педагогічної майстерності. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://law.pnu.edu.ua/shkola-naukovo-pedahohichnoi-majstern/> (Дата звернення: 24.09.2023).

8. Школа педагогічної майстерності. Сарненський ліцей №4 Сарненської міської ради Сарненського району Рівненської області. URL: <http://znz4.sarny.top/index.php/metodychna-robota/shkola-pedahohichnoi-maisternosti> (Дата звернення: 24.09.2023).

9. Школи педагогічної майстерності - важлива складова удосконалення професійної компетентності педагогів. ДНЗ “Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг”. URL: <https://sites.google.com/view/mshcptosp/> (Дата звернення: 19.09.2023).

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Нечитайло К.В.

магістрантка Криворізького державного педагогічного університету,
м. Кривий Ріг

До підготовки майбутніх учителів трудового навчання ставляться все більш високі вимоги, суть яких полягає у розвитку потреби постійної роботи над собою, постійного самовдосконалення. На сьогоднішній день суспільство дає замовлення на творчу особистість, здатну до саморозвитку та самоосвіти, у відповідності до нормативно-правових документів, що регламентують діяльність у сфері освіти.

Майбутній вчитель технологій повинен у достатній мірі володіти науковими знаннями, сучасними прийомами та методами навчання і пізнання, які б дозволили швидко адаптуватися у середовищі сьогодення. Тому сьогодні для глибокого оволодіння матеріалом навчальних програм майбутнім учителям потрібно постійно виробляти навички дослідника, оскільки процес навчальної діяльності у навчальному закладі сьогодні все більше спрямовується на збільшення самостійної роботи учнів.

Розвиток національної культури та виховання є органічним компонентом освіти, що охоплює всі складові системи освіти. Основною

метою розвитку національної культури є набуття молодим поколінням соціального досвіду, досягнення міжнародних відносин та розвинутої моральної та художньо-естетичної культури [2].

Національне виховання – це один з важливих складових проблеми розвитку особистості. Зараз ця проблема дуже багатогранна, тому представники психолого-педагогічних наук зробили великий внесок у її вирішення. У психолого-педагогічній науці є дуже багато досліджень, що присвячені національному вихованню (В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський, Я.А. Коменський, Г.І. Щукіна, та ін.). Актуальність проблеми визначається вимогами до самовдосконалення особистості, її культури; необхідністю найбільшого використання національно-особливого в культурному надбанні народу, з метою оволодіння особистістю багатством загальнолюдської культури [2].

Педагогічні умови – це відповідні фактору педагогічні обставини, які сприяють (або протидіють) проявам педагогічних закономірностей, обумовлених дією факторів [1]. У нашому дослідженні під педагогічними умовами національного виховання учнів на уроках технологій ми розуміємо сукупність взаємопов'язаних заходів, необхідних для створення цілеспрямованого освітнього процесу, а саме:

1. Створення середовища для розвитку національної культури учнів в умовах навчального закладу.
2. Організація цілеспрямованої навчально-виховної діяльності учнів з використанням національних традицій.
3. Контроль і оцінка національного виховання учнів на уроках технологій.

Визначальною умовою ефективного національного виховання учнів є:

- ознайомлення з народними традиціями шляхом розповіді про них;
- проведення виховних заходів, які за змістом будуть відповідати народним традиціям;
- ознайомлення з традиційними народними реміслами, обрядами, та звичаями;
- створенням системи спостережень та вивчення національних традицій.

Можна виділити також окремо деякі педагогічні умови для удосконалення навчального процесу учнів на уроках технологій шляхом введення національного компонента.

1. Реалізація процесу трудового навчання з введенням національного компонента повинна передбачати неухильне дотримання принципів

народної системи виховання та розвитку учнів, гармонійно поєднувати з науковими принципами сучасної педагогіки, що вимагає не тільки збільшення обсягу трудового навчання, а побудову нової педагогіки, яка б у центр своєї діяльності ставила розвиток національної особистості.

2. Методи виховання, за допомогою яких учитель технологій буде не тільки збагачувати учнів новими знаннями, буде виробляти у них уміння та навички, але й формувати світогляд, виховувати громадянські почуття [2].

Ці методи сформовані під впливом народної педагогіки, до яких можна віднести повагу та довіру, заохочення.

Остання умова включає у себе контроль і оцінку національного виховання учнів, ці поняття становлять необхідну й важливу ланку дидактичного процесу. Тобто, педагогічний контроль – це система перевірки результатів навчання і виховання учнів.

Розвиток різноманітних видів педагогічного контролю стимулює навчання, пізнавальну діяльність та виховання учнів. Спроби вилучити педагогічний контроль повністю або частково з навчально-виховного процесу, як свідчить історія освіти та виховання, призводили до зниження якості навчання та виховання, рівня знань тощо.

Для організації успішної контрольної-оцінювальної діяльності педагог має володіти вміннями:

- планувати, організовувати контроль і оцінювання успішності школярів;
- визначати мету, завдання й об'єкт контролю;
- оцінювати результати контролю, сприймати предмет оцінювання;
- порівнювати, співставляти предмет оцінки з визначеними критеріями;
- обирати форму оцінки та повідомляти її учневі;
- організовувати оперативний зворотний зв'язок;
- корегувати результати навчально-виховної діяльності;
- адекватно реагувати у конфліктних ситуаціях;
- враховувати психологічні та індивідуальні особливості школярів та ін.

Таким чином, під педагогічними умовами національного виховання учнів ми розуміємо такі чинники, які дають змогу вчителю у процесі навчання учнів підвищувати їх рівень національного виховання.

Список використаних джерел

1. Киричук О. В. Концепція організації навчально-виховного процесу в школі розвитку Рідна школа, 2004. № 6. С. 24-25.

2. Мурсамітова І. А. Національно-патріотичне виховання як засіб формування соціальних та життєвих компетентностей учнів / І. А. Мурсамітова, Т. В. Гарбузюк. Київ: Кондор, 2016. № 6. С. 252-259.

3. Практична педагогіка виховання: посібник з теорії та методики виховання/ За редакцією Красовицького М. Ю. Упорядник Іванюк Г. І. Київ. Івано–Франківськ: «Плай», 2000. С. 27-40.

ФІРМОВИЙ СТИЛЬ ЯК СКЛАДОВА КОРПОРАТИВНОГО ІМІДЖУ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ВИДАВНИЦТВА "МУЗА")

Натарова В. В.

здобувач вищої освіти

Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ

У дослідженні розглядаються основні етапи формування фірмового стилю на прикладі видавництва «Муза», що можуть бути корисними для дизайнерів, створювачів брендингу та всіх, хто цікавиться темою дизайну фірмового стилю.

Фірмовий стиль є важливою складовою корпоративного іміджу компанії, відіграючи значну роль у формуванні того, як громадськість сприймає організацію та взаємодіє з нею. Більшість людей виявляє значний інтерес до візуального контенту, що призводить до активного використання компаніями графічних матеріалів для ідентифікації своєї цільової аудиторії та поширення інформації про свої продукти.

Тема фірмового стилю досліджувалася багатьма науковцями та фахівцями з різних галузей знань.

Дробо Кевін - професор маркетингу в Такінгтонській школі бізнесу у Дартмутському коледжі і відомий своїми дослідженнями та роботою в галузі брендингу і маркетингу[1], Олена Мороз, яка є відомою в галузі маркетингу та брендингу[2], Джеймс Фелічі - пропрацював у поліграфії – у редакційній та виробничій сферах – понад 30 років[3], Девід Огілві, який був засновником рекламної агентури Ogilvy & Mather і відомий своєю роботою над такими брендами, як Rolls-Royce, Dove, та Shell. Його книга "Огілві про рекламу" стала класикою в галузі реклами та маркетингу, і вона надає цінний внесок у розуміння та практику реклами та багато інших [4].

Актуальність теми полягає у спрямованості на значення корпоративного іміджу, практичний кейс, аналіз, роль дизайну в брендингу, стратегії диференціації та вплив на бізнес-результати.

У сучасному висококонкурентному бізнес-середовищі організації в різних галузях усвідомлюють важливість створення сильного та характерного корпоративного іміджу. Корпоративний імідж охоплює уявлення, переконання та асоціації про компанію. Вирішальним елементом побудови та підтримки корпоративного іміджу є розробка ефективного фірмового стилю.

Видавнича галузь, яка характеризується своєю творчістю та інтелектуальними пошуками, значною мірою покладається на сприйняття та репутацію, яку вона передає своїй цільовій аудиторії. Фірмовий стиль, прийнятий видавництвом, відіграє фундаментальну роль у формуванні цього сприйняття. Поєднуючи візуальні, вербальні та емпіричні елементи, чітко визначений корпоративний стиль забезпечує послідовність і узгодженість у спілкуванні організації та взаємодії з її зацікавленими сторонами.

Досліджуючи базові елементи, які сприяють цьому, ми прагнемо надати цінну інформацію про розробку та впровадження ефективного корпоративного стилю у видавничій галузі.

У зв'язку із зазначеною метою ставляться такі завдання:

- проведення огляду літератури: Перше завдання передбачає проведення ретельного огляду відповідної літератури та джерел для збору інформації та розуміння понять корпоративного стилю, корпоративного іміджу та їх взаємозв'язку. Це допомагає створити теоретичну основу роботи;

- вивчення основних принципів формування фірмового стилю: це завдання передбачає виявлення та дослідження ключових принципів і факторів, які сприяють формуванню ефективного фірмового стилю. Він може включати такі елементи, як узгодженість, узгодженість із цінностями, увага до деталей, адаптивність та інші, які мають відношення до видавництва «Муза»;

- оцінка впливу фірмового стилю на корпоративний імідж: Це завдання передбачає аналіз того, як фірмовий стиль «Муза» впливає на формування її корпоративного іміджу. Він включає оцінку сприйняття, репутації та загального враження від видавництва серед зацікавлених сторін на основі візуальних елементів і вибору дизайну, використаного у фірмовому стилі;

– висновки: це завдання передбачає узагальнення результатів аналізу фірмового стилю «Муза» та його впливу на корпоративний імідж. Зроблено висновки щодо ефективності фірмового стилю та його відповідності бажаному іміджу видавництва.

– презентація результатів: останнє завдання передбачає представлення результатів дослідження, аналізу та рекомендацій у чіткій та послідовній формі, дотримуючись відповідних академічних або професійних інструкцій з написання.

Отже, у науковій роботі на тему: «Фірмовий стиль як складова корпоративного іміджу: основні принципи формування на матеріалі видавництва «Муза» досліджується значення фірмового стилю у формуванні корпоративного іміджу. Через аналіз видавництва «Муза» висвітлюється успішне застосування принципів корпоративного стилю, ключові принципи його формування, позитивний вплив на корпоративний імідж і результати бізнесу.

Список використаних джерел

1. Дробо Кевін. Секрети сильного бренду: Як досягти комерційної унікальності. Миколаїв : Альпіна Бізнес Букс, 2005.
2. Мороз О.В. Теорія сучасного брендингу: О.В. Мороз, О.В. Пашенко, Вінниц. держ. техн. ун-т. Вінниця: Універсум-Вінниця, 2003.
3. Джеймс Фелічі. Типографіка. Шрифт, верстка, дизайн. 2-ге видання.СПб., 2014.

ТЕХНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА СТРУКТУРИ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Чорна В. І.

магістрантка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

На межі ХХ та ХХІ століть світова спільнота здійснила черговий технологічний прорив. З огляду на це було визначено і сформульовано нові вимоги до освіти ХХІ століття.

Майбутня система освіти повинна вміти готувати творців і підприємців, людей, здатних створювати та впроваджувати інновації, здатних долати опір середовища, діяти в умовах невизначеності й дефіциту

ресурсів. Провідна роль у цьому процесі у школі належить трудовому навчанню, яке має в кожного учня сформувані основи такої готовності.

Нині науковці визначають такі концепції технологічної освіти: раціоналістичну та гуманістичну [2].

Раціоналістична концепція передбачає формування в учнів певного типу дій (поведінки) на основі ефективних методів засвоєння ними знань, умінь, навичок і пізнавальних здібностей, які вони можуть продемонструвати.

Гуманістична концепція передбачає зорієнтованість на розвиток і саморозвиток особистості учня, визнання його самоцінності, створення умов для творчої самореалізації.

З огляду на вимоги часу, гуманістична концепція технологічної освіти (трудового навчання) вбачається більш перспективною. Вона ґрунтується на компетентнісному підході до організації навчального процесу на основі проектної діяльності.

Запровадження у вітчизняній освіті гуманістичної особистісно зорієнтованої парадигми забезпечується започаткованою в Україні реформою, яка ґрунтується на проекті нового Закону «Про освіту» та визначає освітню політику держави на найближче майбутнє.

З метою реалізації реформи творчий колектив під керівництвом міністра освіти і науки України Л. Гриневич склав проект «Нова школа. Простір освітніх можливостей». У ньому визначено основні риси випускника нової школи.

Він має бути:

По-перше, цілісною особистістю, усебічно розвиненою, здатною до критичного мислення;

По-друге, патріотом з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення;

По-третє, освіченим, усебічно розвиненим, відповідальним громадянином, відкритим до інновацій.

Проект передбачає формування в учнів десяти компетентностей, які є однаково важливими і взаємопов'язаними. Кожну з них учні повинні набувати послідовно та поступово під час вивчення різних предметів на всіх етапах навчання [3].

Серед цих компетентностей є і технологічна, яка й зумовлює зміст сучасного трудового навчання. Отже, для визначення структури та змісту оновленого трудового навчання слід спочатку визначити сенс двох понять:

Сутність технологічної компетентності;

Вимоги теорії змісту освіти.

Що є технологічною компетентністю?

Технологічна компетентність – це здатність особи успішно здійснювати предметно-перетворювальну діяльність для вирішення професійних або навчальних завдань.

Оскільки ми розглядаємо процес навчання, то слід визначитися, які ж навчальні завдання повинні виконувати учні на уроках трудового навчання. Відповідно до чинних навчальних програм із трудового навчання, всі завдання зводяться до здійснення проектно-технологічної діяльності зі створення учнями різноманітних виробів, починаючи з визначення їх необхідності й закінчуючи просуванням на ринку праці [6].

Це передбачає:

Підготовчий етап:

- Визначення необхідності виготовлення виробу;
- Історико технічна розвідка;
- Визначення технічних вимог;
- Пошук аналогів і їх аналіз;
- Обґрунтування конструкції.

Конструкторський етап:

- Опис конструкції;
- Визначення розмірів;
- Складання пропозиції;
- Економічне та екологічне обґрунтування;
- Добір інструментів і матеріалів.

Технологічний етап:

- Розробка технологічних карт;
- Визначення правил техніки безпеки;
- Виготовлення виробу

Підсумковий етап:

- Оцінювання якості та результату практичної роботи;
- Випробування;
- Маркетингові дослідження;
- Реклама;
- Само оцінювання.

Ці етапи і є технологіями, що забезпечують предметно-перетворювальну діяльність [7].

Структуру технологій перетворювальної діяльності доцільно представити у вигляді трьох груп:

технології підготовки та організації предметно-перетворювальної діяльності:

- дослідження науково-технічної, патентної та комерційної інформації;
- конструювання та моделювання;
- організації технологічних процесів;
- організації предметно-перетворювальної діяльності;
- підприємництво.

загальноотрудові технології предметно-перетворювальної діяльності:

- заготівля та добір матеріалів;
- формоутворення деталей;
- складання виробів;
- оздоблення виробів;
- випробування виробів.

загальновиробничі технології предметно-перетворювальної діяльності:

- технічного (інструментальне та сервісне) забезпечення;
- маркетингових досліджень;
- економічного обґрунтування;
- екологічного забезпечення перетворювальної діяльності;
- виробництва та споживання енергії [4].

Вимоги теорії організації змісту середньої освіти

Для того щоб спроектувати зміст технологічної компетентності на зміст навчального предмета, потрібно врахувати низку основних положень з теорії змісту освіти.

По-перше, потрібно чітко уявляти особливості загальної середньої освіти, яка покликана забезпечити системне ознайомлення учнів із закономірностями навколишнього середовища.

По-друге, зміст середньої освіти повинен відповідати дидактичним принципам і науковим вимогам.

1. Особливості світи (за С. І. Гессеном):

- Початкової – фрагментарне ознайомлення з навколишнім середовищем;
- Середньої – системне вивчення закономірностей навколишнього середовища;
- Вищої – наукове вивчення навколишнього середовища.

2. Основні вимоги до змісту освіти (за Н. Є. Мойсенюк):

- Відповідальність змісту освіти рівню розвитку суспільства;

- Відповідальність змісту освіти сучасним потребам та можливостям особи;

- Науковість навчального матеріалу;
- Інтегративність;
- Послідовність;
- Відповідність віковим можливостям;
- Доступність [1].

Модель змісту трудового навчання

Структура трудового навчання може бути представлена такими етапами освоєння складових технологічної компетентності:

5 - 6-ті класи

Технології загально трудової діяльності:

- Заготівля та добір матеріалів;
- Формоутворення деталей;
- Складання виробів;
- Оздоблення виробів;
- Випробування виробів.

7 - 9-ті класи

Технології загальновиробничої діяльності:

- Технічного (інструментальне та сервісне) забезпечення;
- Інформаційного забезпечення перетворювальної діяльності;
- Маркетингові дослідження;
- Економічне обґрунтування;
- Екологічне забезпечення перетворювальної діяльності;
- Енергетичне забезпечення перетворювальної діяльності;
- Зберігання і транспортування виробів.

10 – 12-ті класи

Технології інноваційної діяльності:

- Дослідження науково-технічної, патентної та комерційної інформації;

- Конструювання, моделювання та дизайн;
- Організація технологічних процесів та систем;
- Економічне забезпечення та менеджмент;
- Підприємництво та професійний успіх.

Відповідно до основних компонентів технології, змістовними лініями такої програми трудового навчання є:

- Основи матеріалознавства;
- Основи техніки (з робототехнікою);

- Технологічні процеси та системи;
- Організація (стандарти, умови тощо) предметно-перетворювальної діяльності;
- Оцінювання якості та результату предметно-перетворювальної діяльності.

До цього слід додати такі пояснення:

1. Кожен розділ такої програми має відповідати вивченню певної технології.
2. Зміст програми є стабільним і незалежним від матеріального забезпечення та обраних для освоєння видів діяльності;
3. Вивчення кожного розділу має здійснюватися на політехнічних основах і забезпечувати інтеграцію знань з інших предметів.
4. Робота учнів організовується з використанням доступних матеріалів і обладнання з опорою на доступну школі інфраструктуру.
5. Проектування залишається основним методом навчання, який можна використовувати не лише під час проектування виробів, а й під час вивчення кожного розділу (кожної технології).
6. Варіативна складова змісту забезпечує закріплення вивченого матеріалу та набутих умінь під час проектування виробів на кожному етапі трудового навчання.
7. Змістові лінії такої програми пронизують усі технології предметно-перетворювальної діяльності, тобто всі теми з 5-го по 9-й клас [5].

Технологічна компетентність – це здатність особистості використовувати технології предметно-перетворювальної діяльності для одержання будь-якого продукту.

Ця компетентність забезпечить випускнику Нової української школи можливість не лише особистої реалізації, розвитку та працевлаштування, а й життєвого успіху. Опанувавши такі технології, випускник буде здатний до предметно-перетворювальної діяльності, спрямованої на зміну навколишнього світу на гуманістичних началах, до розвитку економіки держави, до конкуренції на ринку праці й до навчання протягом життя, та найголовніше – здатним повести українську економіку вперед у XXI столітті.

Список використаних джерел

1. Гедзик А. М. Використання методів активного навчання в процесі графічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці

фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Збірник наукових праць. У 2-х ч. Ч2. Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2002. С.142-147.

2. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз. Вісник Житомирського державного університету. Випуск 40. Серія: Педагогічні науки, 2008. С. 63-68..

3. Корець О. М. Компоненти формування технічної компетентності майбутніх учителів технологій. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 51, 2015. С. 143-146.

4. Рябець С. І. Технічна компетентність майбутнього вчителя трудового навчання та технології як основа готовності до професійної діяльності. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Умань : 2022, № 1. С. 86-93.

5. Скворцова С. О. Професійна компетентність учителя: зміст поняття. Наука і освіта. 2009. №4. С. 93-95.

6. Торубара, О. М. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів в умовах сьогодення. Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань : 2017. Вип. 15. С. 418-425.

7. Ягупов В. В. Провідні методологічні характеристики основних видів компетентності майбутніх фахівців, які формуються у системі професійно-технічної освіти. 2012 Режим доступу URL: <https://core.ac.uk/reader/32309500>.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРАКТИКУ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ: КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

Мар'яненко І. М.

магістрантка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
м. Полтава

Педагогічні технології складають цілісну освітню метатехнологію навчального закладу і, на відміну від фахових методик викладання навчальних дисциплін, відрізняються більшим ступенем узагальненості, вищими рівнями алгоритмізації, гарантованості результатів та ширшою

сферою застосування. Орієнтація педагогічних технологій визначає підхід до учнів, способи педагогічної взаємодії з ними [3].

Алгоритмічність педагогічних технологій складається з окремих змістових і процесуальних складових, які обумовлюють певний порядок педагогічних дій.

Актуальність розбудови інноваційних технологій визначається недостатньою ефективністю традиційної освіти, орієнтованої на єдність завдань, змісту, методів і форм її організації для всіх учнів і тому неспроможної довести всіх випускників із різними індивідуальними навчальними можливостями до освітніх результатів на рівні вимог державних освітніх стандартів. Пошук педагогічних технологій, які б ефективно пояснювали і прогнозували навчальні ситуації, є основою концептуально-педагогічного проектування сучасних інновацій.

Межі конкретних професійно-педагогічних ситуацій визначають діапазон ефективного застосування тієї чи іншої освітньої концепції в обґрунтуванні педагогічних технологій вивчення, пояснення і прогнозування становленні особистості освітньої діяльності. Якщо в іншій педагогічній ситуації переконливішою і прогнозованішою буде інша концептуальна теорія освіти, то саме вона повинна стати основою для обґрунтування відбору технологій навчання, виховання і розвитку в цій конкретній ситуації.

Результатом відбору на технологічному етапі розробки теорії та методики навчання і виховання повинно стати рівноправне, на підставі педагогічної доцільності пояснення і прогнозування освітньої дійсності шляхом застосування різних психолого-педагогічних концепцій для багатоконцептуальної кооперації педагогічних технологій у справі подолання протиріччя, викликаного частою абсолютизацією практикою освіти окремого застосування окремих концепцій навчання і виховання учнів.

Кожна педагогічна концепція має певні межі ефективності застосування. Так, наприклад за межу застосування особистісного підходу виносяться прояви майже неособистісного смислового рівня, який характеризується відсутністю власного «Я», що перешкоджає особистісно-професійному розвитку і робить його хаотичним. Деструктивна Я-концепція обумовлює важкокерованість особистості і може бути небезпечною для інших, що нівелює дієвість гуманних методів, потребуючи сильних гальмівних прийомів: попередження, наказу, покарання, «методу вибуху» А. Макаренка.

І навіть в межах застосування особистісного підходу в освіті є необхідність поетапного його впровадження, починаючи з початкового когнітивно орієнтованого етапу, спрямованого на формування умінь самостійного навчання шляхом суб'єкт-об'єктного пристосування навчально-педагогічних технологій до індивідуальних особливостей учнів. На другому – діяльнісно орієнтованому етапі – навчання і виховання здійснюється на засадах суб'єкт-суб'єктної дидактичної взаємодії педагогів з учнями, коли набута самостійність починає надавати особистісного впливу на формування освітніх компетентностей. І тільки на завершальному – власно особистісно орієнтованому – етапі навчання і виховання можуть здійснюється на засадах об'єкт-суб'єктної взаємодії педагогів і учнів, коли останні набувають здатності самостійного визначення власної освітньої траєкторії, а набуті якості самостійності обумовлюють повну саморегуляцію освітньо-професійної діяльності учня.

Упровадження вихідних концептуальних положень і майже 1000 описаних педагогічних технологій повинно мати практичну спрямованість. Пройшовши ретельне випробування педагогічною практикою і експериментальну апробацію, ці технології мають багатofункціональну спрямованість і виступають складовими інноваційного забезпечення навчання і виховання в сучасних закладах освіти [2].

В існуючих педагогічних технологіях часто буває важко виділити їх одновекторну спрямованість, оскільки більшість з них є багатofункціональними. Наприклад, представлені в психолого-педагогічній літературі шляхи реалізації технологій особистісно орієнтованого навчання обмежуються лише загальними характеристиками напрямку їх реалізації. Це пояснюється відсутністю в особистісно орієнтованому типі навчання специфічних, характерних тільки для нього педагогічних технологій. Тому при здійсненні індивідуалізованих дій педагога, які не можна жорстко закріпити за певними обов'язковими технологіями, при особистісно орієнтованому навчанні і вихованні, можуть використовуватися всі традиційні і інноваційні технології, що ефективно сприяють реалізації індивідуальної освітньої траєкторії кожного учня.

Перехід учнів на кожний новий етап освіти має скачкоподібний характер, часто супроводжується кризами в особистісному розвитку, на фоні яких виникають не лише спільні для всіх учнів особистісно-професійні новоутворення, а й індивідуальні особливості навчальної діяльності, що стають визначальними для подальшого становлення [1].

Досягнення освітньо-значущими якостями різних рівнів особистісних смислів, їх домінування в певних професійно-педагогічних ситуаціях робить можливим компенсацію особистісних якостей низьких рівнів сформованості розвитком тих якостей, які набули найвищих рівнів прояву особистісних смислів, розвиваючи в кожному учневі індивідуальний стиль освітньої діяльності, який гарантує досягнення особистістю кожного учня передбачених державними освітніми стандартами продуктивних результатів освітньої діяльності за індивідуальною освітньою траєкторією.

Результативність застосування педагогічних технологій різними викладачами опосередковано залежить від рівня володіння педагогічною технікою, від їхньої майстерності і особистісних якостей при вирішальному значенні концептуальних, змістових і процесуальних складових, що характеризують закономірності формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього педагога. Результативність особистісно орієнтованої професійної підготовки вчителя технологій визначається також адаптованістю освітнього середовища для задоволення освітніх потреб особистості.

Виходячи з багатовимірності процесу навчання і виховання, що полягає в застосуванні та апробації різних за концептуальною спрямованістю педагогічних технологій завданням сучасної дидактики і теорії виховання можна вважати розробку підходів до створення кожним конкретним педагогом персоніфікованої (авторської) педагогічної технології, що складається з часткових технологій, які розчиняються в загальному освітньому просторі, підвищуючи його ефективність.

Список використаних джерел

1. Вакуленко Н. В Інноваційні процеси в педагогічній науці. Практичний досвід Фінляндії та Естонії. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка*, 2023. Випуск. 207. С. 272–278.

2. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навчально-методичний посібник (пробне видання) / За заг. ред. О. М. Коберника, Г. В. Терещука. Тернопіль–Умань, 2007. 208 с.

3. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результат. Київ: Просвіта, 2005. 448 с.

НАШІ АВТОРИ

Авдійчук М. Я., магістрант, Кременецької обласної гуманітарної-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка (м. Кременець)

Андросенко Артем Олександрович, аспірант, асистент кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ імені О.Довженка (м. Глухів)

Андрущук Ігор Петрович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету (м. Хмельницький)

Андрущук Ірина Василівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету (м. Хмельницький)

Бабчук Юрій Миколайович, доктор філософії PhD, старший викладач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва технологій і безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м.Вінниця)

Батьковський Артем Олександрович, студент факультету технологій та дизайну Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Беляєва Н. П., пошукувач Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Биков Валерій Олександрович, в. о. директора Комунального закладу Полтавської обласної ради «Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді», здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (м. Полтава)

Бистрицька Наталя Олександрівна, завідувачка навчальної лабораторії кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

Близнюк Микола Миколайович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

Борисенко Надія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського

національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів)

Бохонько Євген Олександрович, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету (м. Хмельницький)

Бреус Павло Анатолійович, студент Глухівського НПУ імені О. Довженка (м. Глухів)

Бурдун Віктор Васильович, кандидат педагогічних наук, доцент завідувач кафедри технологій виробництва і професійної освіти «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

Бут Інна Володимирівна, студентка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Бутенко Володимир Григорович, доктор педагогічних наук, професор, директор НДУ естетичної освіти (м.Херсон)

Варданія Олена Олександрівна, вчитель образотворчого мистецтва і художньої культури, Науковий лицей № 3 Полтавської міської ради (м. Полтава)

Вейкша Ярослав Костянтинович, студент Глухівського НПУ імені О. Довженка (м. Глухів)

Вікторова Поліна Євгенівна, аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

Вовк Богдан Іванович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка (м. Глухів)

Волошина Ганна Євгенівна, учитель – методист, вчитель технологій, трудового навчання та креслення Кременчуцький лицей № 30 «Олімп» імені Н.М. Шевченко Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області (м.Кременчук)

Гаврищак Г.Р., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сфери обслуговування, технологій та охорони праці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

Гев Оксана Михайлівна, магістрантка Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (м. Кременець)

Гевко Ігор Васильович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри комп'ютерних технологій проректор з навчально-методичної роботи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

Глуханюк Віталій Миколайович, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Гнатик Ігор Станіславович, студент факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Година Ольга Володимирівна, майстер виробничого навчання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Гриньова Марина Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки України, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, голова організаційного комітету (м. Полтава)

Гусак Наталія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, завідувач відділення Комунального закладу «Покровський педагогічний фаховий коледж» (м. Покровськ)

Деденєв Олександр Юрійович, аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Джуряєва Яніна Леонідівна, викладач спеціальних дисциплін Комунального закладу Покровський педагогічний фаховий коледж (м. Покровськ)

Дзюба Світлана Анатоліївна, викладач спеціальних дисциплін, I кваліфікаційної категорії Комунального закладу «Покровський педагогічний фаховий коледж» (м. Покровськ)

Дубик Наталія Павлівна, вчитель трудового навчання та технологій, Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради (м. Полтава)

Заболотна Катерина Сергіївна, студентка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного

університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Захарчук Віктор Миколайович, вчитель трудового навчання та технологій, Науковий ліцей №3 Полтавської міської ради (м. Полтава)

Зінчук Г. С., магістрантка, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (м. Кременець)

Зоря Олександр Миколайович, аспірант Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Іванчук А. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Ільченко Олена Юріївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

Іщенко О.В., аспірант другого року навчання Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м.Київ)

Кадіра А. В., магістрантка Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка (м. Кременець)

Кадуков Д.В., магістрант Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)

Калюжний Владислав Валерійович, аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Кирилюк В. В., магістрантка Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Кікто Світлана Михайлівна, кандидат педагогічних наук, директор, Відокремлений структурний підрозділ Київський індустріальний фаховий коледж Київського національного університету будівництва і архітектури (м. Київ)

Кленко С.Ф., доктор філософських наук, доцент (м.Полтава)

Коберник Олександр Миколайович, доктор педагогічних наук, професор, голова Всеукраїнської асоціації наукових і практичних працівників технологічної освіти, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (м.Умань)

Коваль Катерина Олександрівна, студентка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Ковальчук Андрій Васильович, аспірантка кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів)

Козленко Алла Віталіївна, студентка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Колісник Євгеній Олегович, аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Колісник-Гуменюк Юлія Ігорівна, доктор педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник кафедри технологічної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Коломієць Дмитро Іванович, кандидат педагогічних наук, доцент, професор університету, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Кондратенко Марина Дмитрівна, аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Корець Микола Савич, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інженерії та технологій виробництва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Костель Володимир Миколайович, аспірант кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ імені О. Довженка (м. Глухів)

Кочеван Олександр Олегович, магістрант факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Крамаренко Аліна Юрївна., магістрантка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Красницький Микола Петрович, старший викладач кафедри загальної фізики і математики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Крисевич М. В., магістрантка, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (м. Кременець)

Кудря Оксана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Кулик А.О., вчителька трудового навчання Підлісненської філії комунального закладу «Олександрівський ліцей №2»

Куратнік Тетяна Вікторівна, учитель трудового навчання та технологій Ліцею №14 «Здоров'я» Полтавської міської ради (м. Полтава)

Ланова Л.М., аспірантка кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Лебедик Леся Вікторівна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Лопасєв Дмитро Валерійович, магістрант Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Мазур Михайло Михайлович, магістр факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Маринченко І.В., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів)

Марущак Оксана Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Марущак Оксана Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Марченко Валентин Олександрович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри загальної фізики і математики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Марюхніч Леонід Леонідович, майстер виробничого навчання кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Марюхніч Тарас Леонідович, аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Мар'яненко Ірина Миколаївна, магістрантка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Мачача Тетяна Святославівна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу технологічної освіти Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)

Миколаєнко Яна Вадимівна, магістрантка Глухівського НПУ імені О. Довженка (м. Глухів)

Мисник Алла Миколаївна, магістрантка факультету математики, природничі науки та технологій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)

Мішура Олександр Віталійович, студент Глухівського НПУ імені О. Довженка (м. Глухів)

Молчанов Петро Олександрович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри професійна освіта, дизайн та безпека життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Нагорна Наталія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри теорії і методики технологічної освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

Наконечна Т. В., магістрантка, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (м. Кременець)

Натарова Валерія Вячеславівна, здобувач вищої освіти Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)

Неміров Д.В., аспірант кафедри технологічної та професійної освіти

Нечитайло Катерина Вікторівна, магістрантка Криворізького державного педагогічного університету (м. Кривий Ріг)

Немцева Наталія Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Комунальний заклад «Покровський педагогічний фаховий коледж», заступник директора з НР (м. Покровськ)

Никитюк Діана Валентинівна, студентка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Нікітіна І.І., студент факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м.Вінниця)

Нікіфоров Борис Олегович, студент факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Ніколаєнко Яна Володимирівна, студентка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Овсій Євген Григорович, аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Олексюк Марія Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (м. Кременець)

Олійник Олена Іванівна, кандидат педагогічних наук, директор Комунального закладу «Покровський педагогічний фаховий коледж» (м. Покровськ)

Омельчук О. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (м. Кременець)

Оріх Владислав Володимирович, студент факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

Орианський Леонід Володимирович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної і професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич)

Остапенко Алла Сергіївна, кандидат педагогічних наук, проректор з науково-методичної роботи Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти» (м. Харків)

Охрімов С. М., аспірант Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Пеляк С. В., вчитель трудового навчання та технологій Комунального закладу «Полтавська загальноосвітня школа I-III ступенів №30 Полтавської міської ради Полтавської області» (м. Полтава)

Петренко Максим Віталійович, аспірант кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ імені О. Довженка (м. Глухів)

Пістряк Світлана Пилипівна, викладач педагогічних дисциплін і методики навчання української мови Комунального закладу «Покровський педагогічний фаховий коледж» (м. Покровськ)

Повечера Ірина Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної освіти та інформатики Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів)

Погорелов Михайло Григорович, доктор філософії, доцент кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

Поліщук Валерія Олегівна, студентка Гуманітарно-педагогічного факультету Хмельницького національного університету (м. Хмельницький)

Поліщук Ірина Анатоліївна, студентка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Попелишкіна Анастасія Володимирівна, аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Пукман Б.М., студентка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Пшеничний Максим Володимирович, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

Резніченко Зоя Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри розвитку освітніх галузей Полтавської академії неперервної освіти імені М.В. Остроградського (м. Полтава)

Рзаєва Айнур Гадір гизи, студентка факультету технологій та дизайну Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Рига Г.О., практичний психолог, викладач психології, КЗ «Покровський педагогічний фаховий коледж» (м. Покровськ)

Рись Оксана Олександрівна, аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Рябець Сергій Іванович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)

Савенко Ігор Васильович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти та комп'ютерної графіки Університету Григорія Сковороди в Переяславі (м. Переяслав)

Савченко Анастасія Григорівна, доктор філософії, заступник директора з начальної-виховної роботи, ДНЗ «Електрорадіотехнічний ліцей м. Полтави» (м. Полтава)

Савченко Лариса Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету (м. Кривий Ріг)

Савчук Олена Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (м. Одеса)

Саф'ян К., кандидат педагогічних наук, доцент Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

Семеновська Лариса Аполлінаріївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Серьогіна Ірина Юрійвна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету (м.Кривий Ріг)

Сиволап Олена Володимирівна, вчитель початкових класів Полтавської загальноосвітньої школа I-III ступенів № 9 Полтавської міської ради (м. Полтава)

Симоненко Катерина Павлівна, аспірантка Український державний університет імені Михайла Драгоманова (м.Київ)

Сліпчишин Лідія Василівна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної освіти старший дослідник Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Слободянюк Н. А., магістрантка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Соколов Ю.В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сфери обслуговування, технологій та охорони праці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

Соловей Віктор Володимирович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Сологуб Ю. С., магістрантка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Срібна Юлія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету технологій та дизайну, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Степанюк Б. В., магістрант, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (м. Кременець)

Стещенко Володимир Васильович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

Стрельніков Віктор Юрійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії і економіки освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського (м. Полтава)

Сугоняко Дмитро Володимирович, аспірант кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ імені О. Довженка (м. Глухів)

Сурков Максим Іванович, аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Суховій Наталія Григорівна, аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Тимша Артем Васильович, студент факультету технологій та дизайну Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Титаренко Валентина Петрівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Українець Андрій Володимирович, аспірант кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет (м. Слов'янськ)

Харламенко Валентина Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри технологічної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Хребтов Олексій Романович, студент факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Царенко О.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)

Цвілик Світлана Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Цибулько Григорій Якович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

Цина Андрій Юрійович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Цина Валентина Іванівна, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Цісарук І. В., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (м. Кременець)

Чадюк Г.Ф., майстер виробничого навчання кафедри образотворчого, декоративного мистецтва технологій і безпеки життєдіяльності

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м.Вінниця)

Чорна Валентина Іванівна, магістрантка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Шевель Борис Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ імені О. Довженка (м. Глухів)

Шевченко Юлія Володимирівна, аспірант кафедри інженерії та технологій виробництва УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Шелева Ірина Миколаївна, викладачка дисциплін професійної і практичної підготовки, спеціаліст вищої категорії Красноградського педагогічного фахового коледжу КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Красноград)

Шимкова І.В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Шимкова Ірина Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Шовкова Анна Олександрівна, асистентка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Шпортюк Сніжана Миколаївна, завідувач навчальної лабораторії кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Щирбул О.М., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної та технологічної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)

Ярмілко А. В., магістрант Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

ЗМІСТ

Цина А. Ю. РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В РУСЛІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	6
Бутенко В.Г. ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ	9
Гевко І. В. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	11
Мачача Т. С. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «ТЕХНОЛОГІЇ» В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ	13
Коберник О. М. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМАНДНОЇ РОБОТИ	19
Корець М. С. СТАНДАРТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ РНД СПЕЦІАЛЬНОСТІ: 014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ)	22
Андрощук І. В., Андрощук І. П. ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	26
Оршанський Л.В. ДЕСТРУКТИВНІ ЧИННИКИ, ЩО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ ОНОВЛЕННЮ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	30
Титаренко В. П. ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВИХ ШКІЛ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ	32
Резніченко З. В. ВНЕСОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ГРУПИ У РОЗВИТОК ПРОЄКТУВАННЯ: ВІД ІДЕЇ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ	36
Куратнік Т.В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ» В КОНТЕКСТІ НУШ	42
Стешенко В. В. ПРИХОВАНІ ПРОБЛЕМИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	45
Биков В. О. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ	48
Семеновська Л.А., Кікто С. М. РОЗВИТОК ІДЕЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ТВОРЧОСТІ М. ОСТРОГРАДСЬКОГО	53
Корець М.С., Іщенко О.В. РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ	57
Гльченко О. Ю. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	61
Колісник-Гуменюк Ю. І. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	65

Клепко С.Ф. ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – ПРІОРИТЕТ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	67
Нємцева Н.С. НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ РЕФОРМИ	73
Остапенко А.С. ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ З ПИТАНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	77
Рябець С.І., Мисник А.В. ДО ПИТАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ НУШ	81
Бабчук Ю.М., Чадюк Г.Ф., Нікітіна І.І. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ДЛЯ РОБОТИ ЗА ОСНОВНИМИ НАПРЯМКАМИ STEM-НАВЧАННЯ	84
Бохонько Є. О., Поліщук В. О. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ НУШ	87
Колісник Є. О. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДІВ УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	92
Пістряк С. П. ІНФОГРАФІКА ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ	101
Дубик Н.П. НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ»	106
Пеляк С. В. РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В РУСЛІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	108
Варданія О. О. ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ВАЖЛИВЕ ЗАВДАННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	114
Сиволап О. В. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ	116
Марченко В. О. ГЕОМЕТРИЧНІ КОНСТРУКТИВНІ УМІННЯ В СИСТЕМІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	118
Царенко О.М., Кулик А.О. МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ	123
Захарчук В.М. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ НУШ	127
Сотничок О. С. НОВІ КОНСТРУКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЇХ ВЛАСТИВОСТІ	130
Срібна Ю. А., Мартиненко О. Г. ВІПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СФЕРУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	132
Срібна Ю. А., Колодяжний А.В. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНОГО ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ»	135
Козленко А.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В НУШ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	139

Оріх В. В. ЄДНІСТЬ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ У РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	142
Хребтов О. Р. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛИ	146
Близнюк М.М. ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ	149
Молчанов П.О. РОЗВИТОК НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ КОМПЮТЕРНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	155
Стрельников В. Ю. РОЗВИТОК НАВИЧОК ФАСИЛІТАТОРА У ПЕДАГОГІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	158
Бурдун В.В. ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗЗСО ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ УКРАЇНИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ	162
Марушак О.В. ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ЗНАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	165
Лебедик Л. В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ПЕДАГОГІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	171
Гусак Н.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	175
Шевель Б. О. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	180
Вовк Б.І. ІННОВАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	183
Савчук О.П. ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО БЕЗПЕЧНОЇ МАЙБУТНЬОЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	186
Щирбул О.М., Кадуков Д.В. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕХНОЛОГІЙ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ	190
Гев О. М., Цісарук І. В. З ДОСВІДУ РОБОТИ ІЗ УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У 5 КЛАСІ	193
Козирод О. Г. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	197
Цвілик С.Д., Никитюк Д.В. ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМА CANVA ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ ЗАСІБ В НАВЧАННІ ТЕХНОЛОГІЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАНН	201
Шимкова І.В., Кирилук В. В. РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ ЧЕРЕЗ НАВЧАННЯ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ	205
Гаврищак Г.Р., Сокотов Ю.В.	

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ	210
Коломієць Д.І., Бабчук Ю.М., Охрімів С.М. ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ НА ТРУДОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ І ТЕХНОЛОГІЧНУ ОСВІТУ	215
Іванчук А.В., Ярмілко А. В. ТЕХНІЧНІ ЯВИЩА В МАШИНОЗНАВСТВІ	218
Цина В. І., Зоря О.М. ВИКОРИСТАННЯ ВЧИТЕЛЕМ ТЕХНОЛОГІЙ АКТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЗА КОНЦЕПЦІЄЮ НЕПРЯМОГО ВПЛИВУ НА НЕУСВІДОМЛЮВАНІ МЕХАНІЗМИ ТВОРЧОСТІ ШЛЯХОМ ЗВЕРНЕННЯ ДО СВІДОМИХ ПРИЙОМІВ ПСИХОТЕХНІКИ	221
Омельчук О.В., Крисевич М.В., Наконечна Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УРОКІВ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ	224
Титаренко В.М. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ УЧНІВ: ДОСВІД ТА СЬОГОДЕННЯ	230
Дзюба С.А. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО РОБОЧОГО ЗОШИТУ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ (ТЕХНОЛОГІЇ)	232
Шовкова А. О. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ В РУСЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ	234
Беляєва Н. П., Корець М. С. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	237
Година О. В. ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ШВЕЙНИХ ОПЕРАЦІЙ	241
Чернуха Л.В. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ	244
Марюхніч Л. Л. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРАКТИКУМУ	247
Ковальчук А. В. РОЛЬ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ У ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	249
Вікторова П. С. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОЧУТТЄВОЇ СФЕРИ УЧНІВ ЗА ВАЛЬДОРФСЬКОЮ ПЕДАГОГІКОЮ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ	251
Деденів О. Ю СТИМУЛЮВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ У ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	255
Костель В.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	258
Комашко В. С. СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	261
Петренко М. В. АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	263

Сугоняко Д. В. МОЖЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	266
Зіньчук Г.С., Степанюк Б.В. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА	268
Довгуля. А.О. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	271
Нікіфоров Б.О. ІННОВАЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ У СФЕРІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	274
Рзаєва А. Г. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	279
Миколаєнко Я. В., Вейкша Я. К. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	281
Тимша А.В. ОСОБЛИВОСТІ ТРИВИМІРНОГО ПРОЄКТУВАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ 3D ПРИНТЕРА НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ	284
Батьковський А.О. ВИКОРИСТАННЯ СТАНКІВ З ЧПК НА УРОКАХ «ТЕХНОЛОГІЇ»	287
Коваль К. О. ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ КОНСТРУКЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ	289
Мішура О. В., Бреус П. А. МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДІЛОВИХ ІГОР ПІД ЧАС ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	291
Савченко А.Г. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ	294
Сліпчишин Л.В. ВПЛИВ СТАНУ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СФЕРИ НА ПІДГОТОВКУ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО І ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	302
Цибулько Г. Я., Пшеничний М. В ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ В ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ SEREDNYOЇ ОСВІТИ	305
Маринченко І.В. РОЛЬ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	310
Повечера І.В. ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНФОРМАТИКИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	314
Нагорна Н. О. ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У НАВЧАННІ ОСНОВАМ ДИЗАЙНУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	316
Савенко І. В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФІЛЬНОМУ НАВЧАННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ОСНОВИ ДИЗАЙНУ»	320

Олійник О.І. ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	323
Борисенко Н.А. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВЕБ-КВЕСТ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ	327
Олексюк М. П. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	331
Корець М. С., Шевченко Ю. В. ФЕНОМЕН ГРИ ЯК ВАЖЛИВА НАВЧАЛЬНО – ІГРОВА ТЕХНОЛОГІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	334
Вакуленко О., Гриценко Л.О. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ	337
Кондель В.М. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ДОСЯГНЕНЬ ПЕРШИХ ШКІЛ ДИЗАЙНУ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	342
Соловей В. В., Кочеван О. О. НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ХУДОЖНІЙ ОБРОБЦІ ДЕРЕВИНИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	347
Цвілик С.Д., Шимкова І.В. РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВ ОХОРОНИ ПРАЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	352
Корець О. М., Симоненко К. П. ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВИВЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИЗАЙНУ МАЙБУТНІМИ МОЛОДШИМИ БАКАЛАВРАМИ З ІНФОРМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	359
Соловей В. В., Мазур М. М. РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM/STEAM-ПРОЄКТІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	363
Глуханюк В.М., Заболотна К.С., Пукман Б.М. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	368
Глуханюк В.М., Слободянюк Н. А., Сологуб Ю. С. ФОРМУВАННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗА РАХУНОК ТВОРЧОГО ХАРАКТЕРУ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ХУДОЖНЬО- КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ	373
Джурасва Я. Л. АПСАЙКЛІНГ- ПРОЄКТИ ЯК ЕКОТРЕНД СУЧАСНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	378
Шпортюк С. М. ВИКОНАННЯ ТВОРЧИХ ПРОЄКТІВ УЧНЯМИ СТАРШИХ КЛАСІВ	383
Марюхніч Т. Л. ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ 3D-ТЕХНОЛОГІЙ	385
Попелишкіна А.В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ	388
Калюжний В.В. НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ РОЗУМІННЮ ОСОБЛИВОСТЕЙ БЕЗПЕЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТТЄВОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ	391
Рись О.О. ФОРМУВАННЯ СПОЖИВЧИХ ЗНАНЬ В УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ РОЗДІЛУ «ТЕХНОЛОГІЯ ПОБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА САМООБСЛУГОВУВАННЯ»	394

Авдійчук М.Я., Кадіра А.В. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	398
Лохвицька Т.Р. МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПРОЕКТУВАННЮ ВЛАСНОГО СТИЛЮ	401
Поліщук І.А. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИГОТУВАННЯ СТРАВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	404
Суховій Н. Г. ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНА ТВОРЧІСТЬ , ЇЇ ВИДИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС СТАРШОКЛАСНИКІВ	406
Ніколаєнко Я.В. МАЙСТЕР-КЛАСИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ РІЗНИМ ВИДАМ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ	410
Бут І.В. ВИВЧЕННЯ ТРАДИЦІЙ ПИСАНКОВОГО РОЗПИСУ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	412
Гнатик І.С. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ДОСЯГНЕНЬ У СФЕРІ ОСВІТИ	415
Сурков М. І. МЕТОДИЧНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	418
Крамаренко А.Ю. ПРОФОРІЄНТАЦІЯ У ШКОЛІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ: НОВІ ОСВІТНІ ПОЗИЦІЇ ТА СУЧАСНІ ПРОГРАМИ	420
Харламенко В. Б., Лопасєв Д. В. ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ШЛЯХ ДО ІННОВАЦІЙ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	425
Ланова Л.М. ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ	428
Серьогіна І.Ю. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ	433
Шелева І.М. РОЛЬ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ	438
Кудря О. В., Овсій Є. Г. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	442
Погорєлов М. Г., Бистрицька Н. О. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015.38 «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ТРАНСПОРТ)»	446
Волошина Г.Є. ҐРУНТОВНА ГРАФІЧНА ПІДГОТОВКА УЧНІВ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ІНЖЕНЕРНОГО МИСЛЕННЯ	449
Українець А.В. АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	452
Кондратенко М. Д. ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	457

Савченко Л. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	461
Марущак О.В., Соловей В.В. РОЗВИТОК У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ОБРАЗНО-АСОЦІАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНО-ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	465
Рига Г.О. НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ КЗ «ПОКРОВСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ» У ВОЄННИЙ ЧАС	471
Неміров Д.В. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМНОГО ПОЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	474
Андросенко А. О. РОЗВИТОК ШКІЛ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В УКРАЇНІ	477
Нечитайло К.В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ	480
Натарова В. В. ФІРМОВИЙ СТИЛЬ ЯК СКЛАДОВА КОРПОРАТИВНОГО ІМІДЖУ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ВИДАВНИЦТВА "МУЗА")	483
Чорна В. І. ТЕХНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА СТРУКТУРИ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	485
Мар'яненко І. М. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРАКТИКУ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ: КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ	491